POLIROM

ULTIMUL DECENIU COMUNIST

SCRISORI CĂTRE RADIO EUROPA LIBERĂ

I

1979-1985

Gabriel Andreescu
Mihnea Berindei
(editori)

Document – colecţie iniţiată de Andrei Pippidi.



www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

ANDREESCU, GABRIEL

Ultimul deceniu comunist: scrisori către Radio Europa Liberă / Gabriel Andreescu, Mihnea Berindei (eds.). – Iaşi: Polirom, 2010 – 2 vol.

ISBN 978-973-46-1593-3

Vol. 1: 1979-1985. – 2010. – ISBN 978-973-46-1594-0

I. Andreescu, Gabriel (ed.)
II. Berindei, Mihnea (ed.)

329.15(498)(0:82-6)
821.135.1-6
654.195.6(430 München) Europa Liberă

Printed in ROMANIA

Gabriel Andreescu
Mihnea Berindei
(editori)

ULTIMUL DECENIU COMUNIST

SCRISORI CĂTRE RADIO EUROPA LIBERĂ

I

1979-1985

POLIROM
2010

Gabriel Andreescu este conferenţiar la Facultatea de Ştiinţe Politice/ SNSPA. Începând cu anul 1990 a iniţiat înfiinţarea unor organizaţii nonguvernamentale, printre care Comitetul Helsinki Român, Centrul de Studii Internaţionale, Solidaritatea pentru Libertatea de Conştiinţă. Fost disident în anii '80, a devenit după revoluţie un promotor al drepturilor omului şi minorităţilor. Este director al *Noii Reviste de Drepturile Omului*. A colaborat la mai multe ziare şi periodice şi a publicat, între altele: *Sistemele axiomatice ale logicii limbajului natural. Funcţii şi operaţionalizare* (ALL, 1992); *Spre o filozofie a disidenţei* (Litera, 1992); *Cel mai iubit dintre ambasadori. Cohen Stork în dialog cu Gabriel Andreescu* (ALL, 1993); *Patru ani de revoluţie* (Litera, 1994); *Polemici neortodoxe* (Noesis, 2001); *Extremismul de dreapta în România* (Centrul pentru Diversitate Etnoculturală, 2003); *Schimbări ale hărţii etnice a României* (Centrul pentru Diversitate Etnoculturală, 2005). De acelaşi autor, la Editura Polirom au mai apărut: *Solidaritatea alergătorilor de cursă lungă* (1997); *Locurile unde se construieşte Europa. Adrian Severin în dialog cu Gabriel Andreescu* (2000); *Ruleta. Români şi maghiari, 1990-2000* (2001); *Naţiuni şi minorităţi* (2004); *Reprimarea mişcării yoga în anii '80* (2008); *L-am urât pe Ceauşescu. Ani, oameni, disidenţă* (2009). A editat *Naţionalişti, antinaţionalişti. O polemică în publicistica românească* (1996) şi *Problema transilvană* (în colab. cu Gusztâv Molnár, 1999).

Mihnea Berindei este cercetător la Institut des Sciences Sociales du Politique/CNRS. A reuşit să plece din ţară în 1970 şi s-a stabilit la Paris, unde a devenit cercetător la Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, specializat în turcologie. Începând cu anul 1977, a aderat la exilul militant. A intrat în relaţii strânse cu Marie-France Ionesco, Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca, a avut colaborări la Radio Europa Liberă şi a activat în Comitetul Francez, apoi în Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului în România cu sediul la Paris. Este considerat cel mai eficace susţinător al disidenţei din România, graţie reţelei de contacte stabilite cu presa şi cu sindicatele franceze. A fost un apropiat al revistelor antitotalitare *L'Alternative*, *La Nouvelle Alternative* şi *L'Autre Europe*. În 1980, a editat suplimentul special dedicat României de revista *L'Alternative*: „Roumanie. Crise et répression". Susţinerea rezistenţei din ţară şi, în particular, implicarea sa în solidarizarea exilului românesc şi a celui maghiar i-au atras ameninţări din partea Securităţii. După revoluţie a iniţiat Grupul pentru Dialog Social şi a mobilizat resurse importante din Franţa pentru finanţarea emergentei societăţi civile şi a partidelor democratice. S-a implicat şi în sprijinirea noilor democraţii din Albania şi Republica Moldova. A făcut parte din Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România. A publicat diverse articole, studii şi volume, între care: *L'empire ottoman et les pays roumains, 1544-1545* (în colab. cu Gilles Veinstein, Editions de l'EHESS, 1987); *Roumanie, le livre blanc: La réalité d'un pouvoir néo-communiste* (în colab. cu Ariadna Combes şi Anne Planche, La Découverte, 1990). A editat *Istoria comunismului din România. Documente – Perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej (1945-1965)* (în colab. cu Dorin Dobrincu şi Armand Goşu, Humanitas, 2009).

Această carte este dedicată memoriei lui Noël Bernard
şi Vlad Georgescu, directori ai postului de radio
Europa Liberă, victime ale Securităţii

Cuprins

Introducere

Despre ultimul deceniu comunist, prin scrisorile citite la postul de radio Europa Liberă

Cu doi ani în urmă, am avut curiozitatea să aruncăm o privire asupra unor texte trimise postului de radio Europa Liberă în ultimii ani ai comunismului[1]. Am redescoperit o sursă a cărei complexitate nu o putuserăm sesiza decât parţial la timpul respectiv. Nu aveam cum să realizăm, din succesiunea săptămânală a mesajelor sosite din România şi difuzate pe post, diversitatea şi bogăţia conţinutului lor. Ne-am dat seama de importanţa repunerii scrisorilor în circuitul actual : recitite astăzi, ele se impun ca o sursă documentară indispensabilă pentru înţelegerea acelei perioade. Am fost obligaţi, desigur, să procedăm la o selecţie[2], dar nu am dat la o parte niciun text important, de unde necesitatea de a publica scrisorile în două volume care acoperă perioada 1979-1985 şi 1986-1989. Sugerăm cititorului să le parcurgă în ordinea publicării lor (care este şi ordinea difuzării lor la Europa Liberă), căci, cu toată diversitatea autorilor şi a subiectelor abordate, ele constituie un ansamblu neaşteptat de coerent şi de viu, care ne permite să retrăim atmosfera acelor vremuri.

Ce era postul de radio Europa Liberă?

De la constituirea sa în anul 1950, în urma unei decizii a Congresului Statelor Unite, postul de radio Europa Liberă a devenit principala punte de legătură între

1. Scrisorile au fost extrase din transcrierile Europei Libere conservate în fondul personal şi cel constituit de Mihnea Berindei la Bibliothèque de Documentation Internationale Contemporaine din Nanterre.
2. Au fost selectate acele scrisori ale ascultătorilor care vorbesc despre fapte, descriu evenimente, nu sunt simple teorii privitoare la regimul comunist.

populaţiile captive din Europa Centrală şi de Est şi Occident. Graţie fondurilor puse la dispoziţie, secţiile Europei Libere care difuzau către diverse ţări comuniste au putut constitui redacţii competente şi relativ numeroase şi au beneficiat de mijloace de transmisie din ce în ce mai puternice şi de ore de emisie zilnice în creştere. Astfel, audienţa Europei Libere a devenit net superioară celei a altor posturi de radio occidentale (Voice of America, BBC, Radio France Internationale...).

În cazul României, această audienţă a crescut pe măsură ce regimul Ceauşescu întărea metodele de control societal şi ataca ultimele spaţii de libertate, pe măsură ce societatea românească se vedea tot mai izolată, nu numai faţă de Occident, ci şi faţă de vecinii din ţările „frăţeşti", pe măsură ce creştea mizeria materială şi spirituală şi se intensificau propaganda şi dezinformarea. În cursul ultimului deceniu comunist, postul de radio Europa Liberă era ascultat, susţineau unele estimări, de 80-90% din populaţie[1]. În multe dintre scrisorile ascultătorilor se exprimă convingerea că aproape toţi românii ascultă Europa Liberă. Numai două exemple, printre altele:

> Datorită postului de radio Europa Liberă, [pe] care îl ascultă cu multă plăcere şi interes aproape toţi cetăţenii şi chiar miliţienii, securiştii şi membrii de partid, suntem ţinuţi la curent cu evenimentele din lumea întreagă. De asemenea, multe ştiri din propria ţară nu le-am cunoaşte dacă nu le-ar difuza postul de radio Europa Liberă. („Un grup de 16 muncitori dintr-o fabrică bucureşteană", [decembrie] 1981, difuzată la 23 mai 1982)

> Fie el muncitor, ţăran, comunist înfocat, tot deschide aparatul de radio şi ascultă Europa Liberă, unde aude realitatea, adevărul şi tot ce se petrece în lumea întreagă. („Un grup de şoferi din RFG", [martie] 1984, difuzată la 8 aprilie 1984)

O serie de evenimente ale anului 1977 au dus la sporirea încrederii şi a interesului românilor faţă de Europa Liberă. În seara de 4 martie, când a avut loc cutremurul care a devastat Bucureştiul şi alte localităţi, direcţia secţiei române a pus la dispoziţia ascultătorilor din ţară şi din străinătate telefoanele postului ca să se poată informa în direct de soarta rudelor sau a celor apropiaţi. A urmat o avalanşă de telefoane şi s-a stabilit un dialog pe calea undelor. În schimb, Radiodifuziunea română nu dădea nici măcar ştirea cutremurului, în aşteptarea

1. Este vorba despre statistici făcute în acei ani la Viena printre turişti, marinarii de pe Dunăre, şoferii de pe TIR-uri etc. aflaţi în trecere prin Austria şi refugiaţii ajunşi în lagărul de la Traiskirchen.

întoarcerii lui Nicolae Ceauşescu din vizita sa în Africa. Dar anul 1977 marchează şi începutul unei contestaţii deschise – mişcarea pentru drepturile omului iniţiată de Paul Goma în consonanţă cu mişcările de opoziţie din fostul bloc comunist ce au urmat Actului final de la Helsinki (1975) – şi prima grevă de proporţii, a celor 35.000 de mineri din Valea Jiului. Aceste evenimente au fost cunoscute în ţară graţie, în primul rând, Europei Libere, care a devenit de la această dată principala şi deseori unica portavoce a opozanţilor şi a manifestărilor contestatare.

Un exemplu, printre altele, extras dintr-una dintre scrisorile parvenite la Europa Liberă :

> Muncitorii trăiesc ca vai de ei şi greva de acum doi ani din Valea Jiului a demonstrat-o. Dacă mediile de informare din ţara noastră nu au suflat o vorbă despre aceasta, noi vă mulţumim dvs. că ne puneţi la curent. De altfel, am verificat cele difuzate de dvs. şi prin mărturiile celor de acolo. Aşa a fost cum ne-aţi relatat. De altfel, sunteţi alături de poporul nostru şi el vă este recunoscător. Nu permitem nimănui să vă ultragieze, căci, prin ceea ce faceţi, apăraţi libertatea şi stigmatizaţi abuzurile. Noi vă mulţumim pentru munca depusă şi vă rugăm să continuaţi şi în viitor. Poporul ascultă emisiunile dvs. şi le înţelege fiecare cum doreşte. Vă mulţumim încă odată în numele tuturor, considerând că suntem cu siguranţă în asentimentul lor. („Un grup de oameni ai muncii", Arad, [noiembrie-decembrie] 1979, difuzată la 9 decembrie 1979)

La Europa Liberă au fost citite scrisorile opozanţilor declaraţi : Paul Goma, Vasile Paraschiv, Vlad Georgescu, Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Mihai Botez, Dorin Tudoran, Doina Cornea, Géza Socz, Eva Gymesi, Nicu Stăncescu, Teodor Briscan, Dumitru Mircescu, Liviu Cangeopol, Dan Petrescu, Gabriel Andreescu, Mircea Dinescu, Dan Deşliu... Europa Liberă a făcut cunoscute iniţiativele de grup, precum Grupul de acţiune Banat (Albert Bohn, Rolf Bossert, Werner Kremm, Johann Lippet, Anton Sterbling, William Totok, Richard Wagner, Ernest Wichner)[1] şi Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din România (iniţiat de Ion Cană şi economistul Gheorghe Braşoveanu cu sprijinul lui Gheorghe Calciu--Dumitreasa), continuat după arestarea primilor de alţi purtători de cuvânt (I. Popovici, A. Nagy, G. Stancu, N. Dascălu, M. Vlad, A. Comşa şi R.S. Ghiţă) trimişi la rândul lor în închisoare[2].

---

1. Denumirea germană era *Aktionsgruppe Banat* : grupare a unor autori tineri de limbă germană din Timişoara, activă în perioada 1972-1975.
2. În paralel, luase naştere la Timişoara o filială SLOMR alcătuită de Fenelon Sacerdoţeanu, Karl Gibson, Erwin Ludwig şi alte 20 de persoane.

De aici au fost difuzate ştiri privind gesturile de opoziţie ale lui Carmen Popescu, Radu Filipescu, Mariana Celac, Gheorghe Năstăsescu, Dumitru Iuga, Iulius Filip, Liviu Babeş, Nicolae Liţoiu sau, mai târziu, Petre Mihai Băcanu, Mihai Creangă, Anton Uncu, Ştefan Niculescu Mayer şi Alexandru Chivoiu ; tot aici au fost difuzate mesajele celor câţiva membri ai partidelor istorice care le-au susţinut amintirea şi le-au asigurat prezenţa de-a lungul deceniilor. Câţiva erau prezenţi în ţară - Ion C. Brătianu, Ion Puiu, Florian Rusu -, alţii trimiteau luările lor de poziţie din străinătate - Ion Raţiu, Radu Câmpeanu ş.a.[1].

Războiul Securității împotriva postului de radio Europa Liberă

În toată perioada ei de funcţionare, Europa Liberă a fost considerată una dintre cele mai periculoase instituţii pentru regimul comunist care a alocat, în consecinţă, ample mijloace pentru a o contracara. În 1968, perioadă de „maximă deschidere" a regimului din România, o notă a SIE oferă atât perspectiva autorităţilor de la Bucureşti asupra activităţii postului, cât şi planurile lor în ce o priveşte :

> În scopul cunoaşterii şi contracarării activităţii duse de Europa Liberă împotriva ţării noastre, organele de securitate au luat măsuri informativ-operative de identificare a emigranţilor români angajaţi ai acestei organizaţii, studierea şi întreprinderea unor acţiuni pentru atenuarea efectelor propagandei duse de el împotriva ţării noastre. De asemenea, a fost dirijată reţeaua informativă pentru obţinerea de informaţii şi documente despre activitatea organizaţiei şi pentru descoperirea căilor şi metodelor prin care aceasta obţine informaţii din ţară.
> Faţă de scopurile urmărite şi acţiunile ce le întreprinde Europa Liberă împotriva regimului din RS România, organele noastre vor întreprinde următoarele măsuri :
> - Organizarea mai eficientă şi mai ofensivă a muncii informativ-operative, pentru obţinerea de informaţii şi documente asupra acţiunilor duşmănoase ce se iniţiază împotriva ţării noastre.
> - Iniţierea unor acţiuni, din ţară şi din exterior, în vederea contracarării activităţii ostile a Europei Libere, îndreptată împotriva RS România.

1. O prezentare detaliată a manifestărilor de opoziţie al căror ecou s-a făcut în acea vreme prin Europa Liberă poate fi găsită în Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport Final*, Humanitas, Bucureşti, 2007, pp. 698-737 şi 767-769.

- Elaborarea unor măsuri complexe, folosind combinaţii adecvate, în vederea unei activităţi de dezinformare, compromitere şi anihilare a propagandei Europei Libere"[1].

Acţiunile îndreptate împotriva Europei Libere au fost coordonate de Serviciul de Informaţii Externe, care a lansat în acest scop operaţiunea Meliţa. Operaţiunea îşi propunea: identificarea, obturarea şi controlul canalelor de comunicaţie dintre cetăţenii români şi Radio Europa Liberă, dar şi Vocea Americii; neutralizarea celor ce le ascultau şi le comentau programele; infiltrarea unor agenţi ai Securităţii printre redactorii şi colaboratorii din străinătate ai posturilor occidentale care emiteau către România[2].

După refugierea generalului Ion Mihai Pacepa în Statele Unite, în 1978, operaţiunea Meliţa a suferit o reorganizare completă şi a intrat în coordonarea Direcţiei de Informaţii Interne, cu compartimente în Direcţiile Securităţii care puteau fi utile. Prin programul de măsuri aprobat la 13 martie 1980, operaţiunea Eterul, ce o continua pe cea anterioară, a dat înfruntării dintre Securitate şi postul de radio o dimensiune sângeroasă la propriu.

La sfârşitul anilor '70 şi în anii '80, activitatea postului de radio Europa Liberă a devenit o adevărată obsesie a regimului, inclusiv a lui Nicolae şi Elena Ceauşescu. Există o mulţime de probe indirecte asupra faptului că şeful statului a decis luarea unor măsuri radicale, inclusiv de eliminare fizică a persoanelor importante sau cu mare audienţă, iar Securitatea a pornit un adevărat război, în care nu au lipsit atentatele, asasinările şi atacurile cu bombe.

---

1. Consiliul Securităţii Statului, Cabinetul Preşedintelui, 8 februarie 1968: nota nr. 27. Priveşte: activitatea „Comitetului Naţional pentru Europa Liberă" (CNEL) - Arhiva CNSAS, fond SIE, dosar nr. 45, vol. IV, f. 135 (Vezi şi Dumitru Dobre, „Organele de securitate au luat măsuri informativ-operative pentru contracararea activităţii duse de Europa Liberă", *Caietele INMER*, Anul IV, nr. 9, iulie 2007).
2. Mihai Pelin, *Operaţiunile Meliţa şi Eterul. Istoria Europei Libere prin documente de Securitate*, Compania, Bucureşti, 2007, p. 117. Natura acestui volum de un cinism nemăsurat se recunoaşte uşor din asumarea deschisă de către acest autor a perspectivei fostei Securităţi cu privire la postul de radio. Dăm un singur exemplu: „Deşi Armand Gurian nu apare în prim-plan *în propaganda diversionistă desfăşurată de Europa Liberă împotriva României*, fiind un anticomunist învederat şi un individ lipsit total de scrupule, este folosit intens de *această oficină în acţiuni ostile ţării noastre* (subl.n.)". Dacă textul ei este de urmărit cu maximă suspiciune, în schimb, volumul rămâne o sursă relevantă prin reproducerile de documente din arhiva Securităţii.

Seria atentatelor a început în 1977 cu Monica Lovinescu. În seara de 18 noiembrie, ajunul sosirii la Paris a lui Paul Goma, aceasta a fost agresată de doi palestinieni, agenţi tocmiţi de Securitate, care au adus-o în stare de comă. Conform lui Ion Mihai Pacepa, Nicolae Ceauşescu ar fi ordonat:

> Să i se închidă gura. Nu trebuie ucisă. N-avem nevoie de anchete americane şi franceze ce ne-ar pune în situaţii dificile. S-o facem zob. Să-i spargem dinţii, falca, braţele. Să nu mai poată niciodată vorbi sau scrie. Să devină un exemplu de neuitat pentru ceilalţi. Să fie bătută la ea acasă pentru ca să înveţe şi ea şi alţii că nu există niciun adăpost sigur pentru calomniatorii dictaturii proletariatului[1].

Înaintea plecării spre Paris, Paul Goma fusese avertizat de generalul Nicolae Pleşiţă – care îi cerea să se abţină de la declaraţii împotriva regimului – că „braţul revoluţiei este foarte lung" şi va avea un semn în acest sens la sosirea sa în Franţa[2].

De abia recent au început să apară şi unele documente, trase cu forcepsul din arhivele serviciilor de informaţii, care probează implicarea la cel mai înalt nivel. Nestor Rateş a identificat o comunicare codată, din 20 octombrie 1980, care se intitulează: „În legătură cu compromiterea şi lichidarea lui Noël Bernard"[3], în care este scris: „Prin posibilităţile de care dispunem s-au întreprins note pentru a pune în aplicare acţiunea documentată de arhitectul-şef". În limbajul de cod, „arhitectul-şef" era mai mult ca probabil Nicolae Ceauşescu. Un al doilea

1. Interviu acordat ziarului *Le Matin de Paris*, 1 februarie 1985.
2. Monica Lovinescu, *La apa Vavilonului*/2, 1960-1980, Humanitas, Bucureşti, 2001, pp. 247-256.
3. Noël Bernard (1925-1981) a emigrat împreună cu părinţii în Palestina, în 1940. A urmat studiile la Ierusalim şi la Londra. În capitala Angliei a lucrat la secţia română a postului de radio BBC. Între 1954-1955 a fost redactor la departamentul românesc al postului de radio Europa Liberă. Între 1955-1958 a devenit directorul departamentului, post în care a revenit în 1966 şi unde a rămas până la moartea sa, în 1981. Noël Bernard a murit în urma unui cancer pulmonar galopant, provocat, conform unor surse fiabile, de către Securitate. Documentele găsite în arhivă de către Nestor Rateş, el însuşi redactor şi apoi director al postului de radio Europa Liberă, nu lasă niciun dubiu în această privinţă. În prefaţa cărţii Ioanei Măgură Bernard, dedicată memoriei soţului său, *Directorul postului nostru de radio* (Curtea Veche, Bucureşti, 2007), Vladimir Tismăneanu remarca: „Noël Bernard a înţeles instinctiv că opinia publică din ţară nu trebuie doar informată, dar şi formată şi că orice libertate se cere precedată de o pedagogie a ei".

document de acest tip este „Nota extras" din 15 martie 1981, la o lună şi jumătate după ce Noël Bernard fusese operat la plămâni, ce reproducea un articol apărut în publicaţia exilului, BIRE, la Paris, privitor la intervenţia chirurgicală suferită de directorul postului de radio. În josul paginii documentului respectiv apare, după cum notează Nestor Rateş, un comentariu scris de mână cu următorul conţinut: „Tov. col. Bogdan. Datele publicate de BIRE confirmă că măsurile întreprinse de noi încep să aibă efect. Semnat: Col. I. Tiseanu"[1]. Noël Bernard a murit la 23 decembrie 1981.

Mai multor români din exil activi şi care aveau legătură cu postul de radio, Securitatea le-a trimis cărţi-bombă, în care explozibilul trebuia să explodeze la deschiderea pachetului: fostului ministru Nicolae Penescu, lui Paul Goma şi lui Şerban Orescu[2]. În seara de 21 februarie 1981, teroristul internaţional Carlos, angajat de regimul de la Bucureşti, a detonat o bombă la sediul Europei Libere din München. Două persoane din zonă şi patru salariaţi ai Europei Libere au fost răniţi cu această ocazie. În dimineaţa de 28 iulie 1981, Emil Georgescu, prezentator al „Actualităţii româneşti", a fost atacat în garajul clădirii unde locuia de către doi necunoscuţi şi înjunghiat de circa 20 de ori. Emil Georgescu a murit şi el în urma unui cancer la plămâni în luna ianuarie 1985. Se adaugă cele două tentative de asasinare, eşuate graţie vigilenţei serviciilor occidentale, cea a lui Paul Goma şi Virgil Tănase din 1982 şi cea a lui Virgil Ierunca din 1983, în ambele cazuri, agenţii Securităţii fiind interceptaţi (Matei Pavel Haiducu şi Bistran)[3].

La 13 noiembrie 1988, deceda la numai 51 de ani directorul Europei Libere, Vlad Georgescu, bolnav de un cancer galopant, precum predecesorii Noël Bernard şi Mihai Cismărescu (care a ocupat funcţia de director mai puţin de un an). O rudă din România venise la Vlad Georgescu, după ce se anunţase citirea pe post a cărţii *Orizonturi roşii*, cu următorul mesaj al Securităţii: „Dacă-l dai pe Pacepa la radio, vei muri".

Autorităţile de la Bucureşti au încercat să saboteze activitatea postului de radio până în ultima clipă a regimului, în ciuda schimbărilor din lumea comunistă.

1. Interviu cu Nestor Rateş realizat de Rodica Palade, *Revista 22*, nr. 672, 21-27 ianuarie 2003.
2. Confirmarea directorului SRI, Virgil Măgureanu, în scrisoarea adresată în 1992 şefului serviciului de siguranţă al postului de radio, Richard Cummings: „Pentru a-i intimida pe unii colaboratori ai Europei Libere sau pe alţi adversari ai trecutului regim, au fost folosite prin poştă unele dispozitive explozive, care prin detonare au produs efectele cunoscute" (*Idem*).
3. Pentru detalii, vezi Monica Lovinescu, *Jurnal 1981-1984*, Humanitas, Bucureşti, 2002, s.v.

În jurul României lucrurile evoluaseră până acolo încât, „în atmosfera de *glasnost* est-european, alte servicii [ale radioului Europa Liberă] plănuiesc să-şi trimită redactorii în Europa de Răsărit. De pildă, peste câteva zile, şeful ştirilor de la serviciul rusesc va pleca la Moscova"[1].

Scrisorile adresate Europei Libere

La mijlocul anilor '60, în contextul destinderii dintre cele două blocuri (care a dus, între altele, la suprimarea bruiajului radiourilor occidentale), Europa Liberă a început să primească un număr crescând de scrisori, cu precădere începând cu anul 1965, când direcţia radioului a decis să solicite părerea ascultătorilor privind diverse emisiuni. Postul putea să facă astfel public faptul că între 1962 şi 1967 primise un număr de 25.887 scrisori din Bulgaria, Cehoslovacia, Polonia, Ungaria şi România. Această informaţie este preluată într-un raport al Consiliului Securităţii Statului din anul 1968, în care se arată că, în urma măsurilor de interceptare a corespondenţei, numărul scrisorilor parvenite postului Europa Liberă din România a putut fi limitat drastic : de la 3.483 în 1965, la 561 în 1966 şi la doar 45 în primele patru luni ale anului 1967[2]. Nu dispunem de rapoarte similare pentru anii 1970-1980, dar ceea ce putem afirma cu certitudine este că Securitatea nu a reuşit niciodată să întrerupă legătura care se stabilise între ascultători şi Europa Liberă. În cursul ultimului deceniu comunist, postul de radio a primit constant în jur de 500 de scrisori anual.

Scrisorile trimise la Europa Liberă erau destinate mai multor emisiuni şi aveau finalităţi distincte :

- tinerii, mulţi elevi şi studenţi, trimit cu precădere cărţi poştale, semnând cu pseudonime dintre cele mai năstruşnice, emisiunilor de muzică uşoară occidentală, oficial decadentă, solicitând melodii pentru ei sau pentru aniversarea unui prieten sau prietene. Era o formă de contestare a autorităţilor şi de sfidare a Securităţii. Pentru a le expedia, ei profitau de bunăvoinţa unui turist (occidental sau estic) sau de micul trafic de frontieră în Iugoslavia şi Ungaria. Uneori ei strecurau câte o informaţie sau observaţie pertinentă, care va fi folosită de redactorii de la emisiunea „Actualitatea românească".
- candidaţii la emigrare, mulţi etnici germani, dar şi din ce în ce mai numeroşi români se adresau îndeosebi emisiunii dedicate drepturilor omului, emisiune

1. Document al Securităţii din 30 mai 1988 - Mihai Pelin, *op. cit.*, p. 534.
2. Dumitru Dobre, art. cit.

care a luat amploare mai ales după semnarea Actului final de la Helsinki. Scrisorile lor parvin postului prin rude sau cunoscuţi din Occident, şi nu rareori aceştia iau iniţiativa în numele reîntregirii familiei sau a unor solidarităţi de grup. Numele şi adresa solicitanţilor sunt indicate cu grijă, iar radioul rugat să le transmită, dacă este posibil, de două sau mai multe ori. O parte dintre aceste scrisori, cazurile cele mai grave şi semnificative pentru atitudinea autorităţilor şi pentru fărădelegile Securităţii şi Miliţiei, au fost difuzate în cadrul emisiunilor „De vorbă cu ascultătorii" şi „Actualitatea românească" ; acestor două emisiuni le sunt adresate pe aceleaşi căi deturnate majoritatea scrisorilor prezentate în aceste volume. Am reţinut câteva texte semnate, provenind de la opozanţi cunoscuţi (Doina Cornea, Dorin Tudoran, Ion C. Brătianu, părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa), care nu au mai fost publicate după 1990 ori au un conţinut predominant factual, edificator pentru atmosfera epocii. Altfel, cu rare excepţii, cum ar fi români proaspăt sosiţi în Occident şi decişi să nu se mai întoarcă sau persoane care consideră că nu mai au nimic de pierdut (ca Nistor Rimas, invalid de război, care denunţă în august 1984 starea de mizerie în care se află el şi ceilalţi camarazi răniţi pe frontul de Est), corespondenţii acestei emisiuni aleg anonimatul. Unii simt nevoia să se justifice :

> Îmi pare rău că nu pot semna cu numele meu aceste rânduri, dar familia noastră se compune din peste 20 de membri, care, cum bine ştiţi, ar avea de suferit crunte represalii în cazul în care nu aş păstra anonimatul. („Un român", Bucureşti, [iarna] 1979-1980, difuzată la 13 ianuarie 1980)

> Vă rugăm respectuos a-i da citire [scrisorii noastre] şi, totodată, ne cerem scuze că nu ne dăm numele, căci ar însemna să ne pierdem posturile şi să rămânem pe drumuri, iar noi avem familii şi copii. („Un grup de asistenţi medicali", Bucureşti, [martie--aprilie] 1980, difuzată la 20 aprilie 1980)

Anonimii aleg uneori pseudonime (G. Ionescu, Ion Popescu sau Cosmina Cosmin) sau iniţiale (V.Ax.), dar mai des formule anodine : „Un ascultător", „Un român", „Un cetăţean român", „Un turist", „Un contribuabil", „Doi soţi", „Un inocent", „O voce din popor". Întâlnim însă şi formule mai sugestive care indică vârsta, ocupaţia ori profesia sau starea socială : „Un elev din România", „Un ţăran de pe Valea Mureşului", „Un tânăr veterinar", „Un medic", „Un arhitect, „Un inginer român", „Un jucător de bridge", „Un pensionar", „Un marinar pensionar", „Un pensionar fost salariat al Ministerului Industriei Alimentare". Apar şi expresii care indică protestul sau disperarea : „O fostă

deţinută politică mâhnită", „O mamă nefericită", „Un român întors", „Un român care vă arată adevărul", „Un patriot", „Un român cinstit, nu un duşman de patrie", „Un sclav al lui Ceauşescu". Alteori, formula de prezentare este strict legată de conţinutul scrisorii : „Un reporter debutant", „Un reporter în salopetă de blană" (ambele despre pregătirea şi derularea manifestaţiei de la 23 august 1983), „Un pamflet din România" (despre Adrian Păunescu)...

Un fenomen care se amplifică în anii '80 este frecvenţa scrisorilor colective semnate „Un grup de...". Existenţa acestor grupuri este de necontestat atunci când sunt constituite în funcţie de un scop comun : rezistenţa în faţa persecuţiilor religioase („Un grup de penticostali din România" – [august-septembrie] 1982) sau emigrarea („Un grup de tineri români ajunşi în lagărul de la Traiskirchen", care scriu, în ianuarie 1980, pentru prietenii rămaşi în ţară ; „Un grup de păcăliţi", [martie-aprilie] 1982, etnici germani jecmăniţi de Securitatea din Timişoara în speranţa obţinerii unui paşaport ; „Un grup de emigranţi români", mai 1983, privind noua legislaţie care obligă la plata cheltuielilor şcolare în devize ; „Scrisoare despre 12 candidaţi la emigrare", din primăvara anului 1983, care denunţă arestarea abuzivă a acestui grup).

Existenţa unor grupuri pare evidentă, deşi nimic nu ne indică importanţa lor numerică şi durata lor în timp, în cazul apărării unor interese socioprofesionale : „Grupul 777", format din chelneri, bucătari şi recepţioneri care protestează în septembrie 1979 contra samavolniciilor Securităţii în industria turismului, „Grupul asistenţilor medicali", [martie-aprilie] 1980, retrogradaţi prin suprimarea titlului, „Un grup de artişti", aprilie 1980, „Un grup de şoferi români «VOLAN»" [vara] 1984, „Un grup de şoferi din RFG", martie 1984, „Un grup de marinari români de pe Dunăre", [august] 1984, „Grupurile de muncitori" din Siria, [martie--aprilie 1982], Libia, [primăvara 1983, Irak, mai 1983, Tripoli, [sfârşitul] 1983 care denunţă colectiv arbitrariul şi exploatarea la care sunt supuse. Autentică apare şi realitatea „Grupului celor 16 muncitori dintr-o fabrică bucureşteană", care îşi exprimă dezamăgirea, în decembrie 1981, în faţa apatiei celor 3.000 de colegi ai lor care se tem să se angajeze într-o acţiune tip SLOMR.

În alte cazuri însă, ne putem întreba dacă, sub genericul „grup", menit să facă impresie, se ascund mai mult decât una, două sau câteva persoane, prieteni sau cunoscuţi de încredere reuniţi ocazional : „Un grup de oameni ai muncii din Arad", [noiembrie-decembrie] 1979, „Un grup de ţărani colectivişti", aprilie 1982, „Un mare grup de ţărani şi muncitori din România", [vara] 1982, „Un grup de muncitoare tinere", aprilie 1984, „Un grup de femei", [aprilie-mai]

1984, „Un grup de femei tinere", iunie 1984. Imposibil de răspuns în absenţa unor informaţii mai precise. Nu ne îndoim însă că enunţarea apariţiei acestor grupuri a dat de furcă Securităţii. Oricum, reale sau nu, efemere sau nu, aceste „grupuri" se fac ecoul, prin scrisorile lor, ca şi ansamblul celorlalţi anonimi, al unei nemulţumiri profunde ce cuprinsese societatea românească. Problemele expuse în scrisorile lor, ca şi necesitatea unei schimbări radicale răspundeau unor aşteptări generalizate.

Cu atât mai preocupantă pentru Securitate şi conducerea Partidului Comunist a fost apariţia printre contestatarii ce trimiteau scrisori Europei Libere a unor comunişti dezamăgiţi, ilegalişti, activişti şi cadre din aparatul de partid şi de stat. Iată o listă sumară pentru anii '80-'84 : „Un grup de femei [multe ilegaliste] din 12 judeţe ale ţării", ce revendică pentru grupul lor numele lui Constantin Pârvulescu care, „cu toate greşelile lui", a spus „adevărul" la al XII-lea Congres (vara 1981) ; „Un posibil prim-ministru" (30 mai 1982) ; „Scutierul roşu" (2 aprilie 1983) ; „Un membru al CC" (octombrie 1983) ; „Un fost ilegalist" (iulie 1984) ; „Un român care mai speră" ([noiembrie] 1984) ; „Un participant la Congresul ruşinii" (noiembrie 1984). Acestor texte li se adaugă o scrisoare a unui membru al aparatului represiv, „Un securist dezamăgit", emul al „generalului patriot Ion Pacepa" ([toamna] 1984).

Din cele expuse mai sus reiese că scrisorile trimise la Europa Liberă provin de la toate categoriile societăţii, de la ţărani, muncitori, tehnicieni, funcţionari, intelectuali până la nomenclatură şi Securitate. Ansamblul acestor scrisori, puse una lângă alta, ca piesele unui puzzle, ne permite să reconstituim viaţa cotidiană şi atmosfera acelor ani. Un reportaj veridic şi terifiant totodată, scris la mai multe mâini, de mai multe voci, dar care formează un tot.

Nu există aspect al vieţii cotidiene care să nu fie abordat, deseori din mai multe unghiuri de vedere şi pe mai multe tonuri. Putem urmări cum situaţia se deteriorează treptat până la generalizarea mizeriei morale şi materiale. Unii corespondenţi sunt conştienţi că descrierile lor de coşmar sunt greu de conceput :

> Dvs. chiar români fiind, dar plecaţi de mai de mult, nu ne mai puteţi înţelege. Nu se poate povesti, este de necrezut, îmi dau seama. Trebuie să trăieşti în România, la 40 de ani după război, ca să înţelegi ce nu este de înţeles pentru un om care trăieşte cât de cât normal. Care gândeşte normal. La noi nimic nu mai poate fi înserat în limitele normalului.
> Suntem ca pe o scenă de provincie în care se joacă o piesă proastă, cu actori amatori şi în regia unui nebun. Dacă n-ar fi de plâns, ar fi de râs.

[...] Oricât aţi fi de aproape - spiritual de noi - sunteţi prea departe totuşi pentru ca să mai puteţi măsura proporţiile dezastrului. („Un patriot", [iunie] 1984, difuzată la 1 iulie 1984)

Cui îi sunt adresate scrisorile?

Scrisorile scrise pentru Europa Liberă au avut o triplă destinaţie.

În primul rând, ele sunt adresate directorilor postului, Noël Bernard şi apoi Vlad Georgescu[1], şi uneori redactorilor săi: Nicolae Constantin Munteanu, Emil Hurezeanu etc., postului de radio, considerat din ce în ce mai apropiat, devenit indispensabil pentru ascultători. „Radio Bucureşti IV", cum îl numeşte un corespondent în 1980 („Un român cinstit, nu un duşman de patrie", 20 august 1980) este privit ca principala, dacă nu unica sursă de informaţie corectă:

Întâmplarea face să pot trimite rândurile de mai jos pentru a fi citite la postul dvs. de radio. Situaţia din ţara noastră este deseori comentată, explicată, interpretată de redactorii dvs. de specialitate şi doresc să vă asigur că aceasta reprezintă singura posibilitate a cetăţenilor RSR de a fi informaţi asupra realităţilor economico--politico-sociale ale ţării. Cercul ascultătorilor dvs. este din ce în ce mai mare şi cuprinde toate păturile sociale ale populaţiei. Cred că astăzi nu mai există cetăţean al republicii care să creadă în informaţiile difuzate de mass-mediile româneşti. („Un român", Bucureşti, [iarna] 1979-1980, difuzată la 13 ianuarie 1980)

Un alt ascultător nu pregetă, de altfel, să-i atragă atenţia lui Nicolae Ceauşescu asupra acestui adevăr:

---

1. Vlad Georgescu (1937-1988), istoric, a fost arestat în 1977 sub acuzaţia de trădare, în urma confiscării unui manuscris intitulat *Politică şi istorie : cazul comuniştilor români (1944-1977)*, în care denunţa ingerinţa din ce în ce mai sufocantă a partidului în domeniul istoriei, şi a unui pamflet la adresa lui Nicolae Ceauşescu, *Ciuma lui Caragea* (publicat la Jon Dumitru Verlag, München, 1981 şi Humanitas, Bucureşti, 1991 şi 2008). Eliberat în urma presiunilor exercitate de Departamentul de Stat al SUA, a ales calea exilului. Stabilit în Statele Unite, a devenit director al postului de radio Europa Liberă între 1983 şi 1988. A murit în luna noiembrie 1988, după ce fusese ameninţat în repetate rânduri cu moartea de către Securitate, în urma unei tumori canceroase, dezvoltată cu rapiditate, ca în cazul lui Noël Bernard. Este autorul a numeroase studii istorice, printre care *Istoria românilor de la origini până în zilele noastre*, Jon Dumitru Verlag, München, 1984 (Humanitas, Bucureşti, 1992) şi *Istoria ideilor politice româneşti*, Jon Dumitru Verlag, München, 1987 (Humanitas, Bucureşti, 1992).

Nu ne place presa noastră, care nu ne informează veridic, ci ne dezinformează şi încearcă să ne îndoctrineze. Mare noroc avem, tov. preşedinte, de postul de radio Europa Liberă. Este singura sursă de informare cinstită a unui popor sclav şi obidit. („Un cetăţean român", Bucureşti, [vara] 1982, difuzată la 5 septembrie 1982)

Informaţiile cuprinse în aceste scrisori au fost o sursă importantă pentru Europa Liberă, permiţându-i să stabilească o legătură reală cu ţara şi asigurând emisiunilor sale un plus de vigoare şi acurateţe.

Dar Europa Liberă reprezenta de asemenea legătura cea mai palpabilă şi cea mai de încredere cu lumea liberă, cu acea parte a exilului care, prin cele câteva asociaţii pentru apărarea drepturilor omului din Franţa (Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului în România) sau din Germania (Menschen Rechte), putea alerta organizaţiile internaţionale (Amnesty International, Fédération Internationale pour les Droits de l'Homme, Helsinki Watch) asupra unor cazuri concrete de încălcare a acestor drepturi sau care informa despre situaţia din România diverse organizaţii, instituţii şi opinia publică din Occident. Textele parvenite la Europa Liberă în ultimul deceniu comunist au avut deci rolul de a contrabalansa propaganda oficială, de a pune în lumină faţa nevăzută a lucrurilor. Informaţiile furnizate au fost utilizate în analizele şi studiile realizate de secţia de cercetare a postului (Situation Report Romania) sau în cele publicate în revistele de specialitate (astfel, în Franţa, revistele *L'Alternative*, *L'Autre Europe*, *La Nouvelle Alternative* şi *Politique Internationale*, primele trei publicând, în traducere, şi unele dintre scrisorile respective). Acestea au constituit astfel o sursă constantă şi pentru mass-media occidentală.

În al doilea rând, scrisorile trimise Europei Libere erau destinate autorităţilor din România - multe dintre ele sunt adresate direct lui Nicolae Ceauşescu şi, uneori, Elenei Ceauşescu - cu dorinţa de a informa şi cu speranţa din ce în ce mai deşartă, a unor schimbări. Două citate:

Suntem un grup de asistenţi medicali din Bucureşti care vă rugăm a da citire scrisorii noastre la postul de radio Europa Liberă, fiind unica sursă de informare sigură pentru noi în RSR şi, totodată, unica posibilitate a noastră ca prin dvs. să fim auziţi de dl preşedinte Nicolae Ceauşescu şi de ministrul Sănătăţii pentru a ne rezolva doleanţa noastră. („Un grup de asistenţi medicali", Bucureşti, [martie-aprilie] 1980, difuzată la 20 aprilie 1980)

Tovarăşe Ceauşescu,
Pentru că în ţara noastră critica nu se face decât de sus în jos, când avem ocazia, apelăm la bunăvoinţa postului de radio Europa Liberă ca să facem şi critica de jos în sus. („O voce din popor", [mai] 1984, difuzată la 3 iunie 1984)

Este interesant de observat că, dacă la începutul anilor '80, unii corespondenţi ai postului mai consideră că Nicolae Ceauşescu era dezinformat de ceilalţi membri din conducerea partidului sau i se recunosc unele merite în politica externă, în anii următori, pe măsură ce se amplifică delirul cultului personalităţii, tonul se schimbă şi devine acuzator.

În al treilea rând, scrisorile trimise Europei Libere erau destinate, chiar dacă în mod subconştient, pentru unii dintre autori, concetăţenilor. În cele din urmă, prin intermediul Europei Libere, românii se adresau românilor. Ei îşi răspund, se completează, stabilesc un dialog. O spune cel mai bine „Cosmina Cosmin", ţigancă din Cluj, incitată de scrisoarea unui alt ţigan din România, „Alexandru Danciu" :

Postul de radio Europa Liberă a contribuit şi contribuie în mod admirabil la crearea unei comunicări între noi, cei din România, cei care scrâşnim sub nedreptate şi teroare fără a avea prea multe mijloace de a ne exprima, de a ne cunoaşte între noi, de a ne recunoaşte între noi nu după chipurile, ci după gândurile noastre. Pentru această muncă pusă în slujba noastră eu ţin să mulţumesc tuturor colaboratorilor postului dvs. de radio... [„Cosmina Cosmin", Cluj-Napoca, scrisă la 16 mai 1982]

În acest sens, putem vorbi despre constituirea unei forme de samizdat *à la roumaine*, cu o difuzare inegalabilă, ţinând cont că radio Europa Liberă era ascultat de o proporţie covârşitoare a populaţiei. A asculta era o formă de rezistenţă pasivă, de sfidare a autorităţilor, care devenise un sport generalizat. A scrie însă o scrisoare la Europa Liberă era un prim pas spre o rezistenţă activă, individuală sau de grup, atunci când apar semnături colective.

În ultimă instanţă, ascultătorii Europei Libere ajung să simtă acest post nu doar ca al lor, ci şi ca un radio al opoziţiei. El le oferă posibilitatea de a critica, a protesta, de a mobiliza concetăţenii şi de a-şi elibera în acest fel frustrările :

Personal consider că dvs. nici nu vă daţi seama ce înseamnă postul dvs. de radio pentru noi, deoarece într-o ţară în care nicio altă opinie politică sau de altă natură nu este tolerată, a asculta programele dvs. obiective şi critice este reconfortant şi pentru mulţi s-a transformat în scopul vieţii lor... Sigur că soarta românilor va fi hotărâtă, în primul rând, în ţară, dar singurul organ de opoziţie – postul de radio – are, din acest punct de vedere, un mare rol. („V. Ax.", [august-septembrie] 1982, difuzată la 3 octombrie 1982)

Acest pasaj din scrisoarea unui ascultător, un anonim printre atâţia alţii, sintetizează o atitudine aproape sigur cvasigenerală : nimeni din afară nu-şi putea

da seama, nu putea să realizeze, nici măcar redactorii sau conducerea acestuia, ce mult însemna Europa Liberă pentru ascultătorii români. Trebuia să locuieşti în ţară, să suporţi presiunea covârşitoare a regimului, neputinţa proprie şi a celor din jur, umilinţa şi sfidarea liderilor comunişti, ca să trăieşti cu adevărat descătuşarea oferită de postul de radio ce emitea din München. Astăzi, la capătul acestei investigaţii prin atmosfera ultimului deceniu comunist, extraordinar de fidel reprodusă de ansamblul scrisorilor trimise la Europa Liberă, se poate adăuga ceva în plus. Puse una lângă alta, scrisorile venite din ţară sau, când soseau din străinătate, reflectând experienţa claustrofobică a celor de puţin timp plecaţi, indică o atitudine obsesivă ce nu avea cum să fie percepută individual. Societatea românească avea mintea centrată total pe politica nefastă a regimului şi, peste toate, pe acţiunile lui Nicolae Ceauşescu. Această drenare a energiei vitale în cearta, în lupta simbolică cu Marele Vinovat – sau, cel puţin, cel identificat cu Vinovăţia pentru viaţa trăită – avea dimensiunea unei depresii colective. În acest sens, retroactiv, se poate susţine ipoteza unui adevărat rol terapeutic pe care l-ar fi avut Europa Liberă[1]. Fără confirmările oferite de postul de radio, fără revanşa simbolică pe care o trăiau ascultându-i emisiunile, românii ar fi suferit probabil în mult mai mari proporţii, în masă, de boli mintale.

---

1. Două citate care ilustrează acest rol al Europei Libere: „Ştiu că le cunoaşteţi pe toate, dar doresc să-mi descarc sufletul, ca să mă simt, în faţa dvs., mai uşurat, şi să vă adresez cu plăcere ce aud şi văd. („G. Ionescu", [primăvara] 1984, difuzată la 1 aprilie 1984)". „Nu ştiu de ce vă scriu toate acestea. Poate ca o descărcare a revoltei şi atenuarea neputinţei mele de a interveni în vreun fel pentru salvgardarea monumentelor pe care ni le-au lăsat înaintaşii. („Un arhitect din Bucureşti", [septembrie] 1984, 16 octombrie 1984)".

DOCUMENTE

Listă de abrevieri

ACR	– Automobil Clubul Român
ADAS	– Administraţia Asigurărilor de Stat
ARCOM	– Antrepriza Română de Construcţii-Montaj
ARIA	– Agenţia Română de Impresariat Artistic
AGERPRES	– Agenţia Naţională de Presă
BOR	– Biserica Ortodoxă Română
CAER	– Consiliul de Ajutor Economic Reciproc
CAP	– Cooperativă Agricolă de Producţie
CC (al PCR)	– Comitetul Central (al Partidul Comunist Român)
CC al UTC	– Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist
CEC	– Casa de Economii şi Consemnaţiuni
CNST	– Consiliul Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnică
CPEx	– Comitetul Politic Executiv al CC al PCR
CPUN	– Consiliul Provizoriu de Unitate Naţională
CTC	– Control tehnic de calitate
DB	– Domestic Bloc
DGDAL	– Direcţia Generală pentru Dezvoltare şi Administraţie Locativă
DIE	– Direcţia de Informaţii Externe
DM	– Deutsche Mark
DMI	– Direcţia Monumentelor Istorice
DMCN	– Direcţia Patrimoniului Cultural Naţional
FBI	– Federal Bureau of Investigation
FSN	– Frontul Salvării Naţionale
HCM	– Hotărârea Consiliului de Miniştri
HR	– Human Rights
IAS	– Întreprindere Agricolă de Stat
ICRAL	– Întreprinderea de Construcţii, Reparaţii şi Administrare Locativă
ICVL	– Întreprinderea de Construcţii şi Vânzări Locuinţe
IDMS	– Întreprinderea de Distribuire a Materialelor Sportive

ITIA	– Întreprinderea de Transport Internaţional Auto
IRTA	– Întreprinderea Română de Transport Auto
ITSAIA	– Întreprinderea de Transport Agricol şi Industrie Alimentară
GSLS	– Grupul de şantiere şi lucrări în străinătate
L.M.	– Listeners Mail
MAI	– Ministerul Afacerilor Interne
MAN	– Marea Adunare Naţională
NAVROM	– Compania de navigaţie română
NKVD	– Narodnîi Komissariat Vnutrennih Del
OJT	– Oficiul Judeţean de Turism
ONEF	– Organizaţia Naţională de Educaţie Fizică
ONT	– Oficiul Naţional de Turism
ONU	– Organizaţia Naţiunilor Unite
PCR	– Partidul Comunist Român
PMR	– Partidul Muncitoresc Român
PNL	– Partidul Naţional-Liberal
PNŢ	– Partidul Naţional-Ţărănesc
PECO	– Întreprinderea de Stat a Combustibilului a Republicii Socialiste România
RDG	– Republica Democrată Germană
RFG	– Republica Federală Germania
RPR	– Republica Populară Română
RSR	– Republica Socialistă România
SLOMR	– Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din România
SUA	– Statele Unite ale Americii
TAROM	– Transporturile Aeriene Române
TIR	– Transporturile Internaţionale Române
UM	– Unitatea Militară
UNESCO	– Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură
URSS	– Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste
UTC	– Uniunea Tineretului Comunist
UTM	– Uniunea Tineretului Muncitor

Cu privire la metodologia de editare a scrisorilor

1. Publicăm documentele în ordinea difuzării la Europa Liberă.
2. Neavând acces la originale şi la plicurile cu care erau transmise, în cazurile în care momentul elaborării nu era indicat de autori, a trebuit să procedăm la datarea sugerată de ziua difuzării şi de conţinut.
3. Am editat scrisorile după transcrierile făcute de postul de radio. Am procedat la reproducerea cât mai fidelă a materialului trimis, de aceea au fost menţinute greşelile care ţineau de „stilistica autorului". S-au făcut corecturi acolo unde acestea erau evident rezultatul unei greşeli de transcriere.
4. Au fost scoase din texte date prea personale, cum ar fi adresa privată.
5. Am reprodus, indicând în note, pasajele necitite în emisiuni din motive de spaţiu de antenă limitat sau din cauza interdicţiilor date de direcţia americană (cu privire la folosirea limbajului insultător sau incitarea la revoltă).

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Un grup de credincioşi penticostali din Rădăuţi, 7 aprilie 1979, scrisoare difuzată la 17 iunie 1979[1]

Stimate domnule director Noël Bernard,

Vă rugăm să binevoiţi a difuza prin postul dvs. de radio următorul mesaj în speranţa că organele competente din ţara noastră vor lua cunoştinţă de abuzul de putere şi acţiunea de brutală discriminare religioasă de care se fac vinovate organele locale ale conducerii de stat din oraşul Rădăuţi, judeţul Suceava. Iată despre ce este vorba :

Încă înainte de război, în oraşul Rădăuţi, judeţul Suceava, a luat fiinţă o comunitate penticostală care, după război, în urma reglementării cultelor din anul 1950[2], a fost autorizată să funcţioneze legal ca făcând parte din cultul penticostal din RSR[3]. În acest scop, Departamentul cultelor a eliberat autorizaţia de funcţionare numărul 681. Menţionăm că în prezent această comunitate are un număr total de 994 de membri înscrişi. În anul 1969, datorită faptului că vechiul imobil în care se aduna această comunitate era prea mic, s-a cumpărat un alt imobil, mai mare, de la dl Petrescu Vasile din Rădăuţi, cu suma de 90.000 de lei. Pentru întocmirea actului legal de vânzare şi cumpărare era nevoie de aprobarea prealabilă a tovarăşului preşedinte al Consiliului Popular al oraşului Rădăuţi, Cuciureanu Gheorghe. În consecinţă, Comitetul Comunităţii s-a adresat tovarăşului Cuciureanu Gheorghe, dar acesta a refuzat să dea aprobarea cerută, răspunzând

1. L.M., no. 17, June 17, 1979.
2. Regimul general al cultelor în perioada comunistă a fost stabilit prin Decretul nr. 177/1948, completat ulterior. Decretul privind naţionalizarea unor imobile, fără plata vreunei despăgubiri, din 20 aprilie 1950, a afectat proprietăţile tuturor comunităţilor religioase.
3. De fapt, în acel moment, Republica Populară România.

scurt: „Pentru pocăiţi nu dau niciun fel de aprobare pentru cumpărarea unui astfel de imobil”.

Din anul 1969 până în 1978 s-au făcut nenumărate cereri la amintitul Consiliul Popular, dar de fiecare dată răspunsul din partea tovarăşului Cuciureanu Gheorghe a fost acelaşi: „La pocăiţi nu aprob”. După aceea, Comitetul Comunităţii s-a adresat Consiliului Popular al judeţului Suceva, dar nici de acolo nu s-a primit vreun răspuns favorabil. Pe parcursul anilor 1969-1978, imobilul în cauză s-a deteriorat şi trebuiau făcute reparaţii, atât la pereţi, cât şi la acoperiş, care avea un număr mare de ţigle sparte, din care cauză apa pătrundea în podul clădirii şi apoi până la tavanul şi pereţii sălii de adunare. S-a făcut intervenţie la Consiliul Popular al oraşului Rădăuţi, de data aceasta pentru a se aproba repararea clădirii, dar, la fel, tovarăşul Cuciureanu Gheorghe, preşedintele Consiliului Popular, a dat acelaşi răspuns: „La pocăiţi nu dau”.

Pe zi ce trecea, starea imobilului se degrada tot mai mult, punându-se în pericol cele 1.000-1.500 de persoane care se adunau regulat duminica în sala de adunare. Faţă de această stare de lucruri, fiind vorba despre un vădit caz de forţă majoră, comunitatea a trecut la executarea unor lucrări de întreţinere, fără a se mai aştepta la nesfârşit aprobarea de reparaţii care întârzia să vină de la Consiliul Popular al oraşului respectiv, de la tovarăşul Cuciureanu Gheorghe. Urmarea a fost că comunitatea a fost amendată, o dată cu 12.000 de lei, şi altă dată cu 18.000 de lei, spunându-i-se că a comis „ilegalităţi”, fără să se ţină seama că adevăraţii vinovaţi erau cei care nu voiau să dea aprobare de reparaţie atunci când aceasta a fost cerută.

În toamna anului 1978, când au început ploile, acoperişul clădirii se degradase atât de mult şi, din cauza greutăţii ţiglelor de beton, care cântăreau mai multe mii de kilograme, pericolul prăbuşirii acestui acoperiş era iminent. Pentru a se evita o adevărată catastrofă, care s-ar fi putut solda cu victime omeneşti, Comunitatea s-a adresat din nou Consiliului Popular al oraşului Rădăuţi, cerând să se aprobe repararea acoperişului prin schimbarea ţiglelor cu tablă albă. Răspunsul din partea tovarăşului Cuciureanu Gheorghe a fost: „La pocăiţi nu aprob”.

În faţa acestui caz grav, am luat legătura cu cooperativa „Constructorul” din oraşul Rădăuţi, reprezentată prin preşedintele cooperativei, tovarăşul Solcan, care s-a angajat să execute toate lucrările de reparaţii de interior, iar în exterior acoperişul, pentru care Comunitatea penticostală a şi achitat suma de 18.000 de lei. Cooperativa „Constructorul” a început imediat lucrările, terminându-le mai întâi pe cele din interior, ca văruit şi zugrăvit; iar în zilele de 1, 2 şi 3 noiembrie 1978 a adus şi tabla pentru acoperiş şi a început lucrul.

În ziua de 4 noiembrie 1978, pe când muncitorii lucrau pe acoperiş, fiind bătută cam o pătrime din tablă, a sosit la faţa locului un echipaj al Miliţiei oraşului Rădăuţi cu o echipă de muncitori de la Întreprinderea de Gospodărie Orăşenească Rădăuţi, împreună cu directorul acestei întreprinderi, fiind trimişi de tovarăşul Cuciureanu Gheorghe. Echipa de la ÎGO Rădăuţi s-a urcat pe acoperiş, dând la o parte pe muncitorii cooperativei „Constructorul", şi a început să rupă în stil barbar tabla de pe acoperiş, în timp ce strigau şi debitau tot felul de cuvinte murdare la adresa credincioşilor care se adunau în acest lăcaş de rugăciune.

Între timp, echipajul Miliţiei s-a dus cu maşina acasă, la conducătorul Comunităţii, Ozarchevici Apostol, şi la casierul Comunităţii, Lupaşcu Titus, şi împreună cu muncitorii cooperativei, în număr de cinci, care lucraseră pe acoperiş, au fost duşi în stare de arest la Consiliul Popular al oraşului Rădăuţi, unde toţi şapte au fost amendaţi, fiecare cu câte 3.000 de lei. Pe lângă aceasta, a mai fost amendat cultul penticostal cu suma de 30.000 de lei, Comunitatea penticostală din oraşul Rădăuţi cu 30.000 de lei, şi cooperativa „Constructorul" cu 30.000 de lei, adică, în total, 111.000 de lei. Până la urmă, amenda totală s-a ridicat la suma de 114.000 de lei, întrucât ulterior a fost amendat şi contabilul cooperativei „Constructorul", Tofănel Ionel, cu suma de 3.000 de lei. El este un credincios penticostal, în vârstă de 34 de ani, căsătorit, cu patru copii, având o infirmitate la picioare, din care cauză se deplasează foarte greu. Amenda de 3.000 de lei i-a fost aplicată pentru motivul că a semnat documentele de eliberare a materialelor pentru reparaţia casei de rugăciune a Comunităţii penticostale. Se vede bine că această amendă i-a fost aplicată într-un mod cu totul arbitrar, întrucât semnarea documentelor despre care este vorba era o îndatorire de serviciu care trebuia îndeplinită de vreme ce conducătorul unităţii aprobase în prealabil lucrarea în cauză. Ulterior, nu se ştie din al cărui ordin, conducerea întreprinderii „Constructorul" a pus amenda de 30.000 de lei cu care fusese ea amendată iniţial tot în sarcina contabilului Tofănel Iosif. Iar ca să pună vârf la toate, acest biet salariat, după ce a achitat amenda de 3.000 de lei imputată lui prin poprirea salariului pe câteva luni, a fost concediat în cele din urmă din serviciu, fiind acum în căutarea unei ocupaţii adecvate stării lui de infirmitate în vreo fabrică de cherestea sau altundeva, întrucât s-au dat ordine să nu mai fie angajat ca contabil în nicio unitate din Rădăuţi.

Abuzul de putere a mers mai departe. Din ordinul tovarăşului Cuciureanu Gheorghe s-a dispus şi confiscarea a 1.200 kg de tablă albă şi 4 metri cubi de

cherestea, proprietatea Comunităţii penticostale, precum şi ridicarea din contul CEC a sumei de 8.000 de lei, proprietatea acestei comunităţi, realizată prin colectele ce se fac cu ocazia serviciilor religioase din casa de rugăciuni. În urma acestei situaţii, conducerea Comunităţii penticostale s-a adresat la organele judeţului Suceava, spunându-şi acolo durerea. Dar au fost trimişi înapoi, la Consiliul Popular al oraşului Rădăuţi, la tovarăşul Cuciureanu Gheorghe, ca de acolo să fie trimişi din nou la Suceava, şi drumul acesta l-au bătut de mai multe ori fără niciun rezultat

În cele din urmă, tovarăşul Moraru, vicepreşedintele Consiliului Popular al judeţului Suceava, a spus Comitetului Comunităţii : „Mergeţi la Rădăuţi, că am trimis o adresă să vi se elibereze materialele confiscate şi să vi se dea autorizaţia pentru repararea imobilului, iar pentru amenzi faceţi imediat contestaţie să vi se ierte".

Când Comitetul s-a dus la tovarăşul Cuciureanu Gheorghe, acesta nu a vrut să audă de aşa ceva. S-a făcut contestaţie la Judecătoria Rădăuţi pentru anularea amenzilor. La prima şedinţă, când reprezentanţii Comunităţii au fost audiaţi, preşedintele Judecătoriei s-a uitat la ei ironic şi, cu un zâmbet fals, a spus : „Se amână pe data de 5 ianuarie 1979". Penrtu această dată s-a angajat un avocat, achitându-se drept onorariu 2.700 de lei. La data fixată, când a început judecarea procesului, s-a ridicat avocatul şi, când acesta a început să vorbească în faţa instanţei, judecătorul l-a întrerupt zicând : „Dumneata, tovarăşe avocat, eşti apărătorul pocăiţilor ? Ştii că nu ai voie. Să te prezinţi la tovarăşul căpitan de securitate Mihalcea, să stai de vorbă cu el". Atunci, avocatul s-a aşezat jos şi nu a mai zis nimic.

Procesul a continuat fără apărător, iar suma de 2.700 de lei achitată drept onorariu pentru avocat a rămas bine plătită, fără să mai încapă vorba de restituirea ei. Procesul s-a terminat cu obligaţia de a fi plătite integral toate amenzile aplicate, suspendându-se dreptul la recurs la un tribunal superior. Toate acestea s-au făcut din ordinul tovarăşului Cuciureanu Gheorghe.

Comunitatea penticostală din oraşul Rădăuţi a încercat în repetate rânduri să ajungă la tovarăşul prim-secretar al PCR al judeţului Suceava, dar nu a reuşit, întrucât toate uşile au fost barate de către tovarăşul Cuciureanu Gheorghe, care nu vrea să ţină seama de nicio dispoziţiune a organelor superioare şi dânsul se consideră totul. Este cazul să adăugăm aici şi faptul că Comunitatea penticostală din oraşul Rădăuţi a intervenit în această problemă şi pe cale ierarhică, atât la supraveghetorul filialei Suceava, Grossu Constantin, cât şi la preşedintele cultului penticostal din Bucureşti, Bochian Pavel, dar amândouă aceste foruri au manifestat

o condamnabilă rezervă, invocând motivul că nu pot face nimic şi că nu se pot amesteca în treburile organelor de stat. De aici se vede că cei chemaţi să apere pe cale legală drepturile credincioşilor din ţara noastră au dezertat de la datoria lor, de frica de a nu-şi pierde poziţia şi scaunul pe care stau, închid ochii în faţa celor mai flagrante încălcări de drepturi ale credincioşilor pe care nu cu destulă vrednicie îi reprezintă.

Prin acest memoriu, Comunitatea penticostală din oraşul Rădăuţi, cu un număr de 994 de membri înscrişi în registrul Comunităţii, roagă autorităţile competente din Republica Socialistă România să dispună către organele locale ale oraşului Rădăuţi intrarea în legalitate şi încetarea oricărei discriminări religioase. Totodată să dispună a fi satisfăcute următoarele doleanţe:

1. Autorizarea de a se încheia actul de proprietate al imobilului în care Comunitatea se adună din anul 1969.
2. Eliberarea autorizaţiei pentru repararea imobilului amintit, respectiv acoperişul.
3. Să se anuleze urmărirea pentru plata celor trei sume de câte 30.000 de lei reprezentând amenzi aplicate cultului penticostal, Comunităţii penticostale din Rădăuţi şi, respectiv, cooperativei „Constructorul".
4. Să se restituie amenzile care au fost plătite în urma procesului dezbătut fără drept de apărare şi cu procedură incompletă, în sumă totală de 24.000 de lei.
5. Să se elibereze toate materialele confiscate pe nedrept.
6. Să se restituie suma de 8.000 de lei ridicată din contul CEC al Comunităţii.
7. Să se restituie suma de 2.700 de lei plătită drept onorariu pentru avocat, întrucât acesta a fost împiedicat să pledeze în procesul Comunităţii.

Declarăm că cele cuprinse în acest memoriu corespund realităţii şi au fost scrise pentru a se vedea cum sunt aplicate legile ţării de către organele locale de stat ale oraşului Rădăuţi şi cum înţelege tovarăşul Cuciureanu Gheorghe, preşedintele Consiliului Popular al oraşului Rădăuţi, să respecte drepturile omului, pe care ţara noastră, prin semnarea diferitelor convenţii şi tratate internaţionale, s-a angajat în mod solemn a urmări aplicarea lor.

Domnule Director, vă rugăm ca acest memoriu să fie difuzat în mai multe rânduri prin postul dvs. de radio până ce se vor satisface doleanţele cerute. De îndată ce ni se va face dreptate, vom înştiinţa printr-o scrisoare.

„Marin Banu", Bucureşti, 10 septembrie 1979, difuzată la 4 noiembrie 1979[1]

Stimate Domnule Director,

Cele ce urmează sunt destinate urechilor forurilor conducătoare din ţara noastră. Unul din domeniile de activitate în care s-au înregistrat nereuşite din cele mai mari ale regimului comunist este acela al comerţului numit cu emfază socialist. Lăsând la o parte comerţul exterior în care am reuşit să ne compromitem iremediabil faţă de mulţi parteneri externi în toate domeniile, mă fixez, deocamdată, la comerţul interior.

În acest sector de activitate ne lovim în fiecare clipă de rezultatul incapacităţii de conducere şi organizare a organelor respective. Despre aprovizionarea cu marfă a unităţilor s-ar putea scrie tomuri întregi. Unităţile comerciale nu sunt bine aprovizionate fie din cauza subproducţiei, fie din cauza deficienţelor de aprovizionare. Când spun subproducţie, înţeleg prin aceasta şi situaţia în care produsele respective nu sunt în cantitate suficientă datorită faptului că acestea se exportă masiv şi fără socoteală. Dacă producţia este planificată (realizarea planului fiind o altă problemă), în schimb exportul se face oricând şi în orice cantităţi după cererea externă, deci în afara indicatorilor planificaţi. Astfel se poate întâmpla, dacă o marfă se cere la export, ca aceasta să dispară complet de pe piaţa internă, indiferent de necesitatea pe care ea o reprezintă pentru populaţie. Aceasta este şi problema vinului, care se găseşte tot mai greu, încât în ţara în care strămoşii noştri se lăudau cu tot felul de vinuri de soi, se fac acum vinuri artificiale în casă.

Subproducţia mai are şi un alt aspect. Anumite sortimente considerate nerentabile sunt pur şi simplu neglijate. De exemplu, având nevoie de un şurub pentru maşina de spălat, fabricaţie românească, nu l-am putut găsi. Explicaţie : producţia este planificată valoric şi fabricii respective îi convine să facă agregate întregi, a căror valoare ridică volumul producţiei, îndeplinindu-şi mai uşor planul. Câte şuruburi ar trebui făcute pentru echivalentul unui agregat? Nu este convenabil pentru conducerea fabricii şi nu se produce. Ce ne facem însă dacă este nevoie de un şurub? Aceasta este problema unei serii întregi de obiecte de uz casnic care au dispărut din producţie. Multe întreprinderi locale, tutelate de consiliile populare din diverse oraşe, produceau aceste obiecte, dar iată că acestea au fost

1. L.M. no. 37, November 4, 1979.

ridicate la rangul de întreprinderi republicane, sau au fost absorbite de acestea, şi ele au început să producă lucruri mai importante.

În acest capitol se mai înscrie şi problema pieselor de rezervă, mă refer la cele din producţia autohtonă, căci cu cele din producţia străină este iarăşi o altă problemă. În această direcţie s-au luat unele măsuri, dar necorespunzătoare. Astfel, dacă ai nevoie de o piesă, nu poţi cumpăra decât subansamblul întreg, în care este inclusă piesa respectivă, plătind astfel de câteva ori mai mult. În concluzie, problema tot nu este rezolvată.

Cât priveşte deficienţele de aprovizionare, acestea sunt uneori obiective (din punctul de vedere al gestionarului, dar imputabile la un alt nivel superior), dar de multe ori se datoresc mai ales proastei organizări a gestionarului respectiv. Şi aceste deficienţe subiective se repetă de ani şi ani fără a se putea găsi un remediu. Sunt cunoscute situaţiile caraghioase în care nu se găsesc obiecte din cele mai folosite, de exemplu, hârtia igienică, ca după câteva zile să fie rafturile pline cu acestea până la refuz.

Iată un caz autentic : într-un magazin alimentar din Piaţa Şulea din Bucureşti, într-o zi de luni, nu s-a găsit ulei. Foarte mirat, am întrebat într-o doară ce s-a întâmplat. Vânzătoarea mi-a răspuns, în loc să se scuze, foarte supărată, ca şi cum vina ar fi a mea : „Ei, se întâmplă, şi ce-i cu asta ? Nu se dărâmă lumea !".

Lăsând la o parte impertinenţa vânzătoarei, aspect asupra căruia voi reveni, acest răspuns reflectă o mentalitate specifică aparatului de deservire din comerţ, iar răspunderea pentru această mentalitate revine fără îndoială aceloraşi organe de conducere ale acestei activităţi.

Despre organizarea comerţului interior sunt multe de spus, asupra numărului unităţilor de vânzare, asupra amplasării lor şi programului acestora. Trecând peste acestea, ne lovim de un fenomen foarte supărător. Astfel, când ne e lumea mai dragă, găsim unităţile închise, având anunţuri ca cele ce urmează : „Închis pentru inventar" ; „Se primeşte marfă" ; „Gestionarul bolnav sau în concediu" ; „În renovare" etc.

Dar culmea ridicolului a atins-o un anunţ, remarcat de fiul meu, de 19 ani, care mi l-a relatat plin de indignare. Anunţul era : „Închis pentru curăţenie". Aspectul acesta a apărut şi prin presă, dar tocmai aici este buba : nu se găseşte remediu. Este vorba iarăşi de o mentalitate de care se face răspunzătoare conducerea comerţului. Odată, fiind ghidul unui străin, un iranian, acesta a dorit un medicament. Prima farmacie avea anunţul : „Închis pentru inventar", şi ne-am dus la altă farmacie apropiată, şi apoi la următoarea, dar toate aveau acelaşi anunţ. M-am scuzat faţă de iranian, dar m-am aflat într-o situaţie neplăcută de a

răspunde la întrebarea : „De ce se fac inventare simultane la farmacii apropiate? Doar este vorba de cazuri de boală ; ce faceţi la urgenţe ? ", şi a completat, spre ruşinea mea : La noi nu se întâmplă aşa ceva".

Evident, cred că nicăieri în lume nu se poate întâmpla aşa ceva.

Referindu-mă acum la comportarea vânzătorilor, ating cel mai neplăcut aspect cu care suntem confruntaţi zi de zi. Suntem expuşi la tot felul de tratamente jignitoare şi umilitoare, fără a spune nimic despre felul în care suntem serviţi. Magazinele nu au hârtie de ambalaj şi suntem siliţi să luăm şi alimente neîmpachetate. Odată, la o farmacie, având o reţetă mai lungă, mi s-au dat neîmpachetate vreo 10 hârtii şi sticluţe, pe care am început să le pierd pe drum. La exprimarea dorinţei mele de a mi se da o pungă, farmacista, care este totuşi o intelectuală, s-a supărat şi m-a întrebat de ce nu am venit cu o sacoşă de acasă (Farmacia nr. 2 din Bucureşti). Doamne fereşte să ceri condica de reclamaţii, care se găseşte de altfel în orice unitate. Iese un scandal, încât a doua oară nu mai îndrăzneşti. Trebuie să remarc aici, şi aş fi vrut să evit această constatare, dar nu se poate, că, dintre vânzători, femeile sunt cel mai puţin politicoase şi totodată cele mai certăreţe.

Iată câteva exemple. Intrând într-un magazin de artizanat cu un străin de origine română, am găsit vânzătoarea scriind ceva. La „Bună ziua" dat de client, aceasta a ridicat ochii, ne-a văzut, nu a zis nimic şi a continuat să scrie. Clientul a ieşit imediat din prăvălie, enervat şi zicând că nu a mai văzut aşa ceva. Dacă intri dimineaţa în orele neaglomerate într-un magazin de stofe, de galanterie sau altceva asemănător, găseşti două-trei vânzătoare stând de vorbă într-un colţ. După o aşteptare de o jumătate de minut, văzând că acestea te-au observat, dar continuă să vorbească, întrebi cine serveşte, şi atunci vine una dintre ele îmbufnată, zicând un „Ce doriţi ? ", de parcă ar zice : „Ce ţi-a venit să mă deranjezi ? ".

Căutam de luni de zile un obiect de galanterie bărbătească pe care nu-l găseam. Intrând pentru altceva în magazinul universal Ambrozie de pe bulevardul Şulea, am întrebat : „Aveţi chiloţi bărbăteşti de gradel ? ". „Avem numai numere mari", mi s-a răspuns. „Bine", am continuat eu, „dar acum o lună mi-aţi spus acelaşi lucru". „Şi ce sunt eu de vină", sări ca arsă vânzătoarea, „de ce veniţi din lună în lună ? ".

Aveam nevoie de hârtie de calc pentru fiul meu student. După mai multe căutări, mi s-a spus că la Librăria „George Coşbuc" găsesc sigur. M-am dus într-un suflet, dar mi s-a spus că tocmai s-a terminat. „Când mai aduceţi ? ", am întrebat eu repede. „A, nu cred că mai aducem anul acesta", mi s-a răspuns. Poate credeţi că era în ajun de Anul Nou. Aş, de unde, scena s-a petrecut la

20 ianuarie 1979. În altă zi, intrând la Librăria „Agenda", i-am spus timid vânzătoarei: „Aş vrea să cumpăr un stilou şi nu ştiu de care". Mă aşteptam să-mi prezinte câteva stilouri din cele pe care le avea expuse, arătându-mi avantajele unora, pledând pentru cel mai bun etc. Dar am primit răspunsul: „Duceţi-vă şi vă mai gândiţi şi când veţi şti ce doriţi să veniţi să îmi cereţi". Exemple din acestea se pot înşira la infinit. Ele denotă o lipsă de interes pentru vânzare şi de consideraţie pentru client. Totodată, pregătirea profesională a vânzătorilor este foarte slabă, iar exigenţă în acest sens din partea forurilor conducătoare se pare că nu există.

Şi, în încheiere, un ultim aspect. Lipsa celor mai neaşteptate lucruri din aprovizionarea magazinelor. Apariţia lor sporadică şi tot atât de neaşteptată creează o psihoză specifică la cumpărător, care, în mod inconştient, aproape se roagă de vânzător să-i găsească obiectul cerut. Şi atunci, de cele mai multe ori, vânzătorii dosesc mărfurile mai căutate şi le vând clienţilor mai culanţi care strecoară şi un mic bacşiş. Fata mea, care a făcut practică de vânzător, ca elevă a unui liceu economic, a venit entuziasmată după prima zi de practică, zicându-mi cu candoare că a primit o atenţie de la un client. Cunosc un cetăţean care are o înţelegere cu o vânzătoare de la o librărie, să-i rezerve cărţile mai căutate. La noi se tipăresc foarte multe cărţi şi sunt ieftine faţă de străinătate. Dar, din totalul lor, abia 10% sunt interesante, iar condiţiile grafice lasă mult de dorit. Citeşti în ziar că a apărut o carte care te interesează, te duci glonţ la librărie, ca să constaţi că s-a epuizat încă de câteva zile. Am un prieten care nu găsea acum câtva timp pantofi pe măsura lui. Atunci, el a schimbat tactica: când vânzătorul l-a întrebat ce număr poartă, i-a spus alt număr. „Regret, a răspuns vânzătorul, dar nu avem decât numărul 41." „Bine", a spus amicul meu, spre uimirea vânzătorului, „dă-mi şi numărul 41", căci de fapt acesta e numărul lui.

În concluzie, nepricepere, lipsă de interes, lipsă de pregătire, incorectitudine, incapacitate şi multe alte racile sălăşuiesc în comerţul socialist românesc. Acestea însă nu se pot imputa cu totul caracterului socialist, deoarece astfel de fenomene nu se constată în Bulgaria şi Ungaria, unde am fost, şi nici în alte ţări socialiste despre care mi s-a povestit. Nu, toate acestea sunt imputabile numai conducerii noastre. Toate deficienţele ar dispărea dacă ar exista o conducere capabilă la frânele comerţului, sau poate chiar mai sus, unde se hotărăsc lucruri mai importante, dar hotărârile denotă o incompetenţă crasă. Rezultatul este că viaţa a ajuns tot mai complicată, că aprovizionarea familiei a devenit problema nr. 1 a existenţei noastre. Şi ne uităm cu invidie la filmele în care ni se arată că în alte ţări nu este nicio problemă ca dimineaţa fiecare să găsească la uşă sticla cu lapte

şi ziarul, lăsate de vânzătorii respectivi de cu zori. Aceasta ne pare un vis, în timp ce noi ne zgribulim dimineaţa la coada de lapte sau la ziare.

Vă mulţumesc

„Doi soţi îngrijoraţi de soarta lor", Bucureşti, [octombrie] 1979, difuzată la 4 noiembrie 1979[1]

Stimate domnule director Noël Bernard,

În primul rând ţinem să vă mulţumim pentru activitatea desfăşurată de dvs. şi de colaboratorii dvs. la postul de radio Europa Liberă, prin care căutaţi cu sugestiile dvs. să îmbunătăţiţi cât de cât situaţia tristă în care se află poporul nostru. Vă prezentăm, ca şi alţi români, necazul nostru şi vă asigurăm că nu suntem singurii în această situaţie. Prin căsătorie, am primit de la părinţii noştri un mic apartament de două camere şi *hall* într-un mic imobil de patru apartamente. Prin Decretul 92 din 1950, apartamentul nostru a fost naţionalizat, călcându-se flagrant art. 3 din decret, care prevedea că funcţionarii publici sunt exceptaţi de la naţionalizare ; or, ambii soţi eram la acea dată în câmpul muncii. Astfel, am fost restrânşi la o cameră şi *hall*, a doua cameră fiind repartizată la persoane străine. Timp de 10 ani, am făcut o serie de contestaţii la diverse foruri, care însă nu au fost luate în considerare. În 1968 apare un decret care prevede cumpărarea caselor naţionalizate de către locatarii ale căror salarii depăşeau o anumită valoare, în caz contrar, dublându-se chiria. În 1969, după multe frământări (căci e foarte greu să te hotărăşti să-ţi cumperi propria casă), introducem cererea de cumpărare a apartamentului în care locuiam. Motivele care ne îndreptăţeau la aceasta erau următoarele : prin cumpărarea casei rămâneam stăpâni pe întreg apartamentul fără a mai avea probleme cu a doua cameră. Rata lunară ce urma să o plătim în caz de cumpărare ar fi fost la nivelul chiriei majorate, în caz de necumpărare. Din nefericire însă, în urma unei propagande duse în străinătate pe această temă (vânzarea de către stat a unor case furate de la proprietari), conducerea statului, fără a abroga decretul, a sistat vânzarea caselor, numai după câteva luni de la apariţia decretului. În 1977, după seismul din 4 martie, apare un

---

1. L.M. no. 37, November 4, 1979.

nou decret, care fixează noi preţuri de cumpărare a caselor naţionalizate, cu 36% mai mari ca în 1968. Facem din nou cerere de cumpărare a apartamentului, însă, din nou, din ordin superior, se sistează vânzarea caselor naţionalizate. Ni s-a recomandat de către organele statului să cumpărăm un apartament în imobilele construite de stat, propunere care nu ne-a tentat, dată fiind calitatea sub orice critică a locuinţelor executate de către stat. După aproape 40 de ani de muncă cinstită şi la o vârstă înaintată, nu putem trăi liniştiţi deoarece în orice moment ne putem vedea svârliţi din casă şi înghesuiţi într-o singură cameră a unui imobil de stat împreună cu alte persoane în apartament. V-am expus cazul nostru, care nu este unul izolat, în speranţa că veţi atrage atenţia guvernului român asupra acestor nedreptăţi şi că veţi insista pentru punerea din nou în vânzare a caselor naţionalizate, măsură care ar fi şi în avantajul statului, care încasează astfel sume importante de bani şi, în plus, capătă cheltuielile de întreţinere a acestor case. Vă mulţumim anticipat şi vă dorim numai bine.

Ascultătoarea numită „Olga", Frankfurt, 6 noiembrie 1979, difuzată pe 9 decembrie 1979[1]

Stimate domnule director,

În 1968, când patria mea Cehoslovacia a fost invadată de Uniunea Sovietică, mă găseam în vacanţă în România. În acele zile grele pentru noi, am cunoscut poporul român şi am învăţat să-l stimez. Între timp, mi-am găsit o nouă patrie în Republica Federală Germania. În ultimii ani, soţul meu şi cu mine ne-am petrecut de mai multe ori concediile în România, unde întreţinem relaţii de prietenie cu mai multe familii. De curând, am participat întâmplător, la Bonn, la o discuţie despre România şi acesta este motivul pentru care vă scriu. În această discuţie s-a aruncat cu cuvinte ca furt, corupţie, degradare morală, fără ca cei vinovaţi să fie clar separaţi de marea masă a populaţiei. Găsesc că acest lucru e foarte nedrept. Nu trebuie ponegrit întregul popor din cauza lipsei de scrupule a clasei conducătoare. Cei ce poartă uniforme în România, începând cu grănicerii şi vameşii şi până la chelneri, cât şi ceilalţi, fără care regimul de teroare nu ar fi

1. L.M. no. 42, December 9, 1979.

posibil, nu pot fi judecaţi la fel ca restul poporului român. Majoritatea turiştilor vin însă în contact mai ales cu aceştia, care se gândesc numai la buzunarul lor, fără să le pese de daunele morale pe care le aduc întregii naţiuni. Circul începe chiar de la frontieră. Eşti invitat să plăteşti de ofiţerii de grăniceri şi apoi de vameşi. Dacă nu dai un şperţ în mod voluntar şi discret, atunci ei se servesc singuri. Cele mai rele experienţe le fac cei care călătoresc noaptea şi sunt singuri. În timp ce un grănicer se ocupă de partea din faţă a automobilului, celălalt se serveşte din portbagaj. Am fost deosebit de şocaţi de purtarea unui ofiţer şi a unei funcţionare de la vama din Borş. Era noapte şi la graniţă nu erau decât două automobile. Înaintea noastră un francez, un om deosebit de politicos, care a fost pur şi simplu jefuit de aceştia doi. În timp ce funcţionara vămii controla revistele lui de modă, ofiţerul, care ne ceruse să desfacem bagajele, băga obiecte de îmbrăcăminte ale francezului, cât şi alte lucruri, într-o sacoşă, care a dispărut ulterior în tufiş. În ceea ce ne priveşte, am scăpat ieftin: câteva perechi de ciorapi, câteva pixuri şi o bluză. De abia a doua zi am constatat că dispăruseră şi termometrul maşinii, şi nişte medicamente. De altfel, anul acesta, la plecare, am fost controlaţi de acelaşi ofiţer. M-a întrebat dacă pot să-i dau nişte mărci germane. L-am refuzat şi a reacţionat cu o înjurătură. La Poiana Braşov, unul din şefii hotelului teleferic, vorbind într-o germană stricată şi folosind cuvinte ordinare, mi-a spus ce crede despre români. La Bistriţa, unde am vizitat o familie cunoscută de medici, am întâlnit o persoană comică, un chel, care ne-a fost prezentat drept ofiţerul de Securitate responsabil pentru medici. Beat turtă, a vrut să ne provoace vorbind despre Dracula şi familia lui de vampiri şi pomenind şi numele lui Ceauşescu. Ştiind că eu sunt cehoslovacă, a început să-şi bată joc de discursul lui Ceauşescu din august 1968, imitându-i felul de a vorbi. Ne-am continuat călătoria chiar în aceeaşi noapte.

În restaurantele din Mamaia, chelnerii ne-au cerut mereu să cumpărăm mărfuri din shopuri, pretinzând că ar fi pentru şefii lor. Nu am văzut niciodată banii pentru cele cumpărate.

V-am redactat numai câteva dintre cele trăite în România. Pentru cei care nu au avut prilejul să cunoască populaţia ţării şi care nu au avut contacte decât cu hoţi de acest fel nu poate să existe decât o imagine denaturată, o imagine care nu reflectă grijile şi nici prietenia şi bunătatea poporului român. E într-adevăr păcat! Poporul român e nu numai exploatat şi terorizat în propria ţară, dar şi discreditat de reprezentanţii pe care nu şi i-a ales niciodată. Şi lucrul cel mai trist este că nu are nici măcar posibilitatea să se apere. Pentru mine au existat momente în care conducerea României mi-a trezit anumite speranţe. Între timp,

a trebuit să-mi dau seama că era vorba doar de mijloace pentru atingerea unui scop. Mă întreb dacă, într-un moment în care ţara ar fi ameninţată din afară, aceşti oameni privilegiaţi şi corupţi nu ar fi primii care ar trece sub drapelul duşmanului. În ceea ce mă priveşte, nu am nicio îndoială că aşa se va întâmpla. Şi poporul ? Experienţa trăită şi cele ce se petrec astăzi în Cehoslovacia ne dau răspunsul.

Cu sincere salutări

„Grupul 777”, Bucureşti, 29 septembrie 1979, difuzată pe 9 decembrie 1979[1]

Mult stimate domnule director Noël Bernard,

Cu toate riscurile şi indiferent ce ne-ar face nouă organele represive din ţară, vă aducem la cunoştinţă următoarele :

Vă scriem această scrisoare strânşi într-o casă izolată din Bucureşti. Suntem chelneri, bucătari, recepţioneri şi alţi lucrători cooperativi din Ministerul Turismului. Vrem să facem auzite vocile noastre împotriva acelor oameni incapabili de a conduce o întreprindere gastronomică, un hotel, un restaurant şi aşa mai departe. Aceşti oameni nu mai sunt recrutaţi din rândurile noastre, ci sunt oameni puşi de aşa-zisul Partid Comunist, recrutaţi din rândul Securităţii, pentru a ne urmări pe noi şi clientela care vine şi face consumaţie într-un restaurant sau hotel. Cu timpul, şi hotelurile sau restaurantele din Ministerul Turismului vor fi militarizate de către Securitate. Să vă dăm exemple.

La fosta şcoală a Viilor, acum centru de perfecţionare a cadrelor din Ministerul Turismului, există două feluri de elevi : elevi din rândul Securităţii şi al Miliţiei, pe care îi învaţă cum să conducă un restaurant, un hotel, ca recepţioneri sau pentru alte treburi, şi pe care îi intercalează printre noi, cei cu o vechime de 20-30 de ani în meserie şi care astăzi nu mai avem nicio valoare. Trebuie să facem ce spun ei, adică să tragem cu urechea la clienţi, să schimbăm scrumiera la masă, bineînţeles că sub scrumieră este un microfon. Dacă vin străini, sunt conduşi la mesele speciale, care sunt înzestrate cu microfoane. În permanenţă

1. L.M. no. 42, December 9, 1979.

suntem persecutaţi, batjocoriţi de către aceşti agenţi ai Securităţii, puşi în posturi de şefi de restaurante sau hoteluri. Oamenii se feresc să intre în restaurante de frică: se duc la bombe mici sau acasă. Hotelurile şi restaurantele merg în pierdere, iar noi, pătura de jos, luăm 1.100-1.300 de lei pe lună, din care ni se opresc câte 250-300 de lei spărturi, deşi acestea se recuperează din procentul de 10% sau 12% pe care îl adaugă la nota de plată.

Când venim la serviciu de dimineaţă, ne rugăm lui Dumnezeu să ajungem din nou acasă. Zilnic controlează 7-8 echipe de control, care nu prea au ce face, pentru că nu avem marfă pentru preparate şi, chiar dacă mai este câteodată, este de proastă calitate şi nu poţi face mai nimic din ea. Vine control de la minister, care ne dă indicaţii să facem preparate mai mult din legume şi cartofi, dar nici legume şi cartofi nu sunt şi, chiar dacă mai sunt, sunt pline de pământ şi putrezite. Ni se dau indicaţii să recomandăm pescărie oceanică şi legume, şi nu carne de porc şi de vită. Vă întrebăm, putem noi lămuri clienţii să nu mănânce carne sau produse din carne? Dacă nu este vânzare şi nu se face planul, noi suntem de vină. La shopuri, unde se vând lucruri pe valută, au fost angajate soţii de securişti şi miliţiene ca gestionari sau vânzători. La recepţia hotelurilor sunt pretutindeni securişti, la restaurante, primul şef este securist, iar al doilea este membru de partid sau turnător. Ne întrebăm până unde va merge această stare de lucruri din Ministerul Turismului cu întreprinderi falimentare. Cerem apăsat ca noi, lucrătorii din hoteluri şi restaurante, să fim lăsaţi în pace şi să ne vedem de datoria noastră, iar cei care ne filează la serviciu să se ducă la funcţiile lor din MAI.

De asemeni, primăvara, când se deschide litoralul Mării Negre, primii care sunt detaşaţi sunt securiştii şi miliţienii, în număr de 7.000 de persoane. Aceştia au casă, masă gratuit şi salarii mari. Aceştia cad pe capul nostru. În plin sezon îşi aduc şi familiile la plajă şi vin pe capul nostru să le dăm de mâncare din meniul străinilor. La barul de noapte Atlantic, unde securiştii vin ca la ei acasă, dacă nu dai 10.000-15.000 de lei înainte şi 5% din vânzare, nu apuci să lucrezi. La barul de noapte Athénée Palace, şeful de noapte este colonel de Securitate şi nu are altă misiune decât aceea de a urmări clienţii, români şi străini. Nici directorul Vintilă de la Athénée Palace nu suflă în faţa lui. La Intercontinental, începând de la portar, toţi oamenii de serviciu sunt numai securişti.

Domnule director, vă rugăm să citiţi această scrisoare să audă şi cei care conduc această ramură comercială şi să ne lase să ne facem meseria liniştiţi. Mai adăugăm că mulţi ofiţeri de Securitate şi miliţie pleacă cu pachete de la restaurante, fac chefuri pe spatele nostru şi la închiderea restaurantelor fac chete la fiecare ca să acoperim suma consumată. Noi, lucrători ai sindicatului din comerţul de stat,

vă mulţumim din suflet şi vă dorim dvs. şi colaboratorilor dvs. multă sănătate, fericire şi să vă ferească Dumnezeu de necazuri.

„Un grup de oameni ai muncii", Arad, [noiembrie-decembrie] 1979, difuzată la 9 decembrie 1979[1]

Stimate domnule director,

În ţara noastră avem un conducător care e cel mai iubit şi cel mai înţelept fiu al poporului nostru. Este zilnic lăudat de presa, radioul şi televiziunea din ţară. Are merite însemnate în conducerea ţării, care, în ultimele decenii, a reuşit să progreseze în bine. S-au ridicat locuinţe noi, confortabile, multe localităţi s-au urbanizat datorită dezvoltării accelerate a industriei. Şi la sate, viaţa ţărănimii a devenit alta, datorită mecanizării agriculturii, pe de o parte, şi pătrunderii electricităţii în fiecare casă, ceea ce a avut ca efect folosirea aparatelor electrice, printre care cele mai de seamă sunt radioul şi televiziunea. În afara acestora, învăţământul a făcut paşi însemnaţi prin deschiderea largă a porţilor tuturor felurilor de învăţământ, creând o pleiadă de intelectuali cu o pregătire superioară mai temeinică. Trebuie să mai arătăm că s-au modernizat într-o oarecare măsură şi căile de comunicaţie şi mijloacele de transport. E drept că a crescut şi nivelul de viaţă, dar ceva mai lent, noi rămânând ultimii din Europa. Cauzele se cunosc : ritmul prea accelerat al industrializării şi, de ce să nu o spunem, ajutoarele ce se dau diferitor formaţiuni de luptă din Asia, Africa etc., pe care poporul le suportă. La noi sunt şi legi, mai bine zis decrete, căci ţara e guvernată pe bază de decrete prezidenţiale. Avem şi un for legislativ, care e convocat de trei-patru ori pe an şi toţi deputaţii nu au voie să facă altceva decât să ridice mâna pentru aprobarea decretelor şi să bată din palme pentru iubitul conducător până fac bătături. Căci tot ce spune el e linie directoare pentru toată suflarea românească. Iar dacă se întâmplă ca să mai ia cuvântul altcineva, apoi e vai de el dacă nu îl laudă. Mai nou, a alăturat-o la această laudă şi pe soţia lui. Preşedintele nostru e un om energic, inteligent, activ. Dar noi, poporul, nu ne putem împăca cu următoarele comportări : de ce nu respectă legile ţării, legi făcute chiar de el ? În al doilea rând, cultivă un gen de nepotism, care are o influenţă negativă asupra întregului

1. L.M. no. 42, December 9, 1979.

aparat de partid şi de stat, unde şeful îşi cuibăreşte neamurile. Noi suntem un grup al oamenilor muncii din Arad, având funcţii diferite şi pregătire corespunzătoare funcţiilor ce le avem. Ca unii care cunoaştem bine localitatea şi cele ce s-au petrecut aici, vă redăm unele fapte concrete. Credem că nu vor face cinste activului de partid, dar ele sunt fapte şi le relatăm aşa cum au fost ele.

Prim-secretar al judeţului Arad a fost Teodor H.[1]. Ca atotputernic în judeţ, a fost imputat direct în afaceri cu tomatele din Curtici, aducându-se prejudicii de milioane de lei. După stabilirea vinovăţiei, este mutat la Praga ca ambasador. După schimbarea lui ca ambasador, a fost numit prim-secretar judeţean la Hunedoara. Ne-am mirat foarte mult de această numire a unui om pătat. La Arad, lui Teodor H. i-a urmat Andrei Czervenkovici[2], care s-a mutat în casa în care locuise predecesorul său, făcându-i transformări cu bani grei din bugetul ţării. Astăzi, acesta a fost schimbat cu un om tânăr, ce promite a face ordine în haosul lăsat de Czervenkovici. Pe timpul acestuia, se făceau foarte multe reclamaţii la organele centrale, dar toate ajungeau la el şi le punea la arhivă cu menţiunea „dosar clasat". Aşa se rezolvau cererile oamenilor muncii. Suntem siguri că, dacă s-ar redeschide cercetările asupra celor reclamate, situaţia ar fi alta, iar cei pătaţi, indiferent de funcţia lor, şi-ar merita pedeapsa. De aceea noi, grupul de muncitori, propunem guvernului ţării noastre să ia o măsură radicală, şi anume să se înfiinţeze un ziar independent în care să se publice toate scrisorile oamenilor muncii, fără nicio discriminare şi în mod absolut liber. Când cei vinovaţi se vor vedea demascaţi, fie ei cine ar fi, se vor transforma în mieluşei blânzi şi vor apăra legile eticii şi ţării. Există un cod al echităţii socialiste. Există şi e bun, dar, din păcate, nu e respectat tocmai de cei ce au Carnetul Roşu, căci ceilalţi nu au curajul să o facă, ştiind că pedeapsa e aspră şi lor li se aplică, pe când membrii de partid primesc o critică pro forma ca pedeapsă, şi cu asta scapă. Oare prin aceasta nu se face o discriminare? De ce în funcţiile de conducere se cere neapărat să fii membru al PCR-ului, când dintre nemembrii de partid sunt oameni capabili şi buni organizatori? De ce la premiere sunt excluşi nemembrii de partid? De ce pentru anumite angajări, chiar şi ca femeie de serviciu, trebuie avizul comitetului de partid?

---

1. Teodor Haş (1928-1982), membru de partid din 1947, membru al CC al PCR între 1965 şi 1964, membru al Comisiei Centrale de Revizie, a fost primul prim-secretar al judeţului Arad între anii 1968 şi 1971.
2. Andrei Cervencovici (n. 1921), membru de partid din iulie 1945, membru supleant al CC al PCR (1965-1969), membru al CC al PCR (1969-1984) şi prim-secretar al Comitetului Judeţean PCR Arad între 1971 şi 1979.

În municipiul nostru trăiesc laolaltă români, maghiari, germani, slovaci, sârbi, evrei în bună înţelegere. Nu se pun probleme de naţionalitate. Însă vedem o nemulţumire la sârbii, ungurii, slovacii şi alţii de la noi, căci confraţii lor au voie să facă călătorii mai multe pe timp de un an în străinătate, şi ei nu le pot face. Aşa-zişii minoritari din ţara noastră sunt conştienţi că nu au mai puţine drepturi decât populaţia majoritară, dar au foarte puţine drepturi faţă de conaţionalii lor din ţările respective, care au un nivel de viaţă mult mai ridicat şi se bucură de multe libertăţi.

În ţară la noi vin diferiţi străini. Ne-am împrietenit cu unii din ei, lucru firesc, care duce la o înfrăţire între popoarele Europei. Chiar şi Actul final de la Helsinki încurajează acest lucru. La noi se fac totuşi restricţii severe[1]. De ce? De ce nu poate sta la noi acasă un prieten? De ce este urmărită de miliţie şi Securitate persoana ce vine în contact cu un străin, fie chiar şi dintr-o ţară socialistă? Mulţi dintre vizitatorii străini au păreri nu tocmai frumoase despre conducerea ţării noastre. Ei ştiu că noi suntem lipsiţi de libertate de mişcare în afara ţării şi, din această cauză, ne consideră o mare grădină zoologică din care numai oamenii regimului pot ieşi. Lor li se oferă toate avantajele şi posibilităţile. Noi ne adresăm şi pe această cale preşedintelui nostru, cerându-i să fie alături de popor, să nu se lase influenţat de manifestaţiile organizate anume şi aclamat la comandă, căci totul e fals, e nesincer, e o parodie. Iar vizitele ce le va face în ţară să fie scurte şi fără paradă. Astfel va cunoaşte poporul în numele căruia afirmă că guvernează.

Şi-l mai rugăm pe preşedintele nostru să nu mai vorbească despre democraţia socialistă, căci numai democraţie nu este. Credem că ar fi mai nimerit să i se spună dictatură socialistă, căci ar fi mai corect şi ar exprima realitatea. Acolo unde nu ai voie să spui sincer ceea ce simţi că e bine şi trebuie îndreptat, acolo unde nu-i poţi critica pe cei ce încalcă legalitatea, acolo unde critica e permisă numai de sus în jos, acolo nu e democraţie. Mai e o problemă importantă despre care am dori să-i punem o întrebare preşedintelui nostru. De ce, după o vizită făcută în afara ţării, toată presa trebuie să publice laude şi admiraţie pentru strălucitele succese obţinute, întrecându-se care mai de care în cuvinte ce nu

1. Legea nr. 25/1969 privind regimul străinilor în Republica Socialistă România a impus restricţii în relaţiile dintre cetăţenii români şi străini, care au fost ulterior înăsprite prin Decretul nr. 131 din 19/04/1972, Decretul nr. 637 din 29 noiembrie 1973 şi Decretul nr. 233 din 23 decembrie 1974 privind unele drepturi şi obligaţii ale cetăţenilor români care realizează venituri în valută.

stîrnesc admiraţia cititorilor şi pe care nimeni nu le ia în seamă fiindcă toţi ştim că sunt comandate : Ce se urmăreşte prin aceasta ? Să ne îmbete pe noi cetăţenii ţării ? Să se arate străinătăţii faptele denaturate ? Totul e gol şi cei ce o fac o fac ca să-şi menţină postul.

O altă problemă ce dorim să o ridicăm e aceea a depunerii candidaturii pentru alegerea organelor locale sau a forului legislativ, Marea Adunare Naţională. Dacă alegerile sunt o parodie, ar trebui cel puţin ca, în locul unui candidat, să se poată prezenta doi candidaţi, fie şi nemembri de partid care sunt ataşaţi regimului şi sunt oameni capabili, buni organizatori şi cu priză la alegători. Acelaşi lucru ar trebui să se facă şi cu candidatura la funcţia de şef al statului, căci omenirea nu a cunoscut până acum un om infailibil. Dacă şeful e aşa de iubit, de ce la Neptun stau sute şi sute de agenţi ce-l păzesc şi care mănâncă foarte bine, folosesc cele mai alese băuturi şi nu au altă grijă decât să asculte ce vorbesc cetăţenii, ce fac sau ce pun la cale ? În ţară este un activ de partid foarte numeros, o Securitate puternică şi o miliţie numeroasă. Mai este şi o armată numeroasă, cum nu a fost nici în timpul războiului. Toţi aceştia sunt foarte bine plătiţi şi trăiesc domneşte. Au magazinele lor, cantinele lor, au tot ce îşi doresc. Ei formează forţa conducătoare, nu muncitorii. Muncitorii trăiesc ca vai de ei, şi greva de acum doi ani din Valea Jiului a demonstrat-o. Dacă mediile de informare din ţara noastră nu au suflat o vorbă despre aceasta, noi vă mulţumim dvs. că ne puneţi la curent. De altfel, am verificat cele difuzate de dvs. şi prin mărturiile celor de acolo. Aşa a fost, cum ne-aţi relatat. De altfel, sunteţi alături de poporul nostru şi el vă este recunoscător. Nu permitem nimănui să vă ultragieze, căci, prin ceea ce faceţi, apăraţi libertatea şi stigmatizaţi abuzurile. Noi vă mulţumim pentru munca depusă şi vă rugăm să continuaţi şi în viitor. Poporul ascultă emisiunile dvs. şi le înţelege fiecare cum doreşte. Vă mulţumim încă o dată în numele tuturor, considerând că suntem cu siguranţă în asentimentul lor.

Dorim să ştie preşedintele nostru că poporul cunoaşte că cei mai apropiaţi dintre colaboratorii săi l-au trădat. Cazurile generalului Pacepa[1], al generalului

1. Ion Mihai Pacepa (n. 1928), ofiţer de Securitate la Direcţia a II-a Informaţii Economice, şef-adjunct al Misiunii RPR în RFG şi şef al rezidenţei de spionaj, adjunct al şefului Direcţiei Generale de Informaţii Externe (1966), general-maior în 1967, prim-adjunct al şefului Direcţiei de Informaţii Externe, consilier al lui Nicolae Ceauşescu, secretar de stat la Consiliul Securităţii Statului (1972-1978). General-locotenent în 1974. A defectat în 1978 cerând azil politic în SUA, fiind ofiţerul de informaţii cu gradul cel mai înalt din lumea comunistă care a fugit în Occident. A publicat *Red Horizons, Chronicles of Communist Spy Chief* (1987), care a avut un rol cert în erodarea imaginii

Precup şi al altora sunt bine cunoscute. Motivul principal e alegerea căii libertăţii. Libertatea e cel mai de preţ atribut al fiinţei umane şi nu poate avea decât un singur sens. O disciplină, aşa cum o impune regimul, fără libertate, este o dictatură. Credem că socialismul e bun, cel puţin în teorie, şi omenirea se îndreaptă către această formă de organizare. Dar un socialism uman în fapte, nu în vorbe, un socialism care să nu fie de tip rusesc. Dacă s-ar proceda ca în Iugoslavia, unde toţi sunt liberi să se ducă unde doresc, de câte ori doresc, economia ar fi cu adevărat muncitorească, nu impusă, ca la noi, de sus, ci să reflecte nevoile reale ale omului, nimeni nu ar mai emigra legal sau ilegal. Românul e legat de glia lui, de locul în care s-a născut şi unde au trăit moşii şi strămoşii lui. Cei ce doresc să-şi părăsească ţara o fac din disperare, nemaiputând suporta viaţa internă. Şi au dreptate. Dacă s-ar duce o politică liberală, s-ar pune capăt acestui exod de cetăţeni, dintre care cei mai mulţi sunt tineri.

După război, unii dintre foştii prizonieri din Uniunea Sovietică, intelectuali, credeau că poporul trebuie să fie cât mai mult lipsit de cele necesare vieţii normale, căci numai aşa se poate stăpâni. Asta e politica vecinilor noştri. Numai aşa a putut fi stăpânit poporul. Oare aşa trebuie să fie şi la noi? De ce ducem lipsă de unele articole de strictă necesitate? Cine are interesul să creeze nemulţumiri în popor? De ce preţurile cresc mereu şi salariile aproape că bat pasul pe loc? De ce este scumpit combustibilul? Ştie conducerea ţării cum se încălzesc ţăranii iarna? Mai avem o întrebare pentru preşedintele nostru. Acum, când preţurile cresc şi unele articole necesare vieţii nu se găsesc, când poporul trebuie să rabde şi să tacă, ce ar face el dacă nu ar fi preşedintele ţării, ci un muncitor undeva într-o întreprindere? Care ar fi atitudinea lui faţă de acel familiarism înscăunat de sus şi până jos? Ne adresăm pe această cale dvs., domnule director Bernard, deşi o facem cu regret fiindcă în ţară la noi nu avem voie să o facem fără riscuri enorme, pentru a auzi cei ce trebuie să audă şi întreg poporul nostru, ca şeful statului nostru să fie alături de popor, să vină singur în inspecţie, fără paradă, fără suită, şi să cunoască poporul aşa cum trebuie, pentru a-i recâştiga încrederea, aşa cum a fost în 1968, când a luat poziţie fermă faţă de cei ce au cotropit Cehoslovacia. Atunci îl vom iubi iarăşi şi îl vom înţelege mai bine pe el şi măsurile luate ce ne privează de o mai bună stare materială. Vom face sacrificii

---

lui Nicolae Ceauşescu. Difuzată în foileton la Radio Europa Liberă, a avut un impact considerabil asupra ascultătorilor din ţară. Condamnarea la moarte pentru înaltă trădare a lui Ion Pacepa nu a fost anulată decât în anul 1999 de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

pentru depăşirea crizei economice, în special energetice, prin care trece omenirea. Şi-l mai rugăm să fie necruţător faţă de subalterni, căci ei sunt primii ce încalcă legile ţării. Altfel, tot creditul moral se va pierde şi conducerea va fi ruptă de popor, iar afirmaţiile despre o legătură indisolubilă între politica externă şi cea internă vor fi vorbă golită de conţinut: vorbă goală. Vă mulţumim, domnule director Bernard, pentru difuzarea acestei scrisori şi vă promitem că vom mai reveni, în măsura în care lucrurile nu se vor schimba.

„Un român", Bucureşti, [iarna] 1979-1980, difuzată la 13 ianuarie 1980[1]

Stimate domnule director Bernard,

Întâmplarea face să pot trimite rândurile de mai jos pentru a fi citite la postul dvs. de radio. Situaţia din ţara noastră este deseori comentată, explicată, interpretată de redactorii dvs. de specialitate şi doresc să vă asigur că aceasta reprezintă singura posibilitate a cetăţenilor RSR de a fi informaţi asupra realităţilor economico-politico-sociale ale ţării. Cercul ascultătorilor dvs. este din ce în ce mai mare şi cuprinde toate păturile sociale ale populaţiei. Cred că astăzi nu mai există cetăţean al republicii care să creadă în informaţiile difuzate de mass-mediile româneşti. Apoi, nu trebuie uitat că 90% din cuprinsul acestor informaţii se referă în primul rând la activitatea şefului statului, apoi la o înşirare de cifre legate de aşa-zisele succese din economie ca depăşiri de plan, economii etc. Nu mai spun că, dacă cineva ar aduna aceste milioane şi miliarde raportate anual ca depăşiri şi economii, ar ajunge la cifre astronomice, care pot provoca doar ilaritate. În sfârşit se mai publică şi unele informaţii, şi acestea mutilate, redate incomplet, astfel încât, fără a asculta un post de radio străin, cetăţeanul român nu are practic nicio posibilitate de a se informa. Deseori sunt citate articole sau părţi din articole publicate în presa din Vest, dar aceasta numai în cazul în care ascultătorului din România i se pot prezenta aspectele negative din ţările vestice.

Vă rog să ştiţi că nu sunt un admirator al aşa-zisei societăţi capitaliste. Am fost în unele ţări vestice, am putut constata o sumă mare de realizări social-economice,

1. L.M. no. 47, January 13, 1980.

dar şi aspectele negative ale acestei societăţi. Acum însă nu doresc să fac o asemenea analiză, neavând nici spaţiul corespunzător, pe de o parte, iar pe de alta, nu mă consider suficient de bine pregătit pentru aşa ceva. Doresc doar să subliniez că în ţările aşa-zis socialiste, şi mai ales în România, toate aspectele negative, lăsând la o parte critica zilnică a vreunui gestionar sau chelner care fură, sunt trecute sub tăcere, ascunse, cu toate că sunt cunoscute de majoritatea cetăţenilor. Ceea ce mă miră însă cel mai mult este faptul că conducătorii pot crede că un popor de 22 de milioane – şi mai ales intelectualii – poate fi ţinut drept prost, ignorant şi credul în aşa măsură, încât să nu-şi dea seama de realitatea izbitoare de care se loveşte zi de zi în întreprinderi, instituţii, pe stradă, într-un cuvânt, pretutindeni.

Cum se poate vorbi de bunăstare, când zilnic trebuie dată bătălia pentru un kg de carne sau telemea de 23 de lei? Calitatea mărfurilor este din ce în ce mai proastă, făcând abstracţie de cele expuse o dată pe an la expoziţia realizărilor economice din complexul expoziţional din Piaţa Scânteii. Produsele pe care le cumpărăm, începând de la mezeluri şi brânzeturi, încălţăminte şi îmbrăcăminte şi până la autoturismul Dacia 1300 şi locuinţa individuală, devin mai proaste din punct de vedere calitativ de la o zi la alta. Cetăţenii sunt obligaţi să cumpere parizer sărat şi plin de apă, la fel cum sunt obligaţi să preia locuinţa proprietate personală cu obiecte sanitare defecte sau lipsă, cu geamuri şi uşi care nu se închid etc. Este cunoscut faptul că fiecare nou proprietar al unei asemenea locuinţe mai cheltuieşte, neexagerat, vă rog să mă credeţi, între 5.000 şi 15.000 de lei pentru a efectua toate remedierile necesare, după preluare. Aceste fapte vă sunt cunoscute şi din alte scrisori sau sezisări primite până acum de postul dvs. de radio şi-mi dau seama că nu vă scriu nimic nou. De asemenea, vă sunt cunoscute toate greutăţile pe care le întâmpină cel ce doreşte să facă o călătorie în străinătate. Cred că ştiţi că, în timp ce cetăţeanul din Polonia, Ungaria, Cehoslovacia sau RDG obţine fără nicio greutate paşaportul pentru a vizita România, pentru cetăţeanul român care doreşte să viziteze una din ţările socialiste se ridică aceleaşi greutăţi ca şi la a obţine vize de călătorie într-o ţară vestică. Însă noi, cei de aici, am început să ne dăm seama că există un motiv bine întemeiat şi în această problemă (expresie jargon de partid). Nu trebuie să vedem că la Budapesta, Varşovia sau Praga vitrinele sunt luminate şi oferă cât de cât o varietate mai mare de mărfuri faţă de cele din Bucureşti. Nu trebuie să vedem că mijloacele de transport în comun sunt mai civilizate, respectă orarul şi chiar în timpul orelor de vârf nu arată ca autobuzul 31 sau 35 din capitala ţării noastre multilateral dezvoltate. Cu un cuvânt, nu trebuie să vedem că cetăţenii acestor

ţări, cu toate că sunt la fel de săraci ca şi noi, trăiesc totuşi în multe privinţe mai civilizat şi mai bine decât noi. Şi apoi nu trebuie să vedem că figura lui Kádár[1], Husák[2] sau Gierek[3] nu te priveşte oriunde ţi-ai arunca ochii şi respectivii conducători nu ocupă trei pătrimi din timpul de emisiune alocat telejurnalelor sau trei pagini din cele patru sau şase câte conţin ziarele respectivelor ţări. S-ar mai putea scrie multe, zeci şi sute de pagini, dar citirea lor nu s-ar putea încadra în timpul de emisiune consacrat acestor scrisori. Şi apoi, nu cred că mai există cineva în ţara noastră care nu ar cunoaşte această situaţie.

Aş vrea însă să vă atrag atenţia asupra următorului lucru : o mare parte a neajunsurilor citate de mine şi de alţii în scrisorile adresate dvs. se datoresc în primul rând dictaturii personale a lui Ceauşescu şi soţiei sale. În revistele şi ziarele din străinătate s-au publicat de multe ori articole care arată cum e condusă ţara noastră de familia Ceauşescu. În ţara noastră, nimeni nu are nimic de spus în afara lui Nicolae şi a Elenei Ceauşescu. Primul-ministru, vicepremierii, miniştrii, Comitetul Executiv, CC şi toate celelalte comisii, comitete, organe sau organizaţii nu fac nimic altceva decât a se supune orbeşte voinţei conducătorului şi soţiei sale, care deţin puterea absolută în mâinile lor.

Constantin Pârvulescu a avut bineînţeles dreptate în cele ce a spus când a criticat modul de acţiune şi de conducere al lui Ceauşescu şi mulţi din sala în care a avut loc congresul al XII-lea al partidului gândesc la fel[4]. Dar nu au curajul să o spună şi nici trecutul sau vârsta înaintată a lui Pârvulescu. V-aş ruga ca în emisiunile dvs., în comentariile dlui Georgescu, Tomescu şi ale altora, să

1. János Kádár s-a aflat în fruntea Partidului Comunist din Ungaria din anul 1956 până în 1988.
2. Gustáv Husák a condus Partidul Comunist din Cehoslovacia între 1969 şi 1987.
3. Edward Gierek l-a înlocuit pe Władysław Gomułka în funcţia de prim-secretar al Partidului Comunist din Polonia în 1970, poziţie pe care a părăsit-o în 1981, ca urmare a legalizării Solidarność.
4. Constantin Pârvulescu (1895-1992) a fost voluntar în regimentul internaţional „Poltava" al Armatei Roşii (1919-1921). A devenit membru al Partidului Comunist din România încă de la înfiinţare (1921), prim-secretar al PCdR în perioada aprilie-noiembrie 1944. A fost în URSS pentru organizarea Diviziei „Horia, Cloşca şi Crişan" (noiembrie 1944-mai 1945). Membru al PCR/PMR între 1945 şi 1960, preşedinte al Comisiei Centrale de Revizie între 1960 şi 1969. A produs o uriaşă surpriză la Congresul al XII-lea al PCR din noiembrie 1979, după ce l-a acuzat pe Nicolae Ceauşescu de a fi pus interesele personale înaintea celor ale partidului şi ale ţării şi a cerut ca acesta să nu fie reales. Marginalizat, el va fi unul dintre semnatarii „Scrisorii celor şase" (martie 1989).

se ţină seama de faptul că cultul personalităţii lui Ceauşescu l-a ajuns şi l-a depăşit pe cel practicat pe vremea lui Stalin şi aceasta este una din cauzele principale ale neajunsurilor ce se semnalează în ţara noastră în toate domeniile. Ceauşescu dă indicaţii în agricultură, în industrie, economie, învăţământ, sănătate, şi, în general, în toate domeniile de activitate din ţară. Aceste aşa-zise indicaţii preţioase sunt adeseori contradictorii, se bat cap în cap, dar nimeni nu îndrăzneşte să contrazică sau să aibă o părere proprie. Aş dori ca postul dvs. de radio să sublinieze în cadrul emisiunilor sale acest aspect, să se arate cât de nefastă este pentru ţară această autocraţie care o întrece pe departe cea a fostei dictaturi regale în perioada Frontului Renaşterii Naţionale. Vă mulţumesc pentru publicarea acestor rânduri.

P.S. Îmi pare rău că nu pot semna cu numele meu aceste rânduri, dar familia noastră se compune din peste 20 de membri, care, cum bine ştiţi, ar avea de suferit crunte represalii în cazul în care nu aş păstra anonimatul.

Sorin Grădinar „din părinţi tată român, mamă nemţoaică", Braşov, 28 noiembrie 1979, difuzată la 19 ianuarie 1980[1]

Stimate domnule Noël Bernard,

Cred că scrisori în genul celei pe care eu v-o adresez acum aţi primit şi veţi mai primi de la ascultătorii sau simpatizanţii emisiunilor Radioului Europa Liberă, aşa că nu veţi mai rămâne surprins de plângerile mele. Mă numesc Grădinar Sorin din Braşov, am 22 de ani, om liber şi, în plus, cu un trecut de care nu îmi e ruşine, cu toate că edilii şi organele de represiune ale oraşului Braşov nu sunt acord. În urmă cu cinci ani, în toamna anului 1974, am încercat să trec frontiera ţării ilegal, ascuns într-un vagon ce exporta coroniţe de brad în RFG şi, în loc să ajung la Hamburg, conform planului meu, am ajuns în beciurile Miliţiei şi apoi în puşcăria din Oradea, unde am stat şase lunişoare din cele nouă ce le-am primit pentru tentativa amintită. Calvarul şi teroarea vieţii mele încep însă odată cu majoratul şi, în acelaşi timp, cu renaşterea dorinţei mele de a pleca în libertate şi de a scăpa de asuprirea din ţara noastră.

1. H.R. no. 48, January 19, 1980.

Începusem să mă pregătesc pentru a doua fugă şi, ca orice om calculat, am strâns câteva mărci procurate cu mari riscuri la negru de la turiştii ce veneau prin Braşov. M-au găsit însă cu aceasta, pentru că informatorii, cărora eu le spun turnătorii Miliţiei, au ochii foarte deschişi şi limba foarte ascuţită, în schimbul favorurilor primite din partea şefilor lor cu punga şi cu burta mare din dosul somptuoaselor birouri puse la dispoziţie de partidul şi statul nostru atent şi grijuliu cu poporul şi cu oamenii muncii din ţara noastră.

Nu vă mai spun ce a urmat, pentru că se ştie „cât e ceasul" la tov. maior Nuţ sau locotenent Jidaru, când are de a face cu surparea sau uzurparea economiei statului (naiba ştie cum îi spune în termeni juridici). Destul că m-am trezit iar cu belea pe cap: Decretul 210, combinat cu tentativă de trecere frauduloasă a frontierei: ţine-te Sorine la bastoane, pe toată partea superioară dorsală sau noada fundului meu foarte rezistent la metodele de reeducare ale călăilor inchiziţiei statului comunist român. Am scăpat uşor, pentru că şi eu, şi tata, şi mama ne-am luat angajamentul că nici nu mă mai gândesc să fug din România cu minele ei de aur, niciodată. Cum însă bine ştiu de la bunicul meu, că omul are dreptul să se răzgândească, m-am dus cu inima între puţinii dinţi ce mi-au mai rămas de la partidele cu Dinamo sau Armata[1], direct la secţia paşapoarte, să-mi dea şi mie unul, cu dreptul omului de la Helsinki, după cum auzisem că se mai dă pe ici pe colo la câte unul. Şi mi-au dat formulare pe care le-am completat rapid, ca nu cumva să se răzgândească. Şi aşa, ziceam eu, am reuşit. V-aş spune cum am reuşit, dar nu vreau să lungesc vorba prea mult. Pentru că orice alternativă are un rezultat nefavorabil şi dezastruos în ţara noastră, când îndrăzneşti să ceri drepturile omului. În paranteză fie spus, aş fi cerut şi drepturile câinelui, dar îmi era frică ca nu cumva să mă facă miliţian, şi vă închipuiţi marea mea dezamăgire. Cred că nu trecea săptămână să nu fiu chemat, chiar de două ori, să-mi retrag cererea de plecare şi să renunţ la nebunia mea de a-mi părăsi neamul şi ţara. Alte torturi, şi alte ciomăgeli la protestele şi aprecierile mele, până când am zis că tot trecerea frauduloasă a frontierei e cea mai bună şi mai sigură metodă de a scăpa de belele. Am plecat şi eu cu avionul de la Bucureşti la Oradea, ca omul secolului XX. Era cât pe aci să mă bage cu tentativă de preparare a deturnării de avioane în scopuri criminale şi împotriva securităţii statului, omenirii etc. Vă rog însă să mă credeţi că tot ce fac şi gândesc este numai în scopul de a pleca din România în Germania, indiferent cu ce riscuri şi cu ce metode.

1. Referire la echipele de fotbal Dinamo şi Steaua, care în perioada comunistă aparţineau Ministerului de Interne şi, respectiv, Armatei.

Cu bătaia şi cu morala proletară sunt atât de obişnuit, că nu mai îmi pasă de urmările eventuale ce le voi avea în urma citirii acestei scrisori la postul dvs. de radio. Aşa că vă rog, în numele meu şi al tuturor amicilor mei din România care vor să plece în libertate, să citiţi aceste rânduri, în semn de protest împotriva metodelor inumane ale miliţiei din Braşov şi împotriva statului român care tolerează şi trece cu vederea nelegiuirile organelor sale putrede şi în descompunere.

„Un grup de tineri români", Traiskirchen, Austria, 3 ianuarie 1980, difuzată la 26 ianuarie 1980[1]

Mult stimate domnule director Noël Bernard,

Suntem un grup de tineri români şi vă scriem din lagărul de refugiaţi politici de la Traiskirchen, Austria. Apelăm la postul dvs. de radio pentru a face cunoscută opiniei publice din România cazul familiei Georgescu din Bucureşti [...][2]. Domnul Georgescu Constantin, împreună cu soţia Georgescu Felicia şi fiica lor Gabriela, în vârstă de 7 ani, au depus în luna august 1978 cererile pentru plecarea definitivă din ţară. Dar am ajuns la începutul anului 1980 şi cei de la serviciul paşapoarte din str. Nicolae lorga nr. 25 nu au înţeles, se pare, că aceşti oameni sunt neclintiţi în hotărârea pe care au luat-o, că ar trebui să li se acorde, dacă nu ca un drept al lor, măcar ca premiu, nenorocitul de paşaport pentru răbdarea pe care au avut-o până acum. Au fost, bineînţeles, chemaţi la vestitul sector de partid, unde tovarăşii membri au căutat să aducă pe drumul cel bun oile rătăcite. Nu au reuşit şi, părăsind tonul blând de până atunci, au început să-i jignească numindu-i „trădători, bandiţi, vânzători de ţară", calificative care li s-ar potrivi mai degrabă dânşilor. În momentul în care Georgescu a scos ziarul *Informaţia* cu cercetarea afacerii Ştefănescu[3], toată comisia a explodat. Erau

1. H.R. No. 49, January 26, 1980.
2. Adresa.
3. Gheorghe Ştefănescu a clădit o reţea cu peste 200 de membri, unii dintre ei aflaţi în funcţii importante ale statului şi PCR, care se ocupa cu falsificarea şi comercializarea vinului. Ancheta a început în vara anului 1978. A fost condamnat la moarte şi executat la 4 decembrie 1981. Cazul a fost exploatat de propagandă, autorităţile comuniste făcând din Gheorghe Ştefănescu ţapul ispăşitor, o explicaţie a penuriei alimentare care devenise din ce în ce mai scandaloasă.

implicaţi doar şi membri de partid în această murdară afacere, şi totuşi cei care îşi cereau drepturile erau trădători şi bandiţi. La cererea comisiei, dl Georgescu a părăsit biroul, urmând să aştepte acasă răspunsul.

După două luni şi trei săptămâni, a primit în sfârşit mult aşteptatul răspuns, care era negativ, din păcate. La acest răspuns nejustificat, soţii Georgescu au contestat în scris şi au cerut audienţe la forurile superioare, la serviciul de paşapoarte, dar răspunsurile continuau să fie negative şi nemotivate. În cele din urmă s-au dus în audienţă la maiorul Marinca, şef al Serviciului Plecări Definitive din str. Nicolae Iorga nr. 25. În birou era şi dl Sidea, comandantul serviciului paşapoarte. Dumnealor i-au spus clar că nu-i pot elibera formularele pentru plecarea definitivă şi au fost trimişi în Calea Rahovei nr. 18, la Comisia guvernamentală, să se intereseze de situaţie, de parcă nu ar fi fost destul de clar ce doreşte. De la Comisia guvernamentală l-au trimis la sectorul de partid, de la partid înapoi la paşapoarte şi tot aşa mai bine de o lună de zile. Bătaie de joc. Aşa că dl Georgescu le-a răspuns cu aceeaşi monedă, trimiţând un memoriu Direcţiei revistei *Flacăra* din Bucureşti, în care arăta nedreptăţile şi peripeţiile la care eşti supus dacă ai curajul să ceri un paşaport, cerând totodată şi publicarea acestui memoriu. Pentru ca opinia publică să nu afle din sursă internă toate măgăriile acestea, redactorul-şef Adrian Păunescu nu s-a ostenit să-i publice oful.

Neprimind răspuns, a mers la dl Marinca, acesta invitându-l să aştepte în camera 12. După câteva minute au intrat doi securişti care l-au întrebat de ce a trimis memoriul la *Flacăra*. Fără să mai aştepte răspuns, l-au adus în câteva minute într-o stare de nerecunoscut. Nu ştie când a ajuns la spital, cert este că a stat două săptămâni în bandaje pentru a se restabili în urma bătăii. Poetul de curte a făcut totuşi ceva cu memoriul lui Georgescu: l-a trimis serviciului paşapoarte. Cei de la serviciul paşapoarte din Bucureşti nici până acum nu au rezolvat favorabil cazul Georgescu şi dorim să ştie că vom face tot ce este posibil ca familia Georgescu să fie alături de noi. Vom apela la toate forurile internaţionale, făcând cunoscut întregii opinii publice actele inumane la care sunt supuşi oamenii nevinovaţi care îşi cer numai drepturile acordate prin Constituţie. Domnule director, noi vă mulţumim mult pentru difuzarea acestei scrisori şi vă dorim dvs. şi întregului colectiv un an nou fericit, sănătate şi succes în nobila misiune pe care o aveţi.

Cu deosebit respect

„Un muncitor de bună-credință", [ianuarie] 1980, difuzată pe 24 februarie 1980[1]

Domnule preşedinte şi secretar general al Partidului,

Mă adresez cu această scrisoare domniei voastre pentru a încerca să vă aduc la cunoştinţă anumite probleme pe care cred că nu le cunoaşteţi datorită informării eronate din partea colaboratorilor dvs., care caută să vă prezinte totul în roz pentru a-şi putea menţine poziţiile mai departe, bucurându-se de marile avantaje de care beneficiază.

În realitate, treburile nu se prezintă aşa cum dvs. le cunoaşteţi; poporul, întregul popor, este nemulţumit datorită nivelului de trai foarte scăzut, comparativ chiar cu alte ţări socialiste şi, cu atât mai mult, faţă de cele capitaliste. Într-o ţară ca Ungaria, ţară lipsită de bogăţiile naturale de care dispune România, se găseşte carne de toate categoriile, fără coadă, ca la noi, de asemenea, şi alte bunuri de consum. Acelaşi lucru în RDG şi Cehoslovacia. Făcând o comparaţie cu ţările capitaliste, diferenţa este enormă. În RFG, ţară care a fost în mare parte distrusă de război, un muncitor lucrează pentru o sticlă de bere de o jumătate de litru circa două-trei minute, şi asta pentru o bere mult superioară celei de la noi. La noi se munceşte pentru o sticlă de bere proastă 20 de minute. Mă refer la berea cumpărată din prăvălie, şi nu din restaurant. Pentru o cămaşă, nu din cele mai ieftine sau mai scumpe, muncitorul german lucrează o jumătate de oră, cămaşă care la noi costă între 100 şi 120 de lei şi pentru care muncitorul român lucrează circa 10 ore. Pentru un cauciuc pentru Dacia 1300, neamţul lucrează circa trei ore, şi calitatea cauciucurilor nu se poate compara cu a noastră. La noi, pentru un cauciuc, un muncitor trebuie să muncească circa cinci zile. Pentru un autoturism mediu, neamţul lucrează circa patru luni, iar românul, 30 de luni.

Nu vreau să intru prea mult în amănunte, dar exemple din acestea s-ar putea aduce cu sutele şi cu miile. În general, se poate afirma că un muncitor român, în medie, trebuie să lucreze de patru-cinci ori mai mult pentru aceleaşi lucruri [...] Precizez că datele respective le-am luat la faţa locului, stând în Germania o perioadă de timp mai îndelungată şi călătorind şi în alte ţări europene.

Tovarăşe preşedinte, această situaţie este cunoscută în România de la opincă până la vlădică şi oricât regimul dvs. caută să ascundă aceste fapte poporului, nu

1. L.M. no. 53, February 24, 1980. Nu am reţinut unele pasaje – indicate în text prin [...] –, dată fiind natura lor repetitivă.

va reuşi niciodată, şi cu atât mai puţin în viitor, având în vedere că circulaţia cetăţenilor se intensifică. Avem muncitori peste tot, turişti plecaţi şi sosiţi care văd, se interesează şi se împrietenesc, cu toate restricţiile impuse, care de fapt sunt o absurditate, compromiţându-vă pe dvs. şi întreaga conducere de partid şi de stat, ţinând cont de declaraţiile ce le faceţi pretutindeni cu privire la colaborarea între toate statele şi cetăţenii tuturor ţărilor, indiferent de orânduirea politică şi socială pe care o au. Este un contrast între cele afirmate şi realitate pe care nimeni nu-l poate înţelege, trăgându-se concluzia, în majoritatea cazurilor, că noi, românii, nu am fi serioşi.

Se întreabă muncitorii şi poporul, domnule preşedinte, pentru care motiv nu au voie să stea de vorbă cu un cetăţean străin din Occident? Pentru care motiv nu ai voie să-i permiţi unui prieten sau cunoscut să doarmă la tine, ţinând cont de faptul că tu ai dormit poate la el? Consider că aveţi cunoştinţă de aceste măsuri, că aceste probleme se prelucrează în cadrul întreprinderilor şi că miliţia aplică amenzi cu nemiluita celor care nu se conformează.

[...]

Poporul nu poate fi indus în eroare şi minţit. Dimpotrivă, încercând a-l împiedica să cunoască adevărul, el ajunge să nu mai creadă atunci când i se spun lucruri adevărate. Este normal în această situaţie, domnule secretar general, ca poporul să caute adevărul acolo unde poate fi găsit. Adesea mă întâlnesc cu prieteni şi ne mai întrebăm ce e nou. Unii, foarte pasivi, spun că nu ştiu nimic, alţii spun că sunt abonaţi la ziar numai pentru „mica publicitate, decese, vânzări, cumpărări", altceva nu-i interesează. Pentru ce toate acestea, domnule preşedinte? În folosul cui se iroseşte atâta energie pentru a înlocui adevărul obiectiv cu minciuna? În orice caz, în folosul dvs. şi al partidului NU. Poporul ar dori ca lucrurilor să li se spună pe nume, indiferent de natura lor, indiferent dacă sunt pozitive sau negative.

Poporul ar dori să nu imităm în continuare pe marele nostru prieten din Răsărit în ceea ce priveşte aceste metode şi acest sistem de a informa opinia publică. Lumea ar vrea ca presa, radioul şi televiziunea să se conducă după spiritul adevărului obiectiv şi să lase la o parte propaganda care nu serveşte la nimic. Poporul apreciază totul după fapte, şi nu după ce i se spune. Este inutil să-i spui cuiva că mănâncă mai bine şi mai ieftin decât în RFG, că nivelul de trai este mai ridicat decât în Occident [...] Este în folosul dvs. şi al partidului de a informa poporul în mod corect şi cinstit, ţinând cont de faptul că se face uz atât de mult de expresiile „cinstit, corect, omenie, adevăr" etc. Poporul acestea le vrea de la conducere, le vrea traduse în fapte, şi nu sub formă de vorbe goale.

Fără aceste bunuri atât de preţioase pentru societate, se ajunge la degradare, corupţie şi lipsă de încredere, atât în viaţa spirituală şi în cea economică, cât şi în cea politică. Un popor poate deveni „popor sănătos” nu prin poveşti, ci prin muncă cinstită depusă în mod conştiincios, fără a fi forţat să o presteze cu de-a sila, mai ales şi în zilele de duminică.

Domnule preşedinte, ştiu că aţi suferit în timpul copilăriei, aţi fost fiu de gospodar cu suprafaţă de pământ redusă, unde traiul nu a fost uşor, aţi fost copii mulţi la părinţi, aţi fost şi închis. La fel am fost şi eu. Tata şi mama au fost angajaţi înainte de căsătorie ca servitori, deoarece puţinul pământ ce l-au avut părinţii nu-i putea întreţine pe toţi. Am început să fac liceul, pe care am fost obligat să-l întrerupt în clasa a III-a din lipsă de mijloace materiale. Studiile mi le-am terminat în actualul regim şi la o vârstă destul de înaintată. Am avut o viaţă plină de greutăţi şi lipsuri materiale. Nu uit niciodată cum cei mai bogaţi îşi băteau joc de mine şi de fraţii mei. Valoarea unui om în sat era după bogăţie, şi nu după capacitate. Am muncit din răsputeri pentru a scăpa întreaga familie din starea de sărăcie în care ne găseam. Am reuşit într-o anumită măsură. Am simpatizat întotdeauna cu cei nevoiaşi deoarece am mâncat pâinea amară a acestora. Am simpatizat şi cu Partidul Comunist, dar din prudenţă nu m-am înscris în el. Curând mi-am dat seama pe ce temelie este aşezat, care sunt factorii care stau la baza politicii sale. Aveam de gând să devin membru activ al partidului. Cu regret trebuie să afirm că o serie de factori m-au descurajat.

[...]

Sigur că dvs. veţi crede că aceste constatări provin de la un nebun sau de la un om de rea-credinţă. Nu, domnule preşedinte, am trecut prin mai multe filiere prin viaţă, de la opincă până la posturi destul de importante, cunosc sufletul poporului, al fiecărui individ cu care stau de vorbă, cunosc părerile fiecărei pături sociale. Acesta este adevărul obiectiv. Nu credeţi ce vi se serveşte pe tavă de către linguşitorii din jurul dvs. Credeţi, domnule preşedinte, că, cu ocazia atâtor vizite pe care le faceţi în ţară elevii, studenţii, muncitorii ies şi se aşază de-a lungul şoselelor şi străzilor de bunăvoie? Ştiind mai ales că acest timp va trebui recuperat prin aşa-zisa „muncă patriotică de duminică”? Vă înşală şi vă înşelaţi dacă credeţi că acel ropot de aplauze provine din inima poporului. Aplauzele se datoresc faptului că animatorii stau la spate şi trag cu ochiul îndreptându-şi privirea asupra celor pasivi.

[...]

Mă gândesc, domnule preşedinte, la presă şi o compar cu presa mondială, bineînţeles, exceptând-o pe cea comunistă. Ce găseşti în ziare, ce găseşti la

radio? În ziare sunt mereu preamărite numele dvs. şi partidul, măreţele fapte pe care le realizaţi, de asemenea depăşiri de normă, realizări peste plan, mărirea producţiei din an în an, atât de mult, mă mir că nu plesneşte, călătoriile pe care le faceţi, primiri de demnitari străini şi ceva ştiri externe foarte tendenţioase. Nimic negativ de la noi, nimic negativ din ţările frăţeşti, totul merge bine, ca pe roate. Aceasta se poate numi presă? Aceasta îşi îndeplineşte rolul pe care trebuie să-l aibă o presă într-o ţară democratică? Se mai dă publicităţii şi faptul că s-a desfiinţat cenzura. Poporul din primele momente ştia că aceasta este o farsă, poveşti goale. Oare acest popor de ce trebuie să fie înşelat mereu, de ce este indus în eroare, cui îi folosesc toate acestea? Nimănui! Toţi suntem prejudiciaţi, toţi ne pierdem încrederea unul în celălalt, una spunem, alta facem, corupţie, degradare etc.

Domnule preşedinte, dvs. ştiţi întocmai ca mine ce este democraţia. De ce o înlocuiţi cu dictatura? Şi la noi dictatura a dus la excese. GULAG-ul nostru a fost Canalul Dunăre-Marea Neagră, Delta Dunării, Sighetul, Aiudul, Gherla, unde mulţi au fost chinuiţi până la exterminare. În acest GULAG au pierit oameni de mare valoare pentru ţară, oameni care aveau experienţă şi erau utili ţării şi poporului.

[...]

A fost executat Pătrăşcanu[1], ministru de Justiţie şi comunist. Oare de ce acest fapt josnic şi laş? Cine şi-a pătat mâinile cu sângele acestui om nevinovat care a luptat în rândurile comuniştilor? Cine oare s-a opus la executarea lui Pătrăşcanu din cadrele de conducere ale partidului? Oare într-o adevărată democraţie ar fi fost posibil aşa ceva? Au murit în închisori oameni politici ca Maniu, Mihalache

1. Lucreţiu Pătrăşcanu (1900-1954), sociolog şi economist, a fost membru al Partidului Socialist în 1919 şi membru al CC al PCR între 1919 şi 1924. A devenit membru PCdR din 1921. A fost arestat de şase ori. Reprezentantul PCR pe lângă Comintern între 1934 şi 1935. În timpul războiului a fost închis la Târgu-Jiu, unde a intrat în legătură cu Gheorghiu-Dej. A fost cel mai activ membru al PCR la negocierile care au dus la lovitura de stat din 23 august 1944. A devenit membru al CC al PCR/PRM (1945-1948) şi membru al Biroului Politic (1946-1948). Ca ministru al Justiţiei (24 august 1944 – 24 februarie 1948) a jucat un rol important în politizarea justiţiei şi subordonarea acesteia faţă de PCR. Din cauza rivalităţii cu Gheorghe Gheorghiu-Dej, Ana Pauker, Teoharie Georgescu şi Vasile Luca, a fost arestat în anul 1948, acuzat de naţionalism burghez, torturat, condamnat la moarte şi executat în aprilie 1954. Aceste operaţiuni, în care au fost implicaţi şi consilierii sovietici, au fost urmărite cu atenţie de către Gheorghiu-Dej. Reabilitat politic în luna aprilie 1968 (Mihnea Berindei, Dorin Dobrincu, Armand Goşu – eds., *op. cit.*, p. 43).

şi alţii. Ce vină purtau aceşti oameni? Dvs. domniţi într-o Românie Mare, făurită nu de dvs. sau de Partidul Comunist. Această ţară a fost întregită de acei oameni pe care partidul i-a exterminat şi i-a batjocorit împreună cu familiile lor, ca răsplată pentru că au făurit această ţară: România Mare. Maniu, înainte de Primul Război Mondial, a apărat drepturile românilor ardeleni în Dieta maghiară, a luptat pentru ei. Maniu a fost acela care l-a determinat împreună cu Brătienii pe Regele Mihai să rupă legăturile cu Hitler, „să întoarcă armele" împotriva nemţilor şi să încheiem armistiţiul de la 23 august 1944 cu marele nostru „prieten" Uniunea Sovietică, care nu l-a respectat.

Poporul este setos de adevăr şi dreptate. Nu le găseşte în ţară, le caută pe alte căi, în străinătate. De ce nu s-a scris în presă nimic de Paul Goma, de ce nu s-a informat poporul despre trădătorul general Şerb[1], de ce poporul muncitor a trebuit să afle din alte surse decât cele româneşti ce s-a întâmplat cu greviştii mineri din Valea Jiului?

Domnule preşedinte, vă rog să ţineţi cont de o situaţie nou-creată în toate ţările comuniste, de fenomenul disidenţă, fenomen necunoscut până acum câţiva ani. Acest fenomen este ireversibil. Aceşti disidenţi nu sunt trădători de patrie, nici renegaţi. O parte din ei înfruntă persecuţiile cele mai atroce, îşi ruinează familiile şi pe ei înşişi pentru adevăr, pentru dreptate, nu mai pot suporta minciuna şi poliţia. Aceşti oameni sunt adevăraţii reprezentanţi ai popoarelor, cele spuse de ei corespund aspiraţiilor popoarelor şi se bucură de asentimentul lor. Mereu se face caz de libertate şi de drepturile cetăţeanului, care sunt comparate cu cele din ţările capitaliste unde nu ar exista. Este adevărat că la noi ai libertatea, ba chiar obligaţia de a munci până ce îţi ies ochii, chiar şi duminica, pentru un salariu de patru ori mai mic decât în ţările capitaliste, dar nu ai dreptul de a călători, de a te căsători cu un cetăţean străin, de a-ţi alege domiciliul dorit, de a-ţi exprima opinia în mod deschis. În ce constă atunci această libertate [...].

---

1. Generalul-locotenent Ion Şerb, despre care s-a pretins că ar fi transmis documente secrete Uniunii Sovietice, a fost trimis în judecată în anul 1972 „pentru deţinere ilegală de documente şi divulgarea secretului de stat". Generalul Ion Şerb nu a fost executat pentru a nu tensiona relaţiile dintre Uniunea Sovietică şi România. A fost eliberat în anul 1976.

„Un medic din Bucureşti", decembrie 1979, difuzată pe 2 martie 1980[1]

Stimate domnule director,

Sunt unul dintre zecile de mii de intelectuali români, victimă a imposibilităţii de adaptare la etica comunistă. Sunt unul dintre miile de medici care au făcut Facultatea de Medicină pentru a alina suferinţele oamenilor, nu pentru a face din meserie un mijloc de înavuţire. De aici o serie de necazuri, de picioare în spate pe care le primesc la tot pasul. După 25 de ani de muncă, nefiind fumător, nefiind beţiv, am reuşit împreună cu soţia să strângem suma necesară pentru a cumpăra un [auto]turism. În luna noiembrie 1977 am depus 70.000 de lei la CEC. După aproape doi ani am primit maşina. Au trebuit să treacă doi ani de zile pentru a putea ridica din magazinele IDMS-Bucureşti un turism[2].

La ora şase dimineaţa, în ziua programată, ne-am prezentat pe Valea Cascadelor. Până la ora şase, când s-au deschis porţile, se adunaseră peste o sută de persoane. La ora opt, deşi programul începea la şapte, au binevoit să apară salariatele IDMS care, urcându-se pe peronul clădirii, pe o bancă, au strigat să dea actele cei cu valută. Au fost câţiva. După aceea au urmat cei cu priorităţi. Da, priorităţi! Adică, după ce depun 70.000 de lei şi-i las să zacă doi ani de zile, aflu că există unii cu priorităţi la cumpărarea turismelor. Aveam să aflu că în ziua respectivă au fost 56 de priorităţi. La urmă am venit noi, plebea, proştii care am dorit să cumpărăm maşină. Au urmat apoi alte ore de aşteptare pentru a primi numărul de ordine de ridicare a maşinii. În depozit nu aveau decât 16 turisme DACIA 1300. Deşi venisem la ora şase, am primit numărul de ordine 98. Alte ore de aşteptare până au sosit turisme în depozit. În fine, ne-a venit rândul. Mecanicii care aduceau turismele şi le prezentau erau de-acuma obosiţi, sau poate că-şi făcuseră suma pe ziua respectivă, cert este că pe măsură ce trecea timpul deveneau din ce în ce mai obraznici.

Prima maşină pe care mi-au adus-o avea motorul bun, dar portierele strâmbe, se deschideau frecându-se una de alta. Am cerut alta. A doua maşină adusă a calat motorul din depozit până la pista de prezentare. A treia adusă avea corpul

1. L.M. no. 54, March 2, 1980.
2. Vânzarea de autoturisme cu plata în rate se făcea prin Întreprinderea de Distribuire a Materialelor Sportive – IDMS.

ambreiajului spart. În fine, la a patra mecanicul ne-a avertizat că alta nu mai aduce. Motorul bun, portiere bune, dar avea piese furate : roata de rezervă fără cameră, una din centurile de siguranţă scoasă, becurile de la lanterne lipsă. Cu chiu, cu vai, mecanicul, după ce i-am împins trei sute de lei, s-a dus să aducă ce lipsea. S-a întors cu piesele în cinci minute. La ceilalţi cumpărători situaţia nu era mai roz. Efectiv, la câte turisme am asistat la predarea lor, nu a fost unul fără defecte. Dacă aceasta este situaţia, la ce le mai fabrică ?

Au urmat apoi alte ore de aşteptat la factură. Am fost prost inspirat că nu am dat bacşiş dactilografelor, care spuneau de la obraz că unde au mers 70.000 de lei mai merge şi o sută pentru cafeaua lor. La facturare a trebuit să dau 2.688 de lei în plus pentru că turismul avea unele îmbunătăţiri. Am dat şi am tăcut. A trebuit să plătesc obligatoriu ADAS, pe care apoi l-am plătit din nou la percepţie în momentul în care am înscris maşina la Secţia Financiară.

Obosit, plictisit, m-am urcat la volan şi am plecat. La nici cinci sute de metri de IDMS am rămas în pană de benzină, deoarece maşinile sunt livrate cu cinci litri din fabrică, din care mecanicii IDMS fură cel puţin trei litri. Am tras pe dreapta şi am plecat pe jos la o distanţă de doi kilometri la staţia PECO[1], care nu mi-a vândut benzină decât după ce m-am întors în oraş ca să cumpăr un bidon de tablă în care să-mi iau benzina.

Alte două ore pierdute. În fine, la ora 18 : 00 am reuşit ca împreună cu soţia să facem plinul la staţia PECO de la capătul Magistralei Bucureşti-Piteşti. Mulţumiţi că avem maşina noastră, am dat dracului toate necazurile şi greutăţile din ziua respectivă. Soţia mă mângâia cu gândul că şi la naştere tot aşa este, trebuie răbdare şi pricepere. Sincer să fiu, maşina de bună e bună. Motorul ceas, conducerea, direcţia extraordinare. Se simte egida RENAULT-ului, dar...

Dacă nu ar fi acest dar, toate ar fi bune. Aproape de Piteşti un alt maşinist care luase turismul în aceeaşi zi stătea tras pe dreapta cu maşina în pană. Distrusă cutia de viteze. L-a mângâiat ideea că maşina este în garanţie şi o să i-o repare IDMS-ul.

Despre alergătura cu înregistrarea maşinii, nu vă mai spun. Se dau banii cu amândouă mâinile în dreapta şi în stânga. O simţeam pe soţia mea cum strâmbă

1. PECO era numele întreprinderii socialiste care deţinea de la fondarea ei, în anul 1944, reţeaua de distribuire a produselor petroliere, inclusiv staţiile de bezină. Şi-a încetat activitatea în anul 1996, când, prin înfiinţarea Companiei Române de Petrol, ca societate comercială pe acţiuni, s-a produs reorganizarea marilor componente ale industriei petroliere româneşti RAFIROM, PECO şi PETROTRANS.

din nas la fiecare sumă cheltuită, deoarece numai ea ştie ce economii a trebuit să facem şi cu ce sacrificii. Doi intelectuali să îndrăznească să-şi cumpere limuzină! Au trebuit eforturi mari, inimaginabile, privaţiuni, haine purtate până la limita de uzură, pantofi pingeliţi, cusuţi şi răscusuţi, cămăşi cârpite etc. Nu am primit autorizaţie de circulaţie provizorie decât pentru trei zile, timp în care am parcurs aproape cinci sute de kilometri până la prima revizie. Am înscris maşina la miliţie, am primit numărul 16-B, în timp ce lângă mine cetăţeni cu aspect dubios primeau numere mici, 5-B, 6-B, 2-B. Oare de ce? Şi la miliţie se face discriminare.

Am primit numerele de înmatriculare şi m-am dus pe loc să le comand. Termenul de livrare, 14 zile! Timp în care nu am voie să circul. Gândiţi-vă că, în ziua în care mi-am scos numerele de la atelier, a trebuit să le montez, trebuind să apelez la un atelier. Ca să duc maşina la atelier, exista riscul de a fi prins de miliţie circulând cu ea fără autorizaţie, pe numărul provizoriu, aşa că sunt obligat să aduc meşterul acasă. Distracţia nu a costat decât 400 de lei - câte 200 de număr.

Am dus maşina la prima revizie obligatorie, conform actului de garanţie emis de fabrica producătoare. Pe drum semnalizez o depăşire şi constat că semnalizarea nu mai merge, cât pe ce să fac accident. Prevenit asupra panei de curent, circul mai atent. La o intersecţie calează motorul, rămân mască cu maşina nou-nouţă în plină intersecţie. Împinge la ea, trage pe dreapta, dă telefon la CYCLOP[1] pentru depanare. Soseşte atelierul-remorcă, alţi 300 de lei ca să mă ducă până la DACIA-Service. Acolo a fost un iad de-a dreptul, cu toată garanţia în care se afla maşina. Mi s-a spus simplu s-o las acolo, fiindcă sunt foarte aglomeraţi, să le dau cheile şi să vin peste două zile.

Întâmplător, mă recunoaşte un fost pacient, mecanic acolo, care vine şi-mi spune că se poate rezolva uşor dacă sunt drăguţ cu şeful atelierului. Mi-l arată, mă duc la el, are loc o discuţie de cinci minute, care sfârşeşte cu 300 de lei vârâţi discret în buzunar la salopetă şi maşina intră în revizie. Fostul pacient, om de treabă totuşi, mă cheamă să văd ce are maşina şi începe să mă ia groaza. Contactele electrice făcute de mântuială, şurubăria de dedesubt nestrânsă, piuliţele jucau pe şuruburi, pierdusem câteva. Aflând că sunt medic şi unde lucrez, câţiva mecanici interesaţi de starea lor de sănătate s-au oferit să lucreze ei la revizie şi, să fiu sincer, au lucrat corect. Cert este că prima revizie m-a costat 1.200 de lei, deşi trebuia să fie gratuită. Acum aştept cu strângere de inimă cea de a doua revizie şi, până atunci, strâng bani la ciorap. În sinea mea îi dau dreptate unui

1. CYCLOP era numele întreprinderii care se ocupa cu tractările auto, asistenţa rutieră şi depanarea auto.

chelner care, cu câţiva ani în urmă, la un restaurant de pe Litoral, mi-a trântit-o de la obraz : „Voi, intelectualii, sunteţi păduchi, noi suntem oameni, nu voi. Ce dacă eşti doctor ? Tot păduche eşti. N-ai maşină, n-ai via pe care o am eu. Când ieşi la aer să te răcoreşti, că aici nu e de tine, ai să vezi un FORD-TAUNUS bleu. E al meu, să ştii. Pa, gagiule. Altă dată să ştii cu cine vorbeşti !".

Fudulia costă în ţara românească, domnule director, dacă fudulie se poate numi dorinţa firească de a fi posesor al unui turism cu care să poţi circula ca să-ţi cunoşti ţara. V-am scris nu pentru divertismentul dvs. sau al parveniţilor din România. V-am scris pentru a vă prezenta cât este de greu pentru un om cinstit să se descurce trăind numai din salariu, ţinându-se departe de corupţia în care trăim. Sunt indignat de sistemul în care se face vânzarea turismelor la noi în ţară, de proasta lor calitate, de jaful la care suntem expuşi în cadrul Service-ului. Cum este posibil ca pe banii tăi să fii obligat să cumperi o maşină proastă ? Aceasta cu atât mai mult cu cât preţul real de vânzare a turismului DACIA este de 28.000 de lei. Cu atât vinde fabrica instituţiilor de stat. De unde diferenţa de la 28.000 de lei la 72.688 de lei ? Şi atunci, dacă cetăţeanul e supus jafului, să nu fie tentat să-l continue ? Vedem emisiuni la televizor, în filme occidentale, magazine cu maşini expuse în vitrine. Intri, alegi, cumperi. Citim din ziare că firmele FORD, GENERAL MOTORS retrag câteodată de pe piaţă mii de maşini care prezintă unele defecţiuni la frâne, motor etc., proprietarul nemaisuportând niciun fel de cheltuială. Dar asta este la dvs., în ţările libere, nu la noi, unde suntem la discreţia unui monopol de stat.

Vă rămân recunoscător dacă veţi împărtăşi auditoriului român cum decurg cumpărarea şi întreţinerea turismelor în ţările lumii libere, în cât timp poate să-şi cumpere maşină un medic, un muncitor calificat, un funcţionar. Cât la sută din salariul sau din venitul real reprezintă întreţinerea maşinii, pentru ca să putem face şi noi o comparaţie, să evaluăm mai precis gradul de mizerie materială în care ne zbatem, amăgindu-ne din când în când că am realizat ceva în viaţă.

„Un creştin prigonit", Bucureşti, 25 noiembrie 1979, difuzată la 8 martie 1980[1]

Domnule director Noël Bernard,

În primul rând doresc să vă mulţumesc în numele mai multor ascultători ai postului dvs. de radio pentru serviciile ce le aduceţi cetăţenilor patriei noastre, printr-o corectă informare a lor cu privire la ce se întâmplă atât în ţara noastră, cât şi în lumea întreagă. Aici domnesc minciuna, dezinformarea, frica, teroarea, iar pentru credincioşi, prigoana, ameninţarea, segregaţia etc... De aceea socotim că postul de radio Europa Liberă e necesar naţiunii noastre şi vă dorim multă pace de la Dumnezeu, fericire şi sănătate, dvs. şi întregului personal al Europei Libere.

Domnule director, doresc să vă aduc la cunoştinţă rezultatul unor procese ce s-au judecat în Bucureşti, procese de natură religioasă, unde nedreptatea şi umanismul socialist - de fapt acestea sunt noţiuni similare - au făcut din mai mulţi credincioşi şi din familiile lor nişte victime ale opresiunii şi urii Securităţii din România. Să amintesc sumar evenimentele : în ziua de 15 mai 1979, zeci de echipaje ale miliţiei Bucureşti, însoţite de securişti, au făcut percheziţii la domiciliile a 17 adventişti, adventişti-reformişti şi un baptist, de unde au confiscat literatură religioasă, multiplicată, şi multe Biblii. În zilele următoare, au urmat alte percheziţii la alţi credincioşi, pe care unii din cei interogaţi în 15 mai i-au spus, sub presiunea Securităţii. Au fost interogaţi şi unii arestaţi, mulţi operatori Xerox, care nu sunt credincioşi şi aceştia au mai divulgat şi pe alţii, aşa că numărul total al celor percheziţionaţi acasă depăşeşte 80, atât în Bucureşti, cât şi în provincie, iar dacă îi adăugăm şi pe xerox-işti, vom avea peste o sută de persoane. Toate cărţile confiscate ar putea fi încărcate în două camioane. Cu ele s-a făcut o expoziţie la etajul 3 al clădirii Miliţiei Bucureşti, unde există şi o hartă, cu titlul „Desfăşurarea acţiunii Fulgerul", unde sunt numele tuturor credincioşilor percheziţionaţi, ale xerox-iştilor, diagramele de legătură între xerox-işti şi credincioşi etc. Harta e lucrată frumos, în culori Carioca, pe dimensiunea 1,80 pe un metru aproximativ. Desfăşurarea proceselor s-a făcut la unii menţinându-i în stare de arest, la alţii în stare de libertate. O fată pe nume Mihail Romelia, adventistă reformistă, după cinci săptămâni de închisoare a fost eliberată provizoriu până la

1. H.R. no. 55, March 8, 1980.

proces. În aceeaşi situaţie a fost şi Stancu Gheorghe, adventist, care e bolnav, pensionat medical şi care s-a îmbolnăvit rău în penitenciar. A fost dus la spitalul închisorii Jilava şi după vreo câteva săptămâni eliberat provizoriu până la proces. Am să vă dau numele şi sentinţele pronunţate la cei din Bucureşti: Sima Alexandru, advntist, 2 ani închisoare; Chiriţă Marin, adventist-reformist, un an şi 4 luni închisoare; Stancu Gheorghe, adventist, un an închisoare; Pencea Gheorghe, adeventist, 2 ani închisoare, la recurs redus la 6 luni; Alexandru Gheorghe, 3 luni la prima instanţă, dar procuratura, cu alte cuvinte, Securitatea, i-a făcut recurs şi i-a dat un an şi 6 luni de închisoare; Pavel Turturică, adventist, un an închisoare; Grigoroiu Doru, adventist, un an; Mosor Ion, adventist, 8 luni; Cimpoca Alexandru, adventist, un an; Dragomirescu Ion, adventist, un an; Schiţelea Spiridon, adventist-reformist, un an; Mihail Romelia, adventistă-reformistă, un an.

Facem menţiunea că, în cazul lui Schiţelea Spiridon şi Dragomirescu Ion, ambii în vârstă de peste 75 de ani, s-a suspendat executarea pedepsei, iar Grigoroiu Doru, Cimpoca Alexandru, Turturică Pavel, Mosor Ion şi Mihail Romelia, cu obligaţia de a munci într-o organizaţie socialistă. Ne exprimăm îngrijorarea pentru cei care vor trebui să stea mai mult timp în închisoare: Stancu Ion, bătrân, pensionat medical, suferind cu inima şi cu plămânii; Sima Alexandru, suferind de ulcer cronic şi colon; Chiriţă Marin, suferind de ulcer cronic şi TBC; Alexandru Gheorghe, pensionat medical, suferind cu stomacul, ficatul şi de dezlipire de retină. Acesta de fapt a şi cerut amânarea executării pedepsei, pentru a face tratament într-un spital. Aceştia toţi sunt adventişti vegetarieni, care nu mănâncă niciun fel de carne şi nu lucrează sâmbăta. Cum vor suporta ei închisoarea? Ce vor mânca ei acolo, ştiut fiind că nu li se găteşte lor separat? Ei acum sunt arestaţi, îşi execută pedeapsa pentru că au răspândit Biblii şi alte cărţi religioase. Infracţiunea pentru care au fost condamnaţi este următoarea: „Difuzare fără autorizaţie legală de scrieri cu caracter mistico--religios". Articolul 94 din Legea presei. Dar cine îţi dă o autorizaţie în România să difuzezi Biblii şi cărţi de cântări sau alte cărţi aparţinând cultului din care faci parte? Cine? Dar Biblia, care e scrisă de autori începând cu 1500 de ani înaintea erei noastre şi până în secolul I al erei noastre, constituie presă? Legea presei, Legea nr. 3 din 1974, stipulează în articolele 10, 11, 12 ceea ce constitue obiectul legii: „Periodice ce au drept caracter informarea în masă", dacă îmi aduc bine aminte. De fapt, unii avocaţi au arătat în pledoariile lor că răspândirea de Biblii şi alte cărţi al căror autor a trăit în secolul al XIX-lea şi este întemeietorul cultului adventist nu face obiectul legii presei. Dar Securitatea a spus altfel.

Aş vrea să mai arăt, domnule director, nedreptatea care s-a făcut în cazul lui Mihail Romelia. La percheziţie i s-au confiscat din casă, pe lângă toate cărţile, între care aproape 50 de Biblii, şi suma de 27.680 de lei. Ea este o fată singură, necăsătorită, harnică şi cuminte. Cu ajutorul pe 20 de ani al statului şi-a făcut un apartament în rate şi se gândea la un cămin, căci are 32 de ani. Securitatea i-a zădărnicit planurile, căci i-a luat – nu mai vorbesc de cărţi – şi banii şi au băgat-o şi în puşcărie. La proces, după interogatoriu şi audierea martorilor, procurorul a cerut o sancţiune mergând spre minim şi restituirea banilor, în afară de 5.000 de lei, despre care ea a recunoscut că sunt ai unor credincioşi pentru a le procura cărţi religioase. Dar Securitatea, care peste tot, a dictat sentinţele, a zis nu dreptăţii, logicii, raţiunii, adevărului, spiritului umanist. Şi a dictat grefierului : un an închisoare, confiscarea banilor, iar cărţile trimise la topit. De fapt, în toate sentinţele s-a hotărât ca toate cărţile să fie date la topit. Era uluitor ! S-au trimis două memorii, unul la Comitetul Politic Executiv al CC şi unul la Congresul al XII-lea al PCR. Credem că aceasta a influenţat instanţa de recurs, care a modificat natura pedepsei : tot un an, dar muncă corecţională într-o altă organizaţie socialistă, banii rămânând în continuare confiscaţi.

Iată, domnule director Noël Bernard, cum Securitatea a jefuit pur şi simplu o fată tânără, cuminte şi harnică de toată munca ei pe vreo zece ani de zile. Şi pentru ce ? Pentru că în casa ei s-au găsit Biblii şi cărţi religioase pe care nu ea le difuza – de reţinut aceasta, şi a reţinut şi tribunalul –, ci urma să vină să le ia altcineva şi să le împartă credincioşilor. Domnule director, în care ţară de pe glob, în afară de cele totalitare, oligarhice, într-un cuvânt, cele marxiste, în care ţară de pe planetă se mai întâmplă ca pentru simplul fapt că ai în casă Biblii, cărţi de cântări şi de studiu religios, să ţi se ia banii din casă şi să te bage şi în puşcărie ? Unde s-a mai pomenit ? Nu mă refer la vremurile trecute, ci la cele moderne. Mai există în vreo ţară asemenea cazuri de mişelii, de jaf organizat ? Şi, după toate acestea, să mai spui că s-au făcut toate într-un spirit profund umanist, caracteristic societăţii noastre socialiste. Aşa de bine se potriveşte asocierea acestor două cuvinte – umanism socialist – ca asocierea focului cu apa.

Tatăl lui Mihail Romelia, pe nume Mihail Corneliu, urmărit şi el de Securitate ca să fie băgat la puşcărie, de la 15 mai 1979 este dat dispărut. Nimeni nu ştie nimic de el. S-a zvonit că ar fi încercat să treacă fraudulos graniţa ca să scape de Securitate şi l-ar fi împuşcat grănicerii. Era pensionat medical, aşa că soţia lui, mama Romeliei, a rămas singură, fără pensie şi bolnavă rău. Soţul ei, Mihail Corneliu, a mai făcut 7 ani şi 6 luni închisoare, tot pentru credinţa sa. Atunci a fost şi mai greu, cu confiscarea averii, ea rămânând cu trei copii sub 10 ani.

Acuma alt necaz, soţul dat dispărut, ea bolnavă, fără pensie, fiica ei Mihail Romelia cu un an închisoare, dar pe care o va executa prin muncă corecţională, şi care îi mai era un sprijin, va trebui să-şi execute pedeapsa.

Aşa a nenorocit Securitatea zeci de familii doar pentru simplul fapt că au vrut ca cât mai mulţi oameni să afle despre Dumnezeu. E strigător la cer. Dacă aceasta este omenie, cum îi place să zică domnului Ceauşescu, să judece o lume întreagă. De aceea vă rugăm, domnule director să aduceţi la cunoştinţa organizaţiei Amnesty International toate aceste cazuri, ca toţi să fie adoptaţi de această organizaţie. De asemenea, vă rugăm să faceţi tot posibilul pentru informarea opiniei publice despre aceste cazuri de încălcare a libertăţii religioase. Vă mulţumim.

Guliasch Elfride şi Eva, Timişoara, [martie] 1980, difuzată la 29 martie 1980[1]

Domnule Noël Bernard,

Suntem familia Guliasch Ştefan şi Eva, cu copiii Elfride şi Mihai, din Timişoara [...][2]. Nu am fi dorit să ajungem până aici ca să apelăm la Radio Europa Liberă, nici nu ar fi normal şi logic aşa, dacă autorităţile competente nu ne-ar fi neglijat doleanţele şi cererile de emigrare în RFG timp de 20 de ani. Poate că prin dvs. dorinţa noastră, care este definitivă, va fi auzită de autorităţile competente, unde nu am fost luaţi în serios, neprimind la zecile de memorii niciun răspuns, ceea ce este contrar legilor petiţiilor şi sesizărilor. Tot o cale legală este şi faptul că am scris prezenta scrisoare postului de radio Europa Liberă, în acest sens ghidându-ne după Decretul 212 din 31 octombrie 1974, publicat în *Buletinul Oficial* nr. 146 din 20 noiembrie 1974, şi anume art. 9, aliniatul 2, care scrie cu literă de lege: „Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare, acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi şi de a răspândi informaţii şi idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt mijloc la alegerea sa".

1. H.R. no. 58, March 29, 1980.
2. Adresa.

Postul de radio pe care îl conduceţi a rămas pentru noi unica speranţă şi vă rugăm din adâncul sufletului nostru să faceţi publică scrisoarea noastră, deoarece am ajuns la capătul răbdării, aşteptând timp de 20 de ani. Din anul 1960, părinţii mei Guliasch Ştefan şi Eva, împreună cu mine, Guliasch Elfride, am înaintat primele formulare la serviciul de paşapoarte din Jimbolia. În anul 1962 am înaintat un nou formular tot la serviciul de paşapoarte al oraşului Jimbolia. În anii 1965, 1967 şi 1968 am înaintat formulare la serviciul de paşapoarte şi evidenţa străinilor din Timişoara, toate acestea fiind respinse fără a se menţiona vreun motiv. În 1970, cererea noastră de plecare definitivă din ţară a fost aprobată de serviciul de paşapoarte şi evidenţa străinilor din Bucureşti. Cu această aprobare ne-am prezentat la serviciul de paşapoarte din Timişoara, unde ni s-a spus să ne pregătim actele în vederea eliberării paşapoartelor de plecare definitivă din ţară. Am făcut aceste acte cu care ne-am prezentat la serviciul de paşapoarte din Timişoara, unde ni s-a spus să mergem acasă şi să aşteptăm până când vom fi chemaţi. Ne-am dus de mai multe ori cu actele, dar de fiecare dată am fost trimişi acasă - spunându-ni-se să aşteptăm. Această situaţie s-a prelungit până în 1973, când, chemaţi fiind la serviciul de paşapoarte din Timişoara, ni s-au înmânat din nou alte formulare pe care le-am înaintat şi care, din nou, au fost respinse. Dorim să arătăm că părinţii mamei mele, Götter Petru şi Terezia, au plecat în RFG din anul 1962, legal, cu paşapoarte, şi sunt stabiliţi la Augsburg. Fratele mamei mele este şi el stabilit în RFG din anul 1948, ajungând acolo din lagărele de reconstrucţie din Rusia. Nu ştim de ce atâtea abuzuri, din moment ce cererile noastre sunt îndreptăţite şi nu utopice, noi având rude de gradul I în RFG şi baze legale în formularea cererilor noastre, deoarece în acelaşi Decret 212 scrie că orice persoană este liberă să părăsească orice ţară, inclusiv propria sa ţară. Din anul 1977, după refuzurile la cererile noastre, s-a mai întâmplat un lucru foarte dureros pentru noi şi în special pentru mama mea, şi anume : în data de 21 august 1978, am primit o telegramă prin care am fost anunţaţi de decesul bunicului meu, Götter Petru din RFG. Ne-am dus cu această telegramă la serviciul de paşapoarte din Timişoara, în după-amiaza de 21 august 1978, spunându-ni-se să ne prezentăm a doua zi de dimineaţă. În seara aceleaşi zile, 21 august 1978, am primit încă o telegramă, semnată de către primarul oraşului Augsburg şi cu ştampila primăriei, prin care mi se anunţa acelaşi deces. În ziua de 22 august 1978 i s-au înmânat mamei mele formulare, pe care le-am înaintat în ziua de 25 august, zilele de 23 şi 24 august fiind zile nelucrătoare. După o zi, la 26 august 1978, am fost înştiinţaţi că formularele au fost respinse deoarece şi aşa nu-l mai puteţi vedea pe decedat, el fiind înmormântat, deci nu mai aveţi ce căuta acolo. Cred

că vă puteţi imagina durerea noastră, ştiind mai ales că bătrâna şi bolnava mamă rămăsese singură şi noi nu am putut nici măcar să o consolăm. Ne întrebăm de ce, din moment ce nu am adus niciun fel de prejudicii statului şi nu am făcut nimănui niciun rău, nu am putut pleca măcar la mama mea, pentru a-l vedea pentru ultima oară pe tatăl ei, acesta fiind doar dreptul ei[1]. Noi de atunci am insistat în continuare, am scris memorii, am fost în audienţă la şeful serviciului de paşapoarte şi până acum nu am fost chemaţi nici la Comisie şi nu întrezărim nicio şansă de rezolvare favorabilă a arzătoarei noastre dorinţe de a pleca definitiv în RFG. În acest sens, am fost în ziua de 24 ianuarie anul acesta la serviciul de paşapoarte din Bucureşti, unde ni s-a spus că totul este de competenţa organelor judeţului Timiş. După întoarcerea mea şi a soţului meu de la Bucureşti, am depus la sediul Comitetului de partid din Timişoara o cerere de audienţă, adresată secretarului judeţean de partid Timiş. Am mai fost din nou şi la şeful serviciului de paşapoarte din Timişoara, de unde am fost trimişi din nou acasă şi ni s-a spus să aşteptăm. Aşa că am hotărât să mergem din nou la Bucureşti. Şi pentru că soţul meu trebuia să meargă la serviciu, am hotărât să mergem împreună cu nişte cunoştinţe.

În seara de 10 februarie 1980, ne-am întâlnit la gară, am luat biletele şi ne-am urcat cu toţii în tren. Soţul meu ne-a condus la gară şi a rămas cu noi până la plecarea trenului. Dar, stupoare ! Nici nu ne-am aşezat bine pe locurile noastre, când au venit câţiva domni de la Securitatea din Timişoara, împreună cu miliţianul din gară, care ne-au cerut biletele şi buletinele la toţi, inclusiv soţului meu, după care am fost invitaţi să coborâm şi să-i urmăm la postul de miliţie din gară. Am protestat cu toţii împotriva acestui act ilegal, am întrebat de ce suntem daţi jos din tren, dar nu am primit niciun fel de explicaţie. La postul de miliţie din gară am dat pe rând declaraţii privind plecarea noastră la Bucureşti, pentru care lucru am fost reţinuţi până la orele 2 : 30 noaptea, după care am fost trimişi acasă, fără a avea însă mijloace de transport, aşa că a trebuit să mergem în plină noapte câţiva kilometri pe jos. Banii pentru bilete ne-au fost înapoiaţi, dar acest lucru nu ne-a încălzit deloc. Ne întrebăm cum se poate ca într-un stat democratic, unde se pretinde că se respectă drepturile omului, nişte cetăţeni paşnici, care nu au încălcat nicio lege, sunt pur şi simplu reţinuţi de miliţie fără nicio explicaţie. Cum poate atunci să circule un cetăţean român peste hotare, când nici în propria lui ţară nu are voie să circule ? Ne întrebăm cine şi cu ce drept ne poate priva în mod arbitrar de cel mai elementar drept pe care îl are orice om, şi anume acela

1. De la acest punct, autoarea apare sub numele de Eva.

de a circula liber şi nestingherit în propria sa ţară, ca să nu mai pomenim de dreptul pe care îl are de a circula şi peste hotare.

A doua zi, la 11 februarie 1980, am fost chemaţi cu toţii la sediul Securităţii din Timişoara, unde am fost reţinuţi din nou ore în şir, pentru a da declaraţii, după care ni s-au luat amprente şi am fost fotografiaţi. După toate acestea am fost lăsaţi liberi, iar eu am fost invitată împreună cu soţul şi părinţii la şeful serviciului de paşapoarte din Timişoara, unde ne-am prezentat pe data de 21 februarie 1980. Ni s-a spus că cererile noastre vor fi luate în considerare, dar de atunci a trecut destul timp fără să se ivească vreo rază de lumină în rezolvarea favorabilă a cererilor noastre. Ne întrebăm din nou cât va mai trebui să aşteptăm şi de câte ori vom mai fi daţi jos din tren. Domnule Noël Bernard, vă rugăm în modul cel mai respectuos să faceţi publică scrisoarea noastră la toate organizaţiile de respectare a drepturilor omului, la Amnesty International, deoarece suntem disperaţi, dar totodată hotărâţi să nu încetăm lupta noastră până când nu vom fi în RFG.
Cu mulţumiri.

„Un grup de oameni liberi", Viena, 11 martie 1980, difuzată la 29 martie 1980[1]

Domnule director,

Primiţi aceste rânduri din partea unui numeros grup de români. O serie dintre noi am făcut parte din mişcarea pentru respectarea drepturilor omului, iniţiată în 1977 de dl Paul Goma[2], iar alţii au fost membri ai Sindicatului Liber al Oamenilor Muncii din România, SLOMR[3]. În România am luptat pentru cele mai elementare

1. H.R. no. 58, March 29, 1980.
2. Cu referire la mişcarea pentru respectarea drepturilor omului iniţiată de Paul Goma în anul 1977 vezi *Le Tremblement des Hommes : peut-on vivre en Roumanie aujourd'hui?* , Éditions du Seuil, Paris, 1979 (*Culorile curcubeului '77*, Humanitas, Bucureşti, 1990) şi Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste în România/ Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrincu, Cristian Vasile (eds.), *Raportul Final*, Humanitas, Bucureşti, 2007, pp. 720-724.
3. Declaraţia de constituire a SLOMR a fost difuzată în mod repetat la Radio Europa Liberă între 3 şi 5 martie 1979. Iniţiatorii au fost arestaţi pe 10 martie, dar mişcarea

drepturi ale omului şi pentru acest lucru am fost aruncaţi în închisori sub acuzaţii false, iar familiile noastre au trebuit să sufere pentru ideile şi convingerile pe care le avem. În momentul de faţă, ne aflăm în lumea liberă occidentală, dar nu pentru că nu ne iubim ţara sau pentru că suntem trădători, aşa cum ne socotesc autorităţile române, ci pentru faptul că nu suntem şi nu vom fi niciodată de acord cu politica şi propaganda mincinoasă a Partidului Comunist Român, şi pentru că nu suntem de acord cu aşa-zisa libertate din România, libertate în care vorbim şi cântăm cenzurat, scriem şi citim cenzurat, ba chiar începem să şi gândim cenzurat. Libertatea este în aşa fel interpretată în România, încât întâlneşti des pe străzi patrule de miliţie înarmate până în dinţi, de ai impresia că te afli în Nicaragua sau Irlanda de Nord. De ce acest lucru? Autorităţilor le este frică de ceva?

Dar în această scrisoare nu vrem să reamintim ceea ce lumea ştie de mult. Vrem ca ultimii noştri prieteni, rămaşi în ţară, să sosească cât mai repede lângă noi. Aceştia sunt: Bâzgu Dan, Mărgineanu Gabriel, Angheluţă Florian, Bălan Ion, Clitnovici Constantin, Dimitriev Radu, Dimitriev Laurenţiu, Alicoboaie Iulian, Pârvu Constantin, Răzvan Cătălin şi Mihalcea Ion, toţi din Bucureşti. În cazul în care aceşti nu vor părăsi ţara până la începerea Conferinţei de la Madrid[1], pe toată durata acesteia vom organiza demonstraţii simultane în mai multe capitale. Sperăm însă că nu vom ajunge până acolo. Suntem hotărâţi să luptăm până la capăt pentru a-i ajuta pe prietenii rămaşi în ţară. Avertizăm autorităţile să nu încerce să le înscenze şi acestora procese penale sau contravenţionale, cum se obişnuieşte. Vă înştiinţăm, totodată, că exemplare ale acestei scrisori au fost trimise la Organizaţia Naţiunilor Unite, Conferinţei de la Madrid, Amnesty International, cât şi Serviciului de Paşapoarte al Municipiului Bucureşti. Este de preferat ca lucrurile să se rezolve într-un timp cât mai scurt.

Vă mulţumim.

---

a putut continua, adunând adeziuni graţie purtătorilor de cuvânt care s-au succedat până la 19 aprilie, când ultimul dintre ei a fost reţinut. Ulterior, foşti membri precum Carmen Popescu şi Nicolae Dascălu au încercat, fără succes, reînvierea mişcării. În scurta sa existenţă, SLOMR a atras între câteva sute şi 2.000 de persoane (*Raportul Final*, pp. 703-705).

1. Este a doua Conferinţă Post-Helsinki care a început la Madrid la 11 noiembrie 1980.

„Un grup de asistenţi medicali”, Bucureşti, [martie-aprilie] 1980, difuzată la 20 aprilie 1980[1]

Domnule director Noël Bernard,

Suntem un grup de asistenţi medicali din Bucureşti care vă rugăm a da citire scrisorii noastre la postul de radio Europa Liberă, fiind unica sursă de informare sigură pentru noi în RSR şi, totodată, unica posibilitate a noastră ca prin dvs. să fim auziţi de dl preşedinte Nicolae Ceauşescu şi de ministrul Sănătăţii pentru a ne rezolva doleanţa noastră. În prealabil ne-am consultat cu colegii noştri din Ploieşti, Braşov, Sibiu, Craiova, Timişoara, Cluj, iar apoi noi am hotărât, în numele tuturor, să scriem această scrisoare postului de radio Europa Liberă spre a-i da citire la una din emisiunile „De vorbă cu ascultătorii”. Vă rugăm respectuos a-i da citire şi, totodată, ne cerem scuze că nu ne dăm numele, căci ar însemna să ne pierdem posturile şi să rămânem pe drumuri, iar noi avem familii şi copii.

Domnule director, cu toţii am absolvit liceul şi bacalaureatul, iar apoi am făcut şcoala postliceală sanitară de doi sau trei ani după profil, ca: asistent medicină generală, ginecologie, laborator clinic, radiologie, cultură fizică medicală, stomatologie, higienă etc. De la data de 1 ianuarie 1979, prin decret al Ministerului Sănătăţii, ni s-a luat titlul de asistent medical, femeile fiind numite surori medicale, iar bărbaţii sanitari fiind puşi cot la cot cu surorile medicale ce au şapte clase cu laboranţii cu şapte clase, şi cu sanitarii la fel cu şapte clase, pretenţiile calităţii muncii noastre fiind cu totul altele. Pentru a intra la această şcoală tehnică postliceală, am dat concurs şi am fost câte şapte-opt candidaţi pe un loc. Apoi am susţinut un examen de asistent laborator, sau alte branşe, pentru care am obţinut diploma de asistent, care dintr-un condei, de la 1 ianuarie 1979, a fost anulată. În plus, după zece ani vechime, am dat examen de asistent principal. Şi peste asta s-a tras cu creionul. În RSR, de exemplu, în laboratoare sunt acum medici, ingineri chimişti, biologi şi laboranţi, care au aceeaşi muncă; mai mult, munca e pe spatele nostru, al foştilor asistenţi. Ceilalţi au salarii mari şi nu fac aproape nimic toată ziua şi, în plus, ne comandă şi ne sfidează. Suntem umiliţi de medici şi trataţi ca infirmierele şi femeile de serviciu. Salariile noastre sunt de mizerie, de la 1.200 la 1.600 de lei, când ai deja o vechime de 15-20 de ani. Concediu 14 zile pe an. Un muncitor necalificat are un salariu mai mare ca

1. L.M. no. 61, April 20, 1980.

noi. Medicii au toate ciubucurile, iar noi modestul salariu şi desconsiderare din partea lor.

Din aceste motive, primul fiind anularea denumirii de asistent medical, cât şi din alte motive, în toate unităţile sanitare munca merge de la prost la mai prost. E un haos total în spitale, în policlinici etc. Personalul medical nu mai lucrează cu dăruire, pentru că a fost neîndreptăţit şi continuă să fie. Din cauza acestei flagrante nedreptăţi a Ministerului Sănătăţii, suferă muncitorul de rând, intelectualul de rând, munca prestată de salariaţii spitalelor fiind de proastă calitate. Tratamentele sunt de proastă calitate, iar medicina practicată de medici nu mai e medicină, ci comerţ medical. Pe zi ce trece, colaborarea între medici şi fostul asistent medical se strică, rezultatele fiind cele actuale, adică proaste. Noi nu primim locuinţe decât dacă dăm filodormă 10 până la 15.000 de lei. Sunt sute de colegi care, din modestul lor salariu, plătesc între 400 şi 600 de lei chirie lunar. Preţurile alimentelor sunt tot mai mari, iar noi nu putem cu relaţii rezolva ceva, căci nimeni nu ne ia în seamă. De aceea, am scris această scrisoare cu rugămintea de a fi citită la postul dvs. de radio, ca cei competenţi din România să ne audă dorinţa noastră justă şi legală, să ne redea titlul pentru care am muncit obţinând această diplomă, să ne facă o salarizare mai omenească, conform pregătirii noastre, să fim respectaţi cum se cuvine, fiind trataţi ca nişte colaboratori care, împreună cu medicii, să ne aducem adevăratul aport conform pregătirii noastre la îngrijirea bolnavilor. Vă mulţumesc anticipat şi vă vom ţine la curent cu cele rezolvate.

Maria Lüginbühl, Zürich, 23 ianuarie 1980, difuzată la 10 februarie 1980 şi reluată la 20 aprilie 1980[1]

Domnule director,

La începutul lunii ianuarie a acestui an mi-am petrecut o parte a concediului în România, la Poiana Braşovului ; o frumoasă staţiune montană, pe care sunt sigură că o cunoaşteţi şi dvs., ca unul care după câte ştiu sunteţi originar din

1. L.M. no. 51 şi no. 61, din 10 februarie şi 20 aprilie 1980. Vezi răspunsul la această scrisoare „din partea unui ascultător din Bucureşti", difuzată la 20 aprilie 1980 (p. 78).

România. A fost pe drept cuvânt un concediu de vis : zăpadă abundentă, care atingea pe alocuri 80 de cm, în feericul peisaj carpatin, cunoscut şi apreciat de o lume întreagă ; ca dovadă, afluenţa de turişti, practic în orice sezon în această staţiune. La hotelul Caraiman, unde am locuit, camere frumoase, plăcute, intime şi de un confort care îl egalează pe cel din multe staţiuni alpine din Elveţia, ţară în care locuiesc de aproape 30 de ani, ca urmare a unei căsătorii, în cazul meu, pe deplin reuşită, cu un inginer elveţian. Mâncarea şi serviciul ireproşabile, hotelul, ca şi restaurantul său fiind conduse cu o mână fermă de expert atât în arta hotelieră, cât şi cea culinară de dl Simon, personaj stilat şi energic, produs al noii şcoli hoteliere româneşti, deoarece nu cred să aibă mai mult de 30-32 de ani.

Ca o notă disonantă, ca o totală discordanţă cu ambianţa plăcută în care mă găseam, mi-a fost dat să aud în una din emisiunile dvs. din perioada respectivă – pe care am ascultat-o de altfel cu totul întâmplător – nişte aprecieri zdrobitoare la adresa turismului românesc, a serviciilor hoteliere, a calităţii mâncării etc... Nimic nu era cruţat, amintindu-se, culmea, printre acestea, şi numele frumoasei staţiuni în care mă găseam şi unde mă simţeam nespus de bine, Poiana Braşov. Ei nu, asta e chiar prea de tot, mi-am zis eu, domnule director, şi m-am decis să pun mâna pe condei şi să vă scriu aceste rânduri, deşi, mărturisesc, de regulă nu fac parte nici din rândul ascultătorilor şi nici al corespondenţilor postului dvs. de radio.

Şi mi-am zis, cred eu pe drept cuvânt : oare de când nu aţi mai fost dvs. în România, domnule director, pentru a vă convinge şi cunoaşte personal cum stau lucrurile pe acolo şi dacă ţara s-a urâţit cumva de când aţi părăsit-o dvs. ? Căci eu, în ce mă priveşte, merg acolo cu multă plăcere, aproape în fiecare an, iar până acum 15 ani, când mai trăia tatăl meu, mergeam în România şi de două-trei ori pe an.

De altfel, domnule director, eu aş vrea să vă precizez de la capul locului că eu consider, cu multă fermitate, că datoria fiecărui român este ca atunci când vorbeşte despre ţara sa, despre ţara în care s-a născut şi în care a văzut lumina zilei (şi printre aceştia vă număraţi şi dvs.) să vadă şi lucrurile bune existente acolo. În ce mă priveşte, doresc să vă asigur că eu, ca româncă, voi vorbi întotdeauna şi despre lucrurile bune, frumoase care există în România de azi, pe care eu continui să o consider ca fiind patria mea. Dezvoltând acest raţionament, eu consider că şi secţia română a postului dvs. de radio ar trebui să vadă lucrurile în felul acesta. Discutând aici cu mai mulţi români, ei îşi exprimau nemulţumirea pentru faptul că postul dvs. de radio nu vede la ei nimic bun. Unii ziceau că nici nu vor să-l mai asculte. Or, dimpotrivă, se ştie bine că românii sunt foarte sensibili atunci când sunt apreciaţi şi când se recunoaşte corect ce au făcut.

Cum vă spuneam, deşi nu fac parte din corespondenţii dvs. care vă asaltează cu scrisorile prin intermediul cărora dvs. cunoaşteţi nemijlocit ce şi cum este prin România, socotesc că dvs., în lumina fair play-ului care presupun că vă caracterizează, veţi da citire şi scrisorii mele într-una din emisiunile dvs. Un asemenea gest al dvs. ar fi spre marea satisfacţie a lucrătorilor din turism, care-şi fac datoria cu multă tragere de inimă.

Mulţumindu-vă cu anticipaţie pentru bunăvoinţă, rămân a dvs.

Răspunsul „unui ascultător" la scrisoarea trimisă de Maria Lüginbühl, Bucureşti, [martie-aprilie] 1980, difuzată la 20 aprilie 1980[1]

Domnule director Noël Bernard,

Ca un vechi ascultător al postului de radio Europa Liberă, îmi permit a vă trimite o scrisoare cu rugămintea de a o difuza. Postul de radio Europa Liberă este foarte cunoscut şi apreciat în România de un număr foarte mare de ascultători pentru aprecierea justă a evenimentelor internaţionale, cât şi a celor din ţara noastră. Emisiunile postului de radio Europa Liberă sunt ascultate de toate păturile sociale, de la ţărani, muncitori şi intelectuali, până la cei din conducerea ţării.

În data de 10 februarie aţi citit o scrisoare a doamnei Maria Lüginbühl. Doamna respectivă scria că este originară din România, că e căsătorită cu un inginer şi că locuieşte actualmente în Elveţia. După câte am înţeles, e stabilită de 20 de ani în Occident. Dânsa era pur şi simplu ultragiată de criticile care se aduc hotelurilor din România, precum şi cazării turiştilor atât din România, cât şi de peste hotare. Ea a dat ca exemplu hotelul Caraiman din Poiana Braşov, unde îşi petrecuse concediul şi unde a auzit, ascultând postul de radio Europa Liberă, despre criticile aduse hotelurilor din România.

Întrucât cunosc acest hotel, precum şi alte hoteluri din ţara noastră, doresc să-i dau câteva lămuriri. Cu mari greutăţi şi economii, o familie reuşeşte într-un an de zile să economisească banii necesari pentru a-şi petrece un concediu de

1. L.M. no. 61, April 20, 1980.

două săptămâni în România, şi nu în străinătate, cum şi l-a petrecut dna Lüginbühl. Întrucât am fost în Occident, ştiu că pentru un occidental este foarte ieftin să-şi petreacă un concediu în România sau Bulgaria, ţările socialiste cele mai interesate în acapararea pe orice cale a valutei forte. Un an de zile am fost aproape în fiecare săptămână la ONT Bucureşti, până când am reuşit să primesc un bilet de odihnă la Poiana Braşov, fiind specificat numele hotelului şi chiar camera. Prezentându-ne la hotelul Caraiman, ni s-a adus la cunoştinţă că, din păcate, nu putem fi primiţi în acest hotel fără a ni se da altă explicaţie decât că desigur este o greşeală. Încercând să vorbim cu ONT la telefon, ni s-a spus că nu s-a făcut nicio greşeală, doar că hotel Caraiman este nevoit să primească un grup de turişti din Occident. La întoarcerea mea de la cabina telefonică în holul hotelului s-au adunat încă 8 familii. La insistenţele noastre, două familii au fost primite la hotel Caraiman, desigur în urma unui substanţial ciubuc. Celelalte familii, după ce au stat cinci-şase ore în holul hotelului, majoritatea având copii mici, unora li s-au dat banii înapoi, iar alţii mai norocoşi au fost cazaţi la particulari, bineînţeles nelipsind ciubucul. Atât cazarea în acest hotel, cât şi servirea, cantitatea şi calitatea meselor au lăsat de dorit. Turiştii occidentali iau masa separat. Discuţii între români şi turiştii occidentali nu sunt admise. Ca în orice hotel din România, nu lipseşte nici ofiţerul de Securitate.

Întrucât de 17 ani îmi petrec concediul de odihnă pe litoralul românesc, pot să vă dau un alt exemplu. Eu personal întotdeauna rezolv problema cazării la particulari, dar am fost nevoit de câteva ori să-mi cumpăr bilete de odihnă la hotelurile de pe coasta Mării Negre. O singură dată am reuşit să fiu cazat la un hotel din Eforie Nord. Deşi aveam rezervate hotel şi cameră, în urma ciubucului dat, la oficiul de cazare din Eforie Nord ni s-a repartizat un alt hotel, iar masa am luat-o la hotelul Perla, la o distanţă de 25 de minute de hotelul în care am fost cazaţi. Pentru turiştii străini s-a rezervat o aripă a restaurantului care era interzisă pentru turiştii români. Pentru turiştii români, masa se servea de trei ori, oamenii fiind nevoiţi să stea ore întregi la rând. Ospătarii erau foarte obraznici, mâncarea era înjumătăţită. Ne punem întrebarea cum este posibil ca poporul român să fie supus la atâtea neplăceri şi umilinţe de către statul român? Se spune că totul este al poporului, dar, din păcate, totul este al celor care conduc România. Vă mulţumesc pentru citirea acestei scrisori şi vă urez atât dvs. cât şi colaboratorilor dvs. mult succes în nobila misiune pe care o aveţi de îndeplinit.

Cu stimă.

Chiriță Constantin, Viena, 10 aprilie 1980, difuzată la 4 mai 1980[1]

Stimate domnule director,

Vă rog să aveţi amabilitatea de a difuza aceste rânduri prin care vreau să atrag atenţia asupra unor nedreptăţi comise în România socialistă. Aceste nedreptăţi nu au picat din cer ca un fenomen al naturii şi nici nu au fost lăsate ca moştenire de regimul burghezo-moşieresc, cum pretinde actualul regim de la Bucureşti. Ele izvorăsc din politica regimului. În anii de când e la putere acest regim, mii de oameni nevinovaţi au fost aruncaţi în puşcării, bătuţi şi unii chiar internaţi în clinici psihiatrice. Dar să zicem că o parte din aceste abuzuri s-au petrecut sub domnia lui Gheorghiu-Dej[2]. Să vedem cum stau lucrurile astăzi.

În anul 1970, fratele meu Chiriţă Marin se afla cu slujba la Constanţa. În timp ce se afla la lucru, un echipaj al miliţiei din Constanţa, condus de maiorul Biţu Nicolae, a violat domiciliul lui Chiriţă Marin din comuna Cumpăna, judeţul Constanţa, luând în lipsa lui toate bunurile de uz personal, bunuri în valoare de 30.000 de lei. Când a venit omul de la muncă, a găsit casa goală. În afară de jecmăneală, s-a ales şi cu un dosar de urmărire penală, asta când în România peste tot apăreau lozincile despre cinste, onoare şi demnitate socialistă. Pentru pălmaşul de rând, dovadă de demnitate şi cinste este să nu dezvălui nimănui nedreptăţile ce se comit.

Dar fratele meu nu a ţinut cont de lozincile partidului şi a început să dezvăluie nedreptăţile la toate organele superioare. A sesizat Procuratura militară, Comitetul Central al PCR, Consiliul de Stat, Consiliul de Miniştri, ministerul Justiţiei, Ministerul de Interne, Marea Adunare Naţională şi Procurorul general. De la aceste organe nu a primit niciun răspuns timp de cinci ani. Mergând a doua oară în audienţă la Comitetul Central, găseşte acolo un domn amabil care îi spune să se întoarcă la Constanţa, unde i se va rezolva problema. Când a ajuns în gara Constanţa, a fost arestat de miliţie, pălmuit de procurorul militar şi predat unui

1. L.M. no. 63, May 4, 1980.
2. Gheorghe Gheorghiu-Dej (1901-1965), membru de partid din 1930, membru CC al PCdR (1935-1945), secretar general al CC al PCR/PMR (1945-1954), prim-secretar al CC al PMR (1955-1965), prim-vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1948-1952), preşedinte al Consiliului de Miniştri (1952-1955), preşedinte al Consiliului de Stat (1961-1965). Pentru detalii biografice, vezi Pavel Câmpeanu, *Ceauşescu, anii numărătorii inverse*, Polirom, Iaşi, 2002, şi *Raportul final*, ed. cit., pp. 83-84; 794 şi s.v.

colonel de la serviciul de pază şi ordine al miliţiei Constanţa. Aici a început adevărata dramă a fratelui meu. A fost arestat de mai multe ori, în total 84 de zile. În acest timp a fost bătut până la leşin şi obligat prin forţă să semneze acte al căror conţinut nu-l cunoştea, întocmindu-i-se un dosar de „spărgător de magazine şi jefuire de turişti străini". Neputând să-l intimideze l-au pus în libertate. El a început să aducă la cunoştinţa muncitorilor din port situaţia în care se găsea. Fiind urmărit de aparatul represiv şi situaţia luând proporţii, el fiind cunoscut de muncitorii din port, într-o seară pe la orele 8 şi jumătate, când venea de la muncă, a fost oprit din drum de maşina poliţiei şi urcat cu forţa în maşină. A fost lovit în cap, revenindu-şi spre ziuă, când a reuşit să iasă din groapa în care fusese aruncat în apropiere de Mangalia. A fost luat de o maşină şi dus la spital în Constanţa. Medicul i-a pus diagnosticul de „contuzie mintală" din cauza traumatismului cranio-cerebral suferit. După ce şi-a revenit, medicul, căruia fratele meu i-a povestit drama lui, l-a chemat pe comandantul miliţiei la spital. Din acest moment, fratele meu nu a mai fost bătut de miliţie. Cum abuzul era cunoscut de opinia publică şi miliţia trebuia să iasă basma curată, i-au întocmit un dosar că „e nebun" şi prezintă pericol social. În felul acesta, Chiriţă Marin a fost internat cu forţa de miliţia Constanţa în secţia de neuropsihiatrie. Medicul care i-a cercetat cazul i-a făcut ieşirea din spital, dându-i un certificat că nu prezintă pericol pentru el şi pentru cei din jur. În faţa acestei situaţii, miliţia l-a luat şi l-a internat în altă localitate pentru a scoate de la medici actele de care avea nevoie. Dar şi la a doua internare fratele meu a câştigat. Atunci, miliţia Constanţa a hotărât să-l îndepărteze din judeţul Constanţa. L-au dus la gară într-o noapte şi l-au aruncat într-un accelerat care mergea la Bucureşti. După câte îmi aduc aminte, represaliile au durat cinci ani, până în 1975. Între timp s-a schimbat şi procurorul militar de la Constanţa. Noul procuror îi eliberează o ordonanţă lui Chiriţă Marin, spunând că faptele miliţienilor au fost iertate în baza unui decret dat de domnul Ceauşescu, potrivit căruia cei în uniforme albastre nu mai pot fi judecaţi. Noul procuror i-a recomandat fratelui meu să se adreseze Judecătoriei Constanţa pentru despăgubiri civile. Dar şi aici, colac peste pupăză, judecătoria respinge plângerea pe motiv că numai Tribunalul militar este competent. În felul acesta s-au scurs zece ani de zile, cazul rămânând nerezolvat.

Prin această scrisoare deschisă îl rugăm pe domnul Nicolae Ceauşescu să rezolve cazul lui Chiriţă Marin, domiciliat în prezent în comuna Suseni, satul Chirităşti, judeţul Argeş. Toate aceste abuzuri s-au petrecut în ceea ce propaganda de partid din România numeşte „cea mai liberă şi mai dreaptă societate din

lume". Domnule director, vă mulţumim dvs. şi colaboratorilor postului dvs. de radio, pentru contribuţia neobosită ce o aduceţi poporului român.

„Un român cinstit, nu un duşman de patrie", Târgovişte, 20 august 1980, difuzată la 19 octombrie 1980[1]

Stimate domnule Noël Bernard,
Stimaţi domni oneşti de la Radio Bucureşti 4,

Am acţionat ca om de bună-credinţă la nivelul meu, dar nicio umbră de schimbare în bine a patriei mele România nu apare la orizont. Se duce o politică pe marginea prăpăstiilor din care cei mulţi nu beneficiază cu nimic, ba din contră, li se cer mereu noi sacrificii. Munca ne este o veşnică campanie de partid. Omul societăţii socialiste multilateral dezvoltate a devenit o unealtă desconsiderată, păzită, bănuită, tracastă, ameninţată, intimidată de o mafie a partidului care se cheamă Securitate şi miliţie. Viaţa nu ne mai este viaţă, traiul nu ne mai este trai. Minoritatea de 10% domină majoritatea necăjită de 90%, cu perfidie şi forţă. Minciuna a ajuns la loc de onoare.

În multe privinţe trăim ca în Africa de Sud, pe care o criticăm. Avem un tipic apartheid comunist, aplicat în sistemul comunist de organizarea claselor, a păturilor, a tagmelor, a clanurilor, a castelor. Românul societăţii comuniste este apatic, fără speranţă de mai bine. De aceea îşi ia lumea în cap şi pleacă, unde s-o putea, numai să scape. Starea de spirit a populaţiei a devenit dramatică. Dictatura comunistă nu permite nici măcar dialogul, [darmite] schimbarea. Dorinţa de emigrare demască nemulţumirea, lipsa de speranţă. Suntem săraci, trăim prost, vinde partidul tot ce avem mai bun, ne lasă doar oasele şi fierăria industrializării socialiste pe care nu prea o cumpără nimeni. Suntem plictisiţi, sătui de cultul unui om, de mincinoşi şi linguşitori care întreţin cu inconştienţă climatul apăsător şi prostia urcate în jilţ. Suntem sătui de corupţie. Toţi se roagă Ceauşeştilor prin petiţii, scrisori, rapoarte de nedreptăţi, de abuzuri, prin emisiunile dvs. se roagă disperaţi ca unor Cristoşi care doar ei le mai pot aduce izbăvirea unui paşaport de fugă, de emigrare. Constituţia ţării o invocă de pomană, ea nu mai este o lege

1. L.M. no. 87, October 19, 1980.

de bază, ci o lege să o vază duşmanii din afară. Nu avem un Zaharov[1], după plecarea micului Soljeniţîn, Paul Goma, care să-i adune pe toţi nemulţumiţii în graniţe, şi nu în afară, să-i adune şi să spună cu glas tare adevărul uitat. Pâinea se coace acasă, nu în vecini, clasa muncitoare poloneză a dovedit aceasta. Regimul comunist român tace chitic la evenimentele din Polonia, dar ia măsuri speciale ca să menţină tăcerea. În schimb face propagandă împotriva regimului sud-coreean care l-a condamnat la moarte pe şeful opoziţiei. Vestul s-a declarat clar împotriva condamnării şi va fi probabil în stare să oprească odioasa execuţie. Dar regimul comunist ce a făcut şi ce face cu opozanţii ? Uită câţi au fost omorâţi în închisorile sale. Preotul Calciu[2], Gheorghe Braşoveanu, doctorul Cană[3], care au încercat un dialog cu teroarea de partid, unde se află? Ce au făcut cu ei regimul şi Securitatea? Securiştii sunt azi la tot pasul, bine plătiţi, rotofei de mâncare bună şi pierdere de timp, îmbrăcaţi bine în haine civile şi militare plătite

1. Andrei Saharov (1921-1989), om de ştiinţă sovietic, savant în domeniul fizicii nucleare, a militat pentru limitarea experienţelor cu arme nucleare în spaţiu şi la suprafaţa solului. În 1968, a protestat la adresa intervenţiei sovietice în Cehoslovacia. În 1970 a devenit cofondator al Comitetului pentru Drepturile Omului de la Moscova. În 1975 a primit Premiul Nobel pentru Pace ca recunoaştere a rolului său în adoptarea tratatului de interzicere a experienţelor nucleare în atmosferă. Împreună cu soţia sa, Elena Bonner, şi-a consacrat restul vieţii apărării drepturilor omului.
2. Părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa (1925-2006) a fost închis peste 21 de ani (1948-1964, 1979-1984), inclusiv în penitenciarul de la Piteşti (1949-1951). A protestat la adresa demolării Bisericii Enei în anul 1977, iar în anul 1979 a fost arestat pentru cele şapte predici „Cuvinte către tineri". A fost singurul cleric ortodox membru al Comitetului Creştin Român pentru Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă (ALRC), constituit în aprilie 1978 de un grup de nouă baptişi. A luat poziţie contra tuturor încălcărilor libertăţii religioase, inclusiv a membrilor Oastei Domnului şi a greco-catolicilor. În anul 1979 s-a aflat alături de iniţiatorii SLOMR, a fost arestat şi judecat în acelaşi proces cu cei doi, la Tribunalul Militar Bucureşti, şi condamnat la zece ani închisoare pentru complot. A fost eliberat în 1985, în urma presiunii opiniei publice internaţionale şi în special a celei americane (vezi şi Gheorghe Calciu-Dumitreasa, *Războiul întru cuvânt. Cuvinte către tineri şi alte mărturii*, Nemira, Bucureşti, 2001 şi *Raportul Final*, ed. cit., pp. 636-637).
3. Ionel Cană, medic, şi economistul Gheorghe Braşoveanu (şi cu sprijinul preotului Calciu-Dumitreasa) au creat, în luna martie 1979, Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din România (SLOMR). Cei doi iniţiatori au fost arestaţi la 10 martie 1979 şi condamnaţi pe 4 mai 1979 pentru „complot" la şapte şi respectiv cinci ani de închisoare. După recurs, pedepsele au fost reduse la cinci şi respectiv trei ani de închisoare (vezi *Raportul Final*, ed. cit., p. 705).

de stat, din sudoarea muncitorilor cărora pentru munca lor productivă făuritoare de bunuri materiale nu le dă haine de protecţie gratis. Apoi miliţia, plină de elemente pripăşite, fără scrupule, loveşte, zbiară, te insultă, căci nu există o lege de protecţie a cetăţeanului. Ei au legea lor care i-a educat. Nu s-au educat singuri în brutalitate ; sunt şcoli unde se învaţă arta şi meseria de miliţian socialist. Aceste două armate – Securitatea şi miliţia – formează aparatul de opresiune internă a PCR, ele sunt forţa de stăpânire. A treia armată a ţării este aceea îmbrăcată în haine kaki pe care le poartă. Ea formează forţa de apărare a ţării. Şi ei bine plătiţi şi aprovizionaţi prin unităţile lor, nu însă ca miliţia şi gloata de activişti. Ei umplu şi colorează aspectul trist al străzii. Mulţi din ei sunt obezi de şedere, stau să iasă din haine. Şi ei sunt suspectaţi de Securitate, căci în rândul lor sunt oameni cu pregătire care şi-au făcut din militărie o carieră. Sunt o armată mută, supusă regulamentelor, cazărmii, dar ştiu să gândească şi să deosebească albul de negru, deşi sunt şi ei îndoctrinaţi până peste măsură. Nu călătoresc în străinătate, că nu e voie, dar nu sunt încuiaţi.

Între Securitate şi miliţie au existat întotdeauna frecuşuri şi există şi azi, pe tema delimitării competenţelor şi cine este mai mare şi mai tare. Şefii inspectoratelor de miliţie sunt aleşi dintre oamenii duri, nemiloşi, au în general vederi înguste, care îi ajută să aplice opresiunea beciului, a interogării prin intimidare şi făţărnicie. Ei poartă haina de miliţieni doar în anumite cazuri, căci nu sunt decât jumătate militari, cealaltă jumătate stă la partid. Ei văd în fiecare om de pe stradă un bandit posibil. „Banditule" este cuvântul lor cel mai întrebuinţat faţă de cei arestaţii pe drept sau pe nedrept. Jargonul lor e deplorabil ; de se va putea întocmi pe viitor un dicţionar cu cuvintele şi obrăzniciile lor, va fi un adevărat folclor de mahala.

Am descris trei armate pe care le avem şi pe care clasa muncitoare le duce în spinare, dar de o fi cazul de apărare a patriei, tot muncitorul şi ţăranul sunt carnea de tun, căci ei sunt soldaţii ţării. Securiştii vor fi tot la mafie, miliţienii tot opresori, activiştii tot cu pălăvrăgeala şi cu acţiunea invizibilă a sarcinilor şi instrucţiunilor verbale, şi nu pe hârtie. De aia în 1968 de pe balconul CC s-a apelat la mase, la patriotism.

Partidul face, partidul desface, partidul taie, partidul spânzură şi totul se ştie bine până sus. Nu există dezinformare, cum credeţi dvs., partidul cu întreg aparatul lui formează a patra armată a ţării, dar e prima pe scară ierarhică. Deci, până acum doar muncitorul e cu sapa şi duce în spinare patru cu mapa : activistul de partid, securistul, miliţianul, militantul ; la care se adaugă şi al cincilea, care e numai de formă : sindicatul. Iată de ce o ducem prost. Iată unde stă puterea regimului.

Cunosc destul de bine liderii din linia întâi şi a doua a partidului. În general au puţine merite intelectuale şi mulţi din ei nici aşa-zise merite de partid. Meritele lor principale sunt : ataşament faţă de o idee dovedit greşită şi compromisă, supuşi faţă de ideea celui mai mare în rang. Aproape toţi şi-au însuşit un mod de viaţă burghez, de care nu vor să se despartă fiindcă nu mai pot trăi altfel. De aici tragedia vieţii lor când prin mişcarea cadrelor cad mai jos de privilegiile castei.

După toate aceste scurte istorisiri, să nu ne mirăm că românul, atât de statornic de glia lui strămoşească, fapt ce i-a permis să-şi menţină ginta, sub regimul ăsta s-a dezmeticit şi îşi ia lumea în cap ducându-se să trăiască aiurea, mai liber şi mai bine, dar înstrăinat de ce i-a fost mai drag pe lume. Lăsaţi-i să plece, dacă nu vă îngrijiţi de ei, pentru numele lui Dumnezeu. Scăpaţi de opozanţi. Puteţi reduce astfel aparatul neproductiv de opresiune pe care nu v-aţi gîndit încă să-l reduceţi ca pe amărâţii de tehnic-administrativi, care vă stau mereu în gât. Aţi scăpat de hoţi şi de pungaşi le-aţi dat drumul cu paşapoartele în regulă peste graniţă la Viena. Aţi fost generoşi cu ei, fiţi şi cu cei care nu sunt hoţi şi pungaşi, dar vor să plece, să vă lase. Scăpaţi şi de ei, în numele lui Marx şi Lenin.

Adina Mănescu, Madrid, [noiembrie] 1980, difuzată la 7 decembrie 1980[1]

Domnule Ceauşescu,

Mă numesc Adina Mănescu, locuiam în Bucureşti, şi de la data de 26 septembrie anul curent trăiesc cu adevărat – mai exact, de când am scăpat din România. Mă adresez domniei voastre pe această cale, fiind convinsă că scriindu-vă de aici, cu ocazia acestei conferinţe de la Madrid, veţi acorda puţină atenţie celor spuse de mine. Aceasta, deşi ştiu că nu este un lucru plăcut pentru domnia voastră să fie dată publicităţii o scrisoare ce descrie realităţile din România.

Trebuie să încep prin a vă felicita pentru maniera strălucitoare în care aţi înăbuşit plăpânda mişcare de disidenţă, cât şi tinerele sindicate independente, ale căror conducători zac în închisori sub acuzaţia de a fi legionari, exemplu :

1. L.M. no. 94, December 7, 1980.

părintele Calciu, doctorul Cană şi mulţi alţii. Nu intenţionez ca prin această scrisoare să fac literatură, ceea ce oricum nu ar fi pe gustul dvs. Directivele dvs. sunt clare şi în această direcţie : „Arta trebuie să oglindească realităţile vieţii în societatea comunistă”. Acest lucru încerc eu să-l fac acum, însă realitatea, nu imaginea falsă pe care o oferiţi dvs. Occidentului. În acest sens, voi încerca să fiu cât mai concisă. Bineînţeles, nu este uşor, că sunt atât de multe lucruri de spus, atât amar al atâtor vieţi şi creiere valoroase, tocite în oribilul sistem pe care îl menţineţi în România cu succes şi baionete. Deci, mă voi ţine de cuvânt şi intru în subiect: de ce nu respectaţi, domnule preşedinte, drepturile omului? Ce înţelege domnia voastră prin aceste drepturi ? România a semnat tratate internaţionale în care se obligă să respecte aceste drepturi. Aţi verificat dvs. personal cum se respectă aceste drepturi, aşa cum proceda fostul preşedinte al Statelor Unite? Probabil dvs. înţelegeţi prin drepturile omului dreptul la muncă, adică la sclavie. Altfel nu se poate numi sistemul de muncă din România. Articolul 10 din Constituţie spune că dreptul la asigurarea nevoilor materiale este garantat prin pensii şi ajutoare de boală. Ce fel de asigurare materială primeam eu în ţară, printr-o pensie de 300 de lei ? Articolul 23 spune – iertaţi-mă că vă aduc aminte, poate nu aţi mai studiat de mult Constituţia –, articolul 23 spune deci că statul ocroteşte dreptul mamei şi al copilului. Atunci de ce în cadrul acestui articol i s-a desfăcut mamei contractul de muncă în anul 1973, fiind văduvă, bolnavă şi susţinător de familie?

Articolul 28 spune că cetăţenilor RSR li se garantează libertatea cuvântului şi a presei. De aceea sunt închisorile şi spitalele de boli nervoase pline cu cetăţeni care şi-au luat aceste drepturi constituţionale? Despre libertatea presei, ce să mai vorbim, atât timp cât telefoanele sunt urmărite, convorbirile cu străinătatea interceptate, iar în casele oamenilor se pun microfoane?

Articolul 34 spune că dreptul la petiţionare este garantat de lege şi organele de stat au obligaţia de a rezolva petiţiile cetăţenilor privind drepturi şi interese personale. Probabil că dintr-o amnezie nu aţi răspuns nici dvs., nici soţia la memoriile adresate dvs. de către mama, cu nr. de înregistrare 8/27835, 2696 şi 6555, din anii 1978 şi 1979. Atât dvs., cât şi Comitetul Central vă achitaţi de aceste obligaţii probabil în mod selectiv.

Asupra articolului 35, care spune că cel vătămat în drepturile sale printr-un act ilegal, al unui organ de stat, poate cere organelor competente, în condiţiile prevăzute de lege, anularea actului şi repararea pagubei, aş vrea să întreb: oare care sunt aceste condiţii şi cât de subiective pot fi, când statul face atâtea abuzuri? Justiţia în România a rămas un termen de dicţionar, coruptă şi manipulabilă

în interesele statului, nicidecum în cele ale individului, respectiv ale omului. Cum spuneaţi dvs., om cu „O” mare nu mai există în România, cu excepţia dvs.

Cred că, în mod sumar, asupra drepturilor constituţionale ale omului, cu „o” mic, ne-am lămurit. Când aveţi puţin timp şi nu sunteţi ocupat cu Lumea a Treia şi cu dezarmarea, mai meditaţi şi încercaţi să vă ocupaţi şi de petiţiile concetăţenilor dvs., chiar dacă sunt intelectuali şi nu sunt membri de partid şi nu sunt născuţi în Oltenia. Ar trebui să renunţaţi la această politică de apartheid pe care o practicaţi în România.

În privinţa dezarmării, aţi reuşit foarte bine în politica internă. Oamenii rabdă un program de muncă de zece ore şi salarii proaste în comparaţie cu scumpirile. Cei care au protestat la Petroşani sunt fie în spitale de boli nervoase, fie în închisori, sau morţi. Oamenii din România supravieţuiesc ca animalele din junglă, alergând la vânătoarea de alimente. Dvs. treceţi doar pe Calea Victoriei şi nu e de mirare că din viteza limuzinelor Renault 18 nu puteţi sesiza oamenii desfiguraţi de oboseală şi de cele mai multe ori cu plasele goale. Când veniţi dvs. în faimoasele vizite de lucru (păcat că nu faceţi piaţa zilnic, ca preşedintele Confederaţiei Elveţiene), se spală trotuarele şi se umplu rafturile cu mărfuri apărute ca din pământ. După ce plecaţi, oamenii se transformă în fiare şi îşi dispută o sticlă de ulei de floarea-soarelui sau o bucată de brânză. Când mă gândesc acum că şi în România a venit iarna, mi se face frig. Oamenii nu au cu ce să se încălzească, chiar dacă stau la bloc, preţurile sunt uriaşe, raportate la salarii. Să nu mai vorbim de cei care au nevoie de lemne, de funcţionarii care stau la serviciu cu paltoane şi mănuşi. Desigur, este criză. De ce România este atât de afectată, nu înţeleg. Ştiţi dvs. că străzile neluminate încurajează criminalitatea şi hoţia? Ziarele nu scriu nimic, cetăţeanul este dezinformat. Dvs. aceste mărunte probleme nu le cunoaşteţi, Calea Victoriei este luminată, iar la Palatul Primăverii este o feerie privată. Pentru că a venit vorba de privilegiile domniei voastre, ale înalţilor funcţionari şi ale familiilor lor, credeţi oare în sinea dvs. că aceasta se cheamă democraţie? Sigur, vilele, reşedinţele de la munte şi mare, Palatul Peleş, fostul Palat al Pionierilor[1] – pe care le-aţi acaparat unul după altul – constituie bunuri ale clasei muncitoare. Atunci cum se face că simplul muritor pe cont propriu nu găseşte o cameră la munte sau la mare, în plin sezon? Sigur, ţara are nevoie de valută – dar credeţi că acest sistem de circuit închis va funcţiona la infinit? Până

1. Este vorba despre Palatul Cotroceni, transformat în perioada comunistă în Palatul Pionierilor, până în anul 1976, când Nicolae Ceauşescu a decis să-l includă în seria palatelor prezidenţiale.

când vor mai fi secţiile de miliţie şi bufetele întreprinderilor de partid şi ale Comitetului Central aprovizionate cu tot ceea ce este necesar, în timp ce poporul nu are carne, săpun de toaletă, cafea, hârtie igienică etc. ?

Trebuie să vă spun că politica dvs. va trebui să-şi arate roadele într-o zi. Poporul înghite deja de 36 de ani amăgiri, minciuni şi demagogie - că nivelul vieţii în semestrul următor va creşte cu X procente, că salariile cresc cu Y procente, că s-au alocat noi fonduri pentru construcţia de locuinţe. Totul este praf în ochii oamenilor. Viaţa se înăspreşte zi de zi, nicio promisiune nu se duce la capăt, planul este veşnic nerealizat, iar salariile sunt penalizate. Acum aţi hotărât o scădere în ritmul investiţiilor, plătirea datoriilor externe în natură. Deci, prima hotărâre care ar duce la creşterea nivelului de trai este anihilată de a doua. Dacă iar se va trimite totul la export, cu ce veţi hrăni poporul?

Părinţii dvs. trăiau oare dintr-o pensie de 1.000 mie de lei, două persoane - ca să nu spun că alţii au şi mai puţin. Mergeau şi ei la o coadă de o sută de persoane ca să cumpere un pui vânăt - căci pentru doi nu aveau bani, iar carne nici nu visau? Când au fost bolnavi, ce medicamente au primit? Acum nu este suficient că aţi scumpit medicamentele în mod abuziv - un banal antibiotic, 20 de tablete 110 lei -, dar nici nu se găsesc. Doctorii au o frică de moarte, sunt bine instruiţi, nu prescriu medicamente de import, Doamne fereşte[1]. Farmaciile sunt goale, spitalele pline cu bolnavi, în special de vârstă mijlocie. Mulţi mor cu zile din lipsă de medicamente şi îngrijiri adecvate.

Să trecem la o altă problemă economică, cea a transporturilor. Sunt foarte scumpe raportate la salarii. Este un lux să ai maşină, este un lux să nu ai. Când o ai, te costă benzina îngrozitor - când nu o ai, transportul în comun îţi distruge nervii. Autobuzele sunt pline de cetăţeni striviţi ca sardelele - îşi rup îmbrăcămintea, degeră în staţii ore întregi, toată lumea întârzie la serviciu. Când ajung acasă, cad zdrobiţi.

În altă ordine de idei, chiriile au fost majorate sau dublate pentru un venit care depăşeşte 1.500 de lei, chiar cu 20 de lei. Sigur, în acest fel vă convine să măriţi pensiile şi salariile. De fapt măriţi veniturile statului.

Este un lux să trăieşti în România, tot un lux este să mori. Nici locuri de veci nu se mai vând în România, iar în cimitire e o problemă să pui o cruce de

1. Medicii erau obligaţi să nu depăşească o anumită sumă la prescrierea medicamentelor şi un număr de zile alocate pe an pentru concedii medicale. Pentru detalii, vezi „Scrisoarea unui medic” difuzată pe data de 5 decembrie 1984, publicată în acest volum, p. 341.

marmură la un mormânt. Dar să ne întoarcem la cei vii, care mor în fiecare zi câte puţin. Acum aţi lovit şi în interesele clasei dvs. Tot pe ei i-aţi lovit şi cu legea declarării bunurilor. Dar toţi vor reuşi să se eschiveze – mai puţin oamenii cinstiţi. Sistemul corupţiei în societatea comunistă este mult prea încetăţenit, cu rădăcini mult prea solide pentru ca să-l curăţaţi tocmai dvs. peste noapte. Despre sistemul nepotismului nu sunt prea multe de spus, s-ar putea spune chiar că dvs. [aţi] fost cel care a dat tonul. Poporul, din păcate, nu a ştiut, când v-a votat, că votează şi familia dvs. De altfel, în România circulă o glumă: „Diferenţa între familia Hohenzollern şi Ceauşescu este că în prima au domnit toţi pe rând, în timp ce în cea de-a doua domnesc toţi laolaltă".

În aceeaşi ordine de idei, interesant este cum aţi reuşit să acaparaţi şi mass-media – ziare, reviste, radioteleviziune – care practică pentru domnia voastră un cult al personalităţii care are foarte puţin în comun cu democraţia. Revista *Flacăra*, condusă de Adrian Păunescu, vă serveşte cu credinţă şi zel. Împreună cu el, o pleiadă de artişti fabricaţi peste noapte vă închină ode, imnuri, vă ridică statui şi busturi în bronz, cu aer comemorativ, e drept, dar nu are importanţă. Poporul ar dori în schimbul acestei propagande ieftine mai multe informaţii despre politica internă şi externă. De pildă, informaţii referitoare la grevele şi situaţia din Polonia.

Acum, mă reîntorc la subiectul ce vă plictiseşte cel mai mult: drepturile omului. Nu ştiu cum se întâmplă, dar totul se învârte în jurul acestei noţiuni, care pentru sistemele totalitare nu prezintă decât o expresie anostă a unor oameni păliţi, cum nu demult se exprima un ziarist propagandist bine instruit, într-un articol al ziarului *România Liberă*. Acum aveţi ocazia, pentru a treia oară consecutiv, la nivel internaţional, să încercaţi să aflaţi despre ce este vorba. În limitele posibilului, voi încerca şi eu să vă explic. Să li se acorde oamenilor dreptul de a-şi exprima opiniile în deplină libertate şi siguranţă. Să li se permită să se organizeze în sindicate libere, dacă le consideră necesare. Să se permită părăsirea ţării, oricui, oricând doreşte, fără condiţii. Să fie eliberaţi deţinuţii politici şi internaţii politici ai spitalelor de boli nervoase. Acestea sunt obligaţiile minime ale unei ţări care a semnat un acord internaţional, la un nivel atât de înalt, ca cel al Conferinţei de la Helsinki. În viaţa cea de toate zilele ar fi un pas înainte dacă fiecare individ nu ar mai fi urmărit, suspectat, injuriat de miliţie. De asemenea, nu cred că, dacă Congresul istoricilor se ţinea la Paris, francezilor le-ar fi fost închis un parc, cum s-a întâmplat la Bucureşti anul acesta. Recepţia avea loc într-un hotel, nu în parc. Oare ce părere îşi pot forma occidentalii când văd un popor ţinut la distanţă cu baioneta? Poporul este ţinut la distanţă pe

trotuare şi, când treceţi dvs., întotdeauna sunteţi înconjurat de o numeroasă gardă personală. Oare vă este teamă? Frica s-ar putea să fie de rău augur. Unui conducător bun şi drept - de pildă, unui Ştefan cel Mare - cred că nu îi era frică de propriul popor. Pentru omul apolitic din România, devine stânjenitor să se simtă atât de spionat şi bănuit. Toată această procedură de verificare nu se poate face mai discret, sau tocmai asta doriţi, să speriaţi poporul arătându-i cât de puternic sunteţi? Este foarte bizar cum e posibil ca dvs., atât ca politician, ca om de ştiinţă şi ca scriitor, să nu vă aduceţi aminte de spusele lui Marx: „Nimic nu e mai periculos ca burghezia proletară".

Prin răsturnarea valorilor, operă la care v-aţi adus o mare contribuţie, aţi reuşit să faceţi din România o ţară de muncitori şi de ţărani - aşa cum se exprima un bun poet maghiar. Iar acum, dvs. veniţi să loviţi în drepturile acestei noi pături sociale prin legile pe care le fabricaţi. Încet, încet mă tem să nu rămâneţi prea singur.

Ceea ce există în estul Europei, sistemele totalitare care interzic dreptul omului la o existenţă demnă, care îl obligă să trăiască în întuneric, supus şi cu preocupările unui animal - hrana - este un lucru îngrozitor. Oamenii nu vor mai fi multă vreme de acord să trăiască în ţara lor ca într-o rezervaţie naturală. Închei această scrisoare cu marea dorinţă de a vă ruga să analizaţi cu ochii dvs. şi în interesul poporului cele ce v-am spus. Aş vrea să cred că greşesc, dar, din păcate, aceasta este realitatea zilelor noastre în România. Este păcat ca tineretul unei ţări să nu-şi dorească decât părăsirea patriei. Mulţi o fac, obligaţi, din neputinţă, să se exileze. Un sistem nedrept face ca o mulţime de oameni, în special oameni de valoare, să aleagă acest drum. Nu este vorba, cum spun ziarele româneşti, de „puterile străine care cumpără creiere". De fapt sunt creiere care se salvează de la înecul general. Care fug de o societate strâmbă, care se pretinde cea mai justă şi cea mai umanitară.

Ar mai fi multe de spus, şi toţi cei plecaţi din ţară au aceleaşi aspiraţii: să vadă ţara liberă, civilizată şi îndestulată, după posibilităţile unui popor harnic şi ale unei ţări bogate.

W. Meissner, secretar al Comunității Creştinilor-Ecclesia, Köln, [începutul lunii februarie] 1981, difuzată la 7 februarie 1981[1]

Mult stimate domnule preşedinte [Nicolae Ceauşescu],

În intervalul de timp dintre 18 şi 28 octombrie 1980 au fost arestaţi în ţara dvs. creştinii Mathias Fakner, Paul Gross, Manfred Herberth, Gheorghe Hoffmann şi Michael Kloos. După ce timp de circa trei luni nu s-a putut afla nimic de soarta celor arestaţi şi, în special, în Transilvania, au avut loc descinderi şi percheziţii amănunţite, precum şi arestări, s-au primit în Occident indicii concrete şi serioase că arestaţii au fost maltrataţi pentru a li se smulge mărturisiri. La 10 ianuarie 1981 s-au pronunţat în procesul ţinut la Suceava următoarele sentinţe : Fakner, trei ani închisoare, Gross, patru ani, Herberth, doi ani, Hoffmann, un an şi jumătate şi Kloss, trei ani închisoare. În afară de sus-menţionatele pedepse cu închisoarea s-au aplicat şi mari amenzi. Totalul acestor amenzi de diferite grade se ridică la circa 700.000 de lei. Existenţa materială a familiilor respective este prin aceasta definitiv ruinată. Suntem indignaţi de faptul că, în noiembrie 1980, una dintre persoanele interogate de Securitate în legătură cu procesele menţionate, cu numele Clipa, din Rădăuţi, în vârstă de 40-45 de ani şi părinte a şapte copii, a fost găsit spânzurat în garajul unui cumnat al lui. Certificatul medical stabileşte totuşi drept cauză a morţii un atac de inimă. Omul acesta fusese deja, în 1975, datorită transportării unor Biblii, în asemenea măsură torturat de Securitate, încât a devenit invalid.

Acum ne adresăm opiniei publice a ţărilor libere din Occident, şi anume, în Germania, pentru prima oară la 7 februarie în faţa Amabasadei Republicii Socialiste România, sub forma unei întruniri de rugăciune, cât şi în scris direct Excelenţei Voastre, stimate domnule preşedinte, cu rugămintea să interveniţi în vederea punerii în libertate a creştinilor condamnaţi. Ni se pare de-a dreptul grotesc ca autorităţile române să pedepsească distribuirea de Biblii ca pe o crimă gravă şi să-i trateze pe cei care au participat la ea ca pe nişte criminali. Totuşi, este unul dintre lucrurile cele mai elementare din partea unui bun creştin care vrea să fie credibil, în primul rând să posede personal o Biblie, pe care să o poată citi, şi în al doilea rând, să o dea mai departe şi altora. Deoarece tipărirea şi răspândirea de Biblii şi literatură creştină sunt interzise în ciuda libertăţii religioase

1. H.R. no. 103, February 7, 1981.

garantate de Constituţie, nu se poate din păcate, deocamdată, găsi altă ieşire din această dilemă decât prin transportarea ascunsă a Bibliilor. De ce oare la proces nu a fost menţionată noţiunea de distribuire sau de transportare de Biblii?

Unii dintre acuzaţi au fost condamnaţi şi pentru posedare ilegală şi folosire de devize străine. Şi în această privinţă rezultă un conflict asemănător cu cel întâlnit la contrabanda de Biblii. Cum ar putea fi finanţată distribuirea de Biblii, de vreme ce plata nu se poate face pe căi oficiale? Pentru faptul că în ţara dvs. Securitatea a descoperit, ca urmare a unor declaraţii smulse inculpaţilor, un mare număr de Biblii în limba rusă, precum şi benzi imprimate cu Psalmi şi predici, nu sunt răspunzători decât cei care le-au adus efectiv în ţara dvs.

În ceea ce priveşte transportarea clandestină a Bibliilor, fraţii noştri întru credinţă au fost cu totul depăşiţi, datorită necunoaşterii modului real de comportare până la urmă a statului ateu şi comunist. Regretăm foarte mult că în ţara dvs. libertatea activităţii religioase este îngrădită şi prin aceea că justiţia califică şi urmăreşte penal distribuirea pe ascuns a Bibliilor, văzută ca o „complicitate la contrabandă", şi „răspândirea de tipărituri în domeniul informării publice".

Suntem zguduiţi, de asemenea, şi de soarta preotului ortodox Gheorghe Calciu-Dumitreasa. Vă rugăm pe dvs. şi pentru libertatea lui, precum şi a tuturor celorlalţi creştini întemniţaţi ale căror nume ne sunt cunoscute. Faţă de măsurile descrise pe scurt în această petiţie adoptate împotriva unor creştini tocmai în timpul întrunirii post-Helsinki de la Madrid, măsuri care trebuie descrise drept încălcări strigătoare ale drepturilor omului, se ridică pentru noi următoarea întrebare. Ce înţelege conducerea de stat română prin noţiunea de libertate religioasă? Este oare acest cuvânt numai o noţiune propagandistică cu sunet plăcut în Occident? De vreme ce acţiunile de încălcare a drepturilor omului întreprinse şi de Securitate, şi de către Justiţie au atins în ţara dvs. proporţii de neconceput pentru noi, nu pregetăm nimic întru a informa, atât opinia publică, cât şi guvernele statelor occidentale, prin apelul insistent ca ele să intervină pentru creştinii întemniţaţi, pretutindeni unde se oferă posibilitatea.

Sperăm foarte mult, domnule preşedinte, că prin această petiţie adresată dvs., precum şi prin acţiunile noastre publice vom obţine o grabnică punere în libertate a creştinilor condamnaţi la închisoare şi amenzi.

Michael Weinhold, comuna Axente-Sever, [începutul anului] 1981, difuzată la 21 februarie 1981[1]

Stimate dle director Noël Bernard,

Mă numesc Weinhold Michael şi locuiesc în comuna Axente-Sever, judeţul Sibiu [...]. Vin în faţa dvs. cu rugămintea ca această scrisoare să fie difuzată pe postul dvs. de radio.

Doresc ca întreaga familie să emigrăm în RFG, şi asta încă din 1970, când am depus prima dată formularele pentru obţinerea paşapoartelor. După ani de zile de aşteptare şi de luptă, făcând numeroase memorii şi audienţe, mi s-a comunicat de pretutindeni că în iulie 1974 dosarul nostru s-a învechit şi nu mai este valabil şi că ar trebui să depunem alte formulare, ceea ce am şi făcut. Au început, din nou, audienţele, memoriile etc. la serviciul paşapoarte din Sibiu, la Comisia guvernamentală din Calea Rahovei, Bucureşti, la Consiliul de Stat, Departamentul pentru vize şi paşapoarte etc. În anul 1977, la 25.01, am fost chemat la serviciul paşapoarte din Sibiu spre a mi se da a treia oară formularele. Eu aşteptam paşapoartele ; în schimb, am primit formularele cu promisiunea că voi primi aprobarea în cel mai scurt timp posibil.

Aşa au mai trecut încă trei ani, timp în care am fost în audienţă de foarte multe ori şi am scris foarte multe memorii. După depunerea formularelor, în 1977, am plătit de trei ori taxa de reanalizare a dosarului, întotdeauna cerută de serviciul de paşapoarte, în total 2.250 de lei, fără să primesc însă un răspuns, indiferent : pozitiv ori negativ. Anul 1977 a trecut şi am intrat în 1978. La data de 9 martie am fost chemat din nou la Sibiu şi mi s-a spus să plătesc încă o dată taxa de reanalizare a dosarului, adică 187,5 de lei de fiecare persoană. Întrucât noi suntem patru persoane, revenea să plătim de fiecare dată 750 de lei. Am plătit iarăşi şi, din nou, m-am pus pe aşteptare. Între timp, am fost chemat în audienţă la Sibiu, cât şi la Bucureşti, dar peste tot mi s-a spus să... aştept, căci ei au prea mult de lucru şi nu pot rezolva cererile noastre cele multe, aşa cum dorim noi !

Mi-am pierdut răbdarea până la urmă şi am făcut două plângeri la Procuratura Generală a Capitalei, de unde am primit răspuns că plângerea mea a fost trimisă Ministerului de Interne pentru „rezolvare", dar Ministerul n-a rezolvat nimic.

1. H.R. no. 105, February 21, 1981.

Am obţinut apoi o audienţă la prim-secretarul judeţului Sibiu, dl. Vasile Bărbulete[1], şi acesta m-a trimis la Comandantul Inspectoratului judeţean MAI, colonelul Luca, cel care, de fapt, mă cunoştea destul de bine, căci am fost în audienţă la dumnealui de multe ori.

În luna mai, am primit de la Bucureşti, din partea Comisiei guvernamentale pentru vize şi paşapoarte de pe lângă Consiliul de Miniştri, din Calea Rahovei nr. 48, somaţia să plătesc pentru a opta oară taxa de reanalizare a dosarului. M-am gândit, pentru moment, că sunt confundat cu vreun milionar, cerându-mi-se să plătesc 6.000 de lei, fără să primesc vreun răspuns. Am fost pur şi simplu furat în modul cel mai grosolan. Întrebând de câte ori va mai trebui să plătesc, un funcţionar de la serviciul de paşapoarte mi-a răspuns cam aşa : „Vrei să pleci în Germania ? ”. I-am răspuns : „Da ! ”. „Atunci, plăteşte ! ”, mi-a replicat el. Şi de fiecare dată când am plătit, am anexat chitanţele la memoriu...

Am făcut a treia plângere la Procuratura Generală, arătând ce mi s-a întâmplat. Răspunsul a fost : să mă adresez Ministerului de Interne, căci nu este de competenţa Procuraturii Generale să rezolve astfel de probleme.

Domnule director Bernard ! Am devenit o persoană periculoasă, nu am mai fost primit la nicio audienţă, iar în noiembrie 1978 s-a deplasat la întreprinderea IMMN din Copşa-Mică[2], unde lucrez ca muncitor, colonelul Luca în persoană. Am fost chemat la şeful de secţie unde erau, împreună, el şi securistul lt.-maj. Hornik, care au început să mă învinovăţească cu fel de fel de acuze pentru vini de care habar n-aveam.

Domnule director Bernard ! Mă adresez acum dvs., din nou, pentru că cei de la Securitatea din Sibiu au ascultat şi trimis pe colonelul Suciu, la care a trebuit să dau o declaraţie în care mi-am recunoscut scrisoarea. În consecinţă, am fost amendat pe loc cu 500 de lei. Aşa consideră cei de la serviciul de paşapoarte să respecte cel mai elementar drept al omului. Sfidează semnătura preşedintelui Nicolae Ceauşescu pusă pe Actul final al Conferinţei de la Helsinki, precum pe multe alte decrete şi legi ale RS România, care poartă, toate, semnătura tovarăşului Nicolae Ceauşescu.

În timpul vizitei efectuate de ministrul de Externe al RFG, Hans-Dietrich Genscher, la Bucureşti, cât şi în perioada Congresului PCR, am fost urmărit pas

1. De fapt, Vasile Bărbuleţ (n. 1931), membru de partid din 1958, membru supleant al CC al PCR (1974-1979), membru al CC al PCR (1970-1989), prim-secretar al Comitetului judeţean de Partid al Judeţului Sibiu (1978-1984) şi al judeţului Maramureş (1984-1989).
2. Întreprinderea Metalurgică de Metale Neferoase din Copşa-Mică.

cu pas. Şeful secţiei mele a primit ordin de la securistul Uzinei să nu fiu învoit pe data de 18 decembrie 1979, după o aşteptare de şase luni de zile, răstimp în care mi s-a spus să fiu „cuminte", să nu mai scriu la Radio Europa Liberă, că numai astfel mi se vor aproba paşapoartele. Am aşteptat şi trimestrul acesta, fără să primesc vreun răspuns, în ciuda faptului că am mai fost de trei ori în audienţă la Sibiu, la tov. căpitan Fluerariu. Este incredibil şi absurd! De ce legile ţării sunt un cuţit cu două tăişuri? Este la mijloc un drept pe care nu-l poate suprima, de fapt, nimeni! Tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în toate discursurile sale, la Televiziune cât şi în străinătate, afirmă că România este o ţară multilateral dezvoltată. Domnia sa este cunoscut în întreaga lume ca om de omenie? De ce nu se respectă atunci cel mai elementar drept al omului?

Fac cunoscut prin această scrisoare opiniei publice mondiale că, dacă după difuzarea prezentei scrisori nu mi se va aproba ieşirea din ţară, voi retrage copiii de la şcoală, că n-are niciun rost să mai frecventeze cursurile, apoi voi renunţa la cetăţenia română şi voi demonstra în faţa Comitetului Central al Partidului cu pancarte; iar dacă va fi nevoie şi de asta, voi declara greva foamei împreună cu întreaga mea familie. Mai bine mort decât să trăieşti într-o ţară în care nu ai niciun drept, ci numai obligaţia de muncă. Suntem mai rău ca sclavii sau ca ţăranii iobagi din trecut, care erau legaţi de glie!

Apelez încă o dată la spiritul de omenie al preşedintelui ţării, Nicolae Ceauşescu, care este astfel caracterizat în întreaga lume.

Eu, domnule director, vă mulţumesc din toată inima, dorindu-vă multă sănătate şi putere de muncă pentru îndeplinirea pe mai departe a nobilei dvs. misiuni!

Nicolae Mititeanu, lagărul de la Traiskirchen, Austria, 4 martie 1981, difuzată la 7 martie 1981[1]

Domnule preşedinte [Nicolae Ceauşescu],

Mă aflu în Austria din februarie 1980 şi am trecut şi eu frontiera în mod ilegal, deoarece am avut motive bine întemeiate. Primul gând de a părăsi ţara a

1. Extras dintr-o scrisoare comună a patru refugiaţi (H.R. no. 107, March 7, 1981).

încolţit în mintea mea în iunie 1979. Pe atunci am făcut o deplasare de la Jimbolia, oraş în care trăiesc, la Teremia-Mare, spre a mă trata la ştrandul termal de acolo, de lombosciatică. În jurul orei 15 : 00 am fost arestat împreună cu un prieten, cu care mă aflam în bazin, nespecificându-se motivul pentru care eram arestaţi. Am fost duşi amândoi la pichetul de grăniceri de la Teremia-Mare. Locotenentul care era de serviciu a căutat să-mi smulgă o declaraţie pe care el mi-o dicta şi pe care trebuia s-o semnez. Ajungând la punctul unde îmi cerea să declar că am venit cu scopul de a trece frontiera, am rupt hârtia cu tot ce scrisesem deja pe ea şi am refuzat să mai scriu altă declaraţie, deoarece acuzele nu corespundeau adevărului, eu posedând de altfel şi un permis de mic trafic cu care puteam trece în Iugoslavia. Locotenentul nu a luat legătura cu nimeni, ca să confrunte cele declarate de mine, şi a dat telefon la unitatea de grăniceri din Sânnicolaul-Mare, să vină o dubă ca să ridice doi infractori. Pe la ora 23 : 00, a sosit duba şi am fost transportaţi la arestul unităţii din Sânnicolaul-Mare. Au urmat apoi interogatorii nesfârşite, din jumătate în jumătate de oră. Tot timpul cât am fost plimbaţi de la arest la camera de anchetă şi invers am fost escortaţi de doi militari înarmaţi cu puşti automate, la distanţa de 5 m, unul în faţa noastră, altul în spate, iar un ofiţer ne-a ameninţat că, dacă întoarcem capul, ne zboară creierii. În timpul anchetei am fost admonestaţi cu injurii deplasate din cale afară, pe care le auzi numai de la oameni fără niciun grad de cultură şi de caracter. Am fost ameninţaţi că vom fi bătuţi cu un fel de sculă specială, confecţionată pentru a scoate gemete şi a rupe carnea din oameni. În jurul orei 8 : 00 dimineaţa, în momentul în care eram scos din arest să fiu dus din nou la anchetă, am fost văzut de căpitanul Ionaşcu de la Contrainformaţii, care mă cunoştea, şi m-a întrebat ce este cu mine acolo. I-am explicat toată povestea şi am cerut să fiu dus la comandantul unităţii. Nu a fost nevoie, pentru că în momentul acela a apărut comandantul şi, la insistenţele mele, m-a audiat. După ce a ascultat tot ce i-am povestit, a dat ordin să fiu pus în libertate.

Am fost transportat de aici la postul de miliţie, unde mi s-a dat înapoi buletinul de identitate, spunându-mi-se că a fost o greşeală. După o zi şi o noapte de calvar, dânşii au găsit de cuviinţă să-mi spună doar că s-a greşit, fiindcă aşa sunt ei obişnuiţi, să jongleze cu vieţile oamenilor. Atunci am văzut cu ochii mei cum se poartă organele de anchetă cu oamenii în România.

Mergând abătut spre casă, îngrozit de ceea ce văzusem, ideea de a fugi din acel iad a încolţit în mintea mea, ceea ce am şi făcut şapte luni mai târziu. După plecarea mea de acolo, soţia a fost chemată la miliţie şi i s-a cerut să dea note despre fraţii mei şi cumnaţi, fiecare unde lucrează, ce şcoală are, ori face, şi

unde. După puţin timp s-a văzut şi rezultatul acestui interogatoriu : un frate şi un cumnat, care lucrau la o unitate de grăniceri ca angajaţi civili, în Jimbolia, au fost daţi afară din serviciu fără a li se asigura un loc de muncă. Un alt frate a fost chemat la directorul întreprinderii şi l-au obligat să dea o declaraţie că nu va depune acte de plecare din ţară, cerându-i-se totodată o caracterizare de la organele de miliţie din localitatea unde locuia. Această caracterizare nu putea fi dată în mod favorabil, deoarece eu mă aflam în Occident! În urma celor întâmplate, fratele meu, Mititeanu Alexandru, cu familia, din Jimbolia [...][1], precum şi un cumnat, pe nume Roşu Ioan, cu familia, domiciliaţi tot în Jimbolia [...][2], şi-au depus cererile de emigrare în Occident. Până în prezent nu li s-a înaintat niciun formular, cu toate că fratele meu v-a înmânat dvs. personal o scrisoare când aţi fost la Timişoara, la începutul lunii februarie, de v-aţi întâlnit acolo cu delegaţia iugoslavă.

Domnule preşedinte! Nu trebuie să sufere nimeni din familia mea şi să fie făcuţi răspunzători fiindcă eu am ales acest drum. Vă rog, de aceea, să daţi dispoziţie pentru încetarea acestor metode de prigonire a familiei mele, metode care pe unii i-au şi determinat să aleagă drumul pe care am pornit eu. Pentru aceştia vă rog să dispuneţi eliberarea paşapoartelor în cel mai scurt timp posibil. Am protestat timp de 15 zile prin greva foamei pentru eliberarea acestor paşapoarte şi nu voi înceta să protestez, indiferent de mod, până când fratele meu Alexandru şi cumnatul Roşu Ioan nu vor veni lângă mine, împreună cu familia lor.

Lidia-Sorina Rusu, Corbeil, Franța, 11 februarie 1981, difuzată la 14 martie 1981[1]

Stimate domnule director,

Subsemnata, Lidia-Sorina Rusu, mă aflu în Franţa din decembrie 1976, când, profitând de deplasarea ansamblului artistic sindical din care făceam parte, am cerut azil politic. Şase luni după sosirea mea aici am născut un băiat – Filip-Karim

1. Adresa.
2. Adresa.
3. H.R. no. 108, March 14, 1981.

Rusu –, împreună cu care aştept cu nerăbdare să-l văd venind pe soţul meu, George Rusu, care de îndată după instalarea mea în Franţa a început să lupte pentru a obţine paşaportul necesar pentru a veni să trăiască alături de nevasta şi de fiul lui.

În ciuda faptului că RS România a recunoscut acum mai bine de 14 ani Declaraţia Drepturilor Universale ale Omului, ale cărei articole 13 şi 14 consfinţesc dreptul oricui de a-şi alege ţara de reşedinţă, autorităţile române l-au împiedicat în mod sistematic pe bărbatul meu să vie în Franţa. La început l-au ameninţat promiţând că-i vor găsi un motiv de condamnare dacă nu se astâmpără şi nu renunţă la a mai cere emigrarea. Apoi, cum soţul meu nu se lăsa, au urmat intimidările : a fost luat de pe stradă, la Târgovişte, dus într-un loc greu de identificat de către nişte necunoscuţi în civil şi bătut zdravăn. În 20 martie 1978 a fost arestat şi dus la Bucureşti, la un proces de moravuri. S-a găsit în boxa acuzaţilor cu oameni pe care nu-i văzuse în viaţa lui, acuzaţi ca şi el de „inversiuni sexuale" ; el a negat în bloc toate acuzaţiile îndreptate împotrivă-i şi aceasta a dat co-inculpaţilor care mărturiseseră curajul de a retracta, arătând, unii din ei, vânătăile şi alte urme lăsate de la interogatoriile de la miliţie – dovedind astfel instanţei tipul de argumente convingătoare ce s-au folosit pentru constituirea dosarului de anchetă.

Procesul şi urmăririle au fost întrerupte şi soţul meu achitat. Recursul procurorului a fost cu siguranţă întârziat de faptul că autorităţile române ştiau că soţul meu se află pe lista Ministerului francez de Externe ce avea să fie prezentată preşedintelui Nicolae Ceauşescu de către preşedintele Franţei cu ocazia vizitei acestuia la Bucureşti. Imediat după această vizită, bărbatul meu a fost din nou arestat şi i s-a comunicat că este condamnat la patru ani de temniţă, tot pentru „inversiune sexuală", în urma recursului făcut de procuror.

Dovada caracterului mincinos al acuzaţiilor aduse împotriva soţului meu, ca şi a vulgarei înscenări judiciare a cărei victimă a fost o constituie faptul că a fost ţinut izolat, la secret, şi cu regularitate maltratat (de două ori internat la spitalul penitenciarelor pentru coaste rupte, contuzii grave şi hemoragii în urmă bătăilor primite). Toată România ştie că „inversiunea sexuală" este un delict de drept comun şi că deţinuţii de drept comun – chiar şi acei condamnaţi pentru homosexualitate – nu sunt ţinuţi la secret, au dreptul la curier, la pachet şi vorbitor, dar mai cu seamă, nu sunt maltrataţi în mod sistematic.

La rândul meu, după mijloacele de care dispun, cu ajutorul unor prieteni dezinteresaţi, am luptat cât am putut ca să-mi scot bărbatul din ţară. Am scris în repetate rânduri dlor Marchais, Berlinguer şi Carillo[1], crezându-i sinceri atunci

1. În anul 1981, secretari generali ai partidelor comuniste din Franţa, Italia şi Spania.

când vorbeau despre drepturile omului în ţările din zona sovietică a Europei ; deşi le-am scris cu „accusé de réception", niciunul dintre dânşii nu mi-a răspuns. De asemeni, m-am adresat dlui Ceauşescu, şi tot niciun răspuns nu am primit (deşi ambasadorul României la Paris, dl [Corneliu] Mănescu, mi-a scris ca să-ncerce a mă convinge că bărbatul meu este într-adevăr vinovat). În fine, am făcut apel la Amnesty International, la domnii Giscard d'Estaign şi François Mitterrand[1], la un senator american, Principesei Michiko a Japoniei etc. şi Ligii Române a Drepturilor Omului.

Nu ştiu dacă aceasta se datoreşte Quai d'Orsay-ului[2], Ligii Drepturilor Omului, Amnesty International sau vreunei intervenţii personale – şi nici dacă factorul declanşator a fost vizita dlui Ceauşescu la Paris sau Conferinţa de la Madrid –, în tot cazul însă, iată că pe 20 noiembrie [1980] soţul meu a fost eliberat din închisoare. Spre a fi însă în continuare împiedicat să emigreze, a fost supus interdicţiei – adică îi era interzis a se duce la Bucureşti fără autorizaţia şefului de miliţie de la Târgovişte –, autorizaţie indispensabilă pentru demersurile la Consulatul Francez şi diverse autorităţi române, autorizaţie care bineînţeles că nu i se dă. Mai mult decât atât, i s-a spus că, dacă la 60 de zile de la ieşirea din închisoare nu are slujbă, va fi automat condamnat pentru „parazitism" ; iar pentru a-l demobiliza sufleteşte se încearcă a-l convinge că eu nu mai doresc să-l aduc aicea.

Am încercat să mă limitez la folosirea mijloacelor „rezonabile" – *recte* să evit scandalul şi alte metode –, crezând că până-n cele din urmă voi afla înţelegere pe lângă cei de care depinde reîntregirea familiei mele ; mi-am închipuit că aşa-zisa „destindere" instaurată după Conferinţa de la Helsinki va fi schimbat cel puţin mentalitatea celor de care – în România – depinde autorizaţia de a emigra. Constatând însă că deloc astfel stau lucrurile şi că totul este, ca şi fornăitoarele declaraţii ale dl Marchais, Berlinguer şi Carillo, privitoare la sprijinul drepturilor omului în Europa de Est, pură propagandă, am hotărât să mă adresez dvs.

Vă scriu astăzi, domnule director, pentru a vă ruga să vă faceţi interpretul meu pe lângă opinia publică dând citire la microfonul Europei Libere acestei scrisori. Voi putea astfel avea drept martori ai strigătoarei nedreptăţi căreia familia mea este supusă de către o birocraţie răuvoitoare şi indiferentă pe milioanele de români care ascultă postul dvs. de emisie ; nu se va mai putea pretinde că problema lui George Rusu este un caz izolat şi nici anonim : acest caz

1. Autoarea se adresase preşedintelui Franţei şi contracandidatului la preşedinţie, care va fi de altfel ales ca şef al statului pe 21 mai 1981.
2. Pe Quai d'Orsay se află sediul Ministerului Afacerilor Externe al Franţei.

se adaugă atâtor sute de altele care, în ciuda declaraţiilor făcute chiar acum la Madrid de reprezentanţii dlui Ceauşescu – denotă reaua-credinţă a autorităţilor de la Bucureşti care pretind că sunt dispuse a examina soluţionarea diverselor cazuri de reîntregire a familiei.

Închei, domnule director, rugându-vă să credeţi că-mi este neplăcut să vă deranjez cu o chestiune desigur secundară pentru dvs., dar disperarea mă face să ajung să-mi strig durerea şi păsul şi pe calea undelor.

Vă rog, stimate domnule director, să primiţi mărturia deosebitului meu respect.

Alexandru Ioniță, Bucureşti, [martie-aprilie] 1981, difuzată la 9 mai 1981[1]

Domnule preşedinte Nicolae Ceauşescu,

Mă numesc Alexandru Ioniţă, născut şi trăit în Bucureşti. Îmi cer iertare pentru că folosesc această cale spre a mă adresa dvs., însă niciunul dintre memoriile pe care vi le-am adresat până acum dvs. şi soţiei dvs. n-a ajuns probabil la destinaţie, pentru că eu n-am primit nicio confirmare şi niciun răspuns la ele.

Sunt căsătorit de doi ani de zile cu Ioniţă Aurora şi am depus formularele pentru plecarea definitivă din ţară, în Austria, la data de 9 ianuarie 1980. Doresc ca măcar pe această cale să vă aduc la cunoştinţă situaţia mea, extrem de dificilă, în care am ajuns şi care avansează în pas cu trecerea timpului. Niciodată nu am avut, şi nici nu vreau să am, tangenţe cu politica. Nici nu am vrut să fiu scos în evidenţă prin ceva, vreodată, iar dacă acum am apelat la această cale spre a vă face cunoscut cazul meu, o fac pentru că nu am găsit înţelegere la niciunul din cei ce sunt puşi să rezolve astfel de probleme.

Când eram în armată, la 20 de ani, atunci când orice tânăr se simte stăpân pe propriul destin, un superior mi-a spus: „E o ruşine să spui că tu eşti din Bucureşti. Faci pe conducătorul ţării de râs ! ". De ce credeţi că a spus aşa ? Pentru că i-am spus că sunt adventist de ziua a şaptea. Şi de ce credeţi că doresc mai mult

1. H.R. no. 116, May 9, 1981.

ca orice să plec din România? Am să vă înfăţişez pe scurt istoricul suferinţelor mele, care încep de când eram copil.

Părinţii mei mi-au dat o educaţie morală deosebită, fapt pentru care le voi păstra un respect cu totul deosebit întotdeauna; ei m-au învăţat de mic, conform principiilor cultului creştin adventist, că ziua de odihnă ce trebuie păstrată este sâmbăta. Nici nu vă puteţi imagina cât am avut de suferit de pe urma acestei convingeri! Batjocură din partea directorilor, a profesorilor, a colegilor, ba chiar bătăi şi alte pedepse. Dar eram mic şi nu ştiam ce înseamnă respectarea drepurilor omului, între care cel al conştiinţei şi al convingerilor religioase. Au trecut anii şi la data de 2 iunie 1975 am fost încorporat. Niciodată nu am fost împotriva ideii de a-mi sluji ţara, de a-mi face datoria, de a depune jurământul! Am făcut totul, ba uneori până la epuizare; am acceptat orice batjocură, orice insultă, numai cu o singură rugăminte faţă de superiori: să mi se respecte conştiinţa, credinţa mea, conform căreia ziua mea de odihnă să fie sâmbăta. Dar, în loc de înţelegere, s-au luat măsuri drastice împotriva mea: din prima săptămână de armată deja: cinci zile de arest, şi aceasta împotriva regulamentului, care interzice pedepsirea soldaţilor înainte de depunerea jurământului. După aceea au urmat chinuri şi suferinţe de nedescris: de la arest şi bătaie la tuns de nouă-zece ori, doar ca bătaie de joc. Am fost bătut şi cu picioarele de către tov. căpitan Mohora de la Unitatea Militară 0731, subunitatea Oţelul Roşu şi adus în starea unuia tratat mai rău decât un hoţ ori criminal. Şi mă întrebam necăjit: unde sunt legile şi dreptatea în ţara noastră? De ce oare nu se respectă art. 5 din Declaraţia universală a drepturilor omului, act semnat de domnia-voastră, cu un angajament de respectare, desigur, şi în care se spune: „Nimeni nu va fi supus la torturi, pedepse, nici tratamente crude, ori inumane, sau degradante?!".

Dar ei nu s-au oprit aici. Am fost bătut şi scos la muncă forţată pe şantier. Mi se lega lopata de mâini, sâmbăta, ca să lucrez, împotriva voinţei mele, aşa că eram obligat să fug în fiecare sâmbătă pe unde puteam, după care ştiam ce mă aşteaptă: trei ori cinci zile de arest, după dispoziţia de moment a superiorilor mei. Cred că e destul să vă spun că am ajuns la numărul de 92 de zile de arest făcute în timpul serviciului militar, cu ori fără bătaie. Ba, am fost şi mutat disciplinar la UM 01755 Galaţi şi mi s-a întocmit şi dosar de trimitere în judecată în faţa Tribunalului militar, pe lângă aduceri în faţa unităţii pentru „purtări josnice" şi neexecutare de ordin. Cred că numai Dumnezeu m-a ocrotit, căci totul s-a amânat de pe o zi pe alta, până au trecut cele 18 luni de armată şi am scăpat cu atât, sperând să nu mai am parte şi de alte necazuri.

Dar şirul necazurilor nu s-a oprit la acestea. La data de 20 iunie 1979 am absolvit liceul teoretic de filologie-istorie „Ion Creangă", fapt atestat prin foaia

matricolă nr. 1084/14.08.79; au trecut de atunci patru sesiuni de bacalaureat şi eu nu pot da examenul. De ce? Nu că n-aş fi capabil, ci pentru simplul fapt că, începând cu anul 1977, nu există o sesiune care să nu cuprindă în programarea examenelor o zi de sâmbătă! Cultul nostru este liber, recunoscut de stat prin Legea nr. 407/1946 şi prin Decretul Prezidiului MAN nr. 1203/14.11.50, art. 1, confirmate şi de semnătura dvs., iar printre principiile de bază ale funcţionării cultului există şi acela al respectării poruncii a 4-a, privind ziua de repaus, sâmbăta. Or, eu, ca adventist de ziua a şaptea, îmi respect convingerea religioasă şi respect această zi. Oare noi nu putem să ne dezvoltăm potrivit capacităţilor noastre, numai pentru asta? E ca şi cum ai zice: ai dreptul dar... nu se poate! Am alergat la toate forurile învăţământului la care am avut acces, însă zadarnic; nu am fost decât trimis de la Ministerul Învăţământului la Inspectoratul general, de aici la CC al PCR, la CC al UTC, apoi înapoi la minister, şi tot aşa, vreme de trei zile, până a trecut sesiunea, după care mi s-a spus că anul acesta s-a terminat, dar să vedem la anul... ş.a.m.d. Eu întreb, însă: Convenţia privind lupta împotriva discriminării în domeniul învăţământului, apărută la Paris în 1960 şi ratificată prin semnătura celor în drept la noi, în 1964, este acceptată, fără a fi şi aplicată? Ori eu şi familia mea avem dreptul la viaţă numai teoretic, nu şi practic?

Problema pe care mi-o pun este că, după câte ştiu bine, în altă parte a lumii libertatea religioasă există şi practic, nu numai teoretic! Am fi dorit ca amândoi, eu şi cu soţia mea, să urmăm mai departe, să devenim ceva în societate, însă noi suntem socotiţi doar gunoiul societăţii şi nu avem acces la studii decât prin compromiterea conştiinţei noastre. Printre libertăţile fundamentale ale ţării, ratificate de mâna dvs., tovarăşe preşedinte Nicolae Ceauşescu, se numără: libertatea gândirii, libertatea conştiinţei, libertatea religiei, a manifestării opiniei. Eu vă întreb, domnule preşedinte: ce bază au toate acestea, dacă există doar în scripte? Şi mai există o lege în care mi-am pus ultima speranţă a vieţii: Declaraţia universală a drepturilor omului, art. 12, şi Decretul nr. 212/oct.1974, în care se spune: „Orice om este liber să părăsească orice ţară, inclusiv propria lui ţară...”. Vă rog ca măcar acestea să le faceţi să fie respectate întocmai!

Am motive destule ca să vă conving, deci, că situaţia mea e disperată şi că sunt hotărât în mod justificat să părăsesc ţara, orice şi oricâte aş suferi. Iată: sunt muncitor la ICRAL[1] Herăstrău, sectorul 1, şi am un salariu tarifar de 1.754 lei lunar, bani ce sunt insuficienţi spre a trăi în România în timpul de azi. Şi poate

1. Întreprinderea de Construcţii, Reparaţii şi Administrare Locativă.

n-ar fi asta problema cea mai grea, dar realitatea e următoarea: conform adeverinţei de salariu mediu nr. 12982/18.07.80, salariul mediu pe ultimele 6 luni ale anului mi-a fost de fapt de: 1.658 în ianuarie; 1.203 lei în februarie; 505 lei în martie; 800 de lei în aprilie; 1.099 de lei în mai; iar în iunie – fără plată. Deci, pe o jumătate de an un total de 5.265 de lei! Spuneţi şi dvs., tovarăşe preşedinte, dacă s-ar putea trăi în România cu 500 ori cu 800 de lei pe lună, când preţurile la legume, fructe ori carne sunt mai mult decât piperate faţă de câştigul nostru!? Din ce vrem să trăim noi aici? Nu ne putem apuca cu toţii de furat! Cale de ieşire din această situaţie nu există. Oi fi învăţat vreme de 13 ani la şcoală ca să ajung să dau toată viaţa cu... bidineaua?

Dacă tot am ajuns cei mai de jos oameni ai societăţii, daţi-ne drumul să plecăm din ţară şi să mergem în altă parte, chiar dacă ne riscăm existenţa, dar să scăpăm de batjocura la adresa credinţei noastre şi la simţământul de oameni toleraţi în societate! Aici am dreptul numai la muncă, şi aceasta într-un fel anume, căci, neputându-mi continua studiile, sunt sortit să rămân pe loc, fără perspectiva de a mai promova. Eu nu vreau acest lucru, mai ales că lucrez de 11 ani la ICRAL Herăstrău, iar când m-am căsătorit şi am cerut şi eu locuinţă din fondul locativ de stat, am tot fost amânat, până când mi s-a spus clar: „dvs., tovarăşe Ioniţă, nu aveţi prioritate, căci n-aveţi cinci ani de la căsătorie şi sunteţi sub vârsta de 28 de ani". Eu am 25 de ani, deci: adio casă, mai ales că nu am decât un an şi ceva de căsătorie. Pentru ei nu contează dacă în aceşti cinci ani voi avea un copil, doi, ori cinci. Trebuie să ai răbdare vreme de cinci ani şi apoi... se va vedea! Problema cu cumpărarea de apartament nici nu o mai discut, căci cu un asemenea salariu poţi avea doar belşug destul de... sărăcie. Şi, ca să vedeţi, tovarăşe preşedinte, că nu am cerut locuinţă pentru lux, ci din stringentă necesitate, vă voi spune că locuiesc într-o cameră de 9 mp, la o mansardă, iar toţi cei patru pereţi ai camerei dau direct în exterior, plus că planşeul de jos nu are duşumea peste beton, astfel că e rece ca afară! Vara, temperatura în casă depăşeşte 35 de grade, iar iarna urcă doar cu foarte puţin peste cea de afară. Aşa că... vii de afară şi sări direct în pat. Cât priveşte bucătăria, ne-am improvizat în pod o semicameră din lemn unde soţia mea încearcă să gătească, vara sub căldura insuportabilă a acoperişului, iar iarna îndurând capriciile necruţătoare ale frigului. Apa, când urcă la noi la mansardă, e un mare eveniment, lucru ce se întâmplă o dată, de două ori pe săptămână iarna, căci vara nu urcă deloc, din lipsă de presiune corespunzătoare. În rest, facem sport de zeci de ori pe zi, urcând şi coborând 3 etaje pe scările de lemn prin întuneric – căci electricienii au desfiinţat de tot firele, zicând că nu mai rezistă la 220 V, ca în filmele cu imagini sărăcăcioase din ţările exploatatoare ori slab dezvoltate. Despre dependinţe, în fine, nici nu

mai pot vorbi. Între timp, soţia mea a devenit gravidă şi cu un copil născut în toiul iernii ; în astfel de condiţii, ce ne învăţaţi să facem, tov. Nicolae Ceauşescu?

Există o lege privitoare la condiţiile de locuit ; există şi Declaraţia universală a drepturilor omului în care, la art. 25, se prevede că orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea lui şi a familiei lui, cuprinzând : hrană, îmbrăcăminte, locuinţă, îngrijire medicală... Dar ce ne facem noi doar cu aceste prevederi? Mi-a ajuns cuţitul la os şi nu mai doresc decât un singur lucru : să plec împreună cu soţia şi cu copilul cât mai curând din ţară ! Am depus, de aceea, preformularele pentru plecarea definitivă din ţară şi, din luna ianuarie 1980, tot scriu la memorii, fără rezultat. Iată de ce apelez acum atât la dvs., cât şi la opinia publică mondială pentru ajutor.

În numele omeniei ce trebuie să existe între oameni, în numele prestigiului pe care-l aveţi, de om bun, vă rog să dispuneţi ca să ni se elibereze cât mai curând paşapoartele pentru plecarea definitivă ! Nu mai putem îndura şi aştepta ! Dacă la 20 de zile după difuzarea acestei scrisori la Radio Europa Liberă nu vom primi paşapoartele, voi fi silit să încep greva foamei şi voi înştiinţa toate forurile competente de acest lucru. Nu e drept să se distrugă o viaţă de om nevinovat pentru că nu se respectă legea.

Toţi suntem oameni, toţi avem dreptul la viaţă, oriunde am fi şi oriunde am dori să trăim. Lăsaţi-ne să încercăm singura şansă pentru a vieţui şi în altă parte ! E dreptul nostru ! Avem unde ne duce : cultul adventist de ziua a şaptea dispune de peste 4.000 de şcoli şi universităţi şi de peste 400 de spitale şi clinici unde ne vom putea trăi viaţa omeneşte. Vă rog încă o dată, tovarăşe preşedinte, nu ne răpiţi dreptul la viaţă ! Înţelegeţi-ne şi daţi-ne drumul să plecăm !

„Un grup de femei din 12 județe", [vara] 1981, difuzată la 19 septembrie 1981[1]

Stimate dle director Noël Bernard şi stimaţi colaboratori
ai postului de radio Europa Liberă !

Suntem convinse că înţelegeţi greutăţile prin care trecem noi, românii din această ţară aşa-zis „multilateral-dezvoltată", până ce vă putem trimite câte un

1. H.R. no. 135, September 19, 1981.

mesaj, scris şi trimis nu după cum am vrea noi, ci numai aşa cum putem, spre a vă împărtăşi durerile ce ne apasă inimile şi ne sufocă sufletele, mai rău decât i-a apăsat pe înaintaşii noştri orice dominaţie străină din trecutul zbuciumat al acestui popor. Căci, în trecut, bunicii noştri măcar ştiau că sunt împilaţi şi exploataţi de străini cotropitori de ţară, dar astăzi, când românul însuşi îl asupreşte pe român, este încă şi mai dureros, cu atât mai mult că această exploatare vine din partea unui grup de indivizi care pretind că ne conduc în numele clasei muncitoare şi care se grupează de fapt în jurul unei „dinastii" care-şi impune dictatura personală şi supune totul numai şi numai interesului ei. Iată de ce ne-am hotărât ca prin prezenta scrisoare deschisă să ne adresăm direct aşa-numitei „Prime Doamne a ţării", Elena Ceauşescu.

Doamnă Elena Ceauşescu! Vi se adresează acum un grup de femei române din 12 judeţe ale ţării, ale acestei ţări pe care dumneata şi cu soţul dumitale, alături cu restul familiei, o conduceţi zâmbind, aşa cum vă arătaţi chipurile în toate tablourile pe care vi le expuneţi în fiece fabrică, pe străzi, în birouri, vi le pomădaţi, în timp ce poporul îndură foamea şi lipsa de tot ce i-ar trebui şi nu găseşte în magazinele statului nostru socialist multilateral dezvoltat...

V-aţi îngăduit, totuşi, să pretindeţi că noi am fi prea graşi, iar asta pentru că mâncăm prea mult. Da, ne îngrăşăm, dar nu cu mâncare, ci umflându-ne de foame, de lipsa alimentelor strict necesare pentru a exista. De exemplu, cartofii, ceapa, fasolea, ba chiar şi zarzavaturile au dispărut din magazinele statului. Începând din toamna anului 1980 şi până în prezent nu am mai putut găsi în magazinele statului cartofi! Chiar când se aduceau, se vindeau în pungi, şi când soseai cu ei acasă nu puteai alege din 4 kg de cartofi mai mult de 4 bucăţi, buni de mâncat, şi aceia aveau un gust amar. În pieţe, particularii vând cartofii la un preţ nemaiauzit înainte în această ţară: la Cluj-Napoca, cu câte opt-nouă lei, la Târgu-Mureş cu câte şase-opt lei, la Hunedoara, centru muncitoresc, au ajuns la 10 lei kilogramul! Usturoiul a ajuns la 80-90 de lei, fasolea la 20-30 de lei ş.a.m.d. Unde e producţia de astfel de alimente, scumpă „Doamnă a ţării"?

Noi suntem, parte din acest grup de femei, foste luptătoare pentru democraţie încă din ilegalitate. Din anul 1940 şi până în 1966 am activat, unele, în raza judeţului Ilfov, dar de dta, ca şi comunistă, n-am auzit. Am activat până când soţul dumitale ne-a pensionat forţat, ca să-şi poată creşte cadrele sale. Acele cadre de care Constantin Pârvulescu a amintit la Congresul al XII lea al PCR... Am fi curioşi să aflăm din gura dumitale, femeie comunistă, soţie şi mamă, unde ne sunt alimentele. Unde este laptele necesar nou-născuţilor? Unde este brânza, unde margarina, unde untul? Unde este uleiul, unde salamurile şi carnea necesare acestei ţări? Cu aceste alimente ţara noastră se mândrea odinioară, iar astăzi...

Crede-ne, dnă Ceauşescu, noi pe lângă orele de muncă istovitoare prestate în fabrici şi uzine, umblăm ore în şir, ca nebunele, în căutarea unui aliment, ca să putem face de mâncare soţilor, copiilor şi nepoţilor noştri. Crede-ne, sunt zile, săptămâni chiar, când nu găsim absolut nimic în magazinele statului, iar când apare ceva, vai şi de statul la rând şi de ruptul oaselor, că-ţi piere pofta, nu de mâncare, ci de trăit. Ne vine să ne luăm zilele, nemaiputând suporta mizeria şi nedreptatea ce domină această biată ţară.

După sondajele făcute de noi în toate colţurile ţării, ne-am convins că situaţia e aceeaşi peste tot. Ce se spune pe ici-colo, că „nu se găseşte la noi, dar să vezi la Alba-Iulia, la Cluj, că acolo nu e lipsă...", asta e propagandă mincinoasă ! Peste tot, femeile plâng, se vaită, ţipă, rabdă, dar nimeni nu le aude ! În ziua când, cu ocazia aniversării celor 60 de ani de la crearea PCR (decât să trăim aşa, mai bine nu se crea !), când se agăţau la gât decoraţii pentru merite deosebite faţă de „cauza clasei muncitoare", noi, femeile din acest grup, ne aflam, în judeţele respective, la cozi după lapte. Pentru cei cca 500 de oameni ce aşteptau la cozi s-au adus câte trei-patru sute de litri. Vai de bieţii oameni - tineri, bătrâni, femei, copii, unii însoţiţi de obişnuitele scăunele - ce aşteptau la rând ! Foamea şi dorul de lapte îi făcea să uite că sunt oameni, se împingeau, se îmbrânceau mai rău ca animalele ! Mulţi i-au trântit la pământ pe bătrâni, strigându-le : „Lapte vă trebuie ? Aţi făurit socialismul, acum mâncaţi-l !". Ce să mai spunem despre momentul în care casieriţele au anunţat că nu mai fac bon pentru că s-a terminat laptele !? Cele mai aspre cuvinte şi multe invective şi expresii murdare la adresa Partidului ! Că vă înjură pe dvs., am înţeles-o, şi încă mai demult, dar au ajuns să înjure şi Partidul, iar asta numai din cauza celor care îl conduc aşa cum îl conduc !

Faceţi bine şi scutiţi pe mai departe poporul acesta de foame şi de goana după alimente ! Faceţi-o până nu e prea târziu, căci soţii şi părinţii şi copiii noştri, precum şi noi, femeile, am avut ceva de învăţat de la poporul polonez ! Şi poate se va găsi şi la noi un al doilea Tudor Vladimirescu, care să-i ridice pe cei înfometaţi, ca să răsplătească răul cu rău şi ca să vă întrebe : De unde aţi ajuns luptători, în ilegalitate, de la vârsta de 14 ani ? De unde titlurile de „doctori", de „eminent om de ştiinţă" şi „academician" ?! De unde puterea voastră, curajul de a ne împila ?!

Uitaţi, desigur, că însăşi armata pe care vă bizuiţi este formată din fiii şi nepoţii noştri, care ştiu cum umblăm noi după cele ale mâncării, ca să avem cu ce-i hrăni ! ...[1]

1. Pasaj necitit la postul de radio.

Nu ştim dacă rândurile acestea ale noastre sunt în stare să redea durerea bietelor femei din România, dar sperăm că ele vor fi auzite şi de doamna Ceauşescu, precum şi de întreaga lume, ca să se ştie pretutindeni că lucrurile nu stau deloc la noi aşa cum le prezintă dl Ceauşescu în pelerinajele lui prin lume, unde vorbeşte cu emfază despre „bunăstarea ţării" şi mulţi îl cred. Este o ruşine pentru ţara aceasta a noastră că minciuna a ajuns la rangul întâi. Lingăii dau telegrame, raportând că recolta e bună, că a fost adunată şi depozitată, iar noi citim telegramele în ziare, vedem recoltele pe câmp deteriorându-se până în miez de iarnă şi ne mirăm. De ce se vorbeşte de bunăstarea poporului, dacă el pur şi simplu n-are de unde-şi procura nici cele mai elementare alimente necesare vieţii ? !

Să nu fim puşi în situaţia de a porni, în grupuri mari, spre graniţele ţării, în căutarea alimentelor care ne sunt sustrase spre a fi exportate, să nu ajungem la a sabota cu toţii acest export de alimente inuman ! [1] Mai întâi asiguraţi hrana poporului, apoi puteţi face şi export !

Preconizăm ca acest grup al nostru să devină „Grupul Constantin Pârvulescu", în memoria singurului om care, înainte de a muri, a spus adevărul în acest sistem zis „socialist". Cu toate greşelile lui, Constantin Pârvulescu merită un loc în istoria ţării. Lansăm, totodată, chemarea la sprijinirea acestei scrisori[2].

Cu mulţumiri postului de radio Europa Liberă pentru difuzarea scrisorii.

„Cosmina Cosmin", Cluj-Napoca, scrisă la 16 mai 1982, nu apare data difuzării[3]

Stimate domnule Emil Georgescu,

Mă numesc Cosmina Cosmin, locuiesc în municipiul Cluj-Napoca şi împreună cu milioanele de ascultători ai postului dvs. de radio am ascultat în seara zilei de 5 aprilie 1982, în lectura memorabilă a dnei Ioana Măgură Bernard, gândurile

1. Frază necitită la postul de radio.
2. Pasaj necitit la postul de radio.
3. Publicăm această scrisoare după fotocopia originalului. Ea a fost difuzată la Radio Europa Liberă în luna iunie sau iulie 1982.

scrise de dl Alexandru Danciu[1] din Bucureşti, ţigan ca şi semnatara acestor rânduri.

Mă adresez tot mai solicitatului dvs. post de radio cu rugămintea de a avea amabilitatea să daţi citire şi acestor rânduri prin care doresc să-l asigur pe dl Danciu de identitatea noastră de vederi, precum şi de stima pe care i-o port pentru curajul de a rosti gândurile pe care le împărtăşesc toţi cei prin ale căror vene circulă o picătură de sânge ţigănesc. Scrisoarea citită la postul dvs. de radio a fost prilej de meditaţie şi neastâmpăr nu numai pentru mine şi cei din neamul meu, dar şi pentru mulţi români de bună-credinţă care nu şi-au pierdut luciditatea şi echilibrul, în ciuda spasmelor prin care trece societatea românească de astăzi, în ciuda faptului că „sub crengi de brad trosneşte putregaiul".

Efectul lecturii acestei scrisori a fost sporit şi de momentul în care a fost publicată. Era momentul când, în toată ţara, se punea în practică încă o „indicaţie preţioasă" menită să mai adauge câteva „crengi de brad" şi peste agricultură, prin „potenţarea" sa cu forţă de muncă dislocată din fabrici şi din uzine. Indicaţia s-a aplicat, căci de-asta era indicaţie, dar preţioasă a devenit mai ales prin felul în care a fost aplicată. În loc să fie orientată spre agricultură forţa de muncă necalificată, oamenii care nu s-au adaptat muncii industriale, cei fără randament, fără case, fără mutaţii etc. au fost scoşi forţat, cei fără pile, cei consideraţi ca „povară" deşi făceau treabă bună, cei fără rubedenii cu poziţie şi, mai ales, cei care nu cântau în strună. Nimeni nu s-a atins de chiulăii care ard gazul de pomană şi sunt cunoscuţi ca „oameni ai miliţiei", ai Securităţii, ai directorului, ai secretarului de partid etc. Aceştia au fost menţinuţi mai departe în posturi să-şi ducă traiul uşor şi lucrurile să meargă tot la fel de prost ca şi mai înainte.

Muncitorii ţigani s-au numărat însă printre primele victime ale „elogiatei" măsuri. După ce au fost ademeniţi de prin sate acum 10-15 ani, după ce au fost puşi la muncile cele mai degradante, pentru un salariu de mizerie, cei care au început să aspire la o calificare – pe care mulţi au obţinut-o – şi la un trai organizat au fost scoşi cu miliţia din oraşe, sub fel de fel de pretexte şi invocări,

---

1. Este vorba despre Vasile Burtea, care, sub pseudonimul Alexandru Danciu, a trimis o scrisoare jurnalistului francez Bernard Poulet de la *Matin de Paris*. Acesta fusese grav molestat de agenţi ai Securităţii în faţa locuinţei lui Vasile Paraschiv, pe care încerca să-l contacteze. Autorităţile pretinseseră că agresiunea era datorată „unor ţigani". Largi fragmente din scrisoare au fost publicate în *Le Matin*, 30 martie 1982, iar integral, în *L'Alternative*, nr. 16-17, mai-august 1982, pp. 73-74, şi în dosarul special *L'Alternative* : *Roumanie. Crise et répression – 1977-1982* (sub direcţia lui Mihnea Berindei şi Anne Colas/Anne Planche), Paris, ianuarie 1983, pp. 67-68.

pentru a fi trimişi la ţară. Dar „la ţară", pentru aceşti oameni, trişti descendenţi ai lui Kalidasa şi înrudiţi cu poporul care l-a dat pe Rabindranath Tagore, înseamnă „unde vezi cu ochii", pentru că mulţi nu au sate de care să fi fost legaţi, nu mai au case în care să se întoarcă. Majoritatea ţiganilor nu au excelat niciodată în agricultură, nu au avut pământ şi nu au fost legaţi de îndeletnicirile agricole. Nemaiputând să-şi exercite ocupaţiile tradiţionale de mici negustori, meşteşugari sau muzicanţi, le-au dat uitării şi au gustat din pâinea amară a industriei.

Cum, necum, se obişnuiseră cu această pâine. Mai mult, au început să părăsească maghernitele igrasioase, barăcile insalubre din PFL în care şi-au îmbolnăvit copiii şi şi-au distrus sănătatea, pentru a păşi, cei care n-au putut să-şi cumpere locuinţă proprietate personală, în aşa-zisele „blocuri pentru ţigani", construite din nimic pentru nimic, adevărate rezervaţii socialiste ale mizeriei. Faţă de aceste aşa-zise blocuri, „simandicos" aşezate în mahalalele unde nu pătrund nici maşinile salubrităţii, nici cele ale întreprinderilor de transport, mult blamatele, de către propaganda de partid, ghetouri şi bidonvilluri sunt nişte palate.

Acum, şi de aici sunt scoşi şi împinşi să facă agricultură intensivă cu „dragoste şi devotament". Vor face şi asta, alături de ceilalţi sacrificaţi ai noii „revoluţii agrare", tot aşa cum au făcut şi în anii de început ai revoluţiei socialiste, când partidul le-a promis „marea cu sarea", i-a îndemnat la tot felul de „potlogării revoluţionare". Ulterior, când „partidul celor mulţi şi drepţi" s-a văzut cu proprietăţile şi funcţiile mult râvnite, a constatat că nu mai are nevoie de ţigani şi, pentru a le închide gura, i-a băgat sub diferite pretexte în închisori sau i-a scos din rândurile membrilor de partid pentru că nu erau suficient de „curaţi". Treptat, ţiganii au fost izolaţi nu numai pe plan politic, ci şi în planul accesului la cultură şi la învăţământ, al promovării profesionale, al educaţiei sanitare etc. Odată cu expansiunea naţionalismului promovat de partid şi cu creşterea rolului său conducător, o serie de oameni capabili şi pregătiţi au căzut, pe rând, din funcţiile lor pentru că erau ţigani.

Se zice că noi, ţiganii, suntem prea numeroşi, că ne înmulţim prea repede. De aceea, la recensământul populaţiei din anul 1977, recenzorii au fost obligaţi să modifice formularele celor care au declarat că sunt de naţionalitate ţigani, pentru a nu ieşi prea mare numărul acestora, căci, vezi Doamne, „râde străinătatea de noi". Aşa se face că, deşi ţiganii din România au depăşit numărul de un milion, devenind a doua minoritate naţională după maghiari (numărul germanilor scade continuu prin emigrare), în statisticile oficiale abia ating cifra de 230.000.

În manualele de istorie, la care ţine atât de mult „preaiubitul conducător", copiii de ţigani care au ambiţia de a învăţa carte nu găsesc nicio referire la neamul lor, la tradiţiile şi cultura lor, la originile indiene ale neamului lor.

Aici, în oraşul Cluj în care trăiesc, pot să văd că există unele posibilităţi şi libertăţi culturale pentru maghiari, iar propaganda de partid nu scapă niciun prilej de a enumera toate „binefacerile" acordate naţionalităţilor conlocuitoare, multe din ele formale, pe hârtie. Totuşi, se publică literatură sau culegeri de folclor chiar şi pentru minorităţi naţionale mai reduse numeric, cum sunt tătarii, armenii etc. Pentru ţigani, pentru limba şi cultura lor, nu s-a făcut chiar nimic. Pentru noi nu există decât ignoranţă. De fapt, greşesc, „semiignoranţă", deoarece miliţia populară, prietena devotată a oamenilor muncii, nu-i ignoră niciodată pe ţigani. Au statistici speciale cu ţiganii hoţi, cu ţiganii criminali, cu ţiganii vagabonzi etc. Mă întreb însă dacă au şi statistici cu membrii de partid care au făcut şi fac abuz de putere, care au delapidat, care şi-au abandonat familiile, care au comis tâlhării fără a fi pedepsiţi, într-un cuvânt, care au apucat „pe căi greşite", dar care se aleg numai cu dojeneala că „au lipsit de la învăţământul politico-ideologic".

Secretarul general al partidului nu scapă niciun prilej ca să declare festivist că în România – superioară şi din acest punct de vedere Occidentului –, problema naţionalităţilor a fost pe deplin şi umanist rezolvată, dar în niciuna din „mult aşteptatele şi aplaudatele" sale cuvântări nu a pomenit niciodată despre ţigani şi despre drepturile lor. Asupra existenţei noastre, a ţiganilor, se păstrează tăcere, aşa cum se păstrează tăcere asupra tuturor problemelor „delicate" existente în România, de exemplu, strategiile eronate ale industrializării promovate de partid sau, pe un alt plan, numărul mare al sinuciderilor, în continuă creştere în ultimii şapte-zece ani.

În toate aceste probleme „spinoase", partidul acţionează după principiul înmormântării.

De ce însă este posibil ca în Ungaria (şi, după câte am auzit, în Iugoslavia şi în URSS) să existe drepturi şi pentru ţigani, astfel încât să-şi poată păstra cultura, limba şi tradiţiile lor?

Ziarele oficiale de la noi publică pagini întregi despre viaţa grea şi discriminările pe care le cunosc muncitorii imigranţi din societăţile occidentale dezvoltate. Nu ştiu dacă chiar aşa stau lucrurile, cum stă scris în *Scânteia*. Ştiu însă în mod sigur că, în anii 1977-1978, cu acordul organelor puterii şi administraţiei de stat, un săpător maramureşan era plătit cu 105-110 lei/zi, un lipovean cu 80-85 lei/zi, iar un ţigan cu 57-58 lei/zi. Volumul de muncă fiind acelaşi, legea retribuţiei nu prevede nicio discriminare, şi totuşi... asta era situaţia. E lesne de înţeles ce

tensiuni erau (şi mai sunt încă !) între aceste grupuri de muncitori, dar tot atât de lesne se poate constata că anticul „divide et impera" se aplică tuturor regimurilor în criză de soluţii umaniste şi raţionale, care îşi prelungesc agonia punând dificultăţile pe care le-au creat pe seama unor grupuri interne sau externe, pe situaţii conjuncturale, sperând să câştige astfel simpatia şi încrederea propriului popor.

Dar de astă dată „tovarăşii" se amăgesc pe ei înşişi, fiindcă poporul român, din ce în ce mai lămurit, mai indignat şi mai desconsiderat el însuşi, nu se mai îmbată cu lozinci şi manevre ieftine. Românii, ca şi noi toţi, cei care împărtăşim cu ei toate marile necazuri şi gustăm din tot mai rarele bucurii, au nevoie de pâine, de viaţă civilizată, de libertate şi drept de decizie cel puţin în problemele sale intime, care-l privesc şi-l interesează direct.

Stimată redacţie, îmi cer iertare pentru această scrisoare „mamut", pe care tot aş vrea s-o lungesc pentru a spune tot ce „ardea" mai aprig în sufletul meu. Dumneavoastră veţi decide asupra oportunităţii citirii ei integrale sau fragmentare. Stimulată de gândurile cuprinse în scrisoarea lui Alexandru Danciu, am vrut să adaug şi eu câteva aspecte care vin să completeze trista problemă ţigănească din România. Postul de radio Europa Liberă a contribuit şi contribuie în mod admirabil la crearea unei comunicări între noi, cei din România, cei care scrâşnim sub nedreptate şi teroare fără a avea prea multe mijloace de a ne exprima, de a ne cunoaşte între noi, de a ne recunoaşte între noi nu după chipurile, ci după gândurile noastre. Pentru această muncă pusă în slujba noastră, eu ţin să mulţumesc tuturor colaboratorilor postului dvs. de radio şi să vă doresc, la rândul meu, „S-auzim numai de bine ! ".

Un grup de 16 muncitori dintr-o fabrică bucureşteană, decembrie 1981, difuzată la 23 mai 1982[1]

Scrisoare,

Suntem un mic grup de români, în număr de 16 persoane, de la o întreprindere care are peste 3.000 de muncitori. Datorită postului de radio Europa Liberă, [pe] care îl ascultă cu multă plăcere şi interes aproape toţi cetăţenii şi chiar miliţienii,

1. L.M. no. 100, May 23, 1982.

securiştii şi membrii de partid, suntem ţinuţi la curent cu evenimentele din lumea întreagă. De asemenea, multe ştiri din propria ţară nu le-am cunoaşte dacă nu le-ar difuza postul de radio Europa Liberă.

Stimate domnule director, dezastrul economic din ţara noastră este catastrofal. Acest lucru îl vede tot poporul, dar nu înţelegem de ce îl acceptă. În fabrica noastră, care numără, după cum v-am spus, peste 3.000 de muncitori, toţi sunt nemulţumiţi şi nu-şi vorbesc, cum se spune la noi, făcând bisericuţe. Am încercat să-i atragem, să facem ceva, le-am vorbit de sindicatul SLOMR, dar am constatat următoarele : majoritatea sunt la curent cu emisiunile postului de radio Europa Liberă, toţi sunt de acord că ar fi trebuit făcut ceva, dar când este vorba de a se trece la acţiune, nimeni nu mai suflă un cuvânt. Le este frică. Această frică, dacă nu ar exista, în special neîncrederea că cel cu care vorbeşti nu te trădează, s-ar ajunge la un rezultat. Ne lipseşte un conducător cu iniţiativă şi răspundere. Suntem numai muncitori cu greutăţi familiale, şi desigur că fiecare se gândeşte că, dacă l-ar lua Securitatea, ce va deveni familia sa ? Nu avem niciun intelectual printre noi care să gândească şi să ştie când şi unde să pună punctul pe i. Mulţi, foarte mulţi dintre muncitori, la ora de pauză nu au ce mânca. Cele 15 minute stau trişti, singuri şi fumează. Iar cei ce au câte ceva la ei, unii îşi împart cu câte un coleg, alţii mănâncă retraşi şi stingheriţi. Când avem ocazia, deschidem discuţia despre sindicatul Solidaritatea din Polonia, pe moment spiritele se aprind, încep discuţiile şi fiecare vine cu câte o propunere. Dar, datorită neînţelegerilor, totul se lasă baltă. Toţi 16 ne-am împărţit pe diferite sectoare şi, cu toate eforturile noastre, încă nu am dat roade. Toţi îşi dau seama că muncesc din greu dar nu pentru bunăstarea lor, ci pentru a întreţine o clică ale cărei burţi sunt prea sătule. Această clică este prea bine cunoscută la noi în ţară, cât şi în străinătate [clica sau, mai bine zis, cum este cunocută la noi în ţară, sub denumirea de mafia ceauşistă][1]. 23 de milioane muncesc nu pentru bunăstarea ţării, aşa cum pretinde dl Ceauşescu, ci pentru huzurul şi capriciile familiei ceauşiste. Cultul personalităţii ceauşiste a ajunt la apogeu. Miliţia şi Securitatea, deşi sunt bine plătite şi aprovizionate, pentru că de aşa ceva nu se pot plânge, totuşi când au ocazia de a-şi exprima părerile în cercuri restrânse cu siguranţa că mai departe nu se va auzi, îşi exprimă nemulţumirea.

Vă rugăm ca această casetă să fie difuzată în cadrul emisiunii drepturile omului, sâmbătă seara. De ce am ales tocmai această emisiune ? Vă voi explica. Datorită faptului că această emisiune se transmite sâmbătă seara şi este reluată duminică seara, majoritatea ascultătorilor nu scapă această emisiune. De la

1. Pasajul dintre paranteze nu a fost citit la postul de radio.

război au trecut 36 de ani, iar azi, în loc de nivelul de trai ridicat pe care l-a promis partidul, avem cartele, ne lipsesc pâinea, carnea şi multe altele necesare. Ar fi multe de spus, stimate domnule director, dar suntem convinşi că dvs. le ştiţi mai bine ca noi. Niciunul din cei 16 colegi nu a făcut cerere de a pleca din ţară şi nici nu vrem să plecăm pentru că vrem să luptăm şi să ne dezrobim ţara de cotropitorii nesăbuiţi care au căzut pe capul nostru [familia şi clica mafioţilor Ceauşescu][1]. Transmitem pe această cale cele mai calde şi sincere urări de bine şi prosperitate eroicului popor polonez şi sindicatului Solidaritatea, în frunte cu bravul ei conducător, Lech Wałęsa. Poate că într-un viitor apropiat va înţelege şi poporul român să urmeze exemplul poporului polonez, scuturându-se de jugul asupritor al comunismului. Vă mulţumim cu deosebit respect pentru difuzarea acestei benzi şi vă urăm multă, foarte multă sănătate şi să ne ţineţi la curent cu toate ştirile ca şi până acum. La Mulţi Ani pe 1982!

„Grup de păcăliţi din judeţul Timiş", [martie-aprilie], 1982, difuzată la 23 mai 1982[2]

Postului de Radio Europa Liberă,

Noi suntem un grup de amărâţi din Timişoara şi din judeţul Timiş şi venim cu rugămintea să difuzaţi la Radio Europa Liberă escrocheriile ce se fac cu nemţii care vor să emigreze din RSR în RFG la rudele lor, de exemplu.

Noi am dat banii, cum ni s-a cerut, 50.000 de persoană, banii i-am dat personal dlui Vrăbeţ, fostul şef al serviciului de paşapoarte. Ne-am întâlnit cu dl Vrăbeţ pe str. Timocului la nr. 29 din Timişoara, la verişoara dânsului, iar restul rudelor noastre din grupul nostru pe care nu le-a luat el la dl Bogdan din str. Cluj. Dânsul ne-a trimis cu un bilet pe str. Leontin Sălăjan la serviciul de paşapoarte să-l căutăm pe dlui Florescu sau pe dl Danciu. După câteva ore de aşteptare, am reuşit să dăm biletul dl „Florescu". Ne-a răspuns: „S-a făcut, mâine după-masă veniţi cu banii, ne întâlnim pe str. Timocului nr. 29. O căutaţi pe doamna „Areta" şi, dacă eu voi întârzia puţin, mă aşteptaţi până sosesc".

---

1. Pasajul dintre paranteze nu a fost citit la postul de radio.
2. L.M. no. 100, May 23, 1982.

După venirea noastră la adresa menţionată mai sus, după câteva minute, a sosit şi dl Florescu cu dl Danciu, noi le-am dat suma de bani, 70.000 de mărci şi 900.000 de lei pentru toţi, cei care am rămas doar cu promisiuni, fără bani şi cu datorii la rudele noastre din RFG care ne-au împrumutat bani ca să fim împreună.

Noi nu putem reclama aici în România, căci, dacă ne depistează, facem închisoare, cu toate că dl Danciu ne-a dat de înţeles că aceşti bani se împart la toţi cei din comisie care aprobă dosarele pentru obţinerea paşapoartelor. Sperăm că, după difuzarea acestei scrisori, domniile lor se vor îndura să scape şi ei de noi după mai bine de doi ani, cum am scăpat şi noi de bani. Vă mulţumesc pentru difuzarea scrisorii dvs. personal, domnule director, şi întregului colectiv pe care îl conduceţi de la Radio Europa Liberă.

„Un grup de muncitori români din Siria", [martie-aprilie] 1982, difuzată la 23 mai 1982[1]

Tovarăşe director,

Colectivul de oameni ai muncii români [care] ne aflăm la rafinăria Benias RA Siria, venim în faţa dvs. prin prezentul memoriu pentru a vă ruga să binevoiţi ca prin postul de radio de care dispuneţi să aduceţi la cunoştinţa preşedintelui RS România, Nicolae Ceauşescu, următoarele :

Noi, muncitori ce suntem detaşaţi din ţară la această uzină, nu mai putem suporta aceste taxe vamale ce apasă asupra noastră, pentru ca un muncitor să-şi ducă şi el anumite obiecte. Mai bine zis, nişte haine când pleacă în concediu sau este vizitat de soţie. Suntem nevoiţi ca să vindem tot ce avem acasă ca să achităm aceste taxe vamale ce se pun pe bunurile agonisite de noi din economiile făcute de noi cu mare chin şi suferinţă, mai ales că stăm fără soţii şi copii, şi când plecăm în concediu, în loc să ne bucurăm de vederea familiei, suntem nevoiţi să alergăm pentru a ne scoate bunurile din vamă, deoarece un muncitor care duce acasă cinci seturi sintetice şi cinci carpete care sunt necesare pentru fiecare om ce lucrează în străinătate, trebuie să achite suma de 16.000 de lei, sumă care depăşeşte valoarea acestor cârpe, altfel nu le putem spune. Şi totodată, dacă noi

---

1. L.M. no. 100, May 23, 1982.

suntem plătiţi cu o diurnă de 835 lire siriene, ni se cere să achităm unele obiecte în dolari, cum ar fi un radiocasetofon, un calculator şi alte obiecte. Suntem nevoiţi ca soţiile, dacă pleacă cu aceste obiecte, să rămână în vamă sau să revină iară în colonia unde ne aflăm, unde se discută numai taxele vamale ce apasă pe umerii noştri şi ai familiilor noastre.

Vrem să mai aduceţi la cunoştinţa preşedintelui nostru că noi, români, am suferit şi la ora actuală suferim. În primul rând, despărţirea de copii şi de soţii, şi mai ales că stăm în colonie în condiţii foarte grele, nespălaţi, fără cantină, lipsiţi de orice mijloc de recreere, şi pentru că suferim atât pentru a aduce faimă României prin munca noastră. De ce să nu se bucure şi copiii noştri de un radiocasetofon, care este necesar pentru orice familie? De aceea rugăm ca tovarăşul preşedinte să revină cu îmbunătăţirea taxelor vamale şi mai ales că avem diurna în lire siriene. Ni se cer dolari când revenim în ţară, ceea ce ne face să cumpărăm ilegal dolari la bişniţă sau, dacă nu găsim, trebuie să vindem casetofoanele la un preţ de jumătate din valoarea lor, căci în ţara în care trăim nu le putem duce.

Noi am muncit la această rafinărie şi muncim în continuare pentru a da statului român tot ceea ce ni se cere. Am muncit cu toţii pentru predarea acestei rafinării de capacitate mare şi ne-am bucurat cu toţii că ne-am îndeplinit datoria faţă de statul nostru român. Dar ce folos, că avem mare teamă când pleacă soţiile sau unul din noi în concediu. Stăm cu sufletul la gură până aflăm cum s-a trecut prin vamă la Giurgiu, care este de strigat la cer. Tot la fel este şi la Otopeni, de la 1 ianuarie 1982. Nu ştim pe unde să o luăm să ne ferim de cei răi, ca să ajungem la copiii şi soţiile noastre care ne aşteaptă cu bucurie.

Noi vă mulţumim din suflet şi vă dorim sănătate şi mult succes în activitatea dvs. Semnat către tovarăşul director al postului de radio Europa Liberă.

„Un posibil prim-ministru", Bucureşti, 30 mai 1982, difuzată la 20 iunie 1982[1]

Domnule director,

Din nou (intervalele nu mai au nicio importanţă), viaţa politică a ţării a înregistrat un seism. Seism care a tulburat, pe cât se pare, mai mult opinia

1. L.M. no. 20, June 20, 1982.

publică internaţională decât pe cea locală, situaţie întru totul explicabilă, date fiind modurile diferite de receptare a evenimentului. Departe de a însemna pentru noi, cei din România, o posibilă schimbare a stării precare din interior, noile modificări survenite în guvern şi în organele partidului nu înseamnă altceva decât o tristă zbenguială a Şefului Statului, o nouă manifestare a labilităţii sale maladive, a capriciilor sale devenite insuportabile şi rizibile totodată. Trecerea în fruntea guvernului a lui Dăscălescu[1] în locul lui Verdeţ[2] echivalează cu sosirea într-o staţie a unui autobuz galben sau roşu. Locurile din interior vor fi aceleaşi, costul biletului identic, întârzierile inclusiv. Cine a fost Verdeţ şi cine este Dăscălescu ? Ambii activişti de partid, oameni cu o cultură precară, cu un simţ politic aproximativ, simpli executanţi ai unor ordine pe care nu le elaborează, ci le primesc şi le transmit mai departe. Nu este, prin urmare, de aşteptat vreo modificare de conţinut a activităţii guvernului. Şi nicio reabilitare a atribuţiilor sale sufocate atât de sistemul închistat al forurilor partidului, cât şi de inconsecvenţa măsurilor dictate de Nicolae Ceauşescu. Sigur, sub raport caracterologic, există diferenţe între Verdeţ şi Dăscălescu. Primul este un om cumsecade, muncitor şi supus. Celălalt este dur, chiar extrem de dur, violent cu subalternii, dar la fel de docil când trece pragul celui mai înalt cabinet al puterii. Este de aşteptat deci un control feroce al executării ordinelor, oricare ar fi acestea (adică bune sau rele), o tragere la răspundere lipsită de discernământ şi motivată numai de necesităţi, nu şi de condiţii obiective sau raţiune. Cu alte vorbe, se va pune o şa dură, inflexibilă, pe spinarea tuturor celor care deţin fie şi o fărâmă de răspundere în sectorul economic.

Dar schimbarea celor doi se produce într-un moment de mare dificultate, în care resursele ţării sunt aproape în totalitate sleite şi în care, drept consecinţă firească, au început să apară proteste şi manifestări semnificative. Astfel, măsura de a se distribui pâine în Bucureşti pe bază de buletin de identitate a provocat în cartierele muncitoreşti manifestări violente : spargerea vitrinelor unor centre de pâine, martelarea vânzătorilor etc.

---

1. Constantin Dăscălescu (1923-2003), membru de partid din 1945, membru al CC al PCR (1965-1989), membru al Comitetului Politic Executiv al CC al PCR (1978-1989), membru al Secretariatului CC (1978-1982), prim-ministru (1982-1989). A fost judecat şi condamnat în lotul CPEx.
2. Ilie Verdeţ (1925-2001), miner, membru de partid din 1945, membru supleant al CC al PMR (1955-1960), membru al CC al PMR/PCR (1960-1986), membru al Comitetului Executiv al CC al PCR (1969-1974), membru al Comitetului Politic Executiv (1974-1986), membru al Comisiei Generale de Revizie (1986-1989). A fost prim-ministru al României în perioada 1979-1982. După 1990 a fondat şi condus Partidul Socialist al Muncii.

Recent, pe vitrinele magazinului „Eva" din plin centrul Capitalei au apărut proteste scrise, acuzatoare, la adresa Partidului Comunist şi a conducătorului său atât de neinspirat. Poliţia a procedat la îndepărtarea lor, dar nu mai înainte ca trecătorii să le fi văzut şi citit cu satisfacţie secretă.

Pe plan cultural, „descoperirea" activităţii meditaţiei transcendentale a produs o vie emoţie, iar măsurile luate iniţial au trebuit să fie atenuate, în prezent înregistrându-se o perioadă de acalmie care nu putem şti cum se va dezvolta. În instituţiile productive, deruta a atins o cotă ridicată, pe care ministerele de resort nu o pot diminua, deoarece autoritatea lor reală a fost diminuată simţitor de supraputerea de atribuţii exercitate, în paralel şi simultan, de către forurile partidului.

Neîncrederea circulă în toate sensurile şi în toate mediile. Partidul nu se mai poate bizui pe Securitate în urma dezvăluirilor privind meditaţia transcendentală în care au fost angrenaţi şi ofiţeri superiori din acest departament profund impopular – chiar şi unul din şefii gărzii personale a preşedintelui ţării, col. Cercel. Securitatea nu mai crede nici ea în autoritatea partidului, deoarece măsurile dictate de acesta sunt contradictorii, vechea şi muta dispută dintre o autoritate şi cealaltă devenind acută. Securitatea nu se mai bucură de dreptul său de control de pe timpul lui Alexandru Drăghici[1], actualul ministru de Interne nefiind învestit cu funcţii de prim ordin în partid, iar pe plan local, la judeţe şi municipii, primii-secretari având atributul de a verifica şi pe acela de a supraveghea activitatea organelor de ordine de sus şi până jos. În ultimă analiză, atât puterea politică, cât şi cea de reprimare se întâlnesc în mâinile aceleiaşi persoane, care nu este alta decât Nicolae Ceauşescu. Ceea ce face el în calitate de for politic se bate cap în cap cu ceea ce întreprinde în domeniul Securităţii, problema preponderenţei rămânând permanent deschisă, şi deci nerezolvată. Oraşul este sufocat de poliţie. Ca şi cum cadrele specilizate şi foarte numeroase nu-i mai sunt suficiente, a apelat

1. Alexandru Drăghici (1913-1993), membru de partid din 1934, membru supleant al PCR (1945-1948), membru al CC al PRM (1948-1968), membru al Biroului Politic (1955-1965) şi membru al Comitetului Executiv între 1965 şi 1968. A fost acuzator public pe lângă Tribunalul Poporului (1945-1946), general-maior şi şef al Direcţiei Generale Politice din MAI (1950-1952), ministru-adjunct al Afacerilor Interne (1951-1952), ministrul Securităţii Statului (1952-1953), şef al Departamentului Securităţii Statului (1953-1957), ministrul Afacerilor Interne între 1957 şi 1965. Degradat şi trecut în rezervă cu gradul de soldat la 14 noiembrie 1968 pentru participarea la represiunea stalinistă şi rivalitatea cu Nicolae Ceauşescu (vezi *Raportul Final*, ed. cit., pp. 792-793 şi s.v.) şi Mihnea Berindei, Dorin Dobrincu, Armand Goşu (eds.), *Istoria comunismului în România. Documente perioada Gheorghe Gheorghe-Dej (1945-1965)*, Humanitas, 2009.

acum la „colaboratori", pe care-i vedem zilnic pe străzi, pe la colţuri, pretutindeni, purtând banderole distincte (zice-se pentru circulaţie, dar cine ştie?).

Revenind la noul prim-ministru, este de reamintit că acesta s-a numărat de mult printre oamenii de mare încredere ai şefului de partid. Dăscălescu a fost acel care a iniţiat atacul direct şi surprinzător împotriva fostului lider al partidului şi succesor desemnat al lui Gheorghiu-Dej, Gheorghe Apostol[1], cu prilejul primului congres de după moartea fostului conducător al României. Departe de a fi un ideolog, cum l-a caracterizat presa străină, Constantin Dăscălescu este un activist sută la sută, lipsit de scrupule şi temut pentru duritatea sa, care nu se bazează nici pe o cultură politică elevată şi nici pe o fidelitate inflexibilă faţă de clasa muncitoare, ci numai pe dorinţa de a parveni în ierarhia socială, indiferent de preţ. Un om care nu vehiculează cu propriile sale convingeri, ci cu cele ale şefului său. Cetăţenii oraşului Galaţi au răsuflat uşuraţi când le-a fost luat de pe cap Dăscălescu pentru a-l înlocui pe Verdeţ, care trebuie spus o dată pentru totdeauna, nu este rudă cu Ceauşescu, ci a fost numai cununat de acesta. În fond, ce semnificaţie poate avea într-un regim ca al nostru o schimbare a şefului de guvern? Niciuna! Mai ales atâta vreme cât nu intră în arenă o personalitate distinctă, un om de opinie şi de specialitate fie în problemele administrative, fie economice.

Ceauşescu aşteaptă ca deciziile sale să fie aplicate mai consecvent de Dăscălescu decât fuseseră aplicate de către Verdeţ. Atât şi nimic mai mult! Dacă el ar fi chemat în fruntea guvernului un om de talia lui Maurer[2] sau

1. Gheorghe Apostol (n. 1913), membru de partid din 1934, membru CC al PCR/PMR (1945-1969), membru al Biroului Politic (1948-1969), prim-secretar al CC al PMR (1954-1955), membru al Comitetului Executiv al CC (1965-1969). Pentru activitatea sa şi rivalitatea cu Nicolae Ceauşescu care a dus la marginalizarea lui începând cu al X-lea Congres al PCR din 1969 şi trimiterea lui ca ambasador (în Argentina între 1977 şi 1983, Uruguay între 1977 şi 1979 şi Brazilia între 1983 şi 1988), vezi *Raportul Final*, ed. cit., pp. 785-786. A fost unul dintre semnatarii Scrisorii celor şase din martie 1969.
2. Ion Gheorghe Maurer (Jean Georges Maurer - 1902-2000), jurist, procuror, avocat, membru de partid din 1937. Avocat în procesul de la Craiova din 1936, în care fuseseră implicaţi Ana Pauker, Alexandru Drăghici şi alţii. Arestat în 1942-1943; membru al CC al PCR/PMR/PCR în perioadele 1945-1955 şi 1958-1974, ministru al Afacerilor Externe (1957-1958), preşedinte al Prezidiului Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Române (1958-1961). Preşedintele Consiliului de Miniştri între 1961 şi 1974. Pentru relaţiile lui cu Gheorghe Gheorghiu-Dej şi Nicolae Ceauşescu, vezi *Raportul Final*, ed. cit., p. 796.

Bârlădeanu[1], atunci s-ar fi putut crede că intenţionează să delege câteva dintre atributele propriei sale puteri cuiva care să gândească cu propriul său cap şi să se alimenteze la propria sa experienţă.

Este adevărat că, pentru marea masă a cetăţenilor, o astfel de modificare poate părea drept o încercare de îndreptare a lucrurilor. Eroarea este scuzabilă, dar imensă! Ceauşescu nu-şi caută colaboratorii după criteriile de valoare, ci după cele subiective ale încrederii sale şi ale fidelităţii faţă de persoana sa. Astfel ajunge el să-şi plaseze membrii familiei sale şi pe cei ai soţiei în funcţii de mare răspundere, care presupun cu totul alte calităţi. El trăieşte, astfel, o dramă a însingurării tipică tuturor dictatorilor. Plasându-şi fiul printre conducătorii organizaţiei de tineret, el ştie că de fapt acesta o va conduce. Făcându-şi cumnatul, pe Nicolae Agachi[2], ministru al Metalurgiei, el vrea să aibă o cale mai directă de transmitere a propriilor sale idei. Avându-şi sora „doar" ministru adjunct la învăţământ, el ştie că ministrul „plin" va fi în realitate un subaltern al... subalternei sale. Aducându-l pe cumnatul său Ilie Bărbulescu[3] de la Scorniceşti în fruntea secţiei agrare a partidului, el urmăreşte subjugarea întregii agriculturi, peste capul ministrului şi al altor specialişti, opiniilor sale. În acest fel, el îşi asumă, poate inconştient, întreaga răspundere pentru tot ceea ce se întreprinde în ţară, bun sau prost, mai degrabă foarte prost. Când se publică acele ridicole comunicate

1. Alexandru Bârlădeanu (1911-1997), doctor în economie, membru de partid din anul 1943, membru al CC al PRM/PCR (1955-1969), membru supleant al Biroului Politic (1962-1965), membru al Prezidiului permanent al CC al PCR (1965-1969). Ministrul Comerţului Exterior (1948-1954), vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1955-1965 şi 1967-1969). Prim-vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1965-1967). Ca preşedinte al Consiliului Naţional al Cercetării Ştiinţifice a intrat în conflict cu Elena Ceauşescu. A demisionat din toate funcţiile în decembrie 1968. Membru al Academiei RPR/RSR din 1955. Vicepreşedinte al Academiei Române din februarie 1990 până în 1994. Semnatar al „Scrisorii celor 6" (martie 1989). După 1990 a devenit membru al Biroului CFSN, din luna mai 1990, senator.
2. Neculai Agachi (1925-1997), membru de partid din 1954, membru supleant al CC al PCR (1965-1969), membru al CC al PCR (1969-1989), ministrul Industriei Metalurgice (1969-1985).
3. Recte Vasile Bărbulescu (1926-1991), maistru mecanic agricol, membru de partid din 1954, preşedinte al CAP Scorniceşti (1960-1965), membru supleant al CC al PCR (1974-1979), membru al CC al PCR (1979-1989), membru al Secretariatului CC al PCR (1986-1989). Adjunct al şefului Secţiei pentru problemele muncii de partid în agricultură a CC al PCR în anul 1982, prim-secretar al Comitetului Judeţean de Partid al judeţului Olt (1982-1986). Este soţul unei surori a lui Nicolae Ceauşescu.

ale şedinţelor diverse, până la nivelul celor de la Consiliul de Stat, în care se specifică expres că totul s-a făcut la iniţiativa şi sub supravegherea sa, Ceauşescu nu înţelege, desigur, uriaşa încărcătură morală pe care şi-o asumă în faţa istoriei şi a poporului său şi pentru care va răspunde, în mod sigur, mai devreme sau mai târziu.

Un alt aspect la fel de precar ca şi cel privind activitatea Consiliului de Miniştri este cel al colaboratorilor lui Ceauşescu în domeniul politic. Procedând în mod constant pe bază de criterii subiective, el este nevoit să-şi repudieze favoriţii, rând pe rând. Astfel, după caruselul în doi Burtică[1] - Dumitru Popescu[2], care s-au succedat în fruntea ideologiei şi culturii, el s-a oprit asupra unui outsider, Petru Enache[3], fost prim-secretar la tineret, fost prim-secretar la judeţele Neamţ şi Iaşi şi cocoţat acum pe postul celor doi înainte numiţi. Cu o biografie cam dubioasă, Petru Enache şi-a luat rolul în serios, în sensul că a „plusat" pe cartea cultului personalităţii lui Ceauşescu - sprijinit de Eugen Florescu[4], evident -, dar nu a uitat să-şi rezolve, ca toţi ceilalţi, propriile sale

1. Cornel Burtică (n. 1931), membru de partid din 1956, membru al CC al PCR (1969-1982), membru supleant al Comitetului Executiv al CC al PCR (1972-1974), membru al Consiliului Politic Executiv al PCR (1974-1982), membru al Secretariatului CC al PCR (1974-1979), în care calitate a coordonat, din 1977, Secţia de Propagandă şi Consiliul Culturii şi al Educaţiei Socialiste. A fost eliminat în anul 1982 din structura centrală a puterii.
2. Poreclit şi Dumitru Popescu-Dumnezeu (n. 1928), membru de partid din 1955, membru al CC al PCR (1965-1989), membru al Secretariatului CC al PCR (1969-1974), membru al Comitetului Executiv al CC al PCR (1969-1974) şi membru al CPEx între 1974 şi 1989. Redactor-şef al *Scânteii Tineretului* (1956-1960), director general al AGERPRES (1960-1962), redactor-şef la *Scânteia* între 1965 şi 1968. Preşedinte al Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste (1971-1976). Secretar al CC al PCR din 1969 până în 1984, şef al Secţiei Presă şi Radioteleviziune. Rector al Academiei de Ştiinţe „Ştefan Gheorghiu" între 1981 şi 1989.
3. Petru Enache (1934-1987), membru de partid din 1955, membru supleant al CC al PCR (1965-1969), membru al CC al PCR (1979-1987), membru supleant al CPEx (1981-1987) şi membru al Secretariatului CC al PCR (1984-1987). În anii '80 a avut responsabilităţi pe linia problemelor ideologice.
4. Eugen Florescu (n. 1935), membru de partid din 1964, membru supleant al CC al PCR (1979-1984), membru al CC al PCR (1984-1989), membru al Biroului CC al UTC (1970-1975). Redactor-şef al *Scânteii tineretului* în perioada 1970-1976, adjunct al şefului Secţiei Presă şi Radiodifuziune a CC al PCR (1978-1983), membru al Comisiei pentru Problemele Ideologice ale Activităţii Politico-Culturale şi de Educaţie Socialistă a CC a PCR din 1980. Eugen Florescu a devenit membru al PRM în 1998 şi a fost senator de Bucureşti între 2000 şi 2004.

probleme. Astfel, dorind un post universitar înalt pentru soţia sa şi văzându-se refuzat de şeful personalului din Ministerul Educaţiei şi Învăţământului, Aurel Bondrea[1], l-a sacrificat pe acesta cu binevoitorul concurs al redacţiei *Scânteii*, recte cu al lui George Radu Chirovici, care, în două articole succesive, a dezvăluit abuzurile înaltului funcţionar menite să-i ridice pe copii în scara profesiunii lor. Atacul a fost dezlănţuit în absenţa familiei Ceauşescu, atunci când ea se afla în China. Dar Bondrea ştie prea multe despre toate aranjamentele anterioare de pe urma cărora au profitat chiar copiii lui Ceauşescu. Deci, oamenii de mare încredere îşi mai aranjează şi propriile interese, printre picături. Burtică şi-a făcut o umilă autocritică şi a ajuns din ministru al Comerţului Exterior prim-secretar la Ploieşti, unde se va dovedi un zbir spre a-şi recâştiga poziţiile pierdute. Dar, între timp, scăpaţi de autoritatea nepriceperii sale, alţi funcţionari din Ministerul Comerţului Exterior au început să deschidă gura şi să dezvăluie abuzurile fostului lor ministru, aşa încât dl Burtică nu se poate considera încă la adăpost de surprize.

Curios este că, deşi decăzuţi din funcţiile lor de stat, aceşti oameni rămân în cele de partid, adică în Comitetul Politic Executiv, ceea ce demonstrează ineficacitatea acestui for ce s-ar fi dorit suprem şi colectiv în partid. Ceauşescu îl ignoră. Chiar şi ca instrument. Îl menţine numai ca faţadă. Tot astfel cum oferă funcţii de răspundere unor oameni abia compromişi. Vezi Aneta Spornic[2]. Sau unor neaveniţi. Vezi madam Găinuşă la cârma turismului. Şi a comerţului exterior. Procentul de femei în conducere trebuie menţinut ca prezenţa, adică omniprezenţa Elenei Ceauşescu să nu jeneze prea mult opinia publică internă şi externă. Cei care au reuşit să se vadă pensionaţi (Emil Drăgănescu[3],

1. Aurel Bondrea (n. 1928), membru de partid din 1946, din 1953 până în 1960 activist la Secţia de Propagandă şi Agitaţie a Comitetului Regional de Partid Piteşti. În 1969 a fost numit director general adjunct la Direcţia generală a învăţământului universitar din Ministerul Învăţământului. După 1990, a fondat Universitatea Spiru Haret, cea mai mare universitate particulară din România, acuzată de a fi o fabrică de diplome – vezi săptămânalul *22* din 14-20 iulie 2009.
2. Aneta Spornic (n. 1930), membru de partid din 1956, membru supleant CC al PCR (1974-1979), membru al CC al PCR (1979-1989), membru al CPEx (1979-1072), ministru al Educaţiei şi Învăţământului între 1979 şi 1989. Viceprim-ministru între 1986 şi 1987. Ambasador extraordinar şi plenipotenţiar al României în Republica Venezuela (1987-1989).
3. Emil Drăgănescu (n. 1919), membru de partid din 1946, membru al CC al PCR (1965-1984), membru supleant al Comitetului Executiv al CC al PCR (1968-1969), membru al Comitetului Executiv al CC al PCR (1969-1974), membru al CPEx (1974-1979). Ministrul Energiei Electrice (1965-1968), vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1968-1975), ministrul Transporturilor şi Telecomunicaţiilor (1971-1974), ministrul Sportului/ministrul Turismului şi Sportului (1978-1982).

Ion Ioniţă[1], Ianoş Fazekaş[2] etc.) trebuie să se simtă fericiţi. Deşi, cum se întâmplă cu Manea Mănescu[3], alt voiajor prin funcţia de prim-ministru, ei mai pot fi chemaţi de şef din nou în arenă. Mănescu a redevenit deputat şi va fi, mai mult decât probabil, preşedinte al Academiei RSR, coborând prin prezenţa sa de nimic recomandată prestigiul celei mai înalte instituţii de cultură naţională.

Departe de a avea semnificaţii profunde, de a urmări o schimbare de esenţă în orientarea politică şi economică a ţării, prezenţa unui alt activist în fruntea guvernului se dovedeşte o simplă mutare de rutină înşelătoare. Nici faptul că Dăscălescu a ţinut o cuvântare ce s-ar fi dorit „program" (dar pe care televiziunea n-a transmis-o pe viu, ci numai comentată de un speaker) şi nici publicarea în cadrul ziarelor a unor telegrame de felicitare sosite pe adresa noului şef de guvern nu pot modifica lipsa de substanţă a jocului de-a puterea, care a devenit pentru cetăţeanul Ceauşescu una din plăcerile pe care şi le poate oferi din când în când personalităţii sale atât de contradictorii şi caracterului său din ce în ce mai marcat de ceea ce medicii numesc, elegant, „discordanţă".

---

1. Ioan Ioniţă (1924-1987), membru al PCR din 1945, membru supleant al CC al PMR (1955-1965), membru al CC al PCR (1965-1984), membru supleant al Comitetului Executiv al CC al PCR (1969-1974), membru supleant al CPEx (1974-1982). Ministru al forţelor armate (1966-1976), viceprim-ministru (1976-1982). În luna iunie 1982, generalul Ioniţă a fost trecut în rezervă. A făcut parte dintre apropiaţii lui Nicolae Ceauşescu în perioada schimbării vechii gărzi a partidului.
2. János Fazekas (1926-2004), membru al PCR din 1945, membru al CC al PMR/PCR (1954-1984), membru al Secretariatului CC al PMR (1954-1965), membru supleant al Comitetului Executiv al CC al PCR (1965-1967), membru al Comitetului Executiv al CC al PCR (1967-1974), membru al CPEx (1974-1982). Ministru al Industriei Alimentare (1961-1965), viceprim-ministru (1965-1982), ministru al Comerţului Interior (1974-1980).
3. Manea Mănescu (1916-2009), membru de partid din 1944, membru al CC al PMR/ PCR (1960-1979 ; 1982-1989), secretar al CC al PCR (1965 ; 1969-1972), membru al Comitetului Executiv al CC al PCR (1969-1974), membru al Comitetului Politic Executiv (1974-1979 ; 1984-1989), membru al Biroului Permanent (noiembrie-decembrie 1989). A fost ministrul de Finanţe al României (1955-1957). Între 1967 şi 1969 a fost preşedinte al Consiliului Economic, vicepreşedinte al Consiliului de Stat între 1969 şi 1972 şi 1982-1989, preşedinte al Consiliului de Miniştri (1974-1975) şi prim-ministru între 1975 şi 1979. Arestat şi condamnat la detenţie pe viaţă în 1990, eliberat pe motive de sănătate.

„Un cetățean român", București, [vara] 1982, difuzată la 5 septembrie 1982[1]

Tovarăşe preşedinte,

Prin prezenta scrisoare vi se adresează un cetăţean, un simplu cetăţean, unul din milioanele de cetăţeni ai României, care, nefericit, şi nu de rareori revoltat, încearcă să vă exprime câteva gânduri ale lui, dar care, fiţi sigur, nu sunt numai ale lui, ci ale majorităţii populaţiei ţării.

Nu aş fi dorit ca această scrisoarea să ia drumul României via München, Europa Liberă şi retur, aş fi dorit să mă fi adresat direct dvs., personal, fie prin presă, fie printr-o scrisoare. Dar dvs. şi noi, sclavii dvs., noi, milioanele de oameni cu „O" mare, aşa cum vă place dvs. să ne spuneţi (câtă demagogie şi fariseism, Dumnezeule mare!), ştim că aşa ceva nu e posibil în România socialistă, în care poporul, întregul nostru popor, ia parte în mod nemijlocit la conducerea treburilor ţării, în tripla calitate de proprietari, conducători şi făuritori ai bunurilor materiale etc. etc. etc.

Tovarăşe preşedinte, în ultimul timp, presa, radioul şi televiziunea, precum şi aparatul de propagandă al partidului încearcă să ne convingă, încercare fără şanse de reuşită, bineînţeles, că cei 17 ani de „lumină", de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi de înaintare a României spre comunism (să ne ferească Dumnezeu) au constituit succese incontestabile în construirea unui viitor luminat, liber şi fericit şi o bunăstare pe care noi, poporul de sclavi, nici nu am visat-o.

Doamne, tovarăşe preşedinte, câte vorbe goale, lipsite de conţinut şi acoperire a mai inventat acest socialism al nostru. Câte minciuni, câtă meschinărie, cât paranoism şi câtă rea intenţie! De ce nu opriţi odată, tov. preşedinte, această moară hodorogită care se cheamă propagandă mincinoasă şi pe care nu o mai cred nici copiii şi nici cei mai naivi oameni?

Ce ne credeţi pe noi, nişte orbi care nu mai vedem, nişte proşti care nu mai discernem sau doriţi să cunoaştem regula jocului cu orice preţ, adică: voi vedeţi că laptele-i alb, dar ziceţi ca noi că-i negru, că altfel dăm apă la moară capitalismului care atâta aşteaptă.

Stau şi mă întreb şi eu, aşa ca un om care mai şi gândeşte, şi ca mine, atâtea milioane, deşi dvs. nu vă plac oamenii care gândesc, cât oare o s-o ţinem aşa, în

1. L.M. no. 31, September 5, 1982.

minciună şi deznădejde? Oare trebuie să punem acum şi pururea şi în vecii vecilor (fără amin) semnul egalităţii între socialism, minciună şi demagogie? Sau să spunem : minciună este numele tău, socialismule!

Oare nu este posibil de a se contrui o astfel de societate bazată pe atribute morale ca : onestitate, realism, bun-simţ şi adevăr? Oare cât o s-o mai ducem aşa?

Şi, aşa cum o nenorocire nu vine niciodată singură, mai avem parte şi de un susţinut şi agasant cult al personalităţii dvs. şi al familiei dvs., de manieră să revolte şi pe cei mai potoliţi şi răbdători oameni. Aţi rămas în lume doi mari Mesia, cărora sclavii vi se închină (sau aşa cel puţin aţi dori dvs. şi trepăduşii de la presă, radio, televiziune şi aparatul de propagandă al partidului). Dar să ştiţi adevărul, tov. preşedinte, că şi cei mai înfocaţi flaşnetari care vă cântă osanale nu cred nici ei în calităţile pe care vi le atribuie. Dar oamenii, de, trebuie să câştige şi ei o bucată de pâine.

Ce bine ar fi să fiţi mai modest, tov. preşedinte, şi pentru dvs. şi pentru noi, căci v-am stima, aşa însă... Nu mai vorbesc de străinătate, râde lumea de dvs., Brejnev, că-i Brejnev şi care stă în capul unei ţări de 250 de milioane de oameni, prima ţară din lume a revoluţiei proletare şi centrul de comandă al comunismului mondial, şi nu-şi face atâta reclamă. De altfel, nici nu i-ar folosi prea mult, aşa cum nici dvs. nu vă foloseşte la nimic. Poporul oricum nu o duce mai bine, ci din contră. În Ungaria nu se face cultul personalităţii pentru că conducătorii de partid şi de stat sunt oameni modeşti şi de aceea sunt iubiţi şi stimaţi, iar poporul are cel mai bun nivel de trai şi civilizaţie din ţările socialiste.

Mergeţi la ei şi convingeţi-vă cu propriii dvs. ochi : au de toate aproape, ca la amărâţii de occidentali, care trăiesc de mult în comunism, dacă ar fi să ne luăm după viaţa pe care o duc.

Tov. preşedinte, v-aţi plimbat în toată lumea, în aproape toate ţările din Occident, din Orient, din Nord şi din Sud. Aţi mai văzut o sărăcie şi un nivel de trai mai scăzute decât în ţara noastră, ce cu onoare o conduceţi?

Care este folosul ţării noastre şi al poporului nostru din aceste vizite numeroase pe care le faceţi şi care costă ţara milioane de lei valută? Mâncare nu avem, pentru că exportăm tot ce e mai bun şi noi mâncăm gunoaiele care ne rămân, industria este prost organizată şi necompetitivă, agricultura îşi târâie zilele de azi pe mâine cu toată revoluţia declarată de dvs., drumurile noastre sunt cele mai proaste, nu numai din Europa, dar din toate ţările socialiste, comerţul, ce să mai spunem, este la pământ din anul 1981 şi te apucă jalea, îţi vine să plângi numai când vezi magazinele, şi asta într-o ţară bogată cum este a noastră, care după Uniunea Sovietică este cea mai avantajată de bogăţiile solului, subsolului, de

climă etc... faţă de toate celelalte. Avem aproape 10 milioane de hectare de pământ arabil (aproape 1/2 ha de persoană) şi răbdăm de foame.

Stăm la cozi interminabile şi fără speranţă, sculaţi de la 4 dimineaţa pentru carne, lapte, brânză de vaci (că de oaie nu mai mâncăm de câţiva ani, dar o mănâncă în schimb străinii), pentru smântână, ulei, mălai, zahăr, făină de grâu, ouă, peşte, orez, pâine, mezeluri, săpun etc. Da, tov. preşedinte, nu mai avem nici săpun în Ţara Românească, în ţara noastră socialistă, liberă şi fericită, unde suprema grijă a partidului şi statului este Omul, cu O mare în nevoile sale.

O să ne umple bolile, păduchii şi rapănul, cum spune românul, dacă ne mai ţineţi aşa mult.

Am învăţat încă din şcoala primară că o naţiune este sau nu civilizată în raport direct cu cantitatea de săpun consumată. Să fie şi această lipsă un semn al „erei Ceauşescu", aşa cum o spun ziarele? Mă întreb acum, oare ziariştii au cu ce se spăla de scriu aşa de bine despre toate? Dar cei de la aparatul de propagandă al partidului?

Faţă de toate aceste lipsuri, românul, care s-a născut poet, nu disperă şi de aceea noi cântăm sau strigăm lozinci: „Foaie verde, foaie lată, viaţa noastră-i minunată/ Foaie verde rozmarin, tare bine mai trăim/ Foaie verde şi-o lalea, bine-i, Doamne, în ţara mea".

Sau: „Cu partidul nostru-n frunte, vom avea victorii multe, „Ceauşescu şi poporul îşi făuresc viitorul".

Ce părere aveţi, tov. preşedinte, de aceste copilării care se vor mobilizatoare, patriotice şi de osanalele faţă de cel mai iubit şi stimat fiu al poporului (zic ziariştii şi culturnicii, dar să ştiţi că nu-i adevărat), ale cărui indicaţii preţioase vor ridica România pe cele mai înalte culmi ale civilizaţiei şi prosperităţii?

Şi când se vor întâmpla toate aceste minuni? Noi, deocamdată, vedem ce am ajuns în cei 38 de ani de aşa-zis socialism, în care cu fiecare an ce trece regretăm anul, lunile şi zilele care au trecut, căci cele ce vin sunt tot mai rele. Toate orânduirile prin care a trecut omenirea s-au dezvoltat într-un mod ascendent, de la greu la mai uşor, de la rău la bine, de la înapoiat la avansat, de la înapoiere la progres, aşa cum e şi firesc. Numai socialismul acesta al nostru urmează o altă cale, se supune altor legi şi merge tot înapoi ca racul: din rău tot în mai rău. Ne-am întors cu nivelul nostru de trai în urmă cu 37 de ani, adică în 1945, când ţara era bântuită de secetă şi de urmările războiului. Poate mi se va spune că exagerez. Nu, deloc, pentru că pe atunci aveam cartele la principalele produse alimentare, chiar la pantofi, în cantităţi mai mari decât astăzi, pe care le găseam şi pentru care nu făceam nici atâtea cozi.

Ca să vă convingeţi, tov. preşedinte, că socialismul dă societatea înapoi ca racul, am să vă servesc un exemplu foarte edificator. Priviţi şi judecaţi cele două Germanii, una capitalistă şi una socialistă. S-au rupt din acelaşi trup şi din acelaşi popor. Sunt aceiaşi oameni, vorbesc aceeaşi limbă şi când s-au despărţit erau la fel de deştepţi. De asemeni, ambele Germanii au plecat de la zero după un război pustiitor. Acum să vedem şi să judecăm cinstit, unde a ajuns una şi unde a ajuns alta. Şi reţineţi, vă rog, faptul că RDG-ul s-a bucurat zeci de ani în şir de ajutorul ţărilor „frăţeşti", pentru a nu rămâne mai prejos de cealaltă Germanie, plus beneficiile şi avantajele pe care le-a avut permanent şi le mai are de la Germania occidentală, de la acei capitalişti care au început încă de mult să intre în putrefacţie.

A încerca o comparaţie între ele, în orice domeniu de activitate sau social-politic, ar fi o nebunie. Şi totuşi, pentru că automobilul este dorit astăzi de toată lumea, să vedem cum stăm în RDG şi cum stăm în RFG. În timp ce în RDG se fabrică un Wartburg modest în doi timpi şi de o execuţie îndoielnică şi un Trabant care este obiectul a zeci de bancuri, în RFG se fabrică peste 12 mărci, în zeci de tipuri, dimensiuni şi capacităţi şi de o calitate şi un aspect de excepţie.

Tov. preşedinte, dvs. şi alţi conducători comunişti propovăduiţi o revoluţie mondială în care toate popoarele ar urma să bea din cupa aceasta a noastră, a comuniştilor. Capitalismul ar urma să dispară – să ne ferească Dumnezeu, tov. preşedinte, de o aşa perspectivă. Să ştiţi că, dacă ar dispărea capitalismul, noi, socialismul, murim sigur. Noi trăim astăzi şi am mai făcut câte ceva pe valuta capitalistă, pe ştiinţa şi tehnica foarte avansate ale capitaliştilor, pe calculatoarele electronice, maşinile, uneltele, utilajele şi licenţele capitaliste. Dar, dacă ei ar dispărea, ce ne-am face ? Dvs. vedeţi doar unde a ajuns marea ţară a socialismului biruitor, Uniunea Sovietică, în cei 65 de ani de la Marea Revoluţie din Octombrie ? Şi când te gândeşti că până mai ieri i se spunea – în ţările noastre, bineînţeles – „cea mai avansată ţară din lume" ? În orice caz, în înfruntarea pe care noi o provocăm – dintre socialism şi capitalism –, nu socialismul va câştiga, fiţi sigur, căci popoarele din ambele tabere s-au lămurit pe deplin de ceea ce înseamnă „socialism". Paranoismul unor conducători din blocul de Est şi al unor secretari de partid comunişti din unele ţări capitaliste nu ajunge şi nu va putea convinge popoarele să dea cursul istoriei înapoi.

Cum să creadă poporul român, de exemplu, că e bun socialismul, când moare de foame şi are un nivel de trai din cele mai înapoiate din lume ? Produsele, toate produsele pe care le fabrică societatea noastră, sunt de foarte proastă calitate, urâte, înapoiate şi foarte puţin diversificate. Aspectul arată dizgraţios, ambalajele,

etichetele, prezentarea generală a mărfurilor este inestetică. Cetăţeanul român nu poate alege o marfă, ci cumpără ce găseşte, căci alta nu are.

Dvs. criticaţi societatea de consum şi tunaţi şi fulgeraţi împotriva ei, dar nu aveţi dreptate. Ea este creată pentru oameni, pentru nevoile lor, pentru satisfacerea cea mai deplină a preferinţelor lor, deşi în aceste societăţi omul nu e scris cu O mare, dar e satisfăcut în toate dorinţele lui cu S mare.

Intraţi în travesti, domnule preşedinte, în mai multe magazine de legume şi fructe şi, dacă se poate, din provincie, şi nu din Bucureşti, unde de ochii personalului ambasadelor şi ai ziariştilor străini stăm ceva mai bine. Veniţi să vedeţi ce mărfuri agroalimentare mâncăm noi, poporul unei ţări cu o mare bază agricolă. Nu exagerez cu nimic când spun că în aceste magazine miroase a mărfuri deteriorate şi de proastă calitate, urât prezentate, cu pământ şi cu frunze intrate în putrefacţie. Dar toate aceste mărfuri, pe care nu le-ar mânca nici porcii, sunt categorisite drept calitate *extra* şi, bineînţeles, la preţuri *extra*. Toate aceste magazine sunt o ruşine pe obrazul ţării noastre, o pecingine care probabil se va vindeca greu.

Ce ne-am face noi oare, tov. preşedinte, dacă nu ar mai fi nici amărâţii noştri de ţărani, care vin la pieţele agroalimentare cu produsele lor frumoase şi proaspete cu miros de grădină, cultivate în peticuţul lor de lot de lângă casă?

Cred că chiar am muri de foame. De la ei avem şi primele trufandale, şi nu de la CAP-uri sau IAS-uri, care, făcând parte din protipendada agriculturii, nu-şi bat ei capul cu astfel de treburi.

Tov. preşedinte Ceauşescu, aş mai avea multe, foarte multe să vă spun, dar nu vreau să abuzez prea mult de bunăvoinţa conducerii Europei Libere. Totuşi, telegrafic, am să vă mai spun câteva.

Nu este adevărat că suntem o naţiune care mănâncă mult, ci, din contră, suntem subnutriţi şi noi şi copiii noştri, care nu au o copilărie fericită cum spuneaţi, iar comparaţia cu alte ţări avansate este o eroare, o regretabilă eroare.

Programul dvs. de alimentaţie raţională, pe care în marea dvs. mărinimie ni l-aţi dat, este o ruşine a lumii, de care râd până şi ţările socialiste aşa-zis frăţeşti. El se potriveşte doar pentru sclavi, animale şi păsări.

În vizitele pe care le faceţi în judeţele ţării, vedeţi că mai-„marii" acestora scot din producţie pentru a vă primi şi a vă satisface orgoliul mii, zeci de mii de oameni, care înseamnă milioane de lei producţie nerealizată şi care nu mai poate fi recuperată uşor. Dacă vizitele sunt cu adevărat de lucru, în care trebuie să daţi „preţioase indicaţii", de ce e nevoie de atâta teatru şi paradă? Faceţi caz şi mult tapaj de întârzieri la serviciu, învoiri etc., unde e vorba de zeci de minute sau ore şi nu opriţi o dată pentru totdeauna aceste mari pagube aduse ţării fără niciun rost.

Nu ne plac programele de televiziune şi radio care, în majoritatea lor, înseamnă îndoctrinare, propagandă şi cultul personalităţii dvs. Să ştiţi că închidem televizoarele şi aparatele de radio (noroc că avem această posibilitate) şi facem economie de curent electric.

Nu ne place presa noastră, care nu ne informează veridic, ci ne dezinformează şi încearcă să ne îndoctrineze. Mare noroc avem, tov. preşedinte, de postul de radio Europa Liberă. Este singura sursă de informare cinstită a unui popor sclav şi obidit.

Tovarăşe preşedinte Ceauşescu, noi, românii, suntem un popor cuminte, răbdător şi disciplinat pentru că trecutul nostru zbuciumat ne-a învăţat să ne reţinem uneori mânia şi revolta în faţa duşmanilor mai puternici. Dar, în acelaşi timp, suntem un popor care nu-şi pierde speranţa şi, mai mult, nu se resemnează în faţa greutăţilor. De aceea : atenţie ! Nu întindeţi coarda prea tare, că nu e bine. Poporul român este nemulţumit şi flămând şi să ferească Dumnezeu de mânia flămândului pe oricine. Aplecaţi urechea cu mai multă bunăvoinţă şi atenţie la poporul pe care îl conduceţi şi fiţi mai receptiv la nevoile lui.

Nu monopolizaţi în mâinile dvs. toate frânele conducerii partidului şi statului. Mai lăsaţi şi pe alţi oameni capabili şi de bună-credinţă să facă acest lucru.

Dvs. aţi spus doar că : „Oricât de capabil ar fi un om, nu poate cuprinde şi nu este în stare să rezolve toate problemele legate de conducerea unui sector sau altul". De ce nu vă respectaţi propriile dvs. precepte ?

Aşteptând vremuri mai bune, gânduri mai bune, o grijă faţă de oameni mai mare decât faţă de fabrici şi de maşini, şi mâncare, mâncare, domnule preşedinte, pentru oamenii muncii din România, închei şi vă salut cu stimă.

„V. Ax.", [august-septembrie] 1982, difuzată la 3 octombrie 1982[1]

Domnule Vlad Georgescu,

Personal consider că dvs. nici nu vă daţi seama ce înseamnă postul dvs. de radio pentru noi, deoarece, într-o ţară în care nicio altă opinie politică sau de altă natură nu este tolerată, a asculta programele dvs. obiective şi critice este reconfortant şi pentru mulţi s-a transformat în scopul vieţii lor.

1. L.M. no. 35, October 3, 1982.

Ce ne interesează pe noi? Practic, aproape totul, dar îndeosebi problemele româneşti, mesele rotunde, emisiunile culturale ale dnei Monica Lovinescu[1] etc. Lipseşte însă din emisiunile dvs. un anumit element de percuţie, un anumit caracter militant. Dorinţa mea, de exemplu, şi asta o învăţ de la comunişti, este ca acest post de radio să depăşească nivelul unei delectări şi să devină militant, să trezească conştiinţele.

Sigur că soarta românilor va fi hotărâtă, în primul rând, în ţară, dar singurul organ de opoziţie – postul de radio – are, din acest punct de vedere, un mare rol. Domnule Vlad Georgescu, din păcate, compatrioţii mei, oamenii cu care discut zi de zi, cu care vorbesc în tramvai sau la serviciu şi care, în particular, se arată atât de înăcriţi, atât de anticomunişti şi revendicativi, sunt mai degrabă gata să-ţi dea în cap sau să se sinucidă decât să ia în faţa unor autorităţi, sau a unui colectiv, o atitudine critică în concordanţă cu opinia lor. O frică animalică, întreţinută generaţie după generaţie, a făcut din cetăţeanul nostru un om fără conştiinţă politică.

Domnule Georgescu, de ce justificaţi, sprijiniţi emigrarea din motive umanitare? Cred că postul dvs. de radio nu face bine în acest sens. Noi nu avem nevoie de aceşti „curajoşi" care vor să se expatrieze. Fronda, disidenţa deschisă seamănă cu ceea ce Lenin spunea „revoluţie cu voie de la poliţie" ; seamănă cu acei revoluţionari germani care, vrând să ocupe o gară, mai întâi şi-au luat bilete de peron.

Aceste lucruri sunt totalmente inutile, bune pentru presa care umblă după minciuni extraordinare sau după scandaluri. Respectăm disidenţa de tip Goma, dar care este irepetabilă şi a fost un act de slăbiciune al Securităţii. Dacă vreţi, o experienţă a Securităţii. Să ştiţi că personal cunosc zeci de „cazuri Goma" despre care nu s-a vorbit şi nu se va vorbi niciodată.

Oamenii care vor să se expatrieze nu sunt nici disidenţi, nici patrioţi, ci fugari care, apoi, în străinătate, uită de ţară, ba îşi schimbă şi numele, fac tot ce e posibil pentru a uita de ţară. Pe aceştia îi sprijiniţi dvs.? De ce? Aveţi dvs., din

1. Monica Lovinescu (1923-2008), licenţiată a Facultăţii de Litere şi Filozofie din Bucureşti, stabilită la Paris din 1947, jurnalist la secţia română a Radiodifuziunii Franceze (1951-1975). A început să colaboreze împreună cu soţul ei, Virgil Ierunca, la Europa Liberă de la sfârşitul anului 1960. Ambii au devenit cunoscuţi, înainte de toate, datorită emisiunilor „Actualitatea culturală românească" şi „Teze şi antiteze la Paris". Impactul acestor emisuni i-a transformat pe cei doi într-un dintre ţintele prioritare ale Securităţii. În luna noiembrie 1977, Monica Lovinescu a fost internată în stare de comă după agresiunea a doi agenţi trimişi de către Securitate. O parte dintre emisiunile Monicăi Lovinescu au fost publicate în volumele *Unde scurte*, iar memoriile sale au apărut în *La apa Vavilonului* şi *Jurnal* (Humanitas, Bucureşti, 1990-2008).

aceşti „fericiţi" care au scăpat de „iadul comunist", o emigraţie unită, un punct de sprijin al ţării din exterior? Dvs. înşivă şi colaboratorii dvs. au spus-o în repetate rânduri că nu, şi aşa este.

Nu pot să vă oblig, dar emisiunea dvs. „România şi drepturile omului", dacă este oferită numai acestor persoane, care în loc să lupte în ţară folosesc scrisorile lor ca şantaj, este nefolositoare şi periculoasă.

Şi aşa tineretul nu are alt gând decât să se expatrieze. Sunt de acord că nu dvs. sunteţi principalii vinovaţi, ci sistemul, dar pentru ce să fiţi dvs. legaţi de acest fenomen al emigrării, al fugii de ţară, de datoria de a lupta în ţară. O emisiune de acest fel este utilă dacă se ocupă realmente de lupta pentru drepturile sociale din ţară, în timp ce fuga, emigrarea este o supapă uşoară, o laşitate. Şi aşa, aceşti cetăţeni utilizează tot felul de mijloace pentru a scăpa după formula „lasă-mă să fug şi nu veţi mai auzi de mine".

Păi, nu aşa este bine. Poporul nostru trebuie să se organizeze în interior şi să transforme sistemul chiar în cadrul comunismului. A spune acum că se poate desfiinţa comunismul e o utopie. Dar el se poate umaniza, transforma, aşa cum s-a şi făcut din 1946 încoace.

Poate că această mare înşelătorie care a fost socialismul de tip rusesc a făcut ca azi mişcarea muncitorească din ţările comuniste (inclusiv România) să o readucă la stadiul organizării iniţiale de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi la începutul secolului XX.

Ştiţi care este cel mai mare pericol pentru comunismul român? Tineretul. Acest tineret se înhamă tot mai dificil la sistemul perimat al comunismului român, vorbesc pe faţă contra, se încadrează dificil în muncă (constituie adevărate probleme din acest punct de vedere). Aproape majoritatea tineretului se simte alienată faţă de lozincile partidului; UTC a devenit o caricatură inutilă şi ineficientă, majoritatea supraestimează Occidentul, vor să emigreze. Tineretul a ajuns azi în situaţia în care Marx vedea proletariatul la sfârşitul secolului al XIX-lea, care „nu avea de pierdut decât lanţurile şi de câştigat o lume întreagă".

Domnule Vlad Georgescu, v-o spun tot fără reproş, ocupaţi-vă de acest tineret. „Tinerama", cum este astăzi alcătuită, e utilă, răspunde dorinţei legitime de divertisment, este împănată cu numeroase lucruri utile, dar este prea puţin. Şi să ştiţi că, dacă azi ţara noastră are o speranţă de a umaniza comunismul, nu o văd decât în tineret. Emisiuni ca „Scrisoare din America" sau „Cvartetul duminical" sunt utile, dar nu au aspectul militant, ci doar de divertisment şi, pe undeva, de supraestimare a Occidentului şi de a aprinde dorinţa de emigrare.

Dar unde să emigreze românii, domnule Vlad Georgescu? Dacă ar emigra toţi românii, cubanezii, ruşii, chinezii, ca să nu mai vorbesc de popoarele sărace, ce s-ar întâmpla cu Occidentul?

Transformarea regimului, deşi dificilă, nu poate veni decât din rezistenţa noastră activă sau pasivă. Nu din pesimismul, nu din credinţa că nimic nu se mai poate face. Totul este în mâinile noastre. Cred că organizarea ilegală în mici grupuri de trei-patru persoane este cea mai utilă acum. Istoria şi maniera organizării adevăraţilor comunişti din ilegalitate ne-ar fi azi de mare utilitate.

O mare utilitate are acum opoziţia permanentă la toate nivelele, ceea ce ar face sistemul să fie greu de guvernat, mijloacele actualilor burghezi asupritori s-ar transforma treptat, nu ar mai conduce o turmă de oi nătânge, ci un popor de care trebuie să se ţină seama.

Nu mă mai refer la religie, deoarece e foarte puţin de făcut, religia oficială fiind parte a sistemului de represiune (în afara celor câţiva preoţi bine cunoscuţi pentru atitudinea lor, mulţi în închisoare). Acţiunea cultelor neortodoxe este utilă, dar dezbină poporul nostru din alte puncte de vedere.

Poate că ar fi utilă în ţară crearea unui partid clandestin, chiar a câtorva, care, deşi puţine numeric, să constituie o speranţă pentru viitor. Sindicatele libere ar trebuie reconstituite. Desigur că, la început, aceste forme ar fi hibride şi cu puţină eficienţă, dar până la urmă lucrurile s-ar transforma în bine. În orice caz, trebuie respinsă credinţa că regimul ar tolera oficial aşa ceva şi totul să se facă numai ilegal, indiferent de numărul de indivizi care ar iniţia aceste forme de organizare[1].

Criza regimului, dezastrul economic, degringolada morală, alienarea tineretului sunt elemente care ar putea fi o bună bază de organizare.

Detaşamente înaintate ale muncitorimii noastre, în primul rând minerii, tineri entuziaşti şi generoşi, ar putea face primul pas. Am trece astfel peste nimicnicia noastră şi stima pentru noi ar creşte. În toate aceste lucruri ne puteţi ajuta, aşa vă puteţi îndeplini misiunea. Sprijiniţi pe cei care luptă, pe cei care suferă, pe acei anonimi care duc greul în ţară.

Lăsaţi boiernaşii dornici de emigrare şi viaţă bună în Occident, oricum se descurcă ei până la urmă. Deveniţi deci un post de radio militant şi îndrumător pentru noi cei din ţară.

O puteţi face dacă vreţi.

Cu deosebită stimă.

---

1. Paragraful nu a fost citit la postul de radio.

Ion Velican, [noiembrie] 1982, difuzată la 21 noiembrie 1982[1]

Scrisoare către Comitetul judeţean de partid Timiş,

Stimaţi tovarăşi,

(Parcă aşa se începe, nu?) Vă scrie un om care niciodată nu a fost membru de partid, pe numele lui de familie şi de scriitor – Ion Velican. Pentru că primul-secretar e mereu schimbat în judeţul Timiş, vă scriu dvs., Comitetului judeţean, în general, în speranţa că secretarul cu propaganda (şi nu numai Domnia Sa!) îşi va lua notiţe folositoare.

În urmă cu 30 de ani mi se punea la gât cravata roşie de pionier. În urmă cu 16 ani, debutam ca prozator, concomitent în revistele *Amfiteatru* (din Bucureşti) şi *Orizont*, (din Timişoara). În urmă cu 14 ani, mă angajam la revista *Orizont* în funcţia de corector principal, unde aveam să semnez condica până în luna august a.c. În urmă cu 12 ani, debutam editorial cu romanul *Rătăciri de duminică*, la EPL Bucureşti[2]. În urmă cu 10 ani, începeam să semnez în săptămânalul timişorean *Orizont*, rubrica de aforisme „Evrika!". În urmă cu 44 de ani, m-am născut la Bucureşti, dintr-o familie nevoiaşă. Tata a fost muncitor tramvaist, apoi muncitor textilist, paznic, om de serviciu, lucrător cu ziua – în prezent decedat. Mama a fost femeie de serviciu, spălătorească – în prezent pensionară. Am o soră – membră naivă de partid, blândă şi cinstită.

V-am spus toate astea ca să vă reamintesc că am origine socială sănătoasă, deşi asta nu se mai poartă cu atâta zel, ca prin anii copilăriei mele pe care mi-am petrecut-o în Oltenia şi în Banat în anii de după război, în mizerie şi foamete. Apoi, m-am înfruptat din anii de democraţie populară ţinând în stânga felia de pâine cu marmeladă şi în dreapta lingura cu untură de peşte. Dar pe băncile acelea şubrede ale şcolii tinereţii mele am visat la o lume dreaptă şi îmbelşugată. Zilnic, dascălii mei îmi desenau în frumoase cuvinte paradisul ce ne aşteaptă prin anii '60, apoi cândva prin anii '70, apoi pare-se prin anii '80, apoi, după ce vom fi plătit miliardele de datorii, deci prin anul de graţie 2000, când voi fi şi eu ieşind la pensie în Republica Socialistă România. Dar se pare că aţi mai scăpat de-o pensie. Multe economii vă aşteaptă. Ca să revin: da, în tinereţea mea credeam sincer în comunism. Am fost omul dumneavoastră, cum s-ar zice. Iar pe

1. L.M. no. 42, November 21, 1982.
2. Editura pentru Literatură.

drum, m-aţi pierdut, cum se pierd grăunţele dintr-un sac găurit. Să nu vă faceţi însă impresia că acum sunt omul capitalismului. Această societate e încă necunoscută de mine. Dar primele semne ale acestei cunoaşteri încep să se înfiripe.

Această schiţă de autobiografie nu vrea să fie decât mărturia unei realităţi şocante: dacă şi eu am luat hotărârea să-mi părăsesc ţara, eu, cel care mă întorceam acasă din concediu întotdeauna mai devreme cu 7-8 zile, de dor, dacă şi eu am plecat în lumea largă, eu, cel legat de limba românească precum mama de pruncul ei din pântec, dacă şi eu m-am decis să renunţ la viaţa uşor privilegiată a scriitorului român, dacă şi eu am luat hotărârea să fug (căci ăsta-i termenul consacrat), eu, cel legat de spiritualitatea românească prin truda mea de zi cu zi asupra cuvântului ce exprimă adevărul, e semn că ceva nu merge deloc bine în România. E ca şi cum rotiţele acelea mici şi aparent neînsemnate dintr-un ceasornic uriaş, încetul cu încetul, îşi părăsesc locul. Într-o zi, marele şi iubitul nostru ceasornicar va fi în mare criză de piese de schimb. Dar piesele umane nu se vor confunda niciodată cu piesele de schimb dintr-un mecanism anorganic. Aveţi grijă, dragi tovarăşi, de piesele umane pe care de la o vreme le pierdeţi sistematic. Judeţul Timiş, pare-mi-se, deţine locul unu la acest capitol. Nu cumva vă revine şi dvs. o parte din vină?

Sunt membru al Uniunii Scriitorilor din RS România din anul 1973. Membru stagiar – conform statutului nostru profesional. Nici acum, în 1982, după aproape nouă ani de stagiatură, nu am fost titularizat, deşi, între timp, am devenit autor a şase cărţi. Asta, datorită practicilor de partizanat şi corupţie din cadrul Biroului Uniunii Scriitorilor, unde nouă sau zece critici literari plus câţiva scriitori decid (vezi Doamne, prin vot secret) care scriitori merită să fie consideraţi copţi la talent şi care nu. Nu se ţine cont nici de aria întinsă de publicistică a scriitorului, nici de valoarea operei sale, care de cele mai multe ori nici nu e cunoscută. În felul acesta, dacă am împinge puţin istoria înapoi, ar putea ajunge membru al Uniunii Scriitorilor un Prale[1], „firea cea întoarsă", şi ar rămâne pe dinafară un Alecsandri, un Eminescu, un Creangă.

M-a afectat profund netitularizarea mea în Uniune şi mă întreb dacă numai incompetenţa unui juriu de cheflii (în majoritate) se face vinovată de mâhnirea mea sau dacă există şi cauze obiective (cu nuanţă politică) ce au contribuit la înfăptuirea acestui abuz. La acestea se adaugă tot felul de tracasări în relaţiile mele cu editurile. Ba mi s-au pierdut manuscrise (Scrisul românesc), ba mi s-au amânat până la Sfântu' Aşteaptă (Albatros), ba nu mi-au fost primite (Facla şi Dacia).

---

1. Ioan Prale (1769-1847), scriitor român, cunoscut pentru *Psaltira prorocului şi împăratului*. Mihai Eminescu l-a numit (în „Epigonii") „Prale, firea cea întoarsă".

Adaug la toate acestea insatisfacţiile de zi cu zi : situaţia precară din cadrul redacţiei în care lucram şi unde eram ameninţaţi cu darea afară datorită ineficienţei revistei (de aproape şapte ani, toată redacţia stă cu sabia lui Damocles deasupra capului : „Ne desfiinţăm, nu ne desfiinţăm, ne desfiinţăm, nu ne desfiinţăm ! ") ; scrisul meu satiric nu se putea manifesta decât parţial, pentru că cenzura s-a desfiinţat numai pe hârtie. Nu e de neglijat nici timpul enorm irosit în timpul aprovizionării personale cu cele necesare traiului (alimentele, se ştie, constituie urgenţa numărul 1) ; insatisfacţii permanente de ordin material (unele articole au ajuns să fie onorate cu hilara sumă de 18 lei !) – pe o carte ceva mai subţire iei mai puţin decât câştigă un şef de aprozar într-o lună. Astea toate, şi altele care nu încap aici, m-au determinat să iau drumul Occidentului în acord cu una dintre propriile mele sentinţe aforistice în care susţineam că „Patria nu e doar pământul de sub picioare, ci şi locul de sub o anume stea ! ".

Şi acum, după această destul de lungă introducere, din care sper că v-aţi edificat asupra neînsemnatei mele persoane şi asupra motivelor ce m-au determinat să iau o hotărâre extremă, voi încerca să vă fiu de folos prin optica mea recunoscut sinceră şi intransigentă la adresa unor realităţi româneşti (în speţă, timişorene), asupra cărora nu m-am putut exprima liber pe când eram în ţară.

Cum lăudătorii regimului se găsesc şi la Timişoara cu ghiotura, consider că puţină „critică constructivă" nu v-ar prinde rău. Începutul l-am făcut prin '78, la una din Adunările generale ale Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, când am ridicat în faţa primului-secretar de pe atunci, Mihai Telescu[1], şi a lui George Macovescu[2] (pe atunci preşedinte al Uniunii Scriitorilor) problema aprovizionării oraşului Timişoara, probleme ale moralităţii tineretului, a cerşetorilor, a regimului de paşapoarte etc. şi când am fost întrerupt de trei ori de către primul-secretar, sub privirile stupefiate ale obştei scriitoriceşti, asupra căreia plutea un duh de bătrâneţe şi laşitate.

1. Mihai Telescu (n. 1925), membru de partid din 1945, membru CC al PCR (1969--1979), membru supleant al Comitetului Executiv al CC al PCR (1971-1974), membru supleant al CPEx (1974-1979). Prim-secretar al Comitetului Judeţean de Partid al judeţului Timiş între 1978 şi 1979.
2. George Macovescu (1913-2006), membru de partid din 1936, membru al CC al PCR (1969-1984), ministru plenipotenţiar al RPR în Statele Unite (1959-1961), adjunct şi prim-adjunct al ministrului Afacerilor Externe (1961-1972), ministru al Afacerilor Externe (1972-1978). Preşedinte al Uniunii Scriitorilor în perioada 1972-1981, membru al Consiliului de Conducere al Uniunii Scriitorilor din 1981 până în 1989. Vicepreşedinte al Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste (1978-1989).

De mult folos i-ar fi fost societăţii româneşti contemporane critica aspră şi obiectivă, oricât de distructivă ar părea ea unor minţi îmbătate de ideologie. Aşadar, stimaţi tovarăşi, vă invit să descoperiţi propriul dvs. oraş prin prisma unui condei care nu v-a fost de mare trebuinţă şi mereu l-aţi certat, pe când respira lângă dvs.

Ia încercaţi să vă sculaţi din paturile dvs. confortabile, într-o bună dimineaţă, pe la orele 6, şi prefaceţi-vă că vă duceţi la fabrică. Urcaţi-vă în tramvai, în troleibuz sau autobuz, îmbulzindu-vă şi stând agăţaţi pe scări. Mai lăsaţi maşinile cu număr mic ce stau într-adevăr departe de întreprindere. Timp de un sfert de oră veţi auzi şi glume, şi vaiete, şi ironii la adresa dvs. înşivă şi la a altora, de mai sus. Căci prin mijloacele de transport în comun, oamenii au gura mai slobodă. Am uitat să vă spun că ar fi mai indicat să vă treziţi de pe la 4-5, ca să vă asiguraţi şi un loc la una din cozile atât de frecvente care asigură un ciudat echilibru societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Pe la orele 10-11 daţi o raită prin centru, prin cofetării, prin café-baruri, prin restaurante, pe străzi şi veţi fi mai aproape de adevărul „cetăţii".

Prima urgenţă a acestor locuri ar fi, mi se pare, prezenţa cerşetorilor şi, în special, a copiilor cerşetori, în număr jenant de mare, spre ruşinea municipalităţii care are în fiecare mare primar un ilustru anonim. Deşi există o decizie a Consiliului Popular Municipal care reglementează acest punct, peisajul timişorean este poluat de această practică ; el n-ar trebui să caracterizeze societatea socialistă. Reţineţi că ziarul *Drapelul Roşu* nu a însăilat niciodată vreun articol pe această temă, ca şi cum în felul acesta s-ar apăra ştaiful şi blazonul nealterat al presei.

Între timp, mai intraţi şi prin magazine şi prefaceţi-vă că vreţi să cumpăraţi câte ceva. În primul rând, va asigur că veţi fi primiţi cu ostilitate de către majoritatea vânzătoarelor, acrite şi ele de viaţa asta plină de privaţiuni. Apoi, presupunând că veţi găsi câte ceva de cumpărat, veţi vedea cu câtă nonşalanţă se umflă preţurile sau cu câtă bucurie nu vi se mai dă restul ; dacă veţi scoate carnetul, veţi vedea cum unele produse zac pitite prin depozite. Despre ambalaje, nu mai are rost să vorbim. Astea sunt pentru risipitorii din capitalism.

La prânz, v-aş recomanda să serviţi masa la un restaurant (de pildă, la „Palace", împreună cu familia). Bugetul dvs. va fi serios zdruncinat, căci un anumit procent, destul de sporit, va intra în buzunarul statului, iar altul, deloc neglijabil, în punga ospătarului. La urmă socotiţi cam ce v-a rămas din salariu. Cum ar spune omul din popor : „Cinci câştig, şapte mănânc, ce rămâne bag în pungă". Intraţi apoi, aşa, din curiozitate, şi prin nişte berării (de recomandat : Ciocârlia, Cina, Bastion, Badea Cârţan) şi vă veţi speria de cât poate câştiga un

barman – ceva mai mult decât un prim-secretar. Asta datorită tertipurilor şi îndemânării cu care deşartă halbele în gâtul unor consumatori abrutizaţi de neşansa unui trai civilizat în totalitatea sa. După masă, colindaţi din nou prin magazine (mai ales prin cele alimentare) să vedeţi goana jalnică a muncitorului, a intelectualului după cele necesare traiului, panorama sărăciei – asta da multilateral dezvoltată, şi gândiţi-vă atunci la cei ce locuiesc în zona Medicinei ori a Parcului Rozelor – cei cu vile confortabile, cei cu maşini la scară (această scară, uneori de marmură), cei cu congelatoarele pline de cărnuri şi produse lactate care au poposit acolo parcă din cer, cei puternici, cei bogaţi. Crusta mic-burgheză ce se susţine pe spinarea mulţimii cu ajutorul frazeologiei de partid, pe care o exploatează cu abilitate. Aceştia, vizavi de oamenii simpli ai cartierelor – masa de muncitori care se zbate ca peştele pe uscat pentru un trai mai omenesc.

Asta-i, dragi tovarăşi, a crescut cam multişor diferenţa dintre bogaţi şi săraci, deşi propovăduiţi echitatea socialistă. Presa însă nu vorbeşte nimic despre această realitate. Despre bugetul familiei se tace mâlc de zeci de ani. În schimb, se mâzgălesc zilnic articole care-i învaţă pe ţărani cum să-şi lucreze pământul, sub titluri cazone sau semicazone din care nu lipsesc sintagme precum : „Toate forţele la..." ; „Acţiuni pe un front larg" ; „Mobilizare generală la recoltatul...", „Campania de toamnă..." ; „Oamenii muncii raportează..." etc. etc.

În *Drapelul Roşu* (unii spuneau „şerveţelul roşu") apar însă şi critici, uneori foarte aspre, precum : „A luat foc o claie de fân. Ce fac pompierii ? S-au ars ! ", sau „Vânzătoarea C.T. a dat lipsă la gramaj. A fost amendată cu 250 de lei. Să-i fie de învăţătură", ori : „Bişniţarul M.I. a fost surprins plasând ceasuri electronice şi ţigări Kent. Organele de miliţie i-au confiscat marfa. Acum lui M.I. i-a stat... ceasul ! ". Adeseori apar poze cu copii care de ani de zile tot dispar, dar rareori mai şi apar. Unde s-or tot duce copiii aştia de vreo 7-8 anişori ? Că pe Traiskirchen n-am văzut niciunul. Citeşti în acest ziar articole fără niciun Dumnezeu, de te şi întrebi : cui servesc ele ? Nici cititorului, dar nici partidului. Pagina culturală, fără versurile toboşarilor, ar fi acceptabilă. Mica publicitate adeseori suplineşte umorul, căci poţi citi, de pildă : „Vând maşină cusut dame" ; „Pierdut iapă sură, găsitorului bună recompensă". Pe ultima pagină – ştiri externe, trei-patru ştiri cu litere cât puricii. Alături, în schimb, tot pe pagina externă, cu litere de-o şchioapă – reclamă la „Seara Bănăţeană" a Continentalului ori la „Crama Bastion", locuri unde unii redactori sunt primiţi cu mari onoruri. Dacă răsfoiţi cu sinceritate acest ziar într-o frizerie, să zicem în cea de pe Bd. Republicii, unde pentru un tuns şi un ras dai aproape cât câştigi într-o zi de lucru, veţi vedea că stăm prost şi cu presa de partid.

Se apropie ora la care ar fi cazul să treceţi pe la Comitetul judeţean, să semnaţi condica de plecare (adevărul e că nici nu ştiu dacă există o asemenea condică, dar n-ar fi rău dacă s-ar introduce în caz că lipseşte) şi să consemnaţi acolo şi un prim pas spre cunoaşterea adevărului-adevărat. Şi uite aşa, în câteva zile, în câteva luni, aţi putea deveni nişte funcţionari de partid cu picioarele pe pământ. Mai lăsaţi şedinţele interminabile în care deformaţi realitatea şi treziţi-vă, până nu e prea târziu, din postura ingrată în care vă complaceţi. Aplecaţi-vă cu mai multă dăruire asupra durerilor celor de jos. Ia vedeţi ce-i prin Gara de Nord, care ar trebui să fie o poartă de intrare demnă de tradiţia civilizată a oraşului, nu un focar de infecţie ; colindaţi seara pe străzile cufundate în beznă ale periferiei şi vă veţi convinge cât sunteţi de luminaţi. Nu uitaţi nici de copiii oraşului. Parcul pionierilor se îmbujorează doar o dată pe an (de Anul Nou), şi atunci atât de artificios şi rece, încât te apucă bucuria că nu mai eşti copil.

Despre relaţiile neprincipiale şi corupţie nu voi mai spune nimic, pentru că ele sunt ca pânza Penelopei : interminabile. Crusta şefilor mai mari sau mai mici din întreprinderi înfloreşte ca spinul în primăvară, în detrimentul celor mulţi care trăiesc numai din salariu. Şi la ora actuală se ştie : cei care trăiesc numai din salariu în România sunt pierduţi. De aceea se şi fură atât de mult. Nu e întreprindere din care să nu se fure, chiar dacă aceasta ar produce sârmă ghimpată. Un lucrător de la abator îmi spunea că la ei toţi fură carne, dar să considerăm asta operă de patriotism, pentru că în felul acesta mai ajunge şi omul de rând la un kilogram de proteină, altfel, toată carnea ia drumul exportului.

Deci ei, cei ce fură, se sacrifică, îşi jertfesc cinstea în favoarea poporului, Ciudată optică, dar semnificativă. La acelaşi capitol al eticii s-ar putea vorbi şi despre răsfăţul fiilor de ştabi, care nu numai că au de toate şi fac ce vor, dar au şi posibilitatea unui viitor mai... luminos. Un singur exemplu grăitor cred : la examenul de admitere la Facultatea de Medicină, de anul trecut, au reuşit cam toţi candidaţii care proveneau de la Liceul „C.D. Loga", unde, se ştie, învaţă fiii sus-puşilor.

Stimaţi tovarăşi (continui fomula de adresare, ştiind câtă oroare aveţi de cuvântul „domn"), ţin să vă aduc la cunoştinţă un lucru care n-o să vă bucure : oamenii de rând vă judecă aspru. Pentru că le vorbiţi de sus, pentru că nu le apăraţi interesele (decât rareori), pentru că v-aţi izolat în turnul dvs. (ideologic, nu de fildeş) şi le vorbiţi într-o limbă neconvingătoare, pentru că vorbele sunt adesea contrazise de fapte. Oamenii muncii însă îşi mai pun speranţe în dvs. şi îşi avertizează câteodată asupritorii : „Aveţi grjă, că mă duc la partid" sau „Vă dau pe mâna judeţului ! ", ca şi cum, vezi Doamne, acolo sus cineva îi iubeşte. Se înşală amarnic. Asupritorii lor de zi cu zi sunt de cele mai multe ori medaliaţii dvs.

Iată, v-am înşirat telegrafic câteva puncte de vedere (ar fi fost mult mai multe, dar spaţiul n-o permite) care aici, în ţară, ar fi putut constitui subiectul multor reportaje şi articole, care ar fi servit societatea şi i-ar fi făcut acesteia mai mult bine decât laudele anapoda ale unor condeie lipsite de orice fel de scrupule. Ca scriitor, nu m-am putut realiza decât parţial în România. M-am bucurat însă de câteva ori de sprijinul dvs. Nu doresc altceva decât să acordaţi acelaşi sprijin oricărui om al muncii, aşa încât să se audă cât mai rar (sau, dacă se poate, deloc) despre abuzuri, mizerie morală, suferinţă. Adresându-mă dvs., îmi spun că e normal să vedem şi binele, şi răul din jurul nostru.

Nimeni nu poate contesta realizările judeţului Timiş, dar acum, când trecem prin grea cumpănă, trebuie să găsim în noi puterea de a ne privi în oglindă, oricât de strâmb, am părea. Şi nu-i mai priviţi cu duşmănie pe cei care vor binele ţării! De la oricare tribună ar vorbi. Aş vrea să cred în însănătoşirea societăţii pe care o conduceţi, de aceea mi-am luat inima în dinţi şi v-am scris pe această cale neiubită de dvs., dar apreciată de mase, în speranţa că barem pe ici, pe colo veţi fi de acord cu mine şi veţi lua măsuri binefăcătoare.

„Un marinar pensionar", [început] 1983, difuzată la 27 martie 1983[1]

Stimate dle director,

Doar de câteva ori până acum am reuşit să vă scriu, aceasta poate şi din cauza faptului că nu am avut posibilitatea să o fac, cât şi pentru că nu îmi ajunsese iar nivelul amărăciunii să dea peste cap.

Vă scrie un marinar pensionar care nu poate sta la o parte când vede atâta răutate şi necaz ce s-a abătut asupra marinarului şi vieţii sale.

Marina noastră comercială, care se ridicase la un bun nivel profesional şi tehnic, având oameni care ţineau la tradiţiile formate, acum a ajuns un fel de oaie neagră a Constanţei. De ce? Pentru că tov. Stoian[2], primul-secretar al judeţului

1. L.M. no. 11, March 27, 1983.
2. Ion Stoian (n. 1927), membru de partid din 1945, membru supleant al CC al PCR (1965-1969), membru al CC al PCR (1979-1989), membru supleant al CPEx (1979-1989), secretar al CC al PCR (1984-1989). Amabasador în Republica Populară Socialistă Albania (1971-1978), adjunct al şefului Secţiei Organizatorice a CC al

Constanţa, a preluat frânele de la Vasile Vâlcu[1], cel mai înverşunat duşman al marinei şi marinarilor, aşa că au ajuns ca în câţiva ani să ajungem cu flota la un colos, pentru România, dar cu cea mai veche şi înapoiată tehnică. Mai ales şi datorită indicaţiilor preţioase ale celui mai iubit dintre fiii noştri, cel dintâi marinar, marele nostru cârmaci, a se citi „cârpaci", am ajuns cu flota pe butuci, în stare vecină cu dezastrul.

Bineînţeles că nu vă spun o noutate, situaţia fiind aceeaşi şi în toată ţara, fenomenul fiind devenit general.

În legătură cu flota se fac tot felul de planuri, promisiuni gârlă, dar până la urmă nu se alege decât praful de pe tobă.

De mai mulţi ani de zile ne chinuim pentru a ni se mări indemnizaţia de hrană pentru marinari şi indemnizaţia de străinătate. Indemnizaţia de hrană pentru străinătate este stabilită astfel : pentru comandant 2 dolari/zi, ofiţerii fără alegere 1,55 dolari, marinarii, timonierii, motoriştii, ajutorii mecanici 1,20 dolari, ospătarii, marinarii stagiari, elevii stagiari 0,90 dolari. Iar pentru hrană se dau primele 10 zile, 39 lei/zi/om, după care se dau 18 lei şi un dolar. Acum ştiind şi dvs. care este situaţia dolarului, care este situaţia reală a preţurilor pe pieţele lumii la alimente, veţi vedea că abia avem cu ce ne ţine zilele, să nu picăm peste fiarele cu care ne facem serviciul. Din cauza aceasta, mulţi se îmbolnăvesc de stomac şi alte complicaţii. Controalele medicale sunt doar o formalitate. Apropo, că mi-am adus aminte, îmi pare rău dacă n-aţi aflat că dr. Costel Galalae a decedat de câteva luni de zile la spitalul puşcăriei[2].

Dar la conducerea acestei întreprinderi care este NAVROM Constanţa a ajuns un inginer constructor naval care habar n-are să construiască nave ca lumea, dar

---

PCR (1978-1979), prim-secretar al Comitetului Judeţean de Partid al judeţului Constanţa (1979-1983), adjunct al ministrului Comerţului Exterior (1983-1985), ministrul Afacerilor Externe (noiembrie-decembrie 1989).

1. Vasile Vâlcu (1910-1999), membru de partid din 1929, al CC al PMR (1958-1960), membru al CC al PRM/PCR (1960-1979), membru supleant al Comitetului Executiv al CC al PCR (1965-1969), membru al Comitetului Executiv al CC al PCR (1969-1974), membru al CPEx (1974-1979), membru-preşedinte-vicepreşedinte al Comisiei Centrale de Revizie (1979-1989). Şef al Departamentului A din Direcţia Generală a Securităţii Statului (1952-1954), şef al Direcţiei I de Informaţii Externe din MAI (1954-1955). Prim-secretar al Comitetului Regional de Partid Dobrogea (1955-1965). Prim-secretar al Comitetului Judeţean de Partid al judeţului Constanţa în anul 1973.
2. Doctorul Galalae a fost condamnat în 1982 la închisoare. După relele tratamente suferite în penitenciarul Poarta Albă, a decedat.

încă să conducă o flotă de nave, care constituie chiar şi pentru un comandant de cursă lungă cu experienţă o problemă foarte grea.

Ei bine, acest ing. Buzatu Constantin, învestit cu puteri discreţionare, taie şi spânzură. Ţipă şi urlă la comandanţi, şefi mecanici şi alţi ofiţeri ca un descreierat, asta în şedinţele de comandament, şedinţele de partid şi oriunde i se iveşte, fără alegere. Ar fi cum ar fi, dacă ar fi reuşit să realizeze ceva cu aceasta, dar dintre cele mai notabile rezultate se pot menţiona trimiterea pe lumea cealaltă a doi comandanţi de cursă lungă şi unei nave.

Astfel, comandantul de cursă lungă Vasiliu Anghel lucra ca şi comandant instructor în NAVROM şi se ocupa de o serie de nave. Într-una din zile, nu ştiu precis ce s-a întâmplat la una din navele secţiei sale şi a fost chemat la dl Buzatu, unde acesta a strigat şi urlat la cdt Vasiliu, ameninţându-l în fel şi chip, făcându-l pe el vinovat de nu ştiu ce fapte mai mult sau mai puţin imaginare. Cdt Vasiliu Anghel a ascultat şi încuviinţat, după care a plecat şi a urcat în biroul său, s-a aşezat pe scaun şi acolo a rămas, a făcut infarct. De la birou l-au luat şi dus la spital unde, după puţină vreme, şi-a dat duhul. Cauza fiind presiunea şi ameninţările făcute de dl Buzatu asupra sa. Nu s-a făcut prea mare vâlvă pe seama aceasta, dar oricum a transpirat, şi este păcat ca acel om să zacă sub pământ nevinovat din cauza acestui satrap.

Altul a fost cazul comandantului de cursă lungă Calman Theodor, care răspundea şi el de câteva nave. Într-o noapte, fiind două nave alăturate, una având motoarele ce pun generatoarele electrice în funcţiune defecte, se alimenta cu energie electrică de la nava alăturată. La nava care-i alimenta a luat foc tabloul de distribuţie electrică, probabil din cauza suprasolicitării ori din alte motive, cauzele nefiind de tot elucidate. Odată cu incendiul s-a declanşat alarma. Ofiţerul care a declanşat bioxidul de carbon pentru stingerea incendiului nu a ştiut că în compartimentul maşinii se mai afla încă un motorist, de 23 de ani, la prima lui zi de ambarcare, şi îl omoară pe acela acolo. Comandantul Calman Theodor a fost învinuit de producerea incendiului şi altele, ameninţat cu multe şi criticat. Cdt Calman Theodor pleacă şi, ajuns acasă, moare de comoţie cerebrală.

Am scris aceste rânduri în speranţa că vă veţi face ecoul celor auzite şi veţi transmite pe postul dvs. de radio acestea pentru a se şti cu cine avem de-a face. De altfel, şi prin port, şi prin oraş, ţi-e frică să vorbeşti, de teamă că nu ştii cine te ascultă şi apoi te ascunde de nu te mai găseşte nimeni nici pe lumea asta, nici pe cealaltă. Că peste tot e plin de poliţie.

Spun despre noi că suntem bişniţari. Dar realii bişniţari sunt ei, că, de exemplu, echipajul unei nave cumpărase cu banii lui un videomagnetofon pe care-l foloseau pe navă. Au venit unii, poliţişti şi cu vameşi, şi l-au confiscat, că

nu au voie aşa ceva. Odată luat, l-au şi pus în funcţiune la sediul lor şi se pregăteau să-l facă dispărut. Dar echipajul nu s-a lăsat şi i-au dat în judecată şi tribunalul le-a făcut dreptate şi aparatul a revenit la bord, la proprietarii lui. Deci care trebuie să apere legea şi legalitatea o încalcă în modul cel mai grosolan.

Dacă cumva mergi pe stradă şi ai, să zicem, o soţie mai frumoasă şi trece un străin pe lângă tine, că sunt destui arabi şi greci, şi îi adresează cuvinte urâte, nu poţi să-i ceri socoteală, că marinarul străin te poate bate să te omoare, iar miliţianul poate sta la câţiva paşi, cu spatele la tine, după care tot pe tine te ia la miliţie şi-ţi mai trage şi o amendă, iar străinului nu-i face nimic, pentru că de la el ia ciubucul, bani şi ţigări şi alte obiecte.

Au introdus un sistem de apreciere model Dimitriu Claudian, în care te apreciază prin calculator şi cei care nu corespund la baremuri sunt daţi în alte munci, la uscat ori la Canal, iar acolo când se duc sunt luaţi în evidenţă şi apoi li se dă o foaie de hârtie şi li se cere să facă o cerere de concediu fără plată şi să se ducă acasă, când vor avea nevoie de el va fi chemat. Uite aşa asigură statul socialist dreptul la muncă al cetăţenilor săi, dreptul la viaţă.

Pe primele pagini ale ziarelor, revistelor şi tuturor publicaţiilor din ţară, la noi apare în permanenţă cel mai iubit fiu al poporului, cel mai devotat, cel mai... şi aşa mai departe. Pe prima pagină a ziarului *Sportul*, de asemeni poza lui, unul zice într-o zi : „Uite, ăsta e cel mai mare sportiv al anului". „Dar ce a făcut în mod deosebit ? ", întreabă altul. „Ne-a învăţat să facem sport, să sărim peste mese (nemâncaţi), pe frig şi pe întuneric, cântând «Mulţumim din inimă partidului şi marelui său cârpaci.»"

Şi fiindcă fusese vorba de cântec, mi-am adus aminte că i se tot cântă mereu, în toate emisiunile, fiind mai ceva decât toţi voievozii noştri în frunte cu Mihai Viteazul, Ştefan cel Mare şi alţii, dar mă gândeam la cântecul zis cu aşa patos de răposata Maria Tănase, care se termina aşa : „Că întruna i-am cântat/ De cu zori până-nserat/ Până când s-o spânzurat" şi mă întreb, ăsta nu se mai spânzură odată, el şi tot neamul lui, în frunte cu dna inginer, doctor, academician [...] de li s-ar duce învârtindu-se ca ciocârlanul să nu li se mai vadă sau audă de urmă.

Dle director, sper, repet, ca să vă documentaţi cât de cât pentru un material în ceea ce priveşte marina comercială şi să-l daţi în emisie.

Cât despre mine, sunt „un marinar pensionar" şi nu altceva, ştiţi prea bine că mă feresc să mă dau de gol cu ceva, că ar putea să mă dibuiască şi apoi n-aş vrea să fiţi în pielea mea. Oricum, dvs. ştiţi mai bine cum trebuie ca să nu daţi în vileag, mai ales de unde a fost expediată scrisoarea[1].

1. Pasaj necitit la postul de radio.

Emisiunile dvs. sunt ascultate cu multă plăcere, mai ales cele care intră în timpul emisiunii „Actualitatea românească”.

Dorindu-vă tuturor numai bine, sănătate şi putere de muncă, să ne ajutaţi măcar pe calea undelor, vă mulţumesc pentru atenţie şi vă transmit un sincer salut marinăresc.

P.S. Am pomenit că şi o navă s-a pierdut din dispoziţia dlui ing. Buzatu. Este vorba de tancul de 150.000 tdw Unirea, pe care l-a trimis forţat în voiaj cu defecţiuni la bord care-i periclitau existenţa, fără reparaţii şi, după câteva ore, la bordul navei a avut loc o explozie şi apoi alta şi astfel de a fost pierdută nava Unirea...

Scrisoare despre 12 candidaţi la emigraţie, primăvara 1983, difuzată la 10 aprilie 1983[1]

Domnule Vlad Georgescu,

Dorim să vă aducem la cunoştinţă amănunte foarte importante privitoare la grupul celor 12 persoane arestate în perioada 30 aprilie-8 iunie 1982, în legătură cu apelul întocmit în luna martie 1982 în cadrul Ambasadei Statelor Unite ale Americii la Bucureşti şi adresat Congresului acestei ţări.

Deci, în luna martie 1982, la Ambasada SUA din Bucureşti s-a lansat un apel către Congresul SUA. În apel se cerea congresmenilor de a reanaliza acordarea clauzei naţiunii celei mai favorizate României, clauză prevăzută de legea comerţului a SUA şi care stă la baza acordului comercial româno-american.

Această lege, după cum ştiţi, în secţiunea 402 opreşte acordarea clauzei unei ţări care pune piedici în calea liberei emigrări. Acest apel reprezenta o primă etapă prin care se încerca a se aduce la cunoştinţa opiniei publice mondiale modul defectuos în care autorităţile române înţeleg să-şi respecte angajamentele luate pe plan internaţional în privinţa drepturilor omului – cu referire specială la dreptul la emigrare.

În apel se menţionau şi Pactele drepturilor omului acceptate de RS România prin Decretul 212/74 şi Actul final de la Helsinki. La apel s-a anexat o listă cu adrese şi semnături.

1. L.M. no. 13, April 10, 1983.

Pe listă au fost adunate numai în trei ore circa 300 de semnături ale unor persoane dornice să emigreze şi cărora statul român le făcea greutăţi în calea realizării dreptului lor garantat de Pactele ONU şi de Actul final de la Helsinki.

Funcţionarii Amabasadei SUA au oprit adunarea de alte semnături, impresionaţi fiind de numărul mare de oameni ce se strânseseră în curtea consulatului. Pentru a-i face pe oameni să se împrăştie, li s-a spus că apelul va fi transmis Congresului prin poşta română, ştiut fiind că aşa ceva nu poate scăpa de filtrul Securităţii române. Prin poşta română au fost expediate doar trei xerocopii, de către Manolache Florian, Constantin Lucian şi Proca Mircea. Originalul a rămas la Consulatul SUA din Bucureşti. Securitatea română a descoperit doar xerocopiile pe care le-a putut opri cu excepţia, se pare, a uneia, aceea expediată de Manolache Florian, deoarece s-a întors cartea poştală cu confirmarea de primire – ştampilele Congresului SUA.

Cercetările făcute de către Securitatea română, pe baza copiilor ce le sustrăsese din poştă, violând astfel convenţia internaţională a poştelor şi telecomunicaţiilor de la Geneva, nu au dus la aflarea autorilor apelului.

Intrigată de acest insucces, Securitatea a trecut la presiuni asupra celor ce erau bănuiţi că ar fi putut realiza acţiunea. Pe data de 12 aprilie 1982, colonelul Marcu, asistat de colonelul Dobre şi de alţi ofiţeri ai Securităţii române, au anchetat timp de o zi întreagă pe Constantin Lucian, Proca Mircea şi Naum Lucian în legătură cu apelul către Congresul SUA, precum şi despre acţiuni ce urmau a mai avea loc. Nici de această dată nu au putut stabili nimic concret care să poată duce la judecarea sus-numiţilor. Cu această ocazie i-au avertizat să nu mai acţioneze în grup.

Dorind totuşi să stopeze acţiunile noastre, au început urmărirea unora din cei 12 care ulterior au fost arestaţi în mod abuziv, cu încălcarea flagrantă a Codului Penal al RSR. Arestarea a 10 dintre ei – Andreescu Mihail, Constantin Ion, Condruţ Dragoş, Manolache Florian, Moroşan Gabriel, Marin Aurel, Lepădatu Gabriel, Naum Lucian, Panait Romeo şi Proca Mircea – a survenit în dimineaţa zilei de 30 aprilie 1982. Aceştia au fost invitaţi la Inspectoratul Miliţiei Capitalei sub pretext că ar fi necesare lămuriri în legătură cu cererile lor de plecare definitivă.

Odată aduşi la sediul IMM Bucureşti[1], au fost acuzaţi de „asociere în vederea comiterii de infracţiuni", art. 323 Cod penal, fără însă a se preciza infracţiunea. Anchetatorul lor, maiorul Păduraru, a făcut presiuni asupra lor ca să recunoască o presupusă acţiune prin care urma ca cei 12 să oprească în după-amiaza zilei de

1. Inspectoratul Miliţiei Municipiului Bucureşti.

30 aprilie coloana prezidenţială pentru a-i înmâna un protest. Prin această acţiune urma ca cei 12 să tulbure grav ordinea şi liniştea publică. Articolul 321 din Codul Penal actualmente în vigoare în RSR arată clar că tulburarea liniştii şi ordinii publice trebuie înfăptuită pentru ca persoanele respective să poată fi pedepsite. Articolul nu pedepseşte nici măcar tentativa, nicidecum nu se acceptă o presupusă intenţie. Deci abuzul este evident, mai ales că, din cei 12, Constantin Lucian şi Petrescu Victor nu erau în Bucureşti în momentul arestării. Constantin Lucian era plecat pe teren în interes de serviciu, fiind geolog, iar Petrescu Victor de asemenea lipsea din Bucureşti pentru un interes personal. Constantin Lucian a fost arestat pe 3 mai 1982, iar Petrescu Victor pe 8 iunie 1982, sub acelaşi pretext. Înscenarea şi abuzul se văd în mod clar şi din biletele de eliberare din penitenciar a celor doi, căci acestea menţionează ca dată a arestării 30 aprilie 1982, şi nu data reală. Adevărul este că Securitatea a considerat acest moment ca prielnic acţiunii sale.

Procesul s-a desfăşurat într-un strict secret, într-o zi în care judecătoriile sunt închise, pe data de 3 iulie 1982, la Judecătoria sector 6 – complet de judecată condus de judecătoarea Caramihai. Printre altele fie spus, şi în ziua de astăzi judecătoarea Caramihai, care este şi vicepreşedintă a Judecătoriei sectorului 6, face alergie când aude de Dosarul 5300/1982, dosar de altfel secret, la fel ca şi sentinţa 472.

Cei 12 au fost aduşi în lanţuri grele, Securitatea îngrijindu-se ca printre eventualii curioşi ce se găseau în preajma Judecătoriei să împrăştie zvonul că aceştia sunt implicaţi într-un viol odios. De fapt, Securitatea era cea care violase libertatea celor 12 şi ducea la înfometarea şi persecutarea familiilor acestora.

Rechizitoriul nu numai că nu a fost dat inculpaţilor, dar a devenit ultrasecret deoarece făcea referire la Apelul către Congresul SUA şi clauza naţiunii celei mai favorizate.

Sentinţa 472 a fost trimisă celor 12 la penitenciarul Rahova în aşa fel alcătuită, încât lipseau însăşi motivele condamnării. Dosarul de urmărire şi cercetare penală 5300 a fost şi este ţinut secret, acesta conţinând şi o xerocopie de pe apelul către Congresul SUA ca piesă de bază în sprijinul acuzării, însă despre care s-a evitat să se vorbească, implicând serioase complicaţii în relaţiile regimului de la Bucureşti cu alte ţări şi în special SUA.

În timpul procesului, toţi cei 12 au avut o atitudine demnă, arătând că se consideră prizonieri de conştiinţă şi respingând acuzaţiile fanteziste ce li s-au adus, acuzaţii care erau chiar în flagrantă contradicţie cu legile RSR.

Detenţia grupului celor 12 a fost efectuată pe cea mai dură secţie din penitenciarul Rahova-Bucureşti, secţia specială sau, aşa cum este cunoscută de fapt,

secţia SS5 – condusă de Securitate. În timpul detenţiei, mai toţi membrii grupului au fost bătuţi cu bastonul de cauciuc, iar unul dintre ei, Constantin Lucian, a fost închis cinci zile în camera de tortură denumită de Securitate „camera de izolare". În această secţie, deţinuţilor li se refuză cele mai elementare drepturi. Atunci când primeau cărţi poştale pentru a le trimite familiilor, acestea dispăreau fără a mai ajunge la destinaţie.

Secţia este profilată pe chinuirea psihică a deţinuţilor. În acest scop, printre deţinuţii politici, dar nerecunoscuţi ca atare de către regimul de la Bucureşti, sunt amestecaţi deţinuţi de drept comun gata oricând, pentru avantaje minime, să producă neplăceri celor în cauză. Aceştia au parţial rolul torţionarilor din perioada neagră imediat după acapararea puterii de către comunişti în România.

Prin decretul de graţiere din 29.11.1982, 11 dintre cei 12 au fost eliberaţi. În penitenciarul Rahova a mai rămas doar Constantin Ion, reţinut în mod abuziv sub pretextul că ar avea antecedente penale. De fapt, este vorba de o condamnarea cu suspendare de doi ani, condamnare survenită în urma unei alte înscenări. Se impune eliberarea grabnică din penitenciar şi a lui Constantin Ion.

Toţi cei 12 doresc să părăsească ca emigranţi şi de urgenţă RSR. Să reamintim în încheiere numele lor, deoarece ei sunt printre puţinii care, în România, au îndrăznit, în ciuda terorii dezlănţuite de Securitate, să arate opiniei publice mondiale modul în care autorităţile de la Bucureşti înţeleg să-şi respecte angajamentele internaţionale. Aceştia sunt : Andreescu Mihail, Constantin Ion, Constantin Lucian, Condruţ Dragoş, Lepădatu Gabriel, Manolache Florian, Moroşanu Gabriel, Marin Aurel, Naum Lucian, Panait Romeo, Petrescu Victor, Proca Mircea.

„Un grup de muncitori români din Libia", [primăvara] 1983, difuzată la 17 aprilie 1983[1]

Către preşedintele RSR, Nicolae Ceauşescu,

Vă scriem în numele tuturor românilor care-şi desfăşoară activitatea şi lucrează în Libia în domeniul construcţiilor de drumuri şi poduri, în cadrul Grupului de şantiere şi lucrări în străinătate (GSLS) Bucureşti.

1. L.M. no. 14, April 17, 1983.

Domnule preşedinte Nicolae Ceauşescu, această întreprindere amintită mai sus, adică GSLS Bucureşti, pur şi simplu îşi bate joc de noi, cei trimişi să lucrăm în Libia pe baza unui contract încheiat şi, mai pe deasupra, nici nu ne plăteşte pentru munca pe care o facem noi aici ; şi anume, în cursul anului 1982, din luna ianuarie şi până pe 26.XII.1982, programul de lucru a fost 10 ore pe zi. Conform contractului pe primul trimestru al anului 1982, am fost plătiţi numai aici cu 6 dinari libieni pe fiecare lună, în total 18 dinari, dar de la 1 ianuarie 1982 până la data de 26.XI.1982, programul a fost de 10 ore şi atât aici, noi, cât şi în ţară, familiile noastre nu au primit contravaloarea celor două ore lucrate de noi în fiecare zi peste program.

De asemeni, domnule preşedinte, vă mai informăm noi, cei de aici din Libia, dar probabil dvs. ştiţi foarte bine că, din data de 1.09.1982, noi nu am primit diurna necesară cheltuielilor noastre de aici, ci ni s-a dat, bineînţeles pe baza unei cereri, care apoi a trebuit aprobată, o sumă de 15 dinari, motivând că mai mulţi nu se pot da, deoarece şantierul nu are bani cu ce să ne plătească.

Domnule preşedinte Nicolae Ceauşescu, daţi dispoziţii acestei întreprinderi neserioase să nu-şi bată joc de noi, să aibă în vedere, în primul rând şi în primul rând, OMUL, drepturile elementare ale fiecărui om ; după terminarea fiecărei luni de zile de muncă automat să fim şi retribuiţi.

Dvs. ştiţi, domnule preşedinte Nicolae Ceauşescu, că cei care rămân datori şi nu-şi achită datoriile la timp plătesc şi dobânzi foarte mari, or, în cazul nostru, noi nu primim nicio dobândă în urma marilor datorii care le are compania Contranimex faţă de noi. Ba mai ştiţi, domnule Ceauşescu, că ni s-a spus de la şantier că nici bani cu ce să ne cumpere de mâncare la cantină nu sunt, deoarece s-au terminat şi banii care erau ca fond de rulment, dar noi vrem să vă spunem acum care-i situaţia cu banii muncitorilor.

Înaintea actualului şef contabil, care se numeşte Tudor, a fost un altul care se îndeletnicea cu furatul banilor de la cantină ; prin plecarea lui în ţară a rămas contabilul-şef Tudor, care împreună cu gestionarii au delapidat cantina şantierului de 3.000 de dinari ; cei doi gestionari şi-au chemat soţiile aici în vizită, le-au cumpărat bijuterii de aur, s-au distrat şi noi munctorii plătim.

Vă rog, domnule Ceauşescu, să daţi dispoziţii celor de drept să vină la faţa locului, să facă cercetări şi să recupereze această valută a noastră, a tuturor, să nu intre în buzunarul altora care nu au muncit.

Avem foarte multe de spus în această scrisoare care v-o adresăm, dar ţinem neapărat să vă facem cunoscute şi situaţia în care trăim şi muncim şi, mai ales, unde locuim noi. Locuim în nişte barăci din lemn într-o mizerie de nedescris,

câte 4-5-6 sau mai mulţi într-o cameră, fiecare baracă a fost prevăzută cu o bucătărie sau două mai mici care, la rândul lor, trebuiau dotate cu cele necesare, adică cu câte un aragaz şi butelii, dar aceste bucătării sunt ocupate de muncitori, în timp ce fiecare şef sau şefuleţ din cadrul şantierelor are la instalare aragaz şi butelii la dispoziţie, iar noi muncitorii suntem la număr, în medie pe fiecare lot, cam 300-400 şi există o singură butelie destinată nouă şi un reşou aragaz cu două ochiuri.

Domnule Nicolae Ceauşescu, de ce să fim noi aşa pedepsiţi să facem coadă la această bucătărie, deoarece mâncarea care ni se serveşte la cantină nici câinii care trăiesc prin tabăra noastră nu ar mânca-o, şi aceasta pentru că nu-i gătită de bucătari specializaţi, ci de aşa-zişii bucătari care au venit în Libia ca zidari, sudori, electricieni, şoferi şi tot felul de meserii, dar lor le convine, că fiecare ştie să facă un grătar şi mai pe deasupra este şi schimb de noapte la bucătărie, dar nu la făcut mâncare, ci la fabricarea rachiului şi un litru costă între 5 şi 10 dinari şi e convenabil pentru ei. De acolo mai beau şi şefii cei mai însetaţi de ceva tărie şi tabăra merge înainte, iar noi plătim continuu, lunar, între 18 şi 21 de dinari.

Domnule preşedinte, nu vă mai spunem pe toate, ar fi nevoie de încă atâtea coli de hârtie, dar dorim ca cele arătate de noi să nu rămână nerezolvate, iar noi vă mulţumim. Mulţumim respectuos harnicului şi neobositului colectiv de redactori şi colaboratori ai postului de radio Europa Liberă pentru citirea scrisorii.

„Un grup de artişti", [primăvara] 1983, difuzată la 17 aprilie 1983[1]

Stimate domnule director,

Suntem un grup de artişti de circ din România, angajaţi ai Circului de Stat din Bucureşti. Ne adresăm dvs. cu speranţa că cele ce vom relata vor fi în sfârşit auzite de autorităţile competente, care de altfel cunosc o bună parte din fapte, dar care din motive necunoscute întârzie să facă lumină şi dincolo de luminile strălucitoare ale arenei, în culisele circului. Adică acolo unde se petrec nu puţine fapte care sunt nu numai departe de etica şi echitatea comunistă, dar sunt departe de orice etică.

1. L.M. no. 14, April 17, 1983.

Ori de câte ori avem posibilitatea să participăm la spectacole de circ în străinătate, dar mai ales în ţările vestice, avem nevoie de aprobarea directorului circului, A. Iosefini. Care, e adevărat, ne-o dă, dar nu mai înainte de a ne arăta „înţelegători" cu el. „Înţelegere" care poate merge până la 15% din ceea ce ne mai rămâne după ce ARIA şi-a oprit comisionul cuvenit.

Sunt cazuri când A. Iosefini nu cere bani. Ne cere să-i aducem din străinătate tot felul de lucruri şi obiecte care nu se găsesc în România, dar care în străinătate costă destul de scump şi asta ne afectează destul de serios veniturile noastre, care şi aşa nu sunt din cale-afară de mari. În cazurile în care nu vrea nici valută, nici cine ştie ce aparatură tehnică, atunci cu toată modestia se mulţumeşte cu obiecte mărunţele, de preferinţă de aur de cea mai bună calitate, sau chiar pietre preţioase. Atunci când nu e vorba de artişti care călătoresc în ţările vestice, ci numai de oameni care vor să devină artişti de circ, A. Iosefini se mulţumeşte şi cu lei. Nu cu lei de circ, ci cu lei care se pot depune pe carnetul de CEC şi se pot face tot felul de cumpărături în România. Însă vrea mulţi, dacă tot sunt autohtoni. De exemplu, 10.000 de lei pentru angajarea unui pitic într-un spectacol. Nu ştim cât ia pentru o persoană de înălţime normală, probabil mai mult.

Poate că cei în drept l-ar putea determina pe A. Iosefini să nu ne mai dijmuiască veniturile. Nu din cauza codului eticii şi echităţii comuniste, ci pentru că, după toate aparenţele, are o situaţie materială mai mult decât înfloritoare. La Poiana Braşov ocupă vila Şerbănică, la Bucureşti, pe strada Câmpia Turzii, are o altă vilă. Toate astea şi altele de acest fel le-a făcut din leafa lui de director de circ şi din modestele venituri pe care i le aduc barăcile de tir din mai multe bâlciuri din ţară, A. Iosefini fiind proprietarul lor, e drept, prin interpuşi.

Nu e mai puţin adevărat că, de altfel, toate aceste lucruri se cam cunosc. În 1982 s-a deschis o anchetă în toată regula, dar care la intervenţii de sus a fost stopată. Pentru că A. Iosefini e nu numai tare în scamatorii, ci şi în relaţii sus-puse. Din care nu face, de altfel, niciun secret. De altfel, cu orice prilej, nu uită să anunţe în gura mare că are uşi deschise la Constantin Dăscălescu sau la Ion Coman[1], că e în relaţii de vizită cu tovarăşul Hegheduş de la Comitetul

1. Ion Coman (n. 1926), membru de partid din 1945, membru al CC al PCR (1965-1989), membru al CPEx (1979-1989), membru al Secretariatului CC al PCR (1980-1989). Şef al Secţiei UTM a Direcţiei Superioare Politice a Armatei (1951-1954), şef al Direcţiei Organizatorice şi Locţiitor al şefului Direcţiei Superioare Politice a Armatei (1962-1963), şef al Marelui Stat-Major al Armatei Române (1974-1976), ministru al Apărării Naţionale (1976-1980).

pentru Cultură şi Educaţie Socialistă[1], drept care ne-a atras atenţia că lui nu-i poate nimeni face nimic, pentru că asupra lui veghează partidul. Partidul şi relaţiile pe care le are. Pentru că mai are şi alte relaţii. De pildă, cu Adrian Păunescu. Cenaclul Flacăra se produce la circ, cu aprobarea lui A. Iosefini, iar la rândul său scamatorul se produce cu proză la Flacăra.

V-am scris toate acestea cu speranţa că scamatoriile cam ilegale ale directorului A. Iosefini vor înceta odată cu şperţuiala, mituirea şi alte practici care lui îi produc numai bucurii şi nouă numai necazuri şi goluri în buzunare. Sperăm de asemeni că ne veţi înţelege de ce nu ne putem semna cu numele noastre întregi această scrisoare. Noi putem să facem tot felul de numere periculoase şi să ne riscăm viaţa în arenă, în România însă a spune adevărul şi a demasca nedreptatea e încă şi mai periculos.

Cu stimă, un grup de artişti de circ din România.

Dan Ionescu, [aprilie] 1983, difuzată la 1 mai 1983[2]

Stimate domnule Vlad Georgescu,

S-a vorbit de nenumărate ori de la acest microfon despre unul dintre cele mai îngrijorătoare aspecte ale „revoluţiei culturale” româneşti, şi anume despre dărâmarea sistematică a monumentelor istorice din ţara noastră, mai ales în urma desfiinţării, în decembrie 1977, a Direcţiei Patrimoniului Cultural Naţional.

Din nefericire, trebuie să mă ocup astăzi şi eu, în calitate de membru al Comisiunii Monumentelor Istorice din România (cu sediul la Paris), de aceeaşi problemă deosebit de gravă, care pune în primejdie documentele înseşi ale existenţei noastre naţionale, tocmai într-un moment în care se arborează la Bucureşti un naţionalism de formă şi de paradă, depăşind uneori până şi limitele grotescului.

În ciuda chemărilor la raţiune care s-au făcut auzite la postul dvs. de radio, în ciuda ecourilor tot mai frecvente din presa internaţională de specialitate, dărâmarea monumentelor istorice continuă nestânjenit în România, fie prin

1. Ladislau Hegheduş a fost numit ca secretar de stat la Ministerul Culturii în 1977 şi, din 1978 până în 1989, a deţinut funcţia de vicepreşedinte al Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste.
2. L.M. no. 16, May 1, 1983.

acţiuni directe ale statului, fie prin lăsarea cu bună ştiinţă în paragină a celor mai preţioase mărturii ale trecutului nostru.

Se pare că acum a venit rândul, nici mai mult, nici mai puţin, decât mânăstirii Antim din Bucureşti, ctitoria cărturarului mitropolit Antim Ivireanul, georgian de origine, dar iubindu-şi ţara de adopţiune şi păstorind-o cu mai mare grijă decât o fac în ziua de astăzi ierarhii Bisericii Ortodoxe Române, al căror glas nu s-a ridicat încă în apărarea lăcaşurilor de cult aflate în primejdie.

Mai precis, se pregăteşte un nou act de vandalism, pe care Comisiunea noastră îl prevăzuse încă de acum câţiva ani, şi anume dărâmarea incintei mânăstirii şi mascarea bisericii cu blocuri, după o tristă metodă brevetată de autorităţile române şi folosită deja la Biserica Doamnei din Bucureşti şi în multe alte cazuri.

Dat fiind că mânăstirea Antim este unul dintre cele mai importante monumente de artă din Bucureşti şi că incinta ei datează de la întemeierea lăcaşului, adică din anul 1715, atragem atenţia încă o dată asupra monstruozităţii crimei culturale care se pune la cale, cu sânge rece, la Bucureşti.

În cazul în care acest act de vandalism va avea totuşi loc, Comisiunea va publica o broşură în limba franceză, bogat ilustrată cu imagini în culori a mânăstirii, broşură care va fi distribuită tuturor organismelor occidentale care se ocupă de păstrarea valorilor culturale europene. Această publicaţie va aduce dovezi precise despre felul cum sunt tratate vestigiile trecutului istoric într-o ţară care a avut o vreme reputaţia înşelătoare a unei politici independente şi slujind interesele naţionale.

Sperăm ca bunul-simţ să învingă în cele din urmă şi că plănuita mutilare a unuia dintre cele mai frumoase monumente din capitală să nu se producă.

Vă mulţumesc încă o dată pentru difuzarea scrisorii şi vă urez spor la lucru.

„Scutierul roşu", Bucureşti, 2 aprilie 1983, difuzată la 8 mai 1983[1]

Domnule director,

Presa occidentală a remarcat, la timpul potrivit, schimbările survenite în conducerea de partid (cu două excepţii), cât şi în compoziţia guvernului. De fiecare dată, şi în mod cu totul justificat, acestea au fost puse pe seama instabilităţii

1. L.M. no. 17, May 8, 1983.

de caracter sau a capriciozităţii lui Ceauşescu, ceea ce, până la urmă, este acelaşi lucru. Cu toate acestea, cred, este cazul să se facă şi unele observaţii mai de amănunt. Îmi asum, cu sinceră modestie, acest rol.

Desigur, instabilitatea unor funcţii, mai precis, a deţinătorilor lor, se explică prin temperamentul celui care hotărăşte ce şi cine să deţină un post sau altul. Temperament, am spus, dar gândindu-mă că de multe ori, poate de cele mai multe ori, temperamentul lui Ceauşescu este doar pârghia care îndeplineşte acţiunea, modificările fiindu-i sugerate în aşa fel încât el să aibă impresia că-i aparţin. Cea mai interesantă şi probantă schimbare în sensul afirmat este readucerea lui Manea Mănescu pe prima scenă politică a ţării şi partidului. Se ştie că Mănescu se făcuse remarcat cu ani în urmă prin insistenţele rudei sale, Miron Constantinescu[1] şi, mai apoi, prin aceea că-i revenise misiunea de a scrie, fără a semna, teza de doctorat în ştiinţele economice a lui Nicolae Ceauşescu. Discret şi foarte supus, asemuit de multe ori, în glumele frecvente de la noi, cu un câine de pază, ori cu acel câine montat la parbrizul autoturismelor unor mitocani şi care câine nu ştie decât să execute o mişcare a capului de sus în jos şi invers, Manea Mănescu este cel care, practic, a acceptat desfiinţarea guvernului ori a Consiliului de Miniştri, cum vreţi să-i ziceţi, şi mutarea lui din impunătoarea clădire din Piaţa Victoriei în câteva camere ale Comitetului Central al PCR. Caz unic în lagăr !

El mai avea un talent : reuşea întotdeauna să prezinte două-trei variante de rezolvare a unor probleme, pregătind una care în mod sigur avea să fie acceptată de şef. Cea mai rea dintre toate. Era omul care presimţea. Aceasta putea deveni o calitate dacă Mănescu ar fi încercat să-l influenţeze în bine pe şeful său. Dar el nu a făcut-o. Ce a urmărit ? O viaţă fără griji. Fără răspunderi (aşa credea, cel puţin, deoarece îi lipseşte, probabil, sentimentul istoriei). O viaţă care să-i permită o retragere oportună şi oportunistă. Ceea ce i-a reuşit.

Iată însă că, după căderea în dizgraţie a lui Burtică, de fapt intrat până în gât în afaceri dubioase şi valutare, din care a scăpat (deocamdată) prin dezvăluirea

1. Miron Constantinescu (1917-1974), membru de partid din 1936, membru al CC al PCR/PMR/PCR (1945-1960 ; 1969-1974), membru al Biroului Politic (1945-1957), membru al Secretariatului CC al PCR (1952-1954 ; 1972-1974), membru supleant al Comitetului Executiv al CC al PCR (1970-1974), prim-vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1955-1957), ministrul Învăţământului (1956-1957 ; 1969-1970), rector al Academiei de Ştiinţe Social-Politice „Ştefan Gheorghiu" (1970-1972), preşedinte al Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice (1972-1973), vicepreşedinte al Consiliului de Stat (1972-1974).

achitării datoriilor lui Nicu Ceauşescu[1] contractate la ruletă, după trecerea în rezervă a lui Dumitru Popescu, niciunul din cei rămaşi în primul cerc nu a mai reuşit să satisfacă complexul maladiv de care suferă cuplul Ceauşescu : linguşirea. Adrian Păunescu o face de la distanţă şi într-un mod ciudat, care poate însemna propria sa publicitate şi contracandidatură la un post de prim rang, şi în al doilea rând tămâierea şefului suprem cu sinceritate, iar Eugen Florescu, în ciuda importanţei pe care i-o acordă Europa Liberă, rămâne un sclav de mâna a treia, dacă nu a şaptea.

Manea Mănescu putea reprezenta o soluţie. Dar pentru care dintre problemele deschise? Ceauşescu a urmărit tot timpul să demonstreze că între ramura tânără (pe care crede că o reprezintă) şi cea veche nu există disensiuni. A vrut să nu aibă seisme în partid. Constantin Pârvulescu i-a jucat o primă festă. Ştefan Voitec[2] i-a tras numai o spaimă. Ce era de făcut? Gheorghe Apostol, neutralizat ca ambasador. De fapt, satisfăcut în orgoliile sale şi mulţumit să fie departe de lupta politică, să mănânce bine, să nu participe la şedinţe şi să fie, în sfârşit, liber. Chivu Stoica[3] mort de-a binelea, indiferent cum: sinucis ori ucis. Oricum,

1. Nicu Ceauşescu (1951-1996), fiul lui Nicolae şi al Elenei Ceauşescu, membru de partid din 1971, membru supleant al CC al PCR (1979-1982), membru al CC al PCR (1982-1989), membru supleant al CPEx (1984-1989). A fost prim-secretar al CC al UTC (1983-1987), ministru pentru Problemele Tineretului (1983-1987), prim-secretar al Comitetului Judeţean de Partid al judeţului Sibiu (1987-1989). În 1990 a fost arestat, acuzat iniţial pentru genocid, omor deosebit de grav şi subminarea economiei naţionale şi condamnat la cinci ani pentru nerespectarea regimului muniţiilor şi armelor de foc.
2. Ştefan Voitec (1900-1984), membru al Partidului Socialist (1918-1920), membru al Partidului Social Democrat (1927-1948), adept al colaborării dintre socialişti şi comunişti şi al unificării celor două partide, care a avut loc în 1948 prin crearea Partidului Muncitoresc Român. Membru al CC al PMR/PCR (1948-1984), membru în Biroul Politic al CC al PCR (1948-1952), membru supleant al Biroului Politic (1955-1965), membru al Comitetului Executiv al CC al PCR (1965-1974) şi membru al CPEx (1974-1984). Vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1956-1961), vicepreşedinte al Consiliului de Stat al RPR/RSR (1961-1984), preşedinte al Marii Adunări Naţionale (1961-1974).
3. Chivu Stoica (1908-1975), membru de partid din 1931, membru CC al PCR/PMR/PCR (1945-1975), membru al Biroului Politic al CC al PCR (1945-1948 ; 1952-1965), membru supleant al Biroului Politic al CC al PMR (1948-1952), membru al Secretariatului CC al PCR (1961-1969), membru al Comitetului Executiv al CC al PCR (1965-1969), preşedinte al Comisiei Centrale de Revizie (1969-1974), preşedinte al Colegiului Central de Partid (1974-1975). Ministru în mai multe rânduri, preşedinte al Consiliului de Miniştri (1955-1961), preşedinte al Consiliului de Stat (1965-1967). S-a sinucis cu puşca de vânătoare după o criză provocată de o aventură extraconjugală.

absent. Patilineţ[1], un dur şi un nemulţumit, dincolo de Bosfor. Iliescu[2], băgat până-n gât la... apă, adică la Consiliul Naţional al Apelor. Maurer, decrepit. Bârlădeanu, sufocat în anonimat. Urmaşi ai lui Gheorghiu-Dej, inexistenţi.

Şi totuşi, ceva nu era în ordine. Aceste nume amintite, cu excepţia celor care nu mai sunt, reprezintă, totuşi, motive de îngrijorare pentru Ceauşescu. El căuta o carte tare, pe care voia să o joace. De necrezut, a apelat, indirect, fireşte, la Alexandru Drăghici, sugerându-i să ceară reprimirea în partid. Fostul ministru de Interne şi membru al Biroului Politic, unul dintre cei care l-au ales după decesul lui Dej asigurându-i spatele prin trupele de Securitate, pare a fi totuşi un om demn. El a refuzat să facă această cerere la care avea dreptul. Împăcarea n-a fost posibilă. Mutare greşită. În schimb, un alt ostracizat, Virgil Trofin[3], s-a

1. Vasile Patilineţ (1923-1986), membru de partid din 1945, membru al CC al PRM/PCR (1955-1980), membru în Secretariatul CC al PCR (1965-1974), membru supleant al Comitetului Executiv al CC al PCR (1969-1974), membru supleant al CPEx (1974--1979). Ministrul Economiei Forestiere şi Materialelor de Construcţie (1972-1977), ministrul Minelor, Petrolului şi Geologiei (1977-1979), ambasador în Turcia (1980--1986). Ca secretar al CC al PCR însărcinat cu „organele speciale" a fost membru, în 1967-1968, în Comisia de reabilitare a lui Lucreţiu Pătrăşcanu şi a altor militanţi comunişti, comisie condusă de Gheorghe Stoica.
2. Ion Iliescu (n. 1930), membru al UTC din august 1944, membru de partid din 1953, membru supleant al CC al PCR (1965-1969), membru al CC al PCR (1969-1984), membru supleant al Comitetului Executiv al CC al PCR (1969-1974) şi al CPEx (1974-1979). Membru al CC al UTM din 1949, secretar al Comitetului Unional al Studenţilor şi Aspiranţilor Români aflaţi la Studii în URSS din 1950, membru în Biroul CC al UTM (1954-1960), prim-secretar al CC al UTC şi ministru pentru Problemele Tineretului (1967-1971). Prim-secretar al Comitetului Judeţean de Partid al judeţului Iaşi (1974-1979), preşedinte al Consiliului Naţional al Apelor (1979-1984), director al Editurii Tehnice (1984-1989). A devenit preşedintele Consiliului FSN şi al CPUN (22 decembrie-20 mai 1990), preşedinte al României (1990-1992; 1992--1996; 2000-2004).
3. Virgil Trofin (1926-1984), membru de partid din 1945, membru supleant al CC al PMR (1955-1960), membru al CC al PMR/PCR (1960-1984), secretar al CC al PCR (1965-1971), membru în Prezidiul Permanent al CC al PCR (1969-1974), membru al Comitetului Executiv (1969-1974), membru al CPEx (1974-1984). A fost prim-secretar al CC al UTM (1956-1964), viceprim-ministru al Guvernului şi ministru al Comerţului Interior (1972-1974), ministrul Industriei Forestiere şi al Materialelor de Construcţii (1971-1978), viceprim-ministru al Guvernului şi ministrul Minelor, Petrolului şi Geologiei (1978-1981). A fost prim-secretar al Comitetului Judeţean de Partid al judeţului Braşov între 1974 şi 1977. Cade în dizgraţie şi este exclus din CC al PCR în noiembrie 1981, ajungând director al IAS „Mircea Vodă" în judeţul Călăraşi.

adresat Comitetului Central cerând să i se rezolve situaţia de partid tocmai la termenul statutar. Mutare greşită a fostului ministru al Minelor. Gestul său a fost interpretat, probabil, drept, mai mult decât se dorea şi a rămas fără răspuns. S-a zvonit că Trofin va deveni prim-secretar la judeţul Călăraşi. Ştirea nu s-a confirmat. Este însă foarte posibil ca varianta să fi fost montată pe tabla de şah de politicienii lui Ceauşescu, dar cu anumite condiţii neacceptate de Trofin. Una dintre acestea ar fi fost ca el să-şi facă o severă şi publică autocritică. Condiţia lui Trofin era ca partidul să recunoască, în cazul lui, că a greşit. Împăcarea a eşuat de ambele părţi. Ce mai rămânea de făcut? Şi pe cine să reabilitezi pentru a da satisfacţie opiniei publice, spre a „aerisi" o atmosferă politică sumbră, în ideea calmării vieţii interne de partid la nivelul cel mai înalt?

Acestea au fost traseele care l-au readus pe Manea Mănescu în actualitate. Este o dramă pentru el. Nu mă îndoiesc! La început a candidat în circumscripţia rămasă liberă prin moartea academicianului Gh. Mihoc[1], preşedintele acestui for. S-a crezut atunci că, automat, va deveni el preşedinte. Dar postul respectiv este visat şi vizat de Elena Ceauşescu, astfel încât Manea Mănescu va trebui să „alunece" pe un alt culoar, spre a-l lăsa liber pe cel de la Academie. Manevrele de culise sunt în toi. Totuşi, Elena Ceauşescu nu îndrăzneşte. De ce? Poate pentru că soţul ei şi şeful statului se teme de un nou val de tăcută nemulţumire. El trebuie să ştie, la această oră, că soţia sa este nedorită, ba chiar antipatizată. I-a conferit, printre altele, şi conducerea sectorului cultural, pe lângă cel al cadrelor, şi rezultatele se văd: proletcultismul revine, teroarea ideologică, clişeele anilor '50 reînvie. Prea multă putere şi încă „la vedere" strică. Manea Mănescu este destinat menţinerii acestui echilibru între setea de putere încă nesatisfăcută a doamnei Ceauşescu şi iluzia atotputerniciei soţului ei, în contextul unei nemulţumiri generale, atât de ordin material, cât şi spiritual. El a redevenit ambasadorul celor două părţi aflate într-un aparent consens, purtătorul de cuvânt al preşedintelui către soţia sa şi al acesteia către preşedinte.

O misiune mai dificilă nici că poate exista. Şi nici mai înjositoare. Singurul capabil s-o suporte a fost şi rămâne Manea Mănescu.

---

1. Gheorghe Mihoc (1906-1981), membru de partid din 1945, membru al CC al PCR (1965-1969). A fost rectorul Universităţii din Bucureşti (1963-1968), director general al Institutului Central de Statistică (1948-1951) şi al Centrului de Statistică al Academiei RPR/RSR (1964-1975). Membru corespondent al Academiei RPR/RSR din 1955, membru titular din 1963 şi preşedinte între anii 1980 şi 1981.

Mircea Lungu, Detroit, SUA, 24 martie 1983, difuzată la 15 mai 1983[1]

Mult stimată tovarăşă Elena Ceauşescu

Subsemnatul, Mircea Lungu, rezident al Statelor Unite la următoarea adresă [...], cu respect vă adresez prezentul memoriu.

Sunt de origine etnică română, născut în comuna Galiciuica, jud. Dolj, la 17 septembrie 1931, dintr-o familie de ţărani mijlocaşi. Educaţia am primit-o în România, absolvind Facultatea de Agronomie, în 1954, şi Facultatea de Limba şi Literatura Română, în 1969. Am lucrat 22 de ani pe teritoriul ţării, ca inginer agronom, şi 10, ca cercetător ştiinţific în domeniul ştiinţelor sociale ; în tot acest timp nu am avut niciun fel de pedeapsă, deoarece am înţeles să respect cu stricteţe disciplina în muncă şi legile ţării.

Politică, în adevăratul sens al cuvântului, nu am făcut, dar am fost un simpatizant al principiilor eticii şi echităţii socialiste, motiv pentru care am cerut primirea în partid, în 1974, şi mi-a fost aprobată de către organizaţia de bază a Centrului de Ştiinţe Sociale din Craiova.

Constatând însă că aceste principii sunt abuziv încălcate chiar de către persoane cu funcţii de conducere, am luat în studiu un caz bine documentat şi l-am adus la cunoştinţa forurilor superioare. Era vorba de un director de IAS care, având relaţii şi rude sus-puse până la Comitetul Executiv al partidului, care îl protejau, îşi permitea să prejudicieze, cu mari sume de bani, averea obştească fără a suferi rigorile legii.

Despre acest caz s-a scris şi în *Scânteia* din 5 septembrie 1973, articolul „Oaia cu cinci picioare" [...]. Am remarcat faptul că prejudiciul adus averii statului a echivalat, în total, cu o frumoasă turmă de 693 de oi de rasă, din care însă aproape jumătate au dispărut fără urmă şi nimeni nu şi-a bătut capul să vadă unde şi cum au dispărut, iar fapta a fost încadrată cu foarte multă uşurinţă la simpla neglijenţă în serviciu, deşi nu s-a dovedit că bietele oi au pierit în vreun incendiu, inundaţie sau alte calamităţi naturale ori accidentale.

Dacă s-ar fi anchetat mai temeinic şi dacă rechizitoriul procuraturii nu s-ar fi limitat doar la primul cerc al celor răspunzători : componenţii comisiei de achiziţionare (după cum se remarca în *Scânteia*), atunci s-ar fi descoperit că oile au fost vândute ilegal la export, alături de alte bunuri agricole, încasându-se valută ; din care, o parte s-a investit în aur, bijuterii, iar o altă parte s-a depus,

1. L.M. no. 18, May 15, 1983.

poate, în băncile occidentale pentru ca domnii tovarăşi, din cel de-al doilea cerc al infractorilor, cu funcţii de conducere, să aibă, în caz de nevoie, un adăpost confortabil, căptuşit cu dolari, căci, vorba aceea : banii nu au miros. [...]

Directorul IAS Goeşti, unde s-a săvârşit prejudiciul mai sus amintit, se numeşte Fota Remus şi este rudă prin alianţă cu doamna Lina Ciobanu[1]. Acesta, în disperare de cauză, după ce primul anchetator penal, procurorul Gheorghe Anghelescu, îl învinuise şi pe el, a venit la mine şi m-a ameninţat că, dacă nu mă potolesc cu reclamaţiile, voi fi distrus de această sus-pusă rudă a sa, iar el tot va scăpa de pedeapsa legii, fiindcă şi pe dânsa „o are la mână".

Am crezut că vrea să mă intimideze şi nu am dat importanţă acestei ameninţări, dar când am văzut că se adevereşte, la 28 februarie 1975, m-am prezentat, ca trimis al lui, la dna Lina Ciobanu, în audienţă, căci altfel nu m-ar fi primit, şi am relatat ceea ce îmi spusese, arătându-i totodată şi dovezile vinovăţiei sale. Văzându-le, doamna Lina Ciobanu l-a calificat „escroc" şi mi-a promis că va face să înceteze orice „lucrătură politică" împotriva mea.

Dar nu şi-a respectat promisiunea şi, la câteva luni în urmă, am fost scos de pe postul de cercetător ştiinţific de la Centrul de Ştiinţe Sociale din Craiova, mi s-a interzis, în continuare, înscrierea la doctorat şi nu mi s-a confirmat primirea în partid.

Am căutat de mai multe ori să reiau legătura cu domnia sa, dar nu am reuşit, şi atunci m-am plâns tovarăşului Nicolae Ceauşescu prin intermediul preşedintelui colegiului central de partid, tovarăşul Petre Lupu[2]. La 31 august 1978, s-a dispus să fiu repus în drepturi, adică : reintegrarea pe post, acordarea avizului politic pentru înscrierea la doctorat şi chiar primirea în partid, precum şi alte drepturi.

Din păcate însă, nici chiar hotărârea preşedintelui ţării nu a fost respectată integral, căci numai reintegrarea pe post s-a făptuit, iar când mi-am întocmit din nou dosarul pentru doctorat, am fost ameninţat cu bătaia, dacă mai insist, de

1. Lina Ciobanu (n. 1929), membră de partid din 1947, membră supleantă a CC al PCR (1965-1969), membră a CC al PCR (1969-1989), membră a Comitetului Executiv al CC al PCR (1973-1974), membră a CPEx al PCR (1974-1989). A fost ministru al Industriei Uşoare (1975-1984 ; 1987), preşedinte al Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România (1984-1987) şi viceprim-ministru al Guvernului (1987-1989). Propulsarea sa pe scena politică se datorează Elenei Ceauşescu.
2. Petre (Pressman) Lupu (1920-1989), membru de partid din 1939, secretar al CC al UTC/UTM (1945-1950), adjunct al Secţiei Organizatorice a CC al PMR (1950-1952), al cărei şef era atunci Nicolae Ceauşescu, şef al Direcţiei Treburilor a CC al PMR (1952-1955), membru al CC al PMR/PCR (1955-1984), membru supleant al Comitetului Executiv (1965-1974), membru al CPEx (1974-1984). Din 1984, ambasador în Venezuela, Jamaica, Guyana, Portugalia etc.

către secretarul judeţean cu probleme organizatorice, Mihai Burcheşin, fiind şi el implicat în afacerile de la IAS Goeşti, alături de şeful Inspectoratului de Miliţie, C-tin Sprânceanu, astăzi amândoi înlăturaţi din funcţii.

Şi, ca o încununare a abuzului de putere, am fost trimis în procuratura militară pentru pretinsă calomnie la adresa regimului şi s-a încercat chiar internarea mea la psihiatrie.

Văzând că mafia este atât de periculoasă şi că toate căile de acces către preşedintele ţării mi-au fost blocate de ea, am fost nevoit să cer renunţarea la cetăţenie şi plecarea în exil, sperând că în felul acesta Ministerul de Interne va fi obligat să aducă acest caz la cunoştinţa tovarăşului Ceauşescu în vederea obţinerii unui decret al Consiliului de Stat care să aprobe renunţarea mea la cetăţenie, conform Legii nr. 24 din 17 decembrie 1971, a cetăţeniei române. Şi eram convins că nu se va putea da un astfel de decret pe motiv că nu s-a respectat hotărârea preşedintelui mai sus amintită, referitoare la înscrierea mea la doctorat, căci pe acest motiv îmi întemeiasem eu cererea de renunţare la cetăţenie.

Întrucât mai credeam, pe atunci, că dna Lina Ciobanu ar putea fi indusă în eroare de alţii şi că n-ar fi direct implicată în astfel de abuzuri, i-am trimis o scrisoare pe adresa Ministerului Industriei Uşoare, la data de 27 septembrie 1979, în care i-am făcut o descriere a situaţiei mele şi am rugat-o să-şi respecte promisiunea făcută cu patru ani în urmă, de a se înceta persecuţiile politice împotriva mea, pentru a nu mai fi nevoit să plec în exil.

De data aceasta, mi-a trimis prin şefa de cabinet că va veni la Craiova să reglementeze situaţia, însă nici această promisiune nu a fost respectată, iar la numai câteva zile în urmă mi-a fost eliberat un paşaport fără cetăţenie, deşi nu exista şi nu există nici astăzi un Decret al Consiliului de Stat de luare a cetăţeniei mele. Cu acest paşaport ilegal eliberat am fost trimis în exil pe data de 28 mai 1980, exil în care mă aflu şi astăzi, cu toate că am făcut mai multe cereri de repatriere întemeiate pe dreptul de reîntregire a familiei în patria de origine, căci toată familia mea se află în ţară, cât şi pe faptul că sunt legalmente cetăţean român, în mod abuziv scos afară din ţară.

De curând mi s-a aprobat o scurtă vizită în familie, fiindcă mama mea este bătrână şi grav bolnavă de inimă, aproape pe patul de moarte, dar, după o scrisoare trimisă dnei Lina Ciobanu cu scopul de a testa care mai este atitudinea dânsei faţă de mine, scrisoare în care o rugam, din nou, să binevoiască a-şi respecta promisiunea făcută în februarie 1975 cu privire la încetarea persecuţiilor politice, am fost chemat la Direcţia de Vize şi Paşapoarte a Ministerului de Interne de către consilierul Georgescu şi mi s-a comunicat că viza nu mi-a mai

fost prelungită în vederea obţinerii unei audienţe la preşedintele ţării pentru reglementarea situaţiei mele şi că, dimpotrivă, mi-a fost suspendată cu două zile înainte de expirare, trebuind, deci, să locuiesc în zona de tranzit a aerogării Otopeni până la plecarea avionului spre New York, adică de pe data de 14 până la 16 martie a.c.

Am rugat să mi se îngăduie a merge la Craiova, să-mi iau rămas-bun de la familie şi, în special, de la mama mea, care este reţinută la pat din cauza bolii, dar nici acest elementar drept umanitar nu mi s-a îngăduit, iar când am spus respectivului consilier că eu sunt convins că acest execrabil abuz de putere vine tot din partea dnei Lina Ciobanu, care profită inuman de prietenia cu domnia voastră, compromiţând regimul, acesta a lăsat ruşinat ochii în jos, neîndrăznind să facă vreo obiecţiune sau să justifice în vreun fel suspendarea vizei.

Mult stimată tovarăşă Elena Ceauşescu, sunteţi şi dumneavoastră mamă de copii şi vă rog să vă transpuneţi în situaţia mamei mele, care nu a putut să trăiască alături de unicul ei copil în aceşti ani grei ai bătrâneţii şi nici cel puţin să-şi ia rămas-bun, deşi se află, după cum v-am spus, în ultimele ceasuri ale vieţii sale. [...]

În ceea ce mă priveşte direct şi personal, vă rog să binevoiţi a dispune să mi se reanalizeze cazul, fără nicio părtinire, şi să mi se aprobe repatrierea cât de urgent posibil, pentru ca biata mea mamă să-şi poată lua rămas-bun de la unicul ei copil înainte de clipa nefiinţei.

Şi vă mai rog totodată, în calitate de preşedinte al Consiliului Ştiinţific Naţional, să binevoiţi a dispune să fiu repus în drepturile pe care însuşi preşedintele ţării şi soţul domniei voastre a hotărât că le merit la data de 31 august 1978, dar pe care nişte iresponsabili mi le-au încălcat, nesocotind nu numai demnitatea mea, ci şi demnitatea unui şef de stat.

Vă rog să mă scuzaţi de această cale, căci nu am folosit-o în scopuri publicitare, ci pentru că ştiu că celelalte căi, aşa-zis oficiale, îmi sunt blocate, după cum v-am arătat în această scrisoare.

Cu deosebită stimă [...]

„Un grup de emigranți români", [mai] 1983, difuzată la 22 mai 1983[1]

Domnule Vlad Georgescu,

Dorim să facem cunoscute câteva consideraţiuni privitoare la decretul în legătură cu obligaţiile ce privesc persoanele care cer şi li se aprobă să se stabilească definitiv în străinătate. În preambulul decretului se face precizarea că restituirea unor sume este „în conformitate cu principiile eticii şi echităţii socialiste". În articolul 2 se arată că restituirea cheltuielilor de şcolarizare trebuie făcută în valută, aceasta indiferent de anii lucraţi în RSR după terminarea studiilor şi indiferent de bunurile imobile şi mobile achiziţionate de stat la preţuri derizorii de la persoanele care emigrează. Pe de altă parte, cheltuielile efectuate de către stat cu şcolarizarea s-au efectuat în lei.

Prevederile decretului sunt în contradicţie flagrantă cu pactele şi tratatele internaţionale la care România este parte semnatară. În legătură cu problemele menţionate mai sus, atât în Declaraţia Agerpress, din 6 martie 1983, cât şi în interviul dlui Ceauşescu pentru agenţia de presă vest-germană DPA[2], la 29 martie 1983, se arată că măsurile prevăzute în decret se referă la absolvenţii care nu se prezintă la locul de muncă repartizat, conform cu Decretul nr. 54 din 30 mai 1975, pentru a-şi efectua stagiul prin care compensează statul român de cheltuielile făcute. Deci, după un anumit număr de ani, pe care dl Ceauşescu refuză să-i precizeze, cu toate că se ştie că prin contract nu se depăşesc cinci ani, un absolvent de învăţământ superior a restituit statului prin munca depusă toate cheltuielile. De asemenea, trimiterea absolvenţilor în locuri şi la locuri de muncă pe care de foarte multe ori aceştia nu şi le doresc creează un sistem de muncă impusă.

În legătură cu cea de a doua problemă privind plata în valută, atât în Declaraţia Agerpress, cât şi în interviul menţionat nu se suflă nicio vorbă. De fapt, decretul intră în contradicţie şi cu art. 21 din Constituţia RSR, prin care se arată în mod explicit că învăţământul de toate gradele este gratuit în România. Nu se face nicio precizare, nu există niciun amendament la această prevedere constituţională. Se ştie că un ofiţer de Securitate sau de miliţie trebuie să lucreze nouă ani în aparatul MAI pentru a-şi plăti cheltuielile de şcolarizare. În cazul în care termenul

1. L.M. no. 19, May 22, 1983.
2. Deutsche Presse-Agentur.

de nouă ani nu poate fi respectat, ofiţerul în cauză trebuie să restituie statului 3.000 de lei pentru fiecare an nelucrat în profesie.

În consecinţă, un ofiţer de miliţie sau Securitate, care pe tot timpul şcolarizării a primit în mod gratuit casă, îmbrăcăminte şi o bursă substanţială, superioară celor acordate în învăţământul superior universitar sau politehnic, trebuie să restituie statului 27.000 de lei dacă nu lucrează deloc în profesie, ca taxe de şcolarizare.

Atunci se poate foarte bine preciza că taxele în lei ce ar privi pe un absolvent ce nu şi-ar fi executat stagiul nu pot în niciun caz depăşi acest plafon, adică 27.000 de lei.

De ce ţine statul român secretă cifra în lei privitoare la cheltuielile de şcolarizare ce le-a avut un absolvent de învăţământ superior? De unde socoteala cu plata în valută?

Trecând acum la consecinţele socioeconomice ale decretului, reţinem următoarele:

În cazul în care s-ar păstra cifra de cca 20.000 de persoane ce emigrează anual din România, cei ce ar trebui să plătească ar aduce taxe în valută de cca 60 de milioane dolari, cu condiţia ca aceştia să plătească, fapt absolut nesigur. Ceea ce este sigur este pierderea ce o va suferi România ca urmare a retragerii de către SUA a clauzei naţiunii celei mai favorizate, pierderea unor credite avantajoase, precum şi rezilierea unor contracte cu nenumărate alte ţări occidentale democratice, cifra ridicându-se anual la sute de milioane de dolari. Punând în balanţă cele două cifre, pierderile sunt evidente.

Consecinţele sociale din interiorul României vor fi foarte mari. În primul rând, un număr important de fabrici ce lucrează pentru export îşi vor micşora producţia sau vor fi închise. Drept urmare, va apărea o masă de şomeri, de fapt muritori de foame, pe lângă cei existenţi, pe care statul comunist va trebui să-i accepte, graniţele sale fiind închise.

Aici trebuie precizat că potenţialii emigranţi din România se lovesc şi aşa de o serie de piedici importante din partea statelor unde doresc să se stabilească. Tratatele internaţionale semnate de România arată clar că a pleca şi a te întoarce în ţara ta de origine este un drept, pe când stabilirea în altă ţară este o favoare.

Dacă aţi fi ţinut cont de acest principiu al dreptului internaţional, nu aţi fi avut nevoie de decret, domnule preşedinte Ceauşescu.

În ceea ce priveşte specialiştii, aceştia şi aşa se plâng, deschis sau subînţeles, chiar în presa regimului, de inexistenţa unor condiţii adecvate muncii lor. În cazul specialiştilor dornici să emigreze, problema se complică, fiind vorba şi de revendicări sociopolitice din partea acestora.

În ambele cazuri, regimul dlui Ceauşescu nu poate şi nu vrea să rezolve revendicările specialiştilor şi, în consecinţă, aceştia nu dau randament. Deci, reţinerea cu forţa a specialiştilor dornici să emigreze din cauza factorilor interni din România actuală nu numai că nu va duce la sporirea randamentului acestora, ci va crea şi un factor major de nesiguranţă. Atunci când unii dintre ei vor avea şansa unei plecări într-o ţară liberă, vor refuza a se mai întoarce. Chiar şi specialiştii care încă nu şi-au manifestat dorinţa de emigrare şi care pândesc orice prilej pentru a părăsi RSR-ul trebuie luaţi în consideraţie. Despre această categorie este mai greu autorităţilor să ia notă, făcând de cele mai multe ori jocul comunist, mulţi dintre cei în cauză fiind membri de partid. Impactul ideii de a părăsi România comunistă îi va bloca de la o gândire creatoare.

O categorie aparte de specialişti, la serviciile cărora a renunţat însuşi regimul, sunt cei care, pentru îndrăzneala ce au avut-o de a-şi cere drepturile politice şi economice sau pentru lupta ce au dus-o şi o duc pentru respectarea drepturilor omului în România, au fost aruncaţi în puşcărie, iar după eliberarea lor nu li s-a mai permis încadrarea în profesiune, fiind obligaţi, forţaţi, pentru a nu muri de foame, să presteze munci necalificate. Putem cita aici cazul celor trei persoane cu studii superioare din grupul celor 12 persoane judecate şi condamnate la 3 ani închisoare pentru îndrăzneala de a fi deschis, în faţa opiniei publice mondiale, problema nerespectării, de către autorităţile româneşti, a unor tratate internaţionale prin apelul trimis către Congresul SUA, apel ce se referea la modul defectuos în care Bucureştiul înţelege să onoreze încrederea ce i s-a dat prin acordarea clauzei naţiunii celei mai favorizate, precum şi la nerespectarea pactelor internaţionale privitoare la drepturile omului şi a Actului final de la Helsinki. Aceste persoane, toate din Bucureşti, sunt : Proca Mircea, economist, actualmente muncitor necalificat ; Panait Romeo, jurist, forţat să lucreze ca zilier, şi Constantin Lucian, geolog şi specialist în relaţii internaţionale, care nu poate profesa niciuna dintre cele două diplome universitare ce le posedă, regimul comunist refuzându-i un loc de muncă corespunzător studiilor. Şi Constantin Lucian a fost forţat de către regim să accepte un loc de muncă ca muncitor necalificat. Familiile lor trăiesc în neagră mizerie.

Un alt caz este cel al medicului Ionescu Cristina, tot din Bucureşti, care, cu toate că nu a făcut puşcărie, este hărţuită, regimul hărăzindu-i o soartă amară. Meseria nu şi-o poate profesa, fiind obligată să trăiască din pensia mizerabilă a tatălui său, fost deţinut politic.

Toate cazurile citate nu reprezintă decât dorinţa de răzbunare oarbă a regimului împotriva celor ce nu acceptă să ia minciuna drept adevăr sau să se complacă în a aplauda himericele succese ale domnului Ceauşescu, preocupat numai de

persoana sa şi de jocul de culise prin care să-şi introducă în viaţa politică a ţării, în funcţii înalte, cât mai multe rude.

Se creează astfel o pătură de emigranţi interni pe care statul comunist doreşte să-i vândă. Ce altceva mai reprezintă sumele ce li se cer acestora, decât un fel de vânzare de oameni? Diplomele lor au devenit indulgenţe papale, indulgenţe ce se vindeau în Evul Mediu pentru izbăvirea de păcate (de păcatul de a nu mai crede în minciuna comunistă, gândindu-ne la regimul actual din România).

În concluzie, ţinând cont de cele de mai sus, decretul privind emigrarea din România comunistă nu are nicio logică sau s-ar putea spune că are o singură logică, aceea de a răpi şi ultima speranţă de libertate celor ce nu mai pot şi nu mai vor să suporte o dictatură din ce în ce mai apăsătoare, cinică şi chiar criminală, prin măsurile ce le ia contra celor ce nu tac.

„Un grup de muncitori români în Irak", [mai] 1983, difuzată la 5 iunie 1983[1]

Domnule director,

Suntem un grup de români care ne aflăm la lucru în Irak. Vă rugăm insistent să citiţi şi scrisoarea noastră la postul dvs. de radio, ca să audă toată lumea de nedreptatea ce ne-o face regimul şi, în acelaşi timp, să afle şi cei dornici de a lucra în străinătate care sunt condiţiile de viaţă, muncă şi salariu.

Am acceptat să venim în Irak cu gândul de a mai îndepărta sărăcia şi mizeria de lângă casele noastre, dar acest lucru s-a întâmplat invers, deoarece şefii noştri, cu acordul celor care conduc ţara şi duc poporul la foamete şi la mai rău, nu au binevoit să plătească salariile familiilor noastre, salariile ce ni se cuvin în ţară încă din luna octombrie 1982. Pe această cale, îi întrebăm pe cei de la conducere cu ce drept şi de la cine putere se fac aceste abuzuri şi nelegiuiri şi se înfometează copiii şi familiile noastre, care şi aşa o duc destul de greu.

Cu ce drept nu ni s-a plătit nici alocaţia copiilor, care se spune că sunt bani alocaţi de stat cu acest scop?

În altă ordine de idei, când am semnat contractul de lucru în străinătate, printre numeroasele puncte ce le conţinea era şi acela de a presta orice fel de

1. L.M. no. 21, June 5, 1983.

muncă. Dar aceasta nu la nesfârşit, aşa cum se întâmplă aici, ci numai ocazional. Dar vremea a trecut şi noi încărcăm şi descărcăm la ciment în permanenţă, fără ca întreprinderea să angajeze muncitori necalificaţi migranţi, pe motiv - spun ei - că nu au valută. Ei bine, dacă nu au valută, cum se face că din ţară sosesc noi cadre şi acestea sunt numai de sex feminin, de obicei soţiile de ingineri, maiştri, care vor să mai câştige în plus, sau soţiile celor ce lucrează la administraţie şi cantină?

În ceea ce priveşte programul de lucru, el este de la 6 : 30 dimineaţa la 12 : 00 şi de la 13 : 00 la 18 : 00, vinerea fiind zi liberă, dar numai pe hârtie, căci în realitate se lucrează. Dacă cineva îndrăzneşte să nu vină la lucru vinerea, e considerat absent o zi, căci în ţară punctajul se trimite în felul următor : total zile câte are luna, total zile lucrătoare, total zile absente.

Or, dacă luna are 30 de zile, 26 sunt lucrătoare şi, dacă nu ai fost la lucru două, îţi mai rămân 24 de zile lucrate socotite doar la 8 ore pe zi, şi nu la cât lucrăm efectiv. Aşa că vedeţi şi dvs. condiţiile în care lucrează un „specialist" român care e trimis de autorităţi spre a aduce valută în ţară. Aceasta este realitatea şi nu ceea ce spun posturile de radio şi televiziunea din România.

Alt aspect ar fi plecarea în concediu, excursiile şi faptul că de la 1.01.83 ne-au pus să plătim până şi buteliile de aragaz pe care mai facem o cafea sau un ceai. La cele mai bune excursii se înscriu numai şefii, nouă rămânându-ne cele de câte o zi, şi acelea fiind obligaţi să le plătim.

Când plecăm în concediu, înainte cu o săptămână, ne pune să semnăm un tabel că mergem cu avionul, aceasta zic ei de frică să nu ne rătăcim prin Turcia şi să mergem tot cum am venit ca mâţa în sac.

Vă mulţumim pentru citirea acestei scrisori.

„Un tânăr veterinar", judeţul Bacău, [iunie] 1983, difuzată la 3 iulie 1983[1]

Domnule director,

În anul 1975 am fost repartizat, proaspăt absolvent plin de speranţe, la Complexul Intercooperatist pentru Îngrăşarea Tineretului Taurin de la Sascut-Târg –

1. L.M. no. 25, July 3, 1983.

judeţul Bacău. Complexul fusese dat în folosinţă cu mare tam-tam cu circa trei ani înainte. Se mai vedeau, în lucerniera de lângă intrare, cercul şi aleea în care aterizase elicopterul prezidenţial aducând persoana cu mâna de aur care a tăiat panglica de inaugurare. Chestiunea a fost de rău augur. Ca tot ceea ce se face dictat de la centru, situaţia pe care am găsit-o era dezastruoasă. În primul rând, amplasarea acestui complex, care trebuia să asigure îngrăşarea pentru export a 5.000 de capete tăuraşi de la 120 kg la 450 kg, cu un spor mediu de 1.100 grame pe zi. În aceeaşi comună mai erau unul lângă altul un complex de îngrăşare a taurinelor adulte, o fermă mare IAS pentru vaci de lapte şi o fermă pentru vaci de lapte şi îngrăşare a CAP-ului local. Deci, o concentrare mare de complexe zootehnice care determina lipsa mâinii de lucru şi o mare fluctuaţie a ei. Deci, din punct de vedere demografic, era greşit amplasat, pentru că trebuiau făcute nişte concesii inadmisibile unui personal necalificat, corupt şi răuvoitor care şantaja continuu cu părăsirea locului de muncă.

Din punct de vedere fizico-geografic, situaţia era la fel de gravă. Grajdurile erau concepute modern, cu evacuarea dejecţiilor pe pânză de apă. Aceasta presupunea stabulaţia tăuraşilor pe grătare de beton sub care era apă ce trebuia săptămânal evacuată împreună cu dejecţiile cu ajutorul unor pompe în nişte fose uriaşe, şi de aici prin canalele exterioare de evacuare în bazinele de decantare. Toate bune şi frumoase, dar numai teoretic, pentru că la amplasare nu s-a calculat debitul pânzei freatice şi aceasta nu asigura decât lunar umplerea *canalelor* din grajduri, şi nu *săptămânal*, cum era nevoie. Aceasta a dus la următoarea situaţie tehnică: bălegarul, care este mai uşor ca apa, creştea ca o cocă pusă la dospit, ieşea din grătare până la burta animalelor. Era evacuat cu furcile în remorcile introduse pe linia grajdurilor, ceea ce deranja animalele, murdărea ieslele etc. Datorită imposibilităţii introducerii de apă curată săptămânal, canalele exterioare şi fosele s-au înfundat în circa un an. La aceasta a contribuit şi factorul uman – lipsa de responsabilitate şi posibilitate de penalizare. Fânul administrat era balotat cu sârmă. Sârmele nu au fost adunate, au căzut prin grătare, au ajuns la pompe, s-au înfăşurat în jurul elicelor şi gata evacuarea minimă care se mai făcea în primele timpuri după introducerea lunară a apei. Aşa s-a ajuns la evacuarea „mecanizată”, cu furca, a canalelor exterioare şi imaginea pe care am avut-o la venire, de pe şoseaua naţională Adjud-Bacău, era a unor coline care ascundeau coama grajdurilor. Erau movilele de balegă uscată scoasă cu furca din canale. Această practică a continuat tot timpul şederii mele acolo. În spatele complexului era o râpă mare împădurită care, cu timpul, a fost umplută cu bălegarul scos cu furca din grajduri deoarece, din motivele arătate,

acesta nu mai ajungea la bazinele de decantare. Din această râpă, mai ales în timpul ploilor, se scurgea un pârâiaş toxic care polua apa Siretului.

Concepţia de furajare era total greşită, deoarece pretindea animalelor din boxe să aibă atitudine umană : să stea cu gamela în mână, la coadă, lucru care s-a agravat şi mai mult după introducerea Decretului nr. 76 din 1974, care a diminuat şi mai mult raţia animalelor. Boxele de îngrăşare erau concepute pentru 36-40 de viţei, dar frontul de furajare, recte, ieslea, permitea accesul simultan a numai 10-14 animale. Când trecea remorca tehnologică care distribuia furajele, animalele înfometate se năpusteau şi, după un timp de busculadă, se crea o stratificare : cele mai mari şi puternice ajungeau la iesle, dar erau deranjate de eşalonul al doilea, ce încerca să pătrundă şi el, peste care se căţărau cele mai slabe.

Această luptă, furajarea raţionalizată şi murdăria continuă în care zăceau cu toate au determinat nerealizarea lună de lună a sporului de greutate planificat de la centru, de 1.100 de grame/zi, în funcţie de care era plătit personalul. Pentru a nu-l pierde şi pentru a i se asigura leafa minimă, s-a raportat întotdeauna realizarea sporului planificat, ceea ce a dus după trei ani de funcţionare a Complexului la o greutate vie fictivă de aproape 400 de tone, raportată, dar inexistentă. Primului director, inginer zootehnist şi bun meseriaş, am înţeles, i s-a înscenat un proces de dispariţie a unor viţei, a fost mutat, penalizat şi a rămas dator statului pe viaţă. Când am venit eu, era director un veterinar incapabil, care nu călca prin grajduri pentru că îi mirosea prea rău. Pentru a primi prima de la indicatorul „economii pe furaje", a redus şi mai mult raţia, şi aşa diminuată prin Decretul 76, şi astfel minusul de greutate vie a crescut.

Chiar de la începutul stagiului, Direcţia Generală Agricolă Bacău a început să facă presiuni asupra mea să iau în primire ferma a II-a de îngrăşare, dar numai la număr de capete, nu şi la greutate, cum este legal. Prin cumsecădenia unui economist bătrân, am aflat că această fermă avea aproape 300 de tone carne în viu lipsă, adică circa 3,3 milioane lei. Deci tovarăşii de la Bacău au încercat să-mi bage pe gât această delapidare când eram la începutul meseriei şi aveam scriptic 1.730 de lei pe lună şi netto, după oprirea garanţiei de plan şi plata chiriei, cca 1.100 de lei. Am refuzat şi am argumentat de ce. Rezultatul a fost că, la scurt timp, am fost pus la dispoziţia ministerului ca incapabil, fapt legal doar după efectuarea celor trei ani de stagiu, când absolventul poate ocupa un post de conducere.

Modul de valorificare a animalelor este foarte grăitor. Cam la două luni, 100-200 de capete corespundeau contractului de livrare la export (450 kg la cca 400 de zile), în genere, mult sub jumătatea numărului planificat din cauza

condiţiilor enumerate. Atunci apărea în Complex un cowboy italian căruia i se permitea să aleagă ce dorea din aceste animale. Contractul lui era, să zicem de 400 de capete. Complexul nostru îi oferea 200 de capete, dar el considera corespunzători doar 30-40 de tăuraşi, pentru a merge să culeagă crema şi din celelalte complexe similare din regiunea noastră. Restul animalelor, până la concurenţa numărului pe care Societatea lui l-a contractat, le declara de calitatea a II-a şi le plătea ca atare. Goana regimului după valută forte permitea asemenea manevre. Ceea ce nu se preda la export în viu se livra abatorului Bacău cu preţ intern, mic şi aducător de nerealizare a planului, pentru a fi sacrificate şi vândute la export sub formă de carcase. Diferenţa de preţ era încasată de alte întreprinderi. Uite aşa se fură căciula în RSR!

Alt mod de valorificare era acela pe plan local. În fiecare noapte, mureau până la 10-12 viţei din cauza intoxicaţiilor alimentare (administrarea sporadică a furajelor, pe un front de furajare îngust, determina îngurgitarea rapidă a unei mari cantităţi de către animalele mai puternice din boxe, cu totul improprie tipului de furajare lent al rumegătoarelor, ceea ce producea meteorisme şi enterite), precum şi a pneumoniilor, urmare a aerului viciat din grajduri, datorat suprapopulării. Dimineaţa, la prima oră, ofiţerul de serviciu raporta verbal (nu în procesul-verbal, căci, deh, *scripta manent*) numărul animalelor moarte. Acestea erau târâte cu tractorul la măcelăria din incintă, unde măcelarul le jupuia, le tranşa, le scotea ganglionii care prezentau hemoragii, evacua prin apăsare, cu un cuţit bont, sângele coagulat în vene, iar la 9-10 dimineaţa, pe piaţa Bacăului şi în împrejurimi se distribuia, spre satisfacţia populaţiei hămesite, carne proaspătă de viţel. Certificatele sanitare eliberate de medicii complexului atestau o sacrificare de necesitate datorită unui meteorism rezolvat la timp sau o fractură datorată grătarelor.

Spectacolul dezolant al animalelor slabe şi flămânde, moarte în boxe, murdăria de nedescris din cauza imposibilităţii evacuării dejecţiilor, leafa diminuată lună de lună etc. le ştiam numai noi, cei ce lucram acolo. Inspecţiile de la eşalonul superior – Bacău – se terminau numai cu penalizări, pentru că nu fuseseră distruse cuiburile de vrăbii care, chipurile, puteau deveni surse de incendii, singurele vieţuitoare mulţumite din cornişele grajdurilor. Când încercam să ne spunem păsurile, eram încurajaţi: „Descurcaţi-vă, tovarăşi, aşa se construieşte socialismul, nu aşteptaţi de-a gata!”.

„Un corespondent anonim", 24 iunie 1983, difuzată la 17 iulie 1983[1]

Scrisoare,

Dragi prieteni, ceea ce vă scriu nu reprezintă (încă) o revoluţie, ca prin alte meleaguri, aşa-zis socialiste, însă înseamnă ceva. Ceva mai mult decât nimic. Decât nimicul de până nu demult. Vi le aduc la cunoştinţă în primul rând cu speranţă şi apoi pentru a arăta tuturor celor care vă ascultă, şi dumneavoastră simultan, că nu chiar toţi compatrioţii noştri suferă de laşitate sau indiferenţă.

. Anul trecut, pe strada Lipscani, trecătorii au putut vedea un cetăţean (un adevărat cetăţean) cocoţat pe o schelă de unde împrăştia fluturaşi pe care erau scrise câteva adevăruri la adresa regimului şi în special asupra lui Ceauşescu[2]. Organele aşa-zis de ordine, de fapt de represiune, au sosit foarte repede (nici nu era greu, deoarece Securitatea se află chiar în vecini, iar băncile de pe aceeaşi stradă sunt bine păzite). Omul de pe schelă a refuzat să coboare şi i-a poftit pe curajoşii înarmaţi să urce până la el. Ceea ce s-a şi întâmplat. A fost dus, şi dus a fost. Afişele lui, strânse în grabă. Puţini avuseseră timp să le ridice şi să dispară cu ele.

Într-o altă dimineaţă, pe zidurile magazinelor din faţa cinematografului Patria au apărut inscripţii împotriva aceluiaşi Ceauşescu. Miliţienii, transformaţi în zugravi, le-au şters. Dar lumea apucase să le citească. Cu teamă, dar şi cu satisfacţie.

Anul acesta, pe marile artere din centrul oraşului, între Piaţa Unirii şi Universitate, un autoturism cu număr de Cluj arbora o placardă anticeauşistă[3]. Maşinile miliţiei au flancat-o şi determinat-o să intre undeva în spatele Bisericii Sf. Gheorghe. De aici înainte, iar nu se mai cunosc amănunte.

Mai recent, un motociclist a străbătut alte străzi principale aruncând manifeste. Tânărul a fost şi el înhăţat şi zace probabil în beciurile Securităţii. Se spune că este feciorul unui reputat medic de la Spitalul de urgenţă din Bucureşti şi că

1. L.M. no. 27, July 17, 1983.
2. Este vorba de Gheorghe Năstăsescu, maistru constructor din Iaşi, venit în Bucureşti în luna februarie 1983. A aruncat mai multe manifeste de pe o schelă din Piaţa Lipscani şi a vorbit lumii care se adunase despre mizeria generalizată. A fost arestat şi condamnat al nouă ani închisoare (vezi *Raportul Final*, ed. cit., p. 725).
3. Este vorba despre Ion Bugan din Tecuci (nu din Cluj), care şi-a montat pe maşină un tablou al lui Ceauşescu sub care scria „Jos Ceauşescu, jos călăul! ". A plecat din Piaţa Unirii, dar a fost blocat de echipajele de miliţie în dreptul străzii Lipscani. Arestat, a fost condamnat la 10 ani închisoare (vezi *Raportul Final*, ed. cit., p. 725).

respectivul doctor a fost chemat în justiţie pentru a justifica bunurile din casa sa din Capitală şi din Snagov[1].

În ţară, convoiul prezidenţial, ridicol în falsa sa strălucire, este tot mai des agitat de câte un cetăţean care se repede înaintea maşinilor pentru a încerca să-i înmâneze şefului de partid un plic, desigur, cu un conţinut jenant, în care se arată nelegiuirile săvârşite de oamenii regimului. Se zice (şi am toate motivele să cred că aşa este) că toţi aceşti nesăbuiţi care mai cred în onestitatea lui Ceauşescu sunt repede ridicaţi de Securitate şi puşi la păstrare. La un recent miting, în timp ce camerele de televiziune îşi făceau datoria, un om a încercat să iasă din rând şi să-i dea un plic lui Ceauşescu. Până să se dumirească lumea (asta vrea să însemne : până să se schimbe imaginea), întreaga ţară a văzut cum un „civil" i-a dat omului un pumn zdravăn, făcându-l să se topească din imagine. Nu pot jura că scena a fost văzută şi de Ceauşescu, deoarece el nu era telespectator, ci actor principal.

Reţin faptul că aproape toţi cei despre care vă scriu sunt tineri. Prin urmare, oameni în devenire şi care nu s-au blazat încă şi nu vor să înghită la nesfârşit nedreptăţile care ne curg pe cap. Şi nu trebuie confundaţi cu cei care strigă pe la cenaclul Flacăra „Ceauşescu junior, viitor conducător", pentru că ăştia sunt puşi de Păunescu s-o facă sau de alţii din anturajul lui.

„Un soldat al bunului-simţ", Braşov, 23 iulie 1983, difuzată la 7 august 1983[2]

Domnule director,

Îmi permit să adresez aceste rânduri emisiunilor dumneavoastră, cu speranţa că ar putea interesa atât postul pe care-l conduceţi, cât şi pe cei care vă ascultă. Nu sunt un om dedat în ale scrisului. Mă consider doar (dar cât de important mi se pare) un om de bun-simţ, aşa cum încă mai sunt mulţi în ţară, şi cu un curaj aproximativ, în sensul că, deşi îmi dau seama de condiţiile în care suntem forţaţi

1. Portretul corespunde opozantului Radu Filipescu. Pentru detalii privind acţiunile de protest ale acestuia, vezi Herma Kennel, *Radu Filipescu – Jogging cu Securitatea*, Polirom, Iaşi, 2009.
2. L.M. no. 30, August 7, 1983.

să trăim, nu am tăria de a ieşi în stradă ori pe aceea de a mă ridica într-o şedinţă de organizaţie pentru a spune ce gândesc, cu toate că, în mod indiscutabil, şi ceilalţi sunt animaţi de aceleaşi convingeri. Spunându-vă aceste lucruri, vă rog să consideraţi scrisoarea mea ca pe un semn de revoltă interioară, ca pe un prim pas sau, dacă vreţi, ecou al unei conştiinţe. Faptul că el se manifestă printr-o corespondenţă şi nu altfel vorbeşte de la sine despre condiţiile noastre de viaţă care sunt – pare-se iremediabil – legate de tăcerea noastră. Nu mă pregătesc să-mi justific laşitatea, ci numai s-o explic, în parte.

Trăim, pentru a mă face mai bine înţeles, într-o continuă intimidare. Această intimidare a devenit, cred, pârghia cea mai puternică şi eficace pe care regimul Ceauşescu o foloseşte în mod divers, fie prin organele sale de represiune, fie prin presă, legislaţie etc. Când, spre exemplu, eşti luat de la birou şi dus la aeroport pentru a-i aplauda plecările şi sosirile, te duci, pentru că altfel îţi pierzi pâinea. Nici activiştii cei mai înfocaţi (a se înţelege cei mai bine plătiţi) nu se duc din convingere, ci din obligaţia rezultată din conştiinţa că se află pe locuri nemeritate pe care le-ar pierde dacă nu ar răspunde tuturor solicitărilor, de orice natură ar fi acestea. Deci, intimidarea nu operează numai asupra noastră, a celor mai mulţi, care nu profităm de „binefacerile" regimului, ci şi asupra celor care îi datorează totul. Atâta vreme cât Ceauşescu şi „blânda lui soţie", cum a denumit-o Păunescu Adrian, se vor vedea aplaudaţi în pofida antipatiei cu care sunt înconjuraţi, înseamnă că instrumentul intimidării funcţionează ireproşabil. Şi cu cât nemulţumirea creşte, cu atât ocaziile în care suntem siliţi să aplaudăm se înmulţesc. Este totodată şi un semn al slăbiciunii noastre.

Mă voi referi, în acest context, la concedierea lui Cristian Ţopescu. Nu a existat un om mai simpatizat, în ultima vreme, ca acest băiat. Cu toate acestea, el a fost scos fără ca cineva să zică măcar „pâs". Întreaga presă a tăcut. În afara articolelor difuzate la postul dumneavoastră şi, probabil, a unor scrisori nesemnate trimise televiziunii, nici Consiliul ziariştilor, nici conducerea sportului. Nimeni ! Absolut nimeni. Or, măsura este profund antipopulară. Toată suflarea românească o ştie, nimeni nu o afirmă (decât în discuţii particulare), Este o manevră de intimidare. Este o dovadă peremptorie a existenţei cenzurii în România. Un om competent în problemele sportului exprimă un punct de vedere personal într-o problemă de specialitate : că ar fi bine ca şi jucătorii români să poată evolua în formaţii străine. Imediat, imprudentul îşi pierde slujba. Îşi pierde şi rubrica pe care o deţinea în revista *Contemporanul*, unde director nu este altcineva decât preşedintele Uniunii Scriitorilor, Dumitru Radu Popescu. Ţopescu dispare din

viaţa publică, îşi pierde calificarea unanim apreciată. Este trimis să facă altceva (dacă nu cumva a fost expediat din Bucureşti, cum se zvoneşte). Este o manevră de intimidare: cine va face ca el, ca el o s-o păţească.

Nu există nimeni în această ţară care să-şi îngăduie opinii personale. Ci numai... oficiale. Cazul Ţopescu nu a rămas izolat. Recent, tot la televiziune, s-au operat numeroase concedieri de personal. Câteva zeci de lucrători ai acestei nefericite instituţii au fost concediaţi. Şi nu dintre cei mai neînsemnaţi ori necalificaţi: Andrei Bacalu, Alexandru Stark, Ruxandra Garofeanu, Vartan Arachelian, Ştefan Dimitriu etc. „Criteriul" a fost: rude în străinătate. Prin urmare, deşi Ceauşescu afirmă peste tot că asemenea discriminări (sau altele) nu se fac în România, iată că ele se fac. De ce cineva care are o rudă plecată, mai ales oficial, nu poate lucra în televiziune sau în presă este greu de explicat pe căile logicii. Ce fel de libertate oferă Ceauşescu cetăţenilor reiese clar din acest simplu fapt divers. Cei care au de gând să părăsească ţara trebuie să se gândească de acum înainte că cei rămaşi acasă vor avea de suferit.

Monstruozitatea acestei măsuri reiese şi din aceea că sunt loviţi unii după ani şi ani de zile de la plecarea rudelor lor. Să fie aceasta o măsură de strângere a familiei? De unde? Nu este altceva decât tot o intimidare. Dar şi o dovadă a lipsei de încredere în oameni, pe care o trădează concedierea în masă a unor angajaţi ai televiziunii. Poate exista o dovadă mai convingătoare a lipsei de sinceritate a regimului din ţară decât aceasta? O ignorare mai limpede a drepturilor omului?

Eu cred că nu. Mai mult decât atât: Alexandru Stark nici măcar nu are rude în străinătate. El plăteşte, după mulţi ani de serviciu, pentru faptul că este căsătorit cu o cetăţeancă sovietică. Ce s-ar întâmpla dacă, în replică, celelalte state ale lumii i-ar concedia pe cei care sunt căsătoriţi cu cetăţeni români care şi-au păstrat cetăţenia? Ar fi echitabil? Se ştie că, pentru a te căsători cu cineva de o altă cetăţenie, statul român solicită asentimentul părinţilor celor care vor s-o facă. Dar nu numai pentru minori, ci chiar pentru oameni trecuţi bine de prima tinereţe. Şi aceasta nu ca o grijă faţă de soarta compatrioţilor, ci tot ca o şicană. Cei ce vor să se căsătorească sunt astfel puşi în situaţia unor iresponsabili mintal care au nevoie de asentimentul rudelor care rămân în ţară. În noile condiţii create de situaţia de la televiziune, foarte mulţi dintre cei chemaţi să-şi dea acordul cu un act profund individual se vor gândi şi... cine ştie. Cum stăm cu prietenia româno-sovietică? Ce vor zice diferiţii ruşi de la Bucureşti când vor afla? Altă dovadă a nesincerităţii regimului. Altă metodă de intimidare. În acest timp, unul ca Adrian Păunescu publică articole în care îşi etalează relaţiile personale cu

oameni politici influenţi. În *Flacăra* din 15 iulie, el scrie : „Mă chemase vechiul şi dragul meu prieten Petre Gigea, preşedintele Federaţiei Române de Şah, la simultanul pe care l-a dat duminică la Bucureşti actualul campion mondial Anatoli Karpov. Totdeauna m-am simţit bine lângă sufletul de nobil poet al lui Petre Gigea şi m-am lăsat dus". Etc. etc. „Nobilul poet" nu este altcineva decât ministrul de Finanţe al României şi ceva membru ori supleant în Comitetul Politic Executiv. Prin urmare, trebuie să se ştie că Păunescu stă bine sus, că are relaţii. Domnul Petre Gigea[1], căruia i s-a transmis bineînţeles revista cu sublinierile de rigoare, nu face ce a făcut Marcea, adică nu scrie la *Flacăra* că nu este de acord cu asemenea linguşiri. Acceptă şi tace. El nu este destituit. Nici Păunescu. Acelaşi poet numit „de curte" (cam cum se spune şi despre găini : de curte sau de crescătorie) scrie în *Magazinul*, sub un titlu inofensiv, despre propriul său unchi ! Că unchiul a luptat pe front şi a fost rănit. O epopee scrie nepotul despre faptele unchiului, care probabil se va duce cu articolaşul în dinţi pe la cine ştie ce autorităţi care nu i-au rezolvat, încă, vreo problemă personală. Ştiţi voi, bă, cine sunt eu ? Sunt Erou de pe front. Şi, pe deasupra, şi unchiul lui Păunescu, cel care e prieten cu ministrul-poet Petre Gigea. Ei ? Îmi aprobaţi sau nu ? Şi i se aprobă.

Ce este însă de-a dreptul caraghios mi se pare altceva. Păunescu se împăunează cu faptele de vitejie ale unchiului său tot aşa cum cineva s-ar lăuda cu un văr care a fost campion de box, deşi el este un sfrijit, cerând stima şi respectul fizic datorate calităţilor celuilalt. Pentru că Adrian Păunescu, cel care se erijează în mare patriot şi dă lecţii tuturor, nu şi-a satisfăcut serviciul militar pe motiv de... obezitate ! Nu este o glumă, ci o informaţie precisă. Fac parte din acelaşi contingent cu el şi am fost de faţă când el a întreprins aceste demersuri. Îl provoc să facă publice numărul livretului militar, unitatea şi specialitatea militară pe care a obţinut-o. Nu va fi în stare. Invocând obezitatea, Adrian Păunescu şi-a dovedit laşitatea şi şi-a dezvelit demagogia. În timp ce toţi intelectualii români, poeţi, scriitori, pictori etc. dintre cei mai celebri, au făcut armata, Păunescu a evitat-o. Are el dreptul moral să dea lecţii de patriotism ? Bineînţeles că nu, dar o face. Tot intimidare se cheamă. Nu-i cere nimeni să plece voluntar într-un război care nu există, dar ca să-şi îndeplinească o obligaţie elementară i se poate cere. Până şi Nicuşor Ceauşescu a făcut armata, la Buzău, unde a rămas celebru

1. Petre Gigea (n. 1930), membru de partid din 1957, membru supleant al CC al PCR (1974-1984), membru al CC al PCR (1984-1989), şef de Secţie a CC al PCR şi consilier al secretarului general al CC al PCR (1977-1981), ministrul Finanţelor (1981-1986), ambasador la UNESCO (1987-1989).

pentru chefurile şi aventurile sale. Dar a făcut-o. Păunescu, obez cum zice că este, stă noapte de noapte cu chitarele alături, se laudă că ţine tineretul câte opt şi zece ore în şir pe stadioane, dar le ascunde laşitatea sa. Ca să danseze, să cânte şi să facă dragoste nu este obez. Ca să joace fotbal, cum ştie toată lumea (şi el se şi laudă cu asta) poate. Să stea măcar şase luni la cazarmă şi să scrie la gazeta de perete a unităţii nu poate. E bolnăvior. Despre mizeria invalizilor din România nu scrie. Despre discriminarea care se face între cei care au luptat pe frontul de Răsărit şi pe cel de Apus, iar nu scrie. Dacă unchiul Ion a fost şi la Odessa ori Orel, iar nu ne informează. De ce? În schimb, el a făcut să se tipărească un disc cu melodiile Cenaclului Flacăra, pe a cărui copertă este fotografiat aproape înfăşurat în tricolor. Aproape ca Ceauşescu. Cine a mai avut o asemenea cutezanţă?

Cartea lui Cacoveanu Viorel, de la Cluj, şi cea de caricaturi a lui Mihai Stănescu sunt retrase de pe piaţă pentru că spun unele adevăruri. Acest disc, care vorbeşte despre grandomania lui Păunescu, se vinde. Pe Ceauşescu îl deranjează că Ţopescu este de părere că Balaci şi alţii pot să joace în străinătate, dar nu-l deranjează că Păunescu se fotografiază ca Avram Iancu ori ca proaspătul erou naţional, Ceauşescu. Neputând însă a avea sceptrul, Păunescu se mulţumeşte cu tricolorul pe care a refuzat să-l servească chiar şi în timp de pace. Îi mai lipseşte eşarfa. Va găsi poate un prilej s-o capete.

Vă scriu aceste rânduri nu dintr-un sentiment josnic, ci din revoltă. Revolta că, în timp ce unuia ca Păunescu i se permite orice, unora ca Ţopescu, Stark, Bacalu etc. nu li se îngăduie nici exercitarea profesiunii lor. Că în timp ce unul se îndoapă din tot ceea ce poate însemna glorie şi avantaje de tot felul, alţii sunt aruncaţi în stradă. Dacă aşa ceva se poate chema libertate şi egalitate, atunci eu accept că sunt lipsit de cel mai elementar discernământ.

Domnule Vlad Georgescu, m-am cam lungit cu vorba şi poate că am abuzat de timpul acordat corespondenţilor dumneavoastră din ţară, aşa încât mă opresc aici, în speranţa că poate voi mai îndrăzni să vă scriu.

„Fost salariat al Ministerului Industriei Alimentare, azi pensionar", [iulie] 1983, difuzată la 14 august 1983[1]

O consfătuire de lucru cu preşedintele republicii

Săptămâni de-a rândul eram cu toţii ţinuţi sub presiunea pregătirii minuţioase a expoziţiei noilor sortimente ale industriei alimentare. Pavilionul „Apimondiei", unde urmau să fie instalate expoziţia şi laboratoarele Institutului de Cercetări Alimentare, ambele la Băneasa, precum şi centralele noastre ale industriei alimentare forfoteau şi zumzăiau aidoma unor mari stupi de albine. Albinele şi trântorii din institut şi centrale nu-şi mai găseau liniştea, odată cu apropierea marii zile când nu regina stupilor, ci preşedintele republicii urma să vină în mijlocul nostru. Eveniment de mare importanţă, sigur pentru trântori, dar prezentat la fel şi pentru albine. Ele urmau să-şi înfăţişeze ultimele roade ale minţii lor, să aibă o consfătuire de lucru, o discuţie tovărăşească cu Marele Conducător al micii noastre republici.

După o triere minuţioasă, celor mai importante şi eficient valoroase noi produse li s-a făcut toaleta necesară : fotografiile, schemele, calculele economice ce urmau să constituie fondul pe care trebuiau prezentate bunătăţile ce se pregăteau poporului de către albine şi trântori, sub îndrumarea celui mai iubit fiu al poporului.

Frigorifere imense adăposteau majoritatea noilor sortimente, dar şi acestea, ca şi cele ce urmau să fie expuse neprotejate de frig – cârnaţi aromaţi, şunci rozalii, noi tipuri de brânzeturi şi pâini rumene şi pufoase, nenumărate sortimente de patiserie – trebuiau să fie împrospătate şi schimbate zilnic. De ! Ziua exactă a vizitei nu o cunoşteau decât foarte puţini sau poate nimeni. Vorba bătrânească : „paza bună trece primejdia rea" chiar şi pentru cel mai iubit fiu al poporului.

Pavilionul de expoziţie al „Apimondiei", construcţie impresionantă de forma unei calote sferice, cu motive arhitectonice ce-l făceau aidoma unui imens stup de albine, era îndesat cu toate viitoarele bunătăţi ale hranei noastre zilnice. Prin cupola şi pereţii aproape compleţi de sticlă, razele soarelui mângâiau trufandalele expuse şi le scoteau şi mai bine în evidenţă împreună cu uriaşele fotografii ale bazelor de materie primă – păşuni cu vaci de rasă, ferme de porcine, câmpii zâmbitoare de floarea-soarelui şi grâu –, precum şi ale noilor fabrici din care urmau să iasă pe piaţă puzderia de noi bunătăţi.

1. L.M. no. 31, August 14, 1983.

Din păcate, cu cât ziua marii vizite se amâna şi intram tot mai mult în zilele lui Cuptor, în pavilionul de sticlă nesuferita de arşiţă se făcea tot mereu mai simţită.

Aranjatul zilnic al exponatelor, scoaterea din expoziţie a produselor ce nu mai aveau înfăţişarea ademenitoare şi aroma de premieră, emoţia premierei nu lăsau pe nimeni să stea liniştit nici noaptea. Cine ştie, poate că alte treburi mai importante vor cuceri orele de zi ale preşedintelui şi într-un înserat se va abate şi la stupul „Apimondiei". El dorea fierbinte - ne spuneau trântorii - să vadă cu ce va hrăni în viitor poporul, să stea de vorbă cu cei ce puseseră în practică gândurile sale măreţe şi din acest domeniu al economiei noastre naţionale.

În sfârşit, într-o bună zi apăru în pavilionul expoziţiei ministrul Agriculturii şi Industriei Alimentare, Angelo Miculescu[1], însoţit de soţie şi mari dregători. Părea să fie avanpremiera. Fiecare stand fu cercetat cu atenţie, cu toţii se serviră din plin mai din toate exponatele. Angelo era fericit, prevăzând o notă bună din partea şefului suprem.

În ziua următoare, trecu de amiază fără să apară cel ce urma să intre prin poarta principală împodobită cu drapele, lozinci, flori şi tablourile celui mai iubit, aclamat de cei pregătiţi pentru această treabă. Căldură mare, atmosferă apăsătoare. Sufleteşte, ne simţeam parcă uşuraţi că se va mai amâna evenimentul, că ne vom putea vedea cel puţin după-amiază de lucrările rămase nerezolvate, că poate vom scăpa de calvarul ce-l înduram de atâta vreme şi secretarul general al partidului, pornit pe alte orbite, ne va lăsa să ne descurcăm singuri, cum o făceam mereu.

Deodată, ca o furtună pornită din senin, trecând printr-o intrare dosnică, apăru în mare viteză o maşină singură. Până când cei mari aflaţi în pavilion să se dezmeticească, preşedintele republicii, urmat de un ofiţer de Securitate, se afla în incinta expoziţiei. Nu primire cu pompă, nu urale, nu avangarda şi ariergarda de maşini, obişnuite în asemenea ocazii.

Înlemniserăm cu toţii, mai ales la vederea figurii crispate a iubitului nostru secretar general şi preşedinte al republicii. Printre plecăciunile şi bâlbâielile marilor dregători prezenţi, Ceauşescu trecea nervos, cu buzele mai subţiate şi învineţite de furie, complet neatent la ce i se spunea la fiecare stand.

---

1. Angelo Miculescu (Constantin Romeo/1929-1999), membru de partid din 1958, membru al CC al PCR (1969-1984), prim-adjunct al ministrului Agriculturii şi Silviculturii (1965-1969), ministru al Agriculturii şi Silviculturii (1969-1971), ministru secretar de stat la Ministerul Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii şi Apelor (1971-1975), viceprim-ministru al Guvernului şi ministrul Agriculturii şi Industriei Alimentare (1975-1981), ambasador în Republica Populară Chineză (1983-1990).

După câteva minute, ca fugărite de demoni, intrară prin poarta principală maşinile cu cei din suita preşedintelui, oprind brusc, una după alta, la vederea maşinii ce le-o luase înainte şi dispăruse fără urmă. Intrară în mare viteză în pavilion consilierii preşedintelui, urmaţi de Angelo Miculescu, Virgil Trofin – atunci încă ministru al Comerţului – şi alţii.

Angelo Miculescu, capul gazdelor, se repezi în faţă pentru a conduce micile grupe de specialişti aflate la diferite standuri, grupe ce urmau să prezinte exponatele şi să participe la mult aşteptata consfătuire cu secretarul general, preşedintele republicii.

Cu un şi mai accentuat rictus al gurii, cu privirea dură, sfredelitoare, Ceauşescu, cu gura încleştată, trecea tot înainte, refuzând orice discuţie, orice degustare a noilor bunătăţi. În acest timp, începu să se lămurească misterul, dezvăluit pe şuşotite de unii din suita preşedintelui.

Ceauşescu făcuse dimineaţa o vizită centrelor de vânzare a cărnii din Obor, însoţit de suită. Urma să verifice, a doua zi după o „reaşezare" a preţurilor la carne, cum îşi însuşiseră măcelarii noile preţuri şi, mai ales, cum învăţaseră să explice cumpărătorilor „noile avantaje" ce li se ofereau.

Fusese nemulţumit de răspunsurile primite, apoi de dezordinea găsită în diversele compartimente şi magazii în care intrase pe neaşteptate. Izbise cu picioarele în ambalajele şi cutiile ce-i stăteau în cale şi cu grele cuvinte în Trofin pentru nereuşita acestei reprezentaţii. Se urcase în maşină şi în viteză a pornit primul. Suita în derută îi pierdu urma. Bănuiau totuşi încotro plecase. Necondus de avangardă şi necunoscând exact traseul, nu ştiau că va pătrunde la „Apimondia" printr-o intrare laterală, unde nu-l aştepta nimeni. Nici tu drapele, flori, urale şi plecăciuni, ci nişte necăjiţi de muncitori ce roboteau apăsaţi de griji şi arşiţă, în niciun fel impresionaţi de limuzina ce trecu ca fulgerul printre ei. Toate acestea accentuară tensiunea nervoasă a lui Ceauşescu. Trecerea în revistă ultrarapidă a standurilor se terminase într-un timp cu mult sub cel prevăzut şi într-o atmosferă sufocantă, de înmormântare. Angelo Miculescu, cu vocea sugrumată de emoţie şi teamă, îndrăzni totuşi să-l întrebe pe iubitul preşedinte al republicii dacă încuviinţează o prezentare sub aspect economic a noilor produse expuse, precum şi a unor probleme de perspectivă ce se puneau ministerului şi care, desigur, nu puteau fi rezolvate fără îndrumările preţioase ale şefului suprem.

O mişcare scurtă a capului dovedea aprobarea.

La o masă lungă, pregătită din timp pentru gustări şi discuţii, luară loc marii dregători. Ceauşescu îl avea în dreapta pe necăjitul Trofin, palid şi trist, iar la stânga se înşirau doi consilieri, apoi Angelo Miculescu, Iftode (şeful Departamentului

Industriei Alimentare), Ion Ceauşescu[1] (şeful Departamentului Legume şi Fructe) şi apoi încă trei-patru secretari-generali. Ceilalţi se înşirară în picioare, în spatele celor aflaţi la masă.

În faţa unor diagrame şi tabele, vorbi primul Iftode. Urmă Ion Ceauşescu, emoţionat ca un elev timid la primul examen. Încurcă tabelele, confundă tonele de produse cu milioanele de dolari ce prevedea că se vor obţine din export. Secretarul general stătea în continuare mut, dar mai încruntat la auzul celor încurcate de frăţiorul ministru. Îşi sprijini fruntea în palmă şi rămase aşa până la sfârşitul expunerii făcute de Ion Ceauşescu.

Începură întrebările către preşedinte. În acel moment apărură doi oameni ce ţineau în mână un microfon legat la un dispozitiv de înregistrare. Microfoanele întinse spre gura lui Ceauşescu şi a celui ce punea întrebări urmau să capteze întrebările ce se puneau şi răspunsurile preşedintelui.

Atmosfera în pavilion era sufocantă. Soarele, neţinând seama de importanţa consfătuirii, arunca din plin suliţele sale fierbinţi ce deveneau mai înfierbântate la trecerea lor prin pereţii de sticlă. Gurile şi gâtlejurile marilor dregători, uscate de emoţie, sufereau şi mai mult din cauza căldurii. La un semn, se serviră celor aşezaţi la masă, desigur că numai lor, răcoritoare. Conform, probabil, protocolului, se aduse lui Ceauşescu, pe o farfurie albă, un pahar ce părea a conţine suc de portocale, pahar acoperit cu un şerveţel. Sucul părea foarte rece, căci imediat exteriorul paharului se aburi. Celorlalţi mari demnitari li se puseseră în faţă câte o sticlă destupată de Pepsi şi câte un pahar gol.

Cumplită sete aveau cu toţii. Parcă nici nu mai aveau alt obiectiv, decât să şi-o astâmpere sorbind din ispititorul lichid rece ce le stătea în faţă. Dar pârdalnicul de protocol cerea ca întâi să-şi curme suferinţa preşedintele republicii.

Ceauşescu mângâia paharul cu suc de portocale rece, dar se mulţumea numai cu atâta. Pentru gâtul lui sensibilizat de atâtea discursuri, medicii îl sfătuiseră probabil să evite băuturile reci. Nouă, celor înşiraţi în spatele celor mai mari, ne trecuse setea amuzaţi de această scenă : douăzeci de perechi de ochi aţintiţi spre paharul cu suc rece al preşedintelui şi spre buzele acestuia, ochi ce parcă se rugau.

1. Ion Ceauşescu, frate mai mic al lui Nicolae Ceauşescu, inginer-şef la serele GAS „30 Decembrie" (1965), secretar general la Ministerul Agriculturii şi Silviculturii (1969-1972), adjunct al ministrului Agriculturii, Industriei Alimentare şi Apelor (1972-1975), membru în Comisia Centrală de Revizie a CC al PCR (1979-1989), vicepreşedinte şi prim-vicepreşedinte al Comitetului de Stat al Planificării (1981-1989). Deputat de Brăila între 1985 şi 1989.

Întrebările ce se puneau secretarului general se auzeau clar, dar răspunsurile nu veneau deloc. Ceauşescu tăcea, iar la unele întrebări mişca din buze, fără însă să se audă ceva. Cei prezenţi la masă îşi puseseră câte o palmă cornet la ureche, doar-doar vor prinde vreun sunet. Angelo Miculescu, deşi mai aproape de preşedinte, se săltase de pe scaun şi îşi întindea gâtul lung cât putea pentru a scurta distanţa dintre el şi gura preşedintelui. Dar, în afara întrebărilor, nu se mai auzea nimica. Ceauşescu continua să tacă sau îşi mişca buzele fără a scoate vreun sunet.

Încă o sforţare a lui Miculescu cu întrebarea : „Tovarăşe preşedinte, sovieticii ne propun o colaborare la recoltatul şi valorificarea algelor din Marea Neagră. Am putea să cerem pentru noi zona Insulei Şerpilor ? ".

Ca muşcat de şarpe, Ceauşescu se întunecă şi mai mult şi mormăi apoi ceva, la fel de neauzit.

Ne dădurăm seama că microfoanele şi anexele lor înregistrau toate întrebările, dar cum aerul nu vibra la mişcarea buzelor preşedintelui, întrebările rămâneau practic fără răspuns. Ne-am lămurit ulterior că benzile de înregistrare erau studiate după „consfătuiri" de consilierii preşedintelui, şi-n zilele următoare, la unele întrebări, apăreau în presă răspunsuri ca venind din partea lui Ceauşescu. Erau îndrumările preţioase date de cel mai înţelept şi iubit fiu al poporului.

Cum pe masă, în faţa preşedintelui, se mai aflau două microfoane, acestea legate la reţeaua de amplificare şi la difuzoarele montate în pavilionul expoziţiei, faţa lui Angelo se lumină brusc. „Tovarăşe secretar general, vă rog să încuviinţaţi, pentru o şi mai bună desfăşurare a consfătuirii, să punem în funcţiune microfoanele din faţa dvs. şi reţeaua de amplificatoare."

Cum Ceauşescu nu reacţiona în niciun fel, Angelo făcu un semn pentru intrarea în funcţiune a instalaţiei. În acel moment, microfoanele cu pricina scoaseră un ţipăt ascuţit. În liniştea mormântală ce domnea, ţiuitul ne scoase din amorţeală, dar în acelaşi moment Ceauşescu, parcă speriat de neaşteptatul ţiuit şi enervat la culme, izbi cu palma în masă, urlând : „Opreşte ! Experienţe să faci acasă, nu aici ! ".

Microfoanele amuţiră împreună cu toată asistenţa. În acest fel lua sfârşit consfătuirea de lucru de la „Apimondia". Ceauşescu se ridică şi plecă la fel de încruntat şi vijelios cum venise.

Paharul cu suc rămase neatins. Cât despre sticlele de Pepsi ale marilor demnitari, nimănui nu-i mai ardea de astfel de răcoreală. Angelo Miculescu, abătut ca şi Virgil Trofin, îşi presimţea, ca şi colegul său de guvern, soarta.

În zilele următoare, ziarele partidului care spun numai adevărul povesteau cu lux de amănunte despre consfătuirea de lucru ce o avusese preşedintele republicii

cu oamenii de ştiinţă şi specialiştii din industria alimentară şi despre răspunsurile la întrebări şi preţioasele îndrumări ale celui mai înţelept şi iubit fiu al poporului.

S-a schimbat de atunci ceva?

„O mamă nefericită pentru tot restul vieţii", 24 iunie 1983, difuzată la 4 septembrie 1983[1]

Doamnă Elena Ceauşescu,

Mă adresez dvs. nu pentru că m-aţi mai putea ajuta cu ceva, ci pentru a împiedica continuarea crimelor ce se fac prin aplicarea Decretului care interzice întreruperea sarcinii. Aţi fost şi dvs. tânără, sunteţi mamă şi deci normal ar fi să mă înţelegeţi.

Sunt muncitoare, văduvă şi am o singură fiică – studentă – care, provocându-şi un avort, a primit o hemoragie care i-a fost fatală. De când am pierdut-o nu mai sunt om, dar nu am destulă putere pentru a-mi curma viaţa, care pentru mine nu mai are niciun rost.

Dvs. nu ştiţi şi probabil nici nu vă interesează câte crime, câte nenorociri se întâmplă de când s-a pus în aplicare acest „decret". Dacă o tânără sau o femeie îşi riscă viaţa pentru o întrerupere de sarcină, probabil are motive întemeiate. De ce astfel de cazuri sunt urmărite „cu patimă" de către organele miliţiei şi procuratură şi, când o astfel de nenorocită ajunge la spital, nu i se face nicio intervenţie până când nu recunoaşte cine i-a provocat întreruperea sarcinii. Au fost cazuri când pacienta n-a recunoscut şi a costat-o viaţa. În urma acestor fiinţe rămân părinţi distruşi pentru toată viaţa, copii care vor fi lipsiţi de dragostea mamei. Din păcate, astfel de tragedii se întâmplă numai în familii modeste de muncitori. Soţiile şi fetele din clasa „burgheză" nu ajung în astfel de situaţii, deoarece ajunge un telefon ca să vină salvarea şi respectivei i se face urgent intervenţia. Se ştie că întreruperea sarcinii este interzisă în multe ţări, dar familia are posibilitatea – prin diferite metode – de a evita o sarcină nedorită. Astăzi, în România socialistă e o tragedie să devii mamă dacă nu ai în familie o bunică care să îngrijească de cei mici. Taxele pentru creşe şi grădiniţe s-au majorat şi

1. L.M. no. 34, September 4, 1983.

majoritatea familiilor de muncitori nu-şi pot permite a plăti taxele pentru copii. Aveţi şi dvs. o fiică, dar dânsa niciodată nu va avea probleme, doar e fiica celui mai iubit şi mai de omenie fiu al poporului. Decretul se aplică când e vorba de familii proletare.

Poate ar fi bine să vă gândiţi la părinţii care şi-au pierdut fiicele, la soţii care şi-au pierdut soţiile şi la copiii rămaşi orfani de mamă datorită acestui inuman decret.

Dvs. găsiţi, vă rugăm, o soluţie ca femeile să dorească a deveni mame din convingere, şi nu de frica Decretului.

„Un brigadier cu salopetă de blană", Bucureşti, 21 august 1983, difuzată la 11 septembrie 1983[1]

Domnule director,

Aşa cum v-am promis nu demult, revin cu câteva ştiri, zic eu, mai noi, profitând de amabilitatea poştei noastre care, cu prilejul iminentei sărbători a aşa-numitei „eliberări" naţionale, s-a oferit să vă transmită corespondenţa mea necondiţionat. Fără să o mai supună controlului prealabil (cenzura fiind desfiinţată la noi, nu-i aşa?). Înscriu aceste rânduri sub un titlu întâlnit recent în presa română, cred că în *Luceafărul*, care ne informa că 23 august este „cea mai istorică sărbătoare naţională" (chiar aşa cum vă scriu).

Şi acum ştirile, mai pe larg, mai pe scurt... De câteva săptămâni, locuitorii cartierelor Aviatori, Floreasca, Delavrancea şi cei din vecinătatea stadionului 23 august (Bulevardul Muncii, Vatra Luminoasă etc.) n-au mai avut odihnă: se făceau repetiţii pentru două mari spectacole. Primul aniversa 35 de ani de la înfiinţarea celor dintâi şantiere naţionale ale tineretului; celălalt, demonstraţia oamenilor muncii cu prilejul „celei mai istorice sărbători naţionale". Ce a însemnat asta, pe lângă răscolirea fonică a cartierelor amintite? Mii şi mii de oameni, în general tineri, scoşi din producţie, sute de mii de ore de muncă pierdute, mii de costume de sport sau de brigadieri confecţionate *ad hoc*, mii de pancarte de mătase, lemn, carton, polistiren expandat, sute de mii de flori (chiar

1. L.M. no. 35, September 11, 1983.

şi naturale, cele de plastic fiind mai costisitoare, dar neputând lipsi), sute de autobuze scoase din circulaţia şi aşa precară a Bucureştiului şi puse la dispoziţia demonstranţilor (mulţi dintre ei aduşi din provincie şi cantonaţi prin căminele studenţeşti sau şcolare, hrăniţi bine-rău, dar hrăniţi etc.). Un buget grandios cheltuit pentru ca familia Ceauşescu să-şi poată aminti despre „romantismul revoluţionar" (devenit obsesia întregii prese, îndată după memorabila consfătuire de la Mangalia[1], care nu vă este străină) şi pentru ca aceeaşi viciată pereche să arate lumii acea faţă pe care ei doresc să o facă cunoscută, a unui popor care o adoră, care se bucură de grijile zilnice, de mizeria la care ne-a adus distinsul cuplu.

Dar, mai presus de asta, demonstraţia de la 23 august a avut ca scop verificarea mecanismului puterii interne a regimului. Din nou recrutări forţate pentru participare, din nou liste, ameninţări pentru cei ce nu doreau să participe, repetiţii în plină caniculă, obligaţia de a purta ceva în mâini sau pe umeri, de cele mai multe ori chiar portretele asupritorilor, numele lor, cuvinte calde ce le erau adresate.

Revin la perioada premergătoare : o inundaţie fonică a sufocat cartiere întregi ale Capitalei. Comenzi urlate la microfoane, marşuri trăsnitoare amplificate sălbatec de difuzoare nemiloase, străzi întregi cu circulaţia blocată săptămâni de-a rândul. La intrarea pe stadion : percheziţie corporală. Copiii aduşi înainte de amiază aveau să stea în picioare sau pe caldarâm până după ora 10 seara. La fel acei nefericiţi de activişti, al căror rol este doar cel de a-l aplauda „spontan" pe Ceauşescu la sosire şi, la fel de entuziaşti, la plecare. O umilinţă de masă, nu altceva !

S-au înregistrat numeroase accidente : copii care au leşinat de foame şi sete, de oboseala acumulată. Nu li s-a permis să-şi aducă nimic de mâncare şi nici de băut, pentru că veceurile stadionului sunt insuficiente şi se mai află şi sub tribune. Aşa că... atenţie ! Se spune că s-au înregistrat şi câteva decese ale unor copii. Numai opt. Faţă de cel din primăvară, al apreciatului regizor Doru Năstase, mort de infarct, în ajunul zilei de 1 Mai, când a aflat că, pentru a şasea oară „ideologii" partidului i-au respins spectacolul pus de el la punct, noile victime ale terorii mute comuniste reprezintă un record. Cine se poate mândri cu el ? Cine va răspunde pentru ele ?

Şi-acum, câteva din „bombele" acestui august trist şi ridicol.

Luna a început cu publicarea, dar nu în presa zilnică, a noii legi sanitare. Cu enormităţile despre care vom avea, poate, ocazia să mai vorbim. Deocamdată să

1. „Consfătuirea pe problemele muncii organizatorice şi politico-educative" de la Mangalia, din 8 august 1983, a reprezentat o etapă a creşterii controlului ideologic asupra culturii şi educaţiei.

spunem că ea reprezintă un prim pas spre generalizarea desfiinţării tratamentelor gratuite. Pe 19, dacă nu mă înşel, un comunicat laconic prin care ni se aduce la cunoştinţă că, în urma cererii unor colective de muncă, s-a decis ca duminică, 21 august, să se lucreze! Cine sunt acele colective? Cine a dat comunicatul? Tăcere. Speranţele că duminică se va lucra pentru a se face punte peste ziua de 22 august, ca oamenii să beneficieze de trei zile libere (ca pe vremea burgheziei, de Paşti şi de Crăciun), s-au spulberat. Românul a tăcut şi a înghiţit.

O culme a ridicolului s-a înregistrat şi la Constanţa, unde la o „întâmplare" a Cenaclului lui Păunescu, un spectator, zice-se, turc, şi-a îngăduit o glumă cam sinistră, dându-şi în loc de nume o expresie trivială şi traducând, cu o altă pornografie, cuvântul cenaclu în limba turcă. Dinamicul poet a exultat de fericire, a cântat şi a repetat aceste cuvinte, făcându-le apoi să apară şi în revista familiei sale şi a lui Ceauşescu, *Flacăra*. Un hohot imens a cuprins întreaga suflare românească la aflarea acestei veşti-avertisment, din care Păunescu ar trebui să înţeleagă că lumea s-a cam plictisit de el.

Întâlnirea de la Mangalia a şefului de partid a fost şi ea un eveniment trist pentru oamenii de cultură, atâţia câţi au mai rămas în funcţii. Vânătoarea de vrăjitoare a şi început: vitrinele magazinelor Fondului plastic au fost golite aproape în întregime, la fel galeriile de artă, consignaţiile, de tot ce ar fi putut să miroasă a artă decadentă, occidentală. Ne vom întoarce la iţarii strămoşeşti, la saloanele romantice ale anilor '50, dar nu şi la meniurile acelor timpuri. Printre primii sacrificaţi dintre intelectuali, eseistul Octavian Paler[1], scos de la conducerea ziarului *România literară*, pe care-l făcuse cel mai citit dintre cele ce apar în ţară. Se spune că a fost sau va fi înlocuit cu o femeie. Cu cine anume? Nu prea cunosc nume feminine atât de reputate în ziaristica noastră ca să poată conduce un jurnal ca *România liberă*. Numai dacă nu o fi vreo rudă a familiei Ceauşescu, caz în care totul devine posibil. Chiar şi o calificare peste noapte.

Ce s-a mai întâmplat în augustul tristei aniversări? A apărut un comunicat, de data aceasta din partea Consiliului de Stat, în care posesorii de autoturisme erau anunţaţi că în zilele de 23 şi 24 august vor putea circula fără restricţii, atât cei cu numere pare, cât şi cu numere impare (se ştie că suntem, printre alte

---

1. Octavian Paler (1926-2007), ziarist şi scriitor, membru de partid din 1955, membru supleant al CC al PCR (1974-1979), vicepreşedinte al Comitetului de Radiodifuziune şi Televiziune pe lângă Consiliul de Miniştri al RSR (1965-1970), redactor-şef al ziarului *România liberă* (1970-1983), deputat de Vaslui în Marea Adunare Naţională (1980-1985). În anii '80, el se distanţează de ideologia oficială. Este unul din semnatarii scrisorii celor şapte intelectuali care s-au solidarizat cu disidentul Mircea Dinescu.

priorităţi, singura ţară din Europa unde asemenea restricţii mai funcţionează). Ridicolul constă în aceea că, în timp ce un comunicat care decide ca o zi de odihnă, într-un stat socialist, să devină zi de muncă nu aparţine nimănui, cel privind o parte restrânsă a populaţiei este „produsul" Consiliului de Stat. Dar nu numai atât: 23 şi 24 august au căzut în zilele de marţi şi miercuri, zile pentru care nu există restricţii, ci pentru duminici. A fost, prin urmare, inutil. Ba chiar stupid. Urmarea: în cealaltă zi, toate ziarele au publicat, de data asta un anunţ fără autor, în care se zice că pe 21 august (adică, chiar în ziua apariţiei) pot circula toate autoturismele, indiferent de numărul de înmatriculare. Este corectat în acest fel un decret al Consiliului de Stat. Asta arată cât de timoraţi, sau indiferenţi, ori şi una şi alta sunt ziariştii şi toţi cei care cenzurează articolele: dacă a venit de sus, se poate publica, chiar dacă este ridicol. Ceea ce s-a şi petrecut.

O altă „fericire" de august: de câteva zile, un om nu mai poate cumpăra decât 2 kg de pâine în Bucureşti. Probabil se anunţă un nou an-record al recoltelor de cereale. Măsurile recente îl şi prefigurează. Numai 10 litri de benzină pot primi cetăţenii patriei în trecere prin Capitală, până de curând singurul oraş în care benzina era „la liber" (cu cozile de rigoare, dar necartelată). În schimb, turiştilor străini nu ştiu ce să le mai facem spre a-i atrage să-şi lase banii lor, obţinuţi din afaceri capitaliste şi din exploatare, în buzunarele statului socialist, aflat în plin avânt spre comunism, ultima platformă a pauperizării totale, după cum merg lucrurile la noi. Un francez, aşa scrie în presa respectivă sub firma ONT Carpaţi, poate petrece 14 zile cu numai 950 de franci, în România, şi i se oferă încă o săptămână gratuită dacă se decide să plătească primele 14 zile.

O bombă cu efect dubios: ni s-a îndeplinit o promisiune făcută acum 15 ani: avem televiziune cu program colorat. Dar în ce condiţii? Un aparat costă între 13 şi 15.000 de lei, adică, dacă facem o transformare a celor 900 de franci ai unui sejur în România în lei, la paritatea de 1 la 5, cât 10 sejururi de câte două săptămâni pe casă, masă şi transport! Cine devalorizează banul ţării? Nu chiar guvernul? Dar nu numai atât: industria de televizoare n-a produs (asamblat mai precis) decât câteva sute de aparate. După primele două zile, vânzarea lor s-a oprit din înalte dispoziţiuni (desigur, de la Palatul Primăverii). De când avem televiziune color, nu mai avem cu ce să o recepţionăm. Se discută mai multe variante: una ar fi aceea că se vor vinde numai cu aprobarea Ministerului Comerţului. Ca autoturismele. Cu liste de aşteptări, dar şi cu priorităţi. Se zice că şi calitatea emisiunilor este, din punctul de vedere al coloritului, execrabilă. Asta în timp ce inginerul Mircea Dan, care a pregătit tehnic trecerea pe color, a fost concediat odată cu ceilalţi colegi ai lui, având ceva rude peste hotare.

Dar comerţul de stat mai cunoaşte şi alte noutăţi : dacă vrei să-ţi cumperi o haină de blană sau un guler şi o căciuliţă asortată tot de blană, trebuie să prezinţi buletinul de identitate şi eşti trecut pe o listă. Ca şi cum ai cumpăra stupefiante. Cine are totuşi curajul s-o facă se poate aştepta la o percheziţie şi la un control al averii. Plăcută libertate. După 39 de ani, dintre care ultimii 18 sunt cei mai luminoşi din întreaga existenţă a poporului nostru ! Puritatea noastră socialistă se cere apărată cu sfinţenie. Ce ne aşteaptă de aici înainte ? Ce alte „libertăţi" ne pregăteşte magul de la Scorniceşti în lungile lui visări de la masa sa de lucru ? Poate cineva răspunde ?

„O fiinţă umană", [septembrie] 1983, difuzată la 18 septembrie 1983[1]

Domnule Vlad Georgescu,

Sunt un cetăţean german ce mi-am vizitat ţara de baştină, pe care n-o pot uita uşor. Mă întorc de acasă cu durere în suflet pentru cei ce-mi sunt dragi şi pentru întregul popor, care suferă nevinovat calvarul de fiecare zi impus de un regim ce nu are nimic în comun cu neamul român. Mă adresez dvs. cu credinţa că aveţi posibilitatea să alinaţi cel puţin cu un cuvânt de mângâiere şi încurajare multă suferinţă.

Iată despre ce este vorba : peste câteva zile se împlinesc 35 de ani de la aşa-zisa aderare a Bisericii Greco-Catolice la biserica (mamă) ortodoxă prin actul de la Cluj[2], când un grup de preoţi uniţi au hotărât să unifice cele două biserici româneşti din Ardeal.

Este cunoscut de toată lumea că acest act a fost de fapt un „dictat" al guvernului român.

Cu ocazia vizitei mele din această vară am aflat lucruri impresionante, din gura unui preot din regiunea Braşovului, el însuşi participant la realizarea acestui mişelesc act. Acest biet preot a fost obligat să-şi părăsească religia şi să slujească ca preot într-un sistem controlat şi dirijat de regimul ateu şi cu hotărârea fermă de a distruge credinţa în Dumnezeu.

1. L.M. no. 36, September 18, 1983.
2. Este vorba despre simulacrul de sinod care a avut loc la 1 octombrie 1948 la Cluj, unde un număr de preoţi greco-catolici au fost constrânşi să declare unirea cu Biserica Ortodoxă.

Am văzut cu propriii mei ochi hârtia prin care el era „delegat” la întâlnirea de la Cluj, unde s-a realizat adunarea. Această delegaţie nu provenea din partea poporului din parohia respectivă, ci din partea Sfatului Popular, semnată de preşedintele acestui for, ca şi când el reprezenta voinţa poporului. În prezent, am cunoscut mai mulţi preoţi – foşti greco-catolici care continuă să slujească pe Dumnezeu, în secret, prin slujbe săvârşite în casele lor, în prezenţa familiei lor şi a prietenilor de încredere. Ei speră că, odată cu ajutorul celor din afară şi al lui Dumnezeu, se va face dreptate şi se va reveni dându-li-se şi lor dreptul să revină la Biserica [greco]romană – care a fost de folos culturii şi redeşteptării naţionale. Dorinţa acestor suflete este să simtă că nu sunt uitaţi!

Eu personal, prins în vâltoarea unor preocupări economico-politice occidentale, n-am păstrat contactul cu emisiunile dvs., singurul izvor de informaţii şi speranţa pentru întreaga suflare românească.

Sunt convins că nu e necesar să insist asupra importanţei acestor emisiuni, care sunt în prezent tot atât de importante (poate mai mult) de cum erau acum 20 de ani când am părăsit această ţară atât de năpăstuită. Sunt sigur că un cuvânt din partea dvs. care să analizeze acest mişelesc act ar aduce mângâiere şi putere de rezistenţă în mii de suflete care tânjesc după o vorbă de îmbărbătare.

O recenzie şi analiză a evenimentelor la împlinirea a 35 de ani la posturile dvs. de radio ar reprezenta cu siguranţă un act de sprijin pentru aceia care au suferit şi chinuri fizice, şi morale în slujba lui Dumnezeu. Eu n-am talente gazetăreşti şi nu pot impresiona prin puterea cuvântului, dar credinţa în Dumnezeu mă îndeamnă să apelez la dvs., al cărui cuvânt este ascultat şi stimat de multe milioane de români ce continuă să sufere chinurile unui regim străin intereselor şi năzuinţelor poporului român.

Cu stimă!

„Un reporter debutant”, Bucureşti, 23 august 1983, difuzată la 18 septembrie 1983[1]

Cronică nonconformistă

Întrucât Agerpres va avea grijă să alimenteze presa română cu reportajele oficiale şi să încerce să dezinformeze opinia publică mondială, îmi asum răspunderea,

1. L.M. no. 36, September 18, 1983.

fie şi ca amator, de a vă transmite o cronică reală a acestei uriaşe manifestări a puterii regimului Ceauşescu, a capacităţii sale de înscenare şi constrângere pe plan intern, care a fost (mai mult ca până acum) demonstraţia din această zi de doliu naţional în care plânsul naţiei a fost înlocuit, brutal, cu o pastişă a bucuriei regizate, cu o imundă ploconeală în faţa celor doi oameni care au reuşit, cu manualele marxist-leniniste, să îngenuncheze un popor, de altfel mândru şi demn.

Petrecerea a început cu o întârziere de aproape 25 de minute, cauzată de sosirea în tribuna oficială a aşa-zişilor conducători cu un decalaj egal cu acest interval. Până atunci, am putut face unele constatări. Spre deosebire de anii precedenţi, tribuna oficială a fost altfel construită. Spaţiul rezervat membrilor Comitetului Central a fost mult mai restrâns şi mult mai „cocoţat" decât altădată. O supratribună acoperită a fost înălţată la o mare distanţă de drumul pietruit al Bulevardului Aviatorilor. Între această platformă şi popor erau spaţii largi, destinate florilor, unui prim rând de soldaţi înarmaţi, unui grilaj şi altui şir de militari şi civili care, umăr la umăr, alcătuiau o pavăză de trupuri vii, dincolo de care urmau să apară oamenii politici. Postul de televiziune a umplut minutele de aşteptare cu muzică populară şi cântece patriotice, iar crainicul ne-a anunţat că sărbătoarea de azi va marca o dată importantă în planul spiritualităţii româneşti, deoarece ea coincide cu prima emisiune color.

Într-adevăr, subtilă remarcă. Trebuia să înţelegem că ni se face un mare cadou, pregătit să coincidă chiar cu cea de-a 39-a aniversare a zilei înscăunării la putere a regimului denumit comunist. Mai interesant ar fi fost să ni se spună cu câtă întârziere a sosit acest dar, putându-se face, în acest sens, două referiri : la data punerii în funcţiune în ţările civilizate a televiziunii color şi, a doua, la întârzierea cu care regimul oferă astfel de emisiuni, ştiut fiind că încă din 1970 s-a tot promis că vom avea televiziune color. S-ar mai fi putut preciza că România este ultima dintre ţările blocului răsăritean care face acest pas.

Dar, timpul trecând în dulci răsfăţări şi duioase minciuni, iată-l sosit pe Ceauşescu, urmat de dulcea sa soţie. El face drumul ştiut, de la un capăt la celălalt al tribunei sale, salută ca un boxer experimentat pe toată lumea şi bâlciul începe.

În dreapta lui, Elena Ceauşescu. Imediat după ea, Ştefan Voitec, mobila social-democrată necesară decorului. În stânga lui Ceauşescu, surpriză ! Ion Gheorghe Maurer, albit şi posomorât. Nu este învrednicit nici măcar cu o privire de la fostul său colaborator. De altfel, după numai 30 de minute, Maurer se va retrage pentru a nu mai apărea până la sfârşit. Exemplu urmat şi de Voitec, mult mai târziu şi tot pe nebăgate de seamă.

În spatele conducătorului, nimeni. Nici Mihail Florescu[1], nici Dumitru Popescu, nici Ştefan Voicu[2], nici Gogu Rădulescu[3], abonaţii din trecut ai planului doi şi care aveau privilegiul de a apărea mereu în ecrane odată cu Ceauşescu. Acum, şeful avea să apară singur-singurel. De câteva ori el, de câteva ori cu soţia. Când deschidea gura, când ducea mâna la nas să se scarpine (gest împărtăşit cu fidelitate de soţia sa), imaginea se schimba brusc. Şeful a fost tot timpul nervos. Fotografii şi operatorii au trebuit să se străduiască pentru a oferi a doua zi presei imagini cu Ceauşescu. Şeful, cu grija sa părintească, privea mereu la ceasul de mână şi la cer, gândindu-se probabil ca nu cumva înflăcăraţii demonstranţi să răcească dacă ar ploua, ori ca nu cumva recuzita de carton şi polistiren expandat din care erau fabricate obiectele purtate de manifestanţi să nu se decoloreze ori să se topească sub biciuirea ploii. Poate că cineva i-o fi spus, până la urmă, că la marea demonstraţie de pe stadionul 23 August, prilejuită de împlinirea a 35 de ani de la înfiinţarea primelor şantiere naţionale ale tineretului, câţiva copii şi-au pierdut viaţa din diferite pricini, printre care oboseala lungilor ore de aşteptare (de la 12 până noaptea târziu). Interzicerea de a se alimenta şi de a consuma orice fel de lichide i-a răpus pe cei mai debili.

1. Mihail Florescu (Iacobi Iancu/1912-2000), membru de partid din 1934, voluntar în brigăzile internaţionale din Spania, comisar politic într-un grup de partizani din Franţa, membru al CC al PMR/PCR (1955-1989), şef al Secţiei de Propagandă şi Agitaţie (1945-1946), şef al Direcţiei Propagandă din Ministerul Apărării Naţionale (1946-1947), şef al Direcţiei Superioare Politice a Armatei (1949-1951). Ministrul Industriei Chimice (1951-1952 ; 1953-1957 ; 1965 ; 1970-1980) şi ministrul Industriei Petrolului şi Chimiei (1957-1965), ministru secretar de stat şi vicepreşedinte al Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie (1980-1990). A sprijinit şi protejat cariera de „chimistă" a Elenei Ceauşescu, care l-a răsplătit după 1965 prin menţinerea lui în posturi de prim-plan.
2. Ştefan Voicu (Aurel Rotenberg/1906-1992), membru de partid din 1932, membru supleant al CC al PMR (1955-1960), membru al CC al PMR/PCR (1960-1984), activist la Secţia de Propagandă şi Agitaţie a CC al PCR (1945), redactor-şef la *Scânteia* (1946), redactor-şef la revista *Lupta de Clasă* (din 1955), redactor-şef la revista *Era Socialistă*. A ajuns vicepreşedinte la Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice.
3. Gheorghe (Gogu) Rădulescu (1914-1991), membru al UTC/dR din 1933, membru de partid din 1949, membru al CC al PMR/PCR (1960-1989), membru al Comitetului Executiv al CC al PCR (1965-1974), membru al Prezidiului Permanent al CC al PCR (1969-1974), membru al CPEx (1974-1989), membru al Biroului Permanent al CPEx (1977-1989), ministrul Comerţului Interior (1956-1959), ministrul Comerţului Exterior (1962-1963), vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1973-1975), viceprim-ministru al Guvernului (1975-1979), vicepreşedinte al Consiliului de Stat (1979-1989). În 1989 rămăsese ultimul membru al vechii gărzi a PCR în înalta ierarhie de partid. Arestat în 1989, a fost eliberat pe motive de sănătate.

În fine, demonstraţia a început cu o altă mare minciună : parada aşa-numitelor gărzi patriotice. Comentariile glăsuiau despre cei care au eliberat ţara. Adevărul era încă o dată alungat. Cei care treceau prin faţa tribunei erau oameni tineri, cei mai mulţi nenăscuţi la 23 august 1944. Un mare calup uman, cu care s-a deschis demonstraţia, ne-a înfăţişat şi ne-a reţinut atenţia asupra unui singur lucru : apărarea patriei ! De cine ? Şi pentru ce ? O paradă militară pusă la punct de un regim care propovăduieşte numai pacea pare absurdă Şi totuşi, aşa a fost. Până şi copiii care au urmat altor şi altor formaţiuni erau înarmaţi cu puşti (veritabile sau nu, nu mai interesează), dar o psihoză armată a pus vreme de aproape 45 de minute stăpânire peste Piaţa Aviatorilor. De la mic la mare, de la băieţi la fete, cu toţii făceau un front comun de luptă şi apărare. Mă întreb iarăşi : împotriva cui ? Şi de ce ? Burghezia internă a fost spulberată. Cu imperialiştii nu avem de-a face. Ei sunt departe şi înaintea noastră !

Dacă va fi cazul, au cu cine să se răfuiască. Inexplicabilă concepţia celor care au adus la o demonstraţie paşnică mii şi mii de arme. Despre demonstraţia oamenilor muncii nimic nou : feţe încruntate, participare formală, sonorizare din studio, panouri cu duiumul. Ceva nou a fost totuşi. Niciodată nu am văzut atâtea portrete ale lui Ceauşescu şi nevesti-sii. Era o imagine ciudată între ceea ce ni se arăta la tribuna oficială şi în piaţă : sus era Ceauşescu, în carne şi oase, în stradă tot el multiplicat în carton şi în zeci de mii de exemplare. Chipul lui şi al ei păreau unul robot : adică erau acelaşi. Al ei de acum 50 de ani, al lui de mai târziu, dar nu la zi. De ce oare s-a abuzat în aşa hal de portretele lor ? Pentru că, iarăşi după ani mulţi, au apărut, cam la 30-35 de minute distanţă, şi portretele celorlalţi membri ai Comitetului Central Politic Executiv : Dăscălescu, Ludovic Fazekaş[1], Bobu[2],

1. Ludovic Fazekas, născut în 1920, a fost ales membru al CC al PCR în 1966, iar ulterior a devenit prim-secretar al Comitetului Judeţean al PCR din judeţul Harghita. Membru al Secretariatului CC al PCR (1979-1982). În 1975 a fost ales membru al Consiliului de Stat al RS România. Ministrul Economiei Forestiere şi Materialelor de Construcţii (1979-1980).
2. Emil Bobu, născut în 1927, membru al PCR din noiembrie 1945. A fost membru al CC al PMR, preşedinte al Sfatului Popular Regional Suceava. În mai 1961 a fost decorat cu Medalia „A 40-a aniversare de la înfiinţarea Partidului Comunist din România". Membru în Biroul Permanent al CPEx (1979-1989), membru al Secretariatului CC al PCR (1975-1979 ; 1981-1989). Ministru de Interne (1973-1975), ministru al Muncii (1980-1981), viceprim-ministru al Guvernului (ianuarie-mai 1982). La 22 decembrie 1989, Emil Bobu şi Manea Mănescu i-au însoţit pe Nicolae şi Elena Ceauşescu în elicopterul cu care liderii comunişti au părăsit Comitetul Central. În februarie 1990 a fost condamnat la închisoare pe viaţă, sentinţă comutată ulterior în detenţie de 10 ani.

Lina Ciobanu, Mizil[1], Pană[2] etc. Aceste portrete erau grupate şi treceau de partea opusă tribunei oficiale, aşa încât cu greu le puteai observa. Camerele televiziunii urmărind în principal pe cei doi amintiţi şi grupurile din faţa tribunei centrale. S-au debitat, fireşte, obişnuitele minciuni privind îndeplinirile şi depăşirile de plan, s-a lăudat cercetarea şi în special cea din domeniul chimiei (vă imaginaţi de ce), s-a vorbit despre economii, export etc. Nimic nou ! Puţin adevăr. Prima surpriză : s-a dat legătura cu un oraş din provincie. Cu care ? Hai să vedem dacă sunteţi perspicaci... Cu Slatina ! De ce ? Pentru aluminiu ? De unde ! Pentru că Slatina este capitala judeţului Olt, în care se află celebrul Clochemerle românesc, locul de naştere al primului cetăţean al ţării : Scorniceşti. A fost momentul cel mai amuzant al transmisiei. Oamenii din Slatina treceau prin faţa tribunelor care cum doreau, fără rânduri aliniate, ca la Bucureşti, cu căţel, cu purcel, cum se zice, având în frunte o... fanfară din câţiva ţigani din zonă, graşi şi binedispuşi, care băteau într-o tobă, în două timpane, suflau în trompete, parcă era într-un film de Geo Saizescu ori la vreo nuntă a uneia dintre rudele primului-secretar (cumnat cu Ceauşescu). Vorba nu ştiu cui dintr-o piesă de Baranga : „Ăştia-s oamenii, cu ăştia defilăm" ori „Asta-i orchestra, cu ea demonstrăm".

Pe urmă, programul a alternat cu cel din Capitală. Au mai avut fericirea unui text general şi a unor imagini terne (că n-am văzut color) Sibiul şi Bacăul. Pe ce criterii, nu se poate spune, că nici televiziunea nu ne-a spus. Ca de obicei, după

---

1. Paul Niculescu-Mizil (1923-2008), membru de partid din 1945, membru al CC al PMR/PCR (1955-1989), membru al Prezidiului Permanent al CC al PCR (1969--1974), membru al Secretariatului CC al PCR (1965-1972), membru al Comitetului Executiv al CC al PCR (1965-1974), membru al CPEx (1974-1989). Rector adjunct şi rector la Universitatea de Partid „Ştefan Gheorghiu" (1950-1954), director adjunct al Institutului de Istorie al PMR din 1955, prim-adjunct şi şef al Secţiei de Propagandă şi Agitaţie a CC al PMR (1954-1965), secretar al CC al PCR (1965-1972), vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri şi ministru al Educaţiei şi Învăţământului (1972-1975), viceprim-ministru al Guvernului (1975-1981), ministrul Finanţelor (1978-1981). Condamnat în 1990, eliberat în 1992.
2. Gheorghe Pană (n. 1927), membru de partid din 1947, membru al CC al PCR (1969-1989), membru al Secretariatului CC al PCR (1972-1984), membru al Comitetului Executiv al CC al PCR (1969-1984), membru al CPEx (1974-1989). Şi-a făcut cariera în aparatul central de partid. Prim-secretar al Comitetului Regional/Judeţean de Partid Braşov (1966-1969), preşedintele Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România (1975-1979), ministrul Muncii (1977-1979), preşedinte al Comitetului Executiv al Municipiului Bucureşti din 1979, primar general al Capitalei din 1985.

parada sportivă, minunată tot ca de obicei şi cu mai puţine tablouri reprezentându-i pe cei doi, deoarece sportivii aveau de întrebuinţat mâinile în alte scopuri, i-am văzut pe oamenii de ordine care au asigurat buna desfăşurare a paradei pe tot traseul. Oameni de tot felul, în pantaloni bleumarin şi cămăşi albe, obosiţi de atâtea zile şi nopţi de nesomn. Pe aceştia, soţii Ceauşescu i-au aplaudat. Ei sunt cei care, la o adică, ar urma să-i apere. Numai că respectivii aveau mâinile goale... Poate şi inimile!

Ceauşescu a mai schimbat, în tribună, două-trei vorbe, prin translatori, cu unii diplomaţi pe care reporterii nu i-au identificat. Erau unii albi, alţii negri. Galbeni n-am văzut (dacă n-am avut color). La sfârşit ni s-au arătat şi tribunele în care stăteau membrii corpului diplomatic, posibil şi unii invitaţi de peste hotare. Cei mai voioşi erau cei în tunici închise la gât şi cu şepculiţe : chinezi, mongoli, coreeni democraţi, nu ştiu, dar aceştia se simţeau ca la ei acasă : tot portrete, tot eşarfe, porumbei mai puţini din cauza raţionalizării cărnii, baloane colorate, exerciţii cu bastoane care puteau fi şi arme etc. E mare lucru să te simţi ca la tine acasă!

Numai că eu, ca român, nu m-am simţit deloc la mine acasă. N-am înţeles ce legătură a avut întreaga manifestare cu ziua eliberării. Nu ni s-a vorbit decât despre Ceauşescu şi soţia sa, despre Congresul al IX-lea, despre înţelepciunea lui Ceauşescu şi fantasticul progres înregistrat în cei 18 ani ai guvernării sale. E dureros până la lacrimi să fii silit să-l proslăveşti pe cel care te-a îngenuncheat, care ţi-a luat pâinea de la gură, libertatea din suflet, care ţi-a destrămat familia şi anihilat speranţele. Toate acestea le-a reuşit demonstraţia din Piaţa Aviatorilor. O demonstraţie de tristă amintire. O demonstraţie care va vorbi generaţiilor viitoare despre gradul de decădere la care poate ajunge un popor ale cărui destine au încăput pe mâna unor oameni lipsiţi de cultură, de simţul realităţii, de patriotism şi de sensul adevărat al istoriei. Peliculele acelei zile trebuie păstrate cu sfinţenie.

„Un român care vă arată adevărul", [septembrie] 1983, difuzată 25 septembrie 1983[1]

Stimate domnule Vlad Georgescu,

Vin cu rugămintea să-mi difuzaţi această scrisoare în cadrul emisiunilor postului de radio Europa Liberă şi să o trimiteţi la următoarele destinaţii :

1. L.M. no. 37, September 25, 1983.

Congresului SUA, Camerei Reprezentanţilor SUA, preşedintelui Ronald Reagan, ziarului *New York Herarld Tribune*.

Stimaţi domni,

Am aflat cu stupoare că s-a votat în Camera Reprezentanţilor recomandarea de a se prelungi cu încă un an clauza naţiunii celei mai favorizate pentru România.

Sunt unul dintre intelectualii României care a reuşit să scape din „raiul socialist al familiei Ceauşescu" şi am familia mea rămasă încă în ţară şi supusă celor mai diverse presiuni şi discriminări.

Pentru informarea dvs., recomandarea dată de către preşedintele Ronald Reagan şi de Camera Reprezentanţilor se bazează pe cea mai crasă înşelătorie a regimului comunist din România: situaţia uşurării emigrărilor, ca şi a represaliilor ce se aplică familiilor celor care reuşesc să scape s-a înrăutăţit. Soţia mea, cu toate că este specialistă în domeniul său de activitate, a fost trimisă să lucreze în fabrică ca urmare a faptului că eu am reuşit să scap de raiul socialist, după ce am trăit în ultima perioadă de timp cu teama de a fi făcut „ţap" ispăşitor într-un proces politic.

Se pune întrebarea logică cui foloseşte acordarea prelungirii clauzei pentru România. Poporului român în niciun caz, ci numai anumitor nivele ale regimului comunist. Această prelungire se acordă pe baza unor promisiuni care, de fapt, sunt o înşelătorie. Se ştie deja, la nivele mai înalte, se fac rezerve valutare în bănci vestice şi conturi secrete pentru anumite cazuri, ca şi faptul că pentru urgentarea obţinerii paşaportului (după ce i s-a dat aprobarea de plecare) se plăteşte pentru fiecare sas exportat în RFG, în cazul în care are posibilităţi financiare, suma de 8.600 DM, bani care ajung în aceleaşi bănci şi conturi personale. Statele Unite acordă prelungirea clauzei unui regim corupt care va utiliza beneficiile realizate la rotunjirea conturilor bancare proprii din străinătate, şi nu pentru îmbunătăţirea situaţiei propriului popor.

Noi, românii, ne punem întrebarea dacă organele reprezentative ale Statelor Unite nu sunt victimele unei înşelătorii. Prelungirea clauzei naţiunii celei mai favorizate, conform amendamentului Jackson-Vanik[1], este legată de liberalizarea efectivă a emigrărilor, or, regimul lui Ceauşescu nu a demonstrat cu nimic că a luat măsurile în consecinţă şi, în această situaţie, recomandarea Camerei Reprezentanţilor se bazează pe o simplă promisiune, care va putea să nu fie îndeplinită şi care

1. Amendamentul Jackson-Vanik poartă numele celor doi senatori care l-au introdus în Legea Comerţului a Statelor Unite, intrată în vigoare în anul 1975. El prevedea refuzul acordării clauzei naţiunii celei mai favorizate, de către SUA, ţărilor care nu au economie de piaţă, dacă autorităţile acestora împiedică libera circulaţie a persoanelor.

va aduce un beneficiu net de 200 de milioane de dolari, fără obligaţia de a lua măsurile în consecinţă. Peste un an se va pune din nou această problemă, pentru prelungire, dar în anul ce va fi trecut va fi creată posibilitatea de a se umple anumite conturi particulare din străinătate pentru „cazuri de forţă majoră, când anumite „nivele politice" vor cere „azil politic" în Vest. Este cazul să vă daţi seama că sunteţi victimele unei înşelătorii şi că anularea acordării în continuare a clauzei va scurta durata suferinţelor poporului român. Este cazul să fie luată în considerare o situaţie comparativă a României cu Ungaria, care merită pe deplin acordarea în continuare a clauzei.

Noi, cei ce am reuşit să scăpăm, cu ce am greşit faţă de dvs., fiind contra regimului Ceauşescu, să rămânem în continuare – prin decizia dvs. – departe de familiile noastre şi cu teama permanentă că regimul comunist va aplica şi alte măsuri represive acestora? Avem o singură viaţă, pe care dorim să o trăim în linişte, împreună cu cei pe care îi iubim, cu cei cu care ne-am unit în faţa lui Dumnezeu. Suntem buni creştini şi dorim să trăim în această credinţă, aşa cum au trăit şi strămoşii noştri.

Cu toate acestea, votul Camerei Reprezentanţilor este în completă contradicţie cu drepturile fundamentale ale omului, ca şi reunificarea familiilor. Ce părere aţi avea dacă familiile dvs. ar fi în aceeaşi situaţie? Aţi mai vota la fel?

Este cazul ca dvs. să vă daţi votul aprobativ numai după ce regimul comunist din România va demonstra „practic" că a liberalizat „efectiv" situaţia emigrărilor, şi nu pe baza unor promisiuni înşelătoare" de a se vinde cioara de pe gard. Avem şi noi dreptul la viaţă, alături de familiile noastre, în condiţiile unei depline libertăţi, fără ameninţarea comunistă. Sau cumva vom fi sacrificaţi pe altarul unor promisiuni înşelătoare?

Închei cu speranţa că un asemenea apel disperat va fi luat în considerare sau va trebui să facem poate sacrificii supreme, ca să uşurăm situaţia unor alţi conaţionali?

„Un elev din România", 15 iulie 1983, difuzată la 25 septembrie 1983[1]

Tovarăşe Nicolae Ceauşescu,

De „Ziua Copilului", în toate ziarele au fost publicate scrisorile trimise dvs. de către noi, copiii României, prin care vă mulţumeam pentru grija ce ne-o

1. L.M. no. 37, September 25, 1983.

purtaţi şi pentru traiul fericit ce-l avem. La fel, ziarele au scris cât ne iubiţi şi câtă grijă aveţi de noi, dar noi nu credem că ne iubiţi chiar aşa de mult, căci, dacă ne-aţi iubi, am avea şi noi de toate, aşa cum au copiii din alte ţări.

Mama mea e româncă, iar tatăl meu e de naţionalitate germană şi avem rude în străinătate care ne trimit pachete cu tot felul de bunătăţi. Bomboanele şi ciocolata sunt aşa de bune şi sunt împachetate aşa de frumos, că îmi pare rău să le desfac. De ce nu avem şi noi, căci bunica îmi povesteşte că şi la noi înainte se găseau tot felul de bunătăţi. Bunica când vine la noi îmi aduce bomboane care, după câteva zile, se lipesc unele de altele şi nu le mai pot desface decât dacă le sparg cu ciocanul.

Când merg la şcoală, mama îmi pune la pachet parizer, dar mie nu-mi place, căci nu are pic de gust şi mai bine îl arunc. Mie îmi place pâinea cu unt şi gem, dar mama spune că nu are de unde să-mi dea unt, căci raţia de unt ce o primesc pentru o lună de zile nu-mi ajunge decât pentru două-trei zile. Mama ne făcea prăjituri aşa de bune, mai ales cu gem de caise. Acum nu mai face, căci nu are zahăr. Şi bunica ne făcea dulceaţă de nuci, dar acum nici dânsa nu ne mai face, căci raţia de zahăr ce o primeşte de abia îi ajunge pentru ceai. M-am săturat şi de carnea de pui, căci puii ce-i cumpără bunica când stă la coadă sunt tare jigăriţi. Mi-e dor de o friptură din carne de porc, dar bunica nu poate sta toată noaptea la coadă, căci e bătrână şi bolnavă, iar mama şi tata sunt la serviciu.

Tata ar vrea să plecăm cu toţii în Germania, dar mama nu vrea.

În vacanţa de primăvară a fost la noi un văr de al meu din Germania, împreună cu părinţii. Ei s-au stabilit în Germania. Ce mi-a povestit vărul meu despre viaţa ce o trăiesc acolo şi ce se găseşte în magazine, nu-mi vine să cred că există aşa ceva. Au ajuns la noi seara târziu şi voiau să facă baie, dar nu era apă caldă. Vărul meu spune că şi ei stau la bloc, dar apă caldă este tot timpul.

Vine toamna şi va trebui să mergem iar la cules de porumb, sfeclă de zahăr, roşii. Cei mai mulţi mergem îmbrăcaţi în uniformă şi ar trebui să vedeţi cum arată uniformele pe noi când venim acasă şi, mai ales, dacă ne prinde şi ploaia. Dacă trebuie să mergem la strânsul recoltei, ar trebui să ni se dea salopete, căci părinţii noştri nu ne pot cumpăra mai multe uniforme.

Când aţi fost elev şi pe dvs. v-au dus la strânsul recoltei? Bunica spune că înainte ţăranii îşi adunau singuri recolta.

Îmi place matematica şi am calculat câtă economie face statul prin strânsul recoltei de către noi, elevii, muncitorii şi militarii, şi în schimb, ce primim? Dacă dvs. ne iubiţi aşa de mult, ar trebui să desfiinţaţi tichetele şi să avem şi noi de toate din belşug. Se spune că suntem singura ţară socialistă unde alimentele se dau pe tichet.

M-am hotărât să vă scriu după ce vărul meu mi-a povestit cum e viaţa în Germania.

Comisiunea Monumentelor Istorice din România cu sediul la Paris, [octombrie] 1983, difuzată la 16 octombrie 1983[1]

Domnule director,

Ştiri insistente venite în ultima vreme din ţară repun la ordinea zilei o mai veche ameninţare culturală, pe care o credeam cu toţii îngropată de mult. Iată însă că, şi în acest caz, ca şi în multe altele, tenacitatea tipică a stalinismului de a reveni mereu şi mereu la aceleaşi proiecte sinistre, la aceleaşi planuri absurde de distrugere a trecutului unei ţări, la aceleaşi „păcate ale tinereţii", cum ar spune un clasic al nostru, această tenacitate tipic stalinistă deci se manifestă din nou, în toată urâţenia şi brutalitatea ei.

Despre ce este vorba? În urmă cu zece ani, deci în plină revoluţie culturală de inspiraţie maoistă, s-a încercat pentru prima oară distrugerea unei instituţii culturale întemeiate înainte de război şi sprijinită o vreme chiar şi de către administraţia comunistă: este vorba de „Muzeul satului", din Bucureşti, unul dintre principalele puncte de atracţie pentru cei care se plimbă pe malul lacurilor şi mai ales pentru turiştii străini, care în puţine ore pot să-şi facă o idee despre satul românesc, mai ales despre ceea ce a fost acest sat înainte de colectivizare, de sistematizare, de depopularea sa prin plecarea tineretului la oraş în căutarea unei bucăţi de pâine.

Cum am amintit deja, Muzeul satului nu este creaţia regimului comunist: el a fost inaugurat în mai 1936, fiind opera şcolii sociologice româneşti conduse de savantul Dimitrie Gusti, şcoală sociologică lichidată sistematic de către noii stăpâni ai României postbelice. Când îşi deschidea porţile, muzeul acesta făcea bilanţul a zece ani de activitate intensă de teren a echipelor lui Gusti. El este deci o creaţie a anilor '20-'30, poate cei mai înfloritori pe care i-a cunoscut cultura românească.

Până către sfârşitul anilor '60, activitatea sa a putut continua nestingherit. La aniversarea întemeierii sale, în 1996, Muzeul se mândrea cu 64 de complexe etnografice, adică gospodării ţărăneşti din toate colţurile ţării, biserici, troiţe, instalaţii de tehnică populară, cu totului-tot, 220 de construcţii şi 17.500 de obiecte, toate de mare însemnătate deoarece, încă din anii '60, înfăţişarea satului românesc începuse să sufere schimbări radicale.

Pe măsura lichidării ţărănimii române, a transformării ei într-o masă amorfă de argaţi ai statului, a părăsirii satelor de către generaţiile tinere, a crescut şi

---
1. L.M. no. 40, October 16, 1983.

pericolul dispariţiei fără urmă a acelei civilizaţii, care a asigurat însăşi existenţa noastră ca popor în această parte a lumii, vreme de veacuri. Reacţia normală a oricărei conduceri cu un minim de simţ de răspundere pentru trecutul, prezentul şi viitorul propriei ţări ar fi fost de a încerca să salvezi din această prăbuşire rapidă tot ce ar mai fi putut fi salvat pentru a asigura măcar o anumită continuitate spirituală a românilor. Aceasta s-a întâmplat, de pildă, în ţările civilizate, cum ar fi Suedia sau Elveţia, unde s-au adunat cu grijă toate urmele de viaţă rurală de tip tradiţional, aşa încât industrializarea să nu provoace o ruptură totală cu trecutul, să nu taie rădăcinile adânci ale popoarelor respective, să nu anuleze identitatea lor culturală.

La noi, totul s-a petrecut, bineînţeles, pe dos.

În acest moment dificil de adaptare la un nou fel de viaţă s-a hotărât mutarea, de fapt distrugerea „Muzeului satului". Ne putem întreba de ce. Să fie oare din cauză că acele biete zece hectare pe care s-a îngrămădit un mileniu şi mai bine de viaţă românească dispărută peste noapte se află, spre nenorocul tuturor, lângă o vilă modestă cunoscută sub numele pompos de „palatul reginei Elena" ? Dacă Muzeul satului nu a supărat în niciun fel pe fosta regină-mamă, de ce oare supără atât de tare pe actualii stăpâni ai vilei de la Herăstrău ? Noi nu ştim cine locuieşte în această vilă, nici dacă locuieşte cineva, deşi e în permanenţă păzită cu străşnicie. Dacă pieirea „Muzeului" se leagă de o eventuală încercare de a reconstitui ceea ce se numea pe vremuri „domeniile regale", e păcat. Regii României erau mai puţin alergici la vecinătatea căsuţelor Muzeului satului decât par a fi astăzi vecinii cu „origine sănătoasă" ai aceloraşi case.

Şi pentru că veni vorba de regi şi regine, să amintim că amânarea distrugerii muzeului în 1973, cum era prevăzut, s-a datorat tot intervenţiei unui personaj încoronat. Dacă nu ar fi fost regina unei mici ţări din Apus, care să-şi exprime tristeţea în legătură cu dispariţia frumosului muzeu pe care tocmai îl vizitase, acest aşezământ cultural ar fi fost nimicit încă de acum zece ani. E drept că intervenţia aceasta miraculoasă nu a făcut decât să îndepărteze perspectiva sumbră a distrugerii muzeului cu câţiva ani. Regii şi reginele pleacă ; hotărârile rămân undeva prin sertare, dar rămân. Cum în ultima vreme cortegiul de capete încoronate în vizită la Bucureşti s-a subţiat de tot, slabă speranţă să se mai găsească cineva care să pună o vorbă bună pentru propria noastră cultură şi propriul nostru trecut pe lângă aceia care ar trebui să le apere, fără a aştepta asemenea intervenţii la o ceaşcă de ceai sau un pahar de vin din partea străinilor. De la şefii de trib care se vântură în continuare prin Capitală, expunându-şi când şi când pieile de leopard şi buzduganele pe prima pagină a *Scânteii*, nu putem

spera mare lucru. Aceştia sunt prea preocupaţi de a învăţa din experienţa României socialiste în materie de dezvoltare industrială, sunt prea absorbiţi de transferul de tehnologie românească prin savanele şi deşerturile pe unde îşi au reşedinţa pentru a mai avea ochi şi pentru năpăstuitul „Muzeu" de pe malul Herăstrăului.

Probabil că adevărata cauză a încăpăţânării cu care se urmăreşte mutarea Muzeului prin coclauri cât mai îndepărtate trebuie căutată tocmai în încercarea de a şterge urmele trecutului nostru. Aşa cum bisericile care scapă de la dărâmare sunt ascunse grijuliu între blocuri, în ciuda oricărei elementare ştiinţe de punere în valoare a monumentelor istorice, tot astfel trebuie ascunse cât mai bine urmele unor timpuri nu prea îndepărtate când în România îşi mai găseau încă locul, pe lângă academicieni şi doctori în ştiinţe de tot felul, şi vreo 15 milioane de ţărani.

Într-o ţară cu agricultură ruinată şi cu sate pustiite, într-o ţară în care ţăranii nu au dreptul să cumpere pâinea pe care o muncesc cu braţele lor, nu e de mirare că un muzeu al statului a ajuns aproape ceva subversiv, un fel de sfidare aruncată „anilor-lumină" care au adus pe ţăranul român la sapă de lemn.

În încheiere vom adăuga un cuvânt despre un monument istoric despre care s-a mai vorbit de la acest microfon fără ca soarta lui să fi fost până în prezent clarificată. Este vorba despre Mânăstirea Antim din Bucureşti, care a rămas încă în picioare în mijlocul imensului teren viran care a fost până nu demult unul din cele mai vechi şi pitoreşti cartiere ale Capitalei. Se pare că ideea de a distruge (sau de a mutila, cel puţin) acest nepreţuit monument nu a fost abandonată, ci doar amânată în aşteptarea unui moment mai prielnic de a fi pusă în aplicare. Crede oare cineva că, lăsând lucrurile baltă, câteva luni va slăbi şi reacţia pe care un asemenea act de barbarie ar stârni-o? Ei bine, dacă cineva crede într-adevăr acest lucru, se înşală şi e bine ca acest lucru să fie spus limpede din vreme.

Din momentul în care politica de protejare a patrimoniului cultural naţional a fost înlocuită cu ceea ce s-ar putea numi „politica maidanului", adică o politică a distrugerii sistematice, a sluţirii şi a „mascării" monumentelor istorice, din acel moment a sunat alarma pentru toţi cei pentru care urmele trecutului nostru înseamnă ceva. Şi să nu uităm că la ora actuală se află mult mai mulţi arhitecţi, istorici şi istorici de artă români în Occident decât era cazul în urmă cu 10-20 de ani.

Distrugerea totală sau parţială a Mânăstirii Antim ar echivala cu o crimă culturală monstruoasă şi noi nu vom tăcea, acoperind pe cei vinovaţi de asemenea acte iresponsabile. Din ziua în care Biserica Enei din Bucureşti cădea pradă

buldozerelor, sub ochii îngroziţi ai bucureştenilor demni de acest nume, din acel moment am învăţat cu toţii o lecţie amară şi greu de uitat, şi anume că vechiul proverb românesc „apa trece, pietrele rămân” nu mai face doi bani.

Au urmat acte de vandalism asemănătoare în anii care s-au scurs de la acel tragic sfârşit de aprilie 1977. Şi un lucru a devenit tot mai clar pentru noi toţi : poate pentru prima oară în istoria României, apele tulburi ale unei nerozii fără seamăn ameninţă să urnească din loc chiar şi pietrele în care este săpată istoria noastră. A tăcea în faţa acestei ameninţări înseamnă a deveni complice.

Dorin Tudoran[1], septembrie 1983, difuzată la 30 octombrie 1983[2]

Domnule director,

Mai întâi vă mulţumesc pentru difuzarea textelor trimise dvs. în luna martie a acestui an, sperând că puţinele şi scuzabilele inexactităţi de lectură - de exemplu, „amabil” în loc de „admirabil” - n-au avut darul să modifice cu nimic mesajul paginilor respective.

În al doilea rând, sunt obligat să apelez din nou la bunele oficii ale postului de radio ce conduceţi. Motivul este acelaşi ca şi în cazul textelor difuzate anterior. Şi anume : refuzul de a mi se respecta în România *dreptul la replică*, drept asigurat de Legea presei.

---

1. Dorin Tudoran (n. 1945), poet, a fost primul scriitor român care, după Paul Goma, a decis să ia o atitudine critică publică împotriva politicii culturale a PCR, din care şi-a dat demisia în 1982. În anii următori, atitudinea lui s-a radicalizat, trecând la o critică a sistemului în ansamblul său. În urma hărţuirii sale de către autorităţi, a solicitat emigrarea împreună cu familia, iar în 1985, după 40 de zile de grevă a foamei, a primit viza şi a plecat în Statele Unite. Pentru activitatea sa disidentă, vezi şi *Kakistocraţia*, Arc, Chişinău, 1998, şi *Raport Final*, ed. cit., pp. 726-727. Un text de referinţă pentru critica sa la politica culturală a regimului comunist a fost : „Frig sau frică : reflecţii despre condiţia intelectualului român”, publicat integral la Daphne Ala, Europa Media, 1988. O versiune prescurtată a eseului a fost publicat în 1984, în franceză, sub titlul „De la condition de l'intelectuel roumain”, *L'Alternative*, nr. 29-30, septembrie-octombrie/noiembrie-decembrie 1984.
2. L.M. no. 42, October 30, 1983.

Iată despre ce este vorba.

Săptămâni la rând, domnul Eugen Barbu[1] a fost invitatul permanent al unei emisiuni intitulate „Însemnări", emisiune difuzată în fiecare vineri seara pe programul 1 al posturilor noastre de radio. Unele dintre textele citite la emisiunea respectivă domnul Eugen Barbu le-a publicat (nu ştiu dacă în formă identică celei radiodifuzate ori cu unele modificări) în propria-i revistă. Este, de exemplu, şi cazul textului în care, polemizând cu postul dvs. de radio, domnul Eugen Barbu alcătuia – spre a-şi argumenta teza susţinută –, alcătuia, cum vă amintiţi, o listă cu armenii, grecii şi mai ales evreii lucrând la Europa Liberă, de parcă asta ar fi fost de reproşat unui post de radio necomunist de către un scriitor comunist român. Lucrul n-a surprins însă pe nimeni, nici măcar pe cei care i-au dat drumul să apară, atâta vreme cât în *Săptămâna* condusă de Eugen Barbu s-au simţit şi altădată colţii muşcători ai unui naţionalism şovin incompatibil cu aspiraţiile poporului român şi, în aceeaşi măsură, incompatibil cu principiile declarate ale Partidului Comunist Român.

În cadrul acestor emisiuni radiodifuzate, domnul Eugen Barbu a deschis şi o campanie de aşa-zisă veştejire a prestigiului unor organizaţii străine şi internaţionale bine cunoscute. De pildă, vineri, 22 aprilie a.c., domnul Eugen Barbu s-a oprit la Amnesty International şi mai cu seamă la Federaţia Internaţională a PEN Club-urilor.

În ceea ce mă priveşte, m-ar fi lăsat rece, spre exemplu, enormitatea conform căreia, după opinia domnului Eugen Barbu, o organizaţie ca Amnesty International ar fi una reacţionară (! ?), când orice om de bună-credinţă şi cu minime informaţii sociopolitice ştie că Amnesty International a fost distinsă cu Premiul Nobel pentru pace *tocmai* ca o recunoaştere a fermei sale poziţii progresist--umanitare, de apărare susţinută a tuturor drepturilor inalienabile ale omului şi ale naţiunilor lumii.

M-ar fi lăsat rece, spun, mulţumindu-mă să-i găsesc pereche acestei enormităţi – pereche în ceea ce priveşte minciuna grosolană pe care e clădită – doar în cealaltă enormitate a anului 1983, cea lansată de domnul Eugen Florescu, după

1. Eugen Barbu (1924-1993), scriitor cunoscut pentru romanele *Groapa* sau *Principele*, dar şi pentru plagiatul din *Incognito*. Membru de partid din 1962, membru supleant al CC al PCR (1969-1978), redactor-şef al revistelor *Luceafărul* (1962-1968) şi *Săptămâna culturală a Capitalei* (1970-1989). Cele două reviste au fost expresia protocronismului, naţional-comunismului şi au dus campaniile de denigrare lansate de Securitate împotriva intelectualilor din exil, în particular a Europei Libere. A înfiinţat, alături de Corneliu Vadim Tudor, revista *România Mare* şi a fost ales pe lista Partidului România Mare în legislatura 1992-1996.

opinia căruia Bernard-Henri Lévy e un membru al noii drepte franceze (! ?), când Lévy este tocmai cel ce-a deschis vehementa şi foarte cunoscuta intelectualilor europeni campanie împotriva respectivei drepte. Dar, se vede treaba, când trăieşti după cinica deviză „Scopul scuză mijloacele", nu te mai încurci a amesteca dreapta cu stânga, reacţiunea cu opusul ei.

La fel de indiferent m-ar fi lăsat, probabil, şi opiniile domnului Eugen Barbu privind activitatea Federaţiei Internaţionale a PEN Club-urilor, activitate pe care ilustrul plagiator o acuză de anticomunism. M-ar fi lăsat rece, considerând, pe de o parte, că va fi având, mai ştii?, domnul Eugen Barbu temeiurile sale în lansarea unei asemenea acuzaţii (cine e mai „informat" decât domnia sa), iar pe de altă parte, că, deşi n-aş fi fost întru totul de acord cu Eugen Barbu nici de data asta, nu-mi pot nici eu pierde prea mult timp spre a semnala, de fiecare dată, afirmaţiile sale uneori necontrolate, uneori exagerate, alteori - de-a dreptul mincinoase. Numai că domnul Eugen Barbu a ţinut morţiş să mă amestece şi pe mine în tot talmeş-balmeşul textului său de vineri, 22 aprilie a.c., lăsând să se înţeleagă că m-aş afla în slujba propagandei duşmănoase contra României, afirmând că nu sunt un nou Paul Goma, ci un nou Ion Caraion[1], ameninţând că va reveni asupra cazului meu şi cerând - se subînţelege cui, fiind vorba de un denunţ în toată regula -, cerând, spun, să se ocupe cineva de viitorul meu. Mai pe şleau spus, adică, cerând să fiu arestat sau cam aşa ceva.

Cum în ceea ce mă priveşte, denunţul lui Eugen Barbu era construit pe cel puţin două minciuni vârtoase, iar acuzaţiile ce mi le aducea nu erau unele oarecare, am scris un răspuns în care, prin câteva argumente, respingeam nu doar minciunile ilustrului plagiator, ci însuşi mecanismul mistificării folosit de el. Încercam să dovedesc că, de am accepta metoda mistificării folosită de Eugen Barbu, chiar anumite adevăruri privindu-l pe Eugen Barbu şi raporturile sale cu anumite instituţii, fundaţii etc. ar putea fi corupte şi preschimbate în minciună.

1. Ion Caraion (Stelian Diaconescu/1923-1986), poet şi eseist, arestat în 1950 pentru tentative de a trimite poezii peste graniţă, eliberat în anul 1955, rearestat în 1958, învinuit de trădare de patrie, spionaj etc. (acelaşi lot cu Ecaterina Bălăcioiu, mama Monicăi Lovinescu), condamnat la muncă silnică pe viaţă, eliberat în 1964, la amnistierea deţinuţilor politici. Părăseşte România în 1981. Colaborează cu secţia română a BBC-ului. Revista *Săptămâna* începe o violentă campanie de presă împotriva lui utilizând documente din dosarul său de Securitate. Notele sale informative au fost publicate în Delia Roxana Cornea, Dumitru Dobre (ed.), *Cazul „Artur" şi exilul românesc : Ion Caraion în documentele din Arhiva CNSAS*, Pro Istoria (sub auspiciile Institutului Naţional pentru Memoria Exilului Românesc), Bucureşti, 2006.

Am trimis textul meu Secţiei de presă a CC al PCR şi Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, lăsând la libera alegere a acestor foruri să stabilească publicaţia în care să fie reprodus. Singur Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste mi-a trimis un răspuns. Iată-l :

„Stimate tovarăşe Dorin Tudoran,

În legătură cu materialul trimis, sunteţi rugat ca, potrivit Legii presei, să vă adresaţi direct publicaţiei unde veţi găsi de cuviinţă că poate fi tipărit.

Totodată, ar fi util ca opinia dvs. cu privire la materialul pe care-l incriminaţi să o remiteţi şi conducerii Radioteleviziunii române".

Am dat curs sugestiilor din acest răspuns. Rezultatul a fost nul. *România literară*, căreia i-am încredinţat răspunsul meu spre publicare, nu l-a publicat, motivele nefiindu-mi comunicate nici până azi. Nici conducerea Radiotelevizunii române n-a găsit de cuviinţă să-mi respecte dreptul la replică, deşi tovarăşul Ilie Rădulescu, căruia m-am adresat în calitatea-i de director general al instituţiei respective, în cealaltă calitate ce-o are, de vicepreşedinte al Consiliului naţional al ziariştilor, ar fi trebuit nu doar să recunoască cele stipulate de Legea presei pentru asemenea situaţii, ci chiar să contribuie la respectarea legii pe care, de este cumva şi deputat în Marea Adunare Naţională, a şi votat-o !

Domnule director,

Cum am anunţat în repetate rânduri că nu-mi voi lăsa încălcate drepturile asigurate prin legile ţării – cum e şi cel la replică – şi cum autorităţile române mi-au refuzat încă o dată acest drept, consimţind să-mi fie murdărit numele de agresivitatea oarbă şi limbută a unui ilustru plagiator, mă văd obligat să vă solicit difuzarea unui răspuns la cele afirmate de autorul sporadic al lui Incognito III în emisiunea sa de vineri, 22 aprilie 1983, emisiune difuzată pe programul 1 al posturilor noastre naţionale de radio. Ca şi în martie a.c., şi acum întreaga răspundere morală pentru gestul de a mă adresa postului dvs. de radio revine autorităţilor române care m-au împins să procedez astfel.

Răspunsul pe care vă rog să-l difuzaţi nu este absolut identic cu cel refuzat de autorităţile române de-a fi publicat ori difuzat în România. Răspunsul de faţă are câteva pasaje în plus, pe care nu le-am inclus în textul iniţial tocmai pentru a putea fi publicat, ştiind cât de atente sunt autorităţile noastre să nu care cumva să fie deranjat domnul Eugen Barbu de adevăruri prea pe şleau exprimate : fireşte, de adevăruri privindu-l.

Trebuie să mărturisesc că, asemenea fiecăreia din situaţiile în care am fost obligat să-i răspund lui Eugen Barbu, şi de data aceasta o fac cuprins de o

lehamite asemănătoare celei ce-i însoţeşte, probabil, pe vidanjori în utila, dar, vai!, nu tocmai plăcuta lor muncă... N-avem ce face! Măcar din când în când mizeria – de-un fel ori altul – trebuie îndepărtată, spre binele nostru, al tuturor. Şi-apoi, tot am intrat într-o nouă perioadă a supremaţiei... muncii voluntare.

Oricum, pentru mine rămâne încă nedezlegată o anume enigmă, pe care am exprimat-o. Şi anume: ori organele în atribuţiile cărora intră şi deţinerea datelor de tot felul privind viaţa şi activitatea noastră, a cetăţenilor români, îşi bat joc de Eugen Barbu, furnizându-i, din timp în timp, informaţii aiurea pentru ca, preluându-le şi lansându-le public, Eugen Barbu să se compromită încă şi încă o dată – ipoteză ce-mi pare nu tocmai plauzibilă – ori aceleaşi organe, extrem de atente cu alţii, închid de fiecare dată ochii, neputincioase, când Eugen Barbu dă cu bâta-n baltă, adică minte grosolan, calomniază etc. Oricare ar fi ipoteza adevărată, vinovăţia organelor respective e aceeaşi: foarte mare, atâta timp cât nu combat ori nu dezmint că ar avea vreo legătură cu acţiunile riscante ale domnului Eugen Barbu când lucrurile aşa ar lăsa să se înţeleagă că ar fi.

Şi-apoi, indiferent cum ar sta lucrurile, cui – în afară de Eugen Barbu – îi pot aduce servicii minciunile ce i se îngăduie ilustrului plagiator să le vehiculeze nu doar pe seama unuia ori altuia din cei ce-l incomodează în ţară, ci şi pe seama unor organisme străine ori internaţionale bine cunoscute cu care, vezi Doamne, plagiatorul nostru ar polemiza?

Întreb asta fiindcă, evident, prestigiului presei noastre, celui al culturii române şi, nu în ultimă instanţă, intereselor statului nostru, profesarea minciunii, a calomniei, deseori practicarea limbajului birjeresc nu le pot fi de folos! Dimpotrivă! Când pretinzi a polemiza cu persoane şi instituţii a căror activitate o acuzi de un păcat ori altul, folosind tu minciuna grosolană, calomnia, injuria, denunţul odios, sfârşeşti prin a nu mai convinge pe nimeni. Nici măcar pe cei care, din motive de cine ştie ce trecătoare conjunctură, îţi permit folosirea unui asemenea arsenal mizerabil. Nu poţi acredita drept constructivă, curată o poziţie, o idee, slujindu-te de minciuni, mistificare, calomnie, denunţ.

Iată de ce cred că nu e, nici pe departe, domnul Eugen Barbu persoana potrivită spre a fi lăsată ori încurajată în a-şi face publice aşa-zise revolte ori îngrijorări privind închipuite prejudicii ce ar putea fi aduse intereselor noastre generale de unul ori altul dintre cei ce-i refuză domniei sale dreptul de a sfida adevărul.

Cât priveşte includerea mea de către domnul Eugen Barbu în sfera a ceea ce domnia sa numeşte, citez, „fapte de natură să afecteze interesele statului", am închis citatul, ori, citez, „propaganda duşmănoasă împotriva României", am închis citatul, nu doar că o consider o calomnie odioasă, ci trebuie să mărturisesc următoarele:

Eu nu identific ţara, şi nu o voi face niciodată, cu o singură persoană ori cu câteva, indiferent de calităţile şi meritele acelei persoane. România – şi ca ţară, şi ca stat – suntem toţi. Orice fel de substituire a celor 22 de milioane de conştiinţe şi suflete româneşti cu una singură ori cu câteva mi se pare o eroare cumplită. În acelaşi timp, însă, nu pot şi nici nu doresc să împiedic pe cineva să gândească altfel decât mine, operând asemenea reducţii de neînţeles după opinia mea.

De asemenea, consider drept cea dintâi obligaţie a unui purtător de creier uman să-l folosească. Să gândească, adică, şi să nu se mulţumească a executa ceea ce alţii gândesc pentru el. Orice abandon de la această obligaţie mi se pare o trădare, o abdicare mârşavă de la însăşi condiţia umană.

În acelaşi timp, consider orice formă de cult al personalităţii drept una din maladiile ruşinoase, nedemne de acest secol. Un mare gânditor ne avertiza, citez: „A ridica un monument cuiva care trăieşte înseamnă că ne este frică de posteritate". Am închis citatul.

Aşadar, refuz categoric ideea nefastă conform căreia a critica aspecte din activitatea unor oameni, supuşi şi ei greşelii ca toate celelalte fiinţe umane, indiferent cum se numesc şi ce loc ocupă în ierarhia de stat ori numai socială, ori a critica activitatea unor instituţii, organe şi organisme echivalează cu lezarea intereselor statului, constituie propagandă duşmănoasă împotriva propriei ţări.

Nu! Cel mult, astfel de opinii critice pot leza interesele personale, particulare ale unor persoane, un orgoliu ori altul, ceea ce este cu totul altceva şi chiar în firea lucrurilor.

În sfârşit, spre a-l scuti pe Eugen Barbu de un răspuns stupid, în care să-mi spună că ce tot atâta discuţie, faptul că m-am adresat Europei Libere întăreşte cele spuse de domnia sa, trebuie să repet că mă adresez acestui post de radio din cu totul alte motive decât cele de care mă acuză domnia sa.

Mai întîi, pentru că sunt constrâns de abuzurile autorităţilor române, care-mi refuză dreptul la replică, cel de opinie şi cel fundamental înscris în Carta drepturilor omului sub numele de libertatea de expresie.

În al doilea rând, pentru că Europa Liberă – ne place sau nu – a devenit o tribună de unde pot fi rostite adevăruri înăbuşite în ţară şi – iarăşi, ne place sau nu – se bucură de o audienţă invidiabilă.

Asta nu înseamnă, defel – am mai spus-o –, că subscriu cumva la toate afirmaţiile făcute de la microfonul acestui post de radio. Dar, la urma urmelor, decât să „polemizăm" cu Europa Liberă, aşa cum face Eugen Barbu, adică folosind minciuna, calomnia, injuria, violând secrete intime, de familie etc., găsesc că e mai util pentru noi toţi ca, atunci când ni se pune pumnul în gură aici,

acasă, să folosim microfonul Europei Libere spre a spune un adevăr sau altul. Asta nu vrea să fie un îndemn la gesturi disperate, ci vrea să spună că, mai în glumă, mai în serios, coeficientul de adevăr difuzat de Europa Liberă depinde foarte mult şi de noi, cei din România. Fiindcă, într-adevăr, noi, cei de aici, ştim cel mai bine ce se întâmplă în această ţară.

Aşadar, aceste cuvinte nu sunt ale unei instigări la o colaborare în masă cu emisiunile Europei Libere, ci vor să spună, pur şi simplu, că indiferent de locul unde apare ori de unde este difuzat orice text cinstit despre România, nu poate face decât bine ţării, mai ales atunci când acel adevăr se rosteşte neangajat faţă de nimeni şi nimic în afara propriei conştiinţe.

Un adevăr pe care nu eşti lăsat să-l rosteşti acasă nu devine o minciună fiindcă l-ai lansat din alt loc. De asemenea, un om cu conştiinţa curată nu devine automat un trădător, un agent al propagandei împotriva ţării sale numai pentru că, obligat de împrejurări, şi-a rostit cuvântul în altă parte. Fireşte, exclud de aici cazul textelor rău intenţionate, gesturile unor indivizi mânaţi nu de dragostea pentru adevăr, ci de te miri ce interese murdare, gesturi şi persoane a căror existenţă întristătoare nu poate fi negată, în principiu.

Aşadar, domnul Eugen Barbu să-i sperie pe alţii cu baubaul că, dacă te-ai adresat Europei Libere, eşti un borfaş, un trădător, te afli angajat în lupta împotriva intereselor propriei ţări, iar domnia sa, care, chipurile, polemizează cu acest post de radio, e pentru asta curat ca lacrima.

Şi-apoi, n-ar fi fost normal ca înainte de a se arăta atât de revoltat de activitatea unuia ori altuia, activitate ce-ar putea leza, chipurile, în vreun fel, interesele statului român, n-ar fi fost normal spun, ca înainte de asta, Eugen Barbu să fi aflat că a minţi, a plagia, a publica în revista încredinţată de conducerea PCR texte cu un nedisimulat caracter naţionalist şovin, a deschide atâtea şi-atâtea campanii împotriva unor valori clasice şi contemporane ale culturii noastre, a tulbura, ani la rând, liniştea atât de necesară acestei culturi, că toate acestea, până la urmă, nu fac altceva decât să lovească în ceea ce pretinde domnia sa că apără azi, adică *în chiar interesele statului român*?

Căci nu e tocmai un fleac să devină fapt de notorietate internaţională că un membru al CC al PCR, un deputat în Marea Adunare Naţională, un membru corespondent al Academiei, un laureat al Premiului Herder nu se dă în lături de la furt (de la plagiat, adică), de la minciuni şi ameninţare, de la calomnie şi denunţ.

Altfel spus, după opinia mea, a-i da mandat ori a-i îngădui tocmai lui Eugen Barbu să se arate, vezi Doamne, atât de revoltat de posibila lezare a intereselor noastre generale e ca şi cum ai pune lupul cioban la stână...

În final, mărturisesc a considera imposibil un dialog cu Eugen Barbu. Unde minciuna, calomnia, denunţul, ameninţarea înlocuiesc argumentele, nu e loc de dialog. De ani şi ani, Eugen Barbu monologhează. De dialogat, Eugen Barbu n-ar putea dialoga decât cu... Eugen Barbu. Asta îmi aminteşte de existenţa unei nefericite specii de pasăre având o singură aripă. Spre a zbura, are absolută nevoie de o parteneră având cealaltă aripă. Spectacolul decolării acestui cuplu e teribil, ca şi cel al zborului propriu-zis. Amintindu-mi acest spectacol, deseori m-am gândit la Eugen Barbu. Din păcate, deşi am început întotdeauna prin a-l compătimi, am sfârşit prin a-l dispreţui. E şi asta încă o deosebire între cum tratăm un om şi o pasăre...

Închipuitul mare polemist Eugen Barbu n-a dus, de fapt, nicio polemică autentică. Îngăduindu-i-se folosirea injuriei, a limbajului gros, de mahala, a denunţului, ameninţării, calomniei în locul argumentelor, Eugen Barbu a fost împins spre jalnicul monolog din care, pare-se, nu mai poate ieşi. Felul domniei sale de-a concepe polemica aminteşte foarte bine extraordinara tabletă a lui Marin Preda, intitulată „Neobosita inventivitate a tipului infect", text cuprins în *Imposibila întoarcere* şi pe care îmi iau permisiunea să-l reproduc integral tocmai pentru exemplaritatea lui şi perfecta ilustrare a felului de-a polemiza al lui Eugen Barbu :

„[...] În grupul nostru, pe câmp, era un băiat care tot timpul îi trântea pe ceilalţi. Eu îmi dădeam seama că alţii erau mult mai tari decât el, şi chiar eu însumi, dar nu înţelegeam de ce se lăsau. Până într-o zi, când prea de tot am fost provocat şi n-am putut evita ciocnirea. Lupta a început şi toţi ceilalţi s-au strâns în jurul nostru. [...]

Iar chipul său căpătase o expresie de paiaţă. Ce voia să spună ? Voia să-i facă pe ceilalţi să râdă în toiul luptei ? Iar dacă l-aş fi pus jos, ce adică, să se considere că, din moment ce el se strâmba aşa, rezultatul luptei nu avea valoare ?

Mi-am dat seama într-o clipă de toate acestea, dar m-am hotărât să merg până la capăt. Atunci însă, asemeni unei lighioane care nu ştie să se apere decât într-un singur fel, eliminându-şi, de pildă, conţinutul intestinului, adversarul meu a împuţit locul. Ceilalţi au izbucnit în hohote de râs. Lupta a încetat. Înverşunarea mea s-a transformat în silă şi ruşine. Dar mai cu seamă în uimire : cum a putut el inventa un asemenea procedeu infect, într-un moment în care ar fi fost cu neputinţă să mai evite înfrângerea ? [...]

...Cam aşa înţelege să polemizeze Eugen Barbu. Şi nu doar aşa ! Când la argumente răspunzi cu toroipanul, denunţul, calomnia, nu polemist te numeşti, ci altfel !

De fapt, acest contrafăcut Prospero al presei româneşti de azi e un simplu Caliban placat de tot ce e mai sinistru în fibra pare-se nemuritoare a stalinismului.

Luând cunoştinţă de aceste opinii ale mele, cineva s-ar putea întreba, pe bună dreptate : „Atunci de ce-i răspunde, dacă-l socoteşte neputincios în a duce o polemică, un dialog ? ”.

Mai întâi, probabil pentru că eu n-am încă înţelepciunea celui ce-a scris magistrala tabletă mai sus reprodusă. Apoi, fiindcă nu-i răspund, de fapt, lui Eugen Barbu, ci dau socoteală – aşa socot eu –, dau socoteală, spun, celor ce au dreptul să mi-o ceară : cititorilor ce m-au onorat nelăsându-mi cărţile să doarmă în librării.

Şi tot lor, probabil surprinşi azi de accentul ceva mai apăsat al textului meu, vreau să le spun că m-am convins de necesitatea ca, măcar din când în când, celor ca domnul Eugen Barbu să le răspunzi, dacă nu pe limba lor – să şi vrei, nu poţi –, măcar foarte pe şleau. Sunt sigur că a devenit insuficient ce fac aceia ce răspund minciunii grosolane, calomniei, ameninţării, denunţului cu foarte fine şi frumoase eseuri, mici parabole despre dialog, bună-credinţă, obraz, adevăr etc. etc.

Şi-apoi, nu s-a spus cândva, cu bunăvoinţă probabil, că de trăieşti la Roma, trebuie s-o faci asemenea romanilor ?

În sfârşit, am mai spus-o, sunt lucruri la care e inutil să răspunzi, dar sunt şi altele pe care nu le poţi trece sub tăcere fără a lăsa impresia că eşti cât de cât vinovat.

Va fi fiind vorba doar de argint, dar nici toate tăcerile nu sunt de aur !

Cu mulţumiri

P.S. Aud în ultimul moment că există persoane ce susţin că aşa-zisa emisiune a lui Eugen Barbu din 22 aprilie 1983 e o născocire a mea. Atât lor, cât şi celor ce s-au grăbit să-mi fure caseta conţinând imprimarea emisiunii respective le ţin la dispoziţie, cu titlu gratuit !, alte două imprimări ale emisiunii respective, imprimări din care pot distinge uşor vocea inimitabilă a solistului lor preferat, Eugen Barbu, ce-i drept într-un... „solo” de cea mai jalnică factură !

„A doua scrisoare a unui membru al CC al PCR”, [octombrie] 1983, difuzată la 27 noiembrie 1983[1]

Domnule director,

Am ocazia în acest octombrie să vă trimit a doua scrisoare. Când aţi transmis prima mea scrisoare, aţi făcut o serie de rezerve critice pe care le-am socotit fireşti. În timp ce dvs. sunteţi un adversar declarat al comunismului, eu consider că socialismul a adus o serie de schimbări pozitive în viaţa poporului român şi că situaţia dezastruoasă în care se află astăzi ţara mea se datorează greşelilor grave în politica economică săvârşite de Nicolae Ceauşescu, puterii abuzive pe care o deţine şi care i-a permis să impună această politică partidului şi ţării. Cu alte cuvinte, eu socot că tocmai abaterea de la principiile socialismului din ultimii 15 ani ai conducerii ceauşesciene este cauza răului, şi nu socialismul ca atare.

Pentru a demonstra această teză, voi recurge la o metodă care mi se pare cea mai adecvată în cazul de faţă, şi anume voi face o comparaţie între Bulgaria şi România, două ţări socialiste şi vecine care s-au dezvoltat în perioada postbelică în condiţii istorice similare.

Bulgaria a pornit de la un nivel mai înapoiat – nu dispunea de asemenea uzine metalurgice ca Reşiţa şi Malaxa, nici nu avea bogăţiile petrolifere şi aurifere ale României. Vecina noastră de la sud se afla deci, în momentul venirii la putere a lui Ceauşescu, în urma României sub toate aspectele. Ca să fim obiectivi, să luăm ca bază anul 1970, considerând că în primii ani Ceauşescu a preluat o situaţie care în linii mari era moştenită de la Gheorghiu-Dej. Ei bine, în 1970, România avea un venit naţional pe cap de locuitor de 930 de dolari, în timp ce Bulgaria avea numai 760 de dolari. Să vedem ce s-a întâmplat în cei „12 ani-lumină” de atunci. În 1982, România înregistra, după spusele lui Ceauşescu, un venit naţional pe cap de locuitor de 1.600 de dolari, în timp ce Bulgaria sărise mult peste noi şi avea peste 3.000 de dolari! Toate statisticile internaţionale (ONU, World Bank, Economist), chiar dacă notează mici diferenţe în sus sau în jos, potrivit metodei de calcul, confirmă acest decalaj puternic în favoarea Bulgariei. S-ar putea deci spune că, profitând de conducerea lui Ceauşescu, bulgarii ne-au luat-o înainte.

Venitul naţional este un indicator sintetic foarte general. Dacă îl desfacem în părţi componente, constatăm lucruri şi mai semnificative, pe care chiar *Anuarul*

1. L.M. no. 46, November 27, 1983.

Statistic al României este nevoit să le înregistreze. Astfel, comerţul exterior pe cap de locuitor în 1980 indică la România la import 595 şi la export 513, în timp ce Bulgaria ne întrece iarăşi de aproape două ori cu 1.036 la import şi 1.171 la export. Să luăm o cifră semnificativă în domeniul culturii : în 1980, România avea 87 de studenţi la 10.000 de locuitori, în timp ce Bulgaria avea 98. Şi aici, decalajul s-a agravat în ultimii trei ani, deoarece Ceauşescu a redus simţitor numărul studenţilor, în timp ce Bulgaria l-a mărit. În agricultură, producţia medie la hectar a Bulgariei este de 47 chintale la grâu şi 57 chintale la porumb, în timp ce cifrele noastre indică 30 şi 35. La consumul de alimente există numai pentru anul 1980 pe cap de locuitor - la carne România 45 kg, iar Bulgaria 71 kg, la unt România 1,6 kg, iar Bulgaria 2,5 kg, la zahăr 23 kg faţă de 38 şi aşa mai departe. Din 1980, situaţia alimentară în România s-a agravat considerabil, în timp ce Bulgaria, ca şi Ungaria, are un surplus de alimente pentru export de circa un miliard de dolari. Trebuie subliniat că este vorba de un surplus, deoarece de exportat exportăm şi noi, dar pe socoteala populaţiei noastre, care se chinuie ore întregi la cozi pentru a-şi procura alimente, în timp ce în Bulgaria nu există cozi, iar muncitorii şi muncitoarele din mari întreprinderi dispun de magazine alimentare în chiar incinta fabricii. Un prieten, care a fost recent într-o delegaţie guvernamentală la Sofia, îmi relata că a văzut cum muncitorii, înainte de a intra la lucru, trec pe la magazinul Gastronom şi fac comandă de carne, lapte, unt, brânzeturi etc., iar când ies din schimb se duc să-şi ridice marfa contra plată.

Dar marea performanţă a Bulgariei este în domeniul tehnicii industriale, al productivităţii şi calităţii maşinilor pe care le fabrică. Date recente arată că, în ceea ce priveşte tehnologia de vârf, adică introducerea microprocesoarelor şi roboţilor, Bulgaria se află în prezent înaintea Cehoslovaciei şi a RDG, ceea ce-i adevărat remarcabil.

Iată cum arată „realizările epocale" cu care se laudă Ceauşescu atunci când sunt supuse unei analize serioase.

Explicaţia rămânerii în urmă a României faţă de Bulgaria ar putea fi redusă la trei cauze principale. În primul rând, Bulgaria are un model de dezvoltare mai raţional, în sensul că nu a creat ramuri industriale, în special în construcţii de maşini, pentru care să nu aibă nici materii prime, nici piaţă de desfacere, aşa cum a procedat Ceauşescu. Este de ajuns să menţionăm că România, creând pe lângă Uzina de Maşini Grele de la Bucureşti două unităţi similare la Iaşi şi la Cluj, dispune în prezent de capacităţi mai mari de producţie în acest domeniu decât

Germania occidentală, a patra putere occidentală din lume. Să ne mai mirăm că există în prezent un număr de cel puţin 15 uzine care n-au de lucru şi care ar trebui închise – hotărâre pe care Ceauşescu o amână de doi ani pentru că nu vrea să recunoască o greşeală economică atât de elementară? Ar trebui să adăugăm că dezvoltarea supradimensionată a industriei petrochimice constituie o altă gafă economică a lui Ceauşescu, mai ales dacă ţinem seama că, cu cele 13-14 milioane tone de petrol pe care le extragem şi cu rezervele de cărbuni de care dispunea, România nici nu ar fi suferit de criza energiei dacă aveam ca şi Bulgaria un model de dezvoltare raportat la resurse proprii. Ceea ce este mai grav şi demonstrează totala incapacitate a lui Ceauşescu de a se adapta fluctuaţiilor de pe piaţa mondială este că, chiar după declanşarea crizei energiei în 1974, el a continuat să investească în petrochimie, construind uzina de la Năvodari, care ea singură are nevoie de 3 milioane tone de păcură anual.

Cum se poate redresa România şi cum îşi poate plăti imensa datorie externă contractată în întregime de Ceauşescu, când importăm în continuare ţiţei în valoare de 2 miliarde dolari anual pentru a alimenta nişte industrii falimentare?

A doua cauză a succesului bulgar rezidă în stabilirea unui raport optim între industria grea, industria uşoară şi agricultură. În România, Ceauşescu a debutat printr-o critică acerbă a politicii agrare a lui Gheorghiu-Dej, acuzându-l pe acesta că a neglijat agricultura, după care, de fapt, a redus procentul investiţiilor în agricultură la un nivel şi mai coborât. În anul de graţie 1983, cea mai mare parte a muncii de recoltare a porumbului se face cu mâna, din lipsă de maşini agricole, deşi producţia de maşini speciale pentru recoltarea porumbului a început în timpul lui Gheorghiu-Dej, mai precis în 1958. În timp ce în Bulgaria recoltarea mecanizată a porumbului durează o săptămână, în România ea se prelungeşte peste două luni, până vine îngheţul şi rămân cocenii pe câmp. Toate acestea sunt tabu la plenare.

În sfârşit, a treia cauză şi poate cea mai importantă este că, în Bulgaria, Partidul Comunist a rămas un organism viu cu o conducere colectivă. Todor Jivkov[1] şi-a ales colaboratori competenţi, cărora le acordă întreaga răspundere şi iniţiativă, în timp ce în România partidul a devenit un instrument al puterii personale. Ceauşescu se pricepe la toate – de la cibernetică până la folosirea bălegarului, pentru care a semnat un decret special. De aceea, el nu suportă oameni competenţi în jurul lui şi şi-a format o echipă de executanţi buni la toate –

1. Todor Jivkov (1911-1998), liderul comunist al Republicii Populare Bulgaria din 1954 până la 10 noiembrie 1989, când a fost înlăturat de la putere.

gen Dăscălescu, Dincă[1], Bobu şi Banc[2], despre care nimeni n-ar putea spune că se pricep într-un anumit domeniu. Este adevărat că Jivkov şi-a numit fiica, Ludmila, ministru al Culturii, dar aceasta după ce ea trecuse proba de foc academică la marea universitate engleză Oxford, în timp ce Elena Ceauşescu, care n-a avut nici colegi, nici profesori, a devenit om de ştiinţă la 50 de ani în momentul când soţul ei a devenit conducătorul partidului. Nimeni, nici măcar soţul şi copii ei, n-ar fi bănuit în 1965 că Elena Ceauşescu va deveni „savant de reputaţie internaţională". Dar ce nu pot face puterea şi vistieria statului!

În 1965, Ceauşescu a preluat conducerea unei ţări în plină ascensiune economică, fără datorii externe şi cu un popor care avea de mâncare. În 18 ani, Ceauşescu a adus economia ţării de râpă, planurile economice din 1981 şi 1982 n-au fost îndeplinite, în asemenea măsură încât comunicaţiile Direcţiei Generale de Statistică nici n-au mai pus cifra pe plan. România suferă de criza energiei cu oraşele în întuneric, cu uzine care-şi întrerup activitatea din lipsă de electricitate şi cu o lipsă cronică de benzină pentru autoturisme în momentul în care s-a lansat a doua marcă de maşină Oltcit. România suferă şi de o criză alimentară, deşi are pământul cel mai mănos din Europa de Est. Poporul român trebuie să muncească 25% din timp pentru a plăti datoria externă.

Că toate acestea, nu ar fi aşa dacă n-ar fi fost politica economică greşită a lui Ceauşescu, o dovedeşte comparaţia cu Bulgaria socialistă şi vecină.

---

1. Ion Dincă (1928-2007), membru de partid din 1947, activist de partid, cursuri de pregătire politică şi militară (inclusiv Academia I.V. Stalin în URSS), carieră în cadrul Direcţiei Politice a Armatei şi al aparatului de partid. A devenit şef de secţie a CC al PCR în 1971, membru supleant al CC al PCR (1969-1972), membru al CC al PCR (1972-1989), membru al Secretariatului CC al PCR (1972-1973; 1976-1977), membru al CPEx (1976-1989). Între iunie 1976 şi februarie 1979 a fost primarul general al municipiului Bucureşti, iar din 1978, preşedinte al Biroului Executiv al Comisiei pentru Arhitectură şi Sistematizare a municipiului Bucureşti.
2. Iosif Banc (n. 1921), membru de partid din 1947, membru supleant al CC al PMR (1955-1960), membru al CC al PMR/PCR (1960-1989), membru al Secretariatului CC al PCR (1972-1973; 1979-1989), membru supleant al Comitetului Executiv al CC al PCR (1965-1974), membru CPEx (1979-1989). Ascensiunea sa a avut loc în aparatul central de partid. A fost prim-secretar al Comitetului Regional de Partid Mureş, Regiunea Autonomă Maghiară (1961-1965), vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1965-1972), prim-secretar al Comitetului Judeţean de Partid al judeţului Mureş începând cu 1983.

„Un fost cetățean român", [noiembrie] 1983, difuzată la 4 decembrie 1983[1]

Domnule director,

Doresc să semnalez o nouă modalitate de jecmănire a românilor stabiliţi în străinătate care, cu multe eforturi, au reuşit să scape de binefacerile cetăţeniei române, utilizată de autorităţile comuniste.

Pentru a-ţi vizita mama bătrână şi bolnavă rămasă în România, există mai multe posibilităţi : de a veni pe cont propriu cu maşina, avionul sau trenul sau, cu aceleaşi mijloace de transport, folosind însă serviciile unor agenţii de turism.

În ambele cazuri, mizeriile încep la punctele de frontieră (Borş, Nădlac, Curtici, Turnu-Severin, Otopeni). Vameşii scotocesc şi răscolesc bagajele, se servesc cu o dezinvoltură nemaipomenită din cadourile pe care turistul le aduce rudelor din ţară, luând orice au chef pentru a pune, chipurile, vama mai mică : pun vamă exorbitantă obiectelor pe care le socotesc ei că le-ai lăsa rudelor (de exemplu, magnetofonul personal sau radioul portabil), vamă pe care o recuperezi la ieşirea din ţară cu obiectul respectiv fără a primi şi dobânda la sumă. De multe ori, sumele ce trebuie lăsate ca garanţie sunt aşa de mari, că turistul, neputându-şi-le permite, trebuie să-şi lase obiectele (inclusiv îmbrăcămintea proprie) în depozitele punctelor vamale, dar acestea sunt atât de pline, încât de multe ori trebuie mers în Iugoslavia pentru a-ţi depozita obiectele supuse taxei de garanţie. De asemenea, turistul este obligat să arunce preparatele de carne neconservate în cutii de tablă sau borcane (salam de Sibiu, şuncă şi alte produse de carne conservate în pungi de plastic sub vid) pe motiv ca nu cumva să se transmită cine ştie ce zoonoze de la animalele crescute şi sacrificate în Occident înfloritoarei zootehnii socialiste, preparate ce sunt prompt recuperate de vameşi pentru consumul propriu. De fapt, această motivare ascunde grija autorităţilor ceauşiste de a escamota bunul trai din Lumea liberă, cât şi exportul masiv de alimente în dauna cetăţeanului român. La produse ambalate după canoanele legale (conserve de carne de vită ce costă în Germania între 1,60 şi 1,80 DM, adică între 8,20 şi 9,20 lei, sau vinuri de cea mai bună calitate ce costă între 4,50 şi 7,50 DM, adică între cca 19,00 şi 38,00 lei, produse dispărute de mult de pe piaţa internă, dar toate purtând numele „Made in Romania") se pune vamă consistentă pentru a le lăsa în depozite şi a le lua înapoi la plecare.

1. L.M. no. 47, December 4, 1983.

În cazul în care turistul fost român, ca şi cel străin, vine în ţară pe cont propriu este obligat să verse statului comunist suma de 28 DM pentru fiecare zi petrecută pe teritoriul României. Schimbul oficial este de cca 5 lei pentru 1 DM, deci se obţin cca 140 de lei care se pot cheltui aproape cum vrei. Spun „aproape cum vrei", pentru că nu poţi cumpăra benzină. Străinii primesc benzina numai contra bonuri achitate în valută la suma de 2,20 DM per litru, revenind astfel 11 lei litrul, în loc de 9 lei, cât plăteşte cetăţeanul român, având însă avantajul că găsesc oricând şi oriunde fără cozi de ore întregi.

În cazul în care turistul utilizează serviciile agenţiilor de turism, poate veni cu maşina proprie achiziţionând tichete în valoare de numai 19 DM per zi şi prin care i se asigură cazare şi masă la oricare camping din România, precizându-i-se că, dacă din motive obiective (mers la părinţi, boală, oboseală etc.) nu foloseşte serviciile oferite, primeşte contravaloarea celor 19 DM. De asemenea, se poate veni cu avionul, achitând un sejour de 14 zile contra sezon, cuprinzând transport, cazare şi masă, cu 600-750 DM, la Poiana Braşov, de exemplu. Se spune că, dacă nu locuieşte în staţiune, primeşte contravaloarea cazării şi mesei. În aceste condiţii, turistul nu mai este obligat să schimbe 28 DM pe zi.

Lucrurile ar fi foarte frumoase dacă s-ar petrece aşa. Dar turistul ajuns în ţară, prezentându-se la Oficiul OJT sau hotelul unde a fost repartizat, i se spune că, dacă nu locuieşte şi nu mănâncă la locul respectiv, nu primeşte niciun leu.

Turistul pierde timp, bani şi nervi deplasându-se de la Otopeni la Poiana Braşov şi înapoi la părinţi. Explicaţia este că bonurile sunt valabile numai pentru respectivul local (nu ca în Bulgaria, unde cu bonul turistic poţi mânca şi locui oriunde) şi poţi comanda numai direct ceea ce doreşti, în limita sumei achitate. Aceasta datorită, probabil, penuriei alimentare din ţară: nu orice restaurant poate onora un meniu plătit în valută.

Este interesant de studiat fizionomia, mimica celor de la recepţii şi a ghizilor OJT care, la prezentarea turistului, cred că acesta vrea să locuiască şi să consume ce a plătit. Se poartă scârbos, chiar brutal, uneori înjurându-te, neştiind că poate cunoşti limba română mai bine ca ei, scuzându-se, devenind brusc de o amabilitate amuzantă, destinzându-se când pricep că turistul nu va folosi serviciile lor şi că le lasă gratuit o cameră cu meniu complet pe care aceştia îl cedează altei persoane ce nu va fi înregistrată oficial.

Pentru cine este făcută legea şi de ce? Pentru batjocorirea turistului cu rude în România. Pentru îmbogăţirea personalului OJT, a organelor de „ordine şi control" care patronează şi a vameşilor de toate gradele.

În altă ordine de idei, cum se explică condiţiile impuse? Dacă vii pe cont propriu, statul comunist consideră că numai pentru mâncare turistul are nevoie

de 140 de lei per zi, iar prin agenţie de turism, pentru cazare şi masă, de numai 95 de lei. Şi apoi, ce salariat al regimului Ceauşescu are de cheltuit numai pentru mâncare, zilnic, 140 de lei, adică 4.200 de lei pe lună?!!

„Ion Popescu, în numele unui grup de oameni lucizi din ţară", [toamna] 1983, difuzată la 11 decembrie 1983[1]

Mult stimate domnule Vlad Georgescu,

După o tăcere destul de îndelungată, a cărei motivare sunt convins că o înţelegeţi, vă scriu din nou cu speranţa că veţi face cunoscute ascultătorilor români din ţară şi din exil unele aspecte ideologice ale grupului de oameni pe care îi reprezint şi în numele căruia vă scriu.

Se fac unele afirmaţii în ţară şi în străinătate cu privire la inerţia poporului român, lipsa sa de combativitate şi totala sa resemnare în faţa exceselor megalomanice ale familiei Ceauşescu, afirmaţii că obişnuinţa unor ocupaţii străine şi tiranii interne i-au făcut pe români să-şi ia ca principiu de viaţă proverbul „Capul ce se pleacă sabia nu-l taie", cortină care acoperă apatia generală manifestată de români la toate actele comise de autorităţi şi la mizeria cruntă materială şi spirituală în care i-a aruncat PCR. În numele principiilor noastre de viaţă şi al respectului ce-l purtăm umilitului popor român, considerăm că sunt necesare unele explicaţii, iar aprecierile ce se fac asupra noastră le considerăm ca expresie legitimă a unei nerăbdătoare dorinţe ca poporul român să-şi înceapă mişcarea spre libertate.

Succesiunea la putere a lui Ceauşescu datorită morţii lui Gh. Gheorghiu-Dej s-a produs într-un moment în care Rusia Sovietică, antrenată într-un conflict de supremaţie în Asia cu China Populară, a permis vârfurilor comuniste din România să-şi atribuie o oarecare independenţă faţă de Moscova, ba, mai mult, să-şi dezvolte unele teorii cu privire la egalitatea partidelor şi specificul naţional de dezvoltare economică în vederea edificării societăţii socialiste, libertăţi nesancţionate de Moscova, mult prea preocupată de conflictul din Extremul Orient şi de propriile sale eşecuri în dezvoltarea agriculturii.

Cu acest aer de libertate fată de Moscova, conducătorii comunişti din România au reuşit să-şi câştige un oarecare credit în faţa populaţiei, fiind bine cunoscută

1. L.M. no. 48, December 11, 1983.

opinia românilor, care întotdeauna şi-au considerat vecinul din Răsărit (şi nu fără motiv) ca un duşman natural. Mai mult: s-a dat cu buretele şi peste crimele comise de Gh. Gheorghiu-Dej, toate excesele sale antinaţionale au fost motivate ca ordine primite din Moscova.

Sub aceste auspicii şi-a început domnia anilor-lumină tânărul şef de stat Nicolae Ceauşescu, care a profitat din plin de pe urma unor slogane precum neamestecul în treburile interne, independenţă, relaţii echitabile reciproc avantajoase Aşa a adus însă ţara într-o prăpastie economică din care n-o vor putea scoate câteva generaţii de acum încolo.

Oare Ceauşescu să fi adus România în abisul falimentului economic numai prin totala sa nepricepere şi cu aportul unor colaboratori incapabili?

Oare posibilităţile sale de înţelegere să fie atât de reduse încât să nu poată pricepe unele noţiuni de bază economice, fapt reflectat de incapacitatea sa din activitatea practică de conducere a statului român?

Există păreri pro şi contra. Noi nu credem că numai incapacitatea sa de conducător a adus România în starea de mizerie, credem că a acţionat în mod deliberat, obsedat de o anumită idee. Aprecierile noastre asupra preşedintelui Ceauşescu cu care am avut mai multe întâlniri şi contacte de lucru sunt următoarele: preşedintelui Ceauşescu îi lipsesc pregătirea şi cultura necesare conducerii societăţii.

Partidul l-a învăţat să fie vigilent, el însă este neîncrezător şi, în afara membrilor de familie pe care i-a situat peste tot în aparatul de conducere, nimănui nu i-a mai acordat niciun dram de încredere. Partidul l-a învăţat să fie necruţător, el însă este brutal, suprimând orice umbră de critică, permiţându-şi până şi trimiterea de „specialişti" pentru asasinarea unor persoane aflate pe teritoriul unor ţări străine, persoane care poartă vina că sunt români şi sunt purtătorii de cuvânt reali ai interesului naţional românesc. Evident, aceştia nu pot fi altceva decât duşmanii PCR, dar, în special, duşmanii personali ai preşedintelui Ceauşescu.

La scurtă vreme după venirea sa la putere, Ceauşescu şi-a pus la lucru teoreticienii partidului să-i confecţioneze o teorie, un suport ideologic care să-l pună la adăpost marxist de unele fenomene de care era sigur că vor apărea ca urmare a măsurilor ce intenţiona să le ia pentru păstrarea sistemului de guvernare comunist.

Astfel s-a confecţionat la Academia „Ştefan Gheorghiu" teoria antagonismelor în socialism. Există oare conflicte de muncă în socialism? Există, şi faptele o dovedesc, personal am cunoscut greve în România încă din anul 1956 şi nu cred să fi existat întreprindere mai mică sau mai mare în care să nu fi existat o grevă de câteva ore şi până la o zi măcar o dată pe an, ori de câte ori partidul mai venea cu câte o măsură de „îmbunătăţire", care însă afecta direct condiţiile de viaţă şi punga muncitorului.

Să fi fost grevele astea vreo expresie a luptei de clasă, aşa cum afirma Lenin? Greu de conceput, când proprietarul mijloacelor de producţie era chiar statul comunist, statul proletariatului victorios în frunte cu detaşamentul său de avangardă, Partidul Comunist. Şi atunci? Nu cumva erau o expresie a faptului că relaţiile de producţie sunt necorespunzătoare şi trebuie făcut ceva pentru îmbunătăţirea lor (Karl Marx)? Şi Ceauşescu a făcut-o! S-a emis teoria antagonismelor în socialism care prezintă crize ivite în procesul de producţie reduse la un conflict minor de muncă, datorită greşelilor de administrare şi nu ca un fapt obiectiv, ca o consecinţă a relaţiilor de producţie necorespunzătoare şi o repartiţie neechitabilă a bunurilor.

Şi aici începe obsesia lui Ceauşescu, acea idee de a se opune istoriei, a cărei punere în practică în mod deliberat a aruncat ţara noastră într-o mizerie la fel de cruntă ca pe vremea fanarioţilor.

Ştiind cu precizie că factorul evolutiv al forţelor de producţie este reprezentat de elementele materiale ale ştiinţei, care prin tehnologii noi duc la situarea forţelor de producţie pe o treaptă superioară modelului precedent şi fac logic necesară şi o evoluţie a relaţiilor de producţie, Ceauşescu a acţionat şi continuă să acţioneze în mod deliberat (cu fermitate şi hotărâre) la distrugerea factorilor de evoluţie a societăţii româneşti în vederea menţinerii aceloraşi relaţii involuate de producţie, considerând că numai menţinerea relaţiilor de producţie reprezintă cheia menţinerii la putere a sistemului comunist. Prin prisma acestei teorii trebuie considerate:

1) Noul cod al muncii.
2) Toate reformele învăţământului mediu şi universitar (cel puţin 8 în 17 ani-lumină).
3) Legea privind invenţiile şi inovaţiile, care, prin conţinutul ei, desfiinţează elementul de cointeresare, taie subsidiile pentru realizarea practică a invenţiilor şi inovaţiilor.
4) Desfiinţarea Institutului de Cercetări Matematice.
5) Trecerea Academiei de Ştiinţe sub tutela Consiliului de Dezvoltare a Ştiinţei şi Culturii unde şef este acad.dr.ing. Elena Ceauşescu.
6) Trecerea tuturor institutelor de cercetări şi proiectări sub controlul CNST[1], preşedinte acad.dr.ing. Elena Ceauşescu.

Şi dacă la toate astea mai adăugăm investiţiile nesăbuite făcute pentru dezvoltarea peste măsură a unor industrii care nu erau necesare la proporţiile la care au

1. Consiliul Naţional al Ştiinţei şi Tehnicii.

fost făcute, total lipsite de rentabilitate, avem tabloul complet al cauzelor care au generat starea de mizerie în care se zbate ţara noastră.

Iată deci că putem să ne exprimăm îndoiala că numai incompetenţa familiei Ceauşescu a creat haosul din România, credem că a fost şi o acţiune deliberată în scopul menţinerii unui anumit tip de relaţie de producţie, necorespunzătoare nivelului de dezvoltare al forţelor de producţie, încercând, dacă nu să evite criza, cel puţin să o amâne, folosind, unde considera necesar, brutalitatea poliţiei, creând în rândurile populaţiei un climat psihologic dominat de frică şi neîncredere.

Permanentizarea lipsurilor, nesatisfacerea cerinţelor de viaţă ale populaţiei duc la o criză marcată printr-o revoluţie violentă a maselor. Din anul 1973, fenomenul de degradare a nivelului economic al maselor a început să devină evident, atingând în anul 1983 nivelul imediat postbelic.

Din punct de vedere istorico-obiectiv, este demonstrat că o astfel de situaţie este o situaţie revoluţionară. Există unele evidenţe că un fenomen revoluţionar este pe cale să se producă în România.

Apariţia disidenţei SLOMR, grevele paşnice din întreprinderi, Valea Prahovei, greva generală de pe Valea Jiului au fost primele semne ale unor necesităţi de transformare a sistemului economic şi politic din România. Expresia paşnică a acestor elemente de criză a permis familiei Ceauşescu să reprime cu brutalitate încercările clasei muncitoare din România de a obţine drepturi economice şi politice.

Eşecul primelor încercări făcute de clasa muncitoare se datorează atât lipsei sale de experienţă, precum şi lipsei unei tactici date de o ideologie revoluţionară. Dar istoria ne învaţă că, după eşecul unor încercări paşnice, se trece la forme violente.

Deraieri de trenuri provocate de mâini nevăzute, incendii şi explozii în întreprinderi mari, lichidarea fizică a unor activişti de partid şi a unor ofiţeri din aparatul de represiune, spargerea unor posturi de miliţie pentru procurare de arme, oricât s-ar strădui guvernul din Bucureşti să le prezinte ca fapte ale unor răufăcători, atâta timp cât ele au o adresă politică exactă, nu pot fi decât previziunile sigure ale unei crize iminente.

De ce, se vor întreba mulţi, nu s-a produs până acuma ? Cauzele sunt multe, însă ne vom opri numai la câteva mai importante, de domeniul tacticii :

1) Eficienta şi brutalitatea bine cunoscute ale Securităţii necesită o perioadă mai lungă de organizare a unei acţiuni al cărei final este vital pentru poporul român.

2) În baza art. 12 din Tratatul de la Varşovia, trupele din ţările pactului i-ar oferi un sprijin larg lui Ceauşescu. Deci, el s-ar bucura de un sprijin extern pe care noi nu-l avem, nici măcar moral. Ne permitem să aducem un reproş personalităţilor

politice şi culturale din exil că nu au reuşit nici până acum să treacă peste divergenţele de coloratură şi şefie acreditate, să formeze un exil unitar fără elemente asociate Direcţiei de Supraveghere a Exilului din Bucureşti, str. Domniţa Anastasia nr. 2, un exil care să fie reprezentativ în faţa guvernelor ţărilor libere.

V-am prezentat până acum o analiză a fenomenelor sociale din România, conceptul nostru ideologic, în speranţa că veţi face cunoscut pe calea undelor că există inimi pline de speranţă pentru pregătirea unui viitor mai bun poporului român, popor care, de la naşterea sa şi până acum, a fost într-o luptă permanentă cu străinii care i-au cotropit ţara, i-au jefuit bunurile şi au vrut să-i distrugă fiinţa naţională. Ne-am descurcat şi continuăm să existăm. Sperăm să ne descurcăm şi de data aceasta şi, dacă n-am găsi sprijin şi înţelegere, o vom face şi singuri.

Vreau să-l asigur pe preşedintele Ceauşescu că voi continua să scriu, să relatez adevăruri şi analize ale societăţii româneşti fără frica de a fi descoperit şi arestat de poliţia politică.

„O fostă deţinută politică mâhnită", [noiembrie-decembrie] 1983, difuzată la 18 decembrie 1983[1]

Stimaţi domni,

Fac şi eu parte dintre cele multe ascultătoare ale postului dvs. de radio. S-a vorbit mult despre sutele de mii de deţinuţi politici, dar ceea ce mă surprinde şi mă mâhneşte este faptul că de femeile române care au fost închise în închisorile politice ale regimului opresor nu se spune niciun cuvânt. Semnatara acestei scrisori a fost şi ea închisă în una din aceste închisori, ceea ce o face să vă scrie aceste rânduri. La Poarta Albă şi alte închisori au fost închise multe femei care au suferit la fel ca şi bărbaţii. Mă miră de asemeni cum nicio femeie din cele închise, care se află stabilită în Occident, nu a scris niciun cuvânt de groaznicele suferinţe ale acestor femei din închisorile politice create special pentru femei. Aş propune ca să se ia hotărârea creării unei zile a femeii deţinute politice din

1. L.M. no. 49, December 18, 1983.

România, pentru că acesta este adevăratul omagiu adus femeilor în număr atât de mare care au fost condamnate politic, şi nu ziua de 8 martie, creată fals de regimul care oprimă pe femeia română.

Cu mulţumiri

„Un grup de români exilaţi", [noiembrie-decembrie] 1983, difuzată la 25 decembrie 1983[1]

Mult stimate domnule preşedinte,

De ani şi ani de zile colindaţi lumea în lung şi în lat, împreună cu alţi tovarăşi din conducerea de partid. Aţi putut constata pe viu modul de viaţă de pretutindeni. Sunt atâţia ani de când umblaţi prin lume pentru a propaga ideea de pace, pentru care susţineţi că luptaţi de când vă ştiţi, şi veţi lupta în continuare cât veţi trăi. Este foarte frumos că luptaţi pentru o cauză dreaptă, pentru liniştea întregii omeniri, de a o şti ferită de urmările unui nou război mondial, care, dacă în momentul de faţă ar fi declanşat de una din marile puteri, ar însemna distrugerea planetei.

Pentru această cauză sfântă, pentru toate eforturile depuse de dvs., forurile superioare de pretutindeni v-au acordat premii şi medalii, recunoscându-vă meritele deosebite şi eforturile depuse.

Pentru munca depusă de dvs. pe plan mondial, cât şi pentru sacrificiile neprecupeţite de ţara noastră prin colosalele cheltuieli efectuate în acest scop, este trist, este dureros, este incredibil, dar adevărat că în ţara noastră, în România adevăraţilor români, nu există pace în adevăratul sens al cuvântului, fiindcă nu există LIBERTATE.

Indiferent de vârstă, de sex sau origine, oamenii de la noi sunt obligaţi prin diferite metode să joace după cum li se cântă.

În timp ce în ţară oamenii îşi pierd mai mult de jumătate din viaţă stând la cozi, noi, în străinătate, mâncăm trufandale româneşti, roşii, ardei graşi, castraveţi, struguri, piersici, pui, carne de vacă şi de purcel, salam de Sibiu, şuncă, caşcaval, brânză telemea, vin medaliat, ţuică de prună şi multe, multe alte bunătăţi pe care

1. L.M. no. 50, December 25, 1983.

majoritatea fraţilor noştri din ţară nici nu mai ştiu cum arată, deoarece nu toţi au funcţii care să le permită să şi le procure.

E trist, dar adevărat, niciodată în România nu s-a furat legal aşa cum se fură de 20 de ani încoace, începând cu miniştrii care au fost destituiţi până la femeia de serviciu sau gunoierul care, dacă nu-l cinsteşti cu 15-25 de lei, refuză să ridice gunoiul, cu toate că salubritatea se plăteşte odată cu apa. Să nu mai vorbim de cei din comerţ, de la care nu poţi cumpăra nimic dacă nu pici cu ceva. Fie bani, fie cadouri. Indiferent ce vrei să cumperi, alimente, îmbrăcăminte sau alte obiecte tehnice, la cooperativele meşteşugăreşti, la Secţia financiară, notariat, ICRAL. La cooperativele meşteşugăreşti, în toate pieţele din ţară, în ciuda listelor afişate, ţăranii te jupoaie de viu. În şcoli şi în facultăţi (chipurile, învăţământul este gratuit, dar cadrele didactice iau cu amândouă mâinile), în policlinici şi în spitale să te ferească D-zeu să ai nevoie de operaţie şi să nu ai bani. Începând cu portarul, până la cel care te operează, trebuie să bagi mereu mâna în buzunar, să dai tuturor, altfel nu te bagă în seamă şi mori cu zile.

În România nu mai există instituţie în care salariaţii să fie în totalitate corecţi. Indiferent unde soliciţi ceva, trebuie să ai bani.

Corupţia s-a aşezat pretutindeni.

Până şi în biserici se fac afaceri sub diferite forme. Preoţii nu mai sunt preoţi, sunt salariaţii unei instituţii bine cunoscute, cu puteri nelimitate. Protejaţi de masca duhovnicească, nu mai slujesc cauza sfântă a credinţei, ei devenind instrumentele de serviciu ale necinstei, legalizată de cei împuterniciţi de dvs. pentru a veghea la aplicarea Constituţiei şi respectarea legilor.

Această boală devenind cronică, s-a extins şi în străinătate, în toate instituţiile unde lucrează românii. Exemplu : ambasade, biserici, turism, TAROM etc. etc., unde unii funcţionari sau diferite colective, formaţii şi echipe, trimise pe banii statului, îşi rezolvă mai întâi interesele personale. Dacă mai au timp, fac ceva şi pentru ce au fost trimişi, că de... nu e frumos să te înapoiezi cu mâna goală. Trebuie să-i păcăleşti inteligent pe cei care te-au trimis. Să capeţi încrederea şefilor pentru a-ţi asigura, pe cât posibil, plecarea următoare.

Mai sunt unii din aşa-zişii diplomaţi care habar nu au ce înseamnă a fi diplomat, dar în schimb se pricep de minune să facă afaceri pentru a-şi mări venitul personal. Şi-au trimis şi continuă să-şi trimită în ţară lucruri de valoare prin vreun membru de familie venit în vizită sau de multe ori le duc personal, încălcând legile vamale, dânsul fiind diplomat. Multe din aceste călătorii sunt făcute pe cheltuiala statului, fiindcă de..., omul merge în interes de serviciu, aşa a dat dispoziţie şefu'.

Cei ce lucrează în turism, TAROM, sau preoţii care îşi umplu buzunarele de la morţi şi de la vii şi-au aranjat familiile în ţară cu de toate pentru o viaţă bună, îmbelşugată, lipsită de griji, de timpul pierdut la cozi, fiindcă de..., tăticul este preot sau este diplomat la o altă instituţie ce reprezintă ţara peste hotare. Ei sunt mulţumiţi, noi suntem fericiţi, iar şefii sunt adormiţi de ispitele oferite de cei cărora le-au acordat încredere. Ne doare sufletul când vedem pe viu, cum spuneţi dvs. de multe ori, când cei trimişi aici în diferite funcţii, consideraţi ca oameni cinstiţi, corecţi, capabili şi incoruptibili (păcat că nu există posibilitatea de a-i controla îndeaproape), cum şi la ce se pretează pentru a-şi crea un beneficiu, a-i satisface capriciile soţiei sau pentru a-şi îndopa neamurile din ţară.

Indiferent de vârstă sau de funcţie, începând cu domnul ambasador şi până la ultimul salariat trimis peste hotare pe spinarea statului care este sugrumat de datorii, ei se gândesc în primul rând la avantajele şi satisfacţiile personale.

Aşa cum arătam mai sus, indiferent de vârstă şi funcţie, banii pentru ei nu au miros, nici culoare, valută să fie, şi cât mai forte, iar atenţiile cât mai valoroase şi cât mai multe. Ar fi multe de spus.

Mai mult ca sigur însă că rândurile noastre nu vor ajunge la dvs.

Noi, cei plecaţi şi rămaşi sau cei fugiţi din ţară, suntem consideraţi de dvs. trădători, nemernici, pleava societăţii. Este inexact, dle preşedinte, cu mici excepţii (nu există pădure fără uscături), să fiţi convins că noi, ca şi fraţii noştri de bună-credinţă din ţară, suntem adevăraţii români.

Daţi-ne prilejul să vă dovedim adevăratele noastre sentimente.

Oferiţi-ne posibilitatea de a veni în ţară fără teama de a fi arestaţi, bătuţi, schingiuiţi şi torturaţi de Securitate şi miliţie. Daţi-ne această garanţie şi atunci se vor întoarce toţi fiii rătăcitori, iar România nu va mai fi ponegrită, înjurată şi discutată de cine vrei şi cine nu vrei.

Noi vom veni cu aportul nostru, cu banii munciţi şi trudiţi pe meleagurile străine, pentru a ne ajuta ţara, a-i revedea pe cei dragi, a aprinde o lumânare la căpătâiul morţilor noştri. Pentru a ne reîntâlni cu glia strămoşească, pământul sfânt pe care ne-am născut şi am crescut.

Cu oamenii în mijlocul cărora am trăit, ne-am îndrăgit şi ne-am ajutat reciproc.

Daţi-ne libertatea de a veni şi a pleca din ţară atunci când fiecare crede de cuviinţă, pentru binele poporului şi al patriei, indiferent de vârstă, sex sau religie. Luaţi exemplul marelui răposat, cel care v-a fost un mare şi bun prieten, mareşalul Tito.

Mareşalul Tito a dat deplină libertate poporului său şi a lăsat cu limbă de moarte ca în vecii vecilor iugoslavii să fie liberi de a pleca oriunde, oricând şi să se înapoieze la casele lor atunci când doresc.

În toate ţările în care umblăm de atâţia ani de când suntem plecaţi, am cunoscut sute de mii de oameni care muncesc în Occident de ani de zile şi se înapoiază în ţările lor ori de câte ori vor sau pot.

Spanioli, italieni, francezi, portughezi, greci, turci etc. etc., dar în special iugoslavi, care, după ani de muncă în Occident, cu banii agonisiţi s-au întors în patrie, unde şi-au construit case, şi-au cumpărat din ţara lor ce le-a trebuit, tot ce au avut nevoie pentru gospodărie şi pentru familiile lor cu banii aduşi din Occident, munciţi din greu, fiindcă nicăieri nu umblă câinii cu covrigi în coadă.

Dacă dvs. aţi acorda această libertate, să fiţi convins, dle preşedinte, că niciun român adevărat, şi aceştia sunt majoritari, nu ar rămâne în Occident. Toţi s-ar înapoia acasă, la vetrele lor, vorba proverbului, fie pâinea cât de rea, tot mai bine în ţara mea.

Daţi libertate tuturor românilor, faceţi ca România să fie în Balcani ce sunt Vaticanul şi Elveţia în lume. Liberă şi respectată. Frumoasă şi bogată este. Toţi românii vă vor fi recunoscători.

Vă rugăm să nu interpretaţi altfel faptul că această rugăminte a noastră, care nu ne-am văzut ţara de mulţi ani, o vom trimite la sediile ONU şi la posturile de radio Europa Liberă şi Vocea Americii. Solicităm sprijinul acestor instituţii în a ne difuza rugămintea noastră către dvs., deoarece ştim că sunteţi înconjurat şi de unii oameni care vă informează eronat. O parte din aceştia interpretează şi aplică legile după bunul-plac sau după cum le dictează interesele personale, neţinând cont de sfaturile şi indicaţiile dvs. sau de hotărârile forurilor în drept, care ar trebui aplicate întocmai, pentru binele poporului.

Noi, cei care am rămas pe aici sau am fugit din ţară, vă rugăm să ne credeţi, dle preşedinte, că poate în majoritatea cazurilor am fost forţaţi să procedăm aşa, din cauza acestor oameni care ne-au scârbit prin faptele şi comportarea lor de lingăi ce o au faţă de dvs.

Şi cum spune un alt proverb românesc, toate oalele se sparg în capul şefului, fără ca el de multe ori să ştie de ce şi pentru ce.

În speranţa că toţi românii se vor bucura de clemenţa şi omenia dvs., vă rugăm să primiţi urările noastre de sănătate şi viaţă îndelungată, împreună cu întreaga familie, pentru unirea tuturor românilor în patria mamă, în cel mai scurt timp.

Un grup de muncitori din Tripoli, [sfârşitul anului] 1983, difuzată la 15 ianuarie 1984[1]

Stimate domnule director,

Un grup de români oropsiţi, vlăguiţi şi umiliţi într-un grad de nemaiîntâlnit în istoria românilor vă roagă să citiţi la postul dvs. de radio plângerile lor, precum şi necazurile şi greutăţile cu care se confruntă la ora actuală în cadrul întreprinderii de construcţii în străinătate ARCOM. În aceste zile ale lunii noiembrie şi decembrie [1983] au venit cele mai drastice măsuri de aşa-zisă disciplină asupra oamenilor, spunându-se că Ceauşescu personal a dat aceste ordine, întrucât întreprinderea este falimentară şi nu-şi mai poate încasa valuta pe care dumnealor au contat.

Este adevărat că întreprinderea este falimentară, dar aparatul administrativ pe care l-a creat şi care nu produce nimic este extraordinar de mare: dacă vezi birourile la centrala şi filialele din Tripoli, te îngrozeşti şi nu ştii unde sunt atâţia muncitori dacă birocraţii sunt aşa de mulţi. Nu avem cuvinte pentru a vă explîca ce se întâmplă pe şantiere.

La fiecare sector de activitate sau secţie, cât de mică ar fi ea, există câte un inginer, un maistru, un şef de secţie sau sector etc. etc. Aceştia, fiecare îşi au oamenii, care nu sunt ai şantierului decât de formă, pe statul de plată. Aceştia mai mult lucrează particular şi banii îi împart între ei. Aşa este situaţia la ora actuală. Inclusiv secretarul de partid îşi are oameni şi oameni care nu produc nimic, dar nu uită să urle la cei ce muncesc şi duc greul în spinare, îi ameninţă cu trimiterea în ţară, cu penalizări mari, dacă până acum au avut numai 20% etc.

Toţi din aparatul administrativ fumează numai ţigări superioare, îşi procură băuturi alcoolice sau le primesc de la alţii, sau bani de la cei care lucrează particular şi pleacă din ţară cu geamantanele doldora. Lor nu li se face vama nici aici, nici în ţară, pedeapsa căzând tot pe cei nenorociţi, obligaţi să-şi vândă nu numai munca, dar şi demnitatea şi personalitatea, tot ce au bun şi uman în ei; în aşa fel îi umilesc la ora când vă scriem aceste rânduri domnii de la conducere pe cei ce muncesc şi produc inclusiv pentru domnii de la conducere.

Stimate domnule director, în cadrul întreprinderii ARCOM, atât în ţară, cât şi în străinătate, s-a format o mafie foarte mare. Această mafie a dus compania română la o situaţie falimentară, iar acum, când sunt aproape să-şi încheie

1. L.M. no. 53, January 15, 1984.

socotelile, se vede cât de bine au lucrat şi dau vina pe muncitori şi caută să recupereze o parte din bani de la ei, aplicându-le fel şi fel de pedepse, cum ar fi trimiterea în ţară cu plata avionului de către cel în cauză.

La multe şantiere s-au greşit proiectele, s-au trasat obiectivele greşit, iar după ce au lucrat muncitorii un an până la un an şi jumătate (circa 70-80 de persoane), când obiectivele au fost gata pentru predare, s-a observat că au fost trasate greşit şi au început imediat demolările şi s-au trasat proiecte noi şi a început o nouă lucrare corectă.

Trebuie ţinut cont că s-a depus pe o perioadă de un an şi jumătate o muncă foarte grea, cu cheltuieli de materii prime, maşini, unelte, oameni etc., iar în final, domnii de la conducere nu au scos niciun ţap ispăşitor. Dar nu erau muncitorii vinovaţi, ci inginerii. Acest caz s-a petrecut pe hipodromul de la Suani, la fel pe şantierul 6 Sulmani şi la C.S. Zawia, iar când se anunţă control din partea tov. Ministru, se face ordine, curăţenie pe şantier, îngropându-se în pământ şi aruncându-se lăzi întregi cu fier, beton, ciment şi tot ce se găseşte în jur, numai de dragul de a face curat când vine comisia în control. Oare aceste materiale, care se aduc din ţară cu mari eforturi, nu costă sau nu reprezintă pentru dumnealor nimic? Ei nu ştiu că aceştia sunt banii şi sudoarea muncitorului român? Aceştia – adică domnii de la conducerea întreprinderii, din conducerea centralei – duc la faliment întreprinderea, iar muncitorilor nu li se pot asigura nici diurnele acelea de mizerie fără penalizări de 20%. Dar, vă rog, domnule director, să credeţi că nici acel 80% din diurnă nu-l primeşte muncitorul până după 6-7 luni şi vă închipuiţi căldura din Africa care ajunge până la 70 de grade Celsius [*sic !*] şi el nu are bani să-şi cumpere o răcoritoare, un pachet de ţigări sau să-şi suplimenteze alimentaţia. Mâncarea de la cantină este sub orice critică, dar domnii mănâncă bine pentru că îşi iau din depozitul cantinei tot ceea ce au nevoie, dar la muncitori în farfurie ajung numai oasele cu carne inferioară de cap de vită.

Şi acum să vă relatăm alte cazuri mai grave. În şantierul 6 Sulmani a fost un caz deosebit. Şeful mecanizării şi cu magazionerul-şef fabricau şi consumau băuturi alcoolice (ţuică). Toţi inginerii-şefi şi maistrul şi şeful de coloană cunoşteau foarte bine acest caz, dar au băut cu toţii cot la cot, inclusiv şeful de şantier şi inginerul-şef; niciunul dintre ei n-a spus un cuvânt, până când, într-o zi, inginerul-şef al mecanizării s-a dus la magazioner în cameră şi l-a luat la bătaie, iar acesta a pus mâna pe cuţit şi l-a lovit. Atunci toţi s-au alarmat, arătând ce periculos este alcoolul şi unde duce consumul de alcool. În momentul chiar când la baraca magazionerului era scandal, la şeful de şantier era banchet dat în cinstea revizorilor de la DFI (control financiar intern) şi se cărau lăzi de Pepsi

din cantină, că „domnii” nu mai aveau cu ce să-şi facă şpriţurile. În urma acestui scandal, au fost trimişi în ţară oameni complet nevinovaţi, iar cei vinovaţi sunt bine mersi pe posturile lor. Aceşti conducători văd numai ce vor ei, dar că timp de zece luni au pus pe şantiere paznici oameni cu cea mai înaltă categorie de calificare, oameni care toată noaptea dormeau şi ziua mergeau să lucreze la particulari, nu văd.

În urma acestui scandal a venit o comisie formată din cei mai mari mafioţi de la centrala Tripoli, care au trecut pe la şeful de şantier şi inginerul-şef pentru a se consulta şi pentru a hotărî ce măsuri să ia împotriva magazionerului şi a altor oameni complet nevinovaţi la care, în urma controlului efectuat după scandal, au mai fost găsiţi câţiva muncitori cu sticle de vin în cameră, iar inginerul-şef şi şeful de şantier au hotărât să-l trimită pe magazioner acasă în 48 de ore, să nu mai poată spune şi dezvălui alte lucruri făcute de aceştia. În concluzie, tot muncitorul este vinovat. Aceşti muncitori care au fost nemulţumiţi de hotărârea comisiei s-au dus la audienţă la directorul general Tănase, iar acesta i-a dat afară spunând că el „nu e Popă, să-i asculte”, să plece, că nu are ce discuta cu ei.

Şi acum un caz şi mai tragic. La Tripoli s-a defectat o staţie de betoane. Trei muncitori au fost trimişi pentru depanarea staţiei. Aceşti muncitori au lucrat la depanare până la ora 21 seara, iar când s-au întors de la muncă, patru mafioţi păzeau şi filau colonia de la stadionul Tripoli şi i-au întrebat de unde vin. Ei au spus, dar nu au fost crezuţi şi au fost trimişi în ţară, cu toate intervenţiile celor ce i-au trimis la depanare.

Domnule director, vrem ca prin glasul dvs., de la postul dvs. de radio, să-i transmiteţi d-lui Nicolae Ceauşescu să mai reflecteze înainte de a scoate o lege sau un decret, pentru că mai toate legile şi decretele sunt împotriva muncitorilor şi ţăranilor. Domnule Nicolae Ceauşescu, dvs. sunteţi primul conducător român care aţi reuşit să distrugeţi ţara, precum şi clasa din care chiar dvs. proveniţi. Aţi reuşit în 17-18 ani ceea ce nu au reuşit nici popoarele migratoare, nici turcii, nici ruşii, nici nemţii etc. Gândiţi-vă că oamenii de la ţară nu au la această oră, adică în lunile decembrie, ianuarie, februarie, căldură, gândiţi-vă că poporul nu are ce mânca şi nu vă luaţi după mincinoşii şi lingăii care vă informează, pentru că ei au de toate. Gândiţi-vă că aţi dat un decret în anul 1966 cu privire la creşterea natalităţii, care este şi astăzi valabil. Este un lucru bun să ai o familie mare, dar nu uitaţi că dvs. aţi raţionalizat alimentele şi se pune întrebarea, acestor copii, ca să crească, nu le trebuie proteine, vitamine? Greşiţi, domnule Ceauşescu, greşiţi, înconjuraţi-vă mai puţin cu miliţie şi Securitate pentru că aceştia v-au împins la sapă de lemn.

De ce nu înţelegeţi că poporul este dus cu forţa, scos din întreprinderi şi uzine pentru a spori rândurile „cooperativei de alai" când dvs. plecaţi în vizită? Păcat că nu ştiţi că se fac repetiţii cu oamenii când veniţi dvs., că sunt instruiţi să strige când apăreţi dvs. Un bătrânel spunea la un miting că dvs. ca conducător sunteţi mai rău ca Hitler. De ce? Pentru că Hitler a căutat să aducă toate bogăţiile lumii în ţara lui, iar poporul său să ia parte la conducere. Dvs., în schimb, daţi din ţară tot ce este bun, indiferent dacă rămâne sau nu pentru popor. Mai reflectaţi puţin, domnule Ceauşescu[1].

Doina Cornea[2], [sfârşitul anului 1983-începutul anului 1984], difuzată la 29 ianuarie 1984[3]

Domnule rector,

Nu doresc ca textul meu să îmbrace forma unui protest agresiv împotriva unei instituţii ce reprezintă inteligenţa (e vorba de universitatea clujeană), nici împotriva unor colegi alături de care am lucrat zeci de ani şi dintre care cei mai mulţi mi-au fost studenţi. Dar, mai ales, nu pot ridica glasul împotriva acestei universităţi,

1. Paragraf necitit.
2. Doina Cornea (n. 1929), profesoară de franceză la Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj, a făcut o critică sistematică a regimului comunist în anii '80. După primele luări de poziţie în 1982 şi 1984, atitudinea Doinei Cornea s-a radicalizat treptat, trecând de la preocupările privind declinul educaţiei şi al moralei la o critică integrală a sistemului. În 1987, ea a reuşit să atragă şi solidaritatea altora cu muncitorii grevişti de la Braşov şi a reuşit să obţină mai multe semnături pe protestul deschis adresat lui Nicolae Ceauşescu privind aberanta politică de a sistematiza satele. Doina Cornea a fost disidenta română cea mai cunoscută la sfârşitul anilor '80, prin scrisorile trimise Europei Libere şi interviurile date ziariştilor occidentali care au reuşit să străpungă bariera creată în jurul ei de Securitate. Textele ei au fost publicate în revistele *L'Alternative*, *La Nouvelle Alternative*, *L'Autre Europe*, *Le Monde* etc. A fost figura centrală a filmului difuzat la sfârşitul anului 1988 în Belgia, Franţa, Elveţia... *Dezastrul roşu*, al jurnalistului belgian Josy Dubié. Textele trimise de Doina Cornea Europei Libere au fost editate în *Scrisori deschise şi alte texte*, Humanitas, Bucureşti, 1991. Vezi şi *Raportul Final*, ed. cit., pp. 727-728 şi s.v.
3. L.M. no. 55, January 29, 1984.

pentru că o iubesc, pentru că ştiu că aici a vibrat, plină de căldură, vocea unui Pârvan, a unui Bogrea şi cea a lui Blaga. Sau poate tocmai datorită lor ar trebui să protestez împotriva celor ce reprezintă azi această instituţie, replică derizorie a strălucirii ei de altădată?

Şi iarăşi mă gândesc că, înainte de a acuza, trebuie să am în vedere condiţia precară a intelectualului şi a inteligenţei în societatea noastră, să am în vedere că suntem manevraţi şi, dacă nu avem o credinţă fermă în valorile spiritului, aşa cum au avut-o predecesorii noştri, cădem cu uşurinţă în capcana laşităţilor şi a fricii. Mă gândesc deci să am în vedere, înainte de a judeca atmosfera de oprimare şi de suspiciune în care trăim, unde cea mai neînsemnată tentativă a individului de a dispune liber de gândirea şi de conştiinţa sa este sancţionată (mai ales în învăţământ), fapt pentru care ideile înnoitoare nu pot circula, nu pot ieşi la lumină, înăbuşite cum sunt de balastul greu al compromisurilor.

Optez pentru blândeţe şi din dorinţa de a fi cât mai obiectivă, de a nu stârni pasiuni şi resentimente, nici la semenii mei, nici la mine - dacă este adevărat că prin aceasta se pune capăt înlănţuirilor cauzale ale învrăjbirii. Cei ce au semănat printre noi dezbinarea, aplicând perfidul principiu al luptei de clasă, n-au cunoscut istoria neamului nostru: România modernă a fost clădită pe temeiul dragostei şi al înfrăţirii oamenilor de bună-credinţă. Găsesc deci că e mai bine să întind mâna celor care, poate, în taina inimii lor - nu se ştie niciodată - simt ca şi mine, dar n-au tăria să se manifeste.

Înainte de a intra în detalii, s-ar cere să mă prezint: mă numesc Doina Cornea, sunt profesoară de franceză, am domiciliul în Cluj. Activitatea didactică am început-o în 1952, după absolvirea Facultăţii de Litere din Cluj, ca profesoară de liceu, iar din 1958, după licenţă, am funcţionat ca asistentă stagiară, apoi ca titulară la Catedra de franceză a Universităţii din Cluj, până la 15 septembrie 1983, dată la care mi s-a desfăcut contractul de muncă.

Sunt convinsă că înlăturarea mea din învăţământ nu porneşte de la dl Ion Vlad, rectorul universităţii, deşi hârtia de desfacere a contractului de muncă e semnată de domnia sa. Ea vine din afara universităţii, de la acea putere oarbă care striveşte tot ce e deschidere spre o gândire înnoitoare. Cum însă la noi regula jocului e ca toţi cei ce refuză să se lase manevraţi să fie înlăturaţi, nu mă aşteptam ca cineva din conducere să se expună pentru mine, luându-mi apărarea. Deşi e foarte trist ca o instituţie să nu aibă curajul să-şi apere angajaţii, atunci când munca lor, totuşi, a fost an de an preţuită. Dar mă aşteptam ca forurile conducătoare - decanat, rectorat - să aibă măcar curiozitatea să afle direct, prin orele mele, ce idei vehiculez, ce idealuri am încercat să apăr în faţa atâtor promoţii de tineri.

De aceea recurg, pentru a doua oară, în ciuda repercusiunilor, la postul de radio Europa Liberă, în primul rând ca să aduc la cunoştinţa Rectoratului care au fost temele lecţiilor mele şi conţinutul lor de idei pentru care am fost sancţionată ; în al doilea rând, ca astfel să mă justific în faţa opiniei publice, cu precădere a celor ce mă cunosc, colegi, foşti elevi şi studenţi, invitându-i totodată să cumpănească în ce măsură puterea politică de la noi forţează conştiinţa oamenilor ; în ce măsură intelectualul – de care se face atâta caz în propagandă – este folosit doar ca unealtă ideologică sau este pus să joace tristul rol de a participa la umilirea şi oprimarea celor care nu acceptă să joace aceste roluri. Doresc să se ştie că, în ciuda aparenţelor, circulaţia ideilor – chiar a ideilor care figurează în cărţile din fişierele bibliotecilor noastre publice – este stopată, că eu sunt sancţionată pentru că le-am propus studenţilor pagini din istoria gândirii moderne : Bergson, Jung, Eliade, Lupasco, inclusiv texte referitoare la psihologie, biologie, filozofia culturii etc. Acest blocaj artificial al gândirii nu vrea să ţină seamă de faptul că cultura este ceva viu, este felul nostru specific de a fi în lume, alcătuit pe baza unei sinteze între înţelepciunea moştenită din trecut şi trăirile noastre culturale prezente (sensibilitate, gândire, creaţie). Având în vedere aceste criterii, consider că munca mea în învăţământ a fost o muncă creativă.

Speculaţiile mele pe marginea textelor au început să deranjeze, precum au deranjat şi anumite luări de poziţie pur cetăţeneşti faţă de autorităţi, în legătură cu degradarea vieţii din oraşul Cluj, dar aceasta nu intră în subiectul textului de faţă. Totuşi nu ar fi exclus ca tocmai acestea din urmă să fi declanşat „furtuna" asupra mea : în toamna lui '81, studenţii mi-au fost anchetaţi de Securitate (le mulţumesc şi cu acest prilej că au avut loialitatea şi curajul să mă avertizeze că le-au fost smulse declaraţii împotriva mea).

Curând după aceea, într-o şedinţă care reunea cei mai activi membri de partid ai secţiilor de limbi străine, cu participarea şefului de catedră, a decanului şi a rectorului universităţii, am fost trasă la răspundere : de ce Mircea Eliade ? Ce am eu cu Mircea Eliade la orele mele de literatură franceză, de ce am dat *Jurnalul* lui Mircea Eliade studenţilor să-l citească, tocmai *Jurnalul* !? Cum am îndrăznit să afirm la ore că riscăm să ne alienăm gândirea, cultura, din cauza compromisurilor atât de uşor acceptate de majoritatea intelectualilor de azi. Cum am îndrăznit să afirm că mulţi dintre ei sunt laşi pentru că sunt mult prea preocupaţi să-şi apere viaţa tihnită şi poziţia socială avantajoasă, spre deosebire de cei din trecut care, prin spiritul lor de sacrificiu şi prin fermitatea convingerilor lor, au contribuit la făurirea culturii noastre moderne ? Cum am îndrăznit să spun că toţi cei ce participă, chiar şi pasiv, la acest dublu joc al ipocriziei

contribuie – prin înseşi faptul că existăm în acest mod degradat – la ruinarea spirituală a neamului?

Nu cred că domnul rector Ion Vlad a conceput această listă de învinuiri: se ştie doar că domnia sa este un literat fin care nu poate gândi astfel. Totuşi, domnul Vlad a fost cel care a trebuit să dea citire acelei liste de acuzaţii impuse, cu siguranţă, din afară. Mă întreb dacă nu ar fi putut să fie şi altfel, dacă nu s-ar fi putut apăra nişte idei culturale...

Drept răspuns şi dintr-un sentiment de îngrijorare în faţa condiţiei derizorii a intelectualului în societatea noastră, în august 1982 am trimis un text la Europa Liberă[1], având ca temă misiunea intelectualilor, respectiv a profesorilor şi responsabilitatea ce le revine faţă de tânăra generaţie. Ca urmare, am fost anchetată de Securitate, apoi chemată la partid, unde mi s-a spus pe un ton sarcastic: „Dacă nu te *astâmperi*, tovarăşă, *te putem* oricând *da afară*. Sunt destui membri de partid cu pregătire ideologică... şi care fac naveta". Iată deci inegala competiţie dintre „pumn şi palmă".

Voi trece acum la partea a doua, cea mai importantă a acestui memoriu, unde voi încerca să explic premisele activităţii mele didactice din ultimul an, conţinutul şi scopul ei.

Deoarece disciplinele umaniste sunt neglijate în învăţământul nostru de azi şi, odată cu ele, formarea culturală şi spirituală a tinerilor, ei sunt astfel insuficient pregătiţi să ţină piept agresiunilor interioare şi exterioare, de orice natură ar fi ele. Prin orele mele – şi cred că orice profesor ar trebui să aibă în vedere, pe lângă latura pur informativă, şi formarea spirituală a elevilor săi –, deci prin orele mele am încercat să îmbin cunoştinţele de limbă franceză cu un fel de trezire la reflecţie şi la viaţa interioară. Aceasta în scopul de a-i învăţa pe tineri să se apere de înstrăinarea de sine, această racilă a vieţii moderne în general, dar mai ales a vieţii noastre, şi care poate duce – dacă nu încercăm să o stăvilim – la destrămarea spiritualităţii noastre.

E adevărat că, în timp ce la orele de traduceri, la secţia de română-franceză, alegerea textelor cădea la latitudinea mea, la biologie ministerul prevede texte de specialitate. Având în vedere setea de cultură şi de adevăr la tineri, la biologie

1. Textul a fost prima scrisoare adresată de Doina Cornea Europei Libere, semnat cu numele ei, dar cu solicitarea ca acesta să nu fie citit pe post. A apărut în traducere franceză: „Lettre à ceux qui n'ont pas renoncé à penser", *L'Alternative*, nr. 19, noiembrie-decembrie 1982, p. 37. Acest prim pas de disidenţă a fost urmat de scrisoarea publicată aici.

mi-am permis libertatea de a prezenta texte mai mult de filozofia biologiei decât texte de pură specialitate, combinându-le – la cererea studenţilor – cu unele texte de filozofie generală şi de literatură. Dar chiar şi acestea din urmă le-am ales în aşa fel încât, prin atitudinile de gândire şi simţire ale autorilor faţă de viaţă, ele să nu fie tocmai străine biologiei. Am vrut să demonstrez prin aceasta că între literatură, filozofie şi ştiinţă există punţi de legătură, că aceste trei domenii fac parte din aceeaşi viziune asupra lumii, care este de natură culturală. Mai ţin să menţionez că textele studiate la secţia de biologie le-am prezentat nu în spiritul dogmatic al ideologilor noştri, nu ca pe nişte adevăruri absolute, ci ca şi creaţii libere ale spiritului uman, ca pe nişte acte de cultură, devenind pentru studenţi exerciţii de gândire, ei fiind liberi să le discute, să le accepte sau să le respingă în comentariile ce urmau.

În altă lecţie am încercat să descifrăm ontologia lui Mircea Eliade pornind de la un fragment din *L'Epreuve du labyrinthe*, această minunată biografie spirituală a gânditorului. Vizând existenţa, autorul stăruie asupra ideii de totalitate, deci de integrare a părţii în tot, a vieţii (de natură sacră) în cosmos. Cosmosul cu ritmurile şi ciclurile sale este privit de filozof ca un organism viu şi, în acelaşi timp, ca o condiţie fundamentală pe baza căreia omul îşi asumă condiţia umană. Cosmosul lui Mircea Eliade posedă şi el o interioritate mai mult decât sensibilă ce se manifestă prin ritmul cosmic, ritm care ne comandă existenţa şi ne revelează sensul ei ascuns.

Un alt text propus pentru analiză vorbeşte de înstrăinarea prin laşitate şi teamă. Aceste sentimente distrug libertatea personajelor lui Eugen Ionescu în piesa *Rinocerul*, silindu-le la o odioasă metamorfoză. Nu se întâmplă şi la noi, cu unii oameni, acelaşi lucru ? Nu devenim oare ceea ce nu suntem şi nici n-am vrea să fim : ipocriţi, laşi, slugarnici ? Aceste josnice sentimente nu ne împiedică oare să simţim, să gândim şi să creăm, deci să rămânem oameni ? Cu excepţia lui Béranger, eroul piesei, toate personajele sunt stăpânite de teamă în faţa terorii şi se transformă treptat în rinoceri, simbol al alienării. Discuţiile cu studenţii au pus în lumină faptul că pierderea identităţii la personaje, printr-un jalnic şi ireversibil proces de omogenizare, este posibilă datorită destrămării trăirilor interioare sub imperiul fricii, acest „corp străin" ce s-a strecurat în conştiinţe. Omul lui Ionescu e fără apărare în faţa ei. Dar Béranger rezistă agresiunii tocmai prin viaţa lui afectivă, rămânând fidel prieteniei, iubirii şi umanităţii din el. Viaţa interioară, deci afectivitatea, îl apără pe om de înstrăinare. „Rămân ceea ce sunt. Sunt o fiinţă umană. O fiinţă umană... Voi rămâne om până la capăt" sunt ultimele cuvinte ale lui Béranger.

Textul a fost foarte bine primit de studenţi şi apreciat ca fiind de mare actualitate. Totuşi, ei nu citiseră nimic din teatrul lui Ionescu, după cum nu au avut prilejul să citească nici din ceilalţi autori menţionaţi.

Dacă afectivitatea – aşa cum am văzut – îl apără pe individ de alienare, cultura, în sensul ei larg, poate apăra o naţiune de înstrăinare în faţa vicisitudinilor istoriei, a „terorii istoriei", cum le numeşte Mircea Eliade. Ea devine implicit un mijloc de supravieţuire. În legătură cu această temă, am dat două fragmente care vorbesc despre această funcţie mântuitoare a culturii, din cartea deja menţionată, *L'Epreuve du labyrinthe*, cap. „Puterea spiritului".

Pentru a-i face pe studenţi să înţeleagă concluziile istorice ale lui Jung, le-am prezentat succint concepţia lui psihologică. Gânditorul consideră că în psihicul uman, pe lângă inconştientul individual şi ca un suport al acestuia, există o zonă inconştientă mult mai profundă, neindividualizată, comună marilor comunităţi culturale, pe care Jung o numeşte „inconştient colectiv". Acesta, atunci când iese la suprafaţă, se exprimă prin arhetipuri şi mituri, tot el comandă psihologia maselor, în vreme ce subconştientul individual e populat de imagini şi simboluri şi comandă psihologia individului, individualizarea. Cele două inconştiente se întrepătrund şi – cred – se pot condiţiona. Psihozele sociale, obsesiile maselor, nu sunt altceva decât răbufnirile inconştientului colectiv. Acest fond inconştient, atât cel individual, cât şi cel colectiv, scapă controlului ; răspunsurile pe care el le va da evenimentelor exterioare vor fi autonome, conforme unui mecanism cu intenţionalitate ascunsă. Atunci, după Jung, istoria nu o fac personalităţile, marile evenimente (doar în măsura în care ele pot mobiliza nemijlocit aceste forţe ale inconştientului). Tot ceea ce e vizibil, palpabil, în mersul istoriei, războaie, cuceriri, înfrângeri, nu constituie decât un rezultat, un fapt deja consumat, înregistrat de istorici şi explicat ulterior pe baza unor criterii tot de suprafaţă. Istoria însă se modelează foarte profund, la nivelul trăirilor individuale secrete şi subiective. Acest nivel, a cărui forţă potenţială e necunoscută, scapă controlului istoricilor, al politicienilor şi al indivizilor înşişi. De aceea istoria ia de atâtea ori o înfăţişare tragică sau absurdă.

Aceste aspecte ale istoriei n-ar putea lua fiinţă dacă noi ne-am da seama că trăim în istorie, facem corp cu ea, că de fapt noi suntem istoria, deci nu ne putem sustrage ei, chiar şi atunci când credem că i-am întors spatele, că nu participăm, căci şi această neparticipare are o funcţie, o anumită greutate şi calitate istorică. Fiecare atitudine spirituală individuală contează, este o participare voluntară sau involuntară la făurirea destinului comun. Fiecare act răzleţ, de curaj sau de laşitate, de generozitate sau de egoism, de dragoste sau de violenţă, de inerţie, de

tăcere vinovată, de indiferenţă, contribuie la geneza unui eveniment ulterior care a prins formă pe baza trăirilor individuale statistic majoritare.

Aceste reflecţii ar trebui să ne pună pe gânduri, să trezească în noi un simţ al răspunderii individuale în faţa istoriei printr-un control asupra atitudinilor noastre. Dacă fiecare act al nostru contează (în ciuda falsului loc comun: „o rândunică nu face primăvara"), înseamnă că istoria este viaţa noastră aşa cum am ales să ne-o trăim, în adevăr sau minciună, întru creaţie sau distrugere. Cu cât vor fi mai multe vieţi creatoare şi adevărate, cu atât societatea noastră va avea mai mari şanse de supravieţuire. Dar aceste şanse trebuie să i le acordăm individual.

Atâţia ideologi şi politicieni, în lume, se ocupă în a-i învăţa doar pe alţii ce şi cum să gândească sau să nu mai gândească deloc, fără a încerca mai întâi să-şi disciplineze şi să-şi purifice propria lor viaţă interioară. Nimic nu se poate ameliora cu adevărat în istorie dacă continuăm să trăim iresponsabil, sub impulsul pornirilor primare – lăcomie, nedreptate, violenţă, teamă, laşitate şi minciună. În schimb, totul poate căpăta o altă înfăţişare dacă fiecare dintre noi am încerca să trăim responsabil, ceea ce înseamnă, în primul rând, să nu mai acceptăm, *în noi*, seria de laşităţi şi falsuri, de impuritate şi cruzimi, să ne creăm un destin moral şi spiritual cât mai adevărat, cât mai demn şi prin aceasta să ne îndeplinim „funcţia noastră în lume", cum ar spune Anton Dumitriu.

Aş dori să închei acest memoriu cu un citat din Bujor Nedelcovici: *Somnul vameşului*, vol. I, p. 402, fragment ce rezumă tot ceea ce am spus până aici şi care a intrat în programul meu de traduceri la secţia română:

„Echilibrul nu presupune renunţare, ci o permanentă revoltă cu ajutorul căreia se egalizează contrariile: în exterior, între individ şi formele anchilozate ale societăţii, şi în interior, între «sine» şi «eu». Efortul de a menţine acest echilibru fragil constituie tocmai sensul existenţei noastre. În fiecare zi ne situăm de zeci de ori între viaţă şi moarte spirituală. Trebuie să ne exprimăm adevărul nostru de câte ori ne întâlnim cu: nedreptatea, falsul, teama, crima morală sau fizică, trufia, demagogia, corupţia, fără să ne scuzăm că nu îndreptăm nimic prin «acel caz particular». Tăcerea este o acceptare vinovată, să o înlocuim cu o permanentă insurecţie împotriva a tot ce ştirbeşte demnitatea individului sau a colectivităţii. Numai aşa, cred eu, putem afla în fiecare zi «Ce a vrut Dumnezeu să facă cu noi», cum spune Faulkner".

Vedeţi acum, domnule rector – dar la fel m-aş putea adresa decanului sau şefului de catedră –, de ce am fost înlăturată din învăţământ. În ultimă instanţă, pentru faptul că am citit câteva cărţi care, sunt sigură, vă plac şi dvs. şi am vorbit despre ele şi altora. E foarte grav!

Ştiu, nu puteaţi face nimic pentru mine. Dacă aţi fi încercat, riscaţi să vi se întâmple ceea ce mi s-a întâmplat mie. Tocmai această tristă stare de lucruri am dorit să o subliniez şi s-o aduc în faţa opiniei publice. Şi totuşi, dacă nu am fi atât de slabi şi temători, atât de egoişti în a păzi ceea ce posedăm, dacă am fi mai conştienţi şi mai solidari, poate chiar mai maturi, nu s-ar mai întâmpla aşa ceva. Cazul meu nu contează, sunt prea neînsemnată ; dar n-ar mai putea fi nedreptăţit un Andrei Pleşu, un Mihai Şora, un savant ca şi academicianul Milcu sau un preot cum este părintele Calciu. Am avea poate o altă viaţă ; până şi cei care astăzi abuzează de putere s-ar ridica şi ei calitativ, s-ar umaniza ; dar, mai ales, am lăsa o altă moştenire, alte şanse de supravieţuire copiilor noştri, generaţiei care va urma.

„Un jucător de bridge", Bucureşti, [ianuarie] 1984, difuzată la 12 februarie 1984[1]

Domnule director,

Încep scrisoarea mea „La poarta infernului" cu o serie de aspecte reale şi zvonurile care le asociază Clanului Ceauşescu, ceea ce explică situaţia de mizerie indescriptibilă, atât morală, cât şi materială, în care se zbate poporul român, sufocat de o armată crescândă de securişti care apără prin orice mijloace clasa conducătoare, apărându-şi astfel traiul îmbelşugat şi propria-i viaţă.

Prin anii '69-'70 s-a permis şi a luat amploare mişcarea bridgistică din România, materializată printr-o Federaţie Naţională, una dintre „cele mai tinere" din familia mondială a bridge-ului competiţional, care, în 1975, avea deja câteva mii de membri titulari organizaţi în 30 de cluburi oficiale, la care se adăugau cca 30.000 de jucători ocazionali la cluburi, diverse competiţii intercluburi, oraşe, judeţe. Datorită unor jucători pasionaţi şi teoreticieni de valoare, au apărut cărţi de specialitate tratând cele mai moderne convenţii de licitaţie. În acelaşi timp, diverse studii au scos în relief importanţa bridge-ului pentru dezvoltarea facultăţilor intelectuale, constituind un exerciţiu mintal complex, promovând promptitudinea în luarea deciziilor, supleţea judecăţii, atenţia, memoria, încrederea în forţele proprii, voinţa, tenacitatea, observaţia şi percepţia rapidă, înţelegerea partenerului

1. L.M. no. 57, February 12, 1984.

şi spiritul de echipă, fiind în acelaşi timp un sport deconectat de problemele cotidiene, mult mai dinamic şi variat, propunând soluţii mult mai diversificate decât şahul.

Aceste cărţi şi studii, din care citez câteva: Mircea Pretor, *Bridge*, Ed. Litera, Bucureşti, 1970; Dan Nicolescu, *Bridge*, Ed. Stadion, Craiova, 1972; Vlad Racoviceanu, *Bridge - jocul declarantului*, Ed. Stadion, Craiova, 1973; ing. Nicu Kantar, ing. Dan Dumitrescu, *Bridge - convenţii şi sisteme moderne de licitaţie*, Ed. Sport-Turism, Bucureşti, 1974, au condus, firesc, la succese de prestigiu, cum a fost câştigarea în anul 1975 a campionatului internaţional al unor ţări socialiste, desfăşurat la Bucureşti, între care se afla şi echipa Poloniei, în acel timp, vicecampioana europeană.

După apariţia, în 1976, a lucrării *Bridge - convenţii şi sisteme moderne de licitaţie* a inginerilor Nicu Kantar şi Dan Dumitrescu (Ed. Sport-Turism), numărul competiţiilor creşte, iar ţara începe să fie vizitată de bridgişti celebri, ca italienii Belladonna şi Garozzo, iar ca urmare firească a dezvoltării acestui sport, care presupune puterea minţii, şi nu a palmelor care aplaudă, a fost organizarea, sub auspiciile Federaţiei Române de Bridge Competiţional şi Clubului bucureştean ACR (Automobil Clubul Român - în Bucureşti mai funcţionând încă două cluburi mari, Locomotiva şi IPSCAIA[1], având toate trei peste 500 de membri), a Festivalului Internaţional de Bridge, în august 1980, la Hotelul Parc din Mamaia, unde au participat 15 echipe din 5 ţări (Italia, Franţa, RF Germania, Belgia şi România). Despre acest festival s-a scris în termeni elogioşi şi în pagina a cincea a ediţiei în limba franceză a revistei *România Pitorească*, nr. 112, anul XXIII, seria VI (revistă destinată Occidentului).

Între susţinătorii marcanţi şi fervenţi ai acestui sport, spre lauda lui, se afla şi Valentin Ceauşescu[2], fiul cel mare şi oaia rătăcită a familiei.

Lucrurile au evoluat bine, performanţele jucătorilor români începând să fie cunoscute pe plan internaţional, folosindu-se cele mai moderne convenţii de licitaţie.

Dar cum se întâmplă cu tot ceea ce este bun şi de valoare în România de astăzi, în toamna anului 1983 s-a abătut anatema stejarului de la Scorniceşti,

---

1. Institutul de Studii şi Proiectări de Construcţii pentru Agricultură şi Industrie Alimentară.
2. Valentin Ceauşescu (n. 1948), absolvent al Facultăţii de Fizică (Universitatea din Bucureşti şi Imperial College, Londra), din 1970 cercetător la Institutul de Fizică Atomică. În noiembrie 1989, la Congresul al XIV-lea al PCR, a fost ales membru supleant al CC al PCR.

care a desfiinţat federaţia, cluburile, până şi rubrica de bridge din revista epoletului de la *Săptămâna*.

Explicaţiile care se vehiculează în Bucureşti sunt trei:

1. Cluburile s-au închis pentru a se face economie de energie electrică şi combustibil. Trebuie precizat însă că „Locomotiva" a funcţionat în condiţii mizere de lumină şi fără căldură în zilele de luni şi vineri, între orele 18-21, în cantina din subsolul Palatului CFR, unde luau masa de seară, în timpul jocului, soldaţii corpului de gardă; Clubul IPSCAIA a funcţionat într-o clădire şi mai mizeră, miercurea, tot trei ore, într-un fost cinematograf de pe Calea Rahovei, iar Clubul ACR şi-a schimbat mereu locul de desfăşurare a meciului săptămânal, mai ales după demolarea sediului în urma cutremurului din martie 1977. Deci n-ar fi de crezut că motivul economiei, mai ales că un hâtru a zis: „Aici ard 10 becuri chioare, trei ore cât jucăm noi, acum mergem acasă şi se vor aprinde cel puţin 160 de becuri bune". Şi, pe de altă parte, întreb eu, de ce s-a desfiinţat rubrica de bridge de la *Săptămâna*, care publica mai mult partide interesante între jucători celebri din străinătate?
2. Cluburile s-au desfiinţat pentru că dădeau prilej oamenilor de diverse profiluri şi din întreprinderi diferite să se întâlnească şi... deh, s-ar fi putut naşte o mişcare de recunoştinţă faţă de „cel mai...", având-se posibilitatea unor discuţii antiguvernamentale. Acest lucru este cu totul de nepresupus, pentru că un jucător de bridge cu cărţile în mână nu mai are mintea pentru altceva, fiind ştiute concentrarea maximă necesară jocului şi ritmul rapid (7-8 minute) afectate fiecărei done, după care se dă schimbarea şi doi dintre cei patru jucători de la o masă trec la masa următoare, acestea nepermiţând discuţii auxiliare.
3. După cum se ştie, Valentin Ceauşescu, pasionat de bridge, împotriva voinţei şi dorinţei părinţilor grijulii, s-a căsătorit şi are un copil, refuzând să se despartă de fata unui fost din vechea gardă, Dana Borilă[1], al cărei frate cu soţia au luat de curând drumul pribegiei, ca mulţi alţii, sătui de prea multă lumină a acestor ani. Valentin a primit acasă o hotărâre judecătorească prin care i s-a comunicat că „cererea dvs. de divorţ, înaintată tribunalului sector... a fost aprobată", la care, firesc, acesta a făcut o criză de nervi şi i-a spus câteva tăticului iubitor. Imediat ce toată această treabă a răsuflat la

2. Iordana Borilă, soţia lui Valentin Ceauşescu. După divorţul din anul 1988 şi căderea regimului, ea a emigrat în Statele Unite cu fiul lor, Daniel, singurul nepot al lui Nicolae şi Elena Ceauşescu.

Bucureşti, a fost desfiinţată brusc mişcarea bridgistă din România, lumea bănuind că acesta a fost singurul mijloc, momentan, de pedepsire a fiului îndărătnic.

Dar, oricare ar fi adevăratul motiv, încă unul din puţinele lucruri bune rămase în nenorocita de Românie a fost distrus de nebunia şi ticăloşia care au nenorocit Ţara şi Poporul.

„Pinocchio", 4 februarie 1984, difuzată la 26 februarie 1984[1]

Domnule director,

Vă mai amintiţi de vânzătorii de pe bulevardul Elisabeta, azi Gheorghiu-Dej, care în zilele friguroase de iarnă vindeau castane prăjite, strigând cu umor : „Ia calde maroane, calde castane ! ", făcându-ne să simţim parcă mai deplin frumuseţea anotimpului rece şi intimitatea oraşului îngheţat, în orele molcome ale serii, când ieşind de la cinematografe ne încălzeam palmele cu fructele pârguite de foc, şi nu de ger ? În memoria mea, acestor vânzători ambulanţi, astăzi dispăruţi ca şi castanele lor parfumate, intitulez aceste rânduri : „Calde maroane, calde castane", chiar dacă unele dintre ştiri nu mai sunt atât de... calde.

Nicuşor cel năbădăios s-a căsătorit ! Da, aţi citit bine : s-a căsătorit ! După multe aşteptări, evenimentul s-a produs. Soluţia a fost găsită de familie. Aleasa inimii materne a fost Poliana Cristescu, preşedinta organizaţiei pionierilor. Începe o nouă poveste de dragoste şi politică. E clar că se doreşte ca proaspătul cuplu să-şi scrie propria istorie şi să ajungă a fi prezentat viitorimii drept un exemplu de puritate, fidelitate etc. Vom vedea (în ideea de astăzi a dictatorilor cunoscuţi) tablouri înfăţişându-i pe tinerii de astăzi în diferite ipostaze : de reţinut că prima posibilă poză de arhivă este cea publicată zilele trecute de întreaga presă : Nicuşor cu mâinile reunite... în poală. Întocmai atitudinii atât de cunoscute, stând în picioare în faţa părinţilor săi cărora le prezintă, în numele organizaţiei de tineret al cărui jupân absolut este, felicitările de rigoare la orice aniversare ; în plan secund, cei câţiva adjuncţi ai săi, printre care şi nora celui felicitat ! Ce

1. L.M. no. 59, February 26, 1984.

ziceţi ? La noi lumea zice că respectiva căsătorie nu are la bază niciun sentiment, ci un calcul simplu : pentru a putea parveni în scara politică, Nicuşor trebuie să prezinte atributele unui om serios. Or, un astfel de om trebuie, musai, să fie căsătorit. E drept că Nicuşor duce o viaţă liberă de orice obligaţii morale şi fără nicio grijă materială. Şi-a făcut de cap, cum ar zice Topârceanu, şi era vremea să se strângă de pe drumuri. Iar ea, Poliana[1], este obligată (prin protocol) să-l iubească tot astfel precum făceau domniţele de altădată ori cele sortite să ajungă regine. Domiciliul conjugal al tinerei perechi este cel ce i se pregătise Zoiei Ceauşescu[2], adică cel de lângă Biserica Albă, vecină sediului Comitetului Central, unde cei doi soţi şi „oameni politici" se duc dimineaţa, pe jos, da, da, da, aţi citit bine : PE JOS şi ţinându-se de mână, ca doi îndrăgostiţi adevăraţi. Toată lumea este mulţumită. Strada respectivă a fost blocată de Securitate şi miliţie. Celebra bodegă „Caviar", rebotezată „Intim", la ale cărei mese au stat pictorii Steriadi şi Ressu, marii actori Vraca şi Bălţăţeanu, ca să ne rezumăm doar la patru celebrităţi, s-a închis definitiv, şi nu din lipsă de caviar, ci din surplus de... protocol. Nicuşor îşi vede îngrădită libertatea. A fost schimbat directorul restaurantului Moldova, unde puştiul avea unul din refugiile sale nocturne. Consecinţa : nu se mai fabrică pe loc frumuseţile devenite celebre, nu se mai găsesc coniacurile fine, nici bere străină, nici trufandale, ci numai murături. Ca la toate cârciumile. În curând vor dispărea probabil şi fripturile şi specialităţile de până acum, printre care (vai Doamne !, nu ne lăsa) şi ciorba de burtă ! Se aşteaptă schimbarea din funcţie şi a altui „protector" al tânărului Voievod : Viorel Păunescu, şeful atât de lăudatului bar de noapte din Bucureşti (iarna) şi al celui de la Neptun (vara), furnizorul de fete vesele şi nemofturoase pentru bucuriile spirituale ale lui Nicuşor. Schimbări mari, nu alta. Este posibil însă ca cei scoşi de pe unde-şi făcuseră cuib să ajungă demnitari pe la comerţ ori cultură. Să avem răbdare.

---

1. Poliana Cristescu (n. 1954), membră de partid din 1974, membru supleant al CC al UTC (1980-1981), membră a CC al UTC (1981-1989) şi secretară a CC al UTC (1982-1989), preşedintă a Consiliului Naţional al Organizaţiei Pionierilor (1982-1989), membru supleant al CC al PCR (1982-1984), membră a CC al PCR (1984-1989).
2. Zoia Ceauşescu (1949-2006), fiica lui Nicolae şi a Elenei Ceauşescu. Studentă, a fost membru supleant al CC al UTC (1971-1975), dar nu a urmat o carieră politică. Absolventă a Facultăţii de Matematică, a devenit şefa secţiei de matematică de la INCREST (Institutul pentru Creaţie Ştiinţifică şi Tehnică).

- Cele trei condamnări la moarte de la Târgovişte, care s-au pronunţat nu demult, au reprezentat un preludiu al ascensiunii lui Nicuşor[1]. Faptele petrecute acolo erau vechi de trei ani. Ele au fost readuse în actualitate de necesitatea plasării lui Pantelimon Găvănescu undeva, spre a lăsa postul ce-i fusese hărăzit de mult lui Nicuşor. De altfel, în afara celor condamnaţi la... protocol, dacă ar fi să glumim pe o temă gravă, şi a primului-secretar cu care nu s-a dat de pământ, deşi se murdărise şi el în afacerea cu pricina, n-a mai fost clintit nimeni. Clar? Ca şi cuvântul partidului.

  Alte consecinţe ale căsătoriei lui Nicuşor cu Lady... Poliana : staţiunea Sinaia, unde s-a celebrat nunta (cu dar, fără dar?, asta nu s-a aflat încă, dar cu haz în mod sigur!), a devenit cu adevărat o a doua capitală a ţării! Ca pe vremuri. S-ar zice că, încetul cu încetul, reintrăm în normal: avem două capitale, avem şi capete ca şi încoronate, titulare de dinastie. Ne mai lipseşte traiul bun de altădată. La Sinaia este din ce în ce mai greu de ajuns. Maşinile celor care s-au încumetat în perioada respectivă să ajungă pe Calea Prahovei au fost oprite timp de peste două ore, acolo unde s-au găsit, ori îndrumate pe drumuri laterale, deoarece convoiul nuntaşilor se deplasa pe aceeaşi rută. Buletinele de Sinaia au început să fie ştampilate. Oraşul este supravegheat de forţe speciale. Nu se face economie, cum nu s-a făcut nici pentru restaurările clădirilor regeşti din incinta splendidului parc natural al Peleşului.
- Dacă prinţul cel mic a fost în prim-planul actualităţilor mondene româneşti, fratele cel mare, Valentin, n-a lipsit de pe agendă, dar în cu totul alte împrejurări : tocmai când devenise, cu echipa sa, campion de bridge al Capitalei, bietul Valentin, aflat în acel moment peste hotare, avea să afle la revenirea sa în patrie că jocul respectiv a fost interzis aici. Nici curajosul Eugen Barbu, a cărui revistă ce se vrea culturală adăpostea o rubrică de bridge, n-a îndrăznit să sufle o vorbă ori o literă de explicaţie. S-a desfiinţat, să-i fie de bine. Cauza? S-a pretextat că, la Braşov, la o întâlnire oficială, au fost găsiţi participanţi care se aflau acolo cu forme de deplasare de la respectivele locuri de muncă! Deci, pe banii statului! Vai ce ruşine! Ce ruşine! Asta în timp ce şeful statului, cel mai luminos exemplu pentru

1. Tribunalul militar Târgovişte a condamnat la moarte, în luna decembrie 1983, trei angajaţi ai Întreprinderii pentru industrializarea cărnii din Târgovişte. Aceştia au fost acuzaţi de subminarea economiei prin sustragerea şi comercializarea ilicită a unei importante cantităţi de carne şi produse din carne.

fiecare om din România şi în curând de pe Terra, călătoreşte exclusiv pe banii săi. S-au auzit şi voci care pretindeau că bridge-ul fiind un joc de inteligenţă a fost considerat primejdios pentru securitatea statului. Într-adevăr, ce s-ar întâmpla dacă românii ar deveni mai inteligenţi? Ei, răspunsul ne este greu să-l dăm. Poate domnii Homoşteanu[1] ori Postelnicu[2] să-l cunoască.

- Dar nu numai inteligenţa maximă este pusă la obroc, ci şi cea medie. Iată, de pildă, ce se petrece în învăţământ: concedieri masive de profesori din rândul inginerilor! Unii sunt trecuţi în producţie, acolo unde se poate, alţii... ei bine, alţii rămân pe drumuri. Tendinţa: desfiinţarea liceelor industriale (după ce acestea înlocuiseră pe cele de cultură generală ori umaniste, cum vreţi a le zice) şi reducerea învăţământului obligatoriu la zece clase, după ce ani de zile ne-am fudulit cu generalizarea celui de 12 ani! Iată, prin urmare, că strălucitul sistem al omului de geniu şi mare patriot nu mai poate asigura locuri de muncă nici pentru meseriaşi şi, probabil, nici în facultăţi nu-i mai primeşte. Vor rămâne patru licee cu profil umanist, de la care se va putea merge mai departe la facultăţi. Alt eşec... strălucit al politicii culturale duse de Elena Ceauşescu.
- Şeful statului socialist român a mai luat o hotărâre mângâiată de genialitate: revoltat că specialiştii din agricultură nu sunt capabili să asigure recolte mari şi animale pe măsura imaginaţiei sale maladive, s-a hotărât (şi a făcut publică hotărârea sa) de a prelua personal conducerea câtorva unităţi: IAS, CAP trei sau patru la număr (care au şi fost fixate), pentru a demonstra că numai incapacitatea şi reaua-voinţă a subalternilor săi sunt de vină că n-avem ce mânca. Evident că tocmai aceşti incapabili au şi început un furibund transfer de animale selecţionate din toată ţara (poate chiar şi din import), de seminţe şi îngrăşăminte dintre cele mai bune (desigur tot din import), pentru a umple grajdurile fermelor puse la conducerea farului, pregătind de pe acum viitoarele succese ale noului ţăran cooperator, zootehnist şi agronom. În aceste locuri

1. George Homoşteanu (n. 1923) a fost membru de partid din anul 1947, membru al CC al PCR între 1969 şi 1989, prim-secretar al Comitetului Judeţean de Partid Alba (1968-1978), ministru de Interne între 1978 şi 1987, ambasador extraordinar în RS Cehoslovacia din 26 aprilie 1989. A fost condamnat la 14 ani de închisoare în procesul Autobuzul în legătură cu lichidarea a trei tineri care luaseră ostateci într-un autobuz.
2. A fost membru al Comitetului Central al PCR, ministru secretar de stat, şef al Departamentului Securităţii Statului din Ministerul de Interne între 1978 şi 1987 ministru de Interne între 1987 şi 22 decembrie 1989. Arestat şi condamnat în 1990 în lotul CPEx.

(nu le numesc pentru a nu prejudicia situaţia celor care au fericirea de a munci acolo punându-i sub tăişul bănuielilor Securităţii) se vor obţine recoltele-record, producţiile de lapte etc... nu numai din ţara noastră, ci, probabil, din lumea întreagă. Astfel, demonstraţia : omul sfinţeşte locul va fi făcută în mod public. Noi ne gândim însă şi la alta : omul potrivit la locul potrivit.

– Explozia de la Teleajen a produs o mare emoţie în opinia publică românească în special în zona Văii Prahovei şi la Bucureşti. Nu se ştie cum merg cercetările. Ceea ce am aflat însă şi ceea ce nu se va pune niciodată în discuţie, responsabilitatea accidentului, se datorează lui Ion Dincă şi Emil Bobu. Cei doi linguşitori de profesie vrând să facă o bucurie stăpânei lor Elena C. au forţat pe tehnicienii de la Teleajen să pună în funcţiune rafinăria înainte de termen, asta ca un fel de cadou de ziua de naştere, zi care se apropia. Ei au dat dispoziţiile care au condus la catastrofă, dar despre ei nu aminteşte nimeni în mod public. Poate o vor face cei care vor ajunge în faţa instanţelor. Morţii nu mai pot să vorbească. Poate că tocmai în acest amănunt (ordinele celor doi numiţi) să stea norocul acuzaţilor şi peste evenimentul atât de trist să se treacă mai uşor şi cu bunăvoinţă.

– N-aş vrea să jignesc pe nimeni, dar nu mă pot reţine să nu remarc că oamenii, pistonaţi zilnic pe toate canalele propagandei şi de către toate canaliile care le servesc, au ajuns să-şi tocească şi simţul critic şi de multe ori chiar bunul-simţ strămoşesc. Astfel, ce credeţi că s-a comentat cel mai mult în legătură cu catastrofa de la Teleajen ? Faptul că Ceauşescu a plâns ! Asta se pare s-a văzut chiar şi la televizor şi, desigur, în mod deliberat s-a lăsat secvenţa respectivă... lacrimile lui Ceauşescu au fost lăsate la liberă vedere. Demagogia înregistrează recorduri de impudoare aici, în România ! Oare Hitler nu reuşea să plângă la comandă ? Lacrimile familiilor celor spulberaţi de explozie n-au ajuns pe ecrane. Nu ni s-a arătat nicio secvenţă de la înmormântări, aşa cum ni se arată când o catastrofă se petrece undeva pe afară, şi anume prin Occident, ori şi mai departe, dincolo de Ocean ! Ce valoare au lacrimile de actor ale lui Ceauşescu, când o ţară întreagă a ajuns să-şi plângă nu numai morţii, ci însuşi traiul de fiecare zi petrecut în temniţa comunistă construită de Ceauşescu şi neamul său ? Niciuna, absolut niciuna ! Aşa cum există bucurii mincinoase, tot aşa există şi tristeţi mincinoase. Dacă este mare prin ceva, acest Ceauşescu, este tocmai prin harul de actor cu care l-a înzestrat natura şi pe care i l-a şlefuit politica.

- Teatrul Naţional din Bucureşti a redevenit şantier! După construirea sa şi premierea arhitectului, el a stat ani de zile fără faţadă, deşi s-au organizat concursuri şi s-au acordat premii pentru cele mai bune proiecte. Nimic nu a plăcut familiei vremelnic domnitoare! Ea s-ar fi vrut înfăţişată într-un fel oarecare, cam în genul în care se preconizase să apară în staţiile de metro din Bucureşti. Dar nu s-a putut. Acum, pălăria lui Caragiale, care n-a mai plăcut şi care acoperea cupola sălii, a fost tăiată şi din borsalină... a devenit... bască! Clădirea a fost înconjurată cu stâlpi care vor susţine o suprastructură de câteva etaje (se pare trei, la ora actuală), cu săli de expoziţii şi alte acareturi. Faţada a început să fie placată cu brichete de marmoră rozalie. Artistic, vai ce artistic va fi Naţionalul nostru! Va lua, probabil, un nou premiu!
- Ideea pusă acum în operă le aparţine lui Ceauşescu şi soţiei sale. Dar, modest, el vrea să rămână în umbră, tot astfel cum a rămas şi cu prilejul schimbării versurilor tradiţionale ale actualului imn naţional ori cu ocazia altor producte poetice. Recent, întreaga presă literară (mai ales) a publicat un soi de poezie în stil poporanist-păşunist, cum ar fi zis Miron Radu Paraschivescu, nesemnată. Dar, serviciul de dezinformare despre care ne-aţi înştiinţat cândva chiar dvs. a avut grijă să informeze de data asta opinia publică precum că „şefu'" a mai produs o capodoperă. E ca-n romanele sud-americane în care sunt luaţi peste picior dictatorii şi ridiculizaţi cum se cuvine. La noi însă... (M-am mirat cum v-au scăpat rizibilele versuri. Dacă sunteţi interesaţi, vi le decupez şi trimit, deşi cred că le puteţi găsi şi dvs. în presa din preajma zilei de 26 ian. a.c).
- Cine s-a plâns că programele de televiziune se încheie la orele 22? Numai răuvoitorii şi reacţionarii. Uite, sâmbăta trecută, postul de televiziune a emis până la orele 2 din noapte! Cum? Aşa bine! Cu romanţe şi muzică populară, cu celebrităţi ale genului. Cine a avut insomnii a văzut. Eu, de pildă. Şi alţii ca mine. Două variante: ori familia regal-republicană a cerut program special, ori televiziunea a vrut să facă un cadou şi o surpriză fidelilor ei ascultători. Ar mai fi una: cică în seara respectivă s-a desfăşurat revelionul chelnerilor, care – după cum se ştie – are loc după cel oficial, pentru că în acea noapte categoria respectivă de oameni este la muncă. Pentru ei, zic unii, s-a prelungit programul. Alţii, demagogi, au împrăştiat zvonul că „şefu'" nici nu ştia că programele se închid de regulă la 10 seara. El n-a auzit nici despre economia de energie electrică. Bietul de el! Inocentul!

- Ca o compensaţie pentru excepţionalul program din sâmbăta cu pricina, a fost desfiinţată una dintre cele mai populare emisiuni TV: fotogramele lui Tudor Vornicu, unde apăreau cei mai buni reporteri de astăzi ai instituţiei. Excesul de profesionalitate se sancţionează în România. Înapoi la abecedar!
- Servilismul celor care sunt dispuşi să-l practice a mai înregistrat un record: publicarea unor fotografii stereotipe, în toate jurnalele, înfăţişând prezentarea de felicitări prilejuite de ziua de naştere a lui Ceauşescu. S-a depăşit astfel servilismul deja omologat al foştilor secretari cu presa şi propaganda. Burtică şi Popescu-Dumnezeu, noul uns, Enache, găsind încă o formă de slugărnicie care le scăpase celorlalţi. Dar nu numai atât! Printr-o curioasă, dar nu întâmplătoare manevră fotografică ori din montaj, cei care au fost pozaţi dând onorul stăpânului suprem erau priviţi de acesta de... sus în jos, în ciuda faptului că Ceauşescu este mai mărunt (ca înălţime) (decât cei pe care îi domina în aceste documente. Chiar şi pe Dincă, căruia nu i-au mai fost suficienţi cei 180 centimetri, pe care-i are (poate chiar mai mult), arătând mai pitic decât uriaşul stăpân.
- Cei mai recenţi vizitatori ai Bucureştiului, rusul Gromyko[1] şi canadianul Trudeau[2], au găsit oraşul dominat de interminabile cozi la staţiile de benzină. Sfârşitul lui ianuarie şi începutul lui februarie au însemnat aproape un apogeu al crizei de combustibil pentru populaţie, comparabil cu cel care a premers scumpirea ultimă (oare?) a acestora la 9 lei litrul. Ca să vă daţi cât de cât seama, coada de la Mioriţa (Băneasa) depăşise Piaţa Scânteii. Cea de la Dorobanţi ajunsese până în Ştefan cel Mare, o vira la stânga, prin faţa Spitalului de Urgenţă, şi se continua pe Calea Floreasca. La Intercontinental se blocase caldarâmul străzilor din spatele hotelului, pe Batiştei până la încrucişarea cu str. Al. Sahia, iar de aici pe C.A. Rosetti până la Vasile Conta şi N. Filipescu. În Drumul Taberei, un alt record de lungime şi de... aşteptare. O anume decenţă ori poate pur şi simplu ruşinea faţă de oaspeţi i-a făcut pe miliţieni să organizeze „şirurile tovărăşeşti" (aşa se cheamă, la noi, cozile, pe străzi cât mai dosnice (în spatele Casei Scânteii, de exemplu) pentru cei care aşteptau la Mioriţa, astfel ca oaspeţii să nu vadă, dar mai ales pentru ca Securitatea lui Ceauşescu să fie asigurată. După plecarea celor doi, serviciile specializate ale Securităţii, prin cozile lor de topor, au pus pe seama

1. Andrei Gromîko, demnitar sovietic, ministru de Externe al URSS între 1957 şi 1985.
2. Pierre Elliott Trudeau, prim-ministru al Canadei în două rânduri: 1968-1979 şi 1980-1984.

„şireteniei” lui Ceauşescu blocarea staţiilor de benzină, explicând că „şefu’” a vrut să le arate cât de prost stăm cu benzina şi astfel CAER-ul să ne mai dea ceva. Nu toată lumea ştie că ruşii ne-au dat ţiţei, dar că noi l-am revândut la preţuri mai mari altora, ceea ce a produs nu numai nemulţumire la Moscova, dar şi tăierea raţiei şi ridicarea preţurilor la nivelul celor de pe piaţa mondială.

- Şi, colac peste pupăză, au reînceput arestările în rândul celor care spun şi ascultă colportând bancuri politice. La procese nu s-a ajuns, dar se bate în toată legea, la adăpostul unor legi nescrise conform cărora miliţia şi Securitatea îşi permit orice pentru a intimida şi a astupa gura lumii.

Pe curând.

„Un saturnian”, martie 1984, difuzată la 25 martie 1984[1]

Domnule director,

Nu ştiu dacă rostul rubricii dvs. este şi acela de a găzdui şi altceva decât plângeri, să le zic, economice, sociale, politice şi de alt fel. Eu încerc... Vreau să atrag atenţia asupra unui nou scandal aflat, deocamdată, în faza lui de început, care promite însă să zguduie lumea literară românească, fie prin hohote de râs, fie prin consecinţe mai grave.

Totul a început de la recenta apariţie pe piaţă a volumului semnat de Corneliu Vadim Tudor şi intitulat *Saturnalii*. Până acum a fost linişte. Pe autorul grosolanelor spectacole prilejuite de sărbătorile negre ale Ceauşeştilor, ori altele ce s-ar fi voit dedicate Unirii, dar care au fost departe de istoricul eveniment, pe recitatorul înflăcărat de demagogie care-şi asumă, cel dintâi după Adrian Păunescu, nefasta răspundere de a gâdila orgoliile celor doi conducători abia numiţi, nu l-a sancţionat nimeni în niciun fel. Crizele sale de antisemitism, care au produs consternare în rândul oamenilor de bun-simţ din ţară şi de peste hotare, au fost „asimilate” cu multă bunăvoinţă de cercurile oficiale şi oficioase, întrucât ele suferă de aceeaşi meteahnă a rasismului cu o singură direcţie, consecinţă limpede

1. L.M. no. 63, March 25, 1984.

şi irevocabilă a lipsei de cultură care domină, puternic, cele mai înalte foruri politice naţionale, a diversiunii practicate ca element „curativ” pentru greaua şi lunga boală a societăţii noastre de azi. În locul pâinii, laptelui şi untului se aruncă mulţimilor, ca într-o arenă jivinelor, antisemitismul.

Deci, Corneliu Vadim Tudor, după linguşelile sale concurate numai de cele ale lui Adrian Păunescu, şi-a dobândit dreptul de a-şi pune numele şi pe coperta unei cărţi. Evident, primii care au recenzat-o au fost prietenii săi de la *Luceafărul*, reduta secundă a bardului sexagenar Eugen Barbu. Artur Silvestri, acelaşi care ne intoxică cu radiografia redacţiei de la München şi Paris a Europei Libere, şi-a acordat o clipă de răgaz spre a preciza dimensiunile talentului lui Corneliu Vadim Tudor, particularităţile care-l deosebesc de Eminescu, Arghezi şi Goga prin grădinile cărora mai calcă uneori, dar de pe poziţii cu totul şi cu totul originale. N-am citat, dar am strâns în două linii esenţa recenziei lui Artur Silvestri.

De atunci şi până de curând... linişte. Afirmaţii incitante cum sunt: „poetul e un eseist viguros”, el practică „cultul marilor colectivităţi, al noroadelor imperisabile”, „un populism admirabil şi cu o prelungă tradiţie în literatura românească”, el desfăşoară „o admirabilă poezie cu parfum cronicăresc”, el ne este prezentat ca un „de tot remarcabil poet al paradisului ritualistic şi folcloric”, „condiţia ireductibilă a poeziei sale este pasionalitatea exuberantă şi extatică”, „este un admirabil liric al imprecaţiei”, „cu un simţ al dimensiunilor apocaliptice şi al viziunilor grozave foarte pronunţat”. „Majoritatea creaţiunilor lui Corneliu Vadim Tudor sunt dezvoltări ideologice, epistole naţionale, alegorii, discursuri imaginare pornind de la document”, se spune, iar în ceea ce priveşte universul, „poetul s-a aşezat hotărât într-un unghi de creaţie nimerit”, el devenind, ni se spune mai departe, „un observator contrariat al universului, un agent radical al unei îndreptări universale”. Concluzia: „Rar, în generaţia mai tânără, creator cu o atât de pregnantă ideologie decât acesta: istoricistă, decisă, „poezia lui Corneliu Vadim Tudor este a unui talent exprimat”, creaţie care, cum se poate citi la finalul recenziei, „începe să capete, încă de azi, înfăţişarea unei opere adevărate”.

Bun, veţi zice. De ce am citat atât de mult? Pentru că în *Suplimentul Scânteii Tineretului* din 19 februarie (atenţie: *Luceafărul* s-a exprimat pe 7 ianuarie), un alt critic crescut de regim, Constantin Sorescu, consacră un subsol de două pagini volumului lui Corneliu Vadim Tudor, pe care îl cam demolează. Amarnic de veselă situaţie: în pagina a doua a revistei se lăfăie Eugen Barbu, sărbătorit pentru 60 de ani de viaţă, iar într-a patra îi este făcut arşice, cum ar zice însuşi „groparul”, locotenentul prim! Sorescu îi recunoaşte un debut plin de promisiuni

(de altfel, titlul recenziei este „Unde sunt zăpezile de altădată"), cu citate din Barbu, Blandiana etc., care povesteau naşterea poetului aşteptat. Dar... până în cele din urmă, Corneliu Vadim Tudor este (cu menajamente, desigur) făcut plagiator al mai multora, dar şi aici poţi crăpa de râs, chiar al lui Păunescu, marele rival al jurnalului din str. Brezoianu! El mai este târât şi prin colbul inculturii (a propos de titlul *Saturnalii*), primeşte lecţii de istorie, chiar el, cel cu simţul „istoricist" atât de dezvoltat, fiind coborât la un imitator al lui Ioan Alexandru: „Corneliu Vadim Tudor este covârşit – scrie C. Sorescu – de importanţa temelor pe care şi-a propus să le trateze liric". Stupoare pentru cei care, ca mine, au citit recenzia din *Luceafărul*. „Trei sferturi din noile poeme reprezintă o pastişă a poeziei păunesciene", afirmă acelaşi C. Sorescu. „Cenaclistului" de la *Flacăra* i se mai adaugă şi Dimitrie Bolintineanu, luat şi el ca exemplu de poetul „creator cu o atât de pregnantă ideologie istoricistă" etc., poet care (după părerea lui Artur Silvestri) se dovedeşte „un cu totul admirabil ştiutor de istorie românească" (literară, aş adăuga eu, ţinând seama de câţi maeştri şi-a permis să convoace pe masa de lucru, nu o dată însângerată cu borşul plagiatului).

Dar asta însă nu-i nimic. În fond, ce importanţă are faptul că Silvestri emite o părere şi Sorescu alta? Păi, să vă zic eu care anume este „şarmul". Şarmul vine de acolo: de unde „atacul", căci aşa este apreciată cronica lui Sorescu, o ruptură dintre *Săptămâna*, *Luceafărul*, pe de o parte, şi *Scânteia Tineretului*, pe de alta. Deci, în plan administrativ, între două organisme culturale: ale unuia de constrângere, am numit Securitatea statului, şi organul tineretului, al cărui prim-secretar este Nicuşor Ceauşescu. Fie că se pricepe sau nu se pricepe, Nicuşor îşi va apăra subalternii dacă se va ajunge la „arbitrajul" paterno-matern şi va fi îndreptăţit să o facă pentru că CVT este şi el inclus în generaţia tânără care respinge valoarea actuală a operei sale şi nu o recomandă celorlalţi.

De fapt, războiul acesta nu a început acum, ci mai devreme, de când Gabriela Negreanu a îndrăznit să bată pe umărul bunului-simţ pe Eugen Barbu, determinându-l ca, din pragul aniversării sale, să privească puţin înapoi şi să înţeleagă că aureola sa nu este încă turnată în metal preţios, ci numai dur.

Şi încă nu m-aş fi simţit atras să vă scriu dacă *Săptămâna* din 2 martie a.c. nu ar fi publicat, în pagina a treia, o notă de o duritate extremă, aş zice nemaiîntâlnită în nicio coloană a vreunei publicaţii ce s-ar dori culturală, şi care sună, mai curând, a avertisment poliţienesc, cu toată „colegialitatea" invocată, iar în ultima mai mult de o coloană, la rubrica „Gâgă" (preferinţa lui E. Barbu, de pe vremea când era corector: probabil se amuza cu „Gluma" lui Al. Deveghi), cu citate din C. Sorescu, material în care se urmăreşte discreditarea criticului sub raport cultural şi intelectual. Ambele avertismente, ţintind sub centura bunului-simţ,

m-au lăsat perplex. Şi nu numai pe mine. Se desprinde clar forţa de care dispune E. Barbu, forţă care, ca şi în cazul lui Adrian Păunescu, izvorăşte din deţinerea conducerii a două publicaţii săptămânale în cadrul cărora ambii îşi fac o politică absolut personală şi prin nimic legată de fenomenul cultural naţional. Aşa cum în *Flacăra* nu poţi apărea decât dacă eşti agreat de Păunescu ori dacă numai îl citezi într-un fel ori altul (voi reveni, poate, la viitorul drum în străinătate, de unde vă expediez această scrisoare, la subiectul acesta gras), la *Săptămâna* eşti obligat să te închini aceluiaşi zeu care-l protejează pe redactorul său şef.

Dar nici cu asta n-am terminat ce am vrut să zic. Aflu din *Săptămâna* că şi *Viaţa studenţească* „s-a dat" la Corneliu Vadim Tudor, prin urmare acţiunea presei de tineret, care nu trece nici pe la municipiul de partid al Capitalei şi nici pe la secţia de presă a CC-ului mare, este una concertată şi marchează un început de diferenţiere faţă de opinia *Luceafărului*. Şi încă ceva important, cred : în acest moment de derută, survenit şi în urma decesului lui Nichita Stănescu de care Barbu s-a atins, ignorând că poetul era şi a rămas un idol al tineretului, Adrian Păunescu îi întinde o mână de ajutor. În *Flacăra* din 2 martie, adică mult după sfârşitul osanalelor adresate lui Barbu (naşterea *Princepelui* lui Ouatu având loc la începutul ultimei decade din februarie), Adrian Păunescu sacrifică o pagină din revista sa pentru a putea face loc unei poezii-scrisoare în care-i propune pace adversarului său. „Chipul durabil al unui mare scriitor", cum se intitulează pagina, cuprinde nu mai puţin de şase poze cu Barbu (concurenţă pentru Ceauşescu senior), citate din cel sărbătorit „prins" în toate ipostazele fermecătoarei sale existenţe, inclusiv cea de fotbalist. Păunescu aştepta de mult pacea cu mai vechiul său „profesor" de lichelism şi acum s-a hotărât să atace : „Şi uite, puteai cu-o-mpăcare normală/ Să fii patriarhul întregului scris/ Dar zilnic te roade un fel de abis/ Şi nu ştiu ce fel de lingăi te înşală".

Propunerea e clară, dar nu se ştie de nu cumva Barbu îl va trece pe lista „lingăilor" săi tocmai pe Corneliu Vadim Tudor, ceea ce ar însemna o jignire. Dacă totuşi „groparul" va veni la masa discuţiilor, s-ar putea să-l sacrifice pe Corneliu Vadim Tudor pentru a-şi relua locul alături de Adrian Păunescu, situaţie în care Sorescu şi cine o mai fi au lucrat pentru Barbu. Vă rog să mă credeţi, e grea viaţa aici, fără hrană, fără căldură şi lumină, dar – din când în când –, când îmbuibaţii ies la drumul mare şi-şi ascut bricegele, cum se întâmplă acum, e o bucurie pe care o guşti şi cu burta goală. Regimul pare să ştie asta şi cred că-i va lăsa să se spintece până acolo unde propriul instinct de conservare le va permite fiecărnia dintre ei. Fie-le ţărâna uşoară.

„Un contribuabil", februarie 1984, difuzată la 1 aprilie 1984[1]

Domnule director,

În atât de răvăşita onomastică socialistă multilateral dezvoltată a mai apărut un termen, vrând, parcă, să caracterizeze o nouă clasă ori poate numai o „pătură socială" : răzleţii. Cine sunt şi ce vor ei, aceşti răzleţi? Pot fi chiaburi? Ţărani ajunşi sau doar scăpătaţi? Se leagă numele lor de origine sau de altceva? Răzleţii nu pot fi definiţi în raport cu o apartenenţă socială şi de una... geografică. Ei sunt acei cetăţeni ai ţării care deţin o suprafaţă oarecare (mică, deoarece mare nu mai deţine nimeni) şi o casă (mică ori mare, nici asta nu mai are importanţă) în afara aşa-numitului perimetru construibil. Deci : poţi fi sărac lipit pământului şi să deţii, drept urmare, o casă din chirpiciul socialist ori alta din cărămida trecutelor regimuri, cu animale şi acareturi, să te dea bogăţia afară din curte, n-are importanţă. Poţi, la fel de bine, să fii şi una, şi alta, şi totuşi să intri în categoria „răzleţilor". Adică, ce ghinion!, să te afli dincolo de limita construibilă admisă de statul socialist. S-ar putea crede că regimul a început o nouă epocă epocală de sistematizare, urbanizare, reconstrucţie în mediul rural, că urmăreşte să strângă în vetrele satelor tot ceea ce poate defini un nucleu citadin modern şi că, din cauza asta, a decis stârpirea răzleţilor, a acelor cetăţeni care se împotrivesc bunelor, generoaselor, dezinteresatelor intenţii ale statului socialist multilateral dezvoltat.

Dar nu este chiar aşa. Ci altfel. Pentru a înţelege mai repede şi mai exact este trebuinţă să ne întoarcem cu câţiva ani (nu mulţi) înapoi şi să ne reamintim de acel decret ridicol prin răutate şi lipsă de logică, prin care cei care deţineau o aşa-numită „o a doua casă" erau obligaţi să şi-o dărâme ori să se stabilească definitiv în ea, renunţând la buletinele de Bucureşti ori din alte mari oraşe ale ţării. A fost o acţiune net îndreptată împotriva intelectualilor, scriitori, pictori, artişti, deoarece aceştia reuşiseră să-şi facă o casă mai mare (ca Eugen Barbu) sau mai mică (aici exemplele sunt mai numeroase) pe la Snagov, Buşteni, Predeal, Otopeni etc. Decretul a stârnit vii nemulţumiri şi s-a ajuns la un compromis, acceptându-se ca cei care aveau deja casa să şi-o păstreze, dar să nu-şi mai poată construi alta din acel moment înainte. Acest armistiţiu a durat însă destul de puţin. Cu aceeaşi bolnavă încăpăţânare cu care se urmăreşte desfiinţarea Muzeului satului (printre altele) s-a revenit acum la vechea obsesie a anilor trecuţi. Toţi cei vizaţi atunci intră acum în categoria răzleţilor şi, ca urmare, sunt somaţi să-şi

1. L.M. no. 64, April 1, 1984.

dărâme casele în 48 de ore sau să se stabilească la ţară. Sigur că acestei măsuri îi cad victime şi ţărani autentici, foarte mulţi dintre ei refugiaţi din Basarabia în '40, alţii din Moldova în '47, în timpul secetei.

Lipsa de onestitate a unei astfel de măsuri este dată, printre altele, şi de acest „amănunt" : dacă se urmăreşte „adunarea" caselor într-un perimetru mai mic, mai economic, de ce sunt exceptate de la demolare unele case, tot din afara acelui perimetru, ele urmând să fie atribuite (sub ce formă juridică oare ?) acelor săteni rămaşi fără acoperiş în urma dărâmării caselor pe care le-au deţinut ? Ori se respectă principiul „perimetrului", ori nu se respectă ! Este clar, prin urmare, că se urmăreşte lezarea drepturilor unei categorii restrânse de cetăţeni, şi anume a intelectualilor. Deocamdată, au fost luaţi în vizor şi în botul buldozelor casele din jurul Capitalei, din numitul sector agricol Ilfov. Şeful care conduce noua campanie împotriva intelectualilor este acelaşi personaj, Ion Dincă, care înjură şi pălmuieşte, în numele stăpânilor săi, în fruntea cărora se află Elena Ceauşescu, vecina sa de la Găieşti. O întreagă pleiadă de scriitori, pictori, artişti, medici, şi nu dintre cei din urmă, ci de primă mărime, se află în aceeaşi situaţie delicată şi, aparent, fără ieşire. Odată au scăpat de ameninţare. Dar de data asta ? Poate că ceea ce li se întâmplă îi va face să mediteze mai atent asupra modului servil în care s-au comportat până acum ca artişti şi cetăţeni, asupra pactului pe care l-au făcut cu regimul şi să înţeleagă că îşi primesc acum răsplata pentru lipsa lor de sinceritate, dovedindu-li-se o dată în plus că noii stăpâni nu-şi respectă slugile, debarasându-se de ele atunci când le pică bine. Sigur, lista celor care au de suferit este mult mai lungă şi nu are niciun rost să încerc să o reconstitui. Vreau însă să se ştie că şi de această dată nu este vorba despre un bine colectiv, aşa cum se va încerca să se demonstreze, ci de un capriciu al Elenei Ceauşescu. O irită să vadă, ori de câte ori trece spre şi dinspre Snagov, casele şi grădinile oamenilor de artă şi cultură. O supără tot ceea ce nu este al ei şi tot ce a reuşit altcineva să agonisească. Pe noi ne supără alte lucruri pe care le fac ea şi familia ei. De exemplu, amenajarea casei palat de pe str. Rosseti, fosta ambasadă a Coreei, în vederea atribuirii ei lui Nicuşor, căruia nu-i ajunge apartamentul din Cosmonauţilor. Palatul nu-i nici din chirpici şi nici nu se află dincolo de perimetrul construibil al Capitalei, ci chiar în buricul oraşului. Cât vor costa repararea şi amenajarea ? Cine poate şti. Sigur este că plata o vom face cu toţii. Aşa ne trebuie.

„G. Ionescu", [primăvara] 1984, difuzată la 1 aprilie 1984[1]

Stimaţi domni,

De mult mă gândesc cum să încep şi de unde s-o pornesc ca să vă scriu aceste vorbe... Şi, în sfârşit, am trecut peste orice, chiar peste obstacole, ca să scriu dragilor mei români de la radioul Europa Liberă. Îmi sunteţi dragi pentru că aud multe lucruri foarte interesante despre scumpa noastră ţară şi frumoasă. De fiecare dată aud ştiri care mă încălzesc, mă ţin treaz, făcându-mi impresia că trăiesc în România de altădată, când erau la conducere oameni de omenie, care înţelegeau şi pe tânăr, şi pe bătrân, pe cel cu carte şi pe cel fără de carte (aşa după cum am auzit de la părinţi şi cât am trăit şi eu pe atunci). Şi toţi îşi duceau viaţa fără teamă. Îşi mâncau pâinea cea de toate zilele cu plăcere în casele lor, pe care le construiseră cu sudoarea frunţii lor şi până la urmă rămâneau ale lor definitiv şi nimeni nu îndrăznea să le ia cu forţa sau oricum.

În această ţară, acum, nu mai eşti stăpân pe nimic, pentru că noii conducători au luat casele oamenilor şi ale Patriei şi trăiesc în ele, fără să fi pus o cărămidă la construirea lor. Se lăfăiesc în ele şi în ele îşi pun mese întinse cu toate bunătăţile aduse, pentru ei, din lumea întreagă, în timp ce poporul suferă şi, de frică, se mulţumeşte cu ce-i dă, chiar şi un os ros de carne, şi-l mănâncă, că aşa-i românul, bun, răbdător şi muncitor.

Ştiu că le cunoaşteţi pe toate, dar doresc să-mi descarc sufletul, ca să mă simt în faţa dvs. mai uşurat, şi să vă adresez cu plăcere ce aud şi văd.

Întâmplător mi-a fost dat să trec prin cartierele 13 Septembrie, Uranus, Antim, Rahova şi multe străzi legate de acestea şi am rămas îngrozit de ce am văzut. Aveam impresia că văd scene îngrozitoare din Beirut, San Salvador, Nicaragua etc. sau din alte ţări unde sunt răscoale sau terorisme. Am văzut cum tancuri (buldozere) intră în casele oamenilor, ale poporului, şi le dărâmă şi le distrug fără niciun pic de milă sau remuşcare! Sunt distruse vile frumoase şi rezistente în interiorul cărora se pot vedea scări de marmură, diverse ornamente care-ţi încântau ochii. O cetăţeană care se găsea prin locurile acelea îmi spunea că nu poate concepe să se demoleze astfel de locuinţe, că nu pot să le înlocuiască niciodată. Îmi arăta unele în care încă nu intraseră tancurile, spunând că, dacă aş vedea interiorul, aş rămâne uimit de atâta frumuseţe! Alt cetăţean mi-a spus că i-ar face plăcere să-i vizitez casa, ca să mă conving pe viu, şi voi rămâne

1. L.M. no. 64, April 1, 1984.

impresionat plăcut de cele ce voi vedea. Unui cetăţean care lucra pe strada Cazărmii i-am pus întrebarea: Domnule, nu ţi-e milă de aceste clădiri, că iei parte la distrugerea lor? Nu ţi se rupe inima de ele, când vezi că se prăbuşesc? Mi-a răspuns că îl doare, dar a primit ordin să demoleze.

Altădată, un tânăr pe care l-am întâlnit mi-a spus că pentru construirea unui palat, necesar acestor boieri de astăzi, se dărâmă zeci şi sute de case foarte bune de locuit în care ar putea trăi perfect cetăţenii şi că ceea ce vede aici este de neuitat.

A fost mutată biserica Maicilor pe str. Antim, pentru care s-au cheltuit peste două milioane, bani aruncaţi în vânt. Câţi bani aruncaţi pe apa sâmbetei de toate sumele cheltuite pentru demolări şi construcţiile făcute.

Vă rog stăruitor să vorbiţi la radio, zile întregi, ca acest guvern să dea ordin să oprească dărâmarea caselor oamenilor, fie proprietari, fie chiriaşi, şi să-i lase liniştiţi ca să-şi ducă o viaţă paşnică şi fără frământări.

Ţara noastră este bogată şi este o ruşine ca noi, românii, să cerşim din poartă în poartă.

Cu dragoste de patriot român.

„Un grup de şoferi din RFG", [martie] 1984, difuzată la 8 aprilie 1984[1]

Stimaţi domni de la postul de radio Europa Liberă,

În ultima perioadă, tot mai mulţi români caută să-şi părăsească ţara, lăsându-şi toată agoniseala dobândită cu atâta trudă, lăsându-şi familiile, părinţii, copiii, rude şi prieteni, lăsând tot ce le-a fost drag de o viaţă întreagă. Şi toate acestea din cauza politicii şi a tracasărilor din regimul comunist.

Printre cei oropsiţi şi nevoiţi a părăsi ţara suntem şi noi, un grup de şoferi de la Transporturile Internaţionale Române şi, mai ales, de la ITIA, Bucureşti, Oradea şi Craiova.

Noi ne-am părăsit ţara datorită faptului că am fost prea chinuiţi de către conducerea întreprinderii, care ne cerea eforturi supraomeneşti, nelăsându-ţi timp nici să răsufli, dar remuneraţia fiind foarte mică sau deloc.

1. L.M. no. 65, April 8, 1984.

Din anul 1968 şi până în prezent, diurna şoferilor de la TIR este neschimbată, avem cea mai mică diurnă din toate ţările care fac transporturi internaţionale, însă obligaţiile cresc pe zi ce trece. Zilnic apăreau noi şi noi obligaţii de serviciu şi toate erau în defavoarea noastră.

Obligaţii de a răspunde de calitatea mărfii, de colete şi kilograme, de temperatură, deteriorări, de a face 520 km pe zi indiferent de starea drumului, polei, ceaţă, zăpadă, mâzgă. Pe drumurile din Europa şi Asia se vedeau circulând doar maşini româneşti zi şi noapte, toţi şoferii străini se odihneau, iar noi circulam ca somnambulii. Ne mai odihneam şi noi când era câte o sărbătoare şi nu lucrau firmele la care trebuia să încărcăm sau să descărcăm.

După mai multe chinuri pe care le întâmpinai într-o cursă din cauza maşinilor foarte slabe pentru transport internaţional, după demontări de cutii de viteze diferenţiale, ambreiaje, valve etc. ajungeai şi la garaj, unde erai luat în primire de o sumedenie de şefi, dar nu de şefi de branşă, ci de nişte şefi cu numele, căci în realitate luai legătura cu un fel de vătafi care nu ştiau altceva decât numai să dea cu biciul.

Cum intrai în garaj, începeai cu note explicative. Prima notă explicativă erai obligat să o dai la aşa-zisul serviciu Protocol, unde te lua în primire un securist şi-ţi punea întrebări: cu cine te-ai întâlnit, ce aţi discutat, dacă ai văzut vreun coleg vorbind cu cineva etc. Apoi, începea să te prelucreze cum trebuie să te comporţi în străinătate, cum trebuie să lauzi politica partidului şi multe altele. După ce ieşeai transpirat din acest birou Protocol, te lua în primire şeful de coloană, apoi şeful de atelier, apoi şeful de autobază şi, dacă aveai norocul să te întâlneşti cu inginerul-şef sau cu directorul, te luau şi ei în primire; găsindu-ţi nod în papură ca să te ia la întrebări.

După ce ai împărţit fiecăruia cât ai crezut de cuviinţă, începeai să faci decontul cursei. Şi aici începeai iarăşi cu note explicative. De ce ai întârziat cinci sau zece ore? De ce ai alimentat motorină cu 10-20 litri mai mult în RFG sau de ce ai luat mai puţin din URSS? De ce ai încărcat în ţară prin ACEM [?] şi n-ai încărcat prin ITSAIA? Şi aceste „Note explicative" se ţin lanţ şi toate trebuie aprobate de către şeful de atelier şi de către şeful de autobază, iar în unele cazuri şi de către Serviciul Tehnic sau Serviciul Exploatare. Alergătură şi iar alergătură. După ce ai transpirat bine cu notele explicative şi cu dosarul încheiat, constaţi că din amărâta de diurnă pe care ai primit-o ai mai rămas dator şi încep alte mustrări şi popriri de salariu.

Toţi aceşti şefi încep iarăşi să se ivească şi să te zorească să pleci în altă cursă, cu toate că tu poate nici nu ţi-ai văzut familia. Acest lucru nu are importanţă,

omul şi familia sunt pe ultimul plan. Pe primul loc sunt exportul şi valuta. Toată liota de şefi sunt în stare să facă orice, numai ca să plece maşina.

Tu, ca şofer, începi iarăşi cu alergătura, dai în stânga, dai în dreapta şi-ţi repari maşina în limita posibilităţilor şi a timpului pe care îl ai la dispoziţie, plăteşti pentru piese, pentru mecanici, ca să poţi pleca, căci, dacă nu ştii să te descurci şi nu dai, maşina va fi dată altui şofer, care ştie să se descurce, iar tu rămâi în garaj până când vei şti să te descurci. Şi ca să stai în garaj toată ziua fără salariu este rău. Căci presa din ţară are grijă să anunţe şomajul în alte ţări, dar pe cel din România nu-l vede. Când nu ai de lucru, se spune că eşti pontat cu POFS (Prezenţă Obligatorie Fără Salariu). Cu acest POFS eşti pontat dacă nu sunt comenzi, dacă maşina este defectă, dacă lipsesc piese din magazie, dacă nu este motorină la depozit şi în toate cazurile când nu se învârte roata. Şi când roţile nu se învârtesc din zeci de cauze independente de şofer, acesta este obligat să vină totuşi la serviciu, dar fără să fie plătit.

Aceasta este de fapt o nouă reorganizare a acordului global care se răsfrânge asupra şoferilor, şi nu asupra armatei de ingineri şi aşa-zişi subingineri, tehnicieni, funcţionari etc. Şi cum aceştia sunt foarte mulţi la ITIA, anume un număr de peste o sută numai la Bucureşti, şoferii sunt obligaţi să tragă zi şi noapte pentru a le asigura salariile deloc neglijabile de peste 3.000 de lei. Şi totuşi, dacă aceşti şefi ar ţine cât de puţin la şoferi, viaţa şoferilor ar fi mai uşoară. Dar toţi aceşti şefi parc-ar fi puşi în posturile lor să facă numai rele, să batjocorească oamenii şi nu să contribuie la buna desfăşurare a activităţii.

De exemplu : cauciucurile pentru maşini sunt de cea mai proastă calitate, 40-50% din ele explodează din cauză că sunt prost lucrate, cu economie de cauciuc şi praf din abundenţă cauciucul crapă ; economiile de pânză şi sârmă duc de asemenea la explozii ; dacă şefii ar face expertize mai bune, aceste cauciucuri nu s-ar imputa şoferilor, ci le-ar suporta fabrica. Iar fabrica, suportând atâtea deşeuri, până la urmă ar face cauciucuri mai bune.

Dar şefii stând la căldură, în birouri, cauciucurile sunt transportate de un muncitor la fabrică, acolo se face un fel de expertiză, se admite 2-3%, iar restul se aruncă în spinarea şoferului, spunând că au fost prost exploatate. Ba că a avut aer prea mult sau că a avut aer prea puţin sau că a dat cu cauciucul într-un corp tare. Nimeni nu controlează, ci i se fac note de imputare şoferului. Sunt şoferi care au de plată între 10 şi 20.000 de lei, iar domnii şefi stau bine mersi şi le pare bine de aceste situaţii, dând directive şoferilor să aibă grijă cum exploatează cauciucurile, căci trebuie date la reşapare sută la sută ; ce nu este bun de reşapat se plăteşte de către şoferi. Cu toate că dânşii ştiu că sunt de proastă calitate şi că

s-au răsturnat foarte multe maşini, unii şi-au pierdut viaţa, alţii au rămas fără picioare, fără a mai pune la socoteală pagubele materiale, cu maşini şi mărfuri făcute praf. Şi, cu toate acestea, şoferii sunt obligaţi a le plăti. Adică să plătească oalele sparte de alţii, ale acelora care le-au făcut cu economie.

Ne gândim : cui i-ar conveni să-i explodeze un cauciuc, şi mai ales pe faţă?

Dar să luăm un alt exemplu. În halele de montaj sunt zeci de cutii de viteze defecte şi majoritatea au cam aceleaşi defecţiuni. De ce nu pun umărul şefii noştri şi să înlăture acestea în colaborare cu uzina Braşov. Căci pentru asta au învăţat atâta carte şi pentru asta au atâtea titluri. Ca exemplu, inginerul-şef Stoica, care are titlul de doctor inginer cum au şi alţii ; dar pe acest şef inginer nu l-am văzut studiind o piesă sau să facă ceva bun pentru producţie. Ci l-am văzut în repetate rânduri stând la poartă şi păzindu-i pe cei care au întârziat din cauza mijloacelor de transport care merg tot mai prost sau l-am mai văzut plimbându-se prin curtea garajului cu staţia de emisie-recepţie şi uitându-se la câte un şofer sau mecanic bolnav de stomac şi care mânca o coajă de pâine mai înainte sau după ora de program şi făcând din aceasta o mare tragedie, chemând toţi şefii să le arate ce mare descoperire a făcut dânsul, că a prins un om mâncând şi odihnindu-se. Alteori se urcă pe acoperişul garajului şi se uită de acolo să vadă cine ce face. Toată lumea îl cunoaşte de RADAR şi, când nu e de faţă, toţi îi spun RADAR. Pentru aceste servicii primeşte inginerul Stoica o grămăjoară mare de bani aduşi din sudoarea şoferilor. Tot cam pentru aceste servicii primesc bani şefii de ateliere, şefii de coloană, şefii de garaj, maiştrii de atelier şi mulţi alţii. Şefii de autobaze, toţi deopotrivă, ţipă la şefii de atelier, aceştia la şefii de coloană şi şefii de garaj, dar treaba tot nu merge după placul lor. Atunci se strâng toţi, ţin o scurtă şedinţă şi apoi pornesc spre curtea autobazei, în grup, să facă ordine, să pună maşinile în cursă şi absolut toţi trag la răspundere doar pe şoferi şi te ţin până noaptea târziu, ca până la urmă să pleci cu maşina tot nereparată cum trebuie.

După ce ai ieşit pe poartă, îţi vine să-ţi blestemi zilele din cauza drumului cu sute de gropi, cu zăpadă necurăţată şi cu dâmburi de gheaţă în timpul iernii. Le înghiţi pe toate. Dar apar miliţia şi controlul de la IRTA, care nu se poate să nu te oprească şi să nu-ţi caute nod în papură. Dacă ai scăpat cu bine de toţi, dai totuşi de vama română, care este cea mai rea vamă din Europa. Te suceşte şi te învârteşte ore în şir fără rost. Dacă ai scăpat şi din ţară, mai răsufli puţin uşurat, dar tot stai cu frica în sân să nu ţi se rupă ceva la maşină, să nu-ţi explodeze vreun cauciuc.

Maşinile noi româneşti ROMAN DIESEL sunt construite după tehnica modernă, sunt maşini de turaţie, se merge bine cu ele când viteza este de 70 km pe oră. Sub

această viteză, maşina trepidează, nu are mersul normal. În ţară, viteza maximă admisă de lege este de 50 km pe oră, fapt care contribuie la defectare şi la consumul peste normă al motorinei. Despre aceste anomalii ştiu toţi şefii din ţară, ştie şi revista *Flacăra*, care a scris şi un articol pe această temă, dar măsuri pentru mărirea vitezei tot nu se iau. Toată lumea spune că s-au făcut demersuri în acest sens, fără rezultat. Prin intermediul colegilor cu care ne întâlnim tot mai des, am aflat că în ţară, la ora actuală, este o lipsă acută de motorină. Atât la ieşire, cât şi la intrare, se stă trei-patru zile până capeţi 50-100 de litri de motorină şi, cu toată lipsa, se face şi multă risipă prin ocolurile tot mai mari şi tot mai dese în fiecare oraş şi comună. Toate aceste neajunsuri şi multe altele care persistă în ţară fac pe cei ce pot şi au prilejul să părăsească ţara şi să-şi caute libertatea şi liniştea în ţări străine, departe de patria mamă.

Am vrea să amintim pe această cale că nu numai şoferii au plecat, ci toţi care au avut un prilej şi toţi cei care s-au săturat de conducerea din ţară, de bunăstarea oamenilor care este trâmbiţată la tot pasul de presă, radio şi TV.

În ultima perioadă s-au făcut nişte scumpiri astronomice la unele produse, chiar cu trei sute la sută, şi cu toate acestea tot nu se găsesc. Întreţinerile la bloc s-au dublat, dar căldură şi apă tot nu este. Transporturile în comun, la fel, s-au scumpit şi lumea tot stă în staţii ore în şir, plus alte ore la diferite cozi.

Noi am scăpat de toate aceste nelegiuiri, dar cu gândul suntem tot la colegi, rude şi mai ales la familiile noastre, care sunt ţinute fără voia lor în ţară. Cu acest prilej, rugăm organele competente a aproba plecarea mai repede a celor ce au făcut demersurile respective.

Stimaţi domni din conducerea de partid şi de stat,

Cu prilejul acestei scrisori, vă rugăm să mai luaţi măsuri cu anumiţi trântori din ITIA şi să mai micşoraţi numărul lor, care este destul de mare, mai distrugeţi cuiburile clade pline de ciubucuri ale acestor fiinţe care fac viaţa amară celor ce aduc roadele. Noi suntem un grup de şoferi care lucrăm în RFG, avem 50 de maşini care aleargă zi şi noapte pe şoselele din Europa apuseană cu salarii de 3.000 şi 3.500 de mărci pe lună, plus 50 de mărci diurnă pe zi. Avem un singur şef la care dăm raportul de activitate şi tot acest şef ne dă de lucru. După o cursă de 10-15 zile, avem două-trei zile libere fără să contribuim cu nimic la reparaţii, fără să plătim cauciucuri explodate, ceea ce de fapt nu prea se întâmplă. Să explodeze un cauciuc este o raritate.

Noi suntem convinşi că ceva măsuri se vor lua dacă această scrisoare va fi citită la onoratul post Europa Liberă.

Noi mulţumim din toată inima neobosiţilor, iubiţilor şi mult stimaţilor reporteri ai postului Europa Liberă şi le dorim multă putere de muncă şi sănătate. Glasul lor este aşteptat cu mare nerăbdare de toţi românii din întreaga lume şi, mai ales, din România. Fie el muncitor, ţăran, comunist înfocat, tot deschide aparatul de radio şi ascultă Europa Liberă, unde aude realitatea, adevărul şi tot ce se petrece în lumea întreagă. La radio Bucureşti auzi: tov. Ceauşescu a primit, a vizitat, a subliniat etc. etc. şi un mic haz de necaz. Afară este întuneric şi frig, în casă de asemenea este întuneric, foamete şi frig. Deschid fereastra larg şi strig: îţi mulţumim, partid iubit, că în întuneric, foamete şi frig ne-ai tot călăuzit.

„Un inocent", Bucureşti, ajun de Paşti, 1984, difuzată la 13 mai 1984[1]

Domnule director,

Nu ştiu dacă mă veţi crede, dar, pentru mine, anumite zile au miros şi gust. Le-am desprins dintr-o copilărie nu prea fericită şi poate tocmai de aceea bine încrustată în ceea ce numim pe scurt memorie, când, de fapt, ar trebui sau, oricum, am putea să-i zicem altfel, pentru că ea cuprinde nu numai fapte şi oameni, nu numai idei sau regrete, ci cu mult mai mult decât s-ar crede. De aceea spun, zilele (anumite zile, fireşte) au pentru mine, pentru „memoria" mea, mirosuri. Aşa, zilele premergătoare Crăciunului, când casa copilăriei mele, aproape toate casele din ţară erau învăluite în mirosul aluatului de cozonac, al mirodeniilor, cel puţin, iar prin alte locuri, de rumenitul porcului abia sacrificat. Paştele venea şi el cu miros de primăvară, de gunoaie arse în faţa porţilor, cu pantofi noi, şi ei miroseau a piele şi a nou şi ne mândream cu luciul bombeurilor, până ne ciocneam de prima piatră ieşită în cale, cu alchimia ce ni se părea atât de savantă, a vopsitului ouălor, în fine, cu mirosul lumânărilor de ceară arzânde, pentru cei care-şi petreceau Deniile în biserici. Dar niciuna dintre aceste sărbători nu mi se părea o exclusivitatea religioasă, o falie între noi, românii, şi ceilalţi. Îmi amintesc că, de fiecare dată, cea dintâi care trecea strada, venind spre noi cu tava acoperită cu un şerveţel frumos brodat, era evreică. Ea, cea dintâi, ne

1. L.M. no. 70, May 13, 1984.

aducea din cozonacul făcut de ea, din ouăle înroşite de ea, din mucenicii de opt martie, din sarmale, la Crăciun, zicându-i mamei: „Ia, madam Cutare, să vezi cum mi-au ieşit".

Cu ce „miros" ne întâmpină acest Paşti?

Cu cel al nebuniei dezlănţuite. Las la o parte că mâine vom lucra pe întreg cuprinsul ţării, dar ceea ce se întâmplă aici, la Bucureşti, în capitala ţării, reprezintă cea mai cumplită criză a delirului de grandoare de care suferă Ceauşescu. Departe de mine vreo intenţie jignitoare! Sunt pur şi simplu, ca foarte mulţi dintre concetăţenii mei, sincer îngrijorat de ceea ce se întâmplă în Bucureşti. Sătul şi nesatisfăcut de marile şantiere de pe teritoriul ţării, vezi Canalul Dunăre--Marea Neagră, care nu a fost gata nici anul trecut la 1 Mai şi nu va fi nici acum, Ceauşescu s-a năpustit asupra unor cartiere vechi şi frumoase: Izvor, Antim, Rahovei. După ce s-a crezut că ideea fixă a construirii unui nou centru civic (şi politic) pe Dealul Spirii l-a mai părăsit pe înfierbântatul nostru fals-conducător. La această situaţie concurau mai multe elemente, printre care şi criza din construcţii la care s-a ajuns din pricina crizei de combustibil (de unde un lanţ întreg de alte crize care privesc direct materialele de construcţie), dar şi manevrele unor oameni cu capul pe umeri, printre care, desigur, fostul arhitect al Capitalei, profesorul Budişteanu, acum mazilit. Sătul de vizitele prin pieţe, pe care nu le mai consemnează de când Ceauşescu a fost huiduit în Obor, unde nu se găsea în respectiva duminică decât varză acră, sătul de nebuniile lui Nicuşor, care şi-a bătut proaspăta mireasă, de fandoselile Zoichii, care a devenit comis-voiajor pe ruta Bucureşti-Paris şi retur, cât şi de indiferenţa lui Valentin, cel care continuă să facă o casă bună cu Dana Borilă, soţia sa şi mama copilului său, deşi în acte au fost despărţiţi din ordinul lui Ceauşescu-senior şi al consoartei, şeful statului a explodat nervos, aşa cum îi este felul, în alte direcţii. Una jalnică pentru noi toţi este reluarea mai vechiului proiect al centrului civic. Ca urmare a dezamăgirilor din familie, ca şi ale altora în plan internaţional, plictisit să-i tot rotească pe demnitarii de partid şi de stat, Ceauşescu a luat în propriile sale mâini lucrările de construcţie ale noului centru civic. Asta înseamnă că a ordonat să se dărâme imediat tot cartierul Antim, Rahovei, Izvor. Începând cu Spitalul Brâncovenesc, din care a mai rămas doar o mică parte, continuând cu frumoasele vile, cu noile şi vechile şcoli, chiar şi cu clădirea consulară unde se eliberau paşapoarte de serviciu şi vizele oficiale, totul a căzut sub lama buldozerelor, în numai câteva zile. Au fost scoşi oameni din întreprinderi şi instituţii la sapă, târnăcop şi lopată, copii, soldaţi, studenţi. Imaginea din aceste zile este apocaliptică. De la o zi la alta au dispărut câteva cartiere minunate ale oraşului. Din spatele

Tribunalului se poate vedea direct coama Dealului Spirii. Străzile Sfinţii Apostoli, cu splendide vile, Izvor, renumita fabrică de pâine Gagel şi spălătoria chimică Schmidt au devenit câmpuri de ruine. Chiar pe cheiul Dâmboviţei, de la Podul Izvor spre Operetă, se demolează furibund, zi şi noapte.

Oamenii sunt înghesuiţi în garsoniere, nu au unde să-şi ducă mobilele, lucrurile din casă agonisite în timp, cărţile, tablourile, bolnavii, copiii. Zona a fost invadată de ţigani din toată ţara care „curăţă" locul.

Cu roabe şi cărucioare improvizate, nefericiţii aceştia izgoniţi din casele lor cară, pe furiş, câte o bârnă întreagă, câte un pachet de parchet sau altceva, ce cred că le-ar putea fi de folos. S-a procedat cu sălbăticie, fără milă şi mai ales fără minte. Au murit oameni prin infarct. Alţii s-au sinucis. Aceste jertfe de sânge nu vor trece nescrise în cartea istoriei acestor ani şi cineva va plăti pentru ele. Un spectacol mai tragic decât cutremurul din 1977 se înfăţişează privirilor uimite ale trecătorilor. Ne întrebăm şi-i întrebăm şi pe sprijinitorii lui Ceauşescu : cum de se poate răbda aşa ceva? Nu mai există în ţara aceasta niciun om de bine? Oare tuturor le e frică că-şi vor pierde bucăţica de cozonac pe care acest stăpân cu mintea rătăcită le-o oferă? Oare a trăi în umilinţă şi a mânca stând în genunchi mâncarea câştigată prin suferinţa altora poate fi un mod de a trăi? Oare acest Gheorghe Pană, ţăran din Gherghiţa, căruia nu i-au murit încă toate neamurile, nu se gândeşte că îşi leagă numele de o perioadă de mare ruşine a acestei ţări, că urmaşii lui vor pătimi ceea ce îi face astăzi pe alţii să pătimească? Ceea ce întreprinde el astăzi este conform cu convingerile sale comuniste, cu năzuinţele sale din tinereţe? Dar Constantin Dăscălescu, care s-a considerat un părinte al noului Galaţi? Nu-i crapă obrazul de ruşine acestui ţăran din Breaza de Sus când semnează acte prin care nenoroceşte oameni ca şi el? Niciunul dintre aceşti doi oameni, cu mari răspunderi pe hârtie, nu are nicio tresărire când sprijină ca nişte mecanisme lipsite de gândire şi simţire actele izvorâte dintr-un dezechilibru evident?

Cetăţenii numesc noua arteră care însângerează oraşul Bulevardul Nebunilor, înţelegând prin asta pe Ceauşescu şi pe soţia sa. Ei vor ca defilarea de la 23 august, din acest an, să aibă loc pe acest bulevard. Nu va fi posibil. Trebuie ca cetăţenii Bucureştiului să refuze, în caz că utopia va deveni realitate până atunci, să mărşăluiască pe aceste locuri udate cu lacrimi şi sânge nevinovat numai pentru a satisface setea de glorie, boala grandorii celor doi tirani. Toată lumea trebuie să priceapă că birul pe care-l impun ei a început să capete caracteristicile unei avalanşe care creşte necontenit şi, alunecând irezistibil în hăuri, distruge totul în calea ei. Suprema umilinţă este, de aceea, de a-i pune pe oameni să distrugă

chiar în ziua de Paşti locurile dragi ale altora, casele în care s-au născut şi au crescut generaţii de-a rândul. Distrugând aceste cartiere nu s-a făcut o operă de asanare a oraşului, ci una de ignorare a istoriei lui şi, totodată, o manifestare de duşmănie faţă de cetăţeni, faţă de avutul lor, de sufletul lor. Cei care vor reveni în Bucureşti nu vor putea să creadă că nu vor mai întâlni străzi ca Apolodor, Bateriilor, Cazărmii, Uranus, Izvor, Antim, Calea Rahovei. Şi totuşi, oraşul a fost văduvit de acestea toate, ca şi de altele. De la Palatul de pe Calea Victoriei şi până în sus, în Dealul Spirii, se reface vechea legătură subterană: stadionul Republicii, fostul ONEF[1], clădirile Institutului de Educaţie Fizică, cât şi cazărmile Mihai Viteazul, din 13 Septembrie, vor dispărea complet ori vor rămâne (cazul stadionului) numai în folosinţa familiei domnitoare. Aceşti oameni au uitat că se apropie de 70 de ani şi că, vrând-nevrând, nu vor putea înfrunta veşnicia. Ca oricărui om simplu, le este frică de ceea ce nu vor scăpa, adică de moarte. Într-un fel sau altul, ea îi va întâlni. Degeaba Ceauşescu nu mai circulă pe străzile unde se fac săpături în subteran, degeaba şi-a baricadat străzile din jurul locuinţei, degeaba a înţesat stăzile cu poliţişti, degeaba le-a mărit salariile cu 20%, degeaba a cerut să i se facă un tunel subteran de la Bucureşti la Snagov, blindat cu plumb (motiv pentru care poate îi şi demolează pe aşa-zişii „răzleţi"), sfârşitul tot îl va ajunge. Şi, mai ales, degeaba îşi închipuie că-l vom accepta pe Nicuşor. Primii care-l vor elimina (poate chiar definitiv) vor fi tocmai slugile de astăzi: Dăscălescu şi Pană, Dincă şi Bobu, dacă vor supravieţui stăpânului lor.

Domnilor, poate or să vă supere rândurile mele, dar, credeţi-mă, ceea ce se întâmplă în ţară este de neînchipuit. Oamenii sunt daţi afară din slujbe şi justiţia închide ochii, alţii sunt obligaţi să-şi ceară concedii neplătite, pentru că statul nu are fonduri de salarii, meseriaşi pricepuţi sunt trimişi la recalificare dacă au neşansa să muncească în domenii cuprinse de criza energiei, mâncare nu mai avem deloc, căldură până şi soarele întârzie să ne-o dea, iar dl Ceauşescu, cum îi ziceţi dvs., crede că face politică înaltă, planetară. Domnilor, fie-vă milă de noi şi scoateţi masca acestui caraghios ridicol care chiar crede că vorbeşte în numele unei naţiuni întregi. Lăsaţi la o parte şi pentru alte vremuri mai bune diplomaţia, obiectivitatea, vorbitul în vârful buzelor şi înţelegeţi că, în vreme ce copiii ne mor de foame, ni se cere să ne înmulţim, în timp ce vlăstarele celor doi le râd în nas şi le ignoră „înţelepciunea", că în vreme ce el îşi permite să stea la

1. Organizaţia Naţională de Educaţie Fizică, devenită ANEF – acronimul Agenţiei Naţionale de Educaţie Fizică.

masă cu cei mai puternici ai lumii, noi mâncăm pâine neagră şi veche, că atunci când el se vrea singurul „adversar" al uriaşului de la Răsărit, este de fapt primul profitor al unei stări de fapt, fără de care ar fi lipit pingele ori ar fi înfundat vreo celulă de deţinut de drept comun, şi lăsaţi-ne să ne strigăm disperarea măcar prin intermediul dvs., care aveţi posibilitatea să-i contestaţi pe Reagan, Mitterrand şi pe alţii. Iertaţi-ne păcatul, măcar în aceste zile de Paşti, când casele noastre miroseau a mirodenii şi cozonac, şi nu a sânge, praf şi umilinţă, ca astăzi.

„O verişoară a pisicii brâncoveneşti", Bucureşti, 9 aprilie 1984, difuzată fragmentar la 20 mai 1984[1]

Domnilor,

Ştiţi dvs. de la Europa Liberă cine este tovarăşul Corbu? Ştiţi dvs. ce este aceea o „eminenţă cenuşie"? Adică, pentru a reuni cele două întrebări: cunoaşteţi dvs. lista completă a protocolului din jurul lui Ceauşescu Niculae şi aţi citit romanele lui Al. Dumas - tăticu'? După ce veţi răsfoi fişele dvs. şi pe cele ale arhivei Gestapoului, pe ale NKVD-ului[2] şi FBI-ului, veţi răspunde: tovarăşul Corbu este un ziarist de la *Contemporanul* care, o dată pe săptămână, aşterne câte o pastiluţă antiimperialistă. Ori altul care, tot o dată pe săptămână, publica la *Scânteia* tot o pastiluţă şi tot antiimperialistă. Veţi mai afla, poate, că tovarăşul Corbu este unul dintre acei magicieni ai scrisului care reuşesc, amestecând 200 de cuvinte, să scoată mereu câte un nou discurs pe care să-l rostească dl Ceauşescu, ca şi cum ar fi fost scris chiar de el, concluzie ce apare clară ca lumina zilei atunci când cuvântarea se publică (şi se plăteşte) sub numele dlui Ceauşescu.

Despre eminenţa cenuşie veţi crede că poate fi dna Ceauşescu, căci ea cam gri e toată, în ciuda eforturilor pe care le fac coafezele şi croitoresele, fostele sale tovarăşe de muncă, spre a ascunde această culoare neconvenabilă. O eminenţă cenuşie, vă trag atenţia, acţionează din umbră, confundându-se cu ea (ca să nu

---

1. L.M. no. 71, May 20, 1984.
2. NKVD: Narodnîi Komissariat Vnutrennih Del (în limba rusă) - Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne, care coordona poliţia secretă a Uniunii Sovietice (Direcţia Principală a Securităţii Statului (GUGB), urmaşa OGPU şi a CEKA).

fie descoperită) şi de aceea i se şi zice gri, nu pentru că fostul cardinal Richelieu umbla în gri, căci nici nu umbla, că era cardinal şi avea chiar culoarea asta, iar Mazarin era mai slab ca Richelieu ca să poată deveni eminenţă cenuşie. Doamna Elena poate fi cel mult eminenţa ce-nu... ştie![1]

Hai că am glumit destul! Tovarăşul Corbu nu este om, ci este... câine! Este câinele marca labrador, de culoare neagră, care-l însoţeşte pe Ceauşescu în toate drumurile sale prin ţară, prin curte şi prin sediul Comitetului Central. Tovarăşul Corbu este un câine gradat, cu trese care nu se văd, dar se ştiu. Tovarăşul Corbu este aghiotantul de încredere al primului bărbat al ţării, supapa sa de siguranţă atunci când comandantul suprem al armatei, deci şi al tovarăşului Corbu, îşi iese din fire.

Aşa cum epilepticii trebuie strânşi de vârful degetului mic pentru a ieşi din criză, tot astfel, când lui Ceauşescu i se urcă sângele în cap, este adus de îndată tovarăşul Corbu, şi cel mai iubit fiu al poporului redevine calm. Tovarăşul Corbu nu este nici pe departe ce a fost calul lui Caligula[2].

El participă într-alt fel la destinele ţării. El îi aduce primului cetăţean al patriei liniştea atunci când el o pierde. Tovarăşul Corbu îşi riscă integritatea corporală, aşa cum s-a întâmplat la Spitalul Brâncovenesc, pentru a decide dacă-l dărâmă sau nu. Scăpat din maşina blindată, tovarăşul Corbu s-a trezit în faţa instinctelor sale şi, auzind cum miorlăie o pisică, a rupt-o la fugă, după ea. Pisica vulgaris sau pisica spitalicensis neştiind ce grad de colonel de Securitate are tovarăşul Corbu, s-a înfoiat, l-a stupit (vezi celebrul blestem arghezian „stupi-l-ar mâţele) şi l-a şi zgâriat.

Tovarăşul Corbu s-a întors rănit la tovarăşul său de arme, adică la primul bolnav al ţării, cu firişoare roşii pe fond negru, privindu-l tovărăşeşte în ochi. „Vezi ce fac eu pentru tine?", părea să zică mutra lui[3].

Dacă în acea pisică era travestit un duşman de clasă, un agent al ideo--francmasoneriei internaţionale, un om al lui Reagan sau un contracandidat la Premiul Nobel pentru pace? Ceauşescu l-a înţeles pe vechiul său tovarăş de lupte paşnice şi a decretat: „Să se dărâme această instituţie păcătoasă care adăposteşte asemenea fiare sălbatice[4] şi să fie prinsă şi decapitată pisica agresoare, analizat creierul şi prezentat primului şoim al patriei, cu prima ocazie când va fi bine dispus şi doritor să afle veşti vesele".

1. Pasaj necitit la postul de radio.
2. Pasaj necitit la postul de radio.
3. Pasaj necitit la postul de radio.
4. De aici încolo, pasaj necitit la postul de radio.

Şi acum poanta : pe câine îl cheamă într-adevăr Corbu pentru că este ca pana corbului, iar membrii Biroului Politic al CC al PCR, când ajung în cabinetul de lucru al celui mai vajnic apărător al păcii planetare, îl mângâie drăgăstos pe cap, cu gândul la o porţie dublă de cianură, şi-i zic, fără nicio glumă : „Tovarăşul Corbu ! ". Asta nici la curtea marilor regi ai celor mai glorioase şi decăzute tronuri ale lumii nu s-a mai întâmplat. Cel puţin după modestele mele lecturi şi informaţii.

Comisiunea Monumentelor Istorice din România cu sediul la Paris, mai 1984, difuzată la 27 mai 1984[1]

Mult stimate domnule director,

Am ascultat de curând editorialul dvs., precum şi scrisoarea venită din ţară privind valul de distrugeri care s-a abătut în ultima vreme asupra mult încercatei noastre capitale. Scriem această scrisoare nu din dorinţa de a repeta ceea ce a fost deja spus, ci din sentimentul unei datorii pe care ne-am asumat-o şi pe care suntem decişi să o ducem până la capăt. Ceea ce se întâmplă acum în Bucureşti depăşeşte graniţele unui eveniment de ultimă oră, a cărui importanţă va dispărea în câteva zile, de îndată ce noi veşti *sinistre* vor sosi din ţară. Pentru că trebuie să o spunem clar la ce ne putem aştepta, atâta vreme cât familia Ceauşescu va mai conduce destinele României, împingând noţiunea însăşi de politică în sfera patologicului. Se desfigurează tot ce mai scăpase neatins de înaintaşii lor, importaţi în furgonetele armatei sovietice. Fiindcă, să nu ne înşelăm, Ceauşescu şi familia sa sunt produsul istoriei postbelice a României, ei sunt produsul celui mai compromis partid comunist din Europa Răsăriteană, singurul care s-a grăbit să înlocuiască un cult al personalităţii cu altul, fără să-i pese de suferinţele poporului pe care pretinde a-l reprezenta, popor lăsat la bunul-plac al unor personaje de abia ieşite din văgăunile preistoriei. Gheorghiu-Dej a dărâmat bisericile din spatele Palatului Regal ? Ei bine, Ceauşescu nu s-a lăsat mai prejos şi a dărâmat biserica Enei. A mutilat Dej centrul Iaşilor ? Cum să rămână Ceauşescu în urmă ? Iată că buldozerele au ras acum de pe suprafaţa pământului

1. L.M. no. 72, May 27, 1984.

unele din cele mai vechi cartiere ale Bucureştilor. A distrus Dej bălţile Brăilei? Lasă că arată acum Ceauşescu ce poate în Delta Dunării!

Vorba românului: capra sare masa, iada sare casa! Iată singura înţelepciune pe care au adus-o omului de rând cei patruzeci de ani de socialism. Există oare vreo trăsnaie pe care un analfabet să şi-o dorească? Ei bine, România este pentru asemenea oameni ţara tuturor posibilităţilor. Fă orice porcărie, distruge orice şi oricât, du totul de râpă, calcă în picioare un popor şi istoria sa, umileşte-l şi înfometează-l, ia-i trecutul, prezentul şi viitorul – fă toate acestea fără nicio teamă, fiindcă nu vei plăti niciodată preţul acestor fapte. Aceasta pare să fie singura „filozofie" de care Partidul Comunist Român e în stare, aşa cum transpare din faptele „celor mai iubiţi fii ai săi", cu care am fost binecuvântaţi în ultimele decenii. Pentru prima oară în istoria noastră, cei puşi în fruntea ţării nu se mulţumesc să vă fure pâinea de la gură, aşa cum au făcut-o şi alţii, şi nu de puţine ori, înaintea lor. Ei vă otrăvesc aerul pe care îl respiraţi şi apa pe care o beţi, vă fură sănătatea dvs. şi a copiilor dvs. Acestea nu sunt simple vorbe, ci adevăruri pe care nici măcar fabrica de minciuni a propagandei oficiale nu le mai poate ascunde. Un studiu al Academiei suedeze de ştiinţe clasează România printre primele zece ţări din lume în ceea ce priveşte poluarea aerului. Trist record, la care se adaugă unul şi mai trist: numai o cincime din apele ţării noastre mai sunt ape bune de băut! Pânza freatică este în România în bună parte otrăvită cu substanţe dintre cele mai nocive, deşeuri ale industriei petrochimice, insecticide şi îngrăşăminte folosite fără noimă, gunoaie de tot felul.

Să ne mai mirăm atunci când se urmăreşte, de ani de zile, cu o tenacitate maladivă, ştergerea urmelor trecutului nostru, mai ales a celui religios? Comisiunea noastră a atras atenţia încă de acum câţiva ani şi în repetate rânduri asupra pericolelor care pândesc monumentele istorice din România. Toate acele clădiri care au căzut pradă furiei târnăcoapelor şi buldozerelor în ultima lună au figurat pe listele înaintate de noi la diverse organisme internaţionale şi date spre citire la postul de radio Europa Liberă. Am sperat ca un dram de raţiune să mai existe în minţile care decid soarta sanctuarelor istoriei noastre. Am crezut că un partid care face atâta caz de istoria României, cu care are de altfel tot atât de mult în comun cât extratereştrii din romanele ştiinţifico-fantastice cu planeta Pământ, că un asemenea partid, deci, va ezita să ducă la bun sfârşit planurile de distrugere pe care le-a urzit în urmă cu ani de zile.

Ultimele ştiri din Bucureşti arată că speranţele noastre au fost zadarnice. Osemintele domnilor români sunt scoase din mormintele în care au odihnit vreme de sute de ani şi aruncate la groapa de gunoi. Ce altă semnificaţie să aibă

intenţia de a dărâma biserica mare a Mânăstirii Cotroceni, pe care un călător englez de la începutul secolului al XVIII-lea o găsea la fel de bogată în podoabe ca vestita Sfântă Sofie din Constantinopol? Aici sunt îngropaţi ctitorul lăcaşului, Şerban Vodă Cantacuzino, precum şi alte vlăstare ale familiei sale. În 1988 se împlinesc 300 de ani de la tipărirea Bibliei lui Şerban Vodă, prima ediţie integrală a Bibliei în limba română. Prin sârguinţa acestui voievod, românii au avut Biblia în limba naţională înaintea multor alte popoare. Ciudat fel de a cinsti memoria acestui mare domn! Nu mai departe decât de vara lui 1983, profitând de sărbătoarea tricentenarului asediului Vienei de către turci, trepăduşii cu funcţii culturale ai partidului au organizat în marea metropolă europeană un fel de congres al intelectualilor români din străinătate care colaborează cu autorităţile din ţară. Acest congres, denumit al „etniei române", a avut ca temă tocmai rolul luminos al lui Şerban Vodă în timpul asediului Vienei, când a sabotat pe măsura puterilor maşina de război turcească îndreptată către inima lumii creştine de atunci. La mai puţin de un an de la această adunare, Ceauşescu hotărăşte dărâmarea Cotrocenilor şi profanarea mormântului ctitorului mânăstirii. Oare ce temă de lucru va avea următorul congres al etniei române? În felul acesta, putem prevedea de pe acum ce se va dărâma în continuare în România, având în vedere „respectul adânc" al conducerii de azi pentru înaintaşi.

Despre Mânăstirea Antim şi biserica Domniţa Bălaşa, încă nedărâmate, dar aflate în pericol de a cădea de la o zi la alta, s-a mai vorbit de la acest microfon. Nu ştim de ce *noi* suntem cei care trebuie să convingem autorităţile române de valoarea acestor monumente. De ce nu o face patriarhul României, Iustin Moisescu[1]? Sub egida Patriarhiei se publică în ultimii ani o serie intitulată „Arta creştină în România"; e vorba de albume de artă destinate mai mult exportului, pe care le întâlneşti în mai toate bibliotecile de specialitate din Apus. Fiindcă la capitolul şiretlicurilor politice, Înalt Prea Fericitul se dovedeşte mai priceput decât un secretar de propagandă de la CC. Îşi închipuie patriarhul Iustin că în felul acesta va acoperi adevărul ruşinos al propriei participări mai mult sau mai puţin tacite la dărâmarea bisericilor româneşti? În 1977, pe când era locţiitor al scaunului patriarhal, a acceptat dărâmarea bisericii Enei şi întemniţarea părintelui Calciu

1. Iustin Moisescu (1910-1986), al patrulea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române între 1977 şi 1986. Fost simpatizant legionar. Ales arhiepiscop al Sibiului şi mitropolit al Ardealului în anul 1956. În 1957 devine mitropolit al Moldovei şi Sucevei. A ajuns în fruntea BOR datorită obedienţei faţă de conducerea Partidului Comunist şi a colaborării cu Securitatea (vezi *Raportul Final*, ed. cit., pp. 263, 279, 281).

fără să crâcnească. S-ar putea să o fi făcut şi din cauza poziţiei sale şubrede de atunci. Acum însă, la şapte ani de la acel moment trist, nu mai are niciun fel de scuză atunci când se derobează de orice răspundere faţă de turma pe care este chemat să o păstorească. Aniversarea a şapte ani de păstorire a Înalt Prea Fericirii Sale seamănă mai degrabă a parastas de şapte ani pentru comunitatea ortodoxă română.

Oare patriarhul României nu cunoaşte blestemele cumplite cu care ctitorii îşi întăreau lăcaşurile de cult pentru a le apăra de pângăritorii şi hoţii de tot felul?

Ne permitem să-i amintim Înalt Prea Fericirii Sale câte ceva din „Aşezământul" Mânăstirii Antim, scris de însuşi mitropolitul Ţării Româneşti, care a suferit moarte de martir, fiind omorât de turci şi aruncat în apele râului Mariţa. „De va îndrăzni cineva, orice fel de obraz ar fi, sau parte bisericească, sau parte mirenească, sau mic, sau mare, sau de-al locului, sau străin să strice sau să strămute ceva dintru acestea ce cu bunăvoinţă le-am aşezat, unul ca acela să fie afurisit de Tatăl, de Fiul şi de Duhul Sfânt şi să aibă pârâşi la înfricoşata zi a judecăţii pre toţi sfinţii."

Acest om al bisericii şi cărturar venit din îndepărtata Gruzie a scris într-o frumoasă limbă românească, a tipărit cărţi româneşti, a clădit mânăstiri în ţara care l-a primit cu braţele deschise, a ştiut să trăiască şi să moară cu demnitatea cerută de înalta treaptă la care a fost ridicat. Dacă patriarhul de astăzi al României nu mai simte apăsarea afuriseniei sale, precum şi a altor ctitori a căror strădanie se risipeşte acum peste noapte, dacă nici măcar patriarhul Iustin nu se cutremură la auzul blestemelor mitropoliţilor şi patriarhilor dinaintea sa, atunci soarta lăcaşurilor de închinăciune din ţara noastră este pecetluită.

„Un grup de femei", [aprilie-mai] 1984, difuzată la 27 mai 1984[1]

Doamnă Ceauşescu,

Ne adresăm dvs., care – după unii poeţi – sunteţi „cea mai duioasă şi mai bună mamă" şi totodată soţia „celui mai iubit fiu al poporului, cel mai de omenie", dar care din cauza multiplelor probleme ale situaţiei internaţionale nu se mai poate ocupa şi de gradul de bunăstare şi, mai ales, de gradul de civilizaţie al poporului nostru.

1. L.M. no. 72, May 27, 1984.

Ca în toţi anii, şi în anul acesta, „8 Martie - Ziua Internaţională a Femeii" a fost marcată în toată ţara prin numeroase eforturi omagiale, sesiuni şi comunicări, simpozioane, şezători, care au întrunit o largă participare, a femeilor în special. În cadrul acestor manifestări s-a arătat contribuţia pe care femeile din România au adus-o şi o aduc la dezvoltarea economiei naţionale, la progresul culturii şi ştiinţei, la creşterea şi educarea tinerelor generaţii. Astfel s-a arătat că, în concordanţă cu dinamica dezvoltării şi modernizării economiei româneşti, cu repartizarea raţională a forţelor de producţie pe întreg teritoriul ţării, femeile ocupă o pondere de peste 40% din totalul personalului muncitor din industrie, de peste 58% în agricultură şi de peste 55% în comerţ, cooperaţie şi diverse servicii. Zeci de mii de femei cu studii superioare îşi desfăşoară activitatea în şcoli, facultăţi, în institute de cercetare, în spitale, policlinici etc. S-a mai arătat că multe localităţi din ţara noastră au în fruntea lor, ca primari, femei. La fel, în Parlamentul României, 33% dintre deputaţi îl reprezintă femeile. S-au evidenţiat condiţiile optime create pentru „ocrotirea mamei şi copilului", pentru sprijinirea familiilor cu copii şi cât de puternic s-a dezvoltat reţeaua sanitară pe întreg cuprinsul ţării.

Tot în cadrul manifestărilor consacrate sărbătoririi „Zilei femeii", *Participantele* au exprimat hotărârea femeilor din România de a sprijini cu toate forţele iniţiativele şi politica externă a ţării, ale preşedintelui Nicolae Ceauşescu, pentru înfăptuirea securităţii în Europa şi în întreaga lume, pentru trecerea la măsuri efective de dezarmare şi, în primul rând, de dezarmare nucleară. Nu e singurul conducător pe care îl preocupă astfel de probleme, dar e singurul pe care prea puţin îl interesează problemele interne ale ţării şi în special problema aprovizionării cu produse agroalimentare şi gradul de civilizaţie a populaţiei *de rând*, care în loc să crească, e în scădere.

Din păcate însă, *Participantele* n-au arătat greutăţile de care se lovesc femeile din România privind aprovizionarea şi gradul de civilizaţie tot mai scăzut la care am ajuns. Credem că şi noi, femeile din România, avem dreptul la o viaţă civilizată, nu numai la muncă şi sacrificii.

Doamnă Ceauşescu,

De ce nu vreţi să înţelegeţi că ne-am săturat de atâtea minciuni şi a ne scula la ora 3-4 dimineaţa pentru a sta la cozi şi pe urmă a merge la lucru, de a ieşi de la lucru şi a alerga de la o coadă la alta, pentru a mai prinde câte ceva, de a nu avea apă caldă în permanenţă, de a nu avea căldură iarna în apartamente, la locul

de muncă, de a ni se întrerupe curentul electric în apartamente, de a nu putea schimba butelia de aragaz când s-a golit, de a vedea în magazinele alimentare numai conserve şi băuturi, de a ne procura alimentele raţionalizate – în special zahărul – la preţ de speculă, de a fi obligate de a merge la lucru fiind bolnave – dacă nu avem temperatura peste 40 – etc. etc.

Ca să vă convingeţi personal despre condiţiile optime create pentru „Ocrotirea mamei şi copilului" şi cât de puternic s-a dezvoltat reţeaua sanitară pe întreg cuprinsul ţării, faceţi câteva vizite „neanunţate" la spitale, creşe.

De altfel, nu demult, un medic din România a avut curajul a arăta tragedia din reţeaua sanitară într-o scrisoare adresată dlui Nicolae Ceauşescu şi care a fost citită la postul de radio E.L.

Din păcate, tot ce îndurăm noi, femeile din România, pe dvs. nu vă interesează şi ne întrebăm de ce. Dacă v-aţi fi născut într-un palat, am mai înţelege. Chiar aţi reuşit să uitaţi de unde aţi pornit şi pentru ce aţi luptat în tinereţe?

Dacă într-adevăr aţi fi cea *mai duioasă mamă*, ar trebui să vă intereseze şi copiii României, nu numai ai dvs., şi totodată credem că şi noi şi copiii noştri avem dreptul la o viaţă civilizată, căci datorită poporului dvs. şi familia dvs. trăiţi şi huzuriţi cum niciun rege n-a trăit în România.

„Românii orişiunde cresc", [mai] 1984, difuzată la 3 iunie 1984[1]

PAUL GOMA – scriitor român contemporan

Furia Dictatorului împotriva lui Paul Goma este justificată! Încercarea de a-l suprima este gestul firesc şi cunoscut al oricărui Dictator de a-şi elimina opozanţii.

Campania dusă în ultimul timp de revista *Luceafărul* şi în *Săptămâna* (nebunilor şi nebuniilor) împotriva lui Paul Goma este şi ea justificată! Cei care semnează, A. Silvestru şi E. Barbu, fac parte din garda „intelectuală" a Dictatorului! Trebuie să execute ordine. Întocmai şi la timp. (Aceasta nu-i absolvă de vină, ci îi face complici!) Dacă ne-am supărat că ruşii au criticat cartea lui Dumitru Popescu *Pumnul şi palma* (fără ca ea să fie tradusă şi deci cunoscută publicului sovietic), nu ne-am sfiit să terfelim cărţile lui Paul Goma, nepublicate în ţară şi

1. L.M. no. 73, June 3, 1984.

cunoscute de puţini oameni, sau fragmentar, de la Europa Liberă ! Se poate afirma şi trebuie să se susţină cu vehemenţă că Paul Goma este un scriitor român contemporan, unul din cei mai importanţi autori, nu de duioase romane ale obsedantului deceniu (unele scrise la indicaţia Dictatorului spre a-l veşteji pe predecesorul său Gheorghiu-Dej, al cărui nume l-a şters din istoria contemporană !), ci unul cu o conştiinţă acută a actului creaţiei şi cu un spirit de sacrificiu demn de un român adevărat.

Câinii morţii este cu siguranţă unul din cele mai importante romane româneşti contemporane, roman care a zguduit conştiinţa celor ce au avut posibilitatea să-l asculte.

Monştrii născuţi din voinţa dictaturii au fost imortalizaţi de Paul Goma cu atâta forţă, încât cu greu îţi poţi stăpâni sentimentele de repulsie care îţi zguduie fiinţa.

Stăruie întrebarea : A fost posibil aşa ceva ? Paul Goma este singurul scriitor român (căci scriitorului îi revine misiunea să spună ce simte un popor) care a spus : „Da, şi încă azi sunt posibile erori şi mai mari ! Le trăiţi voi înşivă, dar parcă imunizaţi, nici nu le mai simţiţi ! ”.

Dacă aici Paul Goma nu a putut să-şi ducă lupta, a ales exilul ca singura cale posibilă de a o continua. Alte mijloace – dar acelaşi scop.

Scopul însă scuză mijloacele, ştie oricine, şi mai ales când ai de apărat o cauză dreaptă – cauza unui popor.

Adevărul care i-a înverşunat pe Dictator şi pe ciraci, că „România este ocupată de români”, este usturător ca o lovitură de bici... Nu intrăm în amănunte privind teoria literaturii, ci trebuie să subliniem că nivelul estetic ar fi sufocat documentul de viaţă şi apoi nici nu ar fi fost necesar.

Romancierul român nu are nevoie azi de cufundare şi estetic, ci trebuie să fie purtătorul de cuvânt al unui popor care este sugrumat. S-a şi văzut cum a fost atras publicul de romanele obsedantului deceniu. De aceea Paul Goma capătă o importanţă de simbol şi dacă el de afară poate să facă ceea ce face, de ce [noi] romancierii de aici, cu mijloacele, fie ele şi modeste, ce ne stau la dispoziţie, de ce tăcem ?

Mulţumim deci lui Paul Goma şi ne rugăm pentru sufletul lui chinuit. Îl rugăm pe Paul Goma să nu tacă la acuzaţiile ce i se aduc, ci să le adune şi să ia atitudine împotriva lor !

Tăcerea pare uneori complice cu vinovăţia ! Vă mulţumesc şi vă urăm sănătate tuturor !

„O voce din popor", [mai] 1984, difuzată la 3 iunie 1984[1]

Tovarăşe Ceauşescu,

Pentru că în ţara noastră critica nu se face decât de sus în jos, când avem ocazia, apelăm la bunăvoinţa postului de radio Europa Liberă ca să facem şi critica de jos în sus.

Şi acum vă rog să ascultaţi cele ce urmează, nu sunt părerile unui cerc restrâns, ci ale majorităţii populaţiei, ale poporului.

Pentru ce trebuie să facem noi atâta economie de curent electric, de gaze, de apă, de mâncare etc. ? De ce trebuie să tremurăm iarna de frig, iar noaptea să orbecăim pe întuneric pe străzi şi în case să folosim câte un bec de 15 W ? Aşa progresează civilizaţia în socialism? Probabil că în comunism se ajunge la opaiţ.

De ce îndurăm atâtea? În alte ţări, considerate sărace, sunt de toate, şi electricitate şi produse petroliere şi mâncare şi nici nu sunt pline de datorii.

De ce ne luaţi mâncarea de la gură şi o vindeţi străinilor? Nu vedeţi cozile care se formează în faţa magazinelor, aşteptând să vină ceva de mâncare, oameni care aşteaptă zeci de ore, zi şi noapte, ca să poată cumpăra... ce? Gheare şi capete de pui sau slănină şi capete de porc?

Vreţi să plătiţi datoriile? De ce nu le plătiţi cu produsele fabricilor pe care le-aţi făcut? Produse pe care noi nu le vedem! Dau numai câteva exemple: căutăm puţin cositor, nu-l găsim, o pilă nu există în tot Bucureştiul, căutăm un rulment, nu-l găsim. Ca să procurăm astfel de materiale şi multe altele, trebuie să aşteptăm ca cineva să le fure de la o întreprindere şi să le vândă cu suprapreţ. Din acest exemplu se vede ce generează sistemul: „hoţia" şi „specula".

Căutăm în magazine pâine proaspătă: ni se răspunde că nu sunt aprovizionaţi decât cu pâine veche, ca să mâncăm mai puţin. Am colindat atâtea ţări, atât socialiste, cât şi capitaliste, în niciuna nu am văzut produse industriale româneşti; în ţările capitaliste am văzut însă salam de Sibiu, carne, brânză telemea, caşcaval etc. Rezultă că România vinde produsele agricole în ţările capitaliste ca să-şi plătească datoriile, şi produsele industriale le vinde ţărilor din aşa-zisa lume a treia, care nu prea are cu ce să le plătească. Ţările socialiste importă produse industriale din URSS, iar cu România fac numai un contract formal. Bulgaria ne vinde conserve de legume, Cuba ne vinde „Havana Club" etc...

1. L.M. no. 73, June 3, 1984.

Aşa comerţ să tot faci, într-o parte dai pe datorie şi în alta plăteşti cu hrana poporului, ceea ce înseamnă că îţi baţi joc de poporul tău.

Nici după seceta din 1944 nu am dus-o mai rău ca acum. Din ce în ce o ducem mai greu. Prin anii 1950-1965 mai găseam câte ceva prin magazine, puteam cumpăra carne, păsări, ba găseam chiar peşte viu, lucruri care în aşa-zisa „epocă Ceauşescu" nu există, epocă pe care o detestăm şi pe care istoria o va pune la lada de gunoi.

V-aţi înconjurat de oameni incapabili care au dus ţara de râpă. Ce legătură are lozinca „Ceauşescu şi poporul" cu suferinţele actuale ale poporului? Poporul nu sunt lingăii care au ciolanul în gură, care dau telegrame cu mulţumiri de rezultatul unor vizite făcute de conducere în alte ţări, rezultate pe care nu le cunoaşte nimeni. Poporul suntem noi cei mulţi, care alergăm ziua şi noaptea după mâncare!

Ţara este guvernată numai de membrii familiei Ceauşescu, fraţi, cumnaţi, fii etc... Ca în orice ţară condusă de tirani, cum a fost Somoza[1] sau cum este Kim Ir Sen. Aţi uitat de unde aţi plecat? De ce tovarăşa Ceauşescu pretinde să i se sărute mâna şi îşi etalează toaletele şi blănurile când apare la televizor? Nu am văzut-o niciodată îmbrăcată în ie, pe care a purtat-o în tinereţe!

Nu vrem să se renunţe la socialism, dar să fie un socialism făcut cu capul, nu cu picioarele. De ce vine ţăranul să cumpere mălaiul, pâinea şi chiar zarzavatul de la oraş? Unde s-a mai pomenit ca un crescător de oi să nu aibă voie să taie un miel pe care să-l mănânce la o sărbătoare?

Metoda cu contractările a dat greş mai demult şi vedem că s-a reluat. Lăsaţi ţăranii să producă cât vor fără să-i obligaţi la cote pentru fondul de stat şi o să vedeţi că o să fie destule produse. Vă dau un exemplu: în staţiunea balneară Borsec, localnicii, destul de numeroşi, aveau fiecare câte o vacă sau două şi toată staţiunea era aprovizionată cu lapte de ei. Li s-au pus însă cote aşa de mari, încât au fost forţaţi să-şi vândă vacile şi staţiunea a rămas fără lapte. Cine a pierdut în urma acestei măsuri? Nimeni alta decât ţara, statul.

Lăsaţi CAP-urile şi producătorii individuali să producă în raport cu cererile pieţei şi o să avem destul. Pentru fondul de stat vă ajung IAS-urile. Lăsaţi CAP-ul să-şi cumpere tractoare şi maşini agricole ca să nu mai vină statul să le ia peste 50% din produse, pentru că le-a făcut arăturile şi recoltările.

Noi n-am spus totul, că ar fi trebuit să facem o carte în mai multe volume, însă ne-a ajuns cuţitul la os şi nu mai putem îndura. Ori ne asiguraţi cele necesare unui trai civilizat, ori plecaţi şi lăsaţi locul altora.

---

1. Anastasio Somoza Debayle a condus autoritar Nicaragua între 1967 şi 1979.

„Un grup de muncitoare tinere", Bucureşti, aprilie 1984, difuzată la 3 iunie 1984[1]

Domnule Ceauşescu,

Credeam că măcar anul acesta vom fi scutiţi de a mai citi telegramele, urările şi poeziile dedicate zilei de naştere a dvs. şi a savantei dvs. soţii. Cei ce vă ridică în slăvi probabil stau în vile cu încălzire proprie, şi nu în blocuri, unde căldura este dirijată după „preţioasele dvs. indicaţii". Şi în „micul palat" ocupat de fiica dvs. temperatura a fost sub 16 grade în lunile de iarnă?

Oare cu ce am greşit noi, românii, de suntem bătuţi de Dumnezeu ca să îndurăm atâtea lipsuri?

Numai dvs., familia dvs., activiştii de partid şi cei care vă păzesc aveţi dreptul la un trai civilizat?

Vreţi copii. Foarte bine, dar vrem întâi să vedem câte patru copii în familiile activiştilor de partid. La fel, am vrea să vă vedem şi pe dvs. înconjurat de nepoţi, iar pe savanta dvs. soţie stând la cozi pentru a primi lapte şi celelalte produse, aşa cum stau bunicile noastre. Dacă ar trebui să stea şi dânsa la cozi, măcar n-ar mai avea timp să se plimbe şi să dea dispoziţii pentru a fi demolate casele oamenilor şi nici să facă inventarul balcoanelor închise, care nu ştim de ce o deranjează, când se ştie foarte bine că cetăţenii au închis balcoanele pentru a mai opri frigul să pătrundă în apartamente.

Toţi străinii care ne vizitează ţara sunt încântaţi de frumuseţile ei, dar în acelaşi timp ne compătimesc pentru nivelul de trai scăzut la care am ajuns şi curios este că toţi ştiu ce belşug a fost în ţara noastră.

Domnule Ceauşescu,

Dvs. trebuie să ştiţi mai bine ca oricine că românul are multă răbdare, dar mai trebuie să ştiţi că şi răbdarea are o limită. Acest lucru îl ştim de la părinţii noştri.

---

1. L.M. no. 73, June 3, 1984.

Nemţeanu Alecu, [mai] 1984, difuzată la 10 iunie 1984[1]

Organ de miliţie sau loterie?

De fiecare dată când se apropie sezonul turistic, mulţi cetăţeni români doresc să-şi petreacă, şi ei, ca şi muncitorii din alte ţări socialiste, concediul peste hotare, să cunoască alte ţări, să viziteze alte muzee decât Doftana, muzeul de istorie al partidului şi expoziţia cu cadourile pe care le-a primit dl Ceauşescu cu ocazia nenumăratelor călătorii în lungul şi în latul pământului.

Dacă cetăţeanul şi-a economisit banii necesari, s-a înarmat cu cunoştinţe lingvistice şi ghiduri turistice, mai are nevoie şi de paşaport, ceea ce nu este o bagatelă şi de acest lucru s-au convins mulţi, în fond un fel de buturugă mică, dar care răstoarnă planuri şi visuri mari.

Dacă legea ar fi respectată de organele de miliţie, totul ar fi simplu „ca bună ziua" : înaintarea dosarului de cerere, însoţit de actele necesare, chitanţa pentru plata taxelor, fotografiile. Însă neapărat se cere şi acordul întreprinderii, recomandarea Comitetului Oamenilor Muncii, parafată de cinci semnături – conducerea întreprinderii –, din care să rezulte că cetăţeanul X prezintă garanţii moral-politice şi se va întoarce în ţară de pe unde călătoreşte.

Pentru cei de la serviciul paşapoarte, lucrurile stau cu totul altfel : ei doresc să se convingă personal de starea solicitantului şi, pe baza unei scheme, a unor instrucţiuni secrete, anchetează fiecare caz în parte, ca şi cum prin cererea de eliberare a unui paşaport turistic s-ar fi comis o infracţiune. Lucrătorul de miliţie este un Toma Necredinciosul : el nu este convins de ceea ce scrie în recomandarea Comitetului Oamenilor Muncii, parafată şi semnată de conducerea întreprinderii.

În secret, se fac investigaţii printre prietenii, rudele şi vecinii solicitantului, acestuia i se caută şi firele de păr de pe cap, chiar dacă are chelie. Termenul de 30 de zile, stabilit prin lege pentru rezolvarea cererii, nu se respectă : aşteptarea solicitantului se prelungeşte luni de zile, ca până la urmă să primească un răspuns negativ sau, în cele mai frecvente cazuri, nu primeşte niciun răspuns ! Organele de miliţie îşi asumă un drept şi o putere pe care legea nu le-o acordă : în primul rând, dreptul de a face anchete secrete, fără ştirea celui în cauză şi, în al doilea rând, dreptul de a încălca legea. În faţa legii, toţi cetăţenii sunt declaraţi egali, or, în faţa organelor de miliţie, ei sunt trataţi neegal, unii primesc paşapoarte

1. L.M. no. 74, June 10, 1984.

şi alţii nu. Unii – şi nimeni nu ştie pe ce criterii – au dreptul să viziteze alte ţări, poate sunt persoane care se bucură de mai mult credit la miliţie şi partid, şi tocmai aceştia dau bir cu fugiţii şi nu se mai întorc.

Pe de altă parte, se vede că nu legea decide dacă cineva are sau nu dreptul de a călători peste graniţă, totul depinde de rezultatul investigaţiilor secrete: o simplă observaţie critică a unui vecin, o îndoială strecurată din egoism şi invidie sunt argumente decisive, suficiente pentru a hotărî dacă solicitantul va primi paşaport sau nu. Cu toate că legea nu consideră ca dovezi scrisorile anonime, în ultimul timp celor ce li s-au respins cererile li s-a spus: am fost informaţi de cineva, anonim, că dumneata doreşti să fugi, să nu te mai întorci în ţară. Lăsăm la o parte că astfel de hotărâri personale nu le strigă nimeni în gura mare, însă admiţând aceste anonime, se pune mai mare preţ pe minciună decât pe adevăr, se încurajează delaţiunea şi răutatea intenţionată.

Nimeni nu poate chema în judecată un organ de miliţie şi Securitate. Chiar dacă ar fi îndreptăţit, tot nu ar obţine câştig de cauză atât timp cât actele de la dosarele care se află la miliţie sunt considerate secret de stat, deşi privesc persoane particulare.

Când cetăţeanul nu cunoaşte motivul pentru care i se interzice să primească paşaport, să calce dincolo de graniţă, el este lezat în demnitatea şi personalitatea sa, se simte stigmatizat, scos din rândurile oamenilor cinstiţi şi numai pentru că miliţia foloseşte în activitatea ei practici ascunse, necinstite, care aduc ruşine unui stat civilizat şi care se consideră şi democrat.

Pentru miliţie este mai simplu să procedeze aşa: creează suspiciuni, certuri în familie, între prieteni şi vecini, dezbină pe toţi, încurajează spionările şi denunţurile reciproce pentru a controla şi mai temeinic pe fiecare ins în parte. Atunci când se mai găsesc şi inşi favorizaţi de soartă şi care primesc paşaport, li se explică ce favoare li s-a făcut sau ce răsplată li s-a dat pentru că sunt oameni de încredere! În alte cazuri, odată cu primirea paşaportului, se înaintează şi un şir de condiţii, în special acceptarea colaborării cu miliţia şi supravegherea tovarăşilor de călătorie. În ţara mult lăudatei libertăţi, legile, deciziile scrise şi mai ales nescrise, instrucţiunile şi bunul-plac formează un hăţiş prin care nu străbate picior de om peste graniţă. A pleca din ţară, mai ales în vizită, este un drept constituţional, nu o favoare sau o ocazie de racolare. Domnul Ceauşescu, la Helsinki, a indicat şi recomandat să se întărească legăturile de cunoaştere, apropiere şi prietenie între popoare. Or, turismul oferă cel mai bun prilej. Oare organele de miliţie încalcă o decizie a preşedintelui ţării, ceea ce ar însemna că miliţia a scăpat de sub controlul partidului şi statului şi lucrează după cum o taie

capul? În cazul eliberării paşapoartelor se constată cel mai bine acest lucru şi cei care au cerut vize turistice ştiu că totul e o chestie de noroc, la loto-pronosport: mulţi fac cereri, dar paşaport primesc cei ce au noroc, dacă nu sunt indivizi de la „cooperativa ochii şi urechea" sau cu relaţii şi bani, ori şi una şi alta. În acest caz, ce-i prea mult nu strică!

„Un ascultător fidel", [mai-iunie] 1984, difuzată la 17 iunie 1984[1]

Litoralul românesc şi localurile în care
românii şi câinii sunt indezirabili!!!

În urmă cu câţiva ani, având întâlnire pe Litoral cu câţiva prieteni din RFG, în luna august, şi ştiind cu câtă greutate se poate obţine un bilet pentru luna aceea, am început încă din aprilie să mă interesez cu perseverenţă, bisăptămânal, la ONT. Tot timpul însă, în aprilie, mai şi iunie, mi s-a răspuns că nu au primit bilete decât până la 1 iulie. După acea dată însă, mi s-a răspuns că biletele pentru luna august au fost deja vândute din luna mai. Trebuie să mai adaug că am făcut apel şi la sindicat, şi la diverşi prieteni pe care îi credeam capabili să mă ajute, dar „pilele" mele au fost prea mici! În ziua în care un prieten mi-a spus că a primit un bilet pentru fiul său la Neptun, şi chiar la hotelul „Neptun", care era rezervat pentru străini, mie mi se spusese la ONT că nu mai au bilete decât pentru luna septembrie. Deci „pila" prietenului meu fusese mai eficientă ca a mea... De altfel, mai auzisem eu că la ONT anumite bilete se negociază pe bani, cadouri sau... relaţii.

Am plecat totuşi pe cont propriu şi am găsit fără greutate o cameră cu 70 de lei pe zi, singur, la un particular din Mangalia, urmând să fac zilnic naveta pentru a fi împreună cu prietenii mei români veniţi cu cortul la Neptun, şi cu cei germani, cazaţi la hotelul cu acelaşi nume.

Cu ocazia asta am colindat pe întreg Litoralul, sau aproape tot, în căutare de alimente. Singura alimentară în care se puteau găsi câteva mezeluri şi caşcaval era cea din Neptun. În rest, aproape nimic. Doar conserve de legume sau de peşte... Poate că la alimentara aceea se găseau datorită faptului că, în acel timp,

1. L.M. no. 75, June 17, 1984.

se afla în localitate şi „cel mai iubit...", deşi nu i-am văzut nici pe domnia SA şi nici pe domnia EI în imensa coadă ce caracteriza pomenita „Alimentară" toată ziua. Probabil că de acolo îşi făceau târguielile toţi turiştii întregului Litoral.

Spre marele meu regret, deşi am avut deosebita onoare de a mă scălda în aceeaşi mare şi de a respira acelaşi aer sărat, mângâiat de aceeaşi briză şi de aceleaşi raze ale soarelui ceresc ca şi pământenii sori ai partidului şi ai ţării, nu am avut şi fericirea de a-i vedea. Mă mulţumeam doar să admir elicopterul prezidenţial care, după cum se zicea, îi transporta pe cei doi aştri la Techirghiol în fiecare dimineaţă pentru băi de nămol, fiindcă se pare că nămolul le prieşte, iar la Scorniceşti încă nu s-a descoperit un ghiol corespunzător... Mă miram însă, de ce nu şi-au construit o vilă şi acolo, pe malul lacului, sau ar fi putut chiar să mute ghiolul lângă vila de la Neptun, căci voinţa unui faraon se ştie că este lege pentru felahii săi. Alţii au construit şi piramide... Cert este însă faptul că domniile lor aplicau zicala: „Dacă nu vine muntele la Mahomed, se duce Mahomed la munte". Dar poate că totuşi i-am văzut, fiindcă de pe digul pe care câţiva bărbaţi bronzaţi „la negru" vegheau ca să nu se privească cu binoclul ori să se facă fotografii spre sfânta vilă, se puteau observa cu ochiul liber unele personaje neidentificabile.

Dar să revin la plaja noastră, a muritorilor de rând. În fiecare zi apăreau pe plaje, spre ora prânzului, diferite bunătăţi ca mititei, cârnaţi fripţi, crenvurşti, bere, citro şi siropul îngheţat denumit pompos îngheţată. Se puteau obţine unele dintre acestea cu o coadă destul de redusă, doar de 10-15 minute, fiindcă apărând aproape simultan, oamenii se împărţeau pe la tarabe. Dar tot aşa cum apăreau, dispăreau cam tot simultan, astfel încât nu aveai timp să faci cel mult două cozi şi gata. „A fost, dar s-a isprăvit..." Mâine, altă coadă, altă distracţie.

Trec peste descrierea plajei, prost curăţată, plină de chiştoace şi de capace de sticle de bere în care-ţi puteai tăia tălpile, lucru remarcat doar de străini, românii fiind obişnuiţi cu murdăria orientală şi cu aspectul destul de primitiv al WC-urilor. Mă voi opri numai asupra altor aspecte pe care cei care au scris ori au vorbit la radio le-au omis.

Într-o dimineaţă mergeam de-a lungul lacului de la Neptun privind un sportiv care făcea schi nautic pe lac. În faţa mea mergeau doi tineri, cam de 16-18 ani. Cei doi s-au oprit să-l admire. M-am oprit şi eu. După două-trei minute, unul i-a spus celuilalt: „Hai, mă, să mergem. Ce te mai uiţi degeaba? Cu uitatul ai să rămâi! Asta nu este pentru noi, căci noi nu avem nici mărci, nici dolari. (La schi nautic era afişat că plata se face numai în mărci sau în dolari.) Noi suntem nişte nenorociţi, mă..., nişte nenorociţi..., suntem nişte milogi, mă... la noi acasă. Aici, străinii au mai mult drept decât noi. Hai să mergem, că banii noştri nu sunt buni!".

Cei doi au plecat, iar eu, după ei... Era atâta durere şi descurajare în glasul tânărului, că m-a durut inima şi mi-a fost ruşine că am ajuns să aud pe un tânăr, la vârsta entuziasmului şi a patriotismului orb de pe vremuri, că se simte umilit şi milog în ţara lui. Durerea din glasul său mi s-a părut a fi durerea ţării întregi şi m-a lovit ca un bici peste faţă. Mi-am zis : „Iată ce a realizat regimul comunist! *Ăsta este omul nou cu care se laudă Nicolae Ceauşescu.* Ăsta este omul cu care vrea să înfrunte Occidentul şi pe care mizează că-i va apăra tronul şi dinastia sa. Un tânăr care se simte umilit de a fi român".

Dar nu numai el, ci şi alţii s-au simţit umiliţi de a fi români. După câteva zile, chiar şi eu. Şi nu înţeleg mirarea unui reporter de la Europa Liberă care se întreba de ce tocmai tinerii sunt cei care, odată ajunşi în Apus, caută să se asimileze cât mai repede şi mulţi îşi schimbă numele. Este rezultatul unui complex de inferioritate creat încă din ţară prin însuşi regimul de discriminare făurit şi favorizat de regim.

În fiecare seară mergeam tot grupul, români şi germani, la câte o grădină de vară ori la un restaurant. Acolo însă găseam regulat scaunele cu spetezele rezemate de tăblie şi cu un cartonaş pe care scria: „Rezervat". Dacă însă îi strecurai chelnerului 50-100 de lei (în funcţie de local) ori îi solicitai o masă în limba germană, franceză ori altă limbă străină, ţi se punea imediat la dispoziţie o masă pentru câte persoane doreai, iar cartonaşul cu „Rezervat" dispărea imediat. Asta era singura soluţie.

Într-o seară ne-am dus la restaurantul Neptun, al hotelului cu acelaşi nume. Eu am intrat în sală şi m-am interesat de o masă, dar până şi responsabilul m-a asigurat că totul era rezervat. După aceea, un tânăr medic din grupul cu care eram, însoţit de o prietenă din RFG, i-a solicitat chelnerului o masă în limba germană şi a fost invitat imediat la o masă cu opt locuri (câţi eram noi). Când însă chelnerul l-a auzit pe tânăr vorbind româneşte, l-a apostrofat răstit: „Păi dta eşti român! Ce, ţi-e ruşine să vorbeşti româneşte? Vă rog să părăsiţi imediat masa!!!". Atunci am intervenit şi eu şi i-am spus: „Atunci când eu am cerut o masă, mi-ai răspuns că sunt rezervate, iar când a cerut dl doctor în limba germană, a fost servit imediat. De ce nu puneţi la uşă un anunţ cu «Intrarea românilor şi câinilor interzisă!», ca să ştim că nu avem drept să intrăm aici?". Pe scurt, a ieşit scandal. A intervenit şi responsabilul, care mai întâi ne-a invitat şi el să părăsim localul. I-am repetat însă şi lui sugestia cu anunţul, iar una dintre prietene, cea care solicitase masa împreună cu tânărul, i-a spus şi părerea ei în limba germană. Se pare că totuşi responsabilul a înţeles ceva şi fiindcă nu a mai avut încotro, şi-a cerut scuze, schimbându-ne chelnerul, care a plecat mormăind furios.

Mergând prin Mangalia cu aceeaşi prietenă, m-am oprit să privesc într-o vitrină. „Ce vrei să vezi?" m-a întrebat. „Voi nu aveţi nimic în magazine, nu aveţi decât gunoi." M-am simţit jignit şi am protestat, dar mi-a răspuns: „Voi nici nu ştiţi ce înseamnă un magazin. Voi nu ştiţi nici să trăiţi...".

M-am simţit umilit, dar am presimţit că avea dreptate. Colindase toată Europa şi avea destule criterii de comparaţie. Dacă nu am fi fost prieteni, nu mi-ar fi spus-o. Când, după o lună, am căutat în 14 magazine din Bucureşti o pereche de pantofi maro de 210 lei şi în cinci universale un trenci, fără să găsesc decât cu mânecile prea scurte „refuzate la export", m-am convins că prietena mea avea dreptate. Iar după două luni, când am ajuns aici, făcând din nou comparaţie, am înţeles...

Oare remarcile făcute de prietena mea nu au fost făcute şi de alţi străini? Când i-am povestit, la Neptun, unui inginer german căsătorit cu o franţuzoaică unele realităţi din România, nu a vrut să creadă. S-a dus însă singur două zile la Bucureşti şi... s-a convins. De aceea se caută să se împiedice contactele mai strânse dintre români şi străini, fiindcă numai în măsura în care străinii sunt izolaţi pot să fie păcăliţi, dar numai la început. Şi sunt înşelaţi, începând cu chelnerul care le încarcă fără ruşine nota de plată, ca să-i iasă şi lui 500-1.000 de lei pe zi - asta pe Litoral, fiindcă în alte localităţi se mulţumesc şi cu mai puţin. Astea mi le-au confirmat o chelneriţă şi un chelner care mi-au şi explicat totul.

Fiecare chelner trebuie să-i dea responsabilului de restaurant partea lui din câştig, iar acesta, la rândul lui, şefului ş.a.m.d., până sus, că altfel nu mai pupă el nici restaurant rentabil şi nici Litoral. În afară de asta, el mai trebuie să acopere şi consumul făcut de unii clienţi care pleacă fără să plătească. Unii „fug" neplătiţi, iar alţii pleacă neplătiţi fiindcă chelnerul nu îndrăzneşte să le prezinte nota de plată, că de..., ştiţi dvs... tovarăşul este de la... Şi, de multe ori, tov. de la... vine cu toată familia şi chiar cu prieteni, iar chelnerul, dacă nu suportă el onoarea de a-i servi pe gratis..., ştiţi dvs., se supără pe el mai întâi responsabilul şi apoi... ghiciţi dvs... În paranteză fie spus, treaba asta este valabilă şi pentru toate casieriţele de la alimentară, care trebuie să aibă grijă şi de sufleţelul lor, şi de colege, care toate ştiu, şi de şefii care, altfel, ştiţi dvs... îi zboară şi pe ea şi pe responsabilul de magazin, undeva, tocmai la periferie. Ca fiecare om, are greutăţile sale şi, de... o mână spală pe alta, iar obrazul, şi dacă nu este spălat, se mai poate farda. Bani să ai!

Acesta este şi singurul motiv pentru care casieriţele de la magazinele din România NU îi dau clientului şi bonul, fiindcă operaţia de înşelare se face numai atunci când clientul a cumpărat mai multe articole diferite şi nu-şi poate face destul de repede calculul mintal, nu atunci când a cumpărat numai unul ori două

articole. Dar clientul NU trebuie să se înveţe să primească bonul, lucru în care sunt interesaţi toţi şefii casieriţei. Aşa că... înţelegeţi acum dvs. de ce.

Străinii mai sunt preferaţi şi din ordin superior, fiindcă trebuie făcuţi să schimbe cât mai multă valută, aşa că nu contează dacă au mai fost „ciupiţi” la socoteală. Iar „ciupeala” asta merge uneori şi până la 50% din consumaţie. Că toată lumea are nevoie de bani, fie ei chiar şi valută.

Dar atât românii, cât şi străinii văd şi înţeleg. Primii văd şi tac, fiindcă nu au încotro, iar străinii care au încotro spun la plecare: „Mulţumesc, dar rândul viitor mă duc în Spania”.

Aşadar, în restaurantele şi hotelurile de pe Litoral, românii şi câinii nu au ce căuta, sunt nedoriţi, mai ales în timpul sezonului, iar străinii, care sunt doriţi, nu ne doresc ei. Cât priveşte convingerea unora despre puterea de atracţie a specialităţilor româneşti, aceasta este doar o iluzie. Pentru occidentalii care au mai şi colindat alte ţări, restaurantele româneşti, cu meniurile şi serviciul lor, nu reprezintă nicio ispită.

Nu am voie să trec cu vederea nici pe cei ce ţi se postează în apropiere, pe stradă, pe plaje, în restaurante ori prin holurile hotelurilor. Dacă îi înjuri într-o limbă străină, aşa, cu totul impersonal, se „topesc” imediat.

Într-o seară, la un restaurant de lux unde luam masa cu nişte prieteni români, l-am auzit pe chelner când i-a spus altuia, făcând un gest discret către noi: „Ils sont des Parisiens”. Adică, nişte intruşi. Am tăcut. Ce rost ar fi avut să spun ceva? Ceilalţi nu auziseră remarca. Până la urmă, tot eu aş fi fost vinovat. Doar chelnerul, cu responsabilul, cu sectoristul care mănâncă în bucătărie ori cu şeful acestuia, care mănâncă la masă şi pleacă fără să plătească, sunt toţi o familie, iar noi eram cu adevărat nişte intruşi.

Un fapt scandalos petrecut tot atunci pe Litoral a mai fost şi când a venit ordin „de sus” ca străinii care ocupau la acelaşi hotel Neptun o cameră singuri, deşi şi ei o plătiseră integral, să primească câte un coleg de cameră. Asta fiindcă se produsese o încurcătură şi nu mai aveau unde să cazeze un grup de turişti străini. S-a renunţat însă, fiindcă cei vizaţi au protestat şi au ameninţat că vor cere despăgubiri. A fost însă evacuat un alt hotel, unde se aflau numai români, care s-au supus în tăcere, fiindcă era ordin „de sus”, iar ei erau învăţaţi să înghită orice. Că altfel, ştiţi dvs...

Şi toate acestea se petrec în cea mai fericită „eră” pe care a trăit-o poporul român, călăuzit de astrul său Nicolae Ceauşescu „ot” Scorniceşti. Mă întreb, oare cum ar sta lucrurile dacă românii nu ar avea fericirea să-l aibă pe el, „familia” şi partidul care îi susţine. Oare cine ar putea da un răspuns la întrebarea asta? Poate că şi ultimul copil de şcoală din România.

Pentru a putea povesti întâmplări ca cele de mai sus, nu are nevoie nimeni să „scornicească" ceva, ci numai să observe şi să încerce puţin să le gândească, fiindcă fericirea ori suferinţele unui popor nu sunt alcătuite din bucurii şi dureri mari, ci din cele cotidiene, care, puse cap la cap, îi alcătuiesc ansamblul condiţiilor de viaţă şi dezvoltare.

„Un patriot", [iunie] 1984, difuzată la 1 iulie 1984[1]

Stimate domnule Vlad Georgescu,

În primul rând, trebuie să vă spun că sunt un român care mă întorc acasă. De ce? Pentru că nu pot trăi altfel. Am ales libertatea de a muri în România.

Înainte de a pleca, aş vrea să încerc însă să vă spun unele lucruri, aşa cum vin, în goana condeiului.

Ascult, ca mulţi români, postul dvs. de radio, de multe ori mă bucur, alteori nu. Ştiu că sunteţi informaţi în general, dar îmi dau seama totuşi că veştile care ajung la dvs. nu sunt complete.

La noi situaţia se înrăutăţeşte nu pe an ce trece sau din lună în lună, ci de la zi la zi. Foametea s-a instalat realmente, românii nu mai au cu ce să-şi hrănească copiii şi bătrânii, adulţii îşi spun că poate ei vor putea rezista cu pâinea care nici nu mai aduce a grâu sau cu diferite ierburi – acum, vara – pe care le mai aduc din când în când ţăranii. Ca în orice perioadă de criză, specula a ajuns la culme, corupţia aşijderea şi noi de mult nu mai trăim, ci supravieţuim. Pe străzi, poliţia (Securitatea în civil) te urmăreşte zi şi noapte. Telefoanele sunt înregistrate (chiar interne), scrisorile cenzurate şi noi supravegheaţi îndeaproape. Suntem toţi deţinuţi ambulatorii şi fără haine vărgate.

Tineretul este debusolat, o prostituţie clandestină îşi face tot mai mult loc între fete, iar băieţii, când nu sunt luaţi de Securitate care îi transformă în ucigaşi cu simbrie, sunt apatici sau agresivi.

Bucureştiul vechi s-a demolat ca să facă loc unor planuri megalomane. Bisericile cad una după alta, clădirile care mai vorbesc puţin despre ce am fost cândva, aşijderea. O naţiune întreagă îşi pierde identitatea, un popor întreg se vede pe zi ce trece sortit pieirii.

1. L.M. no. 77, July 1, 1984.

Românii îşi pierd şi bruma de speranţă care le-a mai rămas, de nicăieri nu le poate veni ceva bun. O să spuneţi de ce nu facem ceva? Ce? Noi nu avem nici măcar o biserică catolică cum au polonezii, de la care să ne vină un sprijin moral. V-am auzit spunând că soarta românului este în mâinile lui. În principiu, este adevărat. Dar cum poţi, dacă nu vrei să emigrezi forţat sau să zaci inutil în închisoare, tu şi ai tăi, să lupţi cu unghiile ca să ieşi dintre zidurile unei închisori din piatră şi zăvorâtă cu şapte lacăte? Şi păzită de „băieţi"?

Intelectualii – cei adevăraţi, nu cei vânduţi – sunt la pământ, Tudoran ce a izbutit până la urmă altceva decât să fie dat afară din ţară?

De ce, în emisiunile dvs. – care ar trebui să fie mai numeroase –, nu vorbiţi de racolarea tineretului de către Securitate, de ce nu puneţi în gardă? Au fugit atâţia securişti, de ce nu luaţi informaţii de la ei ca să-i ajutaţi pe tineri să se ferească, să se apere?

Ştiţi că se moare de frică, de foame, de frig iarna, că oamenii rezistă cum pot, bâjbâind în întuneric la propriu şi la figurat? Ştiţi că suntem ameninţaţi cu darea afară din slujbe cel puţin de două ori pe an? E bine să le arăţi şoarecilor pisica, nu-i aşa?

Cuvântul libertate la noi şi-a pierdut orice sens. Ca şi cel de carne. Sunt forme fără conţinut. Vorbe!

Trăim cu lozinci, cu aniversări, cu decrete, cu ameninţări, cu „bunăstare" şi urale pe bandă de magnetofon la meetinguri.

Aţi citit *1984* de Orwell. La noi se spune că Ceauşescu l-a conspectat şi-l urmează întocmai. Idi Amin, Papa Doc şi mai ales Kim Ir Sen sunt maeştri de la care învăţăm şi la ideile cărora ne adăpostim. O să ajungem să murim strigând: „Îl iubesc pe Big Brother!".

Postul dvs. de radio are o importanţă extremă în aceste condiţii. Folosiţi-l mai cu râvnă! E bine că la actualitatea românească se conspectează *Flacăra*, dar asta o putem face şi noi. E bine că Monica Lovinescu sau Virgil Ierunca[1] ne

1. Virgil Ierunca (Virgil Untaru/1920-2006), ziarist, critic literar, publicist, a debutat ca ziarist la *Timpul* în anul 1939. După 1944, redactor al paginii culturale a *României libere*, scoate împreună cu Ion Caraion revista *Agora*, interzisă după primul număr de cenzura comunistă. Părăseşte România în anul 1947, stabilindu-se în Franţa; se căsătoreşte cu Monica Lovinescu în 1952. Ziarist la Secţia română a Radiodifuziunii franceze (1952-1975) şi cercetător la Secţia de Filozofie şi Estică de la „Centre National de la Recherche Scientifique". Colaborează la Europa Liberă, unde avea emisiunile săptămânale „Actualitatea românească" (împreună cu Monica Lovinescu) şi „Povestea vorbei – pagini uitate, pagini cenzurate, pagini exilate". În Franţa, a editat

culturalizează, fără doar şi poate, dar ar mai trebui şi emisiuni de „actualitate românească” care să tragă semnale de alarmă, să prevină, cum spuneam mai sus, de pildă pe tineri să se ferească de Securitate.

Naivitatea occidentală e fără limite, e de ajuns să participăm la Olimpiade[1], ca Ceauşescu să ducă o politică „independentă” faţă de Moscova. Este hilar! Suntem ţara cea mai aservită, în fond, Moscovei şi cu regimul intern cel mai pe placul Kremlinului. Nici sovieticii nu sunt atât de catolici cât este Ceauşescu. Teroarea, mizeria au atins limita cea mai de jos. V-aţi gândit în ce condiţii trăim, adică supravieţuim?

Ţara piere, oamenii se duc de râpă, fiinţa naţională dispare.

Dvs., chiar români fiind, dar plecaţi de mai demult, nu ne mai puteţi înţelege. Nu se poate povesti, este de necrezut, îmi dau seama. Trebuie să trăieşti în România, la 40 de ani după război, ca să înţelegi ce nu este de înţeles pentru un om care trăieşte cât de cât normal. Care gândeşte normal. La noi nimic nu mai poate fi inserat în limitele normalului.

Suntem ca pe o scenă de provincie în care se joacă o piesă proastă, cu actori amatori şi în regia unui nebun. Dacă n-ar fi de plâns, ar fi de râs.

Înainte, românii se ascundeau de năvălirile barbare în munţi, dar acum? Unde? E uşor de spus răsculaţi-vă, când eşti pus în lanţuri de galeră.

„Dinastia” Ceauşescu prosperă în timp ce stresul ne ucide pe toţi. La propriu. Se moare de foame, dar se moare şi de frică. Se face infarct, congestie cerebrală, se moare de cancer pe capete. Femeile mor avortând pentru că nu vor – sau nu pot – creşte copii pentru a-i spori populaţia unui paranoic. Oricât aţi fi de aproape – spiritual de noi –, sunteţi prea departe totuşi ca să mai puteţi măsura proporţiile dezastrului. Totul se prăbuşeşte, românul a devenit laş, mitocan, corupt. Suge minciuna odată cu laptele mamei. Când, după câte generaţii, şi dacă se va mai putea vorbi despre un popor român?

Am scris la întâmplare, dezordonat şi cu disperare, câteva neînsemnate lucruri faţă de însemnătatea şi multitudinea celor ce se petrec azi în România şi pentru

---

mai multe reviste: *Luceafărul*, *Caiete de dor*, *Fiinţa românească*, *Limite* şi *Ethos*. După 1989 a publicat la Humanitas volumele *Fenomenul Piteşti*, *Trecut-au anii*, *Româneşte* etc.

1. Este vorba despre participarea RS România la Olimpiada de la Los Angeles din 1984. Ca răspuns la boicotul american al Olimpiadei din 1980 de la Moscova, provocat de invazia Afganistanului de către Uniunea Sovietică (1979), URSS şi alte 13 ţări din blocul comunist au boicotat aceste Jocuri. Au fost trei excepţii de la boicotul sovietic: România, China şi Iugoslavia.

această dezlânare îmi cer scuze. Nu mă interesează atât difuzarea acestei scrisori, ci dacă puteţi să ne fiţi mai aproape, de un sprijin mai substanţial. Gândiţi-vă la cei care vă ascultă când elaboraţi emisiunile dvs. La câte lucruri de importanţă vitală ar trebui să vă referiţi ! Mai des şi în mai multe emisiuni. Faceţi o pauză uriaşă între orele 10 : 00 şi 17 : 00. După aceea, timpul se duce la repetarea unor emisiuni. Folosiţi-vă din plin, vă rugăm, pasiunea şi inteligenţa şi talentul pentru a-i ajuta pe români să reziste. Vă repet : noi nu avem nicio biserică catolică, nici Solidaritatea, recunosc. Dar poate încet, cu timpul, simţind că nu suntem lăsaţi la voia întâmplării, românii s-ar putea să se îmbărbăteze. Măcar unii dintre ei. Trăim vremuri de bejenie, dar n-avem unde „bejeni", bejenii grele, mai grele decât alţii şi sigur cele mai grele din „lagărul" (ce cuvânt bine ales) socialist. Nu uitaţi acest lucru !

Vă mulţumesc.

„Un ţăran din Valea Mureşului", [iunie] 1984, difuzată la 15 iulie 1984[1]

Tovarăşe Ceauşescu,

Sunt ţăran din Valea Mureşului şi ascult şi eu postul de radio E.L., astfel că mai aud ce se întâmplă în lumea largă şi mai ales la noi, căci în ziarul *Scânteia* la care sunt abonat mai mult scrie despre vizitele dvs. în străinătate, telegramele de felicitare după ce veniţi acasă, vizitele de lucru în ţară, unde sunteţi primit cu cântece şi dansuri, de parcă ar fi sărbătoare naţională şi despre situaţia internaţională. Aş vrea ca măcar o dată să citesc că vă preocupă soarta poporului român, să nu mai primim zahărul şi uleiul cu raţia şi toate celelalte neajunsuri pe care le îndurăm. De fapt, mai citim şi de abuzurile făcute de cutare director sau cât s-a furat de la avutul obştesc. Tovarăşii aceştia care fură ca în codru parcă sunt membri de partid ! Educaţi şi crescuţi de actualul regim. Vedeţi, pe vremea noastră nu se fura atâta, poate şi fiindcă la ora de religie învăţăm cele zece porunci, printre care una era „să nu furi", că e păcat.

Fiindcă la radio E.L. îmi place să ascult mai ales scrisorile ce vi se adresează dvs. personal, m-am gândit să vă scriu şi eu, ca să aflaţi şi dvs. despre viaţa

1. L.M. no. 79, July 15, 1984.

fericită ce o trăim noi, ţăranii, şi câtă grijă are conducerea partidului de noi, căci mereu scoate câte un decret prin care ne obligă să creştem şi să predăm statului vaci, viţei, oi, porci, găini, pui, iepuri, stupi de albine şi chiar gogoşi de mătase, că, dacă nu, vai de noi, puşcăria ne mănâncă.

După cum am înţeles, dvs. vreţi să plătiţi datoriile ce le-aţi făcut obligându-ne pe noi, ţăranii, să dăm tot ce avem - dacă aţi putea, ne-aţi lua şi sufletul, dar, tovarăşe Ceauşescu, aceste datorii nu le-aţi făcut pentru noi, „ţăranii". V-a trebuit industrie : aţi făcut fabrici, uzine, combinate, deci plătiţi datoriile din veniturile lor, şi nu pe spatele nostru. Lângă Arad s-a construit un combinat chimic distrugându-se hectare de pământ arabil. Cât a costat construirea acestui combinat, dvs. trebuie să ştiţi cel mai bine, iar noi ştim cu ce pierderi lucrează şi ce greşeală s-a făcut construindu-se.

Şi acum vreau să vă spun cum am trăit noi, ţăranii, înainte. Viaţa noastră nu a fost niciodată uşoară şi a trebuit să muncim din greu, dar n-am dus lipsă de nimic, am avut ce mânca şi am fost stăpâni pe roadele muncii noastre. Astăzi am ajuns să mâncăm şi pâinea cu porţia.

Valea Mureşului fiind regiune deluroasă, cu puţin pământ arabil, ocupaţia noastră de bază era creşterea vitelor, a porcilor, a oilor, dealurile fiind bogate în păşune. Îmi amintesc de târgurile ce se ţineau anual în localităţile Făget, Ilia, Zam, Bârzava, unde părinţii noştri îşi duceau produsele spre vânzare - grâu, porumb, fasole. Unde sunt boii, vacile, porcii care se aduceau în târguri şi erau cumpărate pentru export, căci şi atunci se făcea export de vite şi cereale, dar aveam şi noi ? Ţăranii din diferite sate se luau la întrecere în privinţa vitelor. Se vorbea săptămâni de zile despre cutare ţăran din satul cutare ce boi frumoşi a avut sau ce vaci de lapte a vândut cutare. Astea nu sunt poveşti, ci fapte adevărate. Tatăl meu avea întotdeauna o pereche de boi la îngrăşat pe care îi vindea pentru export şi cu preţul unei perechi de boi cumpăra un „lanţ de pământ", căci atunci nu se ştia ce fericire îi aşteaptă pe ţărani şi fiecare visa să aibă cât mai mult pământ.

Pentru noi, copiii, cea mai mare bucurie era să mergem la târguri, unde ne îmbăta mirosul de cârnat fript, care ziceam noi că e mai bun decât cel de acasă şi unde părinţii ne cumpărau tot felul de turte dulci, care numai la târguri se găseau.

Dar vitele pe acea vreme nu erau hrănite cu coceni tocaţi şi iarna nu erau ţinute în frig, în grajd fiind cald, căci podul era plin de fân şi chiar în grajd pereţii erau căptuşiţi cu tulei de porumb. Astăzi, tuleii sunt lăsaţi pe câmp să putrezească sau sunt băgaţi în pământ de tractor, ca să se vadă că planul a fost îndeplinit.

De fapt, şi dvs. trebuie să ştiţi cum trebuie îngrijite vitele, doar sunteţi fecior de ţăran şi probabil şi la Scorniceşti tot aşa au fost îngrijite. Aceasta e explicaţia

că atunci o vacă dădea cel puţin 10 litri de lapte pe zi, şi nu 2-3 litri, cât dau astăzi majoritatea vacilor de la colectiv.

Tot în legătură cu decretul prin care ne obligaţi să livrăm statului tot felul de animale, aş mai vrea să vă spun ce greşeală s-a făcut demolându-se casele oamenilor din cartiere, unde fiecare îşi făcuse o mică gospodărie. În locul acestor mici gospodării s-au ridicat blocuri de locuinţe.

Doi fraţi ai mei, în tinereţe, s-au mutat în oraşul Arad şi fiecare şi-a înjghebat o mică gospodărie în cartierul Micalaca. În urmă cu circa 12 ani, fiecare şi-a făcut casă nouă, din cărămidă, iar grădina, care era destul de mare, era plină de pomi fructiferi. Majoritatea locuitorilor din acest cartier erau muncitori pe la fabrici şi ceferişti, iar soţiile, fiind acasă, se ocupau de gospodărie, având câte o vacă, două sau chiar trei, porci, păsări şi oi. Amândoi fraţii aveau şi ei de toate, iar cumnatele mele mergeau la piaţă cu ouă, lapte şi brânză.

La un moment dat, au început să circule zvonuri că cartierul Micalaca va fi demolat, dar nimeni n-a vrut să creadă. Ştiu, s-au făcut intervenţii, s-au dus delegaţi la Bucureşti, dar degeaba. Din nenorocire, amândoi fraţii mei locuiau în zona care trebuia demolată şi într-o zi a început demolarea. Întâmplarea a făcut ca tocmai atunci să fiu şi eu acolo.

N-am să pot uita câte zile voi mai trăi jalea şi durerea celor care şi-au văzut distrusă toată truda şi agoniseala unei vieţi întregi. Cred că nici cutremurul n-a adus mai multă jale. Pe lângă case, au fost distruse atâtea grădini cu pomi fructiferi, viţă-de-vie. Unul din fraţii mei n-a putut suporta când a văzut cum i se distruge casa şi a murit de „inimă rea". Aşa se spune la noi, la ţară, iar al doilea frate de atunci suferă cu nervii şi mai mult stă prin spitale şi sanatorii. În locul acestor „mici gospodării" s-au înălţat zeci de blocuri ai căror locatari au nevoie de mâncare, iar copiii au nevoie de lapte. Părerea mea este că blocurile sunt foarte bune pentru cei cărora nu le place să lucreze, dar un om obişnuit să aibă gospodăria lui niciodată nu se va simţi bine. Mă întreb de ce au fost distruse atâtea gospodării, când aceste blocuri puteau fi ridicate la marginea oraşului. Chiar dacă se ridicau pe teren arabil, paguba nu ar fi fost atât de mare.

Tovarăşe Ceauşescu, am patru copii şi toţi sunt la oraş. Niciunul nu a vrut să rămână acasă. De la doi copii am câte un nepot. Ceilalţi nu vor să aibă copii. Să ştiţi că legile, oricât de aspre ar fi ele, nu vor mai reuşi să sperie populaţia. Din păcate, dvs. nu faceţi decât să scoateţi legi şi decrete prin care ne ameninţaţi cu puşcăria.

Unde şi când s-a mai pomenit ca un ţăran care munceşte şi creşte vite să nu aibă dreptul să taie un viţel sau un miel? Dacă muncesc, am şi eu dreptul să

mănânc ceea ce îmi place. Cred că nici pe vremea turcilor legile nu erau mai aspre. Când eu m-am însurat, tata a tăiat doi viţei pentru nunta mea. Astăzi, eu n-am voie să tai un viţel crescut de mine, ca să mă ospătez cu întreaga familie. Diferenţa care este? Când tata a tăiat pentru nunta mea doi viţei, în fruntea ţării nu era „cel mai iubit şi mai de omenie fiu al poporului", ci era „regele", pe care nu-l interesa şi nu-i părea rău că mănânc şi eu o friptură de miel sau viţel.

Ca încheiere, vreau să vă mai spun că îmi pare rău că dvs., ca fecior de ţăran şi muncitor, ridicat la „rangul cel mai mare", nu aveţi un pic de milă şi înţelegere faţă de suferinţele şi durerile noastre.

„Un ascultător al postului dumneavoastră de radio", [iunie] 1984, difuzată la 15 iulie 1984[1]

Stimate domnule director Vlad Georgescu,

Vă scriu în numele locatarilor blocului 22 din Bulevardul Păcii nr. 1, sector 6, Bucureşti. Blocul este proprietate personală: preţul unui apartament a fost, în medie, 230.000 de lei. Lucrările au fost începute în 1976 de muncitori români şi iugoslavi. Cutremurul nu a afectat blocul, lucrările fiind în faza fundaţiilor. După cutremur, partea iugoslavă, din motive necunoscute publicului, abandonează lucrările. Construcţia este continuată de grupul de şantiere 7. Dânşii s-au gândit că ar fi bună „puţină economie", mai ales când această economie nu afecta decât pe locatari.

Blocul are patru scări, cu 13, 15, 18 şi, respectiv, 15 etaje. La scara C, la etajele inferioare, s-a folosit o structură de ciment de calitate proastă, aşa că, atunci când s-a ajuns la etajele 10-11 cu construcţia, structura a început să cedeze. Atunci s-au sudat ţevi şi plase metalice în jurul pilonilor fisuraţi şi s-au cimentat. Rezultatul a fost micşorarea apreciabilă a spaţiului de locuit la etajele respective. În contract se preciza că lemnăria este de calitate „LUX", dar în construcţie s-a utilizat lemnărie de calitatea a doua. Fiecare scară trebuia dotată cu trei lifturi, două de persoane şi unul de marfă; în realitate, este unul mai puţin. Pentru cel de al doilea lift de persoane s-au construit puţul şi şina, dar s-au zidit. După ce s-a terminat construcţia blocului, cineva şi-a dat seama că nu au

1. L.M. no. 79, July 15, 1984.

fost instalate cablaje telefonice. Ca atare, acestea au fost zidite în tencuială. Acum, în cazul unei defecţiuni, trebuie trase fire exterioare.

Acestea au fost o parte din „greşelile" de execuţie. Darea în folosinţă a blocului trebuia să aibă loc în vara anului 1979 şi chiar a avut loc, dar iată cum :

În ziarul *Informaţia Bucureştiului* a apărut, în jurul datei de 20 august 1979, anunţul că a doua zi va avea loc recepţia blocului, la ora 14 : 00. Cum ziarul apare după-amiaza, oamenii nu au putut să se învoiască de la serviciu pentru a doua zi, aşa că la „recepţie", din 228 de proprietari de apartamente, au fost prezenţi 12 (doisprezece). La acea dată, blocul nu era construit decât parţial : avea terminată structura de beton, iar la scara A erau construiţi pereţii până la etajul zece. Bineînţeles că, în asemenea condiţii, o recepţie nu poate avea loc. Cei care au venit au întrebat cum de poate fi semnată recepţia când lucrările erau atât de rămase în urmă. Răspunsul a fost (citez) : „Acesta este ordinul partidului, ca în cinstea zilei de 23 august 1979, când s-au împlinit 35 de ani de la Eliberare, să aibă loc această recepţie", recepţie care a şi avut loc atunci, dar primii locatari nu s-au putut muta decât un an mai târziu. Până în primăvara anului 1981 nu s-au făcut racordările la curent electric şi gaze, ceea ce a obligat pe primii locatari ai noului bloc să petreacă o iarnă în frig şi întuneric.

Care este situaţia actuală? Subsolul este inundat din mai multe motive: nivelul subsolului este mai jos decât cel al sistemului de canalizare, apa de canalizare scurgându-se în subsol ; nu există posibilităţi de scurgere a apei din subsol pentru că această parte a clădirii nu a fost prevăzută cu astfel de posibilităţi. S-au făcut reclamaţii în această problemă la şeful serviciului de producţie al grupului de şantiere 7, care a spus că vina este a proiectantului, iar la întrebarea : „De ce nu este tras la răspundere? ", răspunsul a fost (citez) : „Du-te după proiectant în San Francisco şi trage-l la răspundere".

Datorită umezelii, pereţii subsolului sunt crăpaţi. Constructorul spune că aceasta nu diminuează rezistenţa clădirii, dar în 1982, când s-a propus străpungerea unor pereţi din subsol pentru a instala cablaje electrice, ICVL-ul s-a opus, spunând că astfel se subminează rezistenţa blocului. Ţin să precizez că subsolul este lipsit de lumină electrică, iar această parte a blocului este denumită în proiect „adăpost antiaerian".

Mai sunt şi alte probleme. Ţevile de canalizare, apă rece sunt de plastic. Acest lucru n-ar deranja dacă ţevile nu ar fi lipite pe la îmbinări cu un lipici de proastă calitate care a cedat, apa infiltrându-se în pereţi. La reclamaţii s-a răspuns (citez) : „...acesta este lipiciul pe care ni-l dă partidul. Dacă nu-ţi place, reclamă-mă mai sus, dar o să ţi se deschidă dosar şi o să ai tinicheaua legată de coadă toată viaţa".

Aceasta este situaţia prezentă. Care este scopul acestei scrisori? Toate reclamaţiile făcute în ţară ajungeau în mâna celor care au cauzat actuala stare de lucruri. De aceea, locatarii solicită o anchetă la care să participe oameni competenţi şi organe de conducere din minister, care să constate pagubele şi să-i oblige pe cei vinovaţi să le remedieze.

Vă mulţumesc foarte mult pentru ajutorul acordat în această problemă şi sper ca acest ajutor să fie de folos.

„Un grup de femei tinere", Bucureşti, iunie 1984, difuzat la 22 iulie 1984[1]

Stimată tovarăşă Elena Ceauşescu,

A cui a fost ideea ca noi, femeile tinere, să ne supunem unui control periodic, pentru a se constata dacă suntem însărcinate şi să fim înregistrate?

Am ajuns şi noi, femeile, să fim înregistrate ca vitele, pentru ca „Cel mai iubit fiu al poporului" să ştie câţi copii vor veni pe lume după nouă luni? Mai există vreo ţară unde femeile să fie umilite în halul acesta?

Nu vrem să credem că, dacă pe vremea când şi dvs. eraţi tânără, ar fi venit cineva cu o astfel de idee, n-aţi fi protestat.

Bineînţeles că suntem împotriva avorturilor, când sarcina e înaintată, acest lucru fiind considerat o crimă, dar nu ne puteţi obliga să aducem pe lume copii atunci când nu avem condiţii pentru a-i creşte în mod civilizat şi când nu dorim să avem copii.

Mai trebuie să ştiţi că nu toate femeile îşi doresc copii.

Au început deja condamnările la închisoare pentru moaşele care se ocupă cu avorturile şi pentru femeile care le solicită ajutorul.

Ştim că, în general, în toate ţările avorturile sunt interzise, dar la farmacii găseşti tablete pentru a împiedica sarcina.

Aşa cum astfel de tablete se găsesc şi în URSS, Ungaria, de ce să nu se găsească şi la noi?

---

1. L.M. no. 80, July 22, 1984.

Dacă nu se va reveni asupra acestei obligaţii, vom face apel la femeile tinere din întreaga lume, rugându-le să protesteze împotriva acestei obligaţii inumane şi umilitoare.

„Un fost ilegalist de partid", iulie 1984, difuzată la 5 august 1984[1]

Dlui Nicolae Ceauşescu,
Dnei Elena Ceauşescu,

Fiindcă de la cele trei scrisori anterioare difuzate la acest post de radio încă nu aţi luat măsuri de îndreptare a cumplitei sărăcii în care aţi adus ţara, mă adresez din nou pe această cale, fiind convins că, dacă Securitatea nu îndrăzneşte să vă aducă la cunoştinţă, printre rudele sau prietenii cei mai intimi se va găsi totuşi un confident să vă ducă la cunoştinţă câte ceva despre conţinutul ei!

Sunt acelaşi fost ilegalist al partidului, de mult exclus din partid, pentru că am îndrăznit să aplic arma criticii şi autocriticii la adresa dvs. Fiindcă am rămas cu pregătirea elementară a celor patru clase primare şi nu am putut ajunge la Academia politică înfiinţată de partid, ca să nu mai spun că eu nu am la dispoziţie consilieri să-mi redacteze scrisorile, cer scuze ascultătorilor pentru simplitatea exprimării.

Voi începe cu marea durere a cârmaciului, nerealizarea planurilor anuale, în primul rând din cauza nerealizării unei productivităţi asemănătoare celor din statele capitaliste.

Domnule Ceauşescu, să ne reamintim primele lecţii de marxism pe care ni le preda secretarul de celulă Sandu Constantin, când eram amândoi membrii aceleiaşi celule şi când ne arăta prin exemple concrete cum îşi însuşesc capitaliştii o parte din munca proletariatului, pe care nu o plătesc, denumită *plusvaloare a muncii*.

Aşa a fost şi aşa este şi astăzi, căci pe această cale se îmbogăţesc capitaliştii exploatatori. Dar în ţară la noi, statul nostru socialist, care este unicul capitalist, nu-şi însuşeşte o plusvaloare asemănătoare statelor capitaliste?

Să vedem din câteva exemple concrete. Un muncitor calificat (zidar, strungar, şofer etc.) câştigă în medie 2.500-3.000 de lei pe lună, în funcţie de munca depusă, specializarea ei, vechimea în muncă etc.

---

1. L.M. no. 82, August 5, 1984.

În RFG, Elveţia etc., acelaşi muncitor calificat câştigă, în medie, tot 2.500--3.000 de mărci sau franci elveţieni, numai că monedele lor au o valoare de cinci-şase ori mai mare, evident la cursul oficial.

Deci, concret, cu toată însuşirea plusvalorii în ţările capitaliste, cu retribuţia primită, muncitorii cumpără, de exemplu : un automobil modest cu salariul pe câteva luni ; pot cumpăra un mic apartament (2-3 camere), complet mobilat, cu salariul maxim pe un an.

În RSR, acelaşi muncitor trebuie să muncească doi-trei ani pentru a-şi putea cumpăra o Dacie sau un mic apartament, cu salariul pe patru-şase ani.

Iar la hrana zilnică – deşi o importă în bună parte de la noi –, iată câteva exemple : un kg de zahăr costă 1,75 mărci sau 1,65 franci elveţieni, deci muncitorii citaţi mai sus pot cumpăra cca 1.800 kg de zahăr pe lună cu salariile lor. La noi, un kg de zahăr costă 14 lei, deci, dacă s-ar găsi, ar putea cumpăra maximum 200 kg, adică de peste nouă ori mai puţin ca în ţările capitaliste. La un kg de carne, preţul variază de la 5 la 10 mărci, în funcţie de calitate (foarte bună, doar de la noi o cumpără). Deci, cu salariul lui, muncitorul poate cumpăra aproximativ 400 kg de carne lunar. La noi, carnea costă între 37 şi 80 de lei. Deci muncitorul nostru n-ar putea cumpăra decât aprox. 50-60 de kg de carne (dacă s-ar găsi). Aceasta înseamnă că puterea de cumpărare la noi este mai mică de şase-şapte ori. Puiul de găină, fără gheare, cioc şi pipotă plină, se vinde între 3,80-6 mărci/kg. Deci, muncitorul străin poate cumpăra cca 600 kg de pui pe lună. Dar, la noi, puiul se vinde cu cioc, gheare şi pipotă necurăţată şi se vinde cu 27 de lei/kg – dar după o aşteptare la coadă de 8-10 ore. Deci, muncitorii noştri pot cumpăra cca 100 kg de pui, deci de şase ori mai puţin. Diferenţa de la 600 kg de pui la 100 kg de pui arată puterea de cumpărare la noi, care este de 6 ori mai mică la alimentele strict necesare.

Alt exemplu : benzina. Costul ei este de cca 1,20-1,40 mărci/litru. Deci cu salariul lui de 2.500-3.000 de mărci, muncitorul poate cumpăra 2.000 de litri pe lună, deşi aceste ţări nu au petrol şi-l importă. La noi, deşi producem peste 12 milioane tone pe an, benzina costă între 8 şi 9 lei litrul. Deci, acelaşi muncitor calificat, în ţara noastră producătoare de petrol, nu poate cumpăra cu salariul lui de cca 3.000 de lei decât ceva peste 300 de litri. Aici comparaţia este şi mai rea : de la 2.000 litri la 300 litri, este clar că muncitorul român poate cumpăra de zece ori mai puţin ca acelaşi muncitor din RFG.

Din exemplele de mai sus, care ar putea fi înzecite cu altele, se naşte fireasca întrebare : de ce aceeaşi muncă depusă de proletar nu este retribuită în aceeaşi măsură ca la capitalişti ? De ce statul nostru socialist fură o plusvaloare a muncii

proletariatului de peste cinci ori mai mare decât plusvaloarea muncii însuşită de capitalişti ?

Unde este legea fundamentală a sistemului economic socialist : „îmbunătăţirea din ce în ce mai mult a nivelului de trai al oamenilor muncii" ?

Proletariatul de astăzi, iluminat de partid asupra exploatării capitaliste, nu mai poate suporta această exploatare nemiloasă a muncii şi de aceea nu depune eforturi reale pentru realizarea unei productivităţi asemănătoare celei din ţările capitaliste. Astfel, muncitorul nostru, conştient de retribuţia de mizerie, mai dă o falsă impresie de elan în muncă, apoi, fumând în timpul lucrului, făcându-şi chiar şi o cafea, părăsind adesea locul de muncă când află că, afară, la alimentara vecină, se distribuie carne, unt, lapte sau alimente deficitare. Şefii lor nu au ce face, fiindcă şi ei şi muncitorii au şi copii acasă care trebuie hrăniţi. Inutile sunt ameninţările, sistemele sofisticate de îndeplinire a normelor, reducerile din salariu etc.

Să ştie fostul meu coleg de celulă că acelaşi muncitor român, care munceşte în ţările capitaliste, realizează productivitatea impusă de patron la fel ca muncitorii acelor ţări fiindcă primesc salarii (aşa cum am arătat mai sus) de peste cinci ori mai mari ca cele de la noi sau, spus mai concret, cu o plusvaloare a muncii ce şi-o însuşeşte capitalismul mai mică de cel puţin cinci ori ca în RSR.

Ce face statul nostru cu reţinerea enormei plusvalori, reţinută forţat, din munca a milioane de muncitori ? Construieşte o industrie grea şi multilateral dezvoltată care produce în majoritatea ei produse necompetitive, refuzate chiar de către ţări-surori, din lagărul socialist.

Am să dau un singur exemplu concret : cele trei cargouri româneşti încărcate cu zeci de mii de tone de burlane pentru foraj (tuburi de oţel) destinate RP China, care au fost refuzate la import fiindcă nu îndeplineau normele tehnice internaţionale ; ca urmare, toate cargourile au făcut cale întoarsă cu produsele necompetitive refuzate, repet, chiar de ţara-soră a orânduirii socialiste.

Dar numai în industria multilateral dezvoltată s-a consumat enorma plusvaloare a muncii însuşită de partid de la proletariatul ţării ? Dar vizitele miilor de oaspeţi, care sunt invitaţi de peste mări şi ţări şi pe care le suportă statul nostru ? Dar ajutoarele materiale cu care pleacă apoi acasă ?

Dar costul vizitelor numeroase („istorice") în aproape toate ţările lumii pe care le face preşedintele cu familia şi rudele apropiate ce deţin funcţii înalte în partid sau în administraţie nu se suportă tot din munca neplătită a celor ce trudesc în toate domeniile de activitate ? Dar blănurile extrem de scumpe pe care le etalează soţia preşedintelui în faţa reginelor autentice, din retribuţia sa au fost

plătite ? Dar dolarii pierduţi la jocurile de noroc de odraslă, tot din retribuţia lui au fost pierduţi ?

În toate vizitele de lucru pe care le faceţi în ţară sunteţi primit cu pâine caldă împletită, şi nu pâinea neagră şi veche ce se vinde poporului. Se mobilizează zeci de mii de cetăţeni, muncitori ce sunt scoşi din producţie pentru repetiţii, şi apoi pentru spectacolul vizitei, pierzându-se astfel milioane de ore din producţie, care contribuie la rândul lor la nerealizarea productivităţii, la care aspiră *faraonul atotputernic*. Da !, aşa dispuneau faraonii cu mii de ani în urmă de vieţile sclavilor lor.

Vreţi să fim primii pe glob cu privire la producţia de oţel ; ordonaţi să se construiască noi combinate, ca cele de la Târgovişte sau Călăraşi, inutile, fiindcă nu avem nevoie de atâtea milioane de tone, iar pe piaţa mondială produsele nu sunt competitive. Ce să mai amintesc că materiile prime nu le avem, ci în mare parte le importăm pe valută forte. Însă, realizăm o producţie pe cap de locuitor nemaiîntâlnită în trecut ! Dar oare această majorare a producţiei a dus şi la majorarea nivelului de trai al oamenilor muncii ? Exact invers : niciodată n-au fost atâtea lipsuri în hrana poporului ca sub conducătorul-faraon ce ne duce ţara de râpă.

Ce sunt vizitele de lucru în care sunteţi primiţi cu onoruri, flori, fanfară militară, grupuri de pionieri etc. etc., decât propagandă deşănţată, inutilă, pentru preamărirea familiei domnitoare ? Vreţi să înmulţiţi neamul românesc şi imediat daţi ordin ca fiecare soţie să aibă trei-patru copii. Oare copiii dvs. au câte trei-patru copii ? Dar toţi membrii din CC, Consiliul de Stat etc. au toţi câte trei-patru copii ? Unde-s principialitatea şi egalitatea ?

Vreţi să rămâneţi nemuritor : aţi dat ordin şi se execută dărâmarea unor cartiere întregi pentru construirea urgentă a Centrului Civic şi Administrativ, cu bulevardul Victoriei Socialismului pe care doriţi să defilaţi sau să vă plimbaţi chiar în acest cincinal.

Păcat de miile de construcţii, unele recent construite !

La 24 ianuarie a.c. ne-aţi redat din nou filmul cu viaţa domnitorului Alexandru Ioan Cuza, sub a cărui domnie s-au unificat Ţara Românească şi Moldova.

Tot în acest film, milioane de români au văzut cum domnul Cuza mergea în mijlocul poporului pentru a-i afla păsurile şi, mai ales, cum primea în audienţă pe cei năpăstuiţi, în frunte cu ţăranul Moş Ion Roată.

Tot aşa procedează conducătorul actual al statului nostru, Nicolae Ceauşescu, ca şi Domnul Cuza ?

Oare aţi mers vreodată în mijlocul poporului fără o puternică pază de securişti şi miliţieni ? Dar doamna Ceauşescu, mai ştie cum arată o piaţă de alimente sau

o alimentară? Aş da exemplul primului-ministru al Angliei, dna Thatcher, care-şi face singură aprovizionarea din magazine sau piaţă.

Oare cârmaciul ţării a primit în audienţă vreun român obidit, să-i asculte păsul? Nimeni n-a văzut aşa ceva niciodată la televizor în cei 19 ani-lumină de când domniţi şi asupriţi poporul ca un rege tiranic.

De ce vă comparaţi cu respectatul domn Alexandru Ioan Cuza? Nu numai Cuza, dar şi foştii regi ai ţării primeau în audienţă pe cetăţenii ţării şi, la diversele sărbători naţionale, se puteau apropia de tribuna regală cu o plângere în mână, plângeri pe care foştii regi le primeau pe loc.

Azi, regele nostru comunist Nicolae Ceauşescu de ce nu primeşte şi el plângerile oamenilor muncii năpăstuiţi? De ce Securitatea nu permite nicio apropiere de tribuna în care vă aflaţi? Ba, ceva mai rău, cetăţenii sunt arestaţi pe loc, cu plângeri cu tot.

[...]

Am lăsat intenţionat la urmă politica externă pe care o propagaţi cu atâta asiduitate. Sper că nu aţi uitat că aţi fost educat personal de Gheorghiu-Dej, care a inaugurat aşa-zisa politică de independenţă a ţării. Nu este frumos că numele lui nu-l mai amintiţi nici cu ocazia aniversării datelor de naştere sau la moartea dascălului dvs.

Afirmaţi că sunteţi un luptător neînfricat şi în toate discursurile-fluvii daţi sfaturi chiar şi marilor şefi de state: Reagan, Brejnev etc.; ce să facă cu rachetele lor instalate în Europa. Recent, Cernenko[1] şi Gromîko[2] au declarat că cine încearcă să le dea sfaturi îi face să zâmbească. Deci, atenţie la ironie!

Dej s-a prezentat ca cel mai neînfricat fiu al poporului, dar a reuşit să-l convingă pe Hruşciov[3] să-şi retragă armatele din ţara noastră, fiind astfel unicul şef de stat din lagărul socialist care a reuşit în această acţiune destul de importantă.

Am convingerea că, dacă ar mai fi trăit, ar fi reuşit şi retrocedarea Nordului Bucovinei, teritoriu ce nu a aparţinut niciodată Rusiei. Nu ar fi fost prea greu pentru Dej, dacă ne gândim că, din 1940, ocuparea acestor teritorii reprezintă o dobândă neîndestulătoare pentru cei 22 de ani cât a stat Basarabia-mumă alipită de patria-mumă. De ce nu depui eforturi susţinute pentru realizarea acestei măreţe înfăptuiri? Atunci ai rămâne în istorie ca un adevărat conducător neînfricat.

1. Constantin Ustinovici Cernenko a fost Secretar General al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice între februarie 1984 şi martie 1985, când a decedat.
2. Andrei Gromîko, ministru de Externe al Uniunii Sovietice din 1957 până în 1985.
3. Nikita.

E greu să cred că vei încerca o asemenea acţiune, în adevăr demnă de cel mai neînfricat fiu al poporului nostru. Dar, până la această improbabilă acţiune, ar fi bine să iei o măsură pe plan naţional, care ar da satisfacţii celor 22 de milioane de cetăţeni, şi anume :

Desfiinţarea gospodăriei de partid şi a anexelor sale judeţene şi închiderea magazinelor cu circuit închis care alimentează fără griji burghezia proletară – în frunte cu Comitetul Central, Consiliul de Stat, organele locale ale puterii de Stat, miniştrii, activiştii de partid etc.

Când soţiile acestora vor merge în pieţe şi magazine pentru aprovizionări şi vor constata sărăcia în care am ajuns, sigur că se vor lua măsuri la remedierea actualei stări de lucruri, şi atunci vom fi cu toţii egali, cel puţin în faţa foametei ce s-a instalat din cauza superiorităţii sistemului economic socialist.

Eliminaţi milioanele de ore ce se pierd zilnic la cozile necunoscute de capitalişti şi poporul vă va aclama cu sinceritate, şi nu cu aplauze obligatorii la apăsarea butonului de regie, al aplauzelor difuzate prin uriaşele megafoane.

Astăzi, poporul vă urăşte de moarte fiindcă aţi uitat de unde aţi plecat şi, foarte şiret, încetul cu încetul, v-aţi asumat toate înaltele funcţii în stat, devenind un rege comunist absolutist. Un faraon care face ce vrea cu sclavii lui, reduşi la tăcere de armate întregi de securişti, miliţieni şi informatori.

Trăiască România ! Jos cu tirania !

„Un grup de marinari români", [august] 1984, difuzată la 2 septembrie 1984[1]

Postului de radio Europa Liberă,

Suntem un grup de marinari care vrem să facem cunoscute unele aspecte pe care conducerea noastră de la direcţia NAVROM Constanţa caută să le pună în aplicare, şi anume : s-au mai făcut cunoscute la postul dvs. de radio Europa Liberă multe greutăţi pe care le întâmpinăm noi, marinarii de pe Dunăre, referitor la diurna pe care o primim zilnic, la nivelul de viaţă, la alimentaţie. De aceea vă rugăm să citiţi această scrisoare. Poate va ajunge şi la urechea tovarăşului Ceauşescu şi va lua noi măsuri.

1. L.M. no. 86, September 2, 1984.

Ştim cu toţii că traiul s-a scumpit în toate ţările, iar toate ţările dunărene au mărit şi diurna în raport cu cheltuielile de trai ale ţării respective. De exemplu, noi, când călătorim în zona iugoslavă, primim 13 dinari pe zi, pe când cehii, maghiarii, bulgarii, ruşii, nemţii, primesc actualmente 480 de dinari pe zi. Vă puteţi da seama cât de mult s-a scumpit viaţa, dar s-a mărit şi diurna, pe când la noi nu. O pâine costă la sârbi 29 de dinari şi noi primim 13. Când navigăm prin Ungaria, primim 16 forinţi, la cehi primim 14 coroane, la nemţi două mărci, pe când o pâine costă două mărci şi cincizeci. Oare cum îşi închipuie tov. Ceauşescu că putem trăi noi cu atât de puţini bani? Ţinem să vă mai informăm că, după ce primim şi aşa bani puţini, ni s-a mai tăiat şi din indemnizaţia de străinătate. Asta au făcut-o directorul şi şeful contabil de la direcţia Giurgiu, dar fără niciun decret dat de tov. Ceauşescu, ci din proprie iniţiativă. Au folosit articolul 135, dar acest articol prevede programarea convoaielor şi orele de marş. Reducerea indemnizaţiei cred că este ceva pe care tov. Ceauşescu nu o ştie şi de aceea vă scriem la Europa Liberă, să audă şi dânsul.

A doua problemă la noi în ţară este cea alimentară, se ştie. Cu alimentaţia stăm cel mai rău dintre toate ţările socialiste, mai ales cu carnea şi făina nici să nu mai discutăm, fiindcă s-a tăiat raţia definitiv. Cu noi este o mare problemă, mai ales când ieşim din ţară la Moldoviţa Veche, unde nu poţi lua nimic. După 40 de ani de socialism am ajuns din nou la tichet. În primăvara anului curent, la Turnu Severin s-a ţinut o şedinţă la care s-au făcut anumite propuneri referitoare la noi, marinarii. De exemplu, şeful partidului de la Moldova Veche a propus să se facă o alimentară unde să ne putem aproviziona numai noi, marinarii. La această propunere s-a ridicat un tovarăş de la minister, care participase la această şedinţă, şi i-a spus că dânsul să se intereseze de producţie, şi nu de aprovizionarea marinarilor, exprimându-se cam în felul acesta: „Dă-i încolo de contrabandişti".

Noi înţelegem că or fi unii care fac contrabandă, dar nu trebuie să-i amestecăm pe toţi în aceeaşi oală. Ne pare foarte rău că nu i-am reţinut numele acelui tovarăş de la minister. Ce le pasă acestor oameni, care au salarii colosale, pe când noi, dintr-un salariu de 1.800 de lei, nu putem trăi ca aceia care au 7.000-8.000 de lei şi au magazine la care numai dânşii au acces; un kg de carne costă 70 de lei şi nici nu o găseşti. Noi, marinarii, trebuie să ne mulţumim cu ce găsim. De aceea vă rugăm să daţi citire acestei scrisori, ca să se afle ce viaţă ducem noi, marinarii români de pe Dunăre. Sunt foarte multe de arătat, dar rămâne să le redăm cu altă ocazie.

„Un grup de şoferi români, <VOLAN>", [vara] 1984, difuzată la 2 septembrie 1984[1]

Stimaţi domni de la postul de radio Europa Liberă,

Suntem un grup de şoferi din România şi dorim să transmitem prin intermediul postului dvs. o scrisoare către Majestatea sa Ceauşescu I.

Noi, şoferii, ştim şi cunoaştem cel mai bine voinţa şi părerile cetăţeanului român fiindcă străbatem ţara în lung şi în lat şi avem contacte cu toţi locuitorii ţării, începând de la sclavii români şi până la activiştii de partid şi securişti. Nu dorim să ne demascăm, că ştiţi bine ce urmează dacă cădem pe mâna SS-iştilor români. Ne dăm doar pseudonimul, „VOLAN". Noi admirăm munca şi devotamentul dvs. şi vă dorim multă sănătate ca să puteţi continua toate activităţile în slujba poporului român împotriva corupţiei, nedreptăţii şi tiraniei ce există în România şi, totodată, vă dorim multă putere de muncă în continuare. Şi acum urmează scrisoarea :

Către Majestatea sa Ceauşescu întâi, primul turist al României,

Credem că simţiţi o mare satisfacţie pentru titlul pe care vi l-am dat. Suntem un grup de şoferi din RSR şi vă putem asigura că, în această scrisoare, reprezentăm vocea şi glasul poporului asuprit, batjocorit şi sacrificat pentru partid şi pentru familia dvs. Noi, şoferii, suntem peste tot acolo unde trebuie şi unde nu trebuie. Noi transportăm bunurile pentru privilegiaţi ce nu pot fi găsite şi pentru omul de rând, noi transportăm şi pe arestaţii care, vinovaţi sau nevinovaţi, sunt aruncaţi în închisoare.

Iar dvs., domnule Ceauşescu, aţi uitat neamul din care proveniţi şi sacrificaţi poporul. Epoca Ceauşescu nu a adus nimic bun pentru muncitorii de rând, cu foamete, întuneric, frig, necazuri, batjocuri, represiune. Domnule Ceauşescu, credeţi că poporul vă iubeşte şi stă alături de dvs. ? Dacă credeţi asta, greşiţi amarnic.

Vă dăm un sfat. În cursul vizitelor pe care le efectuaţi aproape zilnic (bineînţeles, când nu sunteţi în vizită în străinătate), la diferite obiective industriale şi agricole, să mai staţi de vorbă şi cu cetăţeanul de rând, nu numai cu căţeii dvs., altfel consumaţi inutil carburant cu elicopterul prezidenţial. Dacă vreţi să fiţi un conducător iubit, să faceţi vizite prin surprindere. Credeţi că în popor mai există patriotism ? Când nici bucăţica de teren unde stă casa noastră nu mai e a noastră ? Pentru asta au vărsat atâta sânge strămoşii noştri, ca familia domnitoare

1. L.M. no. 86, September 2, 1984.

să trăiască bine şi 22 de milioane de români să trăiască în cea mai mare mizerie din Europa, iar cele mai elementare drepturi ale omului să fie călcate în picioare? Aceasta se numeşte etică socialistă?

Ce rost mai are cultul personalităţii? De ce atâta propagandă cu creşterea de 5% a salariului, iar la creşterea de 100% din preţuri tăceţi din gură?... Aţi împins ţara în mare mizerie. Credeţi că, cu indicaţii preţioase, cu teroare şi cu decrete scoateţi ţara din mizerie şi foamete?

De ce nu lăsaţi să călătorească şi românul liber, ca şi alte popoare? Vă e frică să nu vedem cum trăiesc alte popoare, nu? Din ţara noastră lăsaţi să plece omul fără nicio valută în alte ţări în vizită. Credeţi că, prin aceasta, ridicăm prestigiul ţării? Din contră, în toate ţările unde am umblat, sunteţi criticat pentru aceasta. Am putut afla că nici în alte ţări nu cade nimic din cer, trebuie muncit, dar se găsesc de toate, nu ca la noi în România. În alte ţări nu trebuie muncit 10-12 sau chiar 14 ore de către şoferi şi şapte zile pe săptămână. Acolo, şoferii lucrează cinci zile câte opt ore, şi totuşi câştigă mult mai bine ca noi şi în condiţii civilizate. Nu stau nicăieri cu maşinile blocate din cauza lipsei de carburanţi şi lubrifianţi, ca în România. Alimentele, benzina nu sunt raţionalizate, se găsesc de toate şi chiar de bună calitate, maşinile particulare pot circula în toate duminicile, nu ca la noi, unde primim 20-40 de litri de benzină pe lună şi nu avem voie să le folosim când vrem.

Domnule Ceauşescu, pentru toate astea sunteţi direct răspunzător. Pentru cetăţeanul de rând nu se poate asigura oficial 100 de dolari să călătorească, dar prinţul Nicu Ceauşescu poate să piardă la poker sume mari de dolari în SUA. Domnule Ceauşescu, puteţi vedea că poporul român ştie toate nedreptăţile ce se întâmplă în România şi doreşte să puneţi capăt corupţiei, tiraniei şi batjocurii. Să nu credeţi că aveţi de-a face cu nişte copii de grădiniţă. Poporul român doreşte să trăiască liber şi fără să fie urmărit de Securitate. Poporul român vrea să cumpere şi să mănânce ce vrea, nu ce oferiţi dvs. ca alimentaţie ştiinţifică. Noi nu avem nevoie să se construiască canale nerentabile, fabrici nerentabile şi centre civice şi noi să rămânem cu burţile goale şi să muncim pentru un salariu insuficient.

În speranţa că veţi lua în considerare vocea poporului, încheiem scrisoarea cu un ultim sfat. Ţineţi cont că numai în colaborare cu poporul puteţi înfăptui o viaţă mai bună în România.

Vă cerem scuze pentru greşeli şi pentru stilul urât, dar nu suntem maeştri ai scrisului, suntem maeştri ai volanului.

Lucian Ionescu[1], Algeria, [vara] 1984, difuzată la 9 septembrie 1984[2]

Stimate domnule director,

Fac parte dintr-un grup de ingineri agronomi români – 150 – care acordăm asistenţă tehnică pe linie de agricultură – cca 20 de medici veterinari şi 20 de economişti, în total 193 – pentru o perioadă de doi ani.

Contractul a început la data de 1 august 1983 şi se va termina în august 1985. Pentru munca noastră am fost recrutaţi în condiţiile Decretului 233/1974 care prevede :

- plata salariului în ţară în lei, lunar (câştigul mediu realizat pe ultimele 12 luni înaintea plecării în străinătate) ;
- diurnă lunară de 300 de dolari – bani ce se depuneau în cont personal în ţară, şi
- diurna lunară de 850 de dinari algerieni – care se plătea în Algeria pentru asigurarea hranei.

Treburile au mers destul de greu pentru că nu s-au asigurat condiţiile contractuale de ambele părţi privind cazarea şi transportul familiilor – dar plata salariului nostru s-a făcut la zi, conform celor arătate mai sus. Pentru munca noastră aici, fiecare specialist însă este remunerat cu 2.900 de dolari, bani ce-i încasează statul român – nouă, aţi văzut ce ne revine –, dar aşa am semnat contractul, aşa am venit să lucrăm.

Cu începere de la 1 iunie 1984 însă, ni s-a comunicat că situaţia s-a [schimbat], în sensul că a apărut completarea la decretul în cauză, care prevede următoarele :

1. Salariul în ţară de 2.800 de lei lunar, pentru toţi specialiştii (deci nu se ţine seamă de vechime, de pregătire, nimic).
2. Diurnă de 70 de dolari pe lună ce se va plăti în ţară, şi
3. Diurna în dinari algerieni de 1.800 de dinari lunar pentru întreţinere.

Toţi aceşti bani convertiţi revin la 700 de dolari lunar, în timp ce statului îi rămân gratis 2.200 de dolari, o altă formă de exploatare cred că nici nu se putea.

---

1. Ca şi în alte cazuri, numele expeditorului, care apare la sfârşitul scrisorii, fără dorinţa expresă de a fi difuzat, nu a fost citit din motive de protecţie.
2. L.M. no. 87, September 9, 1984.

Domnul director, vin la dvs. în numele tuturor pentru a interveni de a se reveni la vechiul decret - altfel vom părăsi Algeria majoritatea, pentru că nu se poate întreţine o familie cu 2.800 de lei în ţară, iar aici să se câştige dinari neconvertibili numai de dragul de a fi în străinătate.

În aceste condiţii, nu numai că pierdem contractul, dar deja discuţiile se poartă tacit de către partea algeriană, privind forma cruntă de exploatare.

În speranţa că veţi înţelege situaţia noastră şi veţi interveni pe lângă partea română să anuleze aplicarea decretului nou, vă mulţumesc în numele tuturor şi sper să auzim intervenţia dvs. la „Actualitatea românească" abia la ora 9 : 30 seara - respectiv 11 : 30 la ora dvs. - audiţie destul de redusă, dar foarte convingătoare.

Vă mulţumesc.

Preoţi Viorel Dumitrescu şi Liviu Negoiţă, New York, [vara] 1984, difuzată la 15 septembrie 1984[1]

Ce se întâmplă cu preotul ortodox Vinchici Ionel?

Preotul Vinchici Ionel a fost „depus din treaptă" în august 1982, din motive tendenţioase şi arbitrare, deoarece s-a făcut promotor şi apărător al drepturilor religioase în România socialistă. Părintele Vinchici este născut la 20 noiembrie 1950 în Hisiaş, judeţul Timiş, este căsătorit cu Elena Vinchici, căsătorie din care au rezultat doi copii, Ramona şi Florin.

A funcţionat ca preot unsprezece ani, în parohia judeţului Timiş. Dovedind înclinaţii deosebite pentru viaţa religioasă, tânărul Ionel termină seminarul Teologic din Caransebeş în urmă cu aproape 14 ani şi este hirotonisit preot pe seama parohiei Pancova, judeţul Timiş, România.

Fiind în aceeaşi episcopie cu preotul Viorel Dumitrescu, devine prieten bun cu acesta încă din 1976 şi are ocazia să cunoască toată activitatea acestuia privind respectarea drepturilor omului, înscrise şi în Constituţia RS România.

În acest fel, părintele Vinchici va adera la această activitate disidentă şi evanghelică a prietenului său, conştient de faptul că România socialistă încalcă drepturile religioase ale poporului român şi persecută creştinii prin fel de fel de metode (bătăi, internări în spitale neuropsihiatrice, amenzi foarte mari, închisoare).

1. H.R. no. 86, September 15, 1984.

Sistemul antiteist din România acceptă totuşi un formalism religios de suprafaţă compatibil cu ideologia comunistă şi acceptat de ierarhia Bisericii Ortodoxe Române, supusă. În 1980, în august, într-o şedinţa de „orientare" cu preoţii din Mitropolia Banatului, preotul Viorel Dumitrescu cere eliberarea din închisoare a preotului-martir Gheorghe Calciu-Dumitreasa, explicând tuturor că acesta este nevinovat şi deci trebuie eliberat de urgenţă.

Această atitudine a părintelui Viorel Dumitrescu constituie primul protest public schiţat în rândul preoţimii ortodoxe române din ţară. La câteva săptămâni, într-o altă conferinţă, preoţii Ionel Vinchici şi Ambrus Cernat din Crivina de Jos (tot districtul Banatului) cer public următoarele:

a) încetarea persecuţiei religioase duse împotriva prietenului lor, preotul Dumitrescu, apărător al Părintelui Calciu;
b) aderă şi ei la această mişcare religioasă, iniţiată în oraşul Lugoj de preotul Viorel Dumitrescu, pentru încetarea tuturor persecuţiilor religioase şi eliberarea preotului martir Gheorghe Calciu.

Sunt şi ei ameninţaţi cu excluderea din preoţie şi Biserică, întocmai ca şi preotul Viorel. La Reşiţa (Mitropolia Banatului), preotul Liviu Negoiţă, prieten bun cu preotul Dumitrescu, cere şi el încetarea persecuţiei acestuia din urmă şi eliberarea preotului martir Gheorghe Calciu-Dumitreasa. Însă şi el va suferi ameninţări şi anchete din partea Securităţii, întocmai ca şi ceilalţi preoţi, sus-amintiţi. Este somat să-şi revizuiască atitudinea revendicativă, de altfel normală, dar nu pe placul autorităţilor superioare bisericeşti şi ale statului.

În aprilie 1981 apare pentru prima dată memoriul „Mărturisire de Credinţă" alcătuit de preotul Liviu Negoiţă şi trimis patriarhului Bisericii Ortodoxe Române Justin Moisescu, semnat şi de preoţii Viorel Dumitrescu şi Ambrus Cernat.

Este primul document revendicativ şi contestatar împotriva abuzurilor ierarhiei bisericeşti şi a aservirii totale a autorităţii bisericeşti faţă de Stat.

Cu regret trebuie să spunem că patriarhul Bisericii Ortodoxe Române nu răspunde preoţilor semnatari ai documentului „Mărturisire de credinţă" şi astfel, eschivându-se, organele de Securitate preiau cazul celor cinci preoţi.

În toamna lui 1981, documentul „Mărturisire de credinţă" este transmis şi la postul de radio Europa Liberă, semnat de preoţii Liviu Negoiţă, Viorel Dumitrescu, Ambrus Cernat, Ionel Vinchici şi Cornel Avramescu.

Documentul este semnat şi de Ioan Teodosiu, purtător de cuvânt al Asociaţiei pentru libertatea religioasă şi de credinţă (ALRC)[1] şi care avea strânse legături de

1. De fapt, Comitetul Creştin Român pentru Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă.

prietenie cu preoţii Viorel şi Liviu. La document aderă şi Giurgiu Gavrilă, membru al Comitetului pentru Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă. Cele mai semnificative puncte ale documentului :

1. Eliberarea preotului ortodox român Gheorghe Calciu-Dumitreasa.
2. Legalizarea Oastei Domnului în Biserica Ortodoxă Română.
3. Libertate şi legalitate pentru Biserică Unită, desfiinţată în 1948.
4. Acces la mass-media etc.

În urma acestui memoriu difuzat la postul de radio Europa Liberă, preoţii Liviu Negoiţă şi Vinchici Ionel sunt excluşi din viaţa bisericească. Primul la data de 10 ianuarie 1982 şi Ionel Vinchici la 8 august 1982. Preotul Viorel Dumitrescu este exclus din preoţie încă de la 1 iulie 1981, fiindcă a îndrăznit să ceară în mod public eliberarea preotului Calciu şi legalizarea Oastei Domnului în cadrul Bisericii Ortodoxe române.

În noiembrie 1981, după difuzarea documentului „Mărturisire de credinţă", cât şi alte evenimente petrecute înaintea lui 1981, preoţii Viorel Dumitrescu şi Liviu Negoiţă suferă la Securitatea statului din Judeţul Timiş - Banat bătăi crunte. Acelaşi regim de terorizare, la câteva săptămâni după, preotul Viorel îl suferă la Lugoj, împreună cu preotul Ambrus Cernat, când sunt arestaţi de pe stradă de ofiţerul de Securitate Teoader Vid şi bătuţi cu bastoane de cauciuc şi pumni la plex.

Cu prilejul acestor bătăi, preoţilor Liviu şi Viorel li s-au scos şi dinţii.

Actualmente, preotul Ionel Vinchici locuieşte cu familia într-o colonie de ţigani în strada Caransebeşului nr. 3, Lugoj. Ca muncitor necalificat la o întreprindere textilă câştigă circa 1.000 de lei pe lună, din care suportă următoarele cheltuieli :

- chiria plătită la ţigani : 300 de lei ;
- curentul - combustibil, încălzire, hrana copiilor etc.

Pot patru persoane să trăiască cu un asemenea salariu de mizerie ? Trist, dar adevărat. Cu toate că lucrează ca muncitor, preotului Vinchici nu i s-a permis o viză pentru oraşul Lugoj şi deci nu are drept la cartele pentru hrana copiilor. Credem că protopopul Ioan Tigriş se poate mândri pentru tot ce a realizat cu privire la alungarea preotului Vinchici (aşa cum a făcut-o şi altă dată cu preotul Dumitrescu, alungat din preoţie) să trăiască într-o mizerie cruntă cu familia. Părintele şi-a depus actele de plecare definitivă din ţară în SUA încă la sfârşitul anului 1982.

Cerem pentru preotul Vinchici şi familia lui, Statului român, aprobarea actelor necesare, în vederea emigrării în SUA.

Cerem de asemenea tuturor organizaţiilor internaţionale preocupate cu respectarea Drepturilor omului să înregistreze cazurile preoţilor Ionel Vinchici şi Ştefan Gavrilă şi să intervină în mod corespunzător la soluţionarea situaţiei preoţilor persecutaţi.

Cornel Sabou, Traiskirchen, Austria, [început de septembrie] 1984, difuzată la 16 septembrie 1984[1]

Stimate domnule director,

În urmă cu două luni, când am simţit cu adevărat că nu mai suport asupririle din ţară, am recurs la ceea ce mulţi nefericiţi din ţară ar face dacă speranţa într-o viitoare îmbunătăţire a situaţiei nu i-ar determina să mai rabde. Aflând că în preajma Belgradului ar exista un lagăr pentru refugiaţi, similar cu cele de la Latina şi Traiskirchen, şi că de acolo autorităţile facilitează emigrarea spre „lumea liberă", în 8 iulie a.c. am trecut graniţa ilegal şi m-am predat grănicerilor iugoslavi, în speranţa că cele aflate de mine anterior aveau să se realizeze.

Dus în închisoarea din Vršac, unde urma să execut o condamnare de 15 zile pentru „violarea frontierei", am fost izbit de o cu totul altă realitate.

Am găsit acolo douăzeci şi opt de români, în majoritate tineri, care, la fel ca şi mine, ajunseseră tot ilegal pe teritoriul iugoslav. După patru zile am constatat că din unsprezece persoane care îşi executaseră pedeapsa primită, şase au fost duse la Belgrad, iar cinci, predate autorităţilor din România, la Stamora-Moraviţa. Necunoscând criteriile de selecţie şi nedorind a mă întoarce la „viaţa fericită" pe care de abia o părăsisem, am optat pentru singura soluţie ce-mi rămăsese. În cea de-a cincea zi am evadat de la locul de muncă, unde fusesem dus.

Au urmat zile groaznice... fără haine, fără adăpost, fără a cunoaşte o vorbă sârbeşte şi, cel mai grav, fără nicio documentaţie de orientare, fără bani... Bruma mea de cunoştinţe în materie de geografie mi-a folosit totuşi. Sprijinit doar de voinţă şi speranţă, am străbătut pe jos peste 700 de km prin păduri, câmpii sau

1. L.M. no. 88, September 16, 1984.

ogoare, prin arşiţă, vânt sau ploaie, fără hrană în afară de ce, prin dărnicia naturii, găseam ici şi colo. Cu toate greutăţile întâmpinate, în ultima zi a lunii iulie am ajuns în Austria, unde m-am predat poliţiei. Aveam să constat ceva uluitor.

Cunoscând din ţara noastră comportamentul miliţienilor, mă aşteptasem la mustrări, vorbe aspre şi dispreţ. Spre surprinderea mea însă, am fost tratat omeneşte, vorbindu-mi-se frumos şi, lucru demn de remarcat, s-a căutat a mi se rezolva situaţia în cel mai scurt timp. Am ajuns în Traiskirchen, unde mi s-au făcut formalităţile de rigoare, documente de identitate şi primele demersuri pentru emigrarea în Statele Unite ale Americii.

Atitudinea deosebit de politicoasă şi calmă a oamenilor, rafturile încărcate ale magazinelor cu tot ceea ce îţi pofteşte inima îmi transformaseră bucuria reuşitei într-o adevărată euforie. Astfel cred se explică faptul că ceea ce eu neglijasem avea să observe ochiul vigilent al medicilor.

Din cauza vicisitudinilor întâmpinate timp de aproape o lună am slăbit şi contractat o afecţiune de plămâni. Prin grija celor competenţi, am fost trimis într-o staţiune de odihnă şi tratament, la Hochegg, în vederea restabilirii sănătăţii.

Ajuns în Austria, prima mea grijă a fost să-mi anunţ familia. După prima scrisoare am mai expediat alte trei, însă nu am certitudinea că ele au ajuns la destinaţie. Îndoielile îmi sunt confirmate de faptul că, încercând să vorbesc la telefon, mi s-a comunicat că nu se prezentase nimeni.

Cunoscând metodele celor din ţară, care m-au persecutat ani în şir pe diferite pretexte, e de aşteptat ca şi de acum înainte să mi se pună „beţe în roate" pentru a nu reuşi să iau legătura cu familia.

Din această cauză, vă rog, domnule director, să difuzaţi pe undele postului de radio Europa Liberă câteva amănunte despre mine, ca astfel să afle şi familia mea că mă aflu în Austria, asigurând-o totodată că, imediat ce voi ajunge în SUA, voi face demersurile necesare pentru a-i aduce lângă mine.

Mă numesc Cornel Sabou, am 35 de ani şi sunt originar din Baia Mare. Soţia mea Maria, împreună cu cei patru copii ai noştri, locuieşte în Baia Mare [...][1].

Se va putea lua legătura cu mine pe adresa din Traiskirchen, unde mă voi reîntoarce peste două săptămâni.

---

1. Adresa.

Nistor Rimas, invalid de război, Bucureşti, [august] 1984, difuzată la 23 septembrie 1984[1]

Domnule director,

Din nefericire, orice război aduce după sine distrugerea de bunuri şi vieţi omeneşti. Ceea ce din toate acestea nu se poate recupera sunt vieţile acelora care au rămas pe câmpurile de bătaie. Şi Dumnezeu ştie dacă au la cap o cruce. De asemenea, sacrificaţi sunt cei care au rămas mutilaţi şi schilozi pentru tot restul vieţii lor.

Pentru aceştia, viaţa este un chin şi un calvar, mai ales în ţările cu regim comunist, unde faptul de a fi invalid de război – şi dacă această invaliditate este consecinţa războiului din Răsărit – este o nelegiuire. După părerea lor, trebuia mai bine să fii dezertor ca să fii apreciat, şi nu insultat şi batjocorit cum suntem noi, invalizii.

Din acest punct de vedere, România se află printre primele ţări cu regim comunist care au aplicat cu stricteţe toate sfaturile Moscovei, fiind cea mai vitregă mamă pentru fiii ei.

Pe aceeaşi răsuflată argumentare că ţara fost distrusă de război şi trebuie refăcută s-au luat pensiile invalizilor de război timp de 15-20 de ani, mulţi dintre ei nu au putut nici până astăzi să-şi recupereze pensia. Partidul nu a găsit altă sursă din care să refacă ţara după distrugerile făcute de război decât pe spinarea invalizilor de război. Trist!

Pentru ce, domnule Ceauşescu?

Credeţi că istoria s-a oprit aici şi acum, odată cu stăpânirea vremelnică şi totalitară? Dacă aceasta vă este convingerea, atunci vă înşelaţi. S-ar putea însă întâmpla ca, atâta timp cât trăiţi dvs., să nu se schimbe nimic, dar în ceea ce priveşte planurile de viitor cu viitorii dvs. moştenitori, aici vă înşelaţi amarnic. Nu credeţi că aceşti invalizi ar merita să li se acorde mai multă grijă, mai multă consideraţie, nu aşa cum Partidul Comunist o face în toate ocaziile?

Dacă un invalid se prezintă la o instituţie pentru a-şi spune punctul de vedere în legătură cu unele măsuri arbitrare ce se iau împotriva lui, ştiţi ce i se răspunde: „Cine te-a trimis şi ce ai căutat în Rusia, că doar nu erau români acolo?”. La aceasta vă dau răspunsul: „Nici în Tatra şi nici la Budapesta şi nici chiar la Berlin nu se aflau români”.

---

1. L.M. no. 89, September 23, 1984.

Începând cu anii 1950-1951 s-au făcut severe verificări medicale de către „Comisii mixte medicale”, ai căror componenţi erau aproape toţi oamenii partidului şi unde, spre ruşinea lor, nu medicul avea calitatea de a stabili gradul de invaliditate, ci nişte incompetenţi care nu se preocupau de gradul de invaliditate, ci „dacă să i se dea sau nu pensia în continuare invalidului”. O spun aceasta şi o confirm, deoarece am avut ocazia ca unul dintre medicii care făceau mereu parte din aceste comisii medicale să-mi divulge un amănunt, şi anume, instrucţiunea: „Se vor lua pensiile invalizilor şi pe cât posibil celor de la răsărit”. Ce putea însemna oare aceasta, vă întreb şi pe dvs.? Pe procesul-verbal de clasare se menţiona „invalid de război” – fără drept la pensie sau „invaliditate nepensionabilă”. Cum adică fără pensie? Ori eşti invalid şi atunci ai acest drept, ori nu eşti invalid. De ce?, de ce?, de ce?

Şi aşa a durat ani de zile, numai că această pensioară, câştigată cu sacrificii enorme pe câmpul de luptă (nu lipsă la apel), nu se ducea la vistieria statului, ci se transforma în pensie de merit pentru foştii deţinuţi politici sau pentru aşa-zişii ilegalişti, care, după anul 1944, au apărut ca muştele după ploaie.

Domnule Ceauşescu, vă întreb, între faptele unora şi ale celorlalţi nu găsiţi nicio deosebire de merite? Ţara a fost întregită în toată istoria ei de aceşti eroi ai neamului.

După multe şi nenumărate memorii şi audienţe la toţi cei mari ai partidului şi la dvs. personal, aţi revenit aparent asupra deciziilor dvs. începând cu anul 1966, odată cu apariţia unui decret publicat discret în *Buletinul Oficial* care menţiona că invalizii de război cărora li s-au luat pensiile pot fi revizuiţi la cererea acestora şi după aceea repuşi în drepturi. Dată fiind discreţia cu care a fost publicat decretul cu pricina – nefiind publicat în ziare ca să-l poată cunoaşte cei interesaţi –, puţini au putut afla despre existenţa lui la timp, aşa încât abia după ani de zile au putut reintra în drepturi. Numai că acest decret, ca toate celelalte, mai avea şi un adaos, şi anume că celor repuşi în drepturi li se acordă pensia retroactiv pe trei ani. Credeţi că aceasta s-a adus la cunoştinţa celor interesaţi? Nu. După alţi ani au aflat de acest amănunt, numai că cererile făcute în acest scop erau prescrise. Nu erau toate acestea făcute cu un anume scop, să-i păgubească pe cei în cauză?

După apariţia unui alt decret, prin anii 1955-1960, prin care se dădea dreptul la cumul unei categorii speciale de pensionari, şi anume foştilor deţinuţi politici sau din ilegalitate, care pe lângă pensia de merit – care se ridica la frumoasa sumă de 3.000 de lei – indiferent de anii pe care îi aveau în câmpul muncii – [aceştia] puteau cumula. Această categorie de pensionari aleşi se lăudau pe toate

drumurile de avantajele pe care le făcea partidul şi cu adevărat aşa era. Pentru care fapte, mă întreb?

Mult mai târziu, acest decret a transpirat în aşa fel încât au aflat şi invalizii acest lucru. Ei care fuseseră păgubiţi de pensie ani de zile – dar se aflau în câmpul muncii de mulţi ani – au pretins şi ei, perfect justificat, dreptul de a putea cumula. Pentru invalizi, începând cu anii 1943-1944, exista deja un decret pe baza căruia se stabilise gradul de invaliditate pentru fiecare dintre ei, inclusiv pensia ce o primeau având în acelaşi timp ani mulţi de muncă. Şi atunci a apărut în anul 1966 decretul care menţiona că „toţi invalizii care se găsesc în plată la data apariţiei legii şi au cel puţin 25 de ani în câmpul muncii au dreptul de a cumula". Legea era echitabilă, numai că i se mai adăugau obişnuitele dispoziţii suplimentare: au acest drept doar invalizii de gradul 1 şi 2 de invaliditate. Practic, date fiind stricteţea şi severitatea cu care se acorda şi se stabilea invaliditatea celui în cauză (şi de cine se stabilea), majoritatea invalizilor au rămas în gradul 3 de invaliditate. Cu această menţiune se făcea o mare nedreptate unei armate întregi de invalizi, care fie trebuiau să trăiască, după împlinirea vârstei de 60 de ani, cu o pensie nenorocită pe care le-o dădea statul, sau nu aveau deloc. Ca şi cum această categorie din urmă de invalizi nu ar fi trecut prin acelaşi foc al suferinţelor de război, spitalizare sau prizonierat.

Oare odată ce un invalid trecea prin atâtea comisii medicale, fiind chemat în fiecare an, ca şi cum peste noapte şi-ar fi putut recăpăta vederea sau capacitatea de muncă, nu ar fi putut aceste comisii, dar mai ales legiuitorul, să aibă puţin respect faţă de sacrificiile făcute de aceştia?

Când invalidul cu pensie, ajuns la vârsta de 60 de ani şi având şi 25 de ani în câmpul muncii era scos la pensie şi pe linie de serviciu, i se spunea că are dreptul de a alege între cele două pensii. Ce să facă un pensionar invalid cu o droaie de copii într-un mediu rural cu o pensie de 3-400 de lei – sau orăşeanul soldat sau ofiţer cu pensia de 600-1.300 de lei lunar, când nu se găseşte nimic şi totul se plăteşte cu suprapreţ?

Faceţi dvs., domnule preşedinte Ceauşescu, socoteala punând mâna pe un creion sau recurgeţi la un contabil expert ca să vedeţi ce pot cumpăra aceşti nenorociţi de invalizi cu pensia pe care o au şi ce pot cumpăra cei mai buni dintre buni, adică aleşii partidului, cu frumuşica pensie pe care le-o acordaţi cu atâta generozitate şi fără discriminări şi care, în plus, se bucură de toate avantajele şi privilegiile.

Acum recent, prin anul 1980, aţi dat un decret care (se zice) dă dreptul invalizilor de a fi trataţi gratuit în zone balneare sau în spitale cu medicamente gratuite. Dar uitaţi dvs. ce se întâmplă: dacă un invalid se prezintă medicului

pentru o consultaţie şi trebuie să-i acorde tratamentul gratuit, ce i se spune? Pentru luna aceasta mi s-a epuizat cota de bani pentru a vă mai putea acorda medicamentul necesar gratuit.

Alt caz : cel în drept se prezintă la casa de pensii pentru a fi trimis la una din zonele balneare după recomandarea medicului de specialitate. Răspunsul este cam acelaşi : că pentru luna în curs şi pentru următoarele două luni nu avem locuri.

Motivele acestui sistem sunt aceleaşi : ca şi în cazul medicului, toţi vor bani şi cadouri. De unde? Şi atunci, unde este avantajul pe care şi cu care se laudă partidul că l-a făcut invalizilor?

Ar trebui să vă gândiţi mai profund la această categorie de cetăţeni care, după părerea oricui, sunt cei mai merituoşi dintre toţi cetăţenii ţării.

În concluzie, invalizii de război cer cu toţii, ţării şi conducătorilor ei, să li se acorde acest drept de a cumula pensia de invaliditate cu cea de muncă, respectându-se – *ad litteram* – decretul în cauză, pentru că odată ce un invalid este recunoscut de acel decret care, începând din anii 1943-1944, îi recunoaşte această calitate şi având în plus şi 25 de ani în câmpul muncii, aplicarea întocmai a prevederilor acestui decret este perfect întemeiată pentru toţi invalizii, indiferent de gradul de invaliditate.

Nu daţi decrete pe care subalternii dvs. le pot eluda sau să dea preferenţial un loc la băi sau un medicament gratuit celor cărora vor ei să le dea.

Dacă vreţi să aveţi din partea lor totuşi un gând bun, acordaţi-le acest drept pentru care au muncit şi pe care îl merită cu prisosinţă.

„Un turist" occidental originar din România, [septembrie] 1984, difuzată la 2 octombrie 1984[1]

Impresii turistice din România

Pentru foarte multe ţări din lume, turismul a reprezentat şi reprezintă una din sursele cele mai rentabile de procurare a devizelor forte, contribuind şi la dezvoltarea unor industrii cu specific local, precum şi la valorificarea resurselor micilor gospodării particulare din zonele de interes turistic.

1. D.B. no. 451, October 2, 1984.

Acest fapt a fost sesizat iniţial şi de ultimii doi conducători ai României comuniste : Gheorghiu-Dej dezvoltând staţiunea Mamaia, iar Ceauşescu, staţiunile din nordul Mangaliei. Cu câţiva ani în urmă, frumoasele staţiuni maritime Olimp, Jupiter, Neptun şi chiar Venus erau inaccesibile turiştilor români, fiind închiriate diverselor agenţii turistice occidentale ca, de exemplu, Neckerman.

De patru-cinci ani încoace s-a observat o diminuare a numărului turiştilor occidentali, atât pe coasta românească a Mării Negre, cât şi în staţiunile montane. Astăzi, practic, o maşină cu număr nordic din Germania Federală, Franţa etc. este o raritate.

Motivele acestei stări de lucruri se pot grupa în două categorii clare, şi anume :

- o politică turistică ce a avut ca efect îndepărtarea turiştilor occidentali ;
- o atitudine de rea-voinţă ; lipsă de solicitudine faţă de turiştii occidentali a personalului implicat în deservirea acestora.

Să discutăm puţin despre prima categorie : politica economică faţă de turistul occidental poate avea la origine două izvoare care, la rândul lor, pot fi independente, dar pot şi curge în paralel ca apoi să se unească, formând râul ce a înecat turismul occidental. Astfel, poate fi dorinţa „unor factori" de a obţine în scurt timp o sumă mare de devize de la turist, ceea ce a dus la nerevenirea lui pe meleagurile româneşti şi la informarea de către cel ars a cunoştinţelor lui din ţara de origine.

Pe de altă parte, autorităţile nu văd cu ochi buni pătrunderea în ţară a unor exemple de bună stare occidentală pentru populaţia ţării oprimată economic şi moral. Exemple de dezavantaje materiale pentru turistul străin, dornic să cunoască România, sunt multe :

- Turistul este obligat să schimbe pentru fiecare zi petrecută pe teritoriul României, de fiecare persoană din maşină, 10 $, ceea ce la preţul actual plătit de statul român înseamnă cca 140 de lei. Astfel, un turist din RF Germania primeşte cam 5,12 lei pe o DM când valoarea reală, de fapt, este cuprinsă între 18-22 lei.
- Cu aceşti lei obţinuţi legal, turistul străin nu poate cumpăra benzină, trebuind să achite separat, în valută, costul taloanelor, preţul unui litru de benzină ridicându-se astfel, la 2,30-2,40 DM, în timp ce în Iugoslavia este în jur de 1,40 DM/litru, iar în Ungaria de cca 1,20 DM/litru şi aceasta în condiţiile în care cu mare greutate se găseşte benzină, deoarece pompele sunt de multe ori

închise chiar în timpul zilei sau cele deschise, nu de puţine ori, nu au nici stocul care, potrivit legii, ar trebui să-l aibă pentru străinii posesori de taloane.

- Pentru excursiile obişnuite, prin agenţii de turism, unde nu se mai percepe schimbul obligatoriu al celor 10 $ pentru o zi, leii de buzunar schimbându-se tot la acelaşi curs neconvenabil, preţurile sunt mai mari în raport cu alte ţări de interes turistic ca Spania, Iugoslavia, Bulgaria, unde, în afara preţurilor rezonabile şi a condiţiilor naturale cel puţin egale celor oferite de România, serviciile sunt impecabile. În ceea ce priveşte preţurile, aşa-zise mici, din cataloagele de turism, toate au înaintea lor prepoziţia „ab", care înseamnă „de la", putând ajunge aproape de dublul preţului iniţial, altfel foarte tentant.

A doua categorie de motive care a dus la diminuarea numărului turiştilor occidentali în România este purtarea mizerabilă a personalului din hoteluri şi restaurante. Acesta priveşte turistul străin ca o persoană liberă şi cu un nivel de trai mult superior, cu invidie şi revoltă, atitudine care de altfel se observă la o mare parte din populaţia ţării. Singurul interes este acela de a-l jumuli cât mai bine pe turist, iar dacă acesta nu ştie că trebuie să împartă pachete de „Kent", săpunuri, spray-uri etc., este tratat cât se poate de prost. Exemplele sunt nenumărate, de la lipsa hârtiei igienice în apartamentul de la hotel la servirea cu nişte porţii de mâncare infime, la orice cerere (pepsi, lapte pentru copii, bere rece) produsul respectiv „tocmai acum s-a terminat", până la umflarea notelor de plată, care poate merge până la 100%. Au fost şi scene tragicomice precum cea relatată de un român care a făcut tot timpul pe neamţul, fiind de mulţi ani plecat (spre norocul lui): a cerut chelnerului un ness; acesta după circa o oră a venit cu o cutie sigilată pe care i-a oferit-o la preţul de 150 de lei spunându-i că-i va aduce şi apă fierbinte şi zahăr. Când neamţul-român sau românul-neamţ „şi-a scos haina" şi i-a spus chelnerului că această cutie de ness este de la barul restaurantului costând numai 90 de lei şi este destinată servirii consumatorilor, respectivul chelner s-a jurat pe lumina ochilor copiilor lui că toată afacerea este a barmanului care are relaţii „sus" şi el îşi pierde pâinea. Turistul nostru s-a dus la hotel şi a doua zi a plecat rapid în noua lui patrie.

La aceasta se adaugă aspectul deprimant al copiilor care au ajuns să se arunce în faţa maşinilor cu număr străin cerând „bombons", „gummi", „ţigarete", „chibrituri" etc., fiind foarte violenţi, mai ales pe şoselele ce duc spre Iugoslavia, azvârlind după maşina care nu opreşte cu pietre, beţe şi înjurând conducătorul maşinii respective. Acestea, culmea ironiei, petrecându-se uneori de sub însemnele

şi desenele pe care stă inscripţia de batjocură : „Ceauşescu – România ocroteşte copilăria". Ar mai fi multe de spus, dar de ce să vă relatez despre această categorie nevinovată, necunoscătoare decât accidental a ceea ce înseamnă o viaţă umană, redusă la mizeria de „şoim al patriei", când turistul străin este mereu confruntat cu „reprezentanţii" legii, fiind oprit pe şosele, cerându-i-se actele, fiind acuzat de cele mai năstruşnice încălcări ale legii circulaţiei, după care să fie întrebat dacă fumează şi dacă nu are cumva câteva ţigarete în plus. La toate acestea se adaugă faptul că la niciun hotel nu sunt rezervate locuri de parcaj pentru maşinile turiştilor străini care au achitat zeci de dolari pentru o cameră în hotelul respectiv. Eventualele locuri de parcaj sunt ocupate de maşinile localnicilor, spre exemplu, ale constănţenilor care fac plajă la Mamaia sau de turiştii români care s-au cazat la diverşi particulari. Când străinul vrea să urce în hotelul lui să se schimbe sau să-şi ia ceva, nu găseşte loc de parcaj şi este nevoit să-şi lase maşina pentru câteva minute pe vreo peluză în faţa hotelului. La întoarcere, găseşte lipit de parbriz, acoperindu-i vederea, un afiş redactat în româneşte, prin care i se atrage atenţia că în ţara lui nu şi-ar fi permis să parcheze neregulamentar. Sabotorii turismului românesc probabil nu ştiu că în Occident nu există hotel fără parcaj pentru clienţii săi şi că nimeni nu parchează acolo unde nu-i cazat. Dar, în altă ordine de idei, nu pot să nu precizez că am muncit optzeci de minute, datorită calităţii superioare a cleiului, pentru a-mi curăţa parbrizul, în timp ce timbrele şi plicurile pe care am vrut să le expediez din România au căzut sau s-au dezlipit, obligându-mă să le încredinţez unui cunoscut care poate va reuşi să le expedieze „mai bine lipite". Nici în Capitală lucrurile nu stau mai bine. Hoteluri ca : Bucureşti (construit pe locul fostei cafenele „Nestor"), „Continental", „Athénée Palace" nu au parcaj, străinii fiind amendaţi pe loc cu 100 de lei, chiar dacă în faţa hotelului lor, în timp ce îşi aşteaptă nevasta şi copiii să coboare din cameră, iar sergentul-major respectiv îşi permite să spună că la următoarea „infracţiune" va ridica carnetul de conducere, de parcă statul care-l plăteşte pentru a fi obraznic şi a descuraja turismul a eliberat respectivul carnet de conducere.

În aceste condiţii, nu este de mirare că numărul de maşini occidentale este infim, iar cele care mai sunt aparţin unor occidentali ce mai au ceva rude blocate în „raiul comunist".

Ion C. Brătianu[1], Bucureşti, 23 august 1984, difuzată la 7 octombrie 1984[2]

Puţin respect pentru adevăr

De şase luni pregătim cu un întreg alai de superlative marea aniversare şi, desigur, încă atâtea luni vom mai preaslăvi evenimentul oficial, împlinirea a 40 de ani de la „istoricul" act petrecut la 23 august 1944. Nu s-a făcut economie de cele ditirambice formule, s-au folosit cele mai laudative mijloace din câte stau la dispoziţia organelor de propagandă, care sunt sufletul activităţii noastre de publicitate. Cu asemenea risipă de mijloace de proslăvire, fără limite şi fără nicio măsură pe care ar impune-o un elementar bun-gust, dacă nu o grijă pentru economisirea banului public, suntem deprinşi. Superlativele cele mai variate sunt hrana zilnică cu care ne alimentează presa şi mijloacele audiovizuale ale propagandei de partid, în aşa măsură încât nu numai că nu ne mai surprind, dar nu le mai ia nimeni în seamă.

Până acum toate normale, conforme cu ceea ce citim, vedem şi auzim zilnic în ţara noastră, dar cu totul nepotrivite într-o ţară modernă, unde asemenea manifestări nu-şi găsesc nicăieri şi niciodată locul. Ceea ce întrece măsura celui mai elementar simţ al adevărului, nerespectarea flagrantă a celor ce în realitate s-au petrecut acum 40 de ani, nu poate rămâne nespus, iar noi, care am trăit acele momente, avem datoria să protestăm în numele adevărului istoric faţă de modul intenţionat eronat cum sunt prezentate astăzi cele petrecute la 23 august 1944. Nu putem lăsa tinerii de azi în necunoaşterea adevărului, numai de teama de a contrazice o falsă versiune oficială. Amănuntele de cum s-au petrecut oră cu oră faptele vor fi relatate la timpul lor de cei care au participat direct la acele evenimente. Ne vom limita acuma să amintim acele fapte care, ţinându-se seama de câte ne-am deprins să auzim răstălmăcite în Republica Socialistă România, au trecut măsura de câte putem admite, îndura şi răbda.

La 23 august a acţionat Regele Mihai, care a dispus arestarea lui Ion Antonescu şi a celorlalţi conducători cu asentimentul partidelor politice : naţional-ţărănesc, liberal, comunist şi socialist şi sub patronajul său. Unde sunt oamenii de atunci ?

Ei sunt autorii şi actorii actului de la 23 august la care poporul a participat cu asentimentul.

---

1. Ion C. (Oni) Brătianu a fost fiul ultimului preşedinte al PNL, Constantin I.C. Brătianu.
2. L.M. no. 91, October 7, 1984.

Iuliu Maniu, preşedintele PNŢ lăsat să moară fără nicio îngrijire medicală la închisoarea Sighet, aceeaşi soartă au avut-o şi Dinu şi Gheorghe Brătianu, şefii PNL, Lucreţiu Pătrăşcanu, condamnat la moarte şi executat. Socialistul Titel Petrescu a murit la puţin timp după eliberarea din temniţă. Regele Mihai trăieşte exilat în Elveţia. Opera acestor personalităţi se comemorează cu nesfârşite serbări de către cei care i-au lichidat şi se fălesc cu realizările lor.

Ziua de 23 august este şi va rămâne pentru totdeauna opera celor care, prin acţiunea lor, au întors armele împotriva forţelor naziste, a lor şi numai a lor.

Cei care vor să sărbătorească azi o acţiune ce nu le aparţine să caute o altă dată pentru ca să se poată odihni în pace cei care au fost ucişi şi înlăturaţi.

Cel puţin atâta respect pentru adevăr şi pentru memoria lor.

„Un sclav al lui Ceauşescu", [septembrie] 1984, difuzată la 14 octombrie 1984[1]

Domnule Vlad Georgescu,

În primul rând, îmi cer scuze pentru deranj, însă nu am altă cale să mă adresez lui Nicolae Ceauşescu decât prin Radio Europa Liberă, cel mai ascultat post de radio din România.

Noi, românii, suntem atât de subjugaţi şi de înjosiţi de dictatura lui Ceauşescu, încât nu ne mai considerăm oameni, ci un fel de sclavi, de roboţi conduşi de cel mai mare dictator care a existat pe pământ românesc. Noi, românii, sub Ceauşescu, am ajuns cel mai sărac popor din Europa Răsăriteană. Chiar Polonia şi poporul polonez se află într-o situaţie mai bună decât a noastră. Vreau să-l întreb pe dl Ceauşescu când a mai existat vreodată în istoria poporului român să mănânce pe cartelă 0,5 kg făină de grâu, 1 kg făină mălai, 0,5 kg zahăr şi 400 gr ulei pe lună ? Ţăranului român i s-a luat pământul plătit cu câţiva lei la CAP şi trebuie să fure ca să poată trăi de pe o zi pe alta, iar din puţinul care se mai cultivă se mai şi exportă.

Domnule Ceauşescu, noi am ajuns la capătul răbdării, nu mai putem suporta. Singura soluţie ca poporul român să-şi recapete demnitatea de om este să urmeze exemplul poporului polonez. Deja au început greve şi demonstraţii la Bucureşti.

1. L.M. no. 92, October 14, 1984.

la Galaţi, în Valea Jiului şi minerii din Maramureş. Dacă situaţia continuă să fie tot aşa, vom extinde grevele şi demonstraţiile pe tot cuprinsul ţării. Nu înţelegem de ce în Occident nu se face mai multă publicitate despre situaţia catastrofală şi falimentară a României sub dictatura lui Ceauşescu. Care pur şi simplu face cum îl taie capul, nu mai dă socoteală nimănui, ne-a dus ţara la sapă de lemn. De ce, domnule Ceauşescu, se fură în masă, nu există întreprindere sau instituţie unde să nu se fure sau să se delapideze? Nu putem rezolva nicio problemă fără bacşiş sau relaţii. Carnea, pâinea, cafeaua şi ţigările KENT au valoarea aurului în România. Nu mai vorbim de ciocolată, bomboane, unt, care nu mai există deloc. Ca să ai trei-patru copii este pur şi simplu o sinucidere pentru părinţi, pentru că nu au cu ce-i hrăni, iar dacă găseşti câte ceva, este la preţuri astronomice şi cu salariul pe care îl primeşti abia îţi trăieşti zilele. Ca să pleci în vizită în Vest este imposibil, eşti considerat ca un mare trădător şi spion şi maltratat de Securitatea lui Ceauşescu. Ca să pleci într-o ţară din Est îţi trebuie câteva luni să completezi formulare peste formulare şi eşti supus la interogatorii nesfârşite.

Dacă paharul cu chinuri al românilor e plin, domnule Ceauşescu, singura speranţă a noastră este ori să murim cu toţii, ori să luptăm şi să schimbăm dictatura dvs.

„Un grup de turişti români", München, 3 octombrie 1984, difuzată la 14 octombrie 1984[1]

Către postul de radio Europa Liberă,
Domnule director,

După cum se ştie, cutremurul din martie 1977 s-a soldat cu pierderea multor vieţi omeneşti şi distrugerea ori avarierea unui mare număr de locuinţe şi bunuri mobile în câteva oraşe din România şi, mai ales, din Bucureşti. Pentru a veni în ajutorul sinistraţilor, toţi oamenii muncii, din întreaga ţară, inclusiv sinistraţii, au fost „convinşi" să cedeze un salariu care li s-a reţinut la locul de muncă în zece rate lunare egale, pentru a fi vărsat la „Fondul de ajutor al omeniei", pus sub administrarea directă a Elenei Ceauşescu.

1. L.M. no. 92, October 14, 1984.

Ziarul *Scânteia*, oficiosul partidului, a anunţat că totalul pagubelor a fost evaluat la cca *nouă* miliarde lei. Acelaşi ziar anunţa zilnic sumele vărsate pentru fondul de ajutorare a sinistraţilor. La un moment dat, sumele subscrise numai în ţară depăşiseră totalul pagubelor cauzate de seism. Ajutoarele primite din partea guvernelor, firmelor şi cetăţenilor din toate continentele, după cât ne aducem aminte din relatările amintitului ziar, au depăşit plafonul vărsămintelor făcute de oamenii muncii din România. Sinistraţii nădăjduiau, cu drept cuvânt, că în final suferinţele lor se vor mărgini la traumatismele suferite şi la pierderea unor membri de familie, rude sau prieteni. Dar n-a fost aşa. Înainte de a arăta însă cum s-au desfăşurat lucrurile, trebuie să amintim că preşedintele statului, N. Ceauşescu, anunţa cu emfază populaţiei româneşti şi străinătăţii că în şase luni efectele seismului vor fi înlăturate.

Evident, niciun român nu l-a crezut. Numai înlăturarea dărâmăturilor şi curăţarea molozului au durat aproape un an. După câtva timp de la cutremur a început acţiunea de reparare şi consolidare a clădirilor, la care s-a lucrat şi în acest an. Fiindcă arhitecţii şi constructorii luaseră în serios legea apărută după cutremur cu privire la modul cum trebuie executate construcţiile pentru a li se asigura durabilitatea şi rezistenţa la seisme, conducerea superioară de partid şi de stat – respectiv dl Ceauşescu –, fiindcă în ţara noastră nu se poate mişca un pai fără „preţioasele sale indicaţii", în scopul de a se face economii, a dat dispoziţii să se execute reparaţii şi consolidări sumare, care în cele mai multe cazuri au însemnat acoperirea fisurilor din stâlpii şi zidurile de rezistenţă cu tencuială. Aceasta va avea drept consecinţă că, la un nou cutremur, de o intensitate mai redusă decât cel din martie 1977, blocurile şi casele consolidate doar cu tencuială se vor prăbuşi îngropând sub ele alte mii de oameni şi vor cauza alte pagube materiale.

După efectuarea reparaţiilor interioare, ADAS a plătit cetăţenilor între 15-25% din costul efectiv al reparaţiilor, iar restul au suportat ei. Pentru consolidări şi reparaţii exterioare, ADAS a plătit direct întreprinderilor care au executat aceste lucrări între 40-60% din costul lor, iar diferenţa s-a cerut de la sinistraţi şi cei care au refuzat să plătească au fost puşi sub urmărire, făcându-li-se poprire pe salarii sau pensii.

În foarte multe cazuri, blocurile au suferit de pe urma cutremurului deoarece statul, pentru a-şi lărgi spaţiul comercial din magazinele de la parter, a suprimat stâlpi sau ziduri de rezistenţă, slăbind astfel blocurile. Consecinţele acestei neghiobii au fost suportate însă de cetăţeni!

Sinistraţii întreabă – dar familia Ceauşescu şi organele de stat consideră că n-au dreptul să dezvăluie un „secret de stat" – unde sunt zecile de miliarde de

lei, dacă nu sutele de miliarde, vărsate de români şi străini pentru ajutorarea sinistraţilor? Ceea ce a plătit ADAS se suportă din sumele vărsate de cetăţenii-proprietari pentru asigurarea apartamentelor pe care le au în proprietate. Banii care erau ai sinistraţilor unde sunt, doamnă administrator Elena Ceauşescu? Ce destinaţie le-aţi dat? Nu avem dreptul să ştim? Orice cetăţean care ar fi administrat aceste fonduri, dacă le-ar fi dat altă destinaţie, ar fi plătit cu viaţa cutezanţa lui.

P.S. Nu trebuie să consideraţi că problema relatată mai sus este perimată. Şi în prezent, proprietarii de imobile sau apartamente care au suferit pagube la cutremur plătesc cheltuielile de reparaţii.

Ion C. Brătianu, Bucureşti, [septembrie] 1984, difuzată la 14 octombrie 1984[1]

Unde sunt specialiştii?

Viaţa în ultimele decenii a cunoscut un salt exploziv, care a produs schimbarea în ţările avansate, de la civilizaţia bazată pe agricultură la epoca industrială. Progresele în ştiinţă au produs, prin aplicarea lor la necesităţile practice ale vieţii, o adevărată revoluţie în existenţa ultimelor două-trei generaţii. Noi surse de energie au făcut posibile, prin aplicarea unor tehnici avansate, crearea de produse noi, posibilităţi de comunicaţie şi transport sporite reducând efortul fizic şi mărind durata vieţii. Această diversificare a activităţilor omeneşti a fost posibilă numai prin crearea de specialişti în cele mai diverse domenii. Atât ştiinţele tehnice, cât mai ales variatele lor aplicaţii tehnice s-au dezvoltat în aşa măsură, încât pentru a putea fi cuprinse în extraordinara lor diversitate a fost nevoie de noi şi noi specialişti. Unde altădată un electrician, un agricultor, un medic puteau curprinde întreaga gamă de cunoştinţe necesare în activitatea lor, acum, prin enorma diversificare în cadrul unei discipline a apărut nevoia de tot mai mulţi specialişti în tot mai multe domenii. Ţara noastră, urmând cursul ascendent al diversificării specialiştilor, a creat şcoli, facultăţi şi institute pentru pregătirea şi

1. L.M. no. 92, October 14, 1984.

perfecţionarea lor. Nu mă îndoiesc că avem destui pentru a face faţă nevoilor noastre. Dar unde sunt şi ce fac, dacă este nevoie ca şeful statului în persoană să vină în cursul vizitelor sale de lucru să dea indicaţii în toate domeniile pe care toţi cei de faţă să le noteze în carneţel ? Cum şi unde să fie aşezate utilajele, cum să fie hrăniţi purceii, ce adâncime să aibă arăturile etc. etc. Deşi se spune că multilaterala, universala şi geniala pregătire tehnico-ştiinţifică a şefului statului este cunoscută şi apreciată atât în ţară cât şi peste hotare, gândesc că toate aceste amănunte sunt treaba specialiştilor. Şeful statului ar trebui doar să dea directive la nivel ministerial şi când merge pe teren în vizitele sale de lucru să se intereseze de cum au fost executate, să-şi noteze lipsurile care mai sunt pentru a da ordinele necesare ca să fie remediate.

Filozoful chinez Lao Tse spunea : „Conducătorii sunt cei mai buni atunci când poporul abia ştie de existenţa lor. Nu sunt atât de buni când poporul ascultă şi-i aclamă. Cei mai răi sunt când poporul îi dispreţuieşte. Dacă nu onorezi poporul, nici el nu te va onora pe tine. Însă despre bunii conducători, care vorbesc puţin după ce şi-au îndeplinit şi atins scopurile, poporul va spune : «Le-am realizat noi înşine»".

Rezultă că nu se poate face mai mare cinste conducătorilor decât afirmând că toate câte s-au realizat, atunci când erau în fruntea statului, au fost opera poporului.

„Un arhitect din Bucureşti", [septembrie] 1984, difuzată la 16 octombrie 1984[1]

Stimate domnule Munteanu,

În speranţa că vă va ajunge şi scrisoarea mea, trimisă cu multă trudă, aş dori să-i acordaţi un loc în programul „Actualitatea românească", pe care-l apreciez în mod deosebit, îngăduindu-mi să adaug şi alte amănunte faţă de cele spuse de dumneavoastră şi de alţii.

Acestea privesc nenorocirile care s-au abătut asupra noastră, a tuturor românilor, odată cu punerea în practică a nebunescului proiect de construire a aşa-zisului

1. D.B. no. 461, October 16, 1984.

centru politico-administrativ din cartierul Uranus, năpăstuit de ambiţiile nemăsurate ale potentatului care se crede geniul-geniilor şi face ce vrea.

Au fost dărâmate în acest cartier şi în împrejurimile lui de 20-30 de ori mai multe decât a dărâmat în tot Bucureştiul cutremurul din 1977.

Nu era de ajuns că în Bucureşti mii de oameni fac zilnic cozi de ore întregi, adesea fără rezultat şi că situaţia în oraşele de provincie este incomparabil mai rea. Nu era de ajuns că autorităţile locale, care cunosc situaţia, probabil nu o raportează mai sus. Toţi caută să-şi apere scaunul şi poziţia care le îngăduie să trăiască mai bine şi să se aprovizioneze cu de toate la magazinele speciale ale Comitetului Central, numai lor accesibile.

„Genialul conducător-cârmaci", cum îi zice poetul Păunescu, este sigur, sau fals sigur, că totul merge bine şi ne anunţă obsedant, zilnic, la televizor, cu aceleaşi discursuri interminabile, că el „luptă" pentru bunăstarea poporului care, după spusele lui, a crescut şi s-a îmbunătăţit din an în an, deşi totul e exact invers : cozi, cozi din ce în ce mai lungi şi mai ameninţătoare.

Dar toate acestea nu erau de ajuns şi iată că acuma târnăcoapelor, buldozerelor şi chiar dinamitei regimului Ceauşescu i-au căzut pradă multe şi valoroase monumente ale istoriei noastre, batjocorită pentru a face loc viitoarei „căi a victoriei socialismului", lată de o sută de metri.

Ascult regulat la postul de radio de la München ştiri, dar şi prezentări de lucrări literare, multe de specialitate, care apar în ţară şi în străinătate. Mi-a părut rău că nu am auzit niciodată prezentări, relatări despre cărţile de arhitectură care vorbesc despre monumentele din ţară care au fost de curând dărâmate.

Fără niciun rost a fost dărâmată biserica mânăstirii Cotroceni, cu răspândirea osemintelor ctitorului Şerban Cantacuzino, cine ştie unde. Dărâmate au fost şi preţioasele clădiri ale mânăstirii Antim : o cuhnie, chilii şi palatul Sinodului au căzut pradă unor neînţelese şi deşarte ambiţii. Biserica cea mai reprezentativă şi bine compusă a arhitectului I.D. Traianescu din Dealul Spirii, precum şi alte cîteva biserici mai mici au dispărut pentru totdeauna. De curând a început dezafectarea, apoi dărâmarea mânăstirii Mihai Vodă (Arhivele Statului), turnul-clopotniţă şi biserică datând din secolul al XVI-lea. Au dispărut şi clădirile anexe ale Schitului Maicilor, a cărei biserică a fost mutată. Corpul cel mai vechi al Spitalului Brâncovenesc nu mai există. Fosta clădire a fabricii de pâine Gagel[1], o clădire foarte solidă, a fost dinamitată.

Dar au fost dărâmate şi nenumărate case de frumoasă factură clasicistă sau românească - cu parter, etaj şi grădină - de pe strada Sfinţii Apostoli. Printre

1. Alături de fabrica Herdan, nucleul industriei pâinii din România.

acestea amintesc fosta casă a arhitectului State Ciortan, în stil românesc, fosta casă a profesorului inginer Mirea, precum şi fosta casă a fostului primar Dobrescu, şi multe, multe alte case de oameni cumsecade au dispărut pentru a satisface paranoia tiranului ce se vrea ctitor al unei noi istorii.

Nu ştiu de ce vă scriu toate acestea. Poate ca o descărcare a revoltei şi atenuarea neputinţei mele de a interveni în vreun fel pentru salvgardarea monumentelor pe care ni le-au lăsat înaintaşii. Dar ce putem face eu singur şi alţi câţiva arhitecţi înspăimântaţi, când instituţia oficială care se ocupă de arhitectură – Uniunea Arhitecţilor – nu are curajul să mişte un deget? Nu mai vorbesc de toată intelectualitatea noastră care-şi ascunde capul ca struţul în nisip.

Poate că veţi putea discuta această problemă cu oameni de cultură români care apără de departe, măcar cu vorba, moştenirea noastră culturală. Poate se va găsi un loc şi în programul religios al domnului Stînişoară pentru a ţipa revolta noastră de regimul care distruge lăcaşurile credinţei noastre strămoşeşti.

„Un inginer român recent sosit în RFG", [octombrie] 1984, difuzată la 18 octombrie 1984[1]

Producţia de oţel

În planul naţional unic de dezvoltare economico-socială s-a prevăzut, după cum se ştie, pentru anul 1990, o producţie de oţel de 25-27 milioane de tone, ceea ce la populaţia prezumată pentru acea perioadă reprezenta cel puţin 1.000 kg pe locuitor şi an. Regimului i-a plăcut să scoată în evidenţă ritmurile medii de creştere de 12-13%, deşi pentru ultimul deceniu a prevăzut un ritm mai mic. Presa, la rândul ei, se complăcea în a arăta realizările şi depăşirile de la „nava amiral a siderurgiei româneşti", care era Combinatul siderurgic Galaţi, sau de la „cetatea de foc", care era Reşiţa, şi aşa mai departe.

Acum, directivele pentru Congresul al XIII-lea prevăd o producţie de oţel de numai 20 milioane tone pentru 1990, acelaşi ca pentru '85. În anii '80-'83 realizându-se numai cca 12 milioane tone, observăm că atât realizările, cât şi prevederile sunt departe de valorile anterior prevăzute.

1. D.B. no. 463, October 18, 1984.

Înseamnă oare această nemărturisită şi drastică revizuire a cifrelor de plan o trezire la realitate care presupune o serioasă analiză sau numai o cedare la presiunea exercitată de o industrie deficitară ce reuşeşte să se menţină în domeniul rentabilităţii, necum să mai şi progreseze? Totul ne face să afirmăm că a doua ipoteză este valabilă şi să ne întrebăm cum de au fost posibile, de la începutul planificării socialiste, aceste cifre exagerate, ştiindu-se că siderurgia necesită investiţii mari, este energo-intensivă şi mare consumatoare de materii prime şi elemente de aliere, aproape exclusiv din import.

Capacitatea de producţie a marilor combinate existente este destul de bine cunoscută şi, dacă ţinem seama de productivitatea redusă a agregatelor, cât şi de micile uzine producătoare de oţel, putem să afirmăm că producţia prevăzută anterior pentru 1980 de 18 milioane tone era perfect realizabilă în uzinele existente, fără construcţia unui nou combinat. Creşterea naturală a producţiei conduce la concluzia că cele 20 milioane de tone ar putea fi realizate şi fără Combinatul de la Călăraşi, contrariu celor ce se afirmă în directive.

Siderurgia românească lucrează deci la cca 60% din capacitatea sa şi investiţiile în curs nu sunt cu nimic justificate.

Desigur că industria siderurgică capitalistă lucrează şi ea cu 60-70% din capacitate, dar a eliminat unităţi depăşite, a realizat o enormă creştere a productivităţii muncii, calitatea şi varietatea sortimentală sunt remarcabile şi nu construieşte în prezent noi combinate.

Totul a plecat de la teorii economice simpliste, având-şi izvorul în discursurile lui Lenin şi teoriile economice marxiste, potrivit cărora „dezvoltarea economică trebuie să se bazeze pe industria grea, cu pivotul ei construcţia de maşini".

Un plan de investiţii exagerat de rapid, efectuat în dauna fondului de consum, deci a nivelului de trăi, a procurat şi o justificare tehnică imediată pentru dezvoltarea siderurgiei. Acest plan prevedea o dezvoltare masivă a industriei, mare consumatoare de metal, astfel încât o repartiţie centralizată a producţiei de oţel, ca şi a tuturor celorlalte produse, de altfel, a devenit absolut necesară.

Consumul specific de oţel, atât în investiţii, cât şi în producţie, este de asemenea foarte ridicat. Se cunoaşte că utilajele noastre nu sunt competitive şi din cauza greutăţii lor exagerate şi a pierderilor mari la prelucrare. Influenţa aceasta asupra consumului de oţel nu este deloc de neglijat.

Varietatea sortimentală fiind redusă, oţelurile aliate trebuiau importate sau înlocuite cu oţeluri obişnuite, alt factor de consum ridicat deci. România fiind importatoare de elemente de aliere, putem presupune că, în condiţiile actuale de restricţie valutară, Combinatul de oţeluri aliate de la Târgovişte nu a adus vreo îmbunătăţire în acest sens.

Chiar şi cu o producţie de 20 de milioane de tone oţel pe an, România se situează la peste 800 de kg pe locuitor, ceea ce depăşeşte cu mult posibilităţile de consum, inclusiv pentru export, pentru ţări ca RFG, SUA, Franţa şi Anglia. Trebuie să reamintim că în CAER nu toate ţările merg pe drumul ambiţios al industrializării din România. Ungaria şi RDG, de pildă, care nu construiesc combinate noi, nu produc peste 350 kg oţel pe locuitor.

Iată cum greşelile iniţiale, de concepţie economică, sunt amplificate în lanţ. Un mecanism autoregulator nu există. Numai criza de valută, care a redus importul de materii prime, de utilaje şi tehnologii avansate, a pus capăt acestei spirale vicioase, dar în mod aleator, dezorganizat, constituind o nouă sursă de alimentare a apei sâmbetei, al cărei debit creşte vertiginos.

Ne-am fi aşteptat ca noile directive să traseze sarcinile necesare pentru o analiză serioasă a situaţiei în industria siderurgică, care să prevadă oprirea investiţiilor cu viitor nesigur, cum se pare că este Combinatul de la Călăraşi, şi să se analizeze modul de consolidare a celor existente prin abandonarea tehnologiilor depăşite şi însuşirea reală a celor moderne. Din păcate, asemenea măsuri nu pot fi luate de către politicieni obtuzi, activişti care îşi păzesc scaunul, nelăsându-i pe specialişti să ia măsurile care se impun.

Ion I. Brătianu, Bucureşti, [septembrie] 1984, difuzată la 21 octombrie 1984[1]

Nu înţeleg !

Că eu nu înţeleg, nu ar avea mare importanţă : ceea ce mă îngrijorează şi mă determină să mă adresez mai sus pentru o explicaţie este faptul că la nivelul meu, al omului de rând, nu am găsit încă pe nimeni să mă lămurească. Am întrebat în stânga, în dreapta, dar absolut toţi nu numai că nu mi-au răspuns, dar, din modul cum m-au privit, am putut înţelege că la asemenea întrebări nu se poate răspunde sau poate că m-au bănuit că aş fi vreun provocator. Atât s-au deprins să accepte orice fără a înţelege.

Am văzut că au fost inaugurate cu mari manifestaţii, în aprobarea entuziastă a întregii asistenţe : mai întâi, punerea în funcţiune a Canalului Dunăre-Marea

1. L.M. no. 93, October 21, 1984.

Neagră, apoi începerea lucrărilor la noul centru administrativ, pe locul unde s-au demolat sute de clădiri, în centrul Capitalei. Mai îngrijorător îmi pare faptul că această tendinţă spre construcţii uriaşe, care necesită investiţii de sute de milioane, cu o rentabilitate cel puţin îndoielnică, continuă. La Canalul Dunăre-Marea Neagră se vor relua lucrările la varianta Poarta Albă-Năvodari, pe vechiul traseu de tristă şi tragică amintire, în săpăturile căruia s-au îngropat multe vieţi de nevinovaţi, deţinuţi politici - unde şi eu am excavat multe sute de metri arşi de pământ -, a cărui construcţie a fost, cândva, oprită ca nerentabilă. Se mai vorbeşte de o lucrare care să facă Bucureştiul port la Dunăre. Am ajuns să mă întreb, îngrozit, ce va mai urma ?! Întrebarea mea a fost : cu ce ne ajută pe noi, cei de azi, oamenii de rând, sutele de milioane pe de o parte cheltuite, pe de alta, urmând să fie folosite la ridicarea unor grandioase construcţii nerentabile ? Pe noi, care stăm la nesfârşite cozi, pentru un kg de carne, un pui, un kg de făină sau mălai şi suntem fericiţi când apucăm ? Ca pensionar, nu am ajuns încă să mor de foame, că tot mai putem face o mâncărică de cartofi, cu pâine veche şi două gogoşi. Mămăliga cu brânză a ajuns o raritate. Iarna trecută am tremurat cu toţii de frig, şi acasă, şi la serviciu, sunt spitale cu doi-trei bolnavi pentru un pat, tot mai puţine locuri în şcolile cu studii superioare şi sute de hectare neirigate. Ni se cere să facem economie la curentul electric, benzină se dă puţină, cu multă economie etc.

Nimeni nu m-a putut lămuri dacă grandioasele realizări ale epocii Ceauşescu sunt mai necesare pentru noi, cei de azi, decât satisfacerea lipsurilor mai sus arătate. Noi să luptăm cu nevoile, cu consolarea că urmaşii vor preţui realizările ? Sper să-mi daţi un răspuns, căci *nu înţeleg*. Şeful statului primeşte zilnic vizita unor oaspeţi străini : şefi de state sau de guverne, delegaţii ale partidelor politice sau ale unor parlamente, oameni politici, gazetari etc. etc. Toţi la invitaţia noastră. Formula : „La invitaţia noastră" cuprinde şi observaţia de a suporta noi cheltuielile legate de aceste vizite în devize ? Nimeni nu m-a putut lămuri. În schimb, pentru rezultatele acestor vizite, care pentru ţara noastră ar fi cum nu se poate mai avantajoase, numai aprobări unanime, mulţumiri şi felicitări călduroase. Eu unul nu am văzut vreun produs provenit din Pakistan, Coreea de Nord, Islanda sau vreuna din ţările africane ai căror oaspeţi ne-au vizitat ţara „la invitaţia noastră". Am văzut în schimb în ţările capitaliste occidentale produse alimentare, îmbrăcăminte, mobile etc. „Made in Romania", pe care la noi nu le putem găsi. În aceste condiţii, am ajuns să mă întreb dacă nu exportăm cele de care avem nevoie pentru a putea importa vizitatori de care nu avem nevoie.

Că în condiţiile arătate am ajuns în cea mai bogată ţară să trăim cel mai rău, în comparaţie chiar şi cu vecinii imediaţi, asta am înţeles-o. Totuşi, organele de

conducere afirmă că niciodată istoria României n-a cunoscut o mai înfloritoare epocă. Ceea ce dovedeşte că sau nu sunt informaţi sau că, ştiind, nu ne spun adevărul. Şi într-un caz, şi în celălalt, sigur este că nu este locul lor, acolo unde se află. Aceasta am înţeles-o mai demult. Greutăţi au mai fost şi vor mai fi, le-am învins pe toate, luptând cu încredere şi speranţă, niciodată fără. Ce mai poţi spune acum, când constaţi că cei în care ar trebui să te încrezi sunt atât de străini de noile noastre nevoi, încât pentru ei, nici nu există.

Ce-ţi mai rămâne când ai pierdut până şi putinţa de a spera?!!

„Un pensionar", Bucureşti, august 1984, difuzată la 21 octombrie 1984[1]

Dle director,

În România există mai multe categorii de pensionari, despre care aş dori să vă informez şi să vă rog ca, prin intermediul postului dvs. de radio, să sugeraţi autorităţilor de la Bucureşti câteva măsuri care să uşureze viaţa ultimei grupe de care va fi vorba.

Prima categorie este cea a pensionarilor activului de partid, Securitate şi miliţie care, prin mijloace bine cunoscute, şi-au câştigat o pensie mare şi beneficiază de o serie de înlesniri acordate, ca recompensă, de guvernanţii actuali. Aceştia nu reprezintă o grupă prea numeroasă, dar prin micşorarea pensiilor [lor] şi redistribuirea avantajelor s-ar asigura şi celorlalţi pensionari o bătrâneţe decentă.

A doua categorie, cea mai numeroasă, o reprezintă pensionarii în deplinătatea facultăţilor fizice şi psihice, dintre care majoritatea locuiesc împreună cu familiile lor tinere, ajutându-se reciproc, formând în general ceea ce în mod curent se numeşte astăzi „grupa codaşilor". Aceştia stau de dimineaţa până noaptea şi de noaptea până dimineaţa la cozi în speranţa procurării de ceva alimente pentru ei, copiii şi nepoţii lor, care sunt la muncă şi la şcoală şi nu pentru a specula ceea ce reuşesc să procure, cum sunt acuzaţi de regim.

A treia categorie, şi de aceasta vrem să ne ocupăm în mod special, este aceea a pensionarilor în vârstă, bolnavi şi în marea majoritate singuri, fără familii sau

1. L.M. no. 93, October 21, 1984.

cu familiile locuind la mare depărtare, în altă parte a Bucureştilor sau a ţării, ceea ce de fapt este acelaşi lucru din cauza circulaţiei mizerabile a mijloacelor de transport în comun, atât din Capitală, cât şi din provincie. Aceştia beneficiază de cele mai mici pensii şi sunt cei mai afectaţi de condiţiile de viaţă impuse de guvernul comunist sub conducerea lui Ceauşescu. Trebuie precizat că această categorie de pensionari cu vârstă înaintată are cele mai mici pensii datorită faptului că au fost pensionaţi în urmă cu mulţi ani, când salariile erau mici şi, în consecinţă, calculul pensiei s-a făcut după acestea, nefiind majorate ulterior, corespunzător creşterii galopante a inflaţiei, care vizează doar preţurile. Acest fapt afectează toate categoriile de oameni, mai puţin pe aleşii partidului, care beneficiază de lefuri şi pensii enorme în comparaţie cu restul populaţiei şi au posibilitatea să-şi procure tot ceea ce-şi doresc la preţuri mici prin „gospodăriile de partid".

Dar bătrânii sunt cei mai dezavantajaţi, deoarece majorarea pensiei, de la 4-500 de lei, când o pâine de un kg era 2 lei, un kg de unt 16 lei, un kg de carne de vacă 21 de lei etc., la 6-800 de lei, în condiţiile în care alimentele s-au scumpit de cinci-şase ori, chiria de patru-opt ori, de medicamente şi întreţinere să nu mai vorbim, pentru a procura o butelie de aragaz, de la 14 lei s-a ajuns oficial la cca 40 de lei, în funcţie de domiciliu – etaj – şi 100 de lei, la negru, telefonul de la 25 de lei lunar, fără limită de convorbiri şi durata lor, la 100 de lei pe lună şi doar 100 convorbiri a numai 3 minute, nu poate asigura un nivel de trai omenesc.

Pentru majoritatea acestor bătrâni, telefonul este singurul mijloc de comunicare cu lumea exterioară camerei în care agonizează. Ultima scumpire bruscă, de la 60 de lei pentru 200 de convorbiri pe lună la 100 de lei pentru 100 de convorbiri (depăşirea cu numai o secundă peste 3 minute implicând înregistrarea uneia noi, ce costă tot un leu) i-a afectat enorm. Pensiile acestor oameni sunt cuprinse între 700 şi 1.500, existând însă o sumedenie care, având pensie de urmaş (văduve), nu primesc mai mult de 4-500 de lei, raportul costului abonamentului telefonic ajungând de multe ori la o pătrime din venitul pensionarului. La aceasta se adaugă inevitabilele adiţionale şi de multe ori bătrânii sunt cuplaţi cu familii normale, numeroase, care vorbesc mult. Faptul acesta atrage după sine reducerea numărului de convorbiri la jumătate, cu diminuarea aproape corespunzătoare a preţului abonamentului, dar îl face pe bătrân solidar la plata adiţionalelor efectuate de familia cu care s-a cuplat. Imaginaţi-vă câte convorbiri a 3 minute sunt înregistrate când un astfel de bătrân solicită salvarea, o butelie, o comandă de alimente la casa de comenzi (el neputând sta la cozi) sau când vrea să ceară ajutorul copilului său aflat la întreprindere, ştiindu-se că telefoanele mai funcţionează numai în birourile directorilor, secretarilor de partid şi ale altor şefi.

Propunere: pensionarilor invalizi, cu vârsta înaintată, care locuiesc singuri, să nu li se mai perceapă taxa telefonică şi implicit să fie decuplaţi.

Alt aspect privind bătrânii fără rude şi ajutor este acela al insuficienţei azilelor de bătrâni şi al condiţiilor foarte proaste din cele existente. Personalul medical a făcut din nobila lui misiune o sursă inepuizabilă de câştig. Este ştiut că dacă ajungi pe mâna medicilor şi a ajutoarelor lor şi nu ai posibilitatea să plăteşti cât ţi se cere, de la chirurg la infirmieră şi invers, ori mori neoperat, ori mori după operaţie. Mulţi bătrâni nu au nici rude şi nici cu ce să atragă atenţia asupra lor, iar în azile, unde ajung în limitele locurilor reduse numai cei ce nu au reuşit să moară încă şi incomodează primăria prin reclamaţiile vecinilor care vor să-şi extindă spaţiul îşi sfârşesc zilele în condiţii indescriptibile. Numai cobaii tovarăşei Aslan[1] o duc mai bine pentru că trebuie aruncat praf în ochii Occidentului spre a vinde dopping-urile şi a crea impresia grijii faţă de bătrâni în societatea socialistă.

Propunere: într-o societate care pretinde că face totul pentru om, să se creeze azile în care bătrânii singuri şi neputincioşi sau cei ai căror familii nu-i pot îngriji să fie internaţi în condiţii decente, evitându-se situaţii penibile ca cele actuale: supraaglomerarea camerelor cu 3-20 de pacienţi, fiecare suferind de altă manifestare a senectuţii, amestecarea sexelor pe acelaşi palier cu toalete comune, acordarea unor raţii alimentare corespunzătoare, deoarece pacienţii azilelor de astăzi suferă de foame cronică. De asemenea, pentru persoanele în vârstă, invalide, care nu au loc în azile sau care se mai pot îngriji singure, în perimetrul locuinţei, dar nu se pot deplasa la cumpărături, policlinici etc. să se creeze o cartotecă pe sectoare medicale şi să fie vizitate periodic de personal calificat care să se ocupe de îngrijirea şi aprovizionarea lor.

O problemă tristă în zilele noastre este următoarea: dacă unui bătrân i se face rău, lucru firesc nu numai de la o anumită vârstă, şi-şi declară la telefonul „Salvării" vârsta reală de peste 70 de ani, de foarte multe ori i se închide telefonul sau i se spune să aştepte venirea „Salvării". Şi aşteaptă, aşteaptă... Cred că nu mai este cazul de nicio propunere.

Procurarea medicamentelor este o chestiune deosebit de dificilă. Aprovizionarea farmaciilor se face o dată pe lună şi, bineînţeles, insuficient şi incomplet. Medicamentele se dau pe sub mână. Bătrânii care nu pot fi prezenţi la data fatidică nu mai găsesc sau nu li se mai poate procura (să zicem, prin bunăvoinţa

1. Ana Aslan (1897-1988), specialistă în gerontologie, academician din 1974, directoare a Institutului Naţional de Geriatrie şi Gerontologie. Este cunoscută pentru produsele antiîmbătrânire Gerovital şi Aslavital. A fost promovată de autorităţile comuniste, care au utilizat aceste produse pentru propagandă şi resursele în valută pe care le asigurau.

vecinilor) ceea ce au nevoie. Lipsesc de la cele mai elementare medicamente ca aspirina, ergotoxinul şi alte preparate necesare susţinerii circulaţiei şi inimii la medicamente pentru ochi, citostatice etc. Problema unei radiografii este de domeniul fanteziei, deoarece nu există filme radiologice, importul lor fiind sistat datorită amăgitoarei iluzii că vor fi produse de colosul de la Târgu-Mureş. Aşa se procedează la noi, se construieşte mult, mare şi nefuncţional, drept pentru care, în cazul în speţă, nu se poate face nicio radiografie.

Propuneri : deoarece fiecare bătrân pensionar este arondat unei policlinici şi, în general, aceşti pacienţi sunt bolnavi cronici, medicul curant să fie obligat să programeze, lunar, medicamentele prescrise şi să asigure predarea lor bolnavilor. Aceasta presupune sporirea numărului de medici pe suprafaţă teritorială sau utilizarea medicilor pensionari care vor să mai lucreze, permiţându-li-se să elibereze şi reţete ce urmează să fie centralizate, deoarece personalul medical cu înaltă calificare existent este insuficient, fiind în centrele de mare aglomerare urbană ; un medic pentru până la 20.000 de virtuali pacienţi ;

- să se facă o înregistrare a invalizilor, bolnavilor cronici, a celor predispuşi la boli, pe raza fiecărei farmacii şi să se asigure acesteia dozele necesare şi un stoc-tampon pentru urgenţe. În cazul epuizării unui sortiment, dirigintele farmaciei să fie obligat să solicite completarea stocului în cel mult o oră, iar forurile competente să satisfacă cererea în cursul aceleiaşi zile ;
- fiecare farmacie, lângă orarul propriu de funcţionare, să afişeze o listă cu adresele tuturor farmaciilor din oraş însoţite de data aprovizionării lor.

Aplicarea acestor propuneri ar îmbunătăţi mult viaţa bătrânilor şi ar dovedi că statul socialist român şi este, nu numai se pretinde, ceea ce ar fi.

„Un papuaş", [octombrie] 1984, difuzată la 21 octombrie 1984[1]

Stimate domnule profesor [Vlad Georgescu],

Vă scriu în grabă, neprotocolar, cu plaivasul – pentru a vă mulţumi în primul rând pentru tot ceea ce faceţi – cu sacrificiul timpului pierdut pentru amărâţii de

1. L.M. no. 93, October 21, 1984.

noi. Vedeţi: am început să regretăm şi să privim cu nostalgie la „epoca Dej"; atunci eram nenorociţi, persecutaţi, eram bătuţi la cap şi chiar omorâţi – să zicem, un milion de români –, dar restul douăzeci de milioane erau lăsaţi în pace; nu făceam cozi pentru un sul de hârtie igienică, nu luptam pentru un kil de brânză, ori pentru o vânătă, ca să nu mai vorbim de lupta pentru un pui ori un cadavru de carne de vacă[1].

Alte erau timpurile. Ziarele aveau pagini culturale, recenzii şi cronici diverse. La radio şi TV puteai urmări viaţa culturală românească – europeană şi mondială –, iar nu zi de zi monotona figură a tovarăşului şi a tovarăşei sale, care se lăfăie pe hectare de pagini şi pe micul ecran şi pe undele celor două posturi. Noi postim şi ei se lasă proslăviţi cum neam din neamul nostru (şi al lor) nu şi-ar fi imaginat. E o ruşine naţională şi o cacialma internaţională. Cum oare este cu putinţă ca Academii cu un trecut serios să acorde titluri şi diplome unei persoane care nu se ştie câte clase primare a absolvit?

Care e misterul acestei prostituţii şi de ce oare nimeni dintre cei care ar putea ridica această problemă – în presă sau într-un eventual interviu – nu o face? Pe noi nu ne consolează faptul că la Europa Liberă relataţi ceea ce ştim – saturaţi fiind până la dezgust. Am dori campanii de lămurire a opiniei publice – care se extaziază în faţa faptului divers al unei participări la Olimpiadă sau a unor jonglerii de politică externă – făcute, fiţi convinşi, cu aprobarea Moscovei.

Jocul perfid şi viclean al Kremlinului încă mai duce de nas cohorte de naivi, de fanatizaţi, în Germania, Italia, Grecia sau în ţările nordice.

Ar trebui ca propaganda dvs. să-şi îndrepte antenele – prin mass-media – şi spre Occidentul pălit şi pe care-l aşteaptă o soartă ceauşească – mai târziu sau mai devreme.

Dezrobiţi minciuna. Aruncaţi reflectoare asupra goliciunii.

Vă trimit cele mai sincere gânduri şi mulţumiri.

---

1. Autorul invocă faptul că, deseori, carnea de vacă distribuită populaţiei era cea a animalelor moarte din cauza unei boli şi deci nu putea fi exportată.

Werner Trampau, [octombrie] 1984, difuzată la 25 octombrie 1984[1]

Post-scriptum la o vizită de stat

Mă numesc Werner Trampau, am 66 de ani, am fost profesor de liceu, azi sunt pensionar şi trăiesc la Hanovra. Sunt originar din Bistriţa Năsăud. Şi pentru a preciza poziţia mea în problema relaţiilor româno-germane, menţionez că am fost unul din foarte puţinii saşi care, încă înainte de război, am studiat şi am predat, pe lângă filozofie, limba şi literatură română.

Am plecat din ţară definitiv în ziua de 30 martie 1975, o zi cu semnificaţie majoră în viaţa mea, un punct la capătul unei jumătăţi de veac de viaţă. Înainte de a mă urca în tren, am cumpărat, pentru ultima oară, mi-am zis, ediţia din acea zi a ziarului *Neuer Weg*. Îl păstrez până în ziua de azi.

În acea zi, ziarul publica unul din discursurile preşedintelui Ceauşescu. Drumul până la Nürnberg era lung, ocazia era deosebită, aşa că am citit textul de la cap la coadă. Mărturisesc, cu oarecare folos.

În anii aceia, după semnarea tratatelor cu guvernul social-democrat de la Bonn, Moscova şi Berlinul de Est depuneau mari strădanii pentru a delimita şi distanţa cele două state germane. Ca şi astăzi, comuniştii făceau eforturi pentru a combate idealul reunificării Germaniei, înscris şi în Constituţia RFG. Se aruncase în discuţie noţiunea de „noua naţiune socialistă germană", născută, chipurile, în RDG. Relaţiile dintre Bucureşti şi Moscova, dintre Bucureşti şi Berlinul de Est, erau încordate. Pe vremea aceea Kremlinul îl mai lua în serios pe Nicolae Ceauşescu,

Şi iată că în acele împrejurări încordate, preşedintele român, neangajat direct în confruntarea intergermană, neîntrebat, dar aparent interesat, a inserat în discursul acela infinit, ţinut la o şedinţă festivă la Academia „Ştefan Gheorghiu", câteva fraze remarcabile. (Citez) „Dezmembrarea unor state, divizarea arbitrară a unor popoare sunt prezentate, de asemenea, drept expresii ale unor necesităţi istorice, iar rezultatele unor asemenea situaţii artificial create sunt teoretizate şi interpretate ca un proces firesc de formare a unor naţiuni distincte." Şi mai departe (citez din nou) : „Experienţa istorică ne învaţă că dezmembrarea unor ţări, fărâmiţarea unor naţiuni au reprezentat totdeauna o frână în calea dezvoltării sociale, au împiedicat popoarele să-şi afirme cu putere energiile şi capacitatea creatoare în luptă pentru progres social pentru civilizaţie şi bunăstare".

1. D.B. no. 468, October 25, 1984

În contextul politic de atunci, consideraţiile acestea nu puteau fi înţelese decât ca o luare de poziţie în favoarea reunificării Germaniei şi astfel au şi fost înţelese. Ajuns la Nürnberg, chiar primii mei interlocutori oficiali şi ulterior parteneri de discuţie de la Bonn şi de la Hanovra, toţi, fără excepţie, păreau convinşi că Nicolae Ceauşescu e alături de poporul german.

De la stabilirea relaţiilor diplomatice între Bonn şi Bucureşti şi până la recenta vizită de stat a lui Ceauşescu, nicio acţiune românească pe tărâmul politicii externe şi nicio luare de poziţie nu au lăsat în Germania Federală o impresie mai pozitivă şi mai durabilă.

Imperativul reunificării Germaniei prin autodeterminare liberă nu stă în gol. În Constituţia RFG şi în legislaţia vest-germană se recunoaşte, ca o consecinţă logică, o singură cetăţenie germană şi mai departe se stabilesc criterii univoce ale apartenenţei la naţiune, deci ale dreptului la cetăţenie, cu toate consecinţele, implicit dreptul de a se bucura de protecţia guvernului federal. Însă de aceste prevederi constituţionale Nicolae Ceauşescu nu vrea să ţină seama. În fapt, negoţul cu nemţii înfloreşte mai departe, 7.800 de mărci este preţul pe cap de om, plus şperţurile.

În acest punct, în care este vorba de mii şi mii de destine individuale, deci despre drepturi fundamentale ale omului, gândirea comunistă se abate de la făgaşul bunului-simţ şi se aventurează pe meleagurile dialecticii marxiste, deci îmbrăţişează logica absurdului.

Recenta vizită în Germania Federală a preşedintelui român a avut o mare pondere politică. În contextul confruntării dintre cele două mari puteri şi după ce, sub presiunea Moscovei, Erich Honecker[1] şi Todor Jivkov au trebuit să-şi anuleze vizitele în RFG, voiajul lui Nicolae Ceauşescu a constituit, neîndoielnic, un act de curaj şi de afirmare a independenţei, care au fost elogiate de opinia publică germană. Pentru a nu mânia Moscova peste măsură, Ceauşescu a renunţat la vizitele prevăzute în provincie şi la alte activităţi din cadrul protocolului.

Din păcate nici vreo conferinţă de presă nu a avut loc. Poate şi pentru că ar fi fost un prilej pentru ziariştii vest-germani să întrebe de destinul zecilor de mii de germani din România. Nu mai vorbim de absenţa comunicatului final. Din păcate, Nicolae Ceauşescu nu a făcut în timpul şederii sale la Bonn prea multe

1. Erich Honecker (1912-1994), membru al Partidului Comunist din Germania din anii '20, a condus RDG, ca secretar general al Partidului Unităţii Socialiste din Republica Democrată Germană din 1971 până în 1989. A fost răsturnat în cursul protestelor anticomuniste.

declaraţii publice. Cel interesat e nevoit să se orienteze după spusele Conducătorului din interviul dat ziarului *Die Welt*. „Consider – a declarat Ceauşescu de la înălţimea bărbatului de stat admirat de o ţară şi de o lume, de parcă părerea lui, şi nu faptele concrete şi principiile fundamentale ale dreptului ar conta – consider că şi pentru cetăţenii români de naţionalitate germană patria lor este România. Acei care locuiesc de circa 800 de ani pe aceste meleaguri nu pot să aibă o altă patrie. Ei sunt cetăţeni români cu toate drepturile şi, desigur, cu toate obligaţiile. Prezentul şi viitorul lor sunt strâns legate de dezvoltarea generală a ţării, de ridicarea nivelului general de bunăstare a întregului popor."

Aşa grăit-a Zarathustra de la Scorniceşti şi, în fapt, mi-aş putea încheia reflecţiile în punctul acesta, subliniind că părerea lui Ceauşescu cu privire la apartenenţa germanilor din Ardeal şi Banat este validă şi concordă cu realitatea şi cu adevărul în aceeaşi măsură în care cineva poate constata o ridicare a bunăstării întregului popor român. Mai lipsea formula obişnuită a omului nostru, mai lipsea să menţioneze „omul socialist multilateral dezvoltat de naţionalitate germană".

Aberaţia majoră a celui dintâi dintre comuniştii români e însă mai profundă. Nu vorbesc de numărul anilor sau veacurilor aplicat drept criteriu definitoriu pentru apartenenţă şi patrie. După Nicolae Ceauşescu, statul Israel nu ar fi putut renaşte, pentru că evreii au trăit 2.000 de ani împrăştiaţi. Şi invers, cetăţenii sovietici care locuiesc în Kaliningrad ar fi apatrizi, deoarece înainte de 1945 şi de anexarea prin forţă a Prusiei Orientale nu a călcat niciodată picior de soldat rus în oraşul Königsberg.

Nu. Este vorba de dreptul inexistent al lui Nicolae Ceauşescu de a defini, în locul individului despre care este vorba, apartenenţa sau patria lui proprie. Stafia stalinismului, care bântuie gândirea lui Ceauşescu, nu poate admite şi nu poate concepe că dreptul unui om de a-şi defini apartenenţa şi de a alege locul său în lume îi aparţine lui însuşi şi nimănui altuia pe lumea aceasta. Ce sunt, cărui popor aparţin şi unde mă simt acasă, unde mi-e patria, decid eu şi numai eu, în conştiinţa mea. Principiul dreptului roman rămâne inalienabil pentru toate timpurile : „De internis non curat praetor". Însă pentru un dictator comunist nu există „interne", nu există probleme de conştiinţă, nu există liberul-arbitru al individului, precum nu există dreptul roman în ansamblul său. Conştiinţa fiului cel mai iubit dintre toţi fiii patriei suplineşte în virtutea forţei conştiinţa celor 300.000 de germani din România, precum se presupune, doctrinar, şi încearcă să suplinească toate cele 22 de milioane de conştiinţe româneşti. Cu urmările cunoscute.

„Un pamflet" la adresa lui Adrian Păunescu şi a Cântării României, [octombrie] 1984, difuzată la 6 noiembrie 1984

Folkul şi porcul sau fleica şi drapelul

Năpastele la poporul român se zice că sunt de la Dumnezeu, de ele nu poţi să scapi : cutremure, inundaţii, focuri, ciumă, holeră, brâncă, moartea-n vite, câte şi mai câte.

Unele dintre ele par mai rele decât războiul, pentru că cel puţin în cazul acestuia există un oarecare ceremonial : ultimatumuri, tratative, trădări, pe când în cazul seismelor, te culci treaz şi te scoli mort ! Nimeni, în afara şobolanilor de apă şi a şerpilor, nu are presentimentul unor asemenea catastrofe. Când venea „aia urâtă", se băteau clopotele şi în porţile muribunzilor se atârnau nişte cârpe negre, apăreau butoaie cu oţet – ca să nu te spurci –, mai există şi metoda izolării, a lanţului pus pe poartă şi a arnăuţilor care trăgeau cu puşcociul pentru ca nimeni să nu se mai apropie de locul nesănătos. Cadavrele se ardeau – vaccinuri nu existau –, dar te mai salva câte unul care furase vreun cui de pe crucea lui Hristos şi pe care nu-l atingeau pojarurile şi scabia, nici buba neagră.

Noi, cei de azi, cu toate penicilinele, iată, nu ne mai putem feri de un flagel devenit coşmar, de balega asta mare de om care-ţi intră în casă când ţi-e lumea mai dragă : pe la opt seara, pe la nouă, pe la cinci, pe la ora cucuvelelor ; ai, n-ai chef de el, îţi pătrunde în dormitor, te persecută, urlă la tine, joacă geamparalele ca starostii de puşcării, beleşte ochii ăia mari ai lui şi te ameninţă : „Nu scapi de mine ! Mă doreşti, nu mă doreşti, eu tot dau năvală ! "...

La Ora Copiilor sau la „Să învăţăm semnele de circulaţie", el nu lipseşte. Dacă te afli în vreun loc mai dosit şi ai uitat să îţi iei hârtie igienică cu tine, n-avea grijă ! În programul de radio, „Buletinul filatelic" sau, şi mai rău, într-o revistă proprie, unde se tot fotografiază, se autoslăveşte cu chitarozii lui, cântând din zdrâng în faţa reflectoarelor, tot de el ! Petrache Lupu din Maglavit a fost un dulce copil. În cenaclul său nasc fecioarele şi băieţii se despoaie, uitându-şi prezervativele printre scaune, bătrânii se vindecă de trânji instantaneu şi umblă ca milogul din Capernaum. Mântuitorul tineretului strânge toată pleava bacantelor în tribune sub faldurile tricolorului, mai vâră câte o strâmbă, ca să fie, să se găsească la o adică poet al tăgadei şi apolog în acelaşi timp, duplicitar până-n măduva oaselor, vrea să le facă pe toate în văzul lumii. Pe unde scurte, pe unde lungi, pe unde vrei şi pe unde nu vrei ; el ne învaţă ce e Patria, ce-i cu România

şi cu limba strămoşilor. Se visează Eminescu, dar de sub sutană îi scapă coada dracului.

Fleică şi Drapelul, Folkul şi Porcul! Iată programul său electoral.

Nu trebuie uitat că un asemenea instrument de produs stupidităţi trebuie plătit şi bine hrănit, ca să umple buzunarele cu îngrăşăminte el are nevoie de Mercedesuri cu tarif redus pentru că în Dacia i se apleacă; vrea să fie gâdilat la găoz şi, mai ales, să fie întâmpinat cu „pun-te masă, scoal-te masă"! Că maţul său cere! Din Paşcani până-n Constanţa, de la Satu Mare la Craiova se aude guiţatul unanim al turmelor sacrificate pe altarul muzicii tinere, al cărei lider este! Plâng hotelierii neplătiţi, plâng şefii de sală rămăşi fără salarii pe câteva luni, pentru că Bărăictarul, cu banda lui, face pustiu prin magazii, pivniţe şi frigidere. Şi mai ia şi acasă...

După trecerea lui - ce uraganul Flora, ce cutremur de la San Francisco! Vine Tăticu'! Iar tăticu' e un fel de Berilă al găinilor, gâştelor şi al altor orătănii. El culege roadele folkului: jumătate vită de colo; o sută de sticle de Riesling de la vreo cramă; mai o halcă de mistreţ - dacă nu unul întreg - ceva „amintiri", şi ele folclorice, de pe la Oradea, sub formă de cojoace, mai o cergă maramureşeană, mai o duzină de blugi - că se poartă. Să nu plece cu mâna goală din judeţ, pentru că a distrat lumea şi i-a ridicat nivelul ideologic! De la Sibiu până la Bucureşti, mai an, a lăsat un damf de brânză împuţită, trimisă la reformă ca să fie vândută la un magazin special, iar mirosul escrocheriei n-a mai ieşit din România nici până acum!

Băiatul iubeşte Patria, dar banul nu-i de colea; e adunător, nu dă bacşiş, ia! Te recomandă că ai vindecat boala secolului cu peliculă fotografică şi fără 20.000 de lei nu scapi! Ai dres un rinichi şi pe urmă te-ai cărat în Occident, nu contează, dacă ai făcut juma-juma cu el, eşti protejat, să n-avem vorbe, adresaţi-vă cu încredere ipochimenului, discreţie garantată!

O să întrebaţi de ce atâta energie cheltuită, de ce nu are băiatul stare şi umblă? Păi, orice popas al lui - care nu ştie decât cuvintele Ţară, Pâine şi Dreptate - se lasă cu câte un chefuleţ, cu ceva de dres şi cu vreun „pat cu suflet"; pentru că plăvanul e mare, i se face, încălărează şi lasă, precum cavaleristul!

Îi dai coniac, cere whisky, pentru că la el, la Pocreaca, tot din astea a băut! Venit în târlici şi cu bască găurită în sfârcul capului la oraş, a dat lovitura, pupând cu râtul lui de râmător toate mâinile întâlnite în cale; a plimbat copii de oameni sus aşezaţi pe bulevarde: cuvântul RUŞINE i-a repugnat totdeauna. Este reputat, zbiară, cere, are!... Casă de două milioane, mobilă japoneză, făcută din cancer cu un prieten-complice, trei maşini, bar la subsol cu vinotecă, amante pe dric şi dame în patru labe pe sub birou, de toate...

Lăsat slobod e în stare să vorbească de la Anul Nou până la Crăciunul următor. De Înviere, adună copiii, ca nu cumva aceştia să ia calea bisericii. El e mielul, cu ceata lui de cobzari, de stricători de poezie şi muzică ; el îi tâmpeşte, el îi face clienţii bulevardelor şi ai cluburilor disco. Întrebându-te dacă a mai citit vreo carte de când era obligat să înveţe alfabetul, nu ai să găseşti un răspuns ! E mereu pe drumuri, aleargă, fuge de ceva, de propria-i conştiinţă cu atâtea feţe, doreşte să nu fie lăsat singur, nu are somn, nu are credinţă, e înfometat să ocupe revistele, orele de literatură şi mai ales să-ţi intre în casă ca să se înveţe o dată cum se îmbină Drapelul cu Fleica şi Folkul cu Porcul ! Cum scoate nişte vânturi sonore care te fac să răsuceşti urgent butonul radioului.

Numai că, de la o vreme, nu mai putem respira. Nu-i ajungeau duminicile, ne-a luat şi sâmbetele şi joile, a tocmit postul naţional şi să te ţii ! Pentru că are o obială între dinţi ! O să ne scoale dimineaţa cu pogribaniile lui ; o să ne bată la c..., seara, că nu l-am învăţat pe dinafară şi, dacă-i dă cineva voie, o să ne urmărească prin toată ţărişoara asta, reputată prin bunul ei simţ, prin candoarea locuitorilor săi peste care au trecut turcii, muscalii şi alţii, lăsându-le măcar biserica, limba şi costumul, jocurile şi cântecele, dar nu i-au tâmpit sistematic cum vrea ăsta !

Opriţi-l până mai e vreme, pentru că are râie sub limbă, ne face creierul scrum şi ne cretinizează urmaşii ! Puneţi potera pe el, să-l caute în buzunare cine l-a botezat, să vedem din ce noroi de carne s-a născut şi ce hazna are în loc de inimă. Şi când mai aflaţi că iar se arată la televiziune, stingeţi becul, vârâţi-vă capul sub plapumă, faceţi-vă că nu-l auziţi, că nu-l ştiţi ! Ciuma, Holera, Lepra veneau şi treceau, ăsta nu se mai termină...

Doamne, apără şi fereşte !

„Un român din Canada”, septembrie 1984, difuzată la 11 noiembrie 1984[1]

Mult stimate domnule director de la Europa Liberă,

Cum mă numesc n-are nicio importanţă. Trăiesc în Canada de peste 40 de ani şi nu demult m-am întors în România, unde am sărutat pământul ţării mele şi mormintele părinţilor de prin ţinutul Tecuciului.

1. L.M. no. 96, November 11, 1984.

La vărul meu dintr-un sat am stat de vorbă într-o chilie cu o bătrânică pe care o cunoşteam încă de când era tânără.

Printre altele mi-a povestit din viaţa ei de călugăriţă la mânăstirea Adormirea Maicii Domnului din comuna Tudor Vladimirescu - Tecuci[1]. Cum cele 300 de maici şi surori şi-au adus toată zestrea de la părinţi acolo, cum şi-au strămutat şi pământurile la mânăstire prin schimb cu alţi proprietari din satele lor şi cum cu mâinile lor au zidit acea mânăstire şi chiliile ei.

În anul 1956, mânăstirea a fost desfiinţată, iar maicile împreună cu stareţa au fost alungate, pierzându-şi şi bunurile duse la mânăstire de acasă.

Cele mai multe au suferit şi închisoare din cauză că mai purtau hainele călugăreşti, neavând altele. La plecare, m-au rugat să vă înmânez următorul mesaj :

„Suntem bătrâne, după ce am argăţit pe unde am fost primite. Şi ne-am gândit oare cui să ne adresăm ca mânăstirea zidită cu mâinile şi cu bunurile noastre care acum stă pustie să ni-o dăruiască în chip de azil de bătrâne, în care să ne sfârşim zilele ?

Mulţi din ţara noastră care au fost duşi la canal s-au întors şi şi-au primit casele şi grădinile înapoi. Noi de ce să nu le primim? Ce rău am făcut ca pedeapsa să nu se mai sfârşească ?

S-ar putea să se spună că putem merge la azilele din oraşe. Dar noi dorim mânăstirea noastră, în care am muncit şi ne-am rugat, ca şi părinţii şi străbunii noştri, care prin credinţă au sădit ţara noastră România.

Aceasta ar fi o mare bucurie pentru noi şi pentru cei care spun că biserica noastră este persecutată (fie din ţară, fie din alte ţări).

Vă rugăm mult, dacă aveţi trecere, puneţi un cuvânt pentru noi, la cei mai mari din ţara noastră şi la cei cu credinţă şi dragoste de România.

În primul rând, la preşedintele ţării noastre, despre care se ştie că este un om înţelegător şi bun. Căci noi pe nedrept am fost alungate din munca şi mânăstirea noastră".

Domnule director, vă rugăm mult, difuzaţi această scrisoare la Europa Liberă. Şi, dacă se poate, să ajungă scrisoarea şi la Vocea Americii.

---

1. Despre represiunea declanşată împotriva călugăriţelor de la Mânăstirea de la Vladimireşti din anii 1954-1956, vezi *Raport Final*, Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, Humanitas, Bucureşti, 2007, pp. 275-277.

Dr. Hubert Langer, Graz, Austria, [octombrie] 1984, difuzată la 11 noiembrie 1984[1]

Relatare despre călătoria în România

Aveam intenţia – împreună cu un grup de 41 de persoane, majoritatea oameni în vârstă – să întreprindem o călătorie organizată, de trei săptămâni, în România, în a doua jumătate a lunii august. Din pricina comportării de neînţeles a vameşilor români de la punctul de frontieră Nădlac, proiectul nostru a fost imposibil de realizat şi, în cele de urmă, a trebuit să ne întoarcem în Ungaria.

Deoarece eram la curent, din multele relatări în presă, cu deosebit de proasta stare alimentară din România, am luat cu noi multe alimente, ca să nu avem probleme de aprovizionare. De multe ori, oamenii în vârstă au nevoie de o hrană specială. La graniţa română ni s-au luat paşapoartele şi, după vreo oră de aşteptare, ni s-au controlat bagajele. Am fost obligaţi să scoatem majoritatea geamantanelor din autobuz.

Vameşii de la graniţa română au găsit tot felul de cusururi produselor alimentare pe care le luaserăm cu noi. După multă tărăgăneală – întâi au vrut să taxeze proviziile noastre individual pentru fiecare turist – s-au hotărât să le taxeze global. Ei au fixat o sumă de 5.600 de şilingi austrieci pentru tot autobuzul care să fie împărţită pe zece chitanţe. Un kilogram de cafea, de exemplu, în valoare de 400 de şilingi, a fost taxat cu 270 de lei.

După cinci ore de formalităţi ne-am hotărât să plătim vama cerută pentru ca să putem în sfârşit să ne continuăm călătoria. Cu toate acestea, nu ni s-a permis să intrăm în România.

După ce cei doi conducători ai grupului au fost supuşi, separat, unui interogatoriu luat de către un funcţionar superior al vameşilor, a fost luat la rând un bătrân de 75 de ani şi supus şi el unui interogatoriu separat. Vameşii l-au întrebat de ce merge în România, dacă aparţinem vreunei secte religioase, de ce avem cu noi aşa de multe provizii, cum de ne-am hotărât să mergem în România etc. După altă aşteptare, ni s-a comunicat că nu putem intra în ţară cu toate alimentele, că trebuie să ne întoarcem în Ungaria şi să lăsăm acolo o parte din ele. La graniţa română nu se puteau depune. Ne-am hotărât atunci să ne întoarcem în Ungaria, unde am obţinut imediat permisiunea să depunem o parte din alimente şi ne-am întors din nou la graniţa română.

1. L.M. no. 96, November 11, 1984.

Între timp, unii dintre participanţii la călătorie, mai în vârstă, au fost atât de slăbiţi de aşteptarea de şapte ceasuri sub un soare arzător, că au trebuit să fie încredinţaţi îngrijirilor infirmierei de gardă de la graniţă. Unei doamne i s-a urcat atât de mult tensiunea, că a trebuit să fie chemată o doctoriţă din localitatea vecină.

După întoarcerea din Ungaria ni s-au luat din nou paşapoartele şi procedura controlului vamal a început din nou. Din nou ne-au cercetat autobuzul şi vameşii au găsit că tot mai aveam prea multe alimente. Ni s-a restituit suma de 5.600 de şilingi austrieci şi ni s-a declarat că nu ni se permite intrarea decât dacă lăsăm toate alimentele în Ungaria.

În acelaşi timp, vameşii s-au comportat foarte necivilizat, au apostrofat tot grupul cu gesturi şi voce tare.

De data aceasta ne-a ajuns. Ne-am hotărât să renunţăm la vacanţa noastră în România. Nu eram de acord să intrăm în România fără o provizie de alimente, deoarece am aflat între timp şi de la turiştii care ieşeau din ţară că, într-adevăr, situaţia alimentară era foarte proastă.

Suntem indignaţi de felul în care am fost trataţi în România, ca turişti străini, şi constatăm că acest tratament este în totală contradicţie cu sloganul „Ospitaliera Românie vă aşteaptă. Fiţi bineveniţi!", pe care l-am văzut afişat peste tot în timpul celor opt ore cât am aşteptat la graniţa română.

Găsim şi că ar fi fost mai bine să nu dăm cele două pachete de ţigări americane care ne-au fost cerute pentru „şef".

După întoarcerea noastră, am aflat că hotelurile de stat au prezentat socoteala pentru camerele neutilizate societăţii care a organizat excursia încă înaintea întoarcerii noastre în Austria.

Găsim că comportamentul autorităţilor de frontieră române este în crasă contradicţie cu uzanţele internaţionale şi că – înainte de toate – contrazic în mod strigător la cer spiritul de la Helsinki atât de des invocat. După experienţele de la graniţa românească am petrecut un concediu improvizat, dar foarte plăcut datorită marii amabilităţi a tuturor (nu aveam camere rezervate) în Ungaria şi, în cele din urmă, ne-am întors cu plăcere din nou în Austria.

Semnat în numele participanţilor la călătorie enumeraţi mai sus.

„Un medic", Cluj, [septembrie-octombrie] 1984, difuzată la 12 noiembrie 1984[1]

Domnule director,

Aş vrea să vă spun câteva cuvinte despre absolvenţii facultăţii de medicină, despre drumul pe care-l parcurg până la realizarea profesională ca specialişti. De aproximativ patru ani, Ministerul Sănătăţii a emis un ordin prin care fiecare absolvent este obligat să efectueze un stagiu de trei ani într-un spital judeţean sau într-o clinică universitară, cu un salariu lunar de 1.800 de lei, aproximativ salariul unui portar de întreprindere.

În toată această perioadă, medicii specialişti primari şi şefii de secţie au obligaţia să se ocupe de pregătirea practică a stagiarilor. Aceasta însă în mod teoretic, pentru că practic nimeni nu se interesează de ceea ce fac aceşti tineri medici prin spitale. De fapt, nu sunt lăsaţi să facă nimic, nu au nicio responsabilitate. În acest fel, ei capătă rapid sentimentul inutilităţii, devin dezinteresaţi, mulţumindu-se doar cu prezenţa fizică în spitale. În trei ani, unii reuşesc chiar să uite şi ce au mai ştiut din facultate, iar multora li se sădeşte în suflet teama că singuri nu vor putea face faţă în circumscripţiile unde au fost repartizaţi. Dezamăgiţi de situaţia în care se află, mulţi se pierd, deşi poate că au fost studenţi valoroşi şi promiţători.

După terminarea stagiului, tânărul medic are dreptul să se prezinte la concursul de medic secundar în vederea unei specializări. Însă de astă dată şansele sunt doar de partea celor care „au pe cineva". Reuşita e în funcţie de relaţii şi de sumele plătite unora din comisia de examinare. Cei ce n-au fost aleşi merg la ţară. Dar şi aici primirea unei circumscripţii într-o comună cu gară, lumină electrică, staţie de autobuz depinde de cât ai dat directorului direcţiei sanitare. Sunt cazuri când tânărul absolvent trebuie să lucreze un an sau doi pentru a-şi recupera sumele plătite. Mulţi dintre absolvenţii promiţători, dacă nu au pe cineva, undeva, sfârşesc ca medici de circumscripţie, neputând să facă o specialitate în care să-şi aducă aportul în asistenţa de specialitate a bolnavilor. Concursurile pentru secundariat şi primariat au devenit surse de îmbogăţire pentru comisiile respective. Nu poate fi vorba să iei un concurs de medic primar fără a plăti sume exorbitante care pot ajunge până la 100.000 de lei. Sunt numeroase cazurile de

1. D.B. no. 480, November 12, 1984.

medici foarte bine pregătiţi care cad la examenul de medic primar pentru că s-au încrezut prea mult în forţele şi pregătirea lor. În schimb, promovează cei slabi care au avut relaţii şi au putut plăti. S-a ajuns astfel la paradoxul ca cei din urmă să fie cei dintâi.

Vremurile când un tânăr student sau un tânăr medic valoros putea fi reţinut în clinică pentru că maestrul şi profesorul lui l-a remarcat au apus de mult. Astăzi, un profesor nu mai are puterea de decizie, aşa cum avea profesorul Haţieganu la vremea lui. Aşa cum au ajuns profesori Danielo, Spîrchez, Fodor, Moga, Hărăguş, Faur, Ciplea şi lista lor ar putea fi continuată, pentru că ei au fost selecţionaţi dintre cei mai buni chiar de maestrul Haţieganu. Astăzi, profesorul este subordonat comitetului de partid şi, din păcate, mulţi dintre actualii noştri profesori provin din secretari de partid sau recomandaţi de aceştia. Situaţia dezastruoasă la care s-a ajuns trebuie să dea de gândit conducerii superioare de partid, pentru că generaţia veche, bine pregătită, e pe cale de a-şi încheia activitatea. Sunt clinici de specialitate care nu au profesori. În această situaţie se află oftalmologia, specialitate în care în ultimii ani n-a apărut încă un profesor de talia profesorului Petre Vancea, deşi generalul dr. Olteanu este un nume bine cunoscut în ţara noastră.

În medicina internă, deşi sunt mulţi profesori, niciunul nu are o valoare autentică, niciunul nu a putut ajunge la valoarea înaintaşilor lor. Aş aminti cazul şcolii de medicină internă din Cluj, unde „titanii" Haţieganu, Goia, Moga, Fodor sunt la o distanţă prea mare de actualii profesori. Cea mai tristă situaţie mi se pare la Clinica medicală II din Cluj, unde cândva a lucrat marele profesor Goia. Actualmente, conducerea acestei clinici a fost încredinţată unui secretar de partid, preferat conferenţiarilor Boeriu şi Tănăsescu, admirabili elevi ai profesorului Haţieganu. Nici în celelalte centre medicale de tradiţie din Iaşi şi Bucureşti situaţia nu e mai bună. Aşa se explică neputinţa profesorilor de medicină internă din ţara noastră de a interveni în cazul doctorului Puşcaş din Şimleul Silvaniei, care are pretenţia că vindecă ulcerul gastro-duodenal cu Ulcosilvanil. Cazul Puşcaş mi se pare edificator asupra valorii profesorilor noştri de medicină internă, deşi unii ar găsi scuze în relaţiile acestui medic cu poetul de curte Adrian Păunescu.

Aceeaşi situaţie poate fi semnalată şi în obstetrică-ginecologie, unde dispariţia profesorului Panait Sârbu şi pensionarea lui Dan Alessandrescu au lăsat goluri ce nu pot fi umplute cu activişti şi secretari de partid de teapa grupului Lemnete. Majoritatea profesorilor din Bucureşti au avut de urmat un traseu bine stabilit de partid – via Ministerul Sănătăţii –, unde mai întâi ocupă un post de director general sau de secretar general şi apoi ajung profesori sau şefi de clinică, aşa

cum e cazul doctorilor Enăchescu, Nicolau, Nicolaiescu, Ozun. Merită a fi amintit cazul ORL-ului, care are la ora actuală numai doi profesori şi aceştia suferinzi. E vorba de profesorul Cincă, de o valoare incontestabilă, dar care, în urma unei operaţii dificile are o capacitate redusă de muncă, precum şi de profesorul Hociotă, care şi el, după un infarct miocardic, nu mai este ceea ce a fost.

Faptul că în ultimii zece ani au rămas atâtea clinici fără profesori este consecinţa deciziei partidului de a nu numi niciun profesor universitar fără avizul expres al tovarăşei Elena Ceauşescu. Situaţia devine îngrijorătoare pentru că, la oră actuală, medicina românească nu mai dispune de cadre tinere deosebit de valoroase, deoarece procesul de formare în ultimii zece ani a fost defectuos.

Nu a mai existat posibilitatea ca medicii de valoare să fie trimişi în străinătate pentru specializări şi perfecţionări din cauza lipsei de devize. În unele cazuri, cei trimişi la specializare nu s-au mai întors. Numeroşi medici rămân în Vest, scârbiţi de dispreţul cu care sunt priviţi de partid, în speranţa că vor găsi alt climat de muncă, de înţelegere şi de respect. Aşa este cazul profesorilor Papahagi, Toader, Stelică Dumitrescu, Beroniade, Cotăiescu, Corondan, Brătianu, Stösel, Ţurai, Dacian, Gerota şi lista poate continua.

Ceva trebuie făcut pentru a remedia această situaţie. Şi în primul rând e nevoie de o promovare pe criteriul respectării valorilor, şi nu al dosarului de partid. Partidul trebuie să înţeleagă odată că un bolnav poate fi ajutat numai de un medic bine pregătit profesional, şi nu de un medic bun membru de partid. Dacă în alte profesiuni mai poate fi într-un fel motivat dosarul de partid, în promovarea unui cadru în sectorul medical nu numai că nu este necesar, dar e de-a dreptul dăunător, avându-se în vedere că se lucrează cu şi pentru cel mai preţios capital : omul. Aş recomanda celor răspunzători de destinele medicinei româneşti să citească splendida carte a doctorilor Blăjan şi Florea : *Haţieganu în cuvinte înţelepte*, unde pot găsi atâta adevăr în afirmaţia marelui profesor : „O clinică condusă de un profesor conştient şi stăpân pe specialitate, secondat de colaboratori pregătiţi ştiinţific şi tehnic, este o minunată şcoală pentru pregătirea viitorilor medici şi o admirabilă instituţie pentru promovarea ştiinţei medicale".

Walter Trampau, originar din România, [octombrie] 1984, difuzată la 13 noiembrie 1984[1]

Domnule director,

Mai deunăzi a avut loc la Hanovra o conferinţă a uneia din cele mai de seamă organizaţii economice din Germania Federală, Deutscher Industrie und Hadelstag, organizaţie de vârf a Camerelor de Comerţ şi Industrie. Preşedintele ei, Otto von Amerongen, este totodată preşedintele Economiei Germane pentru Răsărit (Ostausschus der Deutschen Wirtschaft). Nu este deci de mirare că funcţionarii superiori ai acestei organizaţii sunt la curent cu situaţia schimburilor de mărfuri şi proiectelor de colaborare tehnico-industrială cu ţările în care în anii aceştia, sub ochii noştri, se „desăvârşeşte revoluţia socialistă", ca, de pildă, în România.

Nimerisem la conferinţă deoarece, după ce m-am pensionat, am tradus în repetate rânduri materiale importante din şi în româneşte pentru, să zicem, domnul Peter care, printre altele, se ocupă şi de dezvoltarea schimburilor cu România. Într-o pauză a conferinţei domnul Peter m-a invitat la masă şi mi s-a plâns amarnic : schimburile cu România sunt, chipurile, grav periclitate. Pesemne, îmi relatează el, bieţii colegi de la întreprinderile de stat pentru comerţul exterior sunt confruntaţi cu o dispoziţie univocă şi categorică a „Dumnealui" - inutil să precizez la cine se referea domnul Peter - de a forţa cu orice preţ tranzacţiile în compensaţie.

Nimic nou sub soare, îmi zise domnul Peter. Toate ţările din CAER încearcă să cumpere marfă de nivel tehnic superior contra marfă de nivel tehnic inferior. Noi, în Germania Federală, am încurajat chiar constituirea unor firme specializate, care se ocupă cu desfacerea mărfurilor livrate din Răsărit în compensaţie.

Dar, se plângea interlocutorul meu, la Bucureşti pare să fi prins rădăcini o idee fixă : să nu se încheie, pe cât cu putinţă, decât tranzacţii în compensaţie, ceea ce, zicea el, va duce în scurt timp şi inevitabil la un şi mai radical declin al schimburilor. Şi am avut în faţă imaginea şedinţelor entuziaste de la felurītele organizaţii de stat pentru comerţul exterior de la Bucureşti, de la Banca pentru Comerţul Exterior, de la Banca de Investiţii sau chiar de la Banca Naţională, în cursul cărora experţii şi tehnicienii, specializaţi în curs de decenii în a manipula sculele subtile, rafinate, ale comerţului modern, aplaudau cu entuziasm iniţiativa

1. D.B. no. 481, November 13, 1984.

„tovarăşului" de a sălta comerţul exterior al României Socialiste multilateral dezvoltate la nivelul superior... al trocului. Căci dorinţa bruscă şi univocă a firmelor de stat bucureştene de a recurge la compensaţii şi, pe cât se înghite de partea cealaltă, numai la compensaţii, dovedea că este vorba de o dispoziţie venită „de sus de tot" şi că, în asemenea cazuri, expertul, tehnicianul, specialistul nu au ce argumenta. Le rămâne numai opţiunea aplauzelor.

Dar cum să-i explici domnului Peter că în respectivele săli de şedinţe aplauzele au trebuit să răsune în fapt furtunoase?

Nu ştiu care protocronist de meserie i-a suflat tovarăşului ideea că primul om care a schimbat două pulpe de mistreţ contra unei praştii ar fi trăit pe undeva prin munţii Vrancei sau pe Valea Lotrului şi că această tradiţie străveche, legată de obârşie, adică schimbul de marfă contra marfă, trebuie reluată, consolidată, extinsă în tot comerţul exterior românesc, în ciuda şi împotriva voinţei partenerilor întru negoţ din lumea capitalistă.

Motivul, m-am străduit să-i explic domnului Peter, este evident. Până la lichidarea datoriilor externe, România caută să acopere importul necesar de mărfuri, oricum masiv redus, încât fabrici întregi stagnează, prin depăşirea planului, fără cheltuieli de devize. Dintr-o greu explicabilă pudoare, după atâţia ani de absenţă din ţară, am evitat să-i explic distinsului expert german că acum patru ani, când, în urma crizei poloneze, datoriile externe ale României au ajuns şi ele în lumina rampei finanţelor internaţionale, la şedinţa decisivă, tovarăşul, înfierbântat, şi-a ieşit din fire, a ţipat şi a vociferat, dar nu a amintit nici de investiţiile majore eronate, nici de gigantomanie, nici de poliţele în alb, trase pe contul nivelului de trai al generaţiei următoare, ci i-a făcut pe experţii de frunte ai ţării albie de porci, pentru că l-au făcut, chipurile, de râs pe el, personal – dacă mai era cu putinţă, fireşte – pe el, bărbat de stat respectat şi apreciat pe plan mondial, personalitate de frunte a vieţii internaţionale. Şi ce să fi zis bieţii experţi care au trebuit să cumpere în Occident echipamentul uzinelor petrochimice, care lucrează cu 60% din capacitate, al oţelăriilor, care produc în condiţiile inundării pieţii mondiale cu oţel mai bun şi mai ieftin decât cel românesc, al fabricilor de utilaj electronic, ale căror produse sunt într-adevăr protocronice şi pot corespunde cel mult aspiraţiilor la modernism ale unor triburi din jungla africană, pe cale de a înlocui graiul tamtamurilor cu tranzistorul!

„Nu pot convinge un fabricant de silicat suprapurificat sau de armături speciale că este în interesul Germaniei Federale să-şi vândă marfa pentru salam de Sibiu, cât de bun să fie salamul, sau contra unor confecţii ieşite din modă acum doi ani, îmi explică domnul Peter, plin de tristeţe şi de bunăvoinţă. Politic,

îl pot convinge să livreze României pe un credit ceva mai lung decât de obicei, deşi un partener spaniol sau indonezian îl plăteşte în trei luni, cel mult. De..., se mai poate vorbi cu guvernul de la Bonn pentru o eventuală garanţie de export. Dar acestea sunt cazuri excepţionale, domnule..."

Bietul domn Peter, de atâţia ani angajat în domeniul schimburilor româno-germane, nu a priceput încă şi nu pricep şi asemenea lui nici alţii cu mintea sănătoasă şi cu bunul-simţ intact, nu pot pricepe că în România excepţia a devenit regulă. Şi nu numai în practica cotidiană a comerţului exterior, ci în general, structural, organic. Sub semnul unei personalităţi „excepţionale", starea excepţională s-a instaurat ca permanentă, a devenit cronică. Excepţia a devenit normalitate, normalul a devenit excepţional.

Dar te văd trist, domnule coleg, îmi zice domnul Peter. Ce-i cu dumneata? Mă gândesc la productivitatea muncii, domnule Peter! La ce?, mă întreabă el nedumerit. V-am tradus nişte rapoarte de activitate ale Ministerului Comerţului Exterior, vă aduceţi aminte. Între alte indicative cruciale, figura acolo şi „productivitatea muncii în comerţul exterior". Ce se va alege de ea, în condiţiile trocului „multilateral dezvoltat"? Nu tu acreditive, nu tu conturi de clearing, nu tu credite, nu tu clienţi tradiţionali. În fapt, ce se va alege de ea, biata productivitate a muncii în comerţul exterior?

Indicatorul productivitatea muncii a fost, de la bun început, o aberaţie tot atât de flagrantă ca productivitatea muncii în Securitate şi miliţie. Numai că, la nevoie, ofiţerul convoacă în loc de zece, doisprezece nenorociţi în aceleaşi ore de muncă, ca să-i frece pentru că au chiulit de la demonstraţie sau pentru că au stat de vorbă la Eforie Nord cu un suedez, fără a face raport scris. Dar ce să facă bietul funcţionar de la o întreprindere de comerţ exterior, cât de priceput ar fi, cu piaţa mondială? Ce se face cu neamţul care produce semifabricate industriale indispensabile, dar nu vrea în ruptul capului nici salam de Sibiu, nici autoturisme Dacia şi nici chiloţi tetra? Cum se „optimizează" activitatea întreprinderilor de comerţ exterior în aceste condiţii noi, dar, mai ales, cum poate funcţionarul respectiv să se mai uite în ochii copiilor săi când încearcă să le explice că nu au tot ce nu au, pentru ca balanţa de plăţi să rămână pozitivă.

Domnul Peter a dat din cap, a oftat şi a spus cu resemnarea tipică a occidentalului care nutreşte simpatii pentru bieţii oameni din „extremul orient european": nu înţeleg, domnule!

Dar mă întreb cine poate înţelege cu adevărat!

„Un ascultător", octombrie 1984, difuzată la 15 noiembrie 1984[1]

Problema medicamentelor

Aprovizionarea cu medicamente şi materiale tehnico-medicale este la ora actuală una din cele mai grele probleme ale asistenţei medicale din România. Dacă în urmă cu ani, industria farmaceutică românească, prin colaborări cu firme prestigioase din străinătate (Ciba, Hoechst, Organon, Schering, Richter etc.), reuşea să producă o gamă variată de medicamente competitive pe piaţa externă, astăzi aceste colaborări au fost mult reduse, regimul nemaiputând plăti în devize forte importul substanţelor necesare fabricării multor produse farmaceutice. Astăzi, lipsesc din farmaciile de circuit deschis, cât şi din farmaciile spitalelor, o gamă foarte largă de produse farmaceutice, de strictă necesitate, cum ar fi algocalminul, aspirina, vitaminele din grupul B, antibioticele, de exemplu, ampicilina, medicamentele hepatoprotectoare, produsele cortizonice, substanţe precum carbonatul de calciu, alucolul şi zaharina. Bolnavii de diabet zaharat nu pot primi, pe o reţetă, mai mult de 30 de tablete de zaharină. În ultimul timp, zaharina este folosită mult şi de restul populaţiei, ca înlocuitor al zahărului, care lipseşte din magazinele alimentare.

Lipsesc constant şi alte materiale tehnico-medicale, cum ar fi vata, spirtul sanitar, tifonul, tinctura de iod, mănuşile chirurgicale, filmele radiologice. Obţinerea unui pachet de vată este o problemă, dacă nu ai o relaţie la farmacie. În zilele când se dă vată se formează cozi nesfârşite. În spitale şi policlinici, filmele radiologice sunt sub necesităţi. Ele nu pot fi folosite decât în cazul fracturilor, accidentelor şi marilor urgenţe. În multe cazuri, bolnavul este trimis să-şi procure singur filmele radiologice. Importul filmelor radiologice a fost redus la minimum. O anumită întreprindere din Târgu-Mureş a primit sarcina să producă filme radiologice, însă calitatea lor este discutabilă, adeseori neputând fi folosite. Tehnologia lor nu e pusă la punct, multe din filmele radiologice ajung în spitale şi policlinici gata mucegăite şi nu pot fi utilizate.

Importul de medicamente e mai mult simbolic. Reducerea s-a făcut la indicaţia „tovarăşului" Nicolae Ceauşescu. Cele câteva zeci de produse ce se mai importă sunt în cantitate atât de mică, încât ele nu pot fi accesibile decât unui număr foarte mic de bolnavi. În fiecare judeţ sunt nominalizate anumite farmacii care primesc medicamentele de import. Bolnavii ştiu zilele când oficiile farmaceutice

1. D.B. no. 483, November 15, 1984.

trimit maşinile cu medicamente. E deprimant să vezi cozi formate din oameni suferinzi, care aşteaptă cu reţeta în mână să primească medicamentele de import prescrise de medici, însă mulţi nu mai apucă, cantităţile fiind prea mici. Cea mai mare parte din medicamentele de import este rezervată, din dispoziţia Comitetului judeţean de partid, pentru organele de partid, Securitate şi miliţie. Membrii acestor organe şi familiile lor primesc gratis orice medicament, inclusiv cele din import. Bolile activiştilor de partid, securiştilor şi miliţienilor nu pot fi tratate cu medicamente româneşti. Pentru ei se găsesc cele mai bune medicamente din import.

Am fost martor ocular când un farmacist dintr-un judeţ a primit un telefon de la Comitetul judeţean de partid să facă o trusă medicală pentru concediul primului-secretar. O adevărată farmacie trebuia să însoţească familia primului om al judeţului. Citeam pe faţa farmacistului teama ca nu cumva să scape sau să uite vreun medicament ce ar fi putut fi cerut de familia aleasă a judeţului, majoritatea medicamentelor fiind din import.

Se constată o lipsă cronică a unor produse medicamentoase în secţiile de urgenţă ca Volon, Urbason, Berotec, Astmopent, atât de necesare pentru bolnavii cu şocuri anafilactice şi crize astmatiforme, cazuri în care o fiolă de Urbason poate fi salvatoare.

Produsele dietetice, cum sunt Humana, Robebi, Eledonul, laptele praf, atât de necesare pentru alimentaţia sugarilor, cât şi pentru realimentarea lor, în secţiile de pediatrie, în dispepsii şi enterocolite, nu se găsesc decât în cantităţi minime, fiind şi ele importate. Din această cauză, cantităţile repartizate spitalelor sunt insuficiente. Eliberarea acestor produse din farmacii se face numai cu prescripţie medicală, aprobată de şeful clinicii teritoriale. Părinţii copilului bolnav sunt purtaţi de la medicul consultant la şeful policlinicii, pentru a li se aproba cumpărarea unei cutii de Humana, Robebi, Eledon sau lapte praf, pe care de cele mai multe ori nici măcar nu le găseşti în farmacii. Valabilitatea unei reţete e numai de zece zile, ea trebuind să fie reînnoită, ceea ce înseamnă alt timp pierdut pe la medici.

În zilele când se distribuie lapte praf, în farmacii se formează cozi nesfârşite, lumea vociferează, atmosfera este foarte încinsă şi de multe ori este chemată miliţia, pentru a supraveghea distribuirea laptelui praf. S-a încercat înlocuirea laptelui praf din import cu un produs similar, însă calitatea lui fiind necorespunzătoare, medicii refuză să-l prescrie.

Procurarea produselor dietetice din import este o mare problemă pentru părinţii care lucrează la Maşini Grele Bucureşti, 23 august, pentru minerii de pe Valea Jiului sau pentru ţăranii colectivişti. Copiii acestora nu se bucură de privilegiile de care se bucură copiii activiştilor de partid, securiştilor sau miliţienilor

care primesc toate cantităţile de care au nevoie şi încă gratuit. Încă un aspect al echităţii comuniste.

În ţară se vorbeşte că ministrul Sănătăţii, profesorul Proca, ar fi informat pe şeful statului de această situaţie, însă el ar fi primit un răspuns dezarmant: „La mine să nu mai vii cu asemenea tâmpenii. Vă trec cu vederea că nu mă puteţi înţelege, pentru că un preşedinte ca mine se naşte o dată la 500 de ani!". Completăm noi: nu numai la 500 de ani, ci în 2.000 de ani n-a apărut un exemplar mai negativ care să aducă atâtea nenorociri şi suferinţe poporului român.

Lipsa materialelor de dezinfecţie, reducerea continuă a personalului auxiliar au dus la scăderea stării de igienă a spitalelor şi, în consecinţă, a crescut numărul infecţiilor intraspitaliceşti, în special cu bacil Proteus şi Piocianic.

Lipsa substanţelor dezinfectante, a detergenţilor şi a săpunului a afectat igiena populaţiei şi se semnalează recrudescenţa unor boli ca tuberculoza, hepatita epidemică, dizenteria, scabia, adică râia, parazitozele intestinale şi paraziţii corporali, adică păduchii. Apariţia a numeroase cazuri de tuberculoză, în afara focarelor existente, este consecinţa unor lipsuri grave în igiena populaţiei, a mediului de muncă şi locuit, dar şi consecinţa epuizării fizice prin suprasolicitare în producţie şi mai ales din cauza subalimentaţiei. Creşterea frecvenţei hepatitei – epidemice în unele localităţi, unde s-au înregistrat adevărate explozii – este consecinţa unei alimentaţii defectuoase, a unei sterilizări necorespunzătoare a instrumentarului chirurgical, a ácelor şi seringilor în dispensare, policlinici şi spitale. Apariţia scabiei, adică a râiei, o adevărată epidemie, a devenit la un moment dat problemă naţională. În colectivităţile de copii, în şcoli, locuri de circulaţie publică, farmacii, cinematograf, teatre, frizerii, contaminarea a devenit posibilă datorită condiţiilor de igienă sub orice critică. Lipsa de pe piaţă a săpunului, mijloc banal, dar foarte necesar pentru întreţinerea unei stări corespunzătoare de igienă, este una din cauzele principale ale apariţiei scabiei şi păduchilor. În şcoli, învăţătorii şi profesorii s-au contaminat de râie şi de păduchi de la elevi, dar oricui i se poate întâmpla acest lucru prin intermediul frizeriilor.

„Un român care mai speră", [început de noiembrie] 1984, difuzată la 2 decembrie 1984[1]

Domnule Ceauşescu,

În curând se vor împlini 20 de ani de când ţara a căzut sub conducerea dvs. Întrebarea firească care se pune este: „Ce aţi realizat în acest răstimp?".

Deşi încercaţi prin sforăitoarele, sterilele şi lungile dvs. cuvântări să convingeţi şi să influenţaţi pe cei ce nu cunosc situaţia reală, nu aţi reuşit şi nu veţi reuşi niciodată să fiţi crezut. Nimeni din ţară şi străinătate nu v-a crezut şi nu vă crede, fiindcă vede şi cunoaşte destul de bine şi pe propria sa piele situaţia reală. Mai mult, noi, cei din ţară, putem jura cu mâna pe inimă că în cei 20 de ani aţi ruinat ţara.

Aţi distrus viaţa plină de conţinut şi prosperitate a zecilor de milioane de români, în special a ţăranilor agricultori, care acum cerşesc pe la oraşe câte o bucată de pâine pentru familia rămasă acasă. Aţi alungat din sate pe toţi oamenii harnici care aveau gospodării frumoase şi asigurau existenţa orăşenilor cu alimente bune şi proaspete.

Aţi distrus sute de mii de case mari sau modeste, dar sănătoase, cu curţile lor frumoase, şi aţi făcut în schimb aşa-zisele „cutii de chibrituri" în care nu există nici lumină, nici căldură, nici hrană şi nici mulţumire. Aţi alungat din ţară sute de mii de cetăţeni de origină germană care se identificaseră în lungul şir de ani cu interesele şi specificul românesc, unde au avut o viaţă prosperă şi plină de conţinut.

Aţi distrus cartierul Uranus şi altele ca să faceţi aşa-zisul „Centru civic", respectiv o construcţie hidoasă care va fi o ruşine a Bucureştiului. Aţi cheltuit miliarde pentru această construcţie, când poate numai cu jumătate din banii ce aţi cheltuit şi fără a distruge mii de case aţi fi făcut o frumoasă şi modernă capitală în mijlocul ţării, regiunea Braşov, Sfântu Gheorghe, Târgu-Mureş, zonă climaterică, rezolvând astfel problema cea mai spinoasă a ţării – „problema minorităţilor".

Aţi băgat ţara în datorii de peste 10 miliarde de dolari, pretinzând că aţi industrializat-o, când în realitate ţara suferă de foame şi frig.

Este dureros ca într-o ţară ca a noastră, unde se găseau de toate, să nu se găsească aproape nimic astăzi. Unde sunt pâinea, carnea, laptele, untul, brânza şi alte alimente care se găseau pe toate drumurile?

Stau oamenii ore şi zile de-a rândul de la orele 3 dimineaţa până seara târziu la cozi, pentru o bucăţică de carne sau alte puţine alimente care mai apar din

1. L.M. no. 99, December 2, 1984.

întâmplare (fiind probabil refuzate la export), pe care preşedintele Ceauşescu, secretarul general al PCR, genialul Ceauşescu, în marea lui generozitate, le mai dă din când în când pe piaţă.

Pe scurt, aţi ruinat ţara, v-aţi bătut joc de munca întregului popor şi continuaţi, fără jenă, fără reţinere, fără discernământ, să terorizaţi o ţară întreagă, numai şi numai fiindcă nimeni nu are posibilitatea să fie primit de dvs. ca să vă spună realitatea, căci cei din anturajul dvs. (care vă ascund şi nu au curajul să vă spună adevărul) nu vă opun nicio rezistenţă, ba, din contră, vă preamăresc, târându-se ca reptilele pentru a nu-şi pierde posturile ce le ocupă.

Este adevărat, şi aş fi nedrept dacă nu aş recunoaşte că în această acţiune negativă şi represivă sunteţi sprijinit şi chiar ajutat, pe de o parte, de Comitetul Politic Executiv şi guvernul ţării, iar pe de altă parte, de membrii PCR. Comitetul Politic Executiv, care ia parte împreună cu guvernul la toate şedinţele ce au loc din când în când, după bunul-plac al stăpânului, nu au ridicat vreun protest, nu au făcut niciodată nicio opoziţie sau obiecţiune şi nici cea mai mică reţinere. Din contră, nu au pierdut niciodată prilejul să vă laude şi să vă preamărească, arătând şi susţinând că tot ce s-a realizat, se realizează şi se va realiza este opera exclusivă a dvs. Numai secretarul general al PCR, cu puterea lui creatoare, cu spiritul organizatoric înnăscut, cu capacitatea de gândire, cu discernământul şi multe alte calităţi (după cum se scrie în comunicatele Comitetului Politic Executiv), a iniţiat, a condus şi a realizat tot ce a dus ţara de râpă, nimeni nu are niciun fel de contribuţie, în afară de dvs. şi bineînţeles întreaga răspundere, în mod delicat şi voalat, o trec numai pe seama dvs. – cu alte cuvinte – toţi se spală pe mâini când va veni ziua socotelilor care, bineînţeles, se apropie cu paşi repezi.

Pe de altă parte, sunteţi sprijinit de cei peste 3.000.000 de membri de partid, care vă acordă încrederea lor, fără a ridica niciun fel de obiecţiune şi fără a face niciun fel de opoziţie, arătând o apatie generală în şedinţele de partid. Din discuţiile avute cu aceştia, niciunul nu se sfieşte să-şi arate nemulţumirea faţă de dvs., de politica dvs. şi a familiei dvs. în frunte cu academician, doctor, inginer, savant sau, mai bine zis singura savantă a ţării, dar niciunul, absolut niciunul nu ia nicio poziţie în şedinţele de partid, unde este singurul loc unde se poate discuta şi ridica orice problemă.

În statutul PCR, la articolul 3, se spune – între altele – că orice membru de partid este obligat ca în şedinţele de partid să-şi spună deschis părerea asupra problemelor care se dezbat şi chiar să critice. Cum îşi exercită membrii de partid acest drept ? Cu ce contribuie ei la îndreptarea neajunsurilor de care suferă ţara ? Care este contribuţia lor la îmbunătăţirea măsurilor pentru rezolvarea diverselor probleme cu care nu sunt de acord ? Şi şirul întrebărilor poate continua.

Cum rămâne cu conştiinţa fiecărui membru de partid când el nu este de acord cu ceea ce face N. Ceauşescu (aşa cum afirmă în discuţiile dintre ei, neoficiale, şi în discuţiile cu nemembrii de partid) şi totuşi tace?

Frica şi teama că îşi pierd avantajele şi poziţiile nu justifică asemenea atitudini. Pierderea avantajelor şi poziţiilor este pentru orice om care are conştiinţă mult mai neînsemnată decât îndeplinirea îndatoririlor şi a obligaţiilor ce le are un membru de partid ca cetăţean faţă de marea masă a populaţiei, respectiv faţă de ţară. Niciun membru de partid, dacă va ridica problemele principial şi numai în şedinţele de partid, nu va putea fi arestat, căci nu mai suntem pe timpul lui Stalin. Astăzi, opinia publică mondială a început să-şi spună deschis, răspicat şi ferm părerea şi să tragă la răspundere pe cei ce încalcă drepturile omului. Dacă vor pierde poziţiile şi avantajele, nu vor muri de foame, ci vor duce aceeaşi viaţă ca cea mai mare parte a populaţiei, dar vor avea conştiinţa împăcată că şi-au făcut datoria.

Ce aţi spune, domnule Ceauşescu, dacă unii, să nu zicem toţi dintre membrii de partid, vor ridica obiecţiuni împotriva politicii dvs., care a ruinat ţara, criticând constructiv?

Cum aţi reacţiona, domnule Ceauşescu, dacă o bună parte dintre membrii de partid (la început, poate numai câţiva şi apoi mai mulţi) vă vor înainta demisia din partid, motivând-o sau nemotivând-o? I-aţi aresta ca să băgaţi teama şi groaza în ceilalţi? Eh bine, vă pot spune că nu le veţi putea face nimic, căci nu aveţi niciun drept, iar o măsură represivă va arunca o lumină şi mai neagră în plus asupra persoanei şi politicii dvs., care şi aşa este destul de compromisă.

„Un medic", [toamna] 1984, difuzată la 5 decembrie 1984[1]

Domnule director,

În ultimul timp s-a semnalat apariţia în ţară a unor boli ca holera pe care, din ordinul autorităţilor, medicii au trebuit s-o eticheteze ca *boală diareică* – pentru a nu crea panică în rândurile populaţiei, deşi diagnosticul de laborator a fost clar – vibrionul holeric fiind găsit în produsele biologice examinate. Cauza – condiţii

1. D.B. no. 407, December 5, 1984.

întâmplare (fiind probabil refuzate la export), pe care preşedintele Ceauşescu, secretarul general al PCR, genialul Ceauşescu, în marea lui generozitate, le mai dă din când în când pe piaţă.

Pe scurt, aţi ruinat ţara, v-aţi bătut joc de munca întregului popor şi continuaţi, fără jenă, fără reţinere, fără discernământ, să terorizaţi o ţară întreagă, numai şi numai fiindcă nimeni nu are posibilitatea să fie primit de dvs. ca să vă spună realitatea, căci cei din anturajul dvs. (care vă ascund şi nu au curajul să vă spună adevărul) nu vă opun nicio rezistenţă, ba, din contră, vă preamăresc, târându-se ca reptilele pentru a nu-şi pierde posturile ce le ocupă.

Este adevărat, şi aş fi nedrept dacă nu aş recunoaşte că în această acţiune negativă şi represivă sunteţi sprijinit şi chiar ajutat, pe de o parte, de Comitetul Politic Executiv şi guvernul ţării, iar pe de altă parte, de membrii PCR. Comitetul Politic Executiv, care ia parte împreună cu guvernul la toate şedinţele ce au loc din când în când, după bunul-plac al stăpânului, nu au ridicat vreun protest, nu au făcut niciodată nicio opoziţie sau obiecţiune şi nici cea mai mică reţinere. Din contră, nu au pierdut niciodată prilejul să vă laude şi să vă preamărească, arătând şi susţinând că tot ce s-a realizat, se realizează şi se va realiza este opera exclusivă a dvs. Numai secretarul general al PCR, cu puterea lui creatoare, cu spiritul organizatoric înnăscut, cu capacitatea de gândire, cu discernământul şi multe alte calităţi (după cum se scrie în comunicatele Comitetului Politic Executiv), a iniţiat, a condus şi a realizat tot ce a dus ţara de râpă, nimeni nu are niciun fel de contribuţie, în afară de dvs. şi bineînţeles întreaga răspundere, în mod delicat şi voalat, o trec numai pe seama dvs. – cu alte cuvinte – toţi se spală pe mâini când va veni ziua socotelilor care, bineînţeles, se apropie cu paşi repezi.

Pe de altă parte, sunteţi sprijinit de cei peste 3.000.000 de membri de partid, care vă acordă încrederea lor, fără a ridica niciun fel de obiecţiune şi fără a face niciun fel de opoziţie, arătând o apatie generală în şedinţele de partid. Din discuţiile avute cu aceştia, niciunul nu se sfieşte să-şi arate nemulţumirea faţă de dvs., de politica dvs. şi a familiei dvs. în frunte cu academician, doctor, inginer, savant sau, mai bine zis singura savantă a ţării, dar niciunul, absolut niciunul nu ia nicio poziţie în şedinţele de partid, unde este singurul loc unde se poate discuta şi ridica orice problemă.

În statutul PCR, la articolul 3, se spune – între altele – că orice membru de partid este obligat ca în şedinţele de partid să-şi spună deschis părerea asupra problemelor care se dezbat şi chiar să critice. Cum îşi exercită membrii de partid acest drept? Cu ce contribuie ei la îndreptarea neajunsurilor de care suferă ţara? Care este contribuţia lor la îmbunătăţirea măsurilor pentru rezolvarea diverselor probleme cu care nu sunt de acord? Şi şirul întrebărilor poate continua.

Cum rămâne cu conştiinţa fiecărui membru de partid când el nu este de acord cu ceea ce face N. Ceauşescu (aşa cum afirmă în discuţiile dintre ei, neoficiale, şi în discuţiile cu nemembrii de partid) şi totuşi tace?

Frica şi teama că îşi pierd avantajele şi poziţiile nu justifică asemenea atitudini. Pierderea avantajelor şi poziţiilor este pentru orice om care are conştiinţă mult mai neînsemnată decât îndeplinirea îndatoririlor şi a obligaţiilor ce le are un membru de partid ca cetăţean faţă de marea masă a populaţiei, respectiv faţă de ţară. Niciun membru de partid, dacă va ridica problemele principial şi numai în şedinţele de partid, nu va putea fi arestat, căci nu mai suntem pe timpul lui Stalin. Astăzi, opinia publică mondială a început să-şi spună deschis, răspicat şi ferm părerea şi să tragă la răspundere pe cei ce încalcă drepturile omului. Dacă vor pierde poziţiile şi avantajele, nu vor muri de foame, ci vor duce aceeaşi viaţă ca cea mai mare parte a populaţiei, dar vor avea conştiinţa împăcată că şi-au făcut datoria.

Ce aţi spune, domnule Ceauşescu, dacă unii, să nu zicem toţi dintre membrii de partid, vor ridica obiecţiuni împotriva politicii dvs., care a ruinat ţara, criticând constructiv?

Cum aţi reacţiona, domnule Ceauşescu, dacă o bună parte dintre membrii de partid (la început, poate numai câţiva şi apoi mai mulţi) vă vor înainta demisia din partid, motivând-o sau nemotivând-o? I-aţi aresta ca să băgaţi teama şi groaza în ceilalţi? Eh bine, vă pot spune că nu le veţi putea face nimic, căci nu aveţi niciun drept, iar o măsură represivă va arunca o lumină şi mai neagră în plus asupra persoanei şi politicii dvs., care şi aşa este destul de compromisă.

„Un medic", [toamna] 1984, difuzată la 5 decembrie 1984[1]

Domnule director,

În ultimul timp s-a semnalat apariţia în ţară a unor boli ca holera pe care, din ordinul autorităţilor, medicii au trebuit s-o eticheteze ca *boală diareică* – pentru a nu crea panică în rândurile populaţiei, deşi diagnosticul de laborator a fost clar – vibrionul holeric fiind găsit în produsele biologice examinate. Cauza – condiţii

1. D.B. no. 407, December 5, 1984.

precare de igienă şi lipsa substanţelor dezinfectante. Creşterea numărului de bolnavi de sifilis şi alte boli venerice ce se semnalează în ultimul timp reprezintă un aspect îngrijorător al asistenţei medicale prin greutatea dispensarizării acestor bolnavi în majoritate tineri care nu au un domiciliu stabil şi care muncesc temporar mereu pe alte noi şantiere.

Întreprinderile de salubrizare nu mai dispun de mijloacele de transport necesare din cauza lipsei de carburanţi, containerele cu gunoaie şi resturi menajere nu pot fi ridicate decât o dată pe săptămână sau la zece zile, ceea ce în timpul verii devine foarte neplăcut prin putrefacţia resturilor menajere ; roiuri de muşte oferă un aspect dezolant ; containerele devin surse de infecţie pentru mediul înconjurător. Lipsa mijloacelor de deratizare pune probleme serioase în combaterea şobolanilor transmiţători a o serie de zoonoze. Un coleg din Sibiu îmi povestea că în centrul oraşului există o clădire veche care nu poate fi demolată din cauza unei mari colonii de şobolani estimată la câteva sute de mii care ar invada oraşul în cazul demolării.

Starea igienico-sanitară a spitalelor lasă mult de dorit din cauza reducerii personalului auxiliar, a lipsei substanţelor dezinfectante şi a detergenţilor. În ultimii ani se constată o reducere a fondurilor pentru medicamente, materiale medico-sanitare şi alimente. În medie nu trebuie să se depăşească 15 lei cheltuieli pentru un bolnav internat. Sunt secţii care nu beneficiază de mai mult de 10-11 lei pe zi pentru un bolnav. În această sumă intră medicamentele bolnavului, hrana şi restul materialelor sanitare, vată, spirt, tinctură de iod etc. Medicul din spital trebuie să se încadreze în această sumă, altfel orice depăşire i se impută. Ministerul Sănătăţii a trimis la indicaţia partidului sarcini concrete direcţiilor sanitare judeţene de a reduce la maximum incapacitatea temporară de muncă – aşa-zisul ITM – impunându-se pentru anumite ramuri industriale un indicator ITM de 650-700 – această sumă înseamnă că muncitorul va beneficia de un număr mai mic de zile de concediu medical, mulţi dintre ei trebuind să meargă la lucru bolnavi. Fiecărui medic de întreprindere sau din policlinică i se repartizează concret câte zile de concediu medical are dreptul să acorde pe an ca şi când îmbolnăvirile pot fi planificate. Au fost numeroase cazuri când medicilor li s-au imputat certificate medicale pentru că au depăşit numărul de zile de concediu medical ce aveau dreptul să le acorde. În aceste situaţii, medicii devin foarte zgârciţi în acordarea concediilor medicale bolnavilor şi în final cei ce suferă sunt oamenii bolnavi.

Ca urmare, morbiditatea generală a crescut, capacitatea de muncă a muncitorului se reduce şi în final economia naţională este cea care pierde.

Alimentaţia bolnavilor în spitale este sub orice critică, majoritatea spitalelor trebuind să se autogospodărească ; fiecare spital a primit sarcina câţi porci, câte

găini trebuie să crească fără a primi un gram de porumb, orz sau concentrate, ei trebuie crescuţi cu resturile alimentare de la bolnavi. În toate unităţile sanitare se constată o lipsă de interes din partea personalului medico-sanitar din cauza proastei salarizări, de aceea sunt cazuri când unii medici condiţionează asistenţa medicală de cadouri. Atâta timp cât medicul nu va primi un salariu corespunzător muncii şi necesităţilor lui spirituale, fenomenul mercantil nu va dispărea, iar capetele care cad din când în când nu vor face decât să îndârjească corpul medical împotriva partidului.

Atâta timp cât partidul va umili medicii trimiţându-i duminica şi uneori în cursul săptămânii la cules porumb şi scos cartofi în CAP-urile părăsite de ţărani, nu va avea niciodată adeziunea corpului medical. Dispreţul medicilor faţă de partid şi Ceauşescu este profund, nu ne vom supune niciodată dictaturii partidului şi, dacă rezistenţa noastră nu va putea îmbrăca forma unei greve, aceasta e numai din cauza faptului că suntem animaţi de spiritul hipocratic că medicul trebuie să fie mereu lângă omul suferind.

„Un participant la congresul ruşinii", [sfârşit de noiembrie] 1984, difuzată la 23 decembrie 1984[1]

Al cui congres?

Mă întreb, şi ca mine o fac, sunt absolut sigur, milioane de români, din ţară mai cu seamă, dar şi de peste hotare. Al cui congres? Într-adevăr, iată o întrebare întru totul justificată, mai ales după 40 de ani de regim aşa-numit comunist.

Congresele fac parte din viaţa partidelor colorate în roşu, le sunt specifice, deşi şi alte formaţiuni politice de pe glob obişnuiesc să convoace aceste reuniuni pentru a-şi gospodări într-un fel sau altul activitatea pe un interval de timp viitor şi pentru a o analiza pe cea trecută. Dar genul de congrese cum sunt cele ale partidelor roşii din estul Europei şi, desigur, şi din Estul cel mai îndepărtat sunt absolut specifice, nu numai în privinţa dimensiunilor care li se conferă (în mod

1. L.M. no. 102, December 23, 1984.

artificios, cum vom vedea, dacă nu am şi văzut), ci şi prin fetişizarea de tip asiatic, străină obiceiurilor noastre, spiritului naţional, atât cât ne-a mai rămas.

Se doreşte a se impune încă un imens neadevăr pe lângă celelalte născute între congrese, şi anume că la acest „forum al comuniştilor" se decide soarta ţării şi a partidului pentru o etapă de timp judecată pe toate părţile şi pusă ca într-un dispozitiv miraculos capabil, fără şovăire sau risc, să o transforme în realitate economică, socială, politică. Cât de falsă este această idee s-a dovedit şi până acum. Dacă ar fi numai să comparăm „previziunile ştiinţifice" care s-au făcut de fiecare dată, cifrele de plan în toate sectoarele : industrie, agricultură, învăţământ etc. cu cele reale, îndeplinite la finele fiecărui interval, ori adunate la patru ori cinci ani, ar fi arhisuficient pentru a ne convinge de lipsa de credit pe care au reuşit, realmente, s-o dobândească cei care conduc astăzi destinele ţării, cât şi de lipsa capacităţii lor de a interpreta corect realităţile româneşti, de fumurile care le-au înfierbântat imaginaţia elucubrantă, delirantă, până la urmă.

Dacă cineva ar avea răbdarea şi documentarea necesară de a pune pe două coloane planificările partidului, ale conducătorului său necontestat şi realizările de fapt (poate o veţi face dvs. cândva !), ar vedea, cu o surpriză imensă, lipsa de acoperire a celor cocoţaţi în funcţii de mare răspundere, mai ales morală, faţă de destinele unui neam minţit sistematic şi fără corectivul răspunderii politice.

Cel puţin până acum...

Mă întreb : al cui congres este acesta notat cu fatidica cifră 13 ? Ştim, dintr-o istorie încă nescrisă, că au fost astfel de congrese, începând încă din aşa-numita ilegalitate, în care ţara era vândută străinilor (teoretic, la acea oră, şi doar în scriptele fără valoare), din fericire, de care astăzi vrem să ne disociem, adică ruşilor. Mai ştim că au fost congrese în care s-au decapitat oameni ai aceluiaşi partid, care se prezintă drept un reprezentant autorizat al întregului popor, chezăşia victoriilor sale şi a înaintării spre societatea comunistă pe care încă nimeni, în lume, n-a văzut-o funcţionând ; s-au desfăşurat congrese în care liderii de ieri au fost dezavuaţi public, în care li s-a pus în spate întregul cortegiu al erorilor şi fărădelegilor săvârşite într-o perioadă oarecare, omiţându-se a se spune că şi acuzatorii făcuseră parte din „complot" ; au fost congrese care, trâmbiţând mari transformări şi îmbunătăţiri ale vieţii, au marcat, în realitate, o deteriorare a nivelului de trai, înlocuirea răului cu şi mai rău ; a fost şi un congres în care şeful de astăzi al partidului, departe de euforia care-l caracterizează, şi-a denunţat înaintaşii ca incapabili, duşmani chiar, pricini ale tuturor nereuşitelor : congresul al IX-lea, la care se tot fac referinţe spre a se impune ideea lui Ceauşescu că el, odată cocoţat la putere, a eradicat marile erori ale celor dinaintea

sa şi că, de la acea memorabilă dată, a început o viaţă nouă în partid şi în ţară ; cei condamnaţi cândva au fost reabilitaţi post-mortem, iar cei rămaşi aruncaţi peste bordul corăbiei purtând însemnele noii dinastii Ceauşescu şi daţi la mestecat amatorilor de răzbunări şi linguşiri ; aşa s-a născut în cultură numitul „obsedantul deceniu", care avea să fie înlocuit cu şi mai obsedantele două decenii de guvernare a dogmatismului cel nou. A existat şi un congres al demnităţii, este adevărat, întârziate, în care Constantin Pârvulescu, condamnat la moarte civilă, a rostit o fărâmă din adevărul crud al decepţiilor unui întreg popor şi partid ; lecţia pe care moralizatorii de astăzi i-au dat-o a fost dură şi exemplară pentru toţi cei care ar mai fi simţit urcându-li-se sângele indignării în obraji şi ar mai fi fost tentaţi să repete acest izolat până la resemnare strigăt de ruşine.

Congresul din aceste zile al cui este ? Este un congres la crimei morale, dar şi al crimei pândind sângeroasă în ungherele activului politic ; este congresul la care unul din tovarăşii de altădată ai lui Ceauşescu se află sub pământ. Mă refer la Virgil Trofin, a cărui moarte stă sub vălul misterului. Un om încă tânăr, sănătos, un om care s-a trezit şi el într-un fatidic ceas-limită, dispărut în împrejurări tenebroase... Dus la spitalul din Călăraşi, nu se ştie exact de ce, după o operaţie de apendicită efectuată cu două săptămâni mai devreme, este lăsat să zacă pe un pat în aşteptarea unui specialist de la Bucureşti care n-a mai ajuns acolo niciodată. În registrele Spitalului militar din Bucureşti unde ar fi fost operat de apendicită nu este înregistrat. Nu se poate preciza cine a făcut intervenţia chirurgicală. Trofin se adresase din nou congresului, cel de-al XIII-lea, după ce solicitase rezolvarea situaţiei sale conferinţei naţionale, fără a primi satisfacţie. O înmormântare fără prieteni, fără „tovarăşi", fără un cuvânt de despărţire. O înmormântare ciudată. Suspectă...

Cine a mai rămas din aşa-zisa gardă veche ? Gogu Rădulescu, care-şi plăteşte cu temenele poziţia înaltă pe care o are. Cine le-a luat locul ? Susţinătorii de acum 20 de ani ai lui Ceauşescu la eliminarea lui Gheorghe Apostol şi Chivu Stoica ; Gheorghe Pană, Dăscălescu, Dincă, Ion Iliescu, devenit editor de editură, Ion Ioniţă, pensionat *avant la lettre*, Petre Lupu şi alţii ca ei, printre care probabil Niculescu-Mizil, trecuţi la odihnă. Toţi incomozii reali ori închipuiţi scoşi din funcţii care le-ar fi putut conferi dacă nu o ciosvârtă de putere, măcar un procent de popularitate. Despre Gheorghe Maurer nici nu mai trebuie amintit. A fost înlăturat de mâna pe care singur a înălţat-o.

Al cui congres este acesta ? Al unui oraş asediat. Cu străzile, parcurile, podurile, trecerile de cale ferată păzite straşnic de mii de miliţieni în uniforme şi de alte mii de securişti în civil. Un oraş încremenit, în ghearele iernii, cu case în

care caloriferele par corpuri de frigider, o capitală înecată în beznă, lipsită de apă caldă, o metropolă care se visează, în ameţeli bolnăvicioase, buricul mapamondului, dar în care copiii abia născuţi mor de frig, la câteva ore ori zile, în care bolnavii aşteaptă tremurând ziua operaţiei, în care să funcţioneze curentul, căldura şi apa ; un oraş în care aparate de milioane de dolari nu pot funcţiona sub temperaturile fireşti ; în care funcţionarii, profesorii, elevii şi studenţii stau încălcaţi în bocanci şi şoşoni, cu paltoanele pe ei şi cu căciulile în cap ; o capitală a culturii socialiste în care bibliotecile se închid la ora 15 : 00 din cauza întunericului şi în care instrucţiuni severe interzic aprinderea luminii electrice. În Bucureştiul anului 1984, după 40 de ani de regim zis socialist, mijloacele de transport în comun reprezintă atentate la viaţa şi sănătatea oamenilor agăţaţi pe scări, asta în zilele săptămânii, deoarece duminicile şi sărbătorile autobuzele stau în depouri. Un oraş al păcii, în care cursurile şcolare şi universitare sunt suspendate, zile la rând, pentru ca tinerii şi dascălii lor să meargă la pregătire militară, la trageri, spre a nu li se diminua „vigilenţa" faţă de un duşman nevăzut.

Un oraş care încremeneşte pe o rază uriaşă atunci când cel mai iubit fiu al acestui popor, ori nevasta sa va trece pe o arteră sau alta, niciodată neştiindu-se pe care anume, omul planetar nu vede şi nu întâlneşte pe nimeni. Un dictator singuratic, ca toţi de seama lui, se mişcă într-un oraş pe care l-a strivit sub povara incapacităţii sale şi a grandomaniei. În zadar fotografiile ni-i înfăţişează pe el şi pe consoarta lui îmbrăţişând copiii şi strângând mâinile oamenilor. Ştim de mult cine sunt cei aleşi pentru o astfel de onoare : oameni care sunt consultaţi de medicii Securităţii, care duc florile pregătite de serviciile Securităţii, care le controlează acestor reprezentanţi ai poporului şi unghiile ca să nu cumva să ascundă sub ele otrăvuri. Un oraş îndoliat de distrugerea iraţională a peste 50.000 de apartamente, o cetate care îşi pierde identitatea pe zi ce trece şi se transformă într-un morman de pământ răscolit pentru a face loc refugiului de şobolani al celui care şi-a pus banderola tricoloră pe piept şi sceptrul în mână. Un oraş care zâmbeşte scârbit, aflând despre aventurile incredibile ale lui Nicuşor Ceauşescu, despre abuzurile săvârşite fără putinţa de a fi tras la răspundere. Securitatea pătrunde în casele oamenilor şi caută benzi video şi casetofoane pe care sunt înregistrate aventurile micului şi deşănţatului prinţ, spre a le confisca şi trage în ţeapă pe cei care le deţin.

Bucureştiul nostru, atât de frumos şi ospitalier altădată, este un oraş murdar, invadat de şobolani şi securişti, la fel de dezgustători şi unii, şi alţii. Şi ceea ce se petrece în capitala celui de al XIII-lea congres se repetă la altă scară în toate oraşele de provincie. Sunt prezenţi la acest congres activişti şi chiar oameni de

bine din zonele în care raţia de pâine continuă să fie de 250 de grame, ţărani care ştiu că în hambarele lor n-a mai intrat de mult un sac întreg de făină de grâu sau de porumb, preşedinţi de CAP-uri, în care oamenii nu au primit un leu de la începutul anului pentru munca lor, ingineri şi tehnicieni cărora li se opresc din salarii sume importante pentru că nu îndeplinesc un plan ce nu ţine seama de realităţi, poate şi pensionari, printre care şi invalizi de război care sunt răsplătiţi de statul socialist cu un bacşiş public pentru ofranda lor de sânge şi dovada patriotismului adevărat, în vreme ce un Păunescu Adrian se lăfăie în bani nemunciţi şi în plăceri alături cu morala, fie ea şi burgheză, numai că strigă în gura mare „trăiască Ceauşescu". De doi ani de zile, poporul nostru este supus unei probe a selecţiei naturale : cine reuşeşte să scape, bravo lui, cine nu, îl priveşte !

Şi în tot acest timp, se urlă prin unde şi se revarsă prin ziare torente de adjective şi metafore, dintre cele mai deşucheate cu privire la bunăstarea poporului, marea dragoste şi ataşamentul lui Ceauşescu la cauza poporului din care s-a născut. O mai mare umilinţă nici nu poate exista : să-i faci pe cei de care îţi baţi joc cu bună ştiinţă să-ţi mulţumească pentru tot ceea ce le iei, să-ţi hrănească morbul orgoliului şi al infatuării cu urale şi ovaţii, cu sacadate strigăte mecanizate, inconştiente şi contagioase, care le umflă palmele şi le dilată coardele vocale, ca într-un coşmar colectiv demn de cei mai temuţi torţionari ai închisorilor comuniste.

În zilele acestui congres, e bine să nu ieşi din casă decât mânat de nevoi absolute. E bine să ocoleşti şi privirile uniformelor indigo, ca şi pe cele ale civililor prea calmi de pe marginea străzilor, care fumează aşteptând să se întâmple ceva. E bine să-ţi laşi maşina în faţa casei şi să renunţi la cozile de la benzinării. Să mănânci pâinea de alaltăieri, băgând-o în cuptor, până trece congresul.

Al cui congres ? Al ruşinii naţionale, al umilinţei fără margini. Al terorii şi venalităţii unor oameni bolnavi al căror singur medicament sunt linguşirea continuă, minciuna fără perdea, supunerea oarbă, dezumanizarea.

Păcat de aşa ţară. Păcat de un asemenea popor. Un mai mare duşman nu poate veni nici din afară. El este cu atât mai primejdios şi odios, cu cât trăieşte pe acelaşi pământ cu noi, se hrăneşte din suferinţa noastră, dispreţuindu-ne pe toţi cei care îngenunchem sub greutatea mizeriei, sub ruşinea de a-l fi cocoţat pe cel mai nesăbuit dintre noi la cârma unei corăbii ameţite de furtunile unei minţi palide, uscate, asemenea unei crengi lipsite de rod.

„Acelaşi securist dezamăgit", [toamna] 1984, difuzată la 21 şi 22 ianuarie 1985[1]

Stimate domnule director Vlad Georgescu,

Cunoscător fiind într-ale Securităţii, pot să vă confirm încă o dată că popoarele de sub cizma muscălească, nemţii, cehii, polonezii şi ungurii, care s-au mişcat, trăiesc mult mai bine decât se spune şi se crede la noi.

În timpul evenimentelor din Ungaria din anul 1956, când ţara vecină sângera abundent, studenţii români au stabilit şi ei o întrunire în Piaţa Universităţii bucureştene, care însă n-a mai avut loc deoarece agenţii, studenţi şi ei, recrutaţi de biroul 1 învăţământ superior, serviciul 6, Şcoli de toate gradele, din Direcţia a-III-a Contrarevoluţie, au semnalat mitingul în notele lor informative. În dube şi camioane au fost încărcaţi toţi studenţii şi elevii care se îndreptau spre Piaţa Universităţii, bătuţi apoi cu sălbăticie. Toţi cei care nu s-au mai putut târî singuri pe la casele lor au fost căraţi la spitale[2]. În Strada Batiştei 25A se află unul din sediile CIE (Centrala de Informaţii Externe). Clădirea este impunătoare, cu grilaje ca suliţele, şi-l adăposteşte pe Năstase, fostul şef al biroului 1 studenţi demolat în bătăi în '56, care are acum o funcţie similară cu aceea a generalului patriot Ion Pacepa, care n-a mai vrut însă să-l slugărească pe fostul şef al Direcţiei Superioare Politice a Armatei, Ceauşescu Nicolae, ajuns la preşedinţie împreună cu numeroasa şi neomenoasa lui familie domnitoare.

Nicolae Mihai, Tutui, Gavrilă, „brunetul" Radu, toţi bătăuşii care în 1956 au nenorocit pe studenţii români au fost puşi să spioneze pentru familia Ceauşescu de către Năstase[3], cel care a condus represiunile împotriva tineretului universitar. Pe banii smulşi poporului, în funcţii oficiale, cu acoperiri diplomatice ei adună pentru familia dinastică „informaţii" din lumea întreagă, care trec drept ultrasecrete, dar care, în realitate, nu fac nici doi bani.

1. Publicăm aici a doua şi a treia parte a scrisorii (D.B. no. 528, January 21, 1985 şi D.B. no. 529, January 22, 1985). Prima parte lipseşte din fondurile consultate.
2. Pentru detalii despre mişcările studenţeşti din 1956 şi despre represiunea lor, vezi *Raport Final*, ed. cit., pp. 681-693.
3. Neputând controla exactitatea informaţiilor, Direcţia Europei Libere nu a difuzat numele din acest paragraf, iar „Năstase" apare doar cu iniţiala. Probabil, Gheorghe Năstase, colonel, locţiitor al şefului Direcţiei I-a a Securităţii. [Vezi Florica Dobre (coord.), Elis Neagoe-Pleşa, Liviu Pleşa, *Securitatea. Structuri-cadre. Obiective şi metode, vol. II, 1967-1989*, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2006, pp. 467-461.]

Un subaltern al celui care a condus represiunile împotriva studenţilor, colonelul V.A.[1], se ocupă de intelectuali în general, şi de scriitori în special. Colonelul V.A. e întru totul demn de cel care-l conduce. Agenţii colonelului V.A. poartă ciomagul în mânecă şi nu pregetă să lovească pentru a intimida.

Nu e exclus ca acest colonel V.A. să se afle în spatele celor care l-au lovit cu un box în piept pe matematicianul Mihai Botez[2]. Şi tot atât de probabil că acelaşi colonel V.A. se află şi în spatele ameninţărilor scrise cu litere decupate din ziar şi trimise scriitorului Dorin Tudoran, căruia i se prezicea moartea. Iar la telefon i se spune că şi securiştii români, la fel ca cei din Polonia, au la dispoziţie lacuri de acumulare foarte adânci.

De la Piaţa Romană, aproape de linia tramvaiului 26, prin Strada Povernei, se nimereşte în str. General Coandă, fosta Pietăţii. Aici se află fortăreaţa cu porţi înalte care adăposteşte sediul filajului Securităţii, iar pe stradă staţionează mai mereu tunuri cu apă menite să-i împrăştie pe bucureştenii care, eventual, s-ar aduna prea mulţi la număr să-l huiduiască pe domnitorul scorniceştean, mereu în alai ferice prin urbe. Lui Dorin Tudoran, colonelul V.A. îi trimite zilnic 3 maşini

1. Victor Achim, maior în 1979, când se ocupă deja în cadrul Direcţiei I-a de „Activitatea duşmănoasă în domeniul Arte-Cultură", fiind coordonatorul sectorului „creaţie literară". Locotenent-colonel în 1981, Victor Achim a răspuns de supravegherea Uniunii Scriitorilor, probabil până în anul 1989, ultima menţiune certă datând din anul 1997 (*Securitatea. Structuri-cadre. Obiective şi metode*, ed. cit., pp. 488- 489, 534, 586, 619-621, 696, 700-703, 713, 724, 729, 731).
2. Mihai Botez, matematician şi futurolog, a încercat să lanseze, în anii 1976-1977, o Universitate clandestină liberă, după model polonez, împreună cu Vlad Georgescu. După arestarea şi emigrarea forţată a acestuia, Mihai Botez a trimis regulat scrisori Europei Libere în care critica evoluţia social-economică şi propunea remedii în sensul unei evoluţii reformiste a sistemului. Ca urmare a radicalizării poziţiilor sale, a fost anchetat repetat, dat afară din serviciu, apoi mutat cu domiciliu obligatoriu la Tulcea. În 1987, autorităţile i-au acordat viza după 34 de solicitări refuzate, pentru plecarea la un institut de cercetare din Statele Unite. Acolo a decis să ceară azil politic. Pentru disidenţa sa, vezi *Românii despre ei înşişi*, Litera, Bucureşti, 1992, *Intelectualii în Europa de Est*, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1993, pp. 8-10, *Scrisori către Vlad Georgescu*, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 2003, şi *Raportul Final*, ed. cit., p. 726. Dintre textele trimise la Europa Liberă i-au apărut, în Occident, „L'Eurocommunisme vu de loin", *L'Alternative*, nr. 3, pp. 17-18; „Les relations américano-roumaines (1968-1984)", *L'Autre Europe*, nr. 10, august 1986, pp. 122-145; „Mémorandum au CC. Une situation désastrueuse, comment s'en sortir?", iarna 1985, *La Nouvelle Alternative*, 9 martie 1988, nr. 9, pp. 40-44.

şi 18 (optsprezece) „păzitori" aşa încât tânărul scriitor, ostatic în România, ori pe unde ajunge, provoacă aglomeraţie cu liota lui de însoţitori nedoriţi şi de care-i vine deosebit de greu să se despartă, pentru că nu vor ei. Are deci o echipă completă de filaj din renumita stradă General Constantin Coandă.

Dorin Tudoran este percheziţionat în plină stradă, în plin centru şi nu de echipa lui de filaj în civil, ci de către alţii îmbrăcaţi în uniforme de miliţieni.

Traversând bulevardul, de la Hotel Intercontinental pe partea dreaptă a străzii 13 Decembrie – altădată strada Regală –, o clădire sumbră cu geamurile vopsite şi cu porţi înalte metalice ce adăposteşte tehnicienii Securităţii care, la ordinul colonelului V.A., instalează „T.O." (tehnică operativă), adică microfoane sub parchet ori în pereţii locuinţei, transformând telefonul în radio-emiţător pentru ascultarea tuturor convorbirilor din casă sau numai pentru ascultarea convorbirilor telefonice, aşa încât, stereofonic, se înregistrează orice oftat al lui Dorin Tudoran. În rest el este urmărit prin acţiuni individuale sau de grup. Atunci când scriitorul Dorin Tudoran pune la cutia poştală o scrisoare, unul din filatori introduce imediat după ea un ziar. Toţi subofiţerii în civil care ridică scrisorile din cutiile poştale le duc la Serviciul „Control corespondenţă internă şi externă", de unde scrisoarea lui Tudoran ajunge rapid pe biroul colonelului Victor Achim, care va putea şti cu precizie cutia şi strada unde a fost depusă scrisoarea. Lui V.A., scrisoarea i se aduce deschisă de abur şi el o poate opri, ori poate să o fotocopieze şi să o lase să ajungă la destinaţie, asta bineînţeles după ce plicul este lipit din nou la loc.

Inginerul Radu Filipescu nu-şi punea manifestele în cutiile poştale şi astfel a îngreunat prinderea sa, care s-a datorat unei întâmplări nefericite pentru el şi pentru românii siliţi de el să afle că trebuie ei înşişi să se împotrivească dictaturii nemiloase, terorii şi înfometării ceauşiste.

Cu sau fără cătuşe la mâini, de veţi fi aduşi la scările care dau în str. Beldiman şi urcaţi la ultimul etaj în clădirea fostei Prefecturi a Poliţiei, îl veţi întâlni în mod sigur acolo pe Bucurescu Gianu[1], şeful Securităţii Capitalei, destul de „Bronet". Are însă părul vopsit, pentru ca vreodată să fie mai greu de recunoscut şi să

1. Gianu N. Bucurescu (n. 1934), membru de partid din 1956, colonel din 1971, locţiitor al şefului Direcţiei Personal şi Învăţământ a Securităţii. În anul 1982 devine general-maior şi şef al Compartimentului Cadre şi Învăţământ. La 12 octombrie 1984 a fost numit şef al Securităţii Municipiului Bucureşti, funcţie pe care o deţine şi în 1989. La 7 februarie 1989, el devine şi ministru adjunct de Interne. Membru supleant al CC al PCR între 24 noiembrie şi 22 decembrie 1989. Gianu N. Bucurescu a condus anchetele în cazul celor peste 1.000 de persoane reţinute pe 21 decembrie 1989, fapt pentru care a fost inculpat, dar eliberat pentru motive de sănătate.

rămână nepedepsit[1]. El coordonează asuprirea, maltratările şi persecuţiile împotriva preotului Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Mihai Botez, Dorin Tudoran, dr. Cană, Gheorghe Braşoveanu, Iuga Dumitru[2] şi Radu Filipescu. Securitatea stipendiază pe Michael Titus şi pe alţii aflaţi în emigraţie care scriu că în România au loc inundaţii cu lapte şi miere de Scorniceşti, iar oponenţii au înnebunit iremediabil de prea mult bine. Aceşti aliaţi obiectivi ai regimului nu cunosc teroarea declanşată de Nicolae Ceauşescu prin înscenări, pseudoprocese şi condamnări la ani grei de puşcărie. Nu ştiu nimic despre internările în clinici psihiatrice sub ameninţarea unor nebuni veritabili, furioşi şi periculoşi, despre închisorile din fiecare judeţ, pe care Gheorghe Chivulescu[3], ministrul Justiţiei, refuză să le patroneze, măcar formal, lăsând teroarei poliţieneşti pe toţi deţinuţii, prin aşa-zişii şefi de camere, şefi de echipe, brigadieri, agenţi de cameră etc. etc.

Demontarea sistemului de opresiune pentru cunoaşterea lui cât mai exactă, determinarea agenţilor Securităţii, ai informatorilor miliţiei şi ai ofiţerilor, cât de cât corecţi, să folosească tot „selectiv" notele informative dobândite în aceste vremuri nenorocite trebuie să preocupe pe toţi românii gâtuiţi laolaltă de „jefuitorii Ceauşeşti" cum îi numeşte SLOMR-ul, adică Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din România.

Ministrul de Interne George Homoşteanu (căruia SLOMR-ul interzis i-a cerut arestarea şi judecarea lui Ceauseşcu) a rămas doar în Comitetul Central. Generalul Nicolae Pleşiţă[4], în tinereţile lui infiltrat printre „Sumanele negre", e pe o linie

1. Fraza nu a fost citită pe post.
2. Dumitru Iuga, tehnician la TVR, a încercat să înfiinţeze o reţea subversivă, „Mişcarea pentru libertate şi dreptate socială". A fost arestat şi închis şase ani la Penitenciarul Aiud pentru sub acuzaţia de a fi complotat „împotriva orânduirii sociale". După 1990 a militat inclusiv prin greva foamei, pentru depolitizarea Televiziunii Române.
3. Gheorghe Chivulescu (n. 1928), membru de partid din 1962, membru supleant al CC al PCR (1974-1979), membru al CC al PCR (1979-1989), membru al Comisiei pentru Probleme de Cadre de Partid şi de Stat al CC al PCR (din 1980), ministru al Justiţiei (1982-1987).
4. Nicolae Pleşiţă (1929-2009), general de Securitate, a condus Centrul de Informaţii Externe al Securităţii între anii 1980 şi 1984. După 1984 a fost numit în funcţia de comandant al Şcolii de perfecţionare a cadrelor de rezervă din Ministerul de Interne de la Grădişte până la 19 februarie 1990. A deţinut funcţiile de membru al Comisiei de Revizie a CC al PCR şi membru supleant al CC al PCR între 1979 şi 1984. Conform *Raportului Final*, unul dintre cei mai brutali şi agresivi ofiţeri ai Securităţii, activ în represiunile împotriva partizanilor din munţi (îndeosebi ai celor din Munţii Făgăraş). A condus ancheta şi persecuţiile împotriva lui Paul Goma şi a celor care s-au asociat apelului său în anul 1977 şi a fost implicat în atentatele împotriva postului de radio Europa Liberă şi în acţiuni de colaborare cu organizaţii teroriste de stânga".

moartă la Comisia Centrală de Revizie - un soi de cimitir al elefanţilor[1] -, dar în Comitetul Politic Executiv, ce e drept doar ca supleant. Din afara familiei domnitoare a intrat Tudor Postelnicu

Schimbarea, domnilor, nu e doar bucuria nebunilor, ci şi uşurarea noroadelor.

*

„Identificaţi, reţineţi şi aduceţi dama de pică ! ", suna o rezoluţie, strict autentică, care l-a făcut celebru pe şeful serviciului „turci" din Direcţia de contraspionaj, rezoluţie pusă pe un raport de filaj al unui diplomat turc. Direcţia de filaj şi investigaţii scria că diplomatul fusese la operă şi din economie de spaţiu a fost menţionat doar numele spectacolului, „Dama de pică". Priceputul şef de serviciu s-a făcut de basm cerându-le subalternilor săi să-i aducă năzdrăvana damă de pică spre a o recruta pe lângă diplomatul turc urmărit.

Recrutarea de agenţi este principala sarcină a ofiţerilor de Securitate, „lucrători operativi", cum sunt numiţi, pentru că de la Felix Edmundovici Derjinski încoace, KGB-ul şi importanta Securitate cred că oricine are pe conştiinţă acţiuni anticomuniste trebuie neapărat să se destăinuiască altcuiva şi acela trebuie să fie neapărat agent, şi agent fiind trebuie să fie şi suficient de ticălos să toarne poliţiei ce a aflat. În realitate, rolul agenturii este mult mai limitat, primând aşa-numita „tehnică operativă" de ascultare cu microfoane, care a dovedit că mulţi agenţi „toarnă selectiv", adică spun lucruri care nu provoacă vreun rău celor urmăriţi. Constituirea SLMOR a fost în întregime înregistrată pe bandă - graţie telefonului, din câte se pare.

Preţiosul profesor doctor Dumitru Mazilu, care vorbeşte deseori la radio despre reuniunile internaţionale privind dreptul mării, a fost mulţi ani şeful Şcolii de Securitate de la km 11 Băneasa, unde a predat ciclul I, „munca cu agentura", recomandând în cursurile lui două principale baze pe care să se facă recrutarea de agenţi, şi anume :

- recrutarea pe bază de sentimente patriotice ;
- recrutarea pe bază de material compromiţător[2].

---

1. O interpretare eronată.
2. Dumitru Mazilu a deţinut funcţia de director al Şcolii de ofiţeri de Securitate de la Băneasa în perioada 1965-1966. Între 1965 şi 1968 a devenit preşedinte al Subcomisiei Naţionale pentru cercetarea abuzurilor şi ilegalităţilor comise pe timpul regimului Gheorghe Gheorghiu-Dej, iar în 1970 a fost titularizat ca profesor universitar de către

Mai întâi, „candidații" la recrutare erau studiați în amănunțime de un ofițer de Securitate. Aceasta era faza „cunoașterii personale", care însemna un raport cu portretul fizic și intelectual al candidatului. Printr-o operațiune de „reținere secretă", bieții oameni erau literalmente răpiți de pe stradă de o „volgă neagră în care de cele mai multe ori erau înghesuiți cu genunchiul în fund și ajungeau la sediul Securitățí în Domnița Anastasia ori în clădirea fostei Vămi a Poștei puternic păzită de la podul Mihai Vodă, atât de speriați, încât nu mai animau niciun fel de sentimente patriotice și recrutările eșuau".

Refuzul colaborării cu Securitatea nu-ți poate atrage neplăceri decât vremelnic. În special agenții recrutați deja trebuie să se debaraseze de această rușine, eschivându-se de la întâlnirile, de obicei bilunare, la care pentru început ei să se prezinte „fără material", adică fără note informative, pretextând că n-au avut timp, că nu s-au simțit bine etc., apoi să lipsească sistematic, până vor fi „abandonați", adică excluși din rețeaua informativă pentru lipsă de activitate. Ofițerii de Securitate țin grafice de întâlniri în care cele fără material ori la care agenții lipsesc nu pot dăinui multă vreme și efectiv nu-și pot persecuta colaboratorii pe care nu-i au cu nimic la mână.

Ofițerii de Securitate își disprețuiesc agenții, pe care între ei îi numesc în derâdere „ciripitori", „turnători", „prădători", „bingănitori" și aproape niciodată un ofițer de Securitate trecut în rezervă nu acceptă să fie recrutat și să lucreze ca agent sau ca rezident, oricâte sentimente patriotice ar avea în el, tocmai datorită disprețului lui pentru agenții pe care i-a folosit și pentru josnicia lor.

Recrutarea pe bază de material compromițător se face atunci când celui pe care au pus ochii securiștii i se găsesc hibe, un act fals, o legătură extraconjugală, de care acum nu se prea mai face caz, iar de multe ori e vorba de oameni care au încălcat legea și cad sub incidența Codului Penal. Candidații deveniți agenți

---

Comisia Superioară de Diplome a Ministerului Învățământului. După 1984, Dumitru Mazilu a deținut funcția de membru al Subcomisiei Națiunilor Unite pentru Combaterea Discriminării și Protecția Minorităților, iar din 1985 a devenit raportor special al Națiunilor Unite pe problemele drepturilor omului și ale tineretului. În calitatea sa de raportor ONU a scris un raport critic despre situația drepturilor omului în România pe care, în luna aprilie 1989, l-a trimis clandestin la Geneva, după ce autoritățile române l-au împiedicat să mai iasă din țară. Recunoscut ca disident, a intrat imediat după revoluție în Biroul Consiliului Național al Frontului Salvării Naționale, din care a trebuit să demisioneze la data de 26 ianuarie 1990, în urma conflictului cu gruparea Ion Iliescu cu privire la punerea în afara legii a Partidului Comunist.

sunt iertaţi de infracţiunile săvârşite şi lăsaţi în libertate, prin suspendări repetate, până la clasarea definitivă a dosarului de condamnare. Agenţii şantajaţi de Securitate pe baza materialului compromiţător sunt cei mai activi şi mai periculoşi, ei fiind şi aceia care fac şi cele mai multe „provocări", adică determină pe cel urmărit să facă ceva pentru care să fie arestat şi condamnat. Ca recompensă, ei rămân în libertate, iertaţi de faptele comise şi la care nu i-a îndemnat niciun provocator. Informatorul operativ este separat de anchetă şi detenţie, care cad în sarcina altor direcţii şi servicii pentru a nu fi deconspiraţi şi mai târziu recunoscuţi de victimele lor.

În rândurile ofiţerilor de Securitate şi de miliţie sunt de asemenea destui agenţi care relatează cele mai nevinovate remarci, atitudini, legături amoroase şi tot ceea ce ei bagă de seamă, plus filajele la care sunt supuşi periodic chiar şi ofiţerii de Securitate, pentru a se descoperi că au întâlniri nepermise în afara caselor conspirative, dar şi alte „păcate" care se îndosariază cu grijă până când primesc şi a treia cizmă... Acasă, ca şi la birou, pereţii au urechi, telefoanele sunt ascultate şi, de altfel, pentru unii securişti, înregistrările au un caracter permanent.

Agenţii se recrutează în „obiective", pentru „acoperirea informativă" teoretică a fiecărei secţii, birou, atelier de proiectare din întreprinderi sau instituţii, până şi în şcoli, printre copii. Agenţii sunt trimişi să viziteze ambasade şi să supravegheze bibliotecile străine. Întreg personalul care deserveşte pe străini este recrutat. Această „acoperire informativă" este însă departe de a fi perfectă şi un extrem de mare număr de ofiţeri şi agenţi nu ajută deloc la aflarea a ceea ce trebuie. De pildă, prin anii '58-'59, când a fost devalizată maşina băncii din Giuleşti, doar insistenţa sâcâitoare a maiorului de miliţie, ce făcea parte din bandă, pe lângă un director adjunct al Direcţiei Contrarevoluţiei i-a atras ascultarea telefonului său de acasă şi o singură convorbire în care i se cerea să ia şi 100.000 de lei a provocat căderea întregului grup. Autorii furtului milionului încasat în seara revelionului de acum 7-8 ani de la magazinul „Unirea" n-au mai fost prinşi, ca şi acei care au furat arme din depozite militare în toamna anului 1983.

Întrebat de Siguranţă cu cine are relaţii, bravul soldat Svejk al lui Jaroslav Hašek a răspuns : „Cu bucătăreasa, să trăiţi ! ". „Bronetul" colonel Radu [scoate] din România covoare, mobile şi obiecte de artă, iar un agent al lor, radiotelegrafist, emitea dintr-un atelier de reparat stilouri, din clădirea Garajului Ciclop, fără pic de jenă.

Nicolae Ceauşescu, care are Universitatea militară sovietică Frunze, unde n-a învăţat nici limba rusă, afişează o falsă independenţă economică şi politică cu care a produs confuzie în Occident, în timp ce înfometează şi asupreşte poporul de o manieră necunoscută în istorie.

Numerotarea direcţiilor şi serviciilor specializate s-a tot schimbat, esenţa lor rămânând tot timorarea oamenilor, pentru ca ei să nu-şi înlăture jugul. Drepturile omului, sindicatele libere, arestarea oponenţilor cu acţiuni făţişe sub înscenări penale, închisori numeroase cu regimuri dure, înfometare, păduchi, greve, iată despre ce nu vorbeşte niciodată Ceauşescu Nicolae.

„Un inginer român", [iarna 1984-1985], difuzată la 28, 29 şi 30 ianuarie 1985[1]

Stimate domnule director,

Este pentru prima dată cînd mă adresez dvs., în dorinţa ca cele scrise de mine să fie difuzate şi cu speranţa că cei care le vor asculta şi trăiesc în aceleaşi condiţii ca şi mine vor avea cel puţin mângâierea că nu sunt singuri. Deţin o funcţie de răspundere într-o întreprindere constructoare de maşini din ţara noastră şi practic meseria de inginer de peste 20 de ani. Ca orice conducător, nu-i aşa, sunt şi un „om politic" şi, în această calitate, îmi plătesc cu regularitate cotizaţia de partid şi particip activ la toate acţiunile pe această „linie". Aplaud cu frenezie toate inepţiile debitate de cel care a desfiinţat dictatura proletariatului ca să facă loc dictaturii personale şi-mi fac jocul de marionetă, fără speranţe, pe uriaşa scenă a „societăţii multilateral dezvoltate" care înaintează nestânjenită spre comunism.

În această dublă calitate, de om politic cu muncă de răspundere în economie, am avut şi am în continuare prilejul să vin în contact cu o sumedenie de oameni ai muncii, cei mai mulţi oameni politici ca şi mine, cu sau fără funcţii de răspundere, cu care schimb opinii despre minunatele perspective pe care ni le-a deschis Congresul al XIII-lea al partidului. Am ajuns cu toţii la aceeaşi concluzie : „Sub directa îndrumare a organizaţiilor de bază şi a indicaţiilor de inestimabilă valoare ale tovarăşului Ceauşescu" ne-am dat la fund, trăim un dezastru multilateral şi cu perspective din cele mai sumbre pentru viitorul României şi al copiilor noştri.

Pe parcursul activităţii mele am fost şi sunt confruntat cu o mulţime de probleme organizatorice, tehnico-economice şi politice. De mai mulţi ani încerc

---

1. D.B. no. 533, January 28, 1985 ; D.B. no. 534, January 29, 1985 ; D.B. no. 535, January 30, 1985.

să-mi fundamentez cât mai riguros o teorie care să explice situaţia economică dezastruoasă a României şi să jaloneze întru câtva modul în care s-ar putea ieşi din impas. Cert este că în actuala stare de lucruri s-a ajuns în urma aplicării unor măsuri prosteşti şi radicale şi, din acest motiv, soluţia izbăvirii nu poate fi nici ea decât radicală - dar aplicată raţional şi cu mult discernământ.

În aceste câteva mesaje pe care am reuşit să vi le expediez înşelând vigilenţa revoluţionară a celor care-şi închipuie că, dacă ne izolează de restul lumii, ne pot controla şi conştiinţele, mă voi referi la câteva probleme de natură economică : activitatea de asimilare a produselor noi şi de introducere a progresului tehnic ; mă voi referi apoi la activitatea de producţie şi desfacere, la problema energiei şi a consumurilor de energie, la activitatea de comerţ exterior şi la mecanismul economico-financiar care produce încurcături cu nemiluita, deşi, chipurile, a fost elaborat cu scopul de a îmbunătăţi toate aceste activităţi şi a le face eficiente din punct vedere economic.

Se ştie că un produs industrial sau un bun de larg consum are sau nu căutare pe piaţă în funcţie de nivelul atins de calităţile lui tehnice comparativ cu nivelul atins de necesitatea socială de pe piaţa respectivă. Oricât ai încerca să vinzi un produs sofisticat pe o piaţă cu necesităţi sociale reduse, nu vei reuşi. Mai întâi va trebui să ridici nivelul acelei pieţe ca s-o faci capabilă să absoarbă şi produse sofisticate.

În acelaşi timp, dacă încerci să vinzi un produs aflat sub nivelul social al unei pieţe dezvoltate, nu vei reuşi. Întrucât în acest caz nu se poate pune problema unei acţiuni prin care să determini un regres calitativ pe piaţa testată, nu-ţi rămâne altceva de făcut decât să acţionezi asupra produsului, să-i aduci îmbunătăţiri calitative de aşa natură încât să fie la nivelul necesităţii sociale a pieţei pe care vrei să pătrunzi.

Ani de zile, poporul nostru a trăit sub imperiul unei necesităţi sociale foarte scăzute, cultivată în mod conştient de nişte inconştienţi. Noi, mai ales în aşa-numita epocă a „anilor-lumină", ne mulţumim să avem pâine, chiar dacă e tare sau mucegăită, să avem carne, chiar dacă e grasă, cu mult os sau eventual alterată ; să avem lapte, chiar dacă e lungit cu apă sau conţine agenţi patogeni ; să intrăm în locuinţa nouă, chiar dacă nu e complet terminată ; să acceptăm să mergem pe jos la serviciu din lipsă de combustibil pentru mijloacele de transport în comun ; să acceptăm condiţii neigienice pentru copiii noştri în creşe şi grădiniţe ; să acceptăm să fim serviţi sub orice critică de către ospătarii din restaurante ; să ni se vorbească de sus şi discriminator de către personalul din hoteluri, să bem vinuri proaste şi bere alterată, să călătorim în trenuri murdare şi neîncălzite, să îmbrăcăm haine demodate, să avem telefoane care se deranjează mereu, să ne

bucurăm când putem cumpăra încălţăminte sau confecţii refuzate la export, să acceptăm o literatură falsificată de ideologie, pierdută în haosul demagogic şi obsedată de inventarea unei noi istorii ; să acceptăm kilometri de filme politizate şi să ascultăm până la intoxicare propaganda cenaclului „Flacăra".

Adăugăm lipsa cronică a medicamentelor, cinismul cu care suntem izgoniţi din hotelurile de pe Litoral când vine „valuta" sau câte-o „legumă" de partid. În sfârşit, nu există domeniu al vieţii noastre materiale şi spirituale în România de azi care să nu fie degradat, de care să nu ne fie ruşine.

Şi în tot acest timp, noi trebuie să scandăm lozinci spre proslăvirea lui Ceauşescu şi a familiei sale, călcând prin glodul străzilor desfundate, căzând prin gurile de canal descoperite şi nesemnalizate, păşind cu toţii, cei 23 de milioane de cetăţeni ai României socialiste, prin bezna fizică şi spirituală a socialismului multilateral dezvoltat. Ne-am însuşit cu toţii dictonul lui Lenin, conform căruia comunismul înseamnă „socialism plus electrificare". Socialismul este prezent, îl simţim prin toţi porii, o ştim chiar şi din denumirea noului bulevard în curs de dezvoltare[1] pe mormântul Căii Rahovei şi al străzii Uranus.

Dar unde o fi oare electrificarea ? În lacurile de acumulare aproape secate, în lignitul inferior de suprafaţă şi de proastă calitate exploatat prin muncă patriotică ? În petrolul şi gazele naturale irosite de ani de zile, în produse chimice de proastă calitate, fabricate în cantităţi uriaşe şi inutile ? Sau poate că noi, specialiştii de rând, care plătim zilnic toate oalele sparte ale indicaţiilor preţioase, nu suntem la curent cu ultimele preocupări în materie de energie „polimerică" ale doctorului honoris – citeşte eroris – cauza ? Sau poate conducătorul partidului şi statului crede că discursurile sale, în afară de indiferenţă, plictis şi uneori somn, produc chiar şi energie electrică ?

Mă voi referi în continuare la produsele industriale şi la bunurile de larg consum care fac – sau trebuie să facă – parte din programul de cercetare ştiinţifică, inginerie tehnologică şi de introducere a progresului tehnic sau, mai pe scurt, cum îi spuneam în urmă cu câţiva ani, din planul tehnic al fiecărei întreprinderi constructoare de maşini. Propunerile de plan tehnic se fac, de regulă, de către serviciile tehnice din întreprinderi, în paralel cu atelierele sau secţiile de proiectare din institutele de cercetări şi proiectări şi trebuie înaintate la centrala industrială coordonatoare până cel mai târziu în luna mai a anului curent premergător anului de plan.

1. Care urma să se numească „Bulevardul Victoriei Socialismului", rebotezat de locuitorii Bucureştiului „Victoria Socialismului asupra Poporului".

În acest stadiu, propunerile cuprind obiective sau lucrări de cercetare care să satisfacă necesităţi interne, eventuale cereri pe piaţa externă şi care, totodată, să nu necesite importuri de completare, în special pe relaţia „Devize libere" (Vest) sau materiale deficitare şi energofage - cum ar fi bunăoară aliajele neferoase etc. Aceste propuneri trebuie de asemenea să prezinte garanţii de realizare la parametrii preconizaţi.

Bineînţeles că cei care fac aceste propuneri sunt destul de prudenţi asupra termenelor şi menţionează într-o rubrică specială datele necesare pentru realizarea lor şi, eventual, câte o observaţie suplimentară de forma : „Condiţionat de asigurarea colaborării pentru piesa sau subansamblul cutare de către întreprinderea cutare".

Centrala industrială analizează şi îmbunătăţeşte propunerile respective, acţionând asupra unor termene şi aducându-le, de regulă, „mai în faţă", anulând o parte din ele sau adăugând altele noi. După circa patru-cinci luni de staţionare la centrală, propunerile „îmbunătăţite" sunt înaintate la direcţia tehnică din minister, unde mai zac vreo 4 luni, primesc „îmbunătăţiri suplimentare" şi se întorc din nou la centrale, aprobate şi cu „termenele bătute în cuie". Centrala le înregistrează ca atare, le mai ţine o lună-două prin mapele de lucru ale directorilor, şefilor de servicii şi responsabililor de întreprinderi, le copiază la xerox - dacă e hârtie şi aparatul funcţionează - şi, în sfârşit, le distribuie întreprinderilor interesate. În cel mai fericit caz, întreprinderile ajung în posesia planului tehnic aprobat prin lunile ianuarie sau februarie ale anului de plan.

Orice lucrare de cercetare sau de asimilare necesită o finanţare pe care o suportă întreprinderea producătoare. Deşi propunerile iniţiale plecate de jos în sus, cât şi planul tehnic aprobat care vine de sus în jos cuprind în rubrici separate cheltuielile preconizate pe toată perioada asimilării şi desfăşurării obiectivelor în cauză, cu o menţiune expresă a cotei-părţi de cheltuieli din anul de plan, serviciile financiare din centrala industrială şi minister nu deschid finanţarea lucrărilor de tehnică nouă pentru anul de plan decât foarte târziu, uneori la două luni după difuzarea planului tehnic în întreprinderi.

Şi aceasta pentru simplul motiv că aceste servicii trebuie să încheie mai întâi lucrările de decontare a lucrărilor de tehnică nouă efectuate în anul precedent. Or, aceste deconturi trebuie să fie făcute mai întâi de către serviciile tehnice şi financiare din întreprinderi, odată cu încheierea bilanţului contabil pe anul precedent, deci, în cel mai fericit caz, prin 15 ianuarie ale anului de plan. Pe de altă parte, cantitatea de hârtii elaborate cu această ocazie este destul de mare şi necesită timp pentru aprobare la centrală şi minister. Deşi serviciile financiare din centrală sau minister se află la câteva uşi distanţă de serviciile tehnice din

aceleaşi foruri, colaborarea dintre aceste compartimente este extrem de redusă, dacă nu chiar nulă.

În final, când totuşi finanţarea lucrărilor de tehnică nouă este aprobată şi adusă la cunoştinţă oficial întreprinderilor interesate, acestea constată cu stupoare un nou efect al necorelării crase amintite mai sus : sumele alocate pe total lucrări de tehnică nouă pentru anul de plan sunt de două ori, de două ori şi jumătate mai mici faţă de cheltuielile preconizate de specialiştii-autori ai propunerilor.

Începe atunci o veritabilă cavalcadă a reducerii cheltuielilor şi, în paralel, o campanie de intervenţii din partea directorilor, inginerilor-şefi, contabililor-şefi pe lângă directorul economic din centrală şi contabilul-şef al acesteia pentru majorarea sumelor alocate. Intervenţiile nu prea au rezultate şi, dacă totuşi au, ele sunt nesemnificative. Se scriu în schimb sute şi mii de hârtii, se dau telefoane şi telexuri în neştire...

Conform dispoziţiilor legale în vigoare, orice comandă internă nu poate fi lansată decât pe baza unui plan aprobat şi cu finanţare asigurată. În aceste condiţii, obiectivele de plan tehnic prevăzute pentru primele trei luni ale anului – în întregime sau parţial – şi care ar trebui atacate măcar în ultimele două luni ale anului precedent, nu pot fi începute şi, implicit, termenele lor de realizare nu vor fi respectate.

Pe de altă parte, termenele „bătute în cuie" în planul tehnic aprobat nu pot fi depăşite, iar dacă se întrevede o întârziere, trebuie căutaţi vinovaţii printre proiectanţii care – culmea ironiei ! – nu şi-au creat rezerve suficiente de timp ca să „atace" lucrările respective înainte de primirea planului aprobat şi de deschiderea finanţării. Rezultă că, oricum ai proceda, tot greşit vei călca şi te găseşti în postura de a „da-o în bară".

Iată cum atenţia cercetătorului sau proiectantului este deviată de la traseul tehnico-ştiinţific al problemelor pe care le ridică asimilarea uni produs sau elaborarea unei lucrări de cercetare, fiind nevoit să se preocupe cu găsirea unor soluţii salvatoare care să-i justifice faţă de forurile superioare întârzierea previzibilă şi inevitabilă, de care el nu este vinovat. Pregătirea şi talentul lui se consumă astfel în nenumărate referate justificative în care este nevoit să menţioneze motive pur formale, cum ar fi lipsa unor materiale, a unor colaborări sau să dea vina pur şi simplu pe alţi responsabili cuprinşi în filiera asimilării.

În niciun caz, specialistul respectiv nu va putea să-şi justifice nerealizarea obiectivelor din planul tehnic prin necorelarea dintre serviciile tehnice şi financiare ale centralei şi ministerului sau prin întârzierea mare produsă de aceste foruri încă din start datorită birocraţiei.

În felul acesta, bietul obiectiv de plan tehnic devine cauză şi efect în lanţul complicat al birocraţiei socialiste, începe să circule sub formă de hârtii, şi nu sub formă de realizare fizică concretă. Şi dacă totuşi începe să prindă contur, aceeaşi birocraţie atroce îi distruge „din faşă” orice tendinţă de afirmare ca „nou” şi „purtător al progresului tehnic”.

În contextul reducerii ciclurilor de asimilare, termenul de realizare a noului produs este mult amânat. În felul acesta, noutatea tehnico-ştiinţifică românească este compromisă prin scurtarea fatală a termenelor de verificare şi încercări ale obiectivului. Pentru că aceasta trebuie raportată „la termen” - sau, şi mai stupid, „înainte de termen”. Şi uite aşa se nasc produse noi deja vechi, deşi proiectantul lor le-a conceput la vremea lor ca invenţii absolute sau foarte originale.

Să ne întrebăm deci câte astfel de produse aşa-zis noi se produc anual în România, inducând în eroare atât pe beneficiarii lor direcţi, cât şi pe cei care le ţin evidenţa statistică în centrale industriale, ministere şi CNST ? Uneori, printre aceste produse se află lucruri cu adevărat valoroase din punctul de vedere al concepţiei, dar asimilarea lor se încheie brutal odată cu semnarea procesului-verbal de omologare. Tot atunci se închide şi robinetul finanţării unor faze ulterioare absolut necesare finisării calitative a produsului în vederea obţinerii mult-râvnitei sale „competitivităţi”. Se trece astfel la faza de pregătire a fabricaţiei cu un puternic handicap, în calitate şi competitivitate, datorat imixtiunilor birocratice abuzive în ritmul firesc al muncii de concepţie şi proiectare.

Vorbeam despre faza de proiectare a produsului. Să vedem ce i se întâmplă odată cu trecerea la faza de pregătire a fabricaţiei. Având în vedere erorile de fond ale concepţiei datorate, aşa cum spuneam, în primul rând birocraţiei care-şi vâră nasul în problemele cercetării, o mare parte din sculele, dispozitivele şi verificatoarele proiectate riscă să fie executate inutil sau chiar să fie casate. Încep reclamaţiile şi propunerile beneficiarilor. Ele sunt însă tardive, pentru că toate eventualele dotări suplimentare încep să se facă după epuizarea fazelor normale de asimilare, deci când produsul respectiv nu mai este sub aripa protectoare a finanţării din fondul de tehnică nouă. Rezultă că toate aceste cheltuieli suplimentare se suportă de produsul în sine, care începe să coste mai mult decât s-a prevăzut iniţial, în dauna beneficiului planificat. Soarta noului produs devine pecetluită. În loc să contribuie la înviorarea programului de fabricaţie al întreprinderii, devine o frână în concretizarea acestui program şi o piedică serioasă în ritmicitatea planificată a atelierelor de producţie. Acestea din urmă resping noul produs scump şi deficitar ca pe un copil nedorit şi preferă să se întoarcă la produsele vechi, tradiţionale. În felul acesta, atelierele productive îşi vor realiza planul

majorând numărul de bucăţi, consumând mai multă energie, mai mulţi lei la mia de lei, consumând mai mult metal la milionul de lei producţie marfă şi, în final, saturând piaţa cu produse demodate.

Dar indiferent cum se naşte şi ce soartă îi este rezervată, noul produs este prezentat la radio şi televiziune sau în articole sforăitoare care încep şi se termină cu fraze la fel de sforăitoare desprinse din discursurile lui Ceauşescu.

Şi dacă tot apare, fireşte, produsul trebuie şi promovat la export. Apar chiar şi delegaţii din străinătate, cărora li se promite o mostră în cel mai scurt timp. Cei care promit, specialişti bine intenţionaţi şi cu putere de decizie, se pun imediat pe treabă. Numai că tocmai atunci se întâmplă să fie convocaţi la o şedinţă de partid extraordinară cu prezenţă obligatorie.

Urmează şedinţa după tot tipicul de rigoare – bine cunoscutul scenariu al vorbelor goale şi lătrate – şi conducătorii noştri de unităţi se reîntorc în colectivele lor de muncă, unde-i convoacă de urgenţă pe toţii şefii de compartimente. Dar care credeţi că ar putea fi noile sarcini primite din partea partidului? Toţi oamenii muncii din serviciile administrative, din serviciile de proiectare şi tehnologie, muncitorii din atelierul de sculărie şi alţi aşa-zişi „neproductivi" trebuie să iasă de urgenţă la curăţatul zăpezii sau să plece în agricultură ca să culeagă vraiştea de pe câmp sau să facă curăţenie generală pentru că se aşteaptă o vizită importantă etc. etc.

În aceste condiţii, mostra pentru export se realizează încet, cu multe întreruperi şi greutăţi. După o vreme, este chiar lăsată la o parte în favoarea unor noi sarcini care apar pe parcurs. Când praful se depune bine pe ea, apare un telex ca din senin, emis de către întreprinderea de comerţ exterior care răspunde pe linie de export de întreprinderea respectivă, prin care se solicită urgentarea execuţiei. Lumea începe din nou să se agite, în frunte cu directorul. Dacă nu mai sunt vopsea şi diluant, cineva pleacă să le procure şi aduce vopsea de altă calitate şi altă culoare decât cele preconizate.

După aceea, află cu toţii că nu mai există cherestea pentru lada de ambalaj, şi atunci pleacă cineva după scânduri. Până la urmă, mostra noului produs primeşte totuşi viza CTC, precum şi toate documentele de însoţire necesare, este ambalată şi expediată ; toată lumea respiră uşurată, visând la creşterea ponderii producţiei de export în totalul producţiei marfă de anul viitor...

Visele de acest gen se spulberă de regulă destul de rapid. Rezultatele examinării mostrei de către specialiştii străini sunt de cele mai multe ori nefavorabile privind calitatea execuţiei şi se încheie cu câteva recomandări la obiect, dar scrise în aşa fel încât să nu jignească. Conţinutul acestor referate începe să aducă necazuri

celor care s-au ocupat nemijlocit de proiectarea, respectiv executarea mostrei. Încep să fie criticaţi în şedinţele de partid şi suportă cercetarea „din umbră" a unor organe ale Ministerului de Interne, care urmăresc să descopere dacă nu cumva greşelile de execuţie semnalate nu au fost comise pentru a sabota interesele ţării în comerţul mondial.

Iată cum tocmai aceia care ar trebui să fie stimulaţi şi răsplătiţi devin victimele adevăraţilor vinovaţi. Important este însă că exportul produselor româneşti are mult de suferit. Încep să apară reclamaţii alarmante care prejudiciază întreaga livrare şi care pot conduce chiar la rezilierea contractului de către partenerul străin.

După peste două decenii de experienţă nemijlocită în cercetare şi producţie, pot spune că deficienţele majore ale produselor noastre pentru export sunt rezultatul politicii stahanoviste de industrializare cu orice preţ promovată de acest cumplit antitalent economic care este Ceauşescu. În dorinţa fără limite de afirmare a personalităţii sale în toate domeniile, Nicolae Ceauşescu a inventat noţiunea ilogică de „o nouă calitate". În paralel, a avut şi proasta inspiraţie să pretindă reducerea consumului de materii prime, energie şi materiale în proporţii de 30 până la 40%, simultan, în toate domeniile de activitate. În urma unor reduceri substanţiale de personal „neproductiv", au fost foarte afectate serviciile de control tehnic de calitate, aşa-numitele CTC. Aceste reduceri au fost justificate prin sloganul „Eu execut, eu controlez". Or, muncitorii care produc, deşi li se cere să fie „oameni de tip nou", execută, dar nu controlează, întrucât în norma lor de muncă nu este inclusă şi operaţia de control şi, deci, nu este retribuită.

Iată cum, în timp ce Nicolae Ceauşescu face apel la o nouă calitate, noţiunea propriu-zisă de calitate, aşa cum figurează în manuale şi dicţionare, aşa cum am învăţat-o la Politehnică, nici măcar nu mai există. Au apărut în schimb activiştii de toate calibrele, între care predomină cei preocupaţi de hârtii.

Reducerea consumurilor de energie, combustibil şi materiale, simultan, în toate domeniile de activitate, cu câte 30-40%, a avut urmări catastrofale asupra calităţii. Câteva exemple concrete :

Nu se mai admite construirea de şarpante metalice lângă atelierele de debitare şi, în felul acesta, semifabricatele stau în aer liber şi ruginesc. Strungarul sau frezorul nu mai primeşte lichidul de răcire şi ungere necesar în procesul de aşchiere şi foloseşte apă obişnuită sau apă cu detergent. Urmarea : calitatea suprafeţelor strunjite sau frezate lasă de dorit, piesele prelucrate ruginesc, cuţitele de strung sau frezele se uzează mai repede.

Turnătorul de fontă sau de aliaje neferoase nu dispune de aparatură de control pentru verificarea calităţii şarjei. Pe de altă parte, el este nevoit să muncească în

funcţie de restricţiile de energie electrică. Prea mult carbon, prea mult siliciu în amestecul forjei? N-are importanţă, bine c-a avut curent şi c-a putut lucra!

Pentru reperele şi subansamblurile care urmează să fie acoperite prin vopsire, situaţia se prezintă şi mai dezastruos. În primul rând, datorită condiţiilor vitrege de transport şi depozitare. Aceste repere şi subansambluri ajung la destinaţie, de cele mai multe ori, ruginite şi de neutilizat. Din nefericire, exemplele de acest fel pot continua la nesfârşit. Nu o dată m-am întrebat ce s-ar întâmpla însă dacă la un moment dat muncitorii din toate secţiile de producţie, din toate fabricile şi uzinele ţării ar deveni conştienţi de faptul că toate greutăţile şi privaţiunile lor, în muncă şi viaţă, se datorează secretarului general al partidului şi acelui grup restrâns din jurul lui, indivizi iresponsabili, incompetenţi, cinici, rupţi de realitate, vinovaţi de dezastrul întregului nostru popor.

Distrugerea economiei româneşti nu poate fi împiedicată însă numai de muncitori. Specialiştii şi inginerii noştri care încă mai au un dram de responsabilitate sunt datori, la unison, să ceară partidului şi Guvernului României să renunţe la actuala echipă conducătoare, să-şi revizuiască fundamental politica economică şi socială. Pentru că aşa nu se mai poate.

Scrisoarea lui Ion Pacepa către fiica sa, ianuarie 1985, difuzată în zilele de 5, 6, 7 şi 8 februarie 1985[1]

Scumpa mea Dana,

După ce ţi-ai pierdut mama, ai fost desigur foarte afectată în momentul când ai aflat de rămânerea mea în Occident, la sfârşitul lui iulie 1978. Ameninţările, şantajul, zile şi nopţi întregi de interogatorii şi persecuţii, supravegherea, microfoanele şi camerele video pot să distrugă fiinţele cele mai puternice.

1. D.B. no. 539, February 5, 1985, D.B. no. 540, February 6, 1985, D.B. no. 541, February 7, 1985, D.B. no. 542, February 8, 1985. Scrisoarea a fost publicată iniţial în ziarul francez *Le Matin*, 4-6 februarie 1985. Publicăm această scrisoare cu toate rezervele pe care putem să le avem asupra corectitudinii unor afirmaţii ale fostului înalt ofiţer de Securitate, chiar dacă în esenţă adevărate, pentru impactul pe care scrisoarea l-a avut la vremea respectivă asupra ascultătorilor.

Ştiind prea bine că acestea sunt metodele folosite de Securitatea română, nu ţi-am comunicat intenţiile mele. Voiam să-ţi apăr zilele şi nopţile, libertatea, viaţa. Cel care-ţi scrie acum aceste rânduri nu este tatăl pe care-l ştii tu, nu este generalul. Este acela cu care făceai odinioară excursii în munţi, cu care mergeai la înot, cel care-ţi îndruma primii paşi atunci când ai început să pictezi, căruia îi plăcea să meargă la concerte, în muzee sau expoziţii împreună cu tine.

M-am născut liber şi mi-am petrecut întreaga copilărie în libertate. Am început să urăsc dictatura în momentul când tatăl meu a fost condamnat la moarte – deşi n-a fost executat – de organizaţia fascistă Garda de Fier, pentru că lucra pentru o firmă americană şi a fost surprins ascultând BBC-ul.

La 16 ani, cu o puşcă în mână, am luptat împotriva naziştilor, la 17 ani m-am opus forţelor de ocupaţie ale Armatei Roşii. Chiar şi după terminarea războiului am continuat să lupt alături de alţi români. Acest episod din viaţa mea îţi este însă cu totul necunoscut. Am aderat atunci la o organizaţie finanţată de guvernul american, „prietenii Statelor Unite” şi cu ocazia numeroaselor mele vizite la ambasada americană m-am gândit că ar fi posibil să-mi realizez visul : o viaţă nouă şi liberă în această ţară, lucrând poate chiar la aceeaşi firmă ca şi tatăl meu.

Am devenit membru al partidului liberal anticomunist, un partid despre care probabil n-ai auzit niciodată vorbindu-se. Am fost apoi arestat. Ulterior, am aderat la un grup de partizani anticomunişti şi am luptat deci în clandestinitate. În 1950, datorită mamei tale, care a părut ca o lumină în viaţa mea, am renunţat.

Datorită trecutului antifascist, al meu şi al tatălui meu, am fost încadrat, alături de alţi ingineri, în Ministerul de Interne. Nu m-am putut împotrivi acestei decizii şi, odată ajuns în interiorul sistemului, am localizat şi distrus probele activităţii mele anticomuniste.

În anii care au urmat, datorită pregătirii superioare şi trecutului meu antifascist notoriu, am promovat în toate treptele ierarhiei. Era începutul unui coşmar care a durat 28 de ani. Am petrecut primii cinci ani în direcţia „contrasabotaj” a Securităţii. În aceşti cinci ani, am văzut cum, noapte de noapte, ofiţeri ai serviciilor de Securitate arestau mii de persoane, ale căror nume au devenit numere, fiind trimişi să putrezească în închisori şi lagăre de concentrare. Era necesar ca aceste persoane să dispară doar pentru că au îndrăznit, ele, părinţii sau copiii lor, să critice sistemul.

În calitatea mea, am fost martorul instalării reale a socialismului, la adăpostul propagandei de fiecare zi. Mi-amintesc acele nopţi fierbinţi din iunie 1950, când 2.500 de poliţişti şi peste 3.000 de ofiţeri de armată, trecuţi automat în rezervă, au fost arestaţi în cel mai mare secret : începuseră măsurile de distrugere fizică a regimului capitalist, după ce trupele Armatei Roşii ocupaseră ţara. Mi-amintesc

apoi nopţile ploioase ale lunii octombrie din acelaşi an 1950, când au fost arestaţi aproape 3.500 de membri ai Partidului Naţional-Ţărănesc şi Naţional-Liberal, care fuseseră deja puşi la index, deschizându-se astfel perioada eliminării fizice a oponenţilor politici. A existat apoi acea noapte geroasă de 7 ianuarie a anului 1951, când peste 400 de preoţi ortodocşi şi catolici au fost arestaţi şi trimişi în centrele de anchetă. Era prima etapă a construirii unei societăţi în care marxismul avea să devină singura religie autorizată.

În februarie 1952, forţele de Securitate au început să deporteze 50.000 de ţărani în lagărele de concentrare, deschizându-se astfel calea aşa-zisei colectivizări voluntare a agriculturii socialiste. În luna aprilie a aceluiaşi an, Securitatea a dispus şi a organizat deportarea a peste 200.000 de persoane acuzate de infracţiuni imaginare, la Bucureşti, Braşov şi în alte centre urbane, declanşând astfel era terorii. În ianuarie 1953, odată cu arestarea pentru „sionism" a 350 de conducători evrei, a început era antisemitismului, care, de altfel, n-a fost niciodată încheiată. Decrete secrete, inspirate de decretele lui Stalin din 1934 şi 1937 în Uniunea Sovietică, au autorizat Securitatea română să pregătească şi să organizeze procese fictive, să condamne fără judecată.

Pe baza decretelor respective, au fost înscenate procese cu ajutorul consilierilor KGB, fiind permise orice abuzuri de putere cu scopul de a crea o isterie antioccidentală. Am încă prezent în memorie primul dosar pe care l-am primit ca tânăr locotenent de Securitate. Acest dosar era intitulat „Sabotajul canalului care leagă Dunărea de Marea Neagră", iar pe prima pagină am putut citi următorul ordin scris cu cerneală violetă: „Persoanele ale căror nume urmează mai jos trebuie să fie arestate, judecate public şi executate cu titlu de exemplu, în vederea consolidării ordinii socialiste". Acest ordin care venea în mod incontestabil din partea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, şeful statului român de atunci, transforma în neant cea mai elementară justiţie, desconsiderând orice drepturi ale omului.

Dosarul dedicat problemelor Canalului cuprindea o serie de lungi liste ale imperfecţiunilor şi defectelor semnalate de-a lungul anilor în ceea ce privea acest imens şantier. Acestor liste li se adăugau numele acelor ingineri şi tehnicieni care în trecut s-au remarcat prin lipsa lor de entuziasm faţă de comunism şi a căror nemulţumire actuală a fost raportată de agenţi sau înregistrată de microfoane. Sunt încă îngrozit când îmi amintesc acele câteva cuvinte spuse mai târziu de Nicolae Doicaru[1], autorul principal al dosarului respectiv: „Atunci când nu

1. Nicolae Doicaru (1922-1991) a devenit membru PCR din 1945, comisar de poliţie lucrând pe linia Siguranţei Statului până în anul 1948, când este încadrat cu gradul de căpitan în Securitate. Director al Regiunii de Securitate Constanţa din 1949, s-a

reuşeam să fac pe cineva să semneze că a sabotat deliberat regimul socialist, îl trimiteam pe gorila de Brânzaru în celula respectivului, înarmat cu bare de oţel şi alte instrumente. A doua zi aveam toate mărturisirile semnate".

Persoana care mărturisea prin tortură era apoi executată ca atâţia alţii, singurul lor păcat fiind acela de a nu fi ştiut să suporte tortura.

Procesele de sabotaj aveau loc periodic şi erau grupate pe sectoare economice: industria grea, industria petrolului, construcţii, finanţe, comerţ sau agricultură. În aceste procese, sute de persoane erau declarate vinovate de sabotaj în favoarea serviciilor de informaţii occidentale. În acelaşi timp, având în vedere că şi în Uniunea Sovietică cea mai frecventă acuzaţie era cea de spionaj, în octombrie 1950 a fost organizat un imens proces al tuturor fruntaşilor minorităţii maghiare, acuzaţi de spionaj pentru puterile occidentale. Au urmat procesele implicând ambasadele: americană, britanică şi franceză, apoi procesul infamant care acuza Vaticanul că n-ar fi decât un cuib de spioni şi multe altele. Sute de persoane au fost condamnate la moarte. Executarea lor era făcută publică doar câteva zile mai târziu. Cei mai mulţi dintre cei arestaţi au rămas în centre de anchetă ani în şir. Cu ochii acoperiţi şi cătuşe la mâini, aceşti oameni erau atât de terorizaţi, încât deseori preferau să-şi mănânce excrementele şi să-şi bea urina, decât să ceară să fie duşi la toalete. Ei sfârşeau prin a fi executaţi fără milă, cu un glonţ în cap.

Chiar şi liderul comunist Lucreţiu Pătrăşcanu, condamnat la moarte în 1954, a fost executat în acest fel. El a fost împuşcat cu un glonţ în cap de către

---

remarcat prin acţiunile împotriva rezistenţei armate din Dobrogea. A participat la înscenarea proceselor de sabotaj de la Canalul Dunăre-Marea-Neagră, încheiate cu mai multe condamnări la moarte (1952). În luna iunie 1955 a fost promovat ca locţiitor director în aparatul central al MAI, unde s-a ocupat în operaţiunile externe, incluzând răpiri de persoane. În 1959 a devenit şeful Direcţiei de Informaţii Externe a Securităţii Statului România, funcţie deţinută până în 1978. A fost numit general--maior şi secretar general al MI în anul 1963, iar în 1974 a devenit general-colonel şi consilier al lui Nicoale Ceauşescu şi membru supleant al CC al PCR. În martie 1978 a fost eliberat din funcţie, trecut în rezervă şi numit ministru al Turismului. După fuga lui Ion Mihai Pacepa din 24 iulie 1978 a fost destituit din conducerea ministerului, arestat şi anchetat, iar după eliberare, supravegheat până în decembrie 1989. După prăbuşirea regimului a devenit consilier al lui Gelu Voican Voiculescu, fiind însărcinat cu serviciile secrete. În februarie 1991 a fost împuşcat, în împrejurări suspecte, la o partidă de vânătoare (Mihnea Berindei, Dorin Dobrincu, Armand Goşu [eds.], *Istoria comunismului din România. Documente – perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej (1945--1965)*, Humanitas, 2009, pp. 667-668).

anchetatorul său Iosif Moldoveanu, care mai târziu avea să se sinucidă[1]. În timp ce regimul comunist îşi consolida puterea, începea să prindă formă un nou şi perfid arsenal de metode, care urmărea să controleze gândurile şi conştiinţa oamenilor. Numai la Bucureşti, în anii '50 au fost recrutaţi circa 150.000 de agenţi şi colaboratori, în cadrul unor planuri ale KGB-ului care urmăreau obţinerea maximului de informaţii din fiecare organism, fiecare birou sau serviciu, din fiecare stradă sau imobil, în sfârşit, din fiecare familie. KGB-ul şi-a instalat la Bucureşti centre de supraveghere, de cenzură şi de control electronic. Acelaşi lucru s-a întâmplat în toate centrele urbane şi regiunile importante ale ţării. Tot mai multe persoane au fost fişate, iar gândurile, cuvintele şi gesturile lor erau consemnate în dosare groase. Sute de mii de persoane au fost trimise în lagăre de concentrare fără nicio judecată, doar pentru că Securitatea a decis astfel.

Lista abuzurilor săvârşite atunci este enormă, dar eu nu intenţionez acuma să scriu istoria acelor ani. Încerc doar să te fac să înţelegi câte s-au adunat în sufletul meu, încă din primii mei ani de activitate în Securitate. Iată de ce, după ani de coşmar, transferul în serviciile externe de Securitate a fost pentru mine o uşurare.

În comparaţie cu serviciile interne de Securitate, cele externe păreau atunci mai puţin severe, deşi începuseră să circule tot mai insistent zvonuri despre răpirea unor oameni din străinătate şi aducerea lor în România. Curând am fost numit într-un post în străinătate, în Germania de Apus, şi pentru a doua oară în viaţă mi-am dat seama ce înseamnă să trăieşti în sânul unei societăţi libere. În momentul când mi-am propus să rămân în Occident, mama ta a reacţionat violent şi te-a trimis în România. Ea începuse să aibă probleme cu sănătatea şi curând avea să se întoarcă la Bucureşti. Puţin după aceea am fost chemat de urgenţă în ţară, ca urmare a arestării a doi ofiţeri de Securitate români în Germania Federală.

În primăvara anului 1965, în calitate de director adjunct al serviciilor române de Securitate, am aflat de la şeful de stat de atunci, grav bolnav de cancer, că intenţionează să-l recomande ca succesor pe primul-ministru Ion Gheorghe Maurer. Îndată după moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, Maurer a declarat că nu vrea să preia conducerea statului, din motive pe care numai Dumnezeu şi el însuşi le pot cunoaşte. În acelaşi timp însă, pentru a evita o criză violentă de succesiune, Maurer a propus ca cel mai tânăr şi mai mic în grad membru din

1. Informaţia provine din cartea de memorii a lui Ion Mihai Pacepa şi nu este confirmată din alte surse. Iosif Moldoveanu a fost ofiţer de Securitate, anchetator în perioada 1948-1954, cunoscut pentru brutalitatea sa. L-a interogat şi torturat pe Lucreţiu Pătrăşcanu. S-a sinucis în 1968, în contextul anchetei pentru reabilitarea lui Lucreţiu Pătrăşcanu.

ierarhia biroului politic să fie propus în mod provizoriu lider al partidului, în aşteptarea proximului congres. Bărbatul care a preluat puterea avea o inteligenţă şi o intuiţie înnăscute, o solidă educaţie marxistă, fiind dotat cu o excelentă memorie, plin de ambiţii fără măsură. Era cel care până în acel moment coordonase şi controlase planul politic al trupelor de Securitate. Profitând de şansa de a fi fost numit în funcţia supremă, acest om a început să întreprindă reforme de tipul celor ale lui Hruşciov, cu scopul de a-şi consolida puterea. Jurământul de fidelitate faţă de memoria defunctului Dej a fost urmat curând de dezvăluirea abuzurilor fostului şef de stat şi de denunţarea cultului personalităţii.

Ministrul de Interne a fost acuzat de crime şi a fost demis din funcţie. Nefiind implicat în aceste crime şi abuzuri, am fost promovat în funcţie. Am putut observa astfel din culise întreaga scenă a evenimentelor care s-au derulat în toţi acei ani umilitori, când microfoanele erau peste tot ascunse în birouri, în dormitoare sau în lavabouri, înregistrând gândurile oamenilor şi în cea mai intimă sferă a vieţii lor. Principalii rivali ai conducătorului de partid şi de stat au fost compromişi şi obligaţi să demisioneze „voluntar", inclusiv preşedintele statului de pe-atunci, Chivu Stoica, care ulterior s-a sinucis, primul-ministru şi cei mai mulţi dintre membrii biroului politic şi reprezentanţii vechii gărzi. Au apărut apoi membrii „noii gărzi".

20 de ani de activitate în plin stat-major al serviciilor române de Securitate pentru exterior m-au făcut să cunosc toate aspectele hidoase ale spionajului comunist, deşi în calitate de inginer am fost confruntat mai ales cu probleme tehnologice. Am fost martorul apariţiei unui mecanism complicat, care a luat treptat dimensiunile unii monstru hrănit de incapacitatea regimurilor comuniste de a-şi produce propriile tehnologii, de exigenţele Moscovei şi megalomania conducătorului român. Din nefericire, timp de 20 de ani am fost implicat în activităţi care aveau ca obiect furtul de tehnologie din Occident. Această tehnologie, alături de democraţie şi libertate, atrag respectul pentru statele occidentale, constituind pentru ele o legitimă mândrie. Am participat la activităţi de furt, dar am procedat în aşa fel încât să nu fiu implicat în crime. Pentru că atunci am început din nou să aud, din poziţia unde mă aflam, vorbindu-se de crime. Nu mai era vorba acum de zvonuri, ci de acte propriu-zise de violenţă comise împotriva unor emigranţi. Profesorul Aurel Decei[1] a fost răpit astfel în Berlinul de Vest, iar

1. Aurel Decei (1905-1976), orientalist, istoric, din 1940 la Consulatul României de la Istanbul, de unde şi-a dat demisia în 1947 după abdicarea regelui, rămânând în Turcia. Activ în emigraţia română, reprezentant al Comitetului Naţional Român la

doctorul Puiu Traian[1], la Viena. Ei au fost aduşi în secret în România şi aruncaţi în închisoare. Ovidiu Beldeanu a fost răpit în Germania Occidentală cu ajutorul germanilor estici şi ulterior executat la Bucureşti cu un glonţ în cap[2]. Dintr-odată crimele s-au apropiat de mine. Radio Europa Liberă a vorbit la un moment dat în emisiunile sale despre următoarele probleme : existenţa unei greve a minerilor în România ; o scrisoare semnată de Paul Goma şi alţi şapte disidenţi români, expediată la conferinţa pentru securitate europeană de la Belgrad ; abuzurile puterii, prin intermediul Securităţii, comise împotriva disidenţilor. Emisiunea respectivă cuprindea de asemenea critici foarte acerbe ale cultului personalităţii, la adresa conducătorului român şi a familiei sale.

Aceste comentarii au dezlănţuit furia prezidenţială. Au fost date ordine ca „redactorii de la Europa Liberă să fie bătuţi până la sânge, să li se sfărâme maxilarele şi dinţii, să li se rupă braţele şi să fie transformaţi în marionete vii, incapabile să scrie, să vorbească şi să mai critice vreodată".

Emil Georgescu[3], autorul unor violente denunţuri publice făcute zi de zi la microfonul Europei Libere împotriva cultului personalităţii, a fost grav rănit

---

Istanbul. Atras în Berlinul de Est de serviciile secrete într-o operaţie comună KGB, STASI şi Securitate, în decembrie 1987 a fost răpit şi adus la Bucureşti, anchetat continuu timp de doi ani şi condamnat la moarte. Pedeapsa nu a fost executată. Eliberat în anul 1964, a lucrat ca cercetător la Arhivele Statului şi la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga".

1. Traian Puiu (n. 1913) a fost membru al Mişcării Legionare şi a devenit primar al Constanţei în anul 1940. În 1942 a fost arestat şi dus la Buchenwald. A activat în exil în grupările legionare, devenind redactor la revista *Vestitorii*. În anul 1953 s-a mutat la Viena, de unde a fost răpit, în anul 1958, de agenţii Securităţii. Adus în ţară, a fost condamnat la muncă silnică pe viaţă. Graţiat în anul 1964.
2. Ovidiu Beldeanu a fost liderul grupului de tineri români care au ocupat, la 15 februarie 1955, Legaţia României de la Berna (Elveţia), confiscând documente compromiţătoare cu privire la unii politicieni occidentali.
3. Emil Georgescu (1929-1985) a fost procuror la Mizil şi Telega între anii 1952 şi 1954 şi procuror-şef în Bucureşti între 1967 şi 1971, apoi avocat. A fost angajat al postului de radio Europa Liberă din München, devenind unul dintre cei mai populari redactori datorită incisivităţii emisiunilor sale. A fost ţinta mai multor atentate ale Securităţii (bătut crunt la 26 ianuarie 1981; 26 de lovituri de cuţit la 28 iulie 1981). Ultimul atentat, din anul 1985, i-a fost fatal. Nota informativă în care se anunţă molestarea lui Emil Georgescu în anul 1981 conţine următorul pasaj semnat de colonelul I. Tişeanu : „Situaţia creată ne obligă să folosim alte concepţii, tactici, împrejurări şi mijloace pentru realizarea acţiunii de anihilare a lui «Iago» [numele de cod pentru Emil Georgescu]" (http : //ortodox.net/article.php ? story=20050131111405224).

într-un accident de circulaţie organizat de un grup de terorişti români. Monica Lovinescu, strălucită reprezentantă a intelectualităţii române din capitala Franţei, care găsea întotdeauna cuvinte încărcate de emoţie pentru a exprima setea românilor pentru libertate şi justiţie, a fost atacată şi bătută în faţa locuinţei sale din Paris de un grup de palestinieni care au acţionat în numele Securităţii române.

Îndată ce Europa Liberă a început să se preocupe mai ales de disidenţii din România, au fost date ordine ca să se elibereze vize de ieşire, urmând ca ei să fie neutralizaţi odată ajunşi în Occident. Abia sosise la Paris, şi Sergiu Manoliu[1] a scăpat de o tentativă de asasinat a unui român, în timp ce se afla într-o staţie de metrou din apropierea clădirii Naţiunilor Unite. La sfârşitul lui noiembrie 1977, Nicolae Pleşiţă, care era pe atunci adjunct al ministrului de Interne, mi-a spus că din ordinul preşedintelui l-a ameninţat pe Paul Goma, cu câteva ore înainte de eliberarea autorizaţiei de emigrare, cu următoarele cuvinte : „Ajuns la Paris, să fii cuminte, Paul Goma, şi să nu uiţi că noi avem braţul destul de lung ca să ajungem oriunde v-aţi afla".

Ordinele de a reduce la tăcere pe românii din străinătate şi îndeosebi pe acei care criticau cultul personalităţii deveneau din ce în ce mai frecvente. Serviciile de informaţii pentru străinătate erau transformate în mod progresiv într-o vastă organizaţie teroristă guvernamentală. În această perioadă am aflat că boala soţiei mele devenise incurabilă, că suferea de mania sinuciderii şi că toate eforturile depuse timp de zece ani n-au dat niciun rezultat ; că atât tu, cât şi eu i-am devenit străini. Încă o dată, m-am gândit să aleg calea exilului, îndată ce voi fi găsit prilejul de a te lua cu mine.

Pentru acest motiv am organizat expoziţia ta de pictură la Roma şi te-am trimis în Italia, dar în ciuda numeroaselor mele încercări, nu mi s-a permis să părăsesc România înaintea întoarcerii tale. Nu am reuşit, Dana. Nu ne-a fost posibil.

În iulie 1978 s-au dat ordine de asasinare a anumitor persoane ce se aflau în străinătate, dar, de data aceasta, eu însumi am primit aceste ordine. Ordinele prevedeau asasinarea următorilor exilaţi : Ion Iacobescu[2] şi Răuţă[3] în Statele

1. Sergiu Manoliu (împreună cu mama lui) a fost printre primii opt semnatari ai Scrisorii deschise a lui Paul Goma adresată Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa/ post-Helsinki care a avut loc la Belgrad. Ajuns la Paris, unde dorea să emigreze, el a întreprins o grevă a foamei, în scopul obţinerii unor paşapoarte pentru alţi prieteni.
2. Colonelul Ion Iacobescu a defectat în SUA în anul 1969. A făcut parte din Reţeaua Caraman. În 1970 a fost condamnat la moarte şi confiscarea totală a averii.
3. Constantin Răuţă, agent DIE, a defectat în SUA în luna noiembrie 1973, în timpul unei vizite oficiale. Acolo a cerut azil politic. A fost condamnat la moarte în anul 1974.

Unite, Mandale în Germania Federală, militantul politic Faust Brădescu în Franţa[1], disidenţii Paul Goma şi Virgil Tănase[2] în Franţa, indiferent de locul în care se aflau, şi în sfârşit Emil Georgescu la München, deoarece nimenea nu-l putea împiedica de la exprimarea criticilor sale. Eu am primit de asemenea ordinul de a trimite colete cu explozivi acestor disidenţi şi de a distruge acest „cuib de viespi" reprezentat de birourile de la München ale postului de radio Europa Liberă, făcând uz de importante cantităţi de materiale explozive. Aceste ordine erau fără echivoc şi formulate într-o manieră concisă şi hotărâtă. Mi s-a ordonat de asemenea să uit identitatea aceluia care mi-a dat aceste ordine, de a păstra cea mai mare discreţie, de a nu avea asupra mea niciun document scris de mână şi de a acţiona în aşa fel încât să nu implic niciodată guvernul român.

Am primit de asemenea ordinul următor: „Nu trebuie să ne daţi nicio socoteală de rezultatul acţiunilor dvs. Lăsaţi aceasta în sarcina presei occidentale". Am primit aceste ordine la sfârşitul lunii iulie, când a trebuit să fac alegerea finală, între a fi un părinte bun sau un criminal politic. Cunoscându-te, Dana, aveam ferma convingere că tu ai fi preferat să nu mai ai un tată decât să ai unul asasin. În ziua de duminică, 23 iulie, mama ta era bolnavă, ca de obicei. Te-am strâns lung în braţe la aeroport (un moment care a durat mult) şi odată ajuns la intrarea avionului te-am sărutat timp de mai multe minute. Joi, am telefonat din Germania Federală şi ţi-am vorbit pentru ultima oară. Vineri, 28 iulie, cu puţin timp înainte ca să primesc cea de a treia stea de general, mi s-a acordat azil politic şi am fost trimis în mod secret în Statele Unite.

Scumpa mea copilă iubită, în prezent tu eşti o artistă cunoscută, o soţie respectată şi o mamă pe care copiii o iubesc, ai ajuns la vârsta de treizeci de ani, dar în gândurile mele eşti încă o fetiţă. În ciuda maturităţii tale, eu sunt convins că, ţinând seama de personalitatea ta, nu îţi va fi uşor să înţelegi ceea ce îţi voi spune acum. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu multe persoane din Occident cărora le este greu să înţeleagă de ce un şef de stat puternic, care se bucură de o reputaţie

1. Faust Brădescu (1912-2000), comandant legionar şi scriitor. După război, în 1946, s-a refugiat în Brazilia. Aici a înfiinţat Editura Dacia, unde a publicat texte legionare. În 1971 s-a stabilit în Franţa, unde a devenit şeful Secţiei de programare, studii şi documentare a Mişcării Legionare din exil. A fost un colaborator apropiat al lui Horia Sima.
2. Virgil Tănase (n. 1945), scriitor român, apropiat al lui Dumitru Ţepeneag şi Paul Goma. S-a refugiat în Franţa în anul 1977. Aici a avut mai multe luări de poziţie împotriva regimului comunist şi a lui Nicolae Ceauşescu personal. A fost vizat împreună cu Paul Goma de o tentativă de lichidare a Securităţii, în anul 1982. Cel care urma să execute aceste atentate, ofiţerul de Securitate Matei Pavel Haiducu, a defectat.

mondială, reacţionează cu atâta vehemenţă împotriva libertăţii şi, îndeosebi, împotriva libertăţii de expresie sau să creadă că într-o ţară a cărei istorie nu este decât o lungă luptă pentru libertate, viaţa particulară a sute de mii de persoane trebuie înregistrată în mod secret pe casete de magnetofon, începând de la membrii familiei preşedintelui, de la primul-ministru şi membrii cabinetului său, de la episcopi, rabini, profesori universitari şi studenţi, artişti şi agricultori până la simplul cetăţean, care trebuie să stea la coadă pentru a-şi procura hrana. Este greu de crezut că un nou tip de telefon (singurul permis în România din 1978) poate deschide o nouă eră, în acţiunea de supraveghere electronică, de mare anvergură, fără a fi necesar de a pătrunde în mod ilegal în domiciliile particulare ; este suficientă apăsarea unui buton la centrala telefonică pentru a asculta convorbirile.

La scurt timp după plecarea mea, ordinele pe care le primisem au început în mod evident să fie executate. În februarie 1981, în timpul Conferinţei de la Madrid, s-au trimis colete cu explozive disidenţilor din exil. La 18 iulie 1981, Emil Georgescu a fost obiectul unei tentative de asasinat : a primit douăzeci şi două lovituri de cuţit. Răpiri, comploturi mortale şi alte acţiuni teroriste efectuate de serviciul de informaţii român au fost descoperite în Statele Unite, Elveţia şi în Republica Federală Germania, ca şi în alte democraţii occidentale. În aprilie 1982, Matei Haiducu, cetăţean francez naturalizat, a mărturisit că era ofiţer de Securitate român având ca ultimă misiune asasinarea a doi disidenţi din exil : el a declarat că i s-a furnizat un stilou umplut cu otravă mortală, care nu lasă nicio urmă, dar care provoacă un stop cardiac două ore după consumare. Complotul nu a fost prea diferit de „umbrela bulgărească", folosită la Londra pentru a ucide un scriitor bulgar exilat, în ziua aniversării naşterii lui Todor Jivkov ; otrava era fără îndoială identică, furnizată de acelaşi KGB.

Lumea liberă doreşte să încurajeze chiar cel mai mic semn de independenţă în sânul blocului sovietic. Totuşi, lumea liberă nu poate accepta ca un guvern străin, ce se bucură de o aureolă de independenţă faţă de Kremlin, să comită crime pe pământ occidental, bătându-şi joc de două secole de democraţie şi de drepturile omului. România de astăzi confirmă mai mult decât oricare altă ţară din lumea contemporană această magistrală cugetare a lordului Acton, istoric britanic de mare reputaţie şi filozof al libertăţii din secolul trecut : „Puterea duce la corupţie ; puterea absolută duce la corupţie absolută". Care sunt avantajele de care vă bucuraţi tu şi întregul popor român având un guvern naţionalist, independent într-o oarecare măsură şi un şef de stat relativ celebru, când drepturile voastre sunt mai puţine, iar libertatea voastră este mai redusă decât aceea de care se bucură un puşcăriaş dintr-o închisoare occidentală ?

În sfârşit, ce diferenţă există pentru mine aici şi pentru sutele de mii de români care trăiesc în Occident între o Bulgarie supusă şi o Românie relativ independentă? Una încearcă să asasineze disidenţii săi din străinătate cu o umbrelă, ceilalţi cu un stilou.

Scumpul meu copil, mai sunt multe lucruri pe care nu ţi le pot spune fără a-ţi primejdui viaţa. Acesta este motivul pentru care am părăsit România.

Din prima zi a şederii mele aici am încercat să dau de tine, până la izolarea ta. Mi-au trebuit şase ani pentru a găsi puterea de a-ţi adresa o scrisoare de mărturisire, o scrisoare în care să îţi explic ce m-a determinat să fac din tine o orfană. O scrisoare care să vă lămurească pe tine şi pe vechii mei prieteni despre decizia ce am luat, decizie prin care am evitat să devin un criminal politic, putând astfel să vă privesc drept în ochi şi să arăt altora acest ultim drum care duce la libertate. Scrisoare în care să-ţi spun că este necesară o enormă forţă interioară spre a te hotărî să-ţi pierzi copilul pentru mulţi ani şi pentru a trăi numai cu amintirea prietenilor dragi ai trecutului; în care să-ţi spun că nu sunt niciun trădător, niciun criminal, niciun gangster (şi că n-am fost ucis într-o staţie de metrou, aşa cum ţi s-a povestit), pentru a-ţi spune că sunt un om cinstit care a beneficiat de generozitatea lumii libere, care mi-a acordat azil politic în ciuda celor 28 de ani petrecuţi într-un serviciu de informaţii al unui stat comunist. O scrisoare în care să cer preşedintelui Ceauşescu să ordone încetarea asasinatelor, răpirilor şi actelor teroriste în lumea liberă, aceste crime fiind incompatibile atât cu prestigiul internaţional al ţării, dar şi cu ajutorul generos de care România beneficiază din partea guvernelor occidentale.

Scriu această scrisoare pentru a-ţi spune că sentimentul libertăţii nu poate fi întrecut decât de cel al vieţii; pentru a-ţi spune că viaţa în Statele Unite ale Americii, ţara libertăţii la al cărei nume ochii tatălui meu şi ochii mei se umpleau de lacrimi, este pur şi simplu de necrezut. Vă scriu ţie şi soţului tău şi pentru a vă cere să găsiţi puterea de a începe o nouă viaţă aici, unde nu veţi fi singuri, aşa cum eu am fost. Pentru a vă spune că nimic nu va fi mai frumos decât să trăiţi în ţara tuturor posibilităţilor, acolo unde arta este expresia a ceea ce simţi, şi nu a ceea ce ţi se cere să simţi.

Ţi-am scris o scrisoare în care nu te-am putut întreba nimic despre tine, nici despre Radu, nici despre sănătatea şi viaţa voastră, nici despre nepotul meu (nici măcar nu te pot întreba cum îl cheamă). Nu vă pot întreba nici despre cariera voastră de artişti, despre picturile tale şi sculpturile lui Radu – pentru că nu ai dreptul nici să vorbeşti, nici să scrii. Nu pot să spun decât că inima mea este plină de speranţă pentru tine şi familia ta, că prăjitura pe care am cumpărat-o

recent pentru aniversarea celor 30 de ani ai tăi este cea mai mare din câte am cumpărat în fiecare an pentru tine şi că este teribil să nu te am decât în gânduri, şi nu în braţele mele.

Cu toate acestea, scriindu-ţi această curioasă scrisoare, am sentimentul că ziua în care ne vom revedea cu toţii laolaltă este mai aproape decât credem. O fotografie stă mereu pe biroul meu. Ea te reprezintă într-o zi cu soare, muşcând dintr-un măr. Mai muşcă o dată din măr, fata mea, pentru zilele însorite ce vor veni. Te iubesc mult, scumpa mea Dana.

Doi „ascultători", [aprilie] 1985, scrisori difuzate la 15 mai 1985[1]

Scrisoarea I-a

Hotărât lucru, lumea se află în secolul vitezei. Însă în România cu adevărat nu circulă decât zvonurile şi părerea unanim acceptată despre rolul calamităţilor în dezvoltarea socialismului. Au fost inundaţii şi populaţia a trebuit să plătească, economia nu trebuia să sufere. A fost cutremurul şi poporul a trebuit să plătească contribuţii „benevol-obligatorii" şi a participat la muncă patriotică pentru repararea blocurilor, unele avariate chiar de la darea în funcţiune. Pagubele nu trebuiau să afecteze economia naţională.

Dar suntem în secolul vitezei şi în România cuvântul „auto" e foarte des folosit. Şi nu e vorba doar de automobile. Timp de mai multe luni circulaţia automobilelor a fost interzisă. Cică din cauza zăpezii şi a iernii grele care s-a abătut peste România. A trecut iarna, prin decret circulaţia automobilelor a fost reluată, dar ele totuşi continuă să nu prea circule. Benzina e raţionalizată, însă numai atunci când se găseşte. În schimb, asigurările şi impozitul pe mijloacele auto au fost plătite în continuare, inclusiv în perioada în care circulaţia lor a fost complet interzisă.

Nici autotransportul în comun nu funcţionează cum trebuie. Probabil de aceea autobuzul care transportă muncitorii e numit „ciorchinele" la Braşov, „râma" la Timişoara şi „cămila cu gaz metan" la Sibiu.

Pentru a ajunge la timp în fabrică, muncitorii din împrejurimile Sibiului folosesc „autopasul" şi în cel mai bun caz „autostopul" cale de 5, 10 sau 15 km. Cum spuneam, cuvântul „auto" e foarte la modă în România.

1. D.B. no. 610, May 15, 1985.

Ajuns la fabrică, după ce-şi trage sufletul, muncitorul trece la strung pentru a-şi îndeplini şi chiar depăşi planul. Însă strungul se încăpăţânează să nu funcţioneze fără curent electric din cauza programului de economii la energie impus de regim. Strungul stă şi muncitorii fac şedinţe. Acolo se arată că un minut în stagnarea producţiei înseamnă un miliard pagube pentru economia naţională. După o şedinţă de două ore, adică 120 de minute, se trece la muncă. Dar nu există materii prime, iar camioanele au tras pe dreapta din lipsă de combustibil. Se face o nouă şedinţă şi se discută despre autoaprovizionare. Concluzia: autoaprovizionarea nu merge. De ce nu merge? Pentru că autoconducerea muncitorească nu funcţionează aşa cum a indicat secretarul general. Aceasta a fost concluzia secretarului organizaţiei de partid de la uzina mecanică Mârşa Sibiu. Se iau măsuri, lucrătorii de la serviciul aprovizionare sunt penalizaţi cu 5%, şoferii cu 10%, muncitorii cu 15% plus reducerea salariilor la nivelul planului realizat, adică nerealizat.

După atâta muncă, muncitorii trec prin alimentare, unde constată că s-a desfiinţat autoservirea şi s-a introdus de-servirea. Drept care ajung acasă cu traista goală şi sunt întrebaţi de familie cum funcţionează autoaprovizionarea.

Totuşi autoaprovizionarea funcţionează, dar numai pentru descurcăreţi. „Muncitorii cu falca", stâlpii regimului, se autoaprovizionează de la magazinele speciale. Alţi „muncitori" respectă indicaţia partidului ca aprovizionarea să se facă noaptea. Drept care la adăpostul beznei care domneşte peste oraşele şi satele ţării se fac afaceri cu mărfuri dosite şi vândute cu suprapreţ. Asta o fac cei care au bani. Cei care n-au fac şi ei ce pot. Fabricile de produse lactate, abatoarele şi fabricile de prelucrare a cărnii sunt luate noaptea cu asalt, nu pe din afară, ci pe dinăuntru. Oamenii se autoaprovizionează şi ei cum pot. Uneori exagerează. Într-o singură noapte autocamioanele şi autobuzele din Sibiu şi din Mârşa au fost „uscate". Li s-au golit rezervoarele de benzină.

La Sibiu şi la Braşov, muncitorul care se întoarce acasă după schimbul doi, de regulă pe jos, pentru că autobuzele s-au retras, nu circulă sau sunt arhipline, fiind şi întuneric, riscă să fie jefuit. Reclamă la miliţie şi miliţia îl întreabă de ce umblă noaptea pe stradă. Într-un pasaj subteran din Sibiu, trei militari au fost snopiţi în bătaie. Se spune că a fost o confuzie. Bătăuşii credeau că au de a face cu ofiţeri de miliţie, dar din cauza întunericului n-au putut deosebi uniformele.

Încolo sistemul „auto" lansat de conducerea partidului nu prea merge. Pe drumul socialismului specific românesc se înaintează greu, numai coborând se înaintează mai repede, dar asta pentru că partidul nu mai are frâne şi totul se duce de râpă.

Autodezvoltarea e un miraj, autoaprovizionarea un faliment, autogospodărirea o mare risipă. Nu funcţionează decât autoînşelarea şi automulţumirea partidului, alimentate cu rapoarte, angajamente şi statistici false.

Dacă treburile ar merge numai pe jumătate din cât se afirmă oficial, ţara ar cunoaşte un ritm de dezvoltare mult mai mare. Dacă populaţia ar avea posibilitatea să muncească, să câştige şi să se aprovizioneze numai cu jumătate din cele ce afirmă Nicolae Ceauşescu că ar exista în realitate, viaţa românilor ar cunoaşte o sensibilă îmbunătăţire.

Însă conducerea partidului este cu totul ruptă de realitate. Şi, pentru a nu fi deranjată din vise, întăreşte aparatul de represiune. Din această cauză, bine funcţionează doar troica partid-miliţie-Securitate.

Scrisoarea a II-a

Iarna care a trecut a fost calificată ca „deosebit de grea". Dar această iarnă a fost în întreaga Europă. Numai la noi s-a resimţit fiindcă a fost folosită de guvernanţi ca motiv în cadrul planului general de distrugere a poporului român.

La noi se vehiculează o explicaţie a dispariţiei gazelor pe care vă rog să o confirmaţi sau să-i explicaţi netemeinicia : spre sfârşitul anului 1984, s-a anunţat în lumea liberă darea în funcţiune a gazoductului transsiberian pentru Europa de Vest. Acest gazoduct am auzit că nu este terminat încă, dar Occidentul a primit cota de gaze. De unde ? Momentul a coincis cu stoparea gazelor la noi în ţară. Drept urmare, pierderile de vieţi omeneşti şi pagubele materiale produse consecutiv opririi gazelor sunt incalculabile. Încerc să vă trimit câteva exemple.

În foarte multe blocuri, temperatura în camerele de locuit a ajuns sub 0 grade, astfel încât condensul produs de căldura biologică a locatarilor comasaţi într-o singură cameră a dus la acoperirea pereţilor cu un strat de gheaţă. Domnilor, nu sunt elucubraţii, sunt lucruri trăite ! Gheaţă pe pereţii camerei ca în congelatorul unui frigider dintr-o ţară civilizată. În timpul acestei urgii, Ceauşescu declara, la 8 martie, că „au fost 2-3 zile mai reci ; oamenii trebuie să se îmbrace mai gros".

Pagubele produse prin plesnirea instalaţiilor de încălzire se ridică la miliarde de lei. Numai la Liceul „I.L. Caragiale" repararea instalaţiei costă 800.000 lei. 90% din clădirile şi instituţiile încălzite cu gaze au instalaţiile sparte. În 10% din cazuri, acestea au avut mecanici cu intuiţie, fler, spuneţi cum credeţi, care au golit instalaţiile de apă la vreme. În acelaşi timp, întreruperea curentului electric, la diverse ore, pe neaşteptate, a produs pe lângă multe accidente cu lifturile care în ultima vreme sunt aproape toate „în revizie", pagube industriilor care folosesc

cuptoare cu foc continuu şi implicit consumuri sporite de energie. Când la o astfel de întreprindere care trebuie să păstreze cuptoarele la un anumit nivel termic timp îndelungat se întrerupe curentul electric, masa incandescentă din cuptor pierde din căldura acumulată cu consum de energie ce trebuie apoi din nou recuperată cu un alt consum.

În acest joc descreierat de-a economia, factorul uman nu a contat şi nu va conta, după cum veţi vedea. Pentru ceea ce a făcut regimul lui Ceauşescu românilor în această iarnă stau martore cimitirele : practic, în niciun cimitir nu mai există alei, toate sunt ocupate cu mormintele acestei ierni. De exemplu, dintr-un azil cu 24 de bătrâne nu a supravieţuit decât una. La crematoriul uman, incinerările s-au făcut pe ascuns, în sensul că rudelor li s-a dat o urnă, dar cine poate şti ce conţinea aceasta, deoarece presiunea gazelor nu a asigurat incinerarea, iar despre decedaţi – au fost aruncaţi în gropi. Mormintele şi cavourile nu se mai pot vinde şi cumpăra, fiind proprietatea statului, şi după şapte ani trebuie evacuate. Românul nu mai are drept la somnul de veci. În schimb, la negru, se pot închiria cripte cu până la 1.000 de lei pe lună ca să ai unde să-ţi înmormântezi rudele, în cavoul altei familii. Ceea ce este limpede, statul comunist a reuşit, cu ajutorul acestei ierni, să facă o mare economie la fondul de pensii şi ajutor social[1].

Concludent pentru ceea ce ne aşteaptă iarna viitoare este proiectul care trebuie executat în această vară. Dacă în iarna trecută, unele cartiere şi locuinţe au beneficiat de ceva căldură, aceasta s-a datorat faptului că se aflau pe conducte industriale. Regimul comunist a înţeles din pagube că trebuie să asigure un regim minim de energie industriei sale şi de aceea a hotărât deconectarea, crearea unei duble reţele de alimentare cu apă, energie electrică şi gaze care să ocolească locuinţelc. Deci, nu numai că nu se urmăreşte ameliorarea nivelului de viaţă al populaţiei, care consumă cam 3% din totalul energiei ţării, ci, din contră, se stabileşte implicit conservarea ei prin frig.

În sistemul de distrugere şi batjocorire a populaţiei se înscrie şi măsura de a nu mai aduce buteliile de aragaz la domiciliu. Cu toate că zăpezile au lăsat de mult loc maldărelor de gunoaie pe străzile capitalei noastre, centrele de comenzi nu primesc cereri, iar oamenii, nemaibeneficiind nici de ajutorul săniuţei, trebuie să se ducă cu butelia de aragaz în spate la cele câteva centre volante de distribuire.

În ţară circulă următorul banc negru care reflectă tragedia românilor sub Ceauşescu : „Doamne, dacă m-ai scăpat de iarna asta, ajută-mă să nu o mai apuc pe următoarea". Şi un alt banc, tot negru, ca tot ce e în România, dar care, se

1. Acest pasaj nu a fost citit la Europa Liberă.

pare, are girul trist al autenticităţii, petrecându-se la o şcoală în clasa I: „Profesoara întreabă: Copii, ştiţi voi unde se produce electricitatea în ţara noastră? Copiii tac, dar în fundul clasei Bulă ridică mâna: – Ia spune tu, Bulă! – În cocină, tovarăşa. – Dar de unde ştii tu, Bulă, aşa ceva? – Păi, tovarăşa, aseară ni s-a întrerupt lumina şi tata a spus: Iar ne-au oprit porcii ăştia electrica!"[1]

Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Bucureşti, 14 octombrie 1984, difuzată la 10 iunie 1985[2]

Despre libertatea mea

Sunt profund emoţionat: este ca şi cum, scriind aceste rânduri, aş vorbi cu sufletul lumii, acea lume care m-a sprijinit pe toată durata suferinţei mele cu dragostea, cu rugăciunea şi cu participarea. Chiar în clipele cele mai tragice, când sentimentul singurătăţii mele mă copleşea, gândul luminos al solidarităţii noastre spirituale îmi aducea consolarea salvatoare. Am înţeles că suferinţa cea mai mare este izolarea – nu fizică, materială, ci izolarea spirituală, pierderea sufletească în neantul singurătăţii. Dar acolo unde este iubire, este şi comuniune, în ciuda zidurilor, a gratiilor şi a terorii. Pentru toată această dragoste consolatoare, îţi mulţumesc, lume a iubirii creştine. Ura, răutatea şi cruzimea se pierd în oceanul acestei iubiri.

„Să zicem «fraţilor» şi celor ce ne urăsc pe noi." Am fost eliberat după 5 ani, 5 luni şi 10 zile, la 20 august 1984, de la Securitatea din Bucureşti. Încă din clipa arestării, m-am constituit în persoană sechestrată, nu am recunoscut şi nu am semnat niciunul din documentele emise de Tribunalul militar împotriva mea în urma unui proces desfăşurat în cea mai întunecată taină, încât familia mea nu a cunoscut nici data procesului, nici rezultatele lui decât mult mai târziu.

Nu am încetat să mă rog şi să slujesc liturghia în închisoare în ciuda ameninţărilor, a terorii şi a bătăii. Dacă cei ce m-au închis – laici şi clerici – au crezut că mă vor izola şi în duh, s-au înşelat. Nicio clipă nu m-am simţit exclus din comunitatea liturgică, nici din cea a iubirii. Nu mi-a fost teamă de cei ce „pot ucide trupul,

1. Pasaj necitit la Europa Liberă.
2. D.B. no. 628, June 10, 1985.

dar după aceia nu mai pot face nimic" (Luca, capitolul 12, versetele 4 şi 5) ; am vestit tuturor, de la anchetator şi până la cel din urmă condamnat, în extrem de rarele întâlniri cu ultimii, mesajul adevărului creştin : am cerut cu tărie să mi se adreseze toţi cu „Părinte" şi de multe ori am reuşit ; am făcut rugăciuni şi slujbe sfinte cu hoţii şi cu ucigaşii şi am nădăjduit că voi putea sluji şi cu arhiereii mei. Va veni oare şi ziua aceea?

Perioadele petrecute în diferite închisori au fost şi crunte, şi mai laxe, mai blânde chiar. Nu ştiu ce anume determina aceste oscilaţii, de la cruzimea cea mai inimaginabilă la politeţe şi largheţe, după cum nu ştiu ce a determinat eliberarea mea nesperată până în preziua scoaterii mele din închisoare. Dacă nu ar fi iubirea cu care oamenii m-au primit, lacrimile celor care m-au îmbrăţişat, în casă, pe stradă, în biserici, foştii mei credincioşi şi elevi, care au suferit persecuţii şi teroare, percheziţii şi ameninţări şi care, trecând peste toate, m-au căutat, ca să putem trăi câteva clipe de comuniune frăţească, şi dacă nu ar fi această certitudine a proniei divine, chiar dacă necunoscută, şi care îmi alungă teama, diferenţa dintre detenţiune şi acest simulacru de libertate ar fi extrem de mică. Doar că acum sunt păzit de un număr infinit mai mare de securişti şi miliţieni decât atunci când eram închis şi această situaţie a creat o stare de semidetenţie pentru toate cele 40 de familii de pe scara unde locuim.

Mi se pare absurdă şi monstruoasă această plasă în care suntem prinşi, acest continuu lanţ care ne înconjoară, inutila şi enorma cheltuială de energie umană (fără inteligenţă) şi de bani pentru a oprima un om care nu a propovăduit decât credinţa şi dragostea, ridicându-se pentru apărarea bisericii şi a semenului său şi o femeie care nu are altă vină decât aceea de a fi rămas alături de soţul ei în această nenorocire. Cât despre persecuţia împotriva fiului nostru, ea iese din cadrele puterii de justificare raţională. Suferinţa, oricât ar fi de grea, vine şi trece. Există o memorie atroce a propriilor noastre greşeli şi o memorie bună care atenuează şi îmblânzeşte durerile trecute. Ceea ce însă mă înspăimântă şi mă cutremură este acea neobosită persistenţă, în ură şi răutate, pentru anularea căreia a murit Iisus pe cruce şi ca El, şirul lung al mucenicilor, ştiuţi de neştiuţi.

„Dacă vă urăşte pe voi lumea, să ştiţi că pe Mine m-a urât înainte de voi." (Ioan, capitolul 15, versetul 18)

E un gând care nu m-a părăsit niciodată. Spuneam în una din predicile mele că, atunci când m-am hotărât să atac public problema bisericii şi a tineretului dezorientat în planul spiritului, am ştiut la ce trebuie să mă aştept : la teroare, la calomnie, la şantaj, doar că realitatea a depăşit puterea mea de imaginaţie.

Nimic nu s-a schimbat. Puterea de imaginaţie a răului este şi imensă, şi variată. Ea nu se epuizează niciodată. Am ştiut că eliberându-mă voi trece, de

fapt, ca şi familia mea, într-o închisoare mai largă, mai subtilă şi poate mai eficientă. Nu pot urmări complicatul raţionament al răului. Mă simt depăşit. Dar nu am putut, nici în cele mai dureroase gânduri ale mele, să-mi imaginez că abia scăpat de închisorile comuniste, după ce ierarhii mei m-au calomniat fără motiv şi fără a ţine cont de cel mai elementar adevăr istoric, că după toate acestea, sufletul meu va mai suferi o lovitură inumană, dată chiar de ierarhia Bisericii Ortodoxe Române şi de fraţii mei preoţi[1]. Ei au socotit să mă despoaie printr-un decret de caterisire de harul preoţiei pe care nu ei mi l-au dat, ci un mare arhiereu care acum a murit şi care ar fi fost singurul în drept să mă oprească de la funcţiile mele sacerdotale, căci harul mi s-a dat în veci. Şi ştiu că el nu ar fi făcut-o. Are oare răul limite în „inventivitate"?

Nu cer decât puţină pietate creştină de la arhiereii mei; o picătură de iubire christică. Nu le-a păsat de familia mea, în anul de şomaj, şi în cei cinci ani şi jumătate de detenţie. Ba, dimpotrivă, le-a păsat, dar în rău. Le cer acum să oprească această ură ordonată, să-şi amintească măcar acum că sunt reprezentanţii lui Hristos în această lume a durerii şi a lacrimilor. În toată clipa suntem pândiţi de primejdii, loviţi de concepţii materialiste (atât comuniste, cât şi capitaliste) şi ne găsim crucificaţi, ca Iisus pe Golgota. Spuneţi, păstorii noştri duhovniceşti, tot ca El, în clipa morţii: „Mâine vei fi cu noi, în Biserica lui Hristos".

Am investit iubirea şi duhul meu şi tot acest imens tezaur de suferinţe în ţara şi Biserica noastră. Aici este fiinţa şi sensul existenţei mele. Şi acum mă văd obligat să plec din ţară. Nu aş face-o dacă aş fi singur. Dar nu sunt. Nu numai eu mă simt prins în lanţul terorii, ci şi familia mea. Oameni pe care nu i-am cunoscut niciodată mi-au spus: „Să nu ne laşi, Părinte", mie, celui mai umil, celui mai oprimat şi imobilizat om din ţară.

Alţii mi-au spus: „Salvează-te, Părinte!".

Paradoxal este că nu-i pot urma nici pe unii, nici pe alţii. Nesiguranţa mea şi a familiei mele mă obligă la emigrare; autorităţile mă ţin într-o totală ignorare în legătură cu ea. Certitudinea cea mai rea este mai puţin rea decât incertitudinea. „Şi acum rămân aceste trei: credinţa, nădejdea şi dragostea. Dar mai mare decât toate este dragostea."

Şi oricum ar fi, ştiu că nu voi fi lipsit de dragostea semenilor mei.

———

1. Vezi scrisoarea lui Gheorghe Calciu-Dumitreasa din ianuarie 1985, „Apel către sufletul creştin", publicată în acest volum.

Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Bucureşti, ianuarie 1985, difuzată la 18 iunie 1985[1]

Apel către sufletul creştin

Există - sau cel puţin ar trebui să existe - un drept minim de apărare pe care individul să-l exercite împotriva agresiunii desfăşurate asupra lui de către organele de Securitate. De acest drept suntem total lipsiţi. Dacă unele categorii de bruscaţi se apără cu aceeaşi monedă (violenţă pentru violenţă), în cazul acestui tip de agresiune opoziţia dură, chiar şi în cazul legitimei apărări, devine fatală. Pentru intelectual însă, singura reacţie este apărarea prin cuvânt. Dacă l-am parafraza pe Titulescu, ar trebui să spunem că dreptul, politica, literatura şi, fireşte, religia ţin de esenţa publicităţii, fie ea orală sau scrisă. Există oare în ţara noastră posibilitatea unei asemenea publicităţi, fie şi numai pentru a te apăra împotriva agresiunii organizate? Nu există!

Puterea Securităţii este nelimitată. Ea îşi este sieşi lege şi nu se teme de nimic, nu se sfieşte de niciun abuz. Ea arestează şi trimite în judecată pe cine vrea, iar tribunalele militare îi execută dispoziţiile. De pe vremea lui Dej şi până în prezent nu se cunoaşte nici măcar un caz de arestat politic anchetat şi trimis în judecată de Securitate şi pe care justiţia să-l fi achitat, oricât de evidentă ar fi fost inocenţa inculpatului.

În timp ce eram sub anchetă, în 1979, cei doi anchetatori, colonelul de Securitate Constantinescu şi colonelul-procuror Ştefănescu[2], timp de câteva zile (în care eu refuzasem să scot măcar un singur cuvânt), nu au făcut decât să ne insulte în cel mai trivial mod posibil pe mine şi familia mea, vii şi morţii. Era perioada în care Securitatea decisese (în prealabil) să fiu condamnat la moarte. Ulterior, am ajuns printre deţinuţii de drept comun, dar nici măcar printre cei de cea mai joasă speţă nu am auzit vulgarităţile debitate de cei doi stâlpi apărători ai democraţiei socialiste. După trei zile de anchetă în care nu am răspuns nimic, a intrat în birou comandantul Securităţii, Vasile Gheorghe[3], care a ordonat să fiu

1. D.B. no. 634, June 18, 1985.
2. Colonelul Mircea Ştefănescu, procuror militar, s-a ocupat cu acuzarea disidenţilor începând cu anul 1977 (mişcarea Goma).
3. Gheorghe Vasile, colonel, comandant al Direcţiei a VI-a Cercetări Penale a Securităţii, a făcut parte din „comandamentul acţiunii «Riposta II»: contracararea intenţiilor de emigrare a cetăţenilor români". A fost cel care a anchetat şi a trimis în judecată

băgat în anchetă continuă (non-stop, după expresia lor), în care am stat 48 de ore. Colonelul-procuror Ştefănescu a stat tot timpul în poziţie de drepţi, repetând ca cel din urmă recrut : am înţeles, tovarăşe comandant.

Din clipa aceea, acesta a fost pentru mine simbolul relaţiilor dintre Securitate şi justiţie. Pe tot parcursul dureroasei mele detenţiuni, această imagine s-a confirmat ori de câte ori m-am aflat între justiţie şi Securitate. Când, la Aiud, am fost supus unor acţiuni repetate de exterminare, ordonate de directorul general al penitenciarelor, Panait, nicio lege nu m-a apărat. Când, din ordinul aceluiaşi, şi tot la Aiud, am fost băgat cu doi criminali, cărora li se ordonase să mă bată, în speranţa nemărturisită că mă vor ucide, nicio lege nu m-a apărat. M-a apărat Pronia divină, care a operat în duhul celor doi deţinuţi, oprindu-i de la o faptă fatală şi pentru mine, şi pentru ei. Mi-au spus deschis : „Părinte, s-o facă ei, că de aia au grade şi salarii !". Când, într-un târziu, după o grevă de zece zile, au venit doi procurori de la Bucureşti, aceştia au discutat chestiuni cu totul străine de ceea ce se întâmpla atunci cu mine. Am protestat împotriva crimei care se săvârşea sub ochii mei împotriva mea şi altor deţinuţi din secţia specială în care mă aflam : torturi, înfometare, insulte. Rezultatul a fost că, în noaptea şi ziua următoare, bătăile şi urletele din secţie au fost şi mai crunte. Acelaşi lucru s-a întâmplat şi când am protestat pe lângă procurorul local. Când la Jilava-spital (şi subliniez cuvântul „spital") am fost bătut cu bastonul de cauciuc de către plutonierul Petre pentru că mă rugam, când m-am plâns soţiei mele (mult mai târziu, cu ocazia unui vorbitor), soţia mi-a spus că aflase cu săptămâni mai înainte de la Europa Liberă de ceea ce mi se întâmplase. Plutonierul Petre m-a asigurat atunci că a făcut-o din ordinul comandantului Jilavei, colonelul Feciar, şi al comandantului Vasile Gheorghe, că, dacă i se dă ordin, mă calcă în picioare până voi da ortul popii. De altfel, plutonierul Petre, cu alţi gardieni (Sabău, Amariuţei, Ocnaşu etc.) au făcut parte din acel celebru „decor de aur" de la Jilava, specializat în torturarea deţinuţilor (şi chiar omorârea lor) până la decretul din 1977, când torturile şi bătăile şi-au pierdut caracterul de masă, luând un aspect mult mai individual. Care este dar diferenţa dintre plutonierul Petre de la Jilava şi unul din agenţii Securităţii însărcinat cu urmărirea şi terorizarea mea, care a afirmat în zilele Crăciunului din 1984 că, dacă i s-ar îngădui, nu dacă i s-ar ordona, mi-ar trage 50 de gloanţe în cap, sau alţi doi agenţi de Securitate care

---

majoritatea celor acuzaţi de propagandă împotriva orânduirii socialiste sau alte acţiuni de natură politică. Nu trebuie confundat cu Gheorghe M. Vasile, general-maior, şeful Inspectoratului Municipiului Bucureşti (1982-1984).

ne-au brutalizat pe mine şi pe soţia mea în primele zile ale anului 1985 în faţa a numeroşi cetăţeni pentru că am vrut să felicităm o rudă de la un telefon public ? De luni de zile, în holul blocului în care locuiesc stau zi şi noapte trei miliţieni ; alţi trei la un capăt al străzii, iar la celălalt capăt alţi trei. Ei legitimează orice persoană care intră în hol, o însoţesc până la apartamentul la care merge, iar dacă vine la noi, o trece într-un registru şi îi interzice să urce, cu excepţia rudelor sau a unor cunoscuţi foarte apropiaţi. Trei maşini ale Securităţii, cu câte doi sau trei agenţi în ele, stau zi şi noapte în jurul imobilului nostru, iar când ieşim în oraş, fie şi la pâine sau lapte, cel puţin şase agenţi vin după noi, umăr la umăr, să nu schimbăm vreun cuvânt cu cineva. Persoanele neavizate care ne salută sunt legitimate, ameninţate şi li se interzice orice relaţie cu noi. Cel puţin 30-40 de agenţi şi miliţieni, între care şi câţiva colonei, sunt permanent pe urmele noastre, ne sustrag corespondenţa (chiar şi pe cea trimisă de fraţi), ne înregistrează convorbirile telefonice şi ni le întrerup oricând au chef. Noi protestăm, iar ei aud, tac sau ne ameninţă şi râd ironic. Orice abuz la ei e o virtute. Ţinând cont de numărul imens de agenţi care ne urmăresc, de camerele de luat vederi îndreptate spre apartamentul nostru, de posturile de audiţie plasate în diverse blocuri şi apartamente din jur, de postul de centralizare din Policlinica de cartier, de maşinile care consumă zi şi noapte combustibil ca să se încălzească agenţii din ele, înseamnă că lunar se cheltuiesc minimum 100-150.000 de lei, în mod absolut inutil, căci un singur miliţian în hol ar putea face acelaşi lucru. Acum, când se psalmodiază pe toate tonurile sloganul economiei de combustibil, când se taie lumina şi se opreşte căldura, când „oamenii muncii" stau ore întregi în staţii îngheţând, până reuşesc să prindă un loc într-un autobuz supraaglomerat şi care trece prin staţie tot aşa de rar ca şi Cometa Halley pe lângă pământ, care sunt raţiunea şi scopul acestei enorme cheltuieli de bani şi energie umană, fără inteligenţă ? Nu este firească revolta oamenilor care vin pe jos, osteniţi, îngheţaţi de la muncă, când văd agenţii Securităţii graşi, bine hrăniţi şi îmbrăcaţi, bărbaţi şi femei, arzând inutil benzina şi încasând salarii de trei-patru ori mai mari decât ale lor numai pentru a teroriza doi oameni care nu au făcut şi nici nu ar putea face nimic ? Doi oameni izolaţi, imobilizaţi, trăind în teroare şi sărăcie !

Spuneam cândva, în timpul detenţiunii, că Dumnezeu m-a destinat martirajului – ca încercare sau ca pildă vie, şi că strădania mea ar trebui să fie îndreptată spre transformarea acestui destin în vocaţie. Şi m-am străduit. Am cerut regimului comunist din ţară, ca şi lumii întregi, ca măcar soţia mea şi fiul meu să fie salvaţi, să li se dea paşaport spre a trăi în afara terorii, a lipsurilor şi a acestei cumplite măcinări a nervilor la care Securitatea ne supune pe toţi. Şi acum sunt

gata la acest sacrificiu, deşi aş dori să pot pleca şi eu cu ei, măcar până îmi voi vedea fiul ajuns într-o condiţie cât de cât convenabilă. Nu este oare mai mult decât evident că plecarea noastră din ţară ar soluţiona, pe de o parte, această enormă şi nebunească cheltuială pe care Securitatea o face şi că s-ar pune capăt unui scandal care îndurerează sufletele multor oameni din lume şi chiar relaţiile de stat ? De ce nu se judecă normal lucrurile ? Dacă vieţuirea noastră în această ţară este o imposibiltate, de ce nu ni se îngăduie plecarea ? Dacă plecarea noastră din ţară este o imposibilitate, de ce nu suntem lăsaţi în pace să trăim în lipsurile în care ne zbatem, dar eliberaţi de teroarea Securităţii ? Dacă nici să plecăm nu suntem lăsaţi, nici să trăim nu suntem lăsaţi, nu este evident ce se urmăreşte ? Mai trebuie s-o spunem noi ? Prea multe exemple tragice o spun. Suntem doi oameni care am păşit pragul bătrâneţii, suferinţele ne-au marcat trupul, dar prin harul lui Dumnezeu sufletul îmi este teafăr şi credinţa intactă, mult sporită. Cred în biruinţa binelui creştin şi în întoarcerea celor păcătoşi, îmi iubesc Biserica şi neamul şi sunt convins că perioadele de întuneric istoric nu pot distruge decât parţial geniul românesc şi opera lui, creată prin vitregiile vremurilor, căci Pronia divină este peste noi şi în planul lui Dumnezeu, finalitatea, chiar şi a răului, este binele.

În ziua de 6 octombrie 1984, ierarhii mei au socotit în marea lor bunătate că după cei cinci ani şi jumătate de detenţiune inumană este cazul să-mi inculce o nouă suferinţă şi m-au caterisit. Ştiu – şi nu este un secret pentru nimeni că ei au făcut-o din ordin şi ştiu şi cine sunt cei ce au ordonat-o. De altfel, privind seria tristă a evenimentelor legate de Biserică şi de biserici din 1977 încoace, această caterisire pare un lucru mult mai puţin grav pe lângă distrugerea unor valori cultural bisericeşti de neînlocuit şi pe lângă atentatele spirituale la sufletul religios al cetăţeanului şi al preotului. Când, la cererea unei delegaţii de muzeografi şi istorici de artă de a se salva, prin conservare, icoanele seculare din bisericile dărâmate de un spirit edilitar fără frâul valorilor culturale vechi, episcopul Roman Ialomiţeanu răspunde : „Nu ne interesează icoanele ieşite din cult”. Nu este aceasta expresia unui iconoclasm grosolan mascat ? Când aceeaşi delegaţie afirmă public şi întristată că de la consilierul Bria şi până la episcopul Roman se izbeşte de aceeaşi nepăsare faţă de credinţa şi grija culturală, ce se mai poate gândi ?

Iată, câţiva preoţi, „nomina odiosa”, s-au întrunit acum în consistoriu şi m-au caterisit. Pentru câteva sute de lei în plus, n-au ezitat să o facă (poate chiar în ciuda dorinţei şi a spiritului lor de dreptate), negândindu-se nici la sufletul lor, nici la familiile lor pe care le-au acoperit astfel de ruşine, cu atât mai puţin s-au gândit la preoţia lor şi la preceptele creştine ale Predicii de pe Munte. Judecători nedrepţi care de Dumnezeu nu vă temeţi şi de asemenea nu vă ruşinaţi, cum veţi

răspunde la judecată atunci când nu vorbele, ci înseşi faptele voastre vă vor judeca? Căci aţi judecat pe cel obidit şi nu aţi consolat pe cel căzut şi rănit.

Şi totuşi, forul sinodal, care a trebuit să infirme sau să întărească această injustă sentinţă, tace de atunci şi până acum; caterisirea, care procedural nu este încă executorie, a devenit operantă prin decizia practică a Securităţii. Chiar din ziua de 6 octombrie, câţiva membri de partid din cartier au fost chemaţi şi li s-a pus în vedere să colaboreze cu Securitatea, calitatea lor de membri PCR obligându-i la delaţiune. Iar marea şi salvatoarea acţiune a orânduirii socialiste din RSR la care erau chemaţi era să anunţe Securitatea dacă preotul Calciu iese pe stradă îmbrăcat în reverendă. Sublimă misiune, care asigură participarea maselor la victoria definitivă a socialismului multilateral dezvoltat. Mi-am amintit atunci că prima grijă a Mitropolitului Banatului, când a caterisit pe cei patru preoţi, a fost să înainteze Securităţii toate actele Consistoriului sub înalte semnături pentru a se asigura colaborarea, de jos în sus[1]. Nu e aşa că în România cultul este absolut liber? Doar o afirmă şi Constituţia. Oare dosarul meu judiciar nu este plin cu informaţii date de ierarhi sub înaltă semnătură pentru a da credibilitate celor doi consilieri? După cum se vede, comuniştii nu-i cruţă pe aceşti slujitori ai bisericii, căci informaţiile date de ei rămân la dosare oficiale şi istoria va constata. Căci trăim o vreme de Apocalips. Satana dă târcoale turmei sfinte spre a prinde pe mulţi. Dacă înşişi păstorii se lasă prinşi, cine va păzi oile?

Şi totuşi, împotriva persecuţiilor violente sau insidioase, a calomniei, a intimidărilor şi a propagandei, credinţa (creştin-ortodoxă, catolică, greco-catolică şi protestantă) continuă să crească şi să reziste prin credincioşii simpli, prin flacăra nestinsă a vieţuirii spirituale, a unor monahi şi preoţi îmbunătăţiţi. Un credincios poate salva cetatea şi o rugăciune alungă mânia dreaptă a lui Dumnezeu, căci ea schimbă în mod paradoxal chiar neschimbabila hotărâre divină. Moartea ne stă în faţă în fiecare zi (şi nu ca o metaforă, ci real) aşa cum îi stătea Sfântului Apostol Pavel. Tot mai însingurat şi mai exilat în atrocea lui suferinţă, omul îşi înalţă mâinile şi glasul spre semeni şi spre zei cerând ajutor. Orânduirile se schimbă, puteri agresive se înalţă sau cad, jocurile politice se fac pe viaţa oamenilor. Capitalismul şi socialismul îşi extrag puterea din sudoarea şi, uneori, chiar din sângele muncitorilor. Trăim pe o suprafaţă instabilă şi fantomatică şi mereu căutăm un liman ferm, vorbele şi-au pierdut forţa consolatoare, faptele sunt contradictorii.

1. Pentru detalii, vezi scrisoarea preoţilor Viorel Dumitrescu şi Liviu Negoiţă difuzată la 15 septembrie 1984, publicată în acest volum.

Oare în toate aceste rătăciri şi deznădejdi nu vom găsi un teritoriu al salvării, un pământ al făgăduinţei, neclătinat de alunecări, nemistificat de teorii şi unde să ne aflăm pacea? Toţi cei ce credem şi nădăjduim ştim că acest pământ al mântuirii este Biserica; ea are temelie pe însuşi Christos şi toţi suntem mădulare ale acestui trup mistic, care are drept cap pe Isus. Şi sunt mădulare mai de cinste şi mai de necinste. Căci dacă toate mădularele ar fi ochi, unde ar mai fi auzul? Dar iată că mădularele mai de necinste cu mai multă cinste le îmbrăcăm. Şi eu sunt unul din aceste ultime mădulare, căci Dumnezeu m-a îmbrăcat cu o strălucire pe care El mi-a dat-o pe măsura Lui, şi nu pe măsura micimei mele.

Căci propovăduim înţelepciunea lui Dumnezeu în taină, pe cea ascunsă pe care Dumnezeu, mai înainte de veci, a rânduit-o spre mărirea noastră şi pe care stăpânitorii acestui veac n-au cunoscut-o, căci, dacă ar fi cunoscut-o, n-ar fi răstignit pe Domnul Slavei! (Apostolul Pavel, epistola I către Corinteni).

Şi nu L-ar răstigni în continuare, mereu.

„Un român întors", Bucureşti, [începutul lui iulie] 1985, difuzată la 23 iulie 1985[1]

Domnule Neculai Constantin Munteanu,

Am fost. În sfârşit am fost cu rabla mea de Dacie în păcătosul de Occident. Şi m-am întors. Gândiţi-vă, m-am întors! Mi-a zbârnâit mereu în cap placa dvs., a Europei Libere, că „locul românilor este în România". Da, aşa este, locul meu, locul nostru este aici, în sensul de a nu mai sta înţepeniţi de frică, înfricoşaţi de teroarea „domnitorilor" vremelnici.

Stând pe o margine de drum din superba Austrie, mâncându-mi conserva de legume cu un coltuc uscat de pâine românească, cu ruşinea sărăciei mele, auzeam în mintea mea vocea doamnei Ioana Măgură Bernard ca un leitmotiv: „...în virtutea drepturilor omului, internaţional recunoscute, sprijinim pe aceia care..." ş.a.m.d. Mă frământam în sinea mea, oare n-aş putea fi şi eu unul din aceştia? Am fost în mare cumpănă: să-mi las ţara şi mizeria sau să iau bunăstarea şi tristeţea deştărării? Am trăit acest coşmar.

1. D.B. no. 659, July 23, 1985.

Prea conştient de sărăcia mea, m-am simţit dezonorat văzând bunăstarea omului simplu occidental, îmbrăcat frumos, sătul, cu faţa senină, deschisă, rumenă, dar parcă prea indiferent. Frumuseţea străzilor cu vitrine doldora de fructe, multe necunoscute mie, mi-a lăsat apă în gură precum câinilor lui Pavlov. N-am fost în stare, mai precis n-am avut bani, să mănânc măcar o banană din aia mare şi coaptă, cu etichetă pe ea. Apoi, vitrinele cu haine ale modei de sezon, vitrinele cu tot felul de aparate de radio, televizoare în culori, aparate video de un sortiment incredibil, cu preţuri care m-au speriat până când am aflat că 3.000 de mărci este un salariu obişnuit al germanului. Cu greu mi-am luat inima în dinţi să intru în magazinele acelea mari din RFG, unde poţi intra gol puşcă şi să ieşi într-un Mercedes încărcat cu tot felul de bunătăţi alimentare. Am stat năuc la ieşirea din aceste magazine şi mă uitam la cărucioarele arhipline cu care fiecare om ieşea fără să stea la coadă. Ochii mi s-au împăienjenit privind sortimentul unei neobişnuite târguieli ale unei gospodine, fără să ştiu ce era în toate ambalajele acelea frumoase. Nu-mi puteam da seama cum de au atâţia bani să cumpere tot ce era în cărucioarele cu care se duceau în locurile în care-şi parcaseră maşinile.

Multe văzute nu-mi sunt clare nici azi, după ce visul mi s-a terminat şi sunt din nou pe străzile cenuşii şi triste ale Bucureştiului meu iubit, unde mâncarea ce se dă e o porcărie, iar hainele şi obiectele casnice un dezgust. Din nou cozi, şiruri populare cu oameni dezgustaţi, intimidaţi, păziţi, suspicionaţi, bănuiţi, presupuşi, notaţi, cercetaţi în labirinturile... cetăţii totale, cum a numit-o domnul acela, Dumitrescu[1].

Cetatea totală! Eu i-aş zice mafie comunistă care, după ce te înfometează şi te dezonorează ca om, te forţează prin lozinci agăţate pe clădiri, în loc de firme şi reclame frumoase, cum am văzut în Occident, să le urezi să trăiască, să le mulţumeşti pentru mizeria pe care ţi-o oferă. Lozinci în loc de mâncare şi bunăstare. Laude aduse incompetenţei şi prostiei, de nu-ţi poţi explica vremurile în care trăieşti! Pumnul în gură, jargonul golănesc al păzitorilor castei care practică cel mai oribil apartheid împotriva propriului popor. Şleahtă de inculţi brutali cu stele multe ca şi titlurile academice. Figuri buhăite cu fălcile mai mari decât cutia craniană, plini de supremaţia forţei lor[2].

---

1. Este vorba despre volumul lui Constantin Dumitrescu, intitulat *Cetatea totală*, publicat iniţial în traducere franceză, la Editions du Seuil, în traducerea lui Şerban Cristovici, Paris, 1980, apoi, în limba română, la Ion Dumitru Verlag (1982).
2. Ultima propoziţie nu a fost citită pe post.

De câte ori pe clădirile instituţiilor sau la defilările prilejuite de sărbătorile comuniste privesc lozincile prin care ei îşi urează lor viaţă lungă, în loc de „trăiască partidul comunist” citesc „partidul terorist”. Când lozinca continuă cu... „forţa conducătoare în RSR”, citesc „forţa distrugătoare”, iar când neruşinata presă a minorităţii de partid îi spune „primului om al ţării... cel mai iubit fiu al poporului”, românii citesc „cel mai urât fiu al poporului”, iar în loc de „clarvăzător” îi zicem „distrugător” de neam, biserici şi ţară[1].

Sărac Bucureşti de odinioară! Tu care ai fost micul Paris, cu grădini, tarafuri şi veselie, cu mâncare bună, udată cu vin care azi se vinde doar în revoltătoarele „shop”-uri, pe bani, nu pe „lei”! Sărac român ajuns mai sărac şi mai amărât ca niciodată! Sub Gheorghiu-Dej mai era încă abundenţă de alimente, dar nu pentru că Gheorghiu-Dej era mai breaz ca Niculiţă, ci pentru că construcţia comunismului nu era încă multilateral dezvoltată. E drept, Gheorghiu-Dej nu a avut o academiciană care să-l secondeze la rele. Elena asta este de o intrigărie şi o răutate ce înspăimântă... cetatea totală.

Ceva trebuie să spun şi despre primarul nostru „ales”, Pană, care-i o pană în inima Bucureştiului; e un barbar, un violent în vorbă şi faptă, un supus cu plecăciuni la perechea care l-a înscăunat. E un produs creat în cetatea totală din simplu activist la Secţia de propagandă. E fără „merite”, aşa spun ilegaliştii maziliţi sau scoşi la pensia vieţii, care-şi trăiesc tristeţea idealurilor lor naive[2].

Domnilor, m-am întors acasă, aici e locul meu!

Sunt scârbit şi de o parte din românii din Occident care, ca să-şi întregească familia, se adresează prin emisiunile dvs. cu cereri care abundă în epitete de laudă la adresa lui Ceauşescu şi a doamnei cu suflet de mamă, de-ţi stă mintea cum se poate coborî un om. Nu dau exemple pentru că m-apucă furia. Dvs. sunteţi corecţi şi le citiţi. Vă condamn pentru treaba asta. Disperarea lor e justificată, metoda lor e condamnabilă. Ne sfidează pe noi, cei mulţi, rămaşi să trăim sub ei. Aceştia sunt oare cei pe care „din motive obiective” îi sprijiniţi? Regret.

Românimea din Occident nu trebuie să ceară îndurarea celor [de] care au fugit. Mai bine să se unească în organizaţii serioase, conduse de atâţia oameni mari şi capabili pe care-i avem în Occident, să-şi facă un program politic şi să acţioneze la forurile internaţionale, fără să-i laude pe tiranii noştri pentru politica lor externă falsă, ci prin luminarea Occidentului asupra adevăratei stări de lucruri

1. Partea de frază după „iar” nu a fost citită pe post.
2. Pasajul şi propoziţia anterioară nu au fost citite la Europa Liberă.

din ţara noastră să influenţeze o schimbare, pentru că exemplul chinez ne-ar fi de ajutor. Pare-se că mănuşa chineză de azi nu se potriveşte dictatorului nostru stalinist. S-ar cuveni prea multe schimbări în cetate!

M-am întors. Sunt trist, dar mai plin de curaj să nu mai accept totul aşa cum ni se prezintă, ca la nişte copii proşti şi handicapaţi. Da, suntem handicapaţi de putere, dar nu suntem nici proşti şi nici laşi, cum vecinii noştri ne fac, însă poate prea răbdători.

Ţăranul, altădată talpa ţării, a fost desfiinţat. Ţărănimea era clasa majoritară, însă greu de organizat de partid şi sindicat. Apoi nu au fost simbriaşi. De aici lupta de desfigurare a ţăranului, care azi nu mai e nici cal, nici măgar. În acest fel, ţăranii sunt supuşi, izolaţi, închişi în satele lor cu miliţieni şi securişti la intrare şi la ieşire.

Ţăranul este un lumpenproletar, dar vai ciocoilor când furia lor, care mocneşte, va readuce un 1907. Pârcălabii comunişti care au luat ţara în arendă de la o putere străină se tem, le este frică. De aceea sunt tot mai brutali şi mai perverşi. Dacă-şi vor pierde gradele, ce vor fi? Ce vor face? Existenţa cinstită se obţine prin muncă în fabrică, pe ogoare, în laboratoare, în spitale, la mesele de lucru ale adevăraţilor scriitori şi poeţi, pe planşetele inginereşti şi la birourile economiştilor, în stare oricând să facă calcule exacte pentru prosperitatea unei ţări bogate aduse însă în sapă de lemn de primul economist, primul ţăran, primul inginer etc. etc. al ţării de azi. Ce vor face aceşti mafioţi comunişti? Nimic, căci nimic nu ştiu să facă în afară de torturarea unui popor întreg, a învrăjbirii oamenilor, a dominaţiei prin dezbinare şi delaţiune.

Niciodată problema naţionalităţilor conlocuitoare nu a ajuns atât de ascuţită ca sub acest regim. Românii sunt un popor bun. Pot şi sunt convinşi de posibilitatea unei convieţuiri paşnice cu ungurii, germanii, evreii etc. Istoria o va dovedi, căci ideea unirii europene înlătură disputele regionale dintre statele mici, de care totdeauna s-au folosit cele mari pentru dominare. Şi ungurii, şi saşii, şi evreii trebuie să gândească ca noi şi să ne unim. Comunismul nu este românesc. Dictatura oribilă de astăzi nu reprezintă poporul român. Ei sunt o minoritate străină de existenţa şi istoria neamului nostru. Nu vor dăinui.

M-am întors. Şi nu pot uita reintrarea în ţară. La început întrebările, apoi scotocirea. Întrebări: „Ai arme, mă?". Deci am ieşit ca român şi revin în ţară ca un posibil terorist! Alta: „Ai adus cărţi mistice?". Nu le spun religioase, sau Biblii, cum se cheamă. Şi acestea sunt arme şi le este frică de ele! Deci nu-i voie să ai Biblii. Atunci, cum este cu minţirea Occidentului, că miile de Biblii nu au fost arse, ci distribuite, explicaţie pentru care au şi trimis „un prelat" în America?

Cum continuă să ducă cu preşul Occidentul aceşti „şmecheri", cum i-a denunţat fostul ambasador american la Bucureşti, retrăgându-se din postul de ambasador din cauza politicii duse de administraţiile americane faţă de cea mai aspră dictatură din Răsărit[1]. Oare Congresul SUA va permite să se acorde în continuare RSR-ului clauza naţiunii celei mai favorizate? Nouă, celor mulţi, nu ne-a ajutat la nimic, ba din contră, suntem an de an tot mai flămânzi, deoarece se exportă mâncarea de la gura noastră, că altceva competitiv nu avem.

Ultima întrebare a vameşilor înainte de a-mi întoarce maşina pe dos m-a uluit: „Ai procurat anticoncepţionale?". La asta zău că nu mă gândisem. Dar au dreptate, pentru că scumpul nostru preşedinte ne-a dăruit un decret prin care a naţionalizat mijloacele de reproducţie. Acum sunt bunuri de stat, însă, bineînţeles, în folosinţa întregului popor. Doar dirijarea vine de la centru şi anticoncepţionalele occidentale sunt interzise.

Pe ideea asta aş întreba perechea prezidenţială: ei cum au procedat de s-au oprit cu procreaţia? Dar ceilalţi demnitari din cetate, care nici ei nu strălucesc prin hărnicie? Dar tânărul Nicuşor? În escapadele lui cu cadânele, acestea aveau anticoncepţionale sau le dădea el? „Să nu faci ce face popa, ci să faci ce zice popa", spune bietul român. Dacă vreuna a rămas gravidă, cred că nu au lăsat-o să se arunce de la fereastra fabricii de textile, măcar din respect pentru o meserie avută de mamă, înainte de a urma studiile în familie. Pe timpurile acelea, muncitoarele nu aveau de ce să-şi pună capăt zilelor. Mijloacele de reproducţie nu erau naţionalizate, erau încă bunuri individuale, iar românii aveau copii destui, familia era familie şi traiul-trai. Nu se trăia după decrete „demenţiale"[2].

M-am întors. Cred în viitor. Aşa să ne ajute Dumnezeu.

---

1. Ambasadorul SUA, David Funderburk, care a intrat în conflict cu autorităţile române în momentul în care a protestat public faţă de faptul că Biblii donate Bisericii Reformate de către Alianţa Mondială Reformată au fost topite de către autorităţi şi transformate, în anul 1985, în hârtie igienică. (Vezi David B. Funderburk, „Defiance in Romania? Look again, Anderson", *Washington Post*, 7.09.1985, şi *Un ambasador american între Departamentul de Stat şi dictatura comunistă din România*, Dacon, Constanţa, 1994.)
2. Pasaj necitit pe post.

„Un ascultător”, [începutul lui] 1985, difuzată la 10 iulie, 17 iulie, 24 iulie şi 31 iulie 1985[1]

Supravieţui-va Bucureştiul?

Bucureşti, 2 decembrie 1984. Nicolae Ceauşescu îşi alege personal următoarea victimă: mânăstirea Văcăreşti. Spre surprinderea tuturor, chiar şi a mercenarilor săi, aceasta nu se află în zona Dealului Spirii, ci are o poziţie excentrică, în aparenţă ferită de orice ameninţare. Descins în incinta închisorii dezafectate, Ceauşescu împrăştie gesturi dezordonate, vorbind fără noimă de un viitor tribunal, care nu s-ar putea ridica niciun metru în afara amplasamentului mânăstirii, dar care nu a fost anunţat până acum de niciun proiect sau plan de sistematizare.

Luni, 3 decembrie, urmează consfătuirea DGDAL, la care se hotărăşte că densitatea cea mai mare de gesturi prezidenţiale s-a abătut asupra aripii de nord a incintei. În consecinţă, a doua zi sosesc echipele de demolare ale ICRAL-ului Berceni, conduse de directorul Badea. Într-o confuzie totală, se deschid mai multe puncte de intervenţie. Se scoate acoperişul de pe aripa de sud, pentru a fi pus imediat la loc. Nimeni nu îşi asumă sarcina de a da muncitorilor vreo indicaţie precisă, nimeni nu ştie exact ce are de făcut. Totuşi, într-o rutină a demolării, latura de nord a incintei este, pe data de 12 decembrie, transformată într-un morman de cărămizi. Dar se va dovedi că specialiştii demolatori nu au interpretat corect gesturile prezidenţiale, şi, ca întotdeauna, Nicolae Ceauşescu intervine personal pentru a limpezi situaţia. La 17 decembrie, „cel mai iubit demolator al ţării” îl convoacă pe primarul Capitalei pentru a-i explica că mâna sa s-a orientat de la început şi fără echivoc asupra bisericii. În posesia preţioasei indicaţii, Gheorghe Pană dă semnătura şi ordonă imediat subordonaţilor să doboare lăcaşul. Aceştia, pe 19 decembrie, au început să dea jos crucile de pe turle. Unsprezece zile mai târziu, în urma unui telefon primit la căderea serii de directorul Badea din partea directorului general al DGDAL-ului, tovarăşul Ioniţă, cele două turle de pe pridvor au fost ancorate şi trase la pământ cu puternice cabluri de oţel. Cu ocazia Zilei Republicii, celui mai mare „eliberator de amplasamente” din istoria României i s-a oferit astfel un preţios „cadou tovărăşesc”. Turla de pe pronaos, ultima rămasă în picioare, urmează şi ea să fie prăvălită, în primele zile ale anului 1985, peste monumentalele coloane ale pronaosului,

1. D.B. no. 650, July 10, 1985; D.B. no. 655, July 17, 1985; D.B. no. 660, July 24, 1985; D.B. no. 665, July 31, 1985.

învelite în pripă cu scânduri smulse din gardurile fostei închisori. Ctitorită de Nicolae Mavrocordat între 1717 şi 1723, aşezată la marginea Bucureştiului, popas în drumul spre Constantinopol, mânăstirea Văcăreşti era hărăzită, potrivit hrisovului ei de întemeiere, ca „străinii să-i primească, pe goi să-i îmbrace, flămânzii să-i sature, bolnavii să-i caute, pe cei din temniţe să-i cerceteze cu milă". Sediu al celebrei biblioteci a Mavrocordaţilor, inegalabil ansamblu de arhitectură, singurul păstrat integral alături de cel de la Hurezi, cu o biserică de proporţii monumentale, cu două rânduri de chilii, casă domnească şi paraclis, Văcăreştii reprezentau ultima expresie aulică a artei noastre medievale, o desăvârşită sinteză a tradiţiei artistice româneşti, motiv pentru care legiuitorul a înscris-o la poziţia 94 pe lista monumentelor din HCM 1860A/1955.

Aşezământ monastic şi focar de cultură până la secularizarea din 1863, mânăstirea Văcăreşti a fost transformată de Guvernul Cuza-Kogălniceanu în închisoare. Preluată de comunişti în 1944, Văcăreştii vor deveni una din cele mai temute insule ale „Gulagului" românesc, adăpostind, în deceniul al şaselea, peste 200.000 de deţinuţi pe an. Abia în 1974 penitenciarul va fi desfiinţat. Preluată de DMI şi DPCN[1], incinta va intra în reparaţii, fiind restaurată latura de est a paraclisului. Costul acestei operaţii : 5 milioane de lei. După desfiinţarea DPCN-ului, în decembrie 1977, monumentul este transferat Muzeului de artă al Republicii. Se părea acum că Văcăreştii vor căpăta din nou nobleţea unui destin cultural, căci noul lor administrator urma să organizeze aici un muzeu de artă medievală românească. Deşi se recursese la concentrarea masivă a patrimoniului în special pe seama parohiilor, proiectul a fost abandonat din motive obscure, dar poate nu străine, de teamă că o colecţie atât de amplă de artă ecleziastică s-ar putea transforma într-un nucleu de iradiere spirituală. Între timp, o altă destinaţie era găsită monumentului : Patriarhia urma să instaleze în incintă sediul unui centru ecumenic. Nici acest proiect nu a fost înfăptuit, în 1981 Muzeul de artă reintrând în posesia ansamblului. De astă dată, din lipsă de fonduri, niciun alt proiect de revitalizare a Văcăreştilor nu va mai fi îmbrăţişat, incinta degradându-se încet sub ochii celor câţiva paznici. Până când, într-o dimineaţă de decembrie, străbătând, poate fără ştiinţă, acelaşi drum parcurs în Ziua Sfintei Treimi a anului 1721 de măria sa Nicolae Mavrocordat Voievod, cu alaiul său de arhierei, boieri, neguţători şi oameni de toată rânduiala, un alt Nicolae, escortat numai de câinii, consoarta şi mercenarii săi, a sosit la poarta mânăstirii. În ceasul acela s-a

1. DMI – Direcţia Monumentelor Istorice, transformată în 1970 în Direcţia Patrimoniului Cultural Naţional, suprimată la rândul ei în anul 1977.

hotărât pieirea aşezământului şi, împreună cu ea, amputarea severă a memoriei oraşului.

18 decembrie 1984. Se dărâmă biserica Gherghiceni din piaţa Socului, cartierul Pantelimon. Şi de data aceasta, Patriarhia s-a conformat cu cel mai dezgustător servilism ordinelor Partidului Comunist. După ce la 15 decembrie Primăria Capitalei trimitea Arhiepiscopiei Bucureştiului o adresă prin care se solicita avizul pentru dărâmarea bisericii Gherghiceni, patriarhul Iustin Moisescu se grăbea să convoace un consiliu restrâns şi, fără a consulta preotul sau credincioşii parohiei, cel care a fost în 1959 călăul mânăstirilor moldoveneşti va semna în 17 decembrie 1984 o altă sentinţă irevocabilă. O simplă adresă, purtând semnătura unui obscur activist, tovarăşul Nuţoiu, prim-preşedinte al Capitalei, a fost suficientă pentru a smulge din partea patriarhului permisiunea de a demola o biserică, cămin spiritual al locuitorilor dintr-un cartier văduvit de alte aşezăminte religioase. Concesie cu atât mai gravă cu cât niciun proiect de sistematizare nu impunea dărâmarea bisericii Gherghiceni, lăcaş de cult ridicat prin voinţa eroică şi cu mâinile muncitorilor creştini din cartierul Pantelimon.

Dar anul 1984 nu a fost fatal numai pentru monumentele istorice şi lăcaşurile de cult. În afară de cele şase biserici şi două incinte monastice, regimul lui Nicolae Ceauşescu a culcat la pământ un liceu, patru şcoli, două policlinici, două fabrici, un spital, un teatru, un muzeu, peste 80 de instituţii publice, o treime din trama stradală a capitalei istorice, peste 9.200 de case, ceea ce reprezintă tot fondul imobiliar al Bucureştiului la 1831. A fost complet distrus perimetrul Splaiul Independenţei, bulevardul Coşbuc, Sabinelor, Calea 13 Septembrie, Izvor.

Străzi cu o valoare istorică şi arhitectonică incontestabilă au fost pur şi simplu şterse de pe harta Bucureştiului. Calea Rahovei, cu numeroasele sale case datând de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul celui următor. Printre cele mai importante se numără casa legată de ultimii ani ai lui Alexandru Odobescu, casa de negustori de la nr. 41, casa Argetoaiei, datând de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, clădire în care a locuit o vreme Nicolae Bălcescu, casa de târgoveţi de la nr. 26-28, pasajul Mircea, întregul front de case cu arhitectură eclectică de la nr. 52-74 şi, pretutindeni, fundaţiile şi pivniţele reşedinţelor protipendadei bucureştene de la sfârşitul secolului al XVII-lea şi de la începutul celui următor. Strada Uranus, cu Arsenalul armatei, din 1860, cu cazarma „Alexandria", clădită în 1865 pe locul uneia mai vechi, a lui Alexandru Ghica Vodă, cu Monumentul Eroilor Pompieri, operă de Wladimir Hegel, înscrisă la poziţia 135 pe lista monumentelor de artă din HCM 1860A/1955. Strada Cazărmii, cu „Curtea

Arsă", fostă reşedinţă domnească în veacul al XVIII-lea, importanta sa reţea de pivniţe şi tunele figurând la poziţia 1115 de pe lista din HCM 1860A/1955. Strada Izvor, cu fabrica de pâine „Otto Gagel", preţios monument de arhitectură industrială. Strada 13 Septembrie, cu Muzeul Militar Central, al cărui patrimoniu, ce se ridică la aproape o jumătate de milion de obiecte, a fost evacuat în grabă, în condiţii precare, şi riscă să se risipească. Strada Sfinţii Apostoli, cu case şi prăvălii din a doua jumătate a secolului trecut. Strada Antim, cu clădirea primei şcoli elementare din Bucureşti, încadrată de numeroase exemplare de arhitectură de stil neoromânesc. Strada Logofăt Nestor, cu o casă boierească din secolul al XVIII-lea. Strada Bateriilor, cu casa lui Petru Dulfu, celebrul culegător şi editor de folclor. Strada Ecoului, cu casa de la nr. 21, important exemplu de arhitectură de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Strada Soldat Moroiu, cu o casă decorată cu basoreliefuri inspirate de epopeea lui Mihai Viteazul. Strada Minotaurului, cu casa de la nr. 2, din a doua jumătate a secolului trecut. Străzile Meteorilor şi Arionoaiei, cu un ansamblu unitar de locuinţe din perioada interbelică. În fine, străzile Lăzureanu, Fonteriei, Sirenelor, Emigrantului, Poenaru Bordea, Schitul Maicilor şi atâtea altele, presărate cu valoroase elemente de arhitectură civilă din secolele XIX-XX . Împreună alcătuiau cel mai autentic şi pitoresc cartier al oraşului.

Dar acesta nu este decât începutul. Anul 1985, din primele sale zile, va amplifica dezastrul. Atacul împotriva mânăstirii Văcăreşti va continua. După distrugerea celor două turle de pe pridvor, echipele de muncitori asmuţite de un alt telefon al lui Ioniţă sau Mustoiu o vor dărâma şi pe aceea care a mai rămas, cea de pe pronaos. Deşi proiectul de instalare a Tribunalului este – şi va ramâne, probabil – ca în atâtea alte cazuri, o ficţiune, incinta mânăstirii va continua să suporte asaltul buldozerelor. De pe acum, Biblioteca Academiei şi-a evacuat depozitele de carte de pe latura de sud, indicând astfel următoarea victimă. Soarta bisericii Mavrocordaţilor, rămasă o navă fără catarge, ignorată de Patriarhie şi predată de directorul Alexandru Cebuc, al Muzeului de artă, în mâinile demolatorilor, atârnă acum de o banală notă telefonică sau, poate, de o altă fluturare de mână. Decisă este şi dărâmarea ansamblului de la Mihai Vodă, înregistrat în HCM 1860A/1955 în rândul monumentelor de arhitectură la poziţia 112. Încă din luna septembrie 1984, Ministerul de Interne dispunea evacuarea arhivelor din incinta de pe strada Uranus, pentru ca în decembrie demolatorii să ocupe clădirile părăsite. Cu dărâmarea bisericii Mihai Vodă, regimul comunist va bate un tragic record : trei ctitorii domneşti sunt dărâmate în mai puţin de un an de zile numai la Bucureşti. Înălţată de Mihai Vodă Viteazul la sfârşitul secolului al XVI-lea pe o aşezare cu urme de locuire încă din veacul al IV-lea, reşedinţă

domnească în secolul al XVIII-lea, mânăstirea Mihai Vodă va găzdui după secularizare şcoala de medicină a doctorului Davilla şi Arhivele Statului. Aici îşi vor petrece cei mai rodnici ani de studii Bogdan-Petriceicu Hasdeu, Dumitru Onciu, Constantin Moisil, Aurelian Sacerdoţeanu. Biserica ocroteşte şi mormintele boierilor Băleni, din veacul al XVII-lea, respectiv al marelui ban Gheorghe şi al fiului său, marele vornic Ivaşcu al II-lea, membri ai unei ilustre familii înrudite cu Mihai Viteazul. Poate vor împărtăşi şi aceste locuri de veci soarta necropolei Cantemireştilor de la Mera, unde mormintele domneşti au dispărut fără urmă, sau a celei cantacuzine de la Cotroceni, peste care s-a aşezat un planşeu de beton, ori osemintele vor fi aruncate într-o ladă şi lăsate la îndemâna oricui, ca oasele Cândeştilor de la mânăstirea Bradu. Vor fi spulberate de explozie, ca mormintele de la mânăstirea Mărgineni, sau vor fi pur şi simplu profanate şi aruncate în praful drumului, asemenea moaştelor mitropolitului Evloghie, întemeietorul aşezământului ortodocşilor de stil vechi de pe strada Televiziunii din cartierul Militari, dărâmat de miliţie în 21 mai 1983 în timp ce călugării, în frunte cu stareţul lor, erau schingiuiţi şi întemniţaţi.

De fapt, toate bisericile din zona atacată în 1984 îşi numără ultimele zile de existenţă. Soluţia translatării, aplicată Schitului Maicilor în 1982, deşi popularizată excesiv şi considerată o mare performanţă tehnică, era departe de a garanta integritatea monumentului. Deplasată la o distanţă de 223 de metri, biserica va lăsa în urmă incinta sa originară, care va cădea victimă târnăcoapelor. În ciuda prezenţei ei pe lista monumentelor de arhitectură HCM 1860A/1955 la poziţia 113, Biserica Schitului, iniţial salvată, nu a mai revenit în circuitul lăcaşelor de cult şi este acum, printr-un cinic paradox, trecută pe o nouă listă, cea a candidaţilor la demolare. Biserica Olari, deplasată de pe Calea Moşilor şi strecurată în spatele unor blocuri, a fost redată parohiei şi patrimoniului naţional. Cazul acesta rămâne însă singular. Un ciudat acces de generozitate al partidului. El nu se va mai repeta, împotriva „zvonurilor diversioniste" lansate în privinţa bisericii Mihai Vodă. În anul 1984, regimul comunist nu va mai îngădui nicio translatare, niciun compromis, tratând fără milă şi aplicând acelaşi regim tuturor aşezămintelor religioase aflate în calea sa. Astfel, cu atât mai mici şi nejustificate sunt speranţele de supravieţuire ale bisericilor rămase încă în picioare în zona fierbinte a demolării. Ce se va întâmpla aşadar cu biserica Domniţa Bălaşa, ctitoria fiicei lui Constantin Brâncoveanu, cu frumoasele grupuri statuare datorate lui Karl Storck şi Ioan Georgescu, aflate pe lista monumentelor de artă plastică la poziţiile 43, 44, 45? Ele îşi aşteaptă, împreună cu lăcaşul care le adăposteşte, probabil, lovitura de graţie sub privirea indiferentă a Patriarhiei. În pericol se află şi

biserica Sfântul Spiridon Vechi, construcţie din veacul al XVIII-lea datorată patriarhului Silvestru al III-lea al Antiohiei, martor al primelor legături româno--arabe. Condamnată este şi biserica Sfinţii Apostoli, ctitoria fiului învăţatului stolnic Constantin Cantacuzino, voievodul martir Ştefan. Clădirea aflată la poziţia 108 pe lista monumentelor de arhitectură, stabilită de HCM 1860A din 1955, păstrează în întregime fresca originară.

Un mic lăcaş de pe strada Sapienţei, ridicat pe locul unui paraclis de curte al Creţuleştilor, prin efortul creştinilor din cartier şi îndemnul preotului Şerban Constantin Sârbu, îşi aşteaptă şi el inevitabila execuţie. Ameninţate sunt şi Institutul Cantacuzino, Facultăţile de Medicină Veterinară şi Biologie, precum şi clădirea Teatrului de Operetă, toate aflate pe Splaiul Independenţei. În 1985, când „Victoria Socialismului" se va prăvăli şi pe malul stâng al Dâmboviţei, se vor nărui, pe rând, Institutul Medico-Legal, evacuat din noiembrie 1984, calea Călăraşi şi zona Dudeşti-Căuzaşi, cu numeroase monumente de arhitectură civilă din secolul trecut, cartiere tipice pentru evoluţia faciesului urban bucureştean. Tăvălugul înnoitor va culca la pământ şi în acest cartier alte trei lăcaşuri de cult : biserica Olteni, datând de la sfârşitul secolului al XVII-lea, Sfânta Treime--Dudeşti şi Sfântul Ştefan, monument de la 1768, păstrând frumoasa frescă originară – care au fost deja trecute de Nicolae Ceauşescu pe lista indezirabililor. Tentaculele Centrului Civic se vor întinde şi peste fostul pod Hasdeu, distrugând clădirea Ligii Culturale, aşezământ intim legat de activitatea lui Nicolae Iorga, actual sediu al Teatrului Bulandra – precum şi biserica Sfinţii Constantin şi Elena, monument istoric din veacul al XVIII-lea. Dar, dacă în 1984, distrugerile s-au concentrat aproape numai în zona Dealului Spirii, în 1985 vom asista la o expansiune a punctelor de asalt. Cartiere care păreau să fie ferite până nu demult de orice fantezie sistematizatoare vor intra în curând în competenţa exclusivă a demolatorilor. În zona rezidenţială Cotroceni urmează să dispară circa 600 de clădiri, majoritatea vile somptuoase sau blocuri interbelice. Calea Victoriei va fi şi ea atacată, pierzând întreg frontul stâng pe tronsonul Calea Griviţei-Piaţa Victoriei. Vor cădea astfel Muzeul Colecţiilor, clădirea Academiei Române, care a pierdut deja în primăvara lui 1984 casa Alexandru Bellu, casa Vernescu, probabil palatul Cantacuzino, guvernul comunist găsind în acest fel cea mai bună soluţie în litigiul cu executorii testamentari ai lui George Enescu, apoi casa Cesianu, de unde Muzeul municipal şi-a evacuat în vara lui 1984 depozitele, precum şi fostul sediu al Asociaţiei Ziariştilor. Se vor extinde şi operaţiunile de demolare pe Calea Floreasca, Biserica Sfânta Sofia, aflată pe lista de monumente de arhitectură stabilită prin HCM 1860 din 1955, la poziţia 31, fiind acum condamnată.

Piaţa Unirii va căpăta la rândul ei o nouă configuraţie, prin eliminarea bisericii Sfântul Ion Piaţa. Biserica Sfânta Vineri-Herasca, una din bisericile cele mai venerate de către bucureşteni, dar şi de pelerini din întreaga ţară, va face loc unei largi artere de circulaţie. Va fi atacată şi strada Mântuleasa, care în întregimea ei este considerată cel mai autentic exemplu de veche arhitectură bucureşteană. Vor continua demolările pe Calea Moşilor, începute cu ani în urmă. Vor fi sacrificate numeroase construcţii din secolul trecut şi monumente ca Hanul Solacolu, biserica cu Sfinţi, ctitorie din veacul al XVIII-lea. Nici chiar un monument situat la cea mai îndepărtată periferie a oraşului nu va scăpa furiei distructive. Mânăstirea--spital Sfântul Pantelimon, fundaţie domnească din anul 1750, înălţată pe o insulă, izolată printr-o oglindă de apă, în afara oraşului, nu a scăpat atenţiei lui Nicolae Ceauşescu. Monumentul era, după mărturia unui contemporan, „împresurat cu zid înalt, cu o frumoasă şi minunată biserică, cu mărețe case domneşti cu două caturi, cu spiţerie şi spiţer, cu medici veniţi pentru îngrijirea bolnavilor".

Deasupra mormintelor profanate ale voievozilor Grigore şi Alexandru Ghica, peste ruinele bisericii se va ridica, prin grija Partidului Comunist, un modern complex turistic. Pagubele produse de continuarea ofensivei demolatoare sunt practic incalculabile. Pe lângă distrugerea de monumente istorice cu o valoare inestimabilă, în anul 1985 se va instala haosul în viaţa spirituală a Capitalei. Parohii destrămate, facultăţi evacuate, institute de cercetare aruncate în stradă, biblioteci de specialitate risipite. Dar, în ciuda pagubelor, a suferinţelor şi pierderilor ireparabile, regimul lui Nicolae Ceauşescu va continua să mobilizeze uriaşe forţe de muncă, să epuizeze resurse de energie, să cheltuiască sume fabuloase, să ignore legislaţia, să treacă peste voinţa a sute şi sute de mii de oameni pentru a-şi desăvârşi pariul său personal : distrugerea oraşului Bucureşti. După estimări oficiale, cutremurul de la 4 martie 1977 a costat România peste 2 miliarde de dolari. Bucureştiul a fost confruntat cu o situaţie dramatică. Mii de familii rămăseseră fără adăpost, pradă provizoratului sau chiar destrămării. Clădiri sfărâmate sau zguduite, străzi mutilate completau peisajul dezolant al oraşului.

În faţa lipsurilor, mizeriei şi suferinţelor unui oraş întreg, conducătorul României a hotărât o soluţie radicală : construirea unui nou centru civic. Cu astfel de probleme nu se mai confruntaseră până acum decât locuitorii din lumea a treia, a căror structură administrativă de dată recentă justifica nevoia unui spaţiu de utilitate publică şi de reprezentare adecvată. Dar niciuna dintre naţiunile implicate nu a procedat la sacrificarea unui oraş existent. O astfel de soluţie a părut absurdă până şi în Nigeria, unde urbanismul este în cel mai bun caz rudimentar.

Au fost cercetate două tipuri de soluţii : înălţarea unei noi capitale pe teritoriu virgin, ca în cazul Braziliei, sau construirea la marginea celei existente a unui centru administrativ modern, ca, de exemplu, New Delhi. Dar niciuna din aceste rezolvări, oricât de nepotrivite pentru o ţară europeană de veche civilizaţie statală, nu a fost imitată de conducătorii României. Ei au optat pentru o soluţie care, pentru prima oară în lumea veche, aplică principiile asiatice ale lui Kim-Ir-Sen : dărâmarea centrului istoric al Capitalei şi înlocuirea sa cu un nou centru administrativ. Un asemenea proiect izbeşte în cazul României atât prin inutilitate, cât şi prin costul său exorbitant. Niciunul din actualele sedii ale administraţiei de stat nu justifică asemenea operaţii. Construcţii solide, ridicate în prima jumătate a secolului, din materiale de bună calitate şi după planuri generoase, ele sunt la ora actuală în stare perfectă.

Nici clădirea Comitetului Central, nici aceea a Ministerului de Externe sau a celor două înalte departamente, nici primăria nu dau nici cel mai mic semn de degradare. Totuşi, Nicolae Ceauşescu a decis să le abandoneze, înlocuindu-le cu o gigantică construcţie. Concentrarea administraţiei de stat într-un centru unic părea să fie mai degrabă coşmarul unui despot oriental, obişnuit să-şi vadă zilnic supuşii la picioare, decât proiectul de sistematizare a unei capitale europene. Dar, pe măsură ce arhitecţii dezvăluiau în faţa ochilor rezidenţiali, incapabili să citească abstracţia unui proiect, machetele lor artizanale din poliester expandat, incredibilul, demonstraţia inutilităţii tindea să îmbrace veşmântul absurdului. Pe cea mai înaltă cotă a Bucureştiului urma să se înalţe Casa Republicii, viitorul adăpost al Comitetului Central, al Consiliului de Stat şi al Guvernului pentru a „conferi demnitate şi măreţie capitalei ţării, patriei noastre socialiste". Proiectul sfida nu numai bunul-simţ, dar mai ales buzunarele, şi aşa secătuite grozav, ale ţării. Împovărat de datorii externe, sărăcit de investiţiile faraonice – Canalul, combinatele siderurgice, ca şi cele petrochimice, constant lipsite de materii prime –, poporului i se cere acum un nou sacrificiu : finanţarea proiectului de construcţie a noului centru civic. Pagubele produse de cutremurul din 1977, în mare parte diminuate de ajutoarele primite din ţările occidentale, par acum neînsemnate în faţa operaţiunilor de demolare a unei cincimi din oraş. Majoritatea caselor, construcţii solide din a doua jumătate a veacului trecut şi din prima parte a veacului nostru, ridicate de prospera burghezie bucureşteană, fără economie de materiale, cu grijă pentru detaliu, prevăzute cu toate facilităţile, trecute din generaţie în generaţie, supravieţuind bombardamentelor, cutremurelor şi incendiilor, părea menită să sfideze trecerea timpului. Dar, odată cu lansarea grandiosului proiect, clădirile vor fi sortite, în ciuda trăiniciei şi valorii lor, nimicirii. Cheltuielile

pentru distrugerea acestui fond imobiliar, fără a socoti dispariţia monumentelor istorice care sunt de nepreţuit, au adus ţării o pagubă de peste 50 de miliarde de lei sau, la acelaşi curs la care au fost socotite pagubele cutremurului de la 1977, la 8 miliarde dolari, adică aproape echivalentul datoriei externe a României.

Recuperarea resturilor din edificiile demolate a fost parţială, iar în fazele de atac - eliminată complet. Dacă iniţial se conta pe recuperarea a 20% din materialul demolat, după patetica vizită a lui Nicolae Ceauşescu din martie 1984 s-a renunţat până şi la acest precar proiect. Ghearele buldozerelor au tras la pământ case din care proprietarii abia îşi salvaseră strictul necesar, căci demolările sunt anunţate cu 24, rareori cu 48 de ore înainte. Zeci de mii de metri pătraţi de parchet, de faianţă, plafoane pictate, scări interioare, şeminee monumentale, ancadramente, uşi şi ferestre de epocă, mii de decoraţiuni interioare, instalaţii sanitare şi de încălzire, multe importate, au dispărut sub dărâmături. Jaful, comerţul improvizat înfloresc acum la lumina zilei pe ruinele cartierului. Tot felul de inşi se strecoară printre mormanele cartierului scormonind, furând, negociind uneori chiar sub privirea consternată a proprietarilor prada. În panica evacuării, locuitorii cartierelor demolate vor lăsa în urma lor, imobilizate în apartamentele asediate de buldozere, mobilier, îmbrăcăminte, agoniseala unei vieţi întregi. Bătrâni azvârliţi din locuinţele lor moştenite din generaţie în generaţie vor fi strămutaţi la periferie. Unii dintre ei, în clădiri în curs de construcţie, îngrămădiţi în apartamente comune, pradă înfometării, frigului şi întunericului, vor fi sortiţi acum unei agonii anonime. Mulţi dintre ei nu vor îndura silnicia şi nu vor supravieţui deposedării abuzive. Alţii, împinşi de disperare, îşi pierd minţile sau îşi curmă zilele. Numai pe strada Cazărmii s-au înregistrat cinci sinucideri, pe Bateriilor alte cinci, iar pe bulevardul Coşbuc, fiica pictorului Vermont, confruntată cu demolarea casei memoriale a tatălui ei, îşi punea capăt zilelor.

În total, peste o sută de sinucideri în întreagă această strămutare de populaţie fără precedent în istoria modernă a Bucureştiului. Dar nimic nu poate opri răfuiala lui Nicolae Ceauşescu cu capitala României, cu istoria şi cu locuitorii ei. Fiecare vizită prezidenţială, fiecare gest, fiecare ordin înseamnă un nou atac. Zi şi noapte, excavatoarele, echipele de muncitori vor nărui casă după casă, stradă după stradă, cartier după cartier. La lumina reflectoarelor, camioane grele vor lucra la eliberarea terenului. Mijloacele de transport mobilizate în această gigantică activitate de distrugere vor costa, până la sfârşitul anului 1984, în jur de 5 miliarde de lei. Dar dacă numai cheltuielile de demolare şi valoarea obiectivelor distruse în perioada martie-decembrie 1984 însumează peste 55 de

miliarde de lei, şi aceasta numai la o evaluare preliminară ; câte miliarde vor costa demolările anului viitor, 1985, şi câte alte zeci de miliarde vor fi cheltuite pentru edificarea viitorului centru civic? Bugetul de investiţii pentru 1985 nu spune nimic despre aceste cifre. Să fie suma atât de exorbitantă încât până şi funcţionarii regimului să se fi jenat să o publice? Cât vor costa Casa Republicii şi Bulevardul Victoriei Socialismului, considerate de Ceauşescu drept „mărețe şi luminoase ctitorii ale acestei epoci de adânci transformări înnoitoare" ? Din ce buget vor fi finanţate lucrările de la adăpostul atomic, conceput pe baza unor planuri cumpărate din Occident şi care va fi menit să adăpostească peste 150 de persoane - numărul aproximativ al membrilor clanului Ceauşescu - la 85 de metri sub Dealul Spirii? Cine va suporta cheltuielile de transformare a stadionului Republicii în bază de elicoptere, cu garaje ale corpului de pază?

Regimul comunist nu va răspunde prea curând la aceste întrebări. La dispoziţia lui Nicolae Ceauşescu, bugetul ţării va fi folosit în continuare cu nesăbuinţă pentru a hrăni proiecte aberante, inutile, distrugătoare şi abjecte.

Conducătorul României pare să fi câştigat pariul hazardat făcut în 1977. Deşi avea împotriva sa bunul-simţ comun şi opinia specialiştilor, populaţia şi istoria unui oraş, bugetul şi legislaţia unei ţări, Nicolae Ceauşescu şi-a impus în cele din urmă dorinţa. Peste 150.000 de locuitori ai Capitalei vor fi strămutaţi ca după un cataclism. Mai mult de 9.000 de clădiri vor fi pulverizate, sume fabuloase vor fi cheltuite pentru a distruge o parte însemnată din oraş. Un proiect de o cinică inutilitate şi oricum irealizabil transformă pe zi ce trece Bucureştiul într-un morman de ruine. În faţa acestei ambiţii neroniene s-au ridicat în timp glasuri de protest, încercând să stopeze distrugerea absurdă de valori spirituale, materiale şi de vieţi omeneşti. Tentative generate de nelinişte, revoltă contra bunului-plac, abuzului, tiraniei.

Mihai Ion Cojan, Bucureşti, [vara] 1985, difuzată la 25 iulie 1985[1]

Numele meu este Mihai Ion Cojan [...][2], împreună cu soţia mea Iolanda Cojan şi fiica noastră în vârstă de 8 ani, Maria. Amândoi, soţia mea şi cu mine,

1. D.B. no. 661, July 25, 1985.
2. Adresa.

suntem artişti plastici, absolvenţi ai Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu”, secţia pictură, promoţia 1979, respectiv 1980. După efectuarea stagiului obligatoriu „în producţie”, soţia mea ca desenator la studioul Animafilm, iar eu ca profesor de desen la o şcoală generală din judeţul Călăraşi, ne-am hotărât amândoi – mânaţi fiind de motive întemeiate, pe care nu mai are rost să le pomenesc acuma, fiind de altfel suficient de cunoscute de toată lumea –, ne-am hotărât, deci, să plecăm definitiv din România, alegând ca ţară de destinaţie Canada, unde avem o serie de prieteni, majoritatea artişti, stabiliţi acolo de mai multă vreme. Pe de altă parte, soţia mea fiind de origine poloneză, am obţinut din Canada tot sprijinul şi garanţia oficială a comunităţii poloneze din Montréal.

Aşadar, în luna martie 1982 am făcut toate demersurile necesare obţinerii unor paşapoarte în vederea stabilirii noastre în Canada, iar după o perioadă relativ scurtă, în octombrie 1983, deci după un an şi jumătate, autorităţile române ne-au eliberat paşapoarte fără cetăţenie pentru plecare definitivă în Canada. De atunci însă, deci de aproape doi ani de zile, cu toate că din Canada avem garanţia oficială a comunităţii poloneze din Montréal, având şi votul favorabil al Congresului Polonezilor din Canada, precum şi aprobarea de emigrare a Centrului Canadian de Emigrare, Oficiul de Emigrări de pe lângă Ambasada Canadei din Belgrad refuză să ne elibereze vizele de intrare în Canada, susţinând că din România, conform unor înţelegeri bilaterale, nu pot fi preluate decât cazurile socotite drept reunificare a familiei - noi, bineînţeles, nefăcând parte din această categorie – şi că nu se poate discuta cu noi despre o emigrare în Canada decât dacă am reuşi să ne situăm (cum oare?) într-o terţă ţară, de unde să fim preluaţi de Oficiul Canadian de Emigrări de acolo. Situaţia a devenit dramatică pentru noi. În Bucureşti nu există nicio ambasadă dispusă să elibereze vreo viză fără viza prealabilă a Canadei. De aici, un cerc vicios în care ne învârtim de mai bine de un an şi jumătate de când suntem paşaportari.

Încă din noiembrie 1979, tatăl meu, Aurel Cojan, pictor, stabilit din 1969 la Paris ca refugiat politic, a făcut pe lângă autorităţile franceze demersurile necesare în scopul obţinerii vizelor de intrare în Franţa, pentru noi, în vederea reunificării familiei, iar în luna februarie 1984 am primit într-adevăr din partea autorităţilor franceze, prin Ambasada Franţei la Bucureşti, vize de şedere, pentru o perioadă de aproximativ trei luni, eliberabile numai cu condiţia de a putea dovedi plecarea noastră ulterioară în Canada, cerându-ni-se în acest scop vizele canadiene, şi aceasta în ciuda declaraţiei semnate la Ambasada Franţei din Bucureşti prin care ne obligăm să nu încercăm să ne stabilim în Franţa, luându-ne toate angajamentele în acest sens.

Disperaţi fiind, am tot încercat să obţinem o viză oarecare, scopul nostru imediat fiind acela de a ieşi din România, după care, în conformitate cu normele canadiene de emigrare, am fi putut fi preluaţi, în baza garanţiei comunităţii poloneze, de către autorităţile canadiene.

Am bătut la uşile mai tuturor ambasadelor din Bucureşti, excursie bine cunoscută tuturor deţinătorilor de paşapoarte din România care nu au încă viză de intrare în ţările de destinaţie. Peste tot am fost întâmpinat cu refuzuri, în ciuda dovezilor că doream să emigrăm în Canada. Şi pentru ca situaţia noastră să fie şi mai dificilă, în tot acest răstimp am fost obligaţi să plătim periodic taxele de prelungire a vizelor de ieşire din RSR, cu toate că de ieşit nici până azi nu am ieşit.

În februarie anul curent, contrar tuturor aşteptărilor, am reuşit să obţinem de la Ambasada Tunisiei din Bucureşti o scrisoare cu valoare de viză de intrare care, dacă autorităţile române ar binevoi să o ia în consideraţie, ne-ar permite plecarea la Tunis. Cu toate că Ambasada Tunisiei ne-a acordat acest drept, cu toate că au mai existat cazuri rezolvate pe această cale, Comisia guvernamentală pentru probleme de vize şi paşapoarte însărcinată, între altele, şi cu rezolvarea cererilor de schimbare de viză, ne-a respins cererea fără o explicaţie plauzibilă.

În jurul datei de 15 mai 1985 am aflat de la serviciul de paşapoarte din strada Nicolae Iorga că cererea noastră de schimbare a vizei pentru Tunisia nu fusese aprobată, dar, spre uimirea şi bucuria noastră (cam prematură însă), am aflat că se poate pleca din RSR pe o cale cu mult mai simplă, şi anume cu o viză RDG de tranzit, pe baza căreia se poate elibera talonul de ieşire din ţară, se cumpărau biletele şi... gata, ieşeai!

Neavând achitate la acea dată taxele de prelungire a vizei de ieşire din România, a trebuit să mai aştept o săptămână, pe 23 mai reuşind să-mi achit şi taxele respective, să ridic şi paşapoartele, să iau de la ambasada RDG vizele de tranzit, iar apoi din nou la Serviciul de paşapoarte, de unde am ridicat taloanele de ieşire din ţară, pentru ca, în final, în aceeaşi zi să reuşesc să cumpăr şi biletele de avion Bucureşti-Berlin şi cele de tren Berlin-Stockholm pentru cea mai apropiată dată posibilă, aceasta fiind 8 iunie. Aveam deci posibilitatea să ajungem în Suedia şi de acolo în Canada. Dar n-a fost să fie aşa.

Între 23 mai şi 2-3 iunie am avut de alergat pentru tot felul de formalităţi ce trebuie îndeplinite la părăsirea efectivă a teritoriului RSR. Pe data de 7 iunie dimineaţa era programată vama la Otopeni. Bucuria noastră, ca mai toate bucuriile noastre de vreo trei ani încoace, s-a dovedit a fi prematură. Pe data de 6 iunie, după-amiază, am primit un telefon de la serviciul paşapoarte, fiind

convocaţi de urgenţă pentru a doua zi dimineaţă, ora 8, la sediul din Nicolae Iorga. Deşi bănuiam pentru ce vom fi chemaţi, am luat cu noi şi cele 60 de kilograme de bagaj, în speranţa că nu e ce bănuiam noi şi că vom putea totuşi face vama. S-a întâmplat exact ce ne era teamă. Ne-au fost ridicate taloanele de ieşire din ţară. Orice protest era zadarnic. Raţiuni superioare făceau ca plecarea noastră din ziua de 8 iunie să nu mai fie posibilă. În aceeaşi situaţie s-au aflat toţi cei ce trebuiau să plece începând cu data de 6 iunie.

Au urmat audieri la mai toate forurile româneşti cu putere de decizie : CC, Consiliul de stat, serviciul de paşapoarte, de unul singur sau în grup. Peste tot am primit acelaşi răspuns : „nu se mai poate". Am ajuns chiar şi la reprezentantul ONU la Bucureşti, care cunoştea situaţia, dar care ne-a spus că ONU nu poate interveni în acest gen de probleme.

În tot timpul premergător plecării noastre, care n-a mai avut loc, am fost la curent, prin intermediul postului de radio Europa Liberă, cu cele întâmplate în urma sosirii primelor grupuri de emigranţi români în RFG şi Suedia prin RDG. Am ştiut şi de atitudinea adoptată de guvernele din Suedia şi RFG, am aflat şi de hotărârea României de a nu mai elibera taloane de ieşire şi bilete de avion celor cu paşapoarte fără cetăţenie, ca urmare a protestelor celor două ţări, dar nu ne-am închipuit nicio clipă că se va acţiona şi retroactiv, împiedicându-se plecarea celor care-şi luaseră deja taloanele de ieşire şi biletele de călătorie, predând şi locuinţele, anterior datei de 30 mai.

La Europa Liberă am auzit toate comentariile referitoare la situaţia celor ajunşi în Suedia şi RFG, am auzit şi interviurile luate unora dintre cei ajunşi „dincolo", dar n-am auzit niciun cuvânt despre noi, cei rămaşi aici, opriţi în mod silnic de a mai pleca la aeroport, la vamă sau chemaţi la paşapoarte pentru a ni se ridica taloanele. Despre noi şi ce va fi cu noi de aici încolo văd că nimeni nu mai suflă niciun cuvânt, de parcă nici n-am exista.

În orice caz, vorbind acum numai în numele familiei mele, aşa cum de altfel îmi recomanda mai zilele trecute un funcţionar de la paşapoarte referindu-se la grupurile care s-au prezentat la CC şi la faptul că nu e bine să mai mergem în grup, putându-se interpreta altfel – deh ! –, deci vorbind numai pentru familia mea, dorim ca prin intermediul postului de radio Europa Liberă să facem cunoscut cazul nostru, sperând ca pe această cale să se poată găsi o soluţie favorabilă, iar pe de altă parte dorim să aducem la cunoştinţă în mod public hotărârea noastră de a face totul şi de acum încolo pentru a reuşi să plecăm din ţară, aceasta fiind singura soluţie viabilă pentru noi şi fiind hotărâţi ca la nevoie să apelăm chiar la soluţia extremă oferită de greva foamei în vederea obţinerii fie a vizelor de

stabilire în Canada, fie eliberarea necondiţionată a vizelor franceze, de unde ulterior am putea emigra în Canada, fie pentru a face ca autorităţile române să ne recunoască viza eliberată de Tunisia şi să ne elibereze taloanele de ieşire din ţară pentru a putea pleca în Tunis, de unde am putea să ne rezolvăm intrarea în Canada.

Cu stimă

„Un ascultător", [vara] 1985, difuzată la 30 iulie 1985[1]

„Secretul" convorbirilor telefonice în România

Am fost lucrător într-o unitate a direcţiei de poştă şi telecomunicaţii dintr-o capitală de judeţ a României socialiste şi aş dori ca prin intermediul emisiunii „Actualitatea românească" să fie transmise pe calea undelor mai multe informaţii legate de asigurarea „pe viu" a ceea ce legea supremă a ţării numeşte „secretul convorbirilor telefonice". Îmi cer scuze pentru stilul nejurnalistic al acestor informaţii. Am vrut însă să le comunic cu orice preţ şi din perspectiva unui specialist în telefoane, revoltat de mai mulţi ani de practica încălcării Constituţiei ţării în materia asigurării secretului convorbirilor telefonice. Voi trece deci direct la informaţiile propriu-zise.

În fiecare centrală telefonică mai mare, pe lângă repartitoarele centrale – aşa se numesc în limbaj de telecomunicaţii instalaţiile unde sunt legate toate cablurile de telecomunicaţii care fac legătura între abonat şi centrală – există şi repartitoare secundare, în camere aflate sub cheie şi legate de repartitoarele centrale prin cabluri speciale. La ce servesc aceste repartitoare secundare?

Cu ajutorul lor, orice post telefonic al oraşului poate fi cuplat direct în centrala Securităţii fără să mai treacă prin centrala telefonică a localităţii. La centrala Securităţii, convorbirile interceptate pot fi ascultate sau înregistrate pe bandă magnetică. De cuplarea acestor legături „speciale" se ocupă unul sau mai mulţi angajaţi ai Securităţii sau ai telefoanelor – cu jumătate de soldă tot la Securitate.

În orice moment, orice abonat poate fi deci interceptat şi ascultat, fără să-şi dea seama. Această practică este revoltătoare pentru orice cetăţean al acestei ţări

1. D.B. no. 664, July 30, 1985.

care, pe lângă numeroasele mizerii ale vieţii de fiecare zi, nu-şi mai poate exprima în siguranţă gândurile nici la telefon, indiferent despre ce ar vorbi.

Un alt aspect despre care vreau să vă informez se referă la modalitatea de ascultare a convorbirilor telefonice în camerele de hotel. În toate localităţile ţării există camere sau apartamente speciale prevăzute cu microfoane care sunt cuplate direct la centrala Securităţii.

În aceste camere sunt repartizaţi de obicei cetăţenii străini sau cetăţenii români cu probleme speciale de serviciu. În mod obişnuit, camerele respective nu sunt repartizate, sunt lăsate în rezervă, chiar dacă, aşa cum se întâmplă de obicei în România, cererea de camere este mare şi hotelul este ocupat în întregime. În hotelurile mari, moderne, construite în ultimii 10-15 ani în toate oraşele importante ale ţării, există de asemenea o cameră specială în care sunt montate repartitoarele şi în care sunt legate toate cablurile cu microfoane aflate în camere, direct la centrala Securităţii oraşului sau a sectorului respectiv.

În general, în opinia publică există impresia că interceptarea şi înregistrarea convorbirilor telefonice suspecte se fac prin centrala telefoanelor. Repet însă că fiecare sediu al Securităţii - şi, slavă Domnului, în acest gen de construcţii nu s-a făcut economie de spaţiu decât la celulele de anchetă din subsoluri - funcţionează centrale telefonice proprii care, prin instalaţiile amintite mai sus, se pot branşa în orice moment la circuitul public.

Aş vrea acum să descriu însuşi procedeul tehnic care permite Securităţii să asculte şi să înregistreze convorbirile cetăţenilor ţării, violând Constituţia României. E bine să se ştie de către toţi oamenii muncii că tarifele mari care sunt percepute în cazul convorbirilor cu străinătatea, de exemplu, includ probabil şi cheltuielile „ilegale" şi secrete ale montării celor mai moderne centrale, dotate cu aparate de înregistrare în sediile Securităţii.

Dar să trecem la fapte : în cazul în care un abonat este suspectat şi urmărit - şi, după ştiinţa mea, sunt foarte mulţi cei suspectaţi în permanenţă sau doar ocazional -, tehnicienii agenţi de Securitate procedează astfel : la majoritatea cablurilor care leagă repartitoarele centralelor telefonice de abonat există câteva „perechi libere" - aşa cum sunt denumite în limbaj de telecomunicaţii -, fire care leagă abonatul la centrala telefonică. Aceste „perechi libere" din totalul de 102, 202, 4004 etc., câte perechi există de obicei în cablurile telefonice, sunt destinate branşării abonatului printr-o punte făcută la cutia terminală (de pe casă sau pe stâlp) la centrala Securităţii. Pentru executarea lucrărilor la cutia terminală sunt folosiţi lucrători ai Securităţii specializaţi în telecomunicaţii sau angajaţi ai telefoanelor „cu jumătate de normă", cum se spune. În orice caz, ei primesc dispoziţii în primul rând din partea organelor de Securitate.

O altă modalitate, cunoscută de altfel, de interceptare a convorbirilor, este instalarea unui microfon în corpul aparatului telefonic de către aşa-zişii depanatori sau instalatori care obişnuiesc să apară mai ales atunci când nu-i cheamă nimeni. În acest caz pot fi ascultate convorbirile din interiorul camerei respective. În aceste situaţii, acoperirea telefonului cu o pernă, scoaterea lui din priză sau mutarea în altă cameră sunt măsuri de prevedere bine-venite, chiar dacă pot părea semne ale unei nevroze pentru un străin care te vizitează acasă. Semnul cel mai sigur al interceptării convorbirilor telefonice este diminuarea sensibilă a calităţii recepţiei.

În ce priveşte recenta conectare a circuitului intern la circuitul internaţional automat, trebuie să se ştie că dificultăţile de a prinde România, atunci când telefonezi din Occident, se datorează numărului redus de circuite care pot fi controlate de Securitate.

Voi reveni cu noi amănunte într-o scrisoare viitoare.

Un grup de credincioşi români ortodocşi din Suedia şi Danemarca, [august] 1985, difuzată la 1 septembrie 1985[1]

Scrisoare adresată postului de radio Europa Liberă,

„Stimaţi redactori şi colaboratori ai postului de radio Europa Liberă, noi, credincioşii de rit ortodox din Danemarca şi Suedia, ne adresăm pe această cale dvs. pentru a ajuta comunitatea noastră în străduinţele sale de a obţine reîntoarcerea părintelui nostru duhovnicesc preot doctor Mihai Radu la postul său, între noi, acolo unde este cinstit, pentru a-şi putea continua opera sa duhovnicească. Această scrisoare am adresat-o de asemenea ambasadelor române din Danemarca şi Suedia, precum şi Patriarhiei de la Bucureşti. Vrem cu acest prilej să facem cunoscută pozitiţia hotărâtă a comunităţilor româneşti ortodoxe din afara României, de a nu permite manevrarea Bisericii Ortodoxe Române din străinătate după bunul-plac al autorităţilor de partid şi de stat de la Bucureşti. Considerăm de datoria noastră să atragem atenţia tuturor românilor asupra cazului de faţă, întrucât acesta se poate repeta şi e păcat de toate eforturile noastre pentru a ne

1. H.R. no. 84, September 1, 1985.

organiza viaţa pe noi meleaguri în iubirea faţă de Dumnezeu şi de patria noastră strămoşească. Vă mulţumim pentru atenţie şi ajutor."

Aceasta este scrisoarea primită la redacţie zilele trecute, prin care suntem informaţi de incidentul petrecut în viaţa comunităţii ortodoxe române din Malmö - Suedia[1]. Preotul ortodox al comunităţii - trimis oficial al Patriarhiei ortodoxe din Bucureşti în urmă cu şapte ani, pentru a oficia slujbe religioase pentru românii din Suedia şi Danemarca - a fost chemat de urgenţă la Bucureşti, la sfârşitul lunii mai. Din acel moment, membrii comunităţii româneşti amintite nu mai au nicio informaţie în legătură cu soarta preotului lor. Odată ajuns în ţară - ne scriu enoriaşii din Suedia -, preotul Mihai Radu a fost obligat să-şi pună paşaportul la organele de miliţie. Apoi îşi continuă drumul spre Moldova la mama lui, pe care o credea bolnavă. Menţionăm că telegrama care îl chema urgent în ţară îl anunţa că mama sa se află într-o stare foarte gravă. Dar abia ajuns acasă, preotul Radu îşi dă seama că a fost minţit, mama sa simţindu-se foarte bine. Reîntors la Bucureşti, este obligat de Patriarhie să-şi ia un concediu de două luni. În acelaşi timp, soţia şi cei trei copii ai săi, care rămăseseră în Suedia, primesc de la Bucureşti bilete de avion alături de indicaţia de a se întoarce urgent în ţară. Convingerea românilor ortodocşi din Suedia şi Danemarca este că preotul lor a fost reţinut în România împotriva propriei sale voinţe. Adresându-se consulatului român din Stockholm, reprezentantului comunităţii respective i s-a răspuns că preoţii Bisericii române sunt subordonaţi din punct de vedere administrativ şi canonic exclusiv Patriarhiei. În faţa acestei situaţii, credincioşii de rit ortodox din Danemarca, unindu-se într-un glas cu cei din Suedia şi de pretutindeni, atrag atenţia în mod serios autorităţilor RSR, cărora le revine întreaga responsabilitate a situaţiei create, şi ţin să precizeze următoarele : „Situaţia impusă nouă de către autorităţile de la Bucureşti, chiar şi de cele bisericeşti, nu va fi acceptată pe viitor. Noi ştim prea bine că, în cazul de faţă, sunt implicate în primul rând autorităţile laice, care agravează şi întârzie o soluţionare pozitivă şi umană ; comunităţile române din Scandinavia resping şi vor lua toate măsurile care se impun, ca şi în restul lumii româneşti, dinlăuntrul şi din afara României, să se cunoască metodele anacronice folosite de autorităţile româneşti care au mai puţin de-a face cu biserica, demascându-i pe cei vinovaţi. Menţionăm că lipsa preotului Mihai Radu de la post rămâne inexplicabilă şi a perturbat buna desfăşurare a

1. Această interferenţă dintre narator şi textul propriu-zis al scrisorii este puţin neobişnuită pentru emisiunile Europei Libere ; păstrăm formula, căci ea exprimă bine conţinutul scrisorii şi, în consecinţă, epoca.

vieţii spirituale bisericeşti a românilor de aici. Cerem autorităţilor, personalităţilor politice din întreaga lume şi presei libere eforturi susţinute pentru eliberarea preotului Mihai Radu din locul unde se află, pentru repunerea sa imediată şi necondiţionată în drepturi, inclusiv returnarea paşaportului cu viza în regulă. Domnia sa şi-a făcut din plin datoria de român, a slujit România, iar noi vom respinge cu hotărâre orice denigrări sau răstălmăciri ale adevărului în cazul părintelui Mihai Radu. Ne e ruşine de răspunsurile impertinente şi subintelectuale pe care le-am primit din România, de genul : «Noi avem popă, voi aveţi preoteasă, să vă cânte ea ! ». Noi, credincioşii de rit ortodox, români şi de alte naţionalităţi, din Danemarca şi Suedia, vă asigurăm că vom continua lupta pentru reîntoarcerea preotului Mihai Radu la locul de onoare şi cinste care i se cuvine între românii de aici".

Se menţionează că presa suedeză a comentat pe larg cazul dispariţiei preotului Mihai Radu, mai mulţi pastori suedezi intervenind în favoarea sa. La 15 august, în prezenţa unor jurnalişti şi a televiziunii, a avut loc la biserica românească din Hyllie-Malmö o demonstraţie de protest în sprijinul preotului Radu. La 23 august, această demonstraţie s-a repetat în prezenţa unei numeroase asistenţe. Popularitatea preotului Mihai Radu este reală şi se bazează pe eforturile acestuia în sprijinul comunităţii româneşti. În fiecare duminică, el făcea drumul de 200 de kilometri pentru a sluji în mai multe localităţi din Suedia şi Danemarca. După multe dificultăţi, sub îndrumarea acestuia, comunitatea a putut cumpăra şi o mică biserică care să aparţină românilor din sudul Suediei şi Danemarca.

Comunitatea română din Suedia şi Danemarca îşi încheie scrisoarea în felul următor : „Noi îl cinstim şi mai departe pe preotul Mihai Radu pentru opera sa de unire spirituală întru biserică a românilor din Danemarca şi Suedia. Români de pretutindeni, ajutaţi-ne, dându-ne păstorul, ce prin voia şi vicleşugul altora şi nu prin voia sa a pornit pe calea martiriului !".

Mircea Rițiu, Augsburg, 9 septembrie 1985, difuzată la 18 septembrie 1985[1]

Domnule director,

Pentru conducătorii de astăzi ai României libertatea înseamnă, într-o curioasă răsturnare de sens, supunere liber înţeleasă. Că nu tot românul acceptă ideea aceasta o demonstrează numeroase fapte.

Ştiam, din citite, că revoluţiile îşi devorează propriii copii. Că lucrurile s-au întâmplat aşa şi în România mi-a fost dat să constat cu ani în urmă cu prilejul unei întâlniri dintre foştii ilegalişti din judeţul Caraş-Severin şi primul-secretar de atunci al Comitetului judeţean de partid, Trandafir Cocârlă[2]. Era în 1974, moment în care revoluţia culturală a domnului Ceauşescu desfiinţa existenţa cotidiană a majorităţii ziarelor judeţene. I-am auzit atunci pe foştii ilegalişti, o mână de oameni dezorientaţi, exprimând cu claritate ideea că ei nu luptaseră pentru aşa ceva, acel ceva înglobând întreaga politică economică şi culturală a regimului Ceauşescu. Până şi din iluziile lor de libertate care cuprindeau, după părerea lor, şi dreptul de a-şi citi zilnic ziarul, se alesese praful. Exemplul dat trebuie pus în corelaţie cu un altul. Încercând cu un an în urmă să fac inventarul colegilor mei de generaţie, a celor născuţi odată cu Republica, oameni cu care am copilărit sau am mers la şcoală, am ajuns la surprinzătoarea concluzie că majoritatea dintre ei se află în Occident. De o parte deci o generaţie care a mizat greşit, iar de cealaltă parte, o generaţie de la 1948 crescută şi educată în spiritul acestei mize pe care însă n-a acceptat-o până la urmă.

Fiecare într-un fel sau altul a căutat şi a găsit modalitatea de a ieşi dintr-o stare care în România se poate numi liniştit situaţie-limită. Lipsa de perspectivă pe care domnul Ceauşescu şi regimul său o oferă românului i-a determinat pe foarte mulţi din generaţia amintită, şi nu numai pe ei, să apuce calea exilului. Înţelepciunea populară a decretat că „fuga este ruşinoasă, dar sănătoasă" atunci când orice alt mijloc de supravieţuire sau de salvare nu mai este posibil. Dar,

1. D.B. no. 700, September 18, 1985.
2. Trandafir Cocârlă (1929-1991), membru de partid din 1956, membru supleant al CC al PCR (1969-1974), prim-secretar al Comitetului Judeţean de Partid şi preşedinte al Comitetului Executiv al Consiliului Popular al Judeţului Caraş-Severin (1971-1977), membru al CC al PCR (1974-1979), adjunct al şefului Secţiei Organizatorice a CC al PCR (1979-1981), membru al Comisiei Centrale de Revizie (1979-1985), ministrul Energiei Electrice (1981-1984).

fuga şi înstrăinarea în acest caz nu au numai semnificaţia rezolvării unei stări personale, ci, dimpotrivă, ele se definesc ca un gest de protest împotriva unei orânduiri care a promis „marea cu sarea", dar care nu a realizat nici măcar speranţele propriilor ei luptători jertfiţi pe altarul aşa-zisei libertăţi şi care nu mai au astăzi nici măcar valoarea unei piese de muzeu.

Interesant este modul în care au reuşit mulţi să-şi croiască drum peste graniţele în care domneşte dictatura bunului-plac a domnului Ceauşescu. Şi aici este de relevat imaginaţia mereu neastâmpărată şi neîngrădită a românului. Că unii pleacă în vizită şi nu se mai întorc, se cunoaşte. Dar, în Caraş-Severin, zona de graniţă cu Iugoslavia situată între localităţile Oraviţa şi Moldova Nouă şi mai ales Dunărea constituie un permanent punct de atracţie pentru căutătorii de libertate. Aici se înregistrează cele mai multe tentative de trecere a frontierei. Nici punctele de control şi patrule ale grănicerilor, nici obstacolele naturale nu sunt în măsură să împiedice succesele.

Unii, buni sportivi, au îndrăznit şi reuşit să treacă Dunărea înot. Un anumit director plecat cu alte somităţi la pescuit, pe o insulă din apropiere de Moldova Nouă, a dispărut peste noapte cu barcă cu tot. Alţi patru tineri pe care i-am întâlnit pe şantierul termocentralei de la Crivina, situat aproape de Oraviţa, au reuşit şi ei, după o lungă perioadă de aşteptare să treacă în Occident. Riscurile de înfruntat sunt enorme; dar cel care şi-a pus în cap o asemenea soluţie a reuşit până la urmă întotdeauna. La Fabrica de confecţii din Reşita am cunoscut un şofer care a avut la activ şapte încercări de trecere a frontierei. Cea de a opta, şi ultima, l-a adus în lumea liberă. Cert este că toate reuşitele n-ar fi fost posibile fără ajutorul tacit al localnicilor, care, într-un fel sau altul, mijlocesc aceste evadări, pentru că altfel n-ar trece nici pasărea în zbor pe acolo.

Atunci când m-am referit la riscuri, m-am gândit la o întâmplare semnificativă pentru starea de încordare din zona de graniţă petrecută ceva mai în urmă. Două tinere plecate să-şi viziteze nişte rude călătoreau cu taximetrul dinspre Oraviţa spre Moldova Nouă. La un moment dat, una dintre ele l-a rugat pe şofer să oprească, pentru un minut, şi a coborât din maşină. Grănicerii au deschis focul, fata în cauză a fost ucisă, iar ceilalţi doi din maşină răniţi. Consecinţa a fost că tânăra supravieţuitoare a primit aprobarea de plecare definitivă din ţară, deşi iniţial nu avusese un asemenea gând. Dar treaba trebuia cumva muşamalizată şi ea trăieşte acum în RFG urmărită, poate, de acest coşmar al existenţei sale.

Un alt destin tragic l-a avut un bun prieten de-al meu. Dorinţa lui de libertate a fost atât de puternică, încât l-a determinat să încerce să treacă în Occident prin Ungaria. Neşansa a făcut să fie prins la câţiva paşi de graniţa austriacă, dar nu de către grănicierii maghiari, ci de prietenii noştri comuni sovietici. Bătaia primită acolo cu patul puştii din partea sodaţilor armatei eliberatoare şi apoi de

la grănicierii noştri, cărora le-a fost predat la punctul de frontieră Curtici, i-a distrus câteva organe interne vitale. În ciuda tuturor tratamentelor şi apoi a intervenţiilor chirurgicale ulterioare, viaţa prietenului meu n-a mai putut fi salvată.

Adeseori, familii întregi încearcă să treacă peste graniţă ignorând pur şi simplu pericolele. În asemenea situaţii s-a întâmplat ca soţilor să le reuşească evadarea, iar soţiilor lor nu. Dar şi acest risc este conştient asumat pentru că, aşa cum îmi mărturisea unul din cei în cauză şi a cărui soţie a fost condamnată la luni de detenţie în România, mai rămâne totuşi o speranţă de viaţă, de mai bine.

Acest mai bine nu înseamnă neapărat năzuinţa spre bunăstare materială. În acest caz, numai anumite persoane de o anumită condiţie socioprofesională ar fi tentate să plece. Or, lucrurile nu stau aşa şi asta o dovedeşte paleta largă de profesiuni pe care o au cei care fug : muncitori, tehnicieni, ingineri, subingineri, profesori, medici. Mă refer la oameni cunoscuţi mie, unii dintre ei având chiar o anumită stare materială, ceea ce în România s-ar traduce prin casă şi maşină.

Deci, motivul real care determină gestul de a fugi, mobilul acţiunii în sine, este dorinţa mereu vie a românului de a trăi liber. Chiar dacă această dorinţă este latentă şi nemanifestă la mulţi, ea palpită în schimb în inimile tuturor. Domnul Ceauşescu a cunoscut această stare de spirit atunci când, cu ani în urmă, a vorbit despre invadarea Cehoslovaciei, ceea ce i-a folosit în creşterea popularităţii. Dar tot domnul Ceauşescu a făcut-o uitată în următorii ani ai domniei sale; cu deosebire în politica sa internă, ignorând un întreg popor, inclusiv pe cei care l-au pus în fruntea lor, deschizând drum tiraniei. Şi în bilanţul fructuoşilor ani-lumină ai Măriei sale trebuie trecuţi şi cei care s-au exilat de bunăvoie sau nu, dar mai ales cei care şi-au pierdut viaţa aspirând la libertate.

„Un ascultător din provincie", [august-septembrie] 1985, difuzată la 22 septembrie 1985[1]

Domnule director,

Nu demult, trecând prin Piaţa Palatului pe vreme de seară, m-a izbit pustietatea mohorâtă a acestor locuri, altădată atât de vii. Veneam dinspre Biserica Albă, pe calea Victoriei, care nici măcar în dreptul colţului de la Athénée Palace nu se mai

1. L.M. no. 141, September 22, 1985.

anima niţel, intrasem în piaţa care se lărgea între clădirea Palatului Republicii şi cea a Comitetului Central ca o vastă plajă, aridă şi goală. Câteva santinele într-o parte, doi-trei agenţi de alta erau singurele vietăţi, momâi ale unei autorităţi ascunse, oculte, pitite în palatele cu porţi ferecate. Părăseam piaţa străjuită în dreapta de silueta fragilă a Bisericii Creţulescu şi intram din nou în Calea Victoriei, coborând spre Palatul Telefoanelor şi spre Capşa, abia întâlnind câte un trecător grăbit în drumul meu. Seara molcomă de vară nu atrăsese pe nimeni, plimbăreţii de altădată dispăruseră nu se ştie unde şi ceea ce domnea în atmosfera apăsată şi apăsătoare a acestei artere, în care pulsul nu mai zvâcnea, era - ca să folosesc o expresie biblică - „urâciunea pustiirii".

Nimic nu putea să exprime mai din plin urâtul de care suferă bucureştenii în această vară a anului 1985 decât pustiul acesta, vidul acesta tulburător, deşertul din inima ţării. Şi totuşi, tăcute, închise, străine parcă de clădirile din jur, pe care stăpânirea şi le-a atribuit, micile, vechile biserici străjuiesc parcă singure, pline de o viaţă tăinuită. Biserica Albă o văzusem de câteva ori mai devreme foind de lume, revărsată chiar şi în stradă, neîncăpând în lăcaşul luminos. Era o nuntă, singura sărbătoare a familiei, binecuvântată de Biserică, ce le-a mai rămas românilor. Dar acum, spre seară, în Biserica Albă străjuieşte doar o candelă aprinsă. Dincolo, în colţul ei de lângă Palat, Biserica Creţulescu este şi ea scufundată în tăcere. Mi-e drag acest lăcaş de o graţie fragilă. Cu ani în urmă am trăit emoţia (din fericire trecătoare) a unei ameninţări care planase asupra ei. Un timp se luase hotărârea (una din acele decizii bezmetice ale ocârmuirii comuniste) de a dărâma acest sfânt lăcaş sub pretextul „sistematizării". Atunci se putuse evita crima, pe care nimic nu a mai putut-o opri, în cazul altor biserici, în timpul din urmă.

În pridvorul cu coloane al Bisericii Creţulescu, sus în stânga, într-un colţ boltit, este „Hora domniţelor", una din acele imagini care te înseninează ori de câte ori le contempli. Intram adeseori pe vremuri, în această liniştită tindă, în care zidul Bisericii în jurul porţii te întâmpină cu imaginile consacrate ale apocalipsului. Am intrat şi de această dată, în această seară de vară, în timp ce ultimele raze de soare pătrundeau printre stâlpii scorojiţi ai bisericii şi am privit spre colţul atât de bine cunoscut al „Horei domniţelor". Dar nimic. Fetele zvelte prinse în dans au dispărut, pete mari albicioase, ca o cocleală, ori o pecingine, acoperă unghiul boltit. Priveam înmărmurit fresca bolnavă, muribundă, în dispariţie, a apocalipsei. Culorile s-au stins, hora domniţelor a dispărut. „Niciodată, nu o voi mai vedea niciodată", îmi spuneam în timp ce părăseam tulburat biserica uitată de cei care ar trebui să se îngrijească de păstrarea acestor monumente. Dispariţia surprinzătoarei „hore" se potrivea cu pustietatea ce domnea la acea oră, în acele locuri.

Lăsate în paragină, înconjurate de ziduri înalte ale blocurilor, înghiţite în anonimatul cartierelor fără personalitate sau distruse, „exterminate” precum fiinţele prea vii, bisericile vechi ale Bucureştiului continuă totuşi să vegheze. În întunericul navei, luminată spre seară de câte o candelă, de lumânările aprinse de credincioşi în faţa icoanelor Maicii Domnului, continuă să bată o inimă ascunsă! O inimă ameninţată de „demolare”, acest spectru al bucureştenilor poate oricând să lovească oricare din lăcaşurile sfinte ale capitalei.

Dacă nu se ajunge la demolare, sistematizatorii se mulţumesc să înconjoare în aşa fel cu blocuri câte-o biserică, încât aceasta să fie bine ascunsă, ocultată cu grijă, să devină pe cât se poate invizibilă, ca şi cum nu ar exista. Încât cu ani în urmă, constructorii imobilului în care se află Delta Dunării, la colţul Căii Victoriei cu bulevardul Gheorghiu-Dej, au înălţat ziduri oarbe în jurul Bisericii Doamnei, Ctitorie a doamnei Maria, a lui Şerban Vodă Cantacuzino, încât aceasta să fie bine închisă, cu toate că are cea mai frumoasă frescă din Bucureşti. Cobor pe Calea Victoriei şi abia o pot dibui. Nici biserica Zlătari nu mai poate respira bine între blocuri. Mai fericită (căci fusese ferită pe vremuri, când s-au ridicat clădirile din jurul ei), micul juvaier arhitectonic, Stravopoleos, are, plin de melancolie, culorile amurgului. Biserica s-a întunecat, pereţii s-au coşcovit, zugrăveala nu a mai fost de mult îngrijită cum se cuvine, zidul împrejmuitor al curţii de alături se apleacă lent, semnele ruinei se arată peste tot, dar locul acesta, lucrătură meşteşugită, emană încă harul. Când dai din Calea Victoriei în Splai, la câţiva paşi de un bloc-turn, abia mai recunoşti, într-atât s-a scufundat în asfalt, minuscula Biserică Sfântul Spiridon Vechi.

Bucureştenii ştiu şi mi-au spus-o şi mie, provincialului care sunt, că lăcaşul acesta străvechi este în primejdie. Strada care îl ocolea va trece fără milă peste el. Dacă furia distrugătoare de valori va atinge şi acest minuscul sanctuar, se va mai adăuga o crimă la şirul lung al celor asemănătoare, cărora le-au căzut pradă unele din cele mai autentice comori ale tezaurului nostru. Într-o epocă în care peste tot în lume monumentele trecutului sunt ocrotite, restaurate, conservate cu grijă, la noi (îndeosebi cele care exprimă credinţa noastră) sunt – în cazul cel mai fericit – neglijate, uitate, dacă nu distruse. Mica Biserică din Cotroceni a dispărut peste noapte, după cum cea care împodobea colţul bulevardului Bălcescu cu strada Biserica Ene dispăruse puţin după cutremurul care nici măcar nu-i zdruncinase zidurile sau temelia.

Continuându-mi plimbarea prin seara bucureşteană, am ajuns pe Splai, în dreptul Domniţei Bălaşa. Şi ea fusese, şi poate mai e periclitată. Alături, largul pustiu pe care se întindea Spitalul Brâncovenesc. Cât de bine se potriveau

venerabilul lăcaş şi bătrânul aşezământ spitalicesc. Acum, biserica a rămas singură, izolată într-un vast câmp, în care nu peste mult se vor înălţa blocurile. Dacă o vor cruţa marile imobile uniforme, fără niciun caracter, o vor împrejmui desigur în aşa fel încât să o sufoce. Nu ştiu dacă se va reuşi ocultarea ei, precum a Bisericii Olari, mutată astfel încât blocurile de la colţul nou, al Căii Moşilor cu Bulevardul Republicii, să o ascundă bine privirilor.

Soarele apusese când urcam dealul Patriarhiei. De sus se putea vedea întinderea dezolantă a demolărilor în vederea noului „Centru civic". În lumina care mai străjuia peste oraş se întrezărea colina golaşă de pe care au fost rase zidurile de bătrână mânăstire ale Arhivelor Statului. Bucureştiul comunismului şi-a îngropat adânc vechile clopotniţe. Unde e Biserica Antim? Dar turlele care se înălţau spre miazăzi ale mânăstirii Văcăreşti? Îmi amintesc o zi din iarna trecută, când, aflând că a început dărâmarea bisericii Văcăreşti, am încercat să o mai văd pentru ultima oară. Păzită ca pe vremea în care în incinta închisorii slujea drept depozit, biserica, în care stilul brâncovenesc, chiar după moartea sângeroasă a domnitorului, îşi atingea plenitudinea, era despuiată de onoare, de coroana ei. În zăpada murdară a curţii zăcea catapeteasma! Doborâtă, crucea mai strălucea pe alocuri de vechea ei poleială. Turlele erau desfăcute şi zidurile se înălţau golaşe spre cerul vânăt.

Era într-o zi de iarnă. De atunci, au mai căzut alte turle şi ziduri de biserici. „Urâciunea pustiirii" s-a mai întins şi a mai pus stăpânire pe alte locuri odinioară sfinte ale bucureştenilor şi ale ţării. Şi totuşi, acum, în seara aceasta de vară, aici, lângă clopotniţa din deal, amintindu-mi lumânările aprinse de credincioşi prin bisericile pe care le cercetasem în timpul zilei (de la Biserica Lucaci la Sf. Dumitru, de la Biserica Oborul Vechi, la Colţea), mâhnirea pentru atâtea pierderi, pentru atâtea ruine, nu poate pune stăpânire pe mine. Ascunse, dosite, micile, bătrânele Biserici ale Bucureştiului continuă să trăiască. Este mai multă speranţă în ele decât în zidurile administraţiei roşii. Frescele pot să pălească, icoanele să se înnegrească, crucile să se prăvale în zăpadă sau în noroi. Bisericile au apucat şi alte vremuri de restrişte şi au triumfat asupra silniciilor istorice, un duh dătător de viaţă veşnică. Spre acest izvor de viaţă ascuns uneori după pietre vin credincioşii pe care îi vezi întrerupându-şi cursele atât de ostenitoare ale zilei şi intrând în penumbra abia luminată de lumânări şi candelele ale bisericii Bucureştiului.

„O familie de germani, [septembrie] 1985, difuzată la 1 şi 2 octombrie 1985[1]

Impresiile unui turist care a vizitat România

Suntem o familie de germani, originari din Transilvania, plecaţi legal din România şi stabiliţi de mai bine de un deceniu şi jumătate în Germania Federală. În vara acestui an ne-am dus să ne vizităm rudele rămase în Ardeal. Şi nu mică ne-a fost decepţia văzând în ce hal s-au degradat ţara şi viaţa din România. Ce ne-a izbit în primul rând au fost cozile enorme, kilometrice, alcătuite din automobile staţionând în faţa benzinăriilor. Închise, fără şoferi, rămân în aşteptare în faţa benzinăriilor cinci-şase zile. Se spune că raţia de benzină e de 38 de litri. Cine merge la mare riscă surpriza să nu se poată întoarce acasă. Ici colo se dau câte 10 litri de benzină. Pentru tranzit. În rest, nimic. În hoteluri judeţene se vând tichete pentru benzină sau motorină, la preţul de 2,60 mărci vest-germane litrul, adică la preţ dublu faţă de preţurile din Vest şi, bineînţeles, numai pentru străini.

Cât am stat în România, având maşină, am făcut cumpărăturile pentru rudele noastre. În acest fel am avut prilejul să vedem şi să comparăm. Pâinea care se vinde e de regulă veche de două-trei zile. Se spune că e o măsură anume luată ca să se consume cât mai putină. Şi din această cauză, în toată România, a doua zi după ce ai cumpărat-o, pâinea e de nemâncat. În oraşele mari se găseşte chiar şi cozonac. Dar făcut din făină semialbă şi nu e nici măcar de calitatea franzelelor de acum 15 ani.

Rafturile alimentarelor sunt pline cu produse care nu-i folosesc la nimic sau la aproape nimic gospodinei sau turistului. De exemplu, conserve de mazăre verde în sticle de lapte de un litru. Cui îi trebuie atâta mazăre? Şi de ce în sticle de lapte? Apoi, trei metri de rafturi pline cu sticle de o jumătate de litru cu pastă de tomate. Cine cumpără cantităţi atât de mari fără riscul risipei? În locul conservelor de carne, patru metri de rafturi pline cu şampanie românească de proastă calitate, cu eticheta „Mărgăritar”. Încolo peste tot poţi găsi conserve cu peşte în ulei, fabricate la Tulcea, şi care nu pot fi consumate în ruptul capului. Pentru că, probabil, peştele nu mai era chiar aşa de proaspăt chiar în momentul conservării. Conservele româneşti de peşte sunt râncede, uleioase şi necondimentate, şi din această cauză inferioare peştelui olandez folosit la hrana animalelor.

1. D.B. no. 709, October 1, 1985; D.B. no. 710, October 2, 1985.

Uitându-se la rafturile din alimentare pline cu borcane de murături, castraveţi şi sticle de oţet, turistul superficial poate rămâne cu impresia că există marfă din belşug. În fond, lipsesc cu desăvârşire exact mărfurile de strictă necesitate, adică untul, brânzeturile, iaurtul, smântâna şi laptele. Lapte proaspăt n-am văzut în niciunul din cele 11 magazine pe care le-am vizitat în două judeţe. Într-o sâmbătă dimineaţa, pe la orele 10, într-o alimentară din Sibiu, la secţia mezeluri am văzut opt ciolane afumate de porc, trei salamuri şi un caltaboş dezgustător la vedere pe care se plimbau nişte muşte verzi. Când am întrebat de iaurt, vânzătoarea ne-a atras atenţia să luăm spirt sanitar, care tocmai sosise.

Apă minerală, Pepsi sau Coca-Cola, citronadă, oranjadă, adică tot ce se găseşte pentru potolirea setei în toată Europa de la Nădlac încolo şi în toate magazinele, toate aceste produse nu erau de găsit sub nicio formă, nici în judeţul Sibiu, şi nici în judeţul Hunedoara. Apă minerală primesc doar restaurantele, iar Pepsi Cola e trimisă numai pe litoral. În Iugoslavia şi în Ungaria am văzut munţi de lubeniţe, iar în Ardeal n-am văzut una singură, nici din greşeală, deşi era sezonul lor. Mergând prin pieţe, ne-am putut da seama de groaznica mizerie a agriculturii socialiste. Un ţăran ne-a spus : „Noi suntem de vină, domnule, noi. Dacă acum 15 ani eram mai zgârciţi cu aplauzele noastre, azi stăteau lucrurile cu totul altfel la noi în ţară".

Ne-am întâlnit şi-am stat de vorbă cu o mulţime de prieteni şi de cunoştinţe. Toţi erau de părere că în România nu se găsesc alimente pentru că sunt exportate în Germania Federală. Am încercat să le explicăm că exportul românesc de alimente în Germania Federală este neglijabil faţă de cum era acum 15 ani. În Germania Federală nu se mai găseşte sau se găseşte, dar rar, salam de Sibiu, deoarece calitatea lui nu mai este ce era odată. Nemţii au renunţat la acest salam pentru că nu rezistă concurenţei calitative cu ofertele atât de mari, cantitative şi calitative, din Germania. Soarta salamurilor şi conservelor româneşti au avut-o şi vinurile din România. Acum 15 ani găseai 17 sorturi de vinuri româneşti în supermagazinele din RFG. Azi, cu mare greutate mai găseşti patru sau cinci.

Politica vitregă a Partidului Comunist faţă de agricultură s-a făcut simţită şi aici. În ceea ce priveşte zahărul, uleiul, cerealele, carnea şi produsele lactate, după Statele Unite, cele mai bogate sunt ţările Pieţei Comune. Consumatorul de rând din România nu poate realiza abundenţa de alimente produse de ţările occidentale, singura lor problemă fiind aceea a insuficienţei pieţelor de desfacere.

Însă surpriza surprizelor am trăit-o pe drumul spre frontieră, pe şoseaua Sibiu-Deva-Arad-Nădlac. După ce am trecut de localitatea Zam, ne-a oprit un sergent de miliţie. Faptul ni s-a părut oarecum neobişnuit, deoarece nu condusesem

cu mai mult de 80 de kilometri pe oră, mai mult nici n-am fi putut, pentru că era întuneric beznă, iar şoseaua plină de gropi. Miliţianul întâi s-a uitat la iniţiala maşinii noastre ca să ştie sigur din ce ţară venim, apoi, pe un ton vehement şi agresiv, ne-a cerut actele, pe care le-a băgat imediat în geanta lui. După asta ne-a comunicat că am depăşit viteza legală cu circa 30 de kilometri pe oră. Ciudat e că n-avea asupra lui niciun fel de aparat cu care să-şi dovedească spusele, nici măcar un aparat de emisie-recepţie. Dacă, din întâmplare, am fi intrat în raza vreunui radar, miliţianului ar fi trebuit să i se comunice măcar ce a constatat radarul. Ba chiar ar fi trebuit să ne dovedească sonor că într-adevăr am fost surprinşi şi măsuraţi de radar. Neavând niciun aparat de comunicare asupra lui, spusele miliţianului ni s-au părut neverosimile, mai ales că noi nu depăşiserăm viteza legală. I-am atras atenţia miliţianului că trebuie să dovedească ceea ce susţine. Trei persoane adulte se aflau în maşina noastră ca martori. În orice ţară civilizată e greu să găseşti un poliţist care să contrazică trei martori oculari. Eram însă în România, era întuneric beznă şi pe şosea niciun fel de circulaţie, deci nicio speranţă de ajutor. Miliţianul o ţinea pe-a lui, depăşiserăm viteza legală. După zece minute de târguială, pe un ton mai potolit, ne-a comunicat că amenda de trei sute de lei pe care ar fi trebuit s-o plătim putem să o achităm şi în mărfuri. De exemplu, ţigări, spray-uri, ciocolată, eventual coniac sau alte mărfuri de shop, că pe urmă el va depune bani româneşti la casieria miliţiei.

Şi într-o fracţiune de secundă ne-am lămurit. Voia să stoarcă de la noi câteva cadouri. Acesta a fost motivul că întâi a vrut să ne intimideze, apoi să ne jecmănească. Şi, ca să ne putem continua drumul spre frontieră, i-am dat două pachete de ţigări Lord Extra, un spray cu fixativ de păr şi un deodorant Credo. După care ne-a dat actele înapoi. Abia am mers încă vreo 25 de kilometri, poate şi mai mult, şi în dreptul localităţii Şoimoş, lângă Lipova, am fost opriţi de un alt miliţian. Arţăgos şi ameninţător, a procedat exact la fel ca şi colegul său. De data asta depăşisem viteza legală exact cu 22 de kilometri faţă de cea admisă.

Treaba a început să se îngroaşe. Cât am putut de calmi, i-am cerut să ne dovedească afirmaţiile sale. Şi ne-am convins că este vorba de obişnuitele şicane ale miliţiei împotriva conducătorilor auto, procedeu necivilizat extins şi la turiştii vest-germani. Miliţianul ne-a replicat că nu este obligat să ne dovedească spusele sale. E de ajuns că o spune el. Am coborât din maşină, am susţinut contrariul. Degeaba. Aşa că, văzând că nu ajunge la nicio înţelegere cu noi, ne-a cerut să deschidem portbagajul. Am refuzat, dar i-am spus că o vom face dacă ne va arăta un ordin al Procuraturii care să-i dea dreptul să ne percheziţioneze maşina. În modul cel mai serios, i-am atras atenţia că, la intrarea în ţară, maşinile noastre

sunt controlate de organele vamale şi de grăniceri, că numai aceste organe au dreptul să ne controleze maşinile şi că un agent de circulaţie nu ne poate cere acest lucru.

Văzând că nu ajunge cu noi la niciun rezultat, ceva mai potolit, a început să ne povestească că pe acest traseu circulă atâţia hoţi şi infractori, că noi trebuie să-l înţelegem, că, de, miliţianul e om şi el etc. etc. De la tonul agresiv şi autoritar, pe nesimţite a trecut la tonul rugător al cerşetorului. La îndemână aveam o sticlă cu ţuică, primită cadou, i-am băgat-o în buzunar, după care am primit actele şi ne-am putut continua drumul. Eram atât de revoltaţi, că ne băgaserăm în cap ca la Oradea să facem o reclamaţie scrisă la Procuratura militară. Dar am renunţat şi ne-am continuat drumul spre frontieră.

La Nădlac, la punctul de trecere spre Ungaria, aşteptând să ni se înapoieze actele, am vorbit şi cu alţi turişti din Germania Federală, care ne-au povestit cu indignare că pe şoseaua dintre Deva şi Arad fuseseră jecmăniţi cam în acelaşi fel de miliţieni. Câţiva turişti dintr-o maşină austriacă n-au povestit cum fuseseră uşuraţi de un miliţian de articole cosmetice, de o sticlă de coniac şi de ţigări.

Trecând în Ungaria, după întunericul din România, satele ungureşti ni s-au părut că plutesc într-o lumină feerică. Benzinăriile, fără cozi, cu servicii de noapte, ne-au dat impresia că ne aflăm într-o lume mult mai apropiată de cea occidentală. O senzaţie pe care n-o are decât călătorul care parcurge noaptea drumul Deva-Arad-Nădlac-Makó-Seghedin.

După un concediu într-un Ardeal mohorât, ne-am întors în RFG cu sufletul plin de tristeţe. Nu aveam nicio intenţie să scriem postului de radio Europa Liberă despre neajunsurile din România. Însă picătura care a făcut să se reverse paharul a fost jaful la care s-au dedat cei doi miliţieni şi care au năruit ultimele noastre sentimente de dragoste pentru patria noastră de altădată.

Ştie oare şeful circulaţiei de la Inspectoratul Judeţean al Ministerului de Interne Arad că potlogarii în uniformă îşi fac de cap cu maşinile străine? Ştie oare Securitatea din Arad şi Deva că aceşti gangsteri în uniforme şi-au creat legea lor proprie şi că, referindu-se la radare inexistente, la adăpostul nopţii, „vămuiesc" ilegal maşinile străine? Se întreabă oare partidul şi guvernul ce urmări au asupra turismului românesc astfel de „metode"? Jecmănit şi tracasat în acest fel, sunt puţine şanse ca turistul occidental să mai calce vreodată prin România. Maşinile noastre cu emblema D (Deutschland) sunt primite cu respect şi plăcere în orice ţară. Pentru mărcile vest-germane, bani stabili şi valoroşi oriunde în Europa, găsim găzduire călduroasă, servicii civilizate şi de calitate. De ani de zile, România nu oferă nimic din toate acestea. Şi dacă cetăţeanul

român îşi pune întrebarea de ce în aceste condiţii mai vin încă în România turişti din RFG, răspunsul e simplu : 98% din turiştii vest-germani vin ca să-şi ajute rudele cu alimente, medicamente, îmbrăcăminte şi chiar cu bani. Nu vin de plăcere şi mai ales nu vin ca să schimbe valută şi să consume din produsele şi aşa prea puţine din România. Pentru turistul occidental, România ca ţară de agrement oferă mult prea puţin unui om obişnuit cu ofertele societăţii de consum. Cei mai mulţi turişti vin o dată, din curiozitate, sau ca să vadă şi să-şi ajute rudele. Pe urmă preferă să-şi facă concediul în altă parte, unde pentru aceeaşi bani buni sunt trataţi cum se cuvine.

Dacă la lipsurile pomenite mai înainte se adaugă acum şi şicanarea automobiliştilor occidentali, va fi greu de crezut că în viitor regimul de la Bucureşti îşi va îndeplini planul la încasări valutare din turism. Va rămâne doar cu turiştii din ţările socialiste, care nu aduc valuta de care România are atâta nevoie pentru a-şi plăti datoriile scadente la băncile occidentale.

Ioana Cocea, Bucureşti, 18 noiembrie 1985, difuzată la 8 decembrie 1985[1]

Domnule director,

În luna aprilie 1985 am adresat prin postul de radio Europa Liberă o scrisoare deschisă către Consiliul de Stat din România în care arătam măsurile luate de autorităţi împotriva casei din Sighişoara în care a trăit scriitorul N.D. Cocea. Măsurile arbitrare împotriva casei, cât şi împotriva mea nu au încetat nici după scrisoarea adresată Consiliului de Stat, ci, dimpotrivă, au fost continuate printr-un proces abuziv, desfăşurat la Tribunalul din Sighişoara.

Răspunsul la scrisoare mi-a parvenit sub forma unui articol, scris de Dina Cocea în revista *Flacăra* din iunie 1985. Inexactităţile, cât şi toate afirmaţiile conţinute în articolul publicat sunt formulate în aşa fel încât sunt nevoită să răspund la ele.

Există fără îndoială o strânsă legătură între farsa judiciară care a avut loc la Tribunalul din Sighişoara şi articolul Dinei Cocea.

1. L.M. no. 152, December 8, 1985.

Recapitulez pe scurt ceea ce s-a întâmplat după plecarea mea din România.

În iunie 1984, autoritățile locale au pătruns în imobilul din Sighișoara, str. Școlii 10, fostă proprietate a mea, sub pretextul inventarierii bunurilor din patrimoniul cultural aflate în locuință.

După aceea, Consiliul Popular Județean Mureș a intentat un proces împotriva mea și a lui Dumitru Bradu, căruia i-am donat casa în august 1982 cu acte perfect legale. Am donat casa deoarece în decembrie 1980 am fost supusă unei grave operații, în urma căreia am rămas semiinvalidă, actul de donație având clauza foarte precisă pentru conservarea atât a imobilului, cât și a interiorului.

Prin sentința dată de Tribunalul din Sighișoara, în martie 1985, s-a anulat în mod abuziv actul de donație, dispunându-se confiscarea imobilului.

Din păcate, autoritățile au mers mai departe, confiscând și bunurile mele personale aflate în casă și lăsate surorii mele, Elena Mosora, fiind vândute prin Consignație sub pretextul că ar fi fost abandonate.

Îmi exprim indignarea față de acest procedeu ilegal, prin care s-au declarat aceste lucruri abandonate și trecute în proprietatea statului spre valorificare.

Înstrăinarea imobilului către Dumitru Bradu a fost un act personal care – așa cum s-a dovedit în cursul procesului de la Sighișoara – s-a încadrat perfect în limitele legalității conferite de legile statului.

Dina Cocea afirmă că cumpărarea casei de mine, în 1976, a fost „doar un abil pretext pentru înstrăinare a tot ceea ce constituiau amintirile de preț din locuința lui N.D. Cocea". Într-adevăr, o „alterare" a casei s-a produs în 1950 – imediat după moartea scriitorului –, când, cu toate intervențiile mele disperate, autoritățile au introdus în una din cele trei camere care alcătuiesc imobilul o familie de chiriași, azvârlind mobilele, tablourile, cărțile, în stradă. Neavând condiții optime de depozitare, obiectele respective s-au deteriorat în cea mai mare parte. Aceasta a fost singura „alterare reală" a interiorului, mulțumită autorităților locale din acea vreme. Era firesc ca în 1976 – deci după 26 de ani –, în momentul cumpărării casei și părăsirea camerei de către chiriașii respectivi, să o remobilez. Am făcut-o cumpărând mobile care se încadrau în stilul casei, având în același timp câteva mobile și obiecte lăsate în păstrare de o persoană care a locuit mulți ani în casă.

Este cu atât mai surprinzătoare afirmația Dinei Cocea, întrucât ea n-a mai fost în casa din Sighișoara de peste 30 de ani. Din păcate, afirmațiile ei merg mai departe, acuzându-mă că, sub pretextul creării casei memoriale, nu urmăream decât să asigur transferarea imobilului și a lucrurilor din casă către sora mea Elena Mosora și Dumitru Bradu.

Mă întreb, pentru ce aveam nevoie de acest „pretext" ? Întrucât, din punct de vedere legal, aşa cum am fost liberă să cumpăr acest imobil, eram liberă să-l înstrăinez oricărei alte persoane, legea permiţându-mi acest lucru. În legătură cu crearea casei memoriale, ţin să subliniez - lucru de majoră importanţă - că, începând din 1973, sprijinită de profesorul Hobai din Sighişoara, om de cultură şi cu deosebită bunăvoinţă în conservarea patrimoniului cultural al oraşului, am intervenit pe lângă autorităţile judeţene din Târgu-Mureş pentru crearea casei memoriale N.D. Cocea. O comisie culturală s-a deplasat la Sighişoara, fiind impresionată şi entuziasmată de interiorul casei. Din păcate, toate demersurile au eşuat prin refuzul categoric al Ministerului de Finanţe de a pune la dispoziţie fondul financiar necesar. Singurul lucru care s-a reuşit, prin strădania profesorului Hobai, a fost punerea unei plăci comemorative pe faţada casei.

Iar în 1977, după cutremur, nu numai că nu s-au creat case memoriale, ci, dimpotrivă, s-au desfiinţat o serie, în frunte cu casa memorială a marelui savant de renume mondial Henry Coandă.

Este de-a dreptul strigător la cer felul cum pune problema Dina Cocea în acest articol, acuzându-mă pe mine - proprietara legală a acestor bunuri, lăsate mie prin testament de soţul meu N.D. Cocea şi pe care le-am păstrat tocmai în vederea acestui scop - de „impietate şi necuviinţă", iar brutala confiscare de către autorităţi este calificată „un autentic act de cultură".

Pentru a evita pe viitor de a mai fi acuzată de „meschine intenţii", declar că aş fi fericită să se realizeze casa memorială N.D. Cocea

Regretabil şi îngrijorător este faptul că, de un an şi jumătate, casa este închisă şi sigilată, neaerisită şi neîncălzită, iar recenta degradare a acoperişului duce, fatal, la infiltrarea apei în pereţii interiori ai casei. Este uşor de presupus că, dacă această stare va continua, „actul de cultură" al Consiliului Popular Mureş va duce sigur la degradarea nerecuperabilă a interiorului, cu tot ce este în el.

Mă adresez insistent autorităţilor competente să ia de urgenţă măsurile necesare pentru prevenirea degradărilor amintite, iar dacă - din motive tehnice - nu sunt în măsură să o facă, să permită lui Dumitru Bradu ca - împreună cu sora mea Elena Mosora - să administreze imobilul şi interiorul, în condiţii optime, până la rezolvarea definitivă a creării casei memoriale.

Sper ca raţiunea şi bunul-simţ să triumfe în folosul unui „adevărat act de cultură", în memoria celui care a fost unul din cei mai reprezentativi ziarişti şi pamfletari ai României.

„Un grup de oameni deznădăjduiți", [început de decembrie] 1985, difuzată la 22 decembrie 1985[1]

Domnule director,

După cum cred că ați mai fost informat și de alte persoane, România în momentul de față are peste 1.300 de persoane care, în urma unor grele și îndelungate insistențe, durând patru-cinci ani, au obținut în sfârșit pașapoarte pentru plecare definitivă în SUA. Aceste pașapoarte au fost obținute după data de 1 ianuarie 1984.

Noi, în această scrisoare, dorim să vă relatăm despre situația noastră, a acelora care deținem aceste pașapoarte fără cetățenie, eliberate pentru a putea pleca cu ele în SUA definitiv. Majoritatea dintre noi am depus formularele de plecare definitivă, începând din anul 1979, obținând aceste pașapoarte fără cetățenie de abia în anul 1984.

Informându-ne la Consulatul SUA cum putem obține o viză de intrare, ni s-a răspuns că prima dată trebuie să avem pașapoartele de la statul român și pe urmă să ne informăm despre obținerea vizelor de intrare. După obținerea pașapoartelor, ne-am reîntors la Consulatul SUA pentru a obține vizele de intrare, dar acolo ni s-a răspuns că nu se mai poate emigra în SUA, numai în cazul în care deții rudenii de gradul I, și aceste rudenii să aibă cetățenia americană.

Aceste persoane, în cazul în care vor să ne ajute, trebuie să contacteze Serviciul de Emigrare și Naturalizare (INS) pentru informații în legătură cu completarea petițiilor de viză bazate pe gradul de rudenie sau să contacteze cel mai apropiat birou al Departamentului Muncii pentru a obține informații referitor la procedura de obținere a unui „Certificat de Muncă aprobat de Departamentul Muncii și Biroul de Emigrări".

Majoritatea dintre noi au rude în SUA de gradul I, II III, dar aceste rudenii încă nu au obținut cetățenia americană deoarece majoritatea sunt plecați după 1980 și încă nu au primit cetățenia. Noi am fost de nenumărate ori la Consulatul SUA, nimeni nu ne-a informat că trebuia să fie deschis un dosar. Ni s-a spus că vor deschide ei dosarele după ce am obținut pașapoartele.

Acum, în anul acesta, se cere dosar pentru a putea primi o viză de intrare, dar dosarul se deschide doar atunci când deții petițiile sus-amintite. Fără petiții s-au

1. L.M. no. 154, December 22, 1985.

deschis dosare înainte de 1 ianuarie 1984. Iar noi am primit paşapoartele în 1984 – începând din martie.

Ambasada sugerează ca niciun cetăţean român să nu-şi depună cererea de emigrare la serviciul paşapoarte – sau, dacă cererea este deja făcută –, să nu-şi ridice paşaportul înainte de a se informa la Ambasadă dacă se califică sau nu pentru obţinerea unei vize de emigrare în SUA.

Ce se va întâmpla cu noi, cei care neştiind aceste legi şi hotărâri, ne-am ridicat paşapoartele la începutul anului 1984, ne-am pierdut cetăţenia, locul de muncă, drepturile noastre şi tot ce am avut aici?

De când am obţinut paşapoartele şi până acum, noi am plătit statului român vize de şedere în România, la fiecare două luni, suma de 965 lei. Anul acesta, după o lungă aşteptare, am fost informaţi că Consulatul RDG dă vize de tranzit pentru RFG şi Suedia.

Ne-am dus toţi la Bucureşti şi am obţinut aceste vize de tranzit. Ne-am cumpărat bilete de avion până la Berlin – iar de la agenţia CFR am cumpărat biletele de tren până la Stockholm. În limita locurilor libere avute, circa 200 de persoane au obţinut biletele până la data de 5 iunie 1985 şi aceste persoane au plecat şi sunt deja în RFG sau Suedia.

Marea majoritate nu am mai putut obţine bilete pe data de 5 iunie 1985, am făcut vămuirea, am predat locuinţele particulare sau de stat, după care am primit talonul de ieşire şi am mers la Bucureşti pentru a putea pleca în lumea liberă.

La aeroportul din Bucureşti, pe noi, cei care eram pentru tranzit RDG, nu ne-au lăsat să intrăm la control informându-ne că viza de tranzit nu mai are nicio valoare şi că trebuie să ne întoarcem acasă. Dar oare la care casă, când casele noastre au fost luate de statul român?! După multe insistenţe, am fost daţi afară de pe aeroport de către organele de miliţie şi armată. Câţiva dintre noi au fost luaţi cu duba miliţiei şi maltrataţi în beciurile lor din Bucureşti. Cei care am avut familie mai numeroasă şi copii mici ne-am retras fără a comenta, de frică să nu li se întâmple ceva copiilor noştri.

Ne-am întors în oraşele noastre şi am cerut casele sau apartamentele înapoi, dar deja toate erau ocupate de alţi cetăţeni români. Câteva familii, după multă insistenţă, au obţinut alte locuinţe, foarte mici şi nemobilate.

Restul ne aflăm domiciliaţi pe la cunoştinţe, rude sau persoane cărora le-a fost milă de situaţia tragică în care ne aflăm. Problema devine acum şi mai tragică, mai ales pentru persoanele care ne ajută. Deşi ne mulţumim cu foarte puţin, suntem fără bani, neajutoraţi, alimente nu se găsesc, cheltuielile pentru locuinţe în perioada iernii sunt foarte mari, iar noi nu-i putem ajuta cu nimic.

Ne-au întreţinut o perioadă, dar deja nu mai putem să-i privim în ochi, căci s-au săturat şi ei de noi.

Suntem complet epuizaţi şi cu greu suportăm privirile celor care ne adăpostesc, dar ce să facem? Nu putem ierna pe stradă. Nu găsim niciun serviciu, deoarece suntem scoşi din toate drepturile de aici - suntem pe nicăieri şi ai nimănui.

Poate să întrebaţi de ce nu dăm înapoi aceste paşapoarte – dar, în cazul în care noi le-am da, suntem siguri că autorităţile române nu ne-ar ierta şi am suferi o viaţă. Plus pe lângă asta, am pierdut tot ce am avut aici şi în condiţiile acestea niciodată nu am mai putea recupera nimic. În ultimele două săptămâni, Serviciul Paşapoarte nu vrea să mai prelungească vizele de şedere în România, la toţi le-a expirat acest paşaport, precum şi vizele de ieşire şi se zvoneşte că ni se vor lua înapoi cu forţa paşapoartele şi vom rămâne pentru totdeauna aici. Vă rog să vă gândiţi că noi am luptat ani de zile pentru obţinerea lor, am renunţat la tot ca să putem pleca şi vrem să le menţinem cu orice preţ, pentru că noi, prin aceste paşapoarte, mai avem o speranţă de a ieşi spre lumea liberă şi mult dorită la care are dreptul orice om.

Trebuie totuşi să existe o cale ca noi, cei care deţinem paşapoarte de doi ani de zile, să putem ieşi din ţară. Sperăm totuşi că persoanele care se află în conducerea SUA vor afla şi despre situaţia noastră şi ne vor ajuta să obţinem viza de intrare în ţara liberă şi mult dorită. Noi suntem oameni cinstiţi, care am muncit din greu aici şi vom munci din răsputeri şi acolo, nu suntem nişte vagabonzi, cum se crede aici, în România, despre noi.

Vă mulţumesc din suflet

„Un grup de intelectuali români", [iarnă] 1985, difuzată la 29 decembrie 1985[1]

Imaginaţi-vă o ţară în care oraşele sunt distruse în mod sistematic, oraş după oraş, stradă după stradă, casă după casă, în scopul de a şterge de pe suprafaţa pământului zone întregi, cu reţeaua lor de străzi şi cu tot ce ar putea să mai aducă aminte de vechiul oraş. Odată acest lucru dus la bun sfârşit, pe suprafaţa rămasă pustie se clădeşte din nou, de data aceasta însă blocuri de diferite mărimi.

1. L.M. no. 155, December 29, 1985.

Imaginaţi-vă o ţară în care acest procedeu se aplică în fiecare centru urban mai însemnat.

Nu, toate acestea nu sunt o simplă ficţiune. O asemenea ţară există cu adevărat în Europa şi este locuită de o naţiune cu rădăcini adânci în istoria continentului. Această ţară este România.

Ce se întâmplă, la urma urmei, în această ţară? Prin 1949-1950, autorităţile au lansat un program important de industrializare. În ultimii 20 de ani, acest proces a fost accelerat într-un ritm fără precedent. Astfel, populaţia urbană a crescut de la 3.713.139 de locuitori în 1948 la 11.750.280 în 1983. Majoritatea noilor locuitori ai oraşelor provin din zonele rurale.

La sfârşitul anilor '50 şi la începutul anilor '60, conducerea partidului şi a statului a hotărât să construiască un mare număr de apartamente pe an pentru a putea satisface într-o anumită măsură nevoia presantă de locuinţe. Reînnoirea treptată şi echilibrată a unui oraş este un proces firesc şi normal. Apariţia unor noi zone urbane şi remodelarea cartierelor insalubre sunt necesităţi indiscutabile. Ele se aplică pretutindeni, indiferent de sistemul social sau politic dintr-o ţară sau alta.

Numai în România lucrurile se petrec altfel. Oraşe cu o vechime de sute de ani sunt distruse în proporţie de 90-95% şi înlocuite cu alte construcţii dispuse conform unei reţele stradale complet diferite de cea veche. Numai foarte puţine monumente, fie ele biserici sau monumente de arhitectură civilă, de obicei „integrate" sau, mai bine spus, ascunse printre noile construcţii, mai rămân să amintească oraşul dispărut unui privitor atent. O asemenea transformare a şi fost desăvârşită în următoarele oraşe din România: Buzău, Râmnicu Sărat, Ploieşti, Piteşti, Târgovişte, Râmnicu Vâlcea, Craiova, Slatina, Drobeta-Turnu Severin, Giurgiu, Olteniţa, Tulcea, Constanţa, Galaţi, Focşani, Adjud, Tecuci, Huşi, Bârlad, Vaslui, Piatra-Neamţ, Bacău, Roman, Iaşi, Botoşani, Suceava...

La Bucureşti, în capitala României, tactica pământului pârjolit a fost aplicată pe o suprafaţă importantă din inima însăşi a oraşului. Toate clădirile au fost dărâmate, iar acum în locul lor se clădesc blocuri făcând parte din noul Centru civic. La sfârşitul anului 1984 s-a declarat în mod oficial că, până în 1990, circa 90-95% din populaţia Bucureştilor va locui în apartamente noi şi că soarta Bucureştilor va sluji drept „model" pentru celelalte oraşe. Valul distrugerii s-a abătut şi asupra altor monumente renumite, caracteristice pentru istoria Capitalei. În 1984 a fost dărâmată, în ciuda protestelor specialiştilor, biserica fostei mânăstiri Cotroceni, ctitorie a lui Şerban Vodă Cantacuzino, domn al Ţării Româneşti între 1678 şi 1688.

Spitalul Brâncovenesc a împărtăşit aceeaşi soartă în ianuarie 1985. Unul din monumentele cele mai de seamă de tradiţie bizantină, o adevărată capodoperă a arhitecturii româneşti, şi anume ansamblul mânăstirii Văcăreşti clădit de către Nicolae Vodă Mavrocordat, domn în Muntenia între 1719 şi 1730, este şi el ameninţat de distrugere. Pentru a „dovedi" că monumentul este în stare foarte proastă şi că nu mai poate fi restaurat, autorităţile municipale au ordonat, în decembrie 1984, dărâmarea celor trei turle, aruncând molozul în interiorul edificiului. Remarcabilele picturi murale ale bisericii sunt expuse de atunci ploii şi zăpezilor.

Ştiţi care a fost motivul invocat pentru a justifica distrugerea întregului ansamblu de arhitectură de la Văcăreşti din care făceau parte şi palatul domnesc, şi alte clădiri caracteristice cum ar fi vechile cuhnii? Ei bine, răspunsul a fost că, pe însuşi locul mânăstirii, trebuie să se ridice un nou Tribunal. Şi asta deşi de jur împrejurul mânăstirii Văcăreşti se întind vreo trei kilometri pătraţi de teren viran, fără nicio construcţie pe el. Un alt exemplu este mânăstirea Mihai Vodă, ridicată de către Mihai Viteazul, care a unit pentru întâia oară teritoriile româneşti, la 1599-1600. Distrugerea întregului ansamblu a fost hotărâtă în ianuarie 1985. Confruntate cu numeroase proteste, autorităţile au hotărât să mute biserica mânăstirii la circa 250 de metri spre est, mutare pe care au trâmbiţat-o ca pe un act de cultură. Clădirile din jurul bisericii, în care funcţionaseră Arhivele Statului, au fost însă dărâmate.

În zona în care se construieşte în prezent viitorul „Centru Civic" au fost dărâmate nu mai puţin de alte cinci biserici. Dar acestea reprezintă numai o foarte mică parte din ceea ce a fost distrus în acest perimetru. Un foarte mare număr de case, de vile şi de mici blocuri dinaintea războiului au dispărut fără urmă. Numărul lor total e greu de stabilit, deoarece este clasat printre secretele de stat. Unul din cele mai tipice cartiere bucureştene a fost astfel pur şi simplu şters de pe suprafaţa pământului. În iunie 1985, un nou val de demolări s-a abătut asupra Capitalei, într-un ritm susţinut. El urmăreşte să pregătească terenul pentru extinderea Bulevardului Victoriei Socialismului (care începe în zona centrului civic) dincolo de Piaţa Unirii. Sute de case şi blocuri solide au dispărut în cursul verii lui 1985. Biserica Sfântul Niculae „din sârbi", de pe strada Pitagora numărul 11, clădită în 1691 şi restaurată de mai multe ori, a şi fost dărâmată. Chiar şi o mânăstire situată la marginea oraşului, şi anume mânăstirea Pantelimon, clădită la 1750 şi refăcută la 1813, a fost distrusă în cursul lunii iulie a lui 1985. Pe locul fostului ansamblu mânăstiresc se va înălţa un hotel turistic. Nu este greu de întrevăzut consecinţele acestor evenimente. Arhitectura orăşenească tradiţională

din România dispare pe zi ce trece. Ea este însă parte integrantă a patrimoniului cultural european. Dacă actualul ritm al distrugerilor continuă, atunci, în mai puţin de cinci ani, adică până în 1990, vor mai dispărea în România un număr de 443.000 de case din secolul al XIX-lea şi din perioada 1900-1920. Aceste estimaţii au fost publicate chiar în România.

Acum a venit rândul oraşelor din Transilvania : Braşov, Sibiu, Arad, Timişoara, Lugoj, Caransebeş, Oradea, Cluj-Napoca, Dej, Sighetu-Marmaţiei, Bistriţa, Rodna, Mediaş, Sighişoara, Alba Iulia, Turda, Târgu-Mureş, Miercurea Ciuc, Sfântu Gheorghe...

Aceste oraşe din Transilvania au un mare patrimoniu de arhitectură orăşenească autentică, care reuneşte vechile construcţii şi case păstrate de veacuri cu noi cartiere, clădite între cele două războaie sau după 1955-1960.

Şi aceste oraşe transilvănene trebuie salvate, la fel ca Bucureşti, Brăila, Calafat, Câmpulung-Moldovenesc, Curtea de Argeş şi alte centre mai mici din Vechiul Regat. Perspectivele sunt sumbre şi în privinţa satelor. S-a hotărât la cel mai înalt nivel ca reconstrucţia satelor româneşti să fie terminată în următorii 15 ani. Prima fază, până în 1990, va cuprinde construirea a circa 20.000 de apartamente în zona rurală din fondurile statului. Vezi *Scânteia* din 12 septembrie 1985. În aproximativ 15 ani, arhitectura populară ţărănească va fi redusă la cele câteva exemple care se găsesc prin muzeele de artă populară.

România va deveni în curând un univers de blocuri ce vor înlocui locuinţele individuale. Şi asta, cu toate că românul a fost şi încă mai este un individualist convins. Din cele mai îndepărtate timpuri, el a locuit în case făcute pentru o singură familie şi împrejmuite de grădini. În aceste case, românul a putut rămâne el însuşi, şi-a putut păstra libertatea de a primi în locuinţa sa pe alţii sau nu, indiferent dacă era unul dintre cei bogaţi sau dintre cei săraci. A locui „la bloc" înseamnă, de fapt, a încerca să sădeşti în minţile oamenilor o conştiinţă colectivă. Înseamnă să trăieşti sub privirea scrutătoare a vecinilor. Acest fapt reprezintă un nou mod de viaţă, în care comportamentul şi cerinţele colectivităţii sunt prezente la tot pasul şi în orice moment. Se creează astfel o nouă ambianţă socială, în care colectivitatea are prioritate asupra individului. A mai rămas numai puţin timp la dispoziţie pentru a salva arhitectura tradiţională, fie ea orăşenească sau sătească. E de datoria fiecăruia să ridice glasul în apărarea acestei părţi din patrimoniul cultural al întregii Europe. Fiecare efort individual este atât bine-venit, cât şi foarte folositor. Vă alăturaţi şi dumneavoastră eforturilor noastre?

Colecţia

document

au apărut :

Pavel Câmpeanu – *Ceauşescu, anii numărătorii inverse*

Aurora Liiceanu – *Rănile memoriei. Nucşoara, rezistenţa din munţi*

Cristian Vasile – *Istoria Bisericii Greco-Catolice sub regimul comunist, 1945-1989. Documente şi mărturii*

Robert D. Kaplan – *Iarnă la Mediterana. Tunisia, Sicilia, Dalmaţia şi Grecia*

Dorin Dobrincu, Constantin Iordachi (editori) – *Ţărănimea şi puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949-1962)*

Mihaela Cristea (editor) – *Reconstituiri necesare. Şedinţa din 27 iunie 1952 a Uniunilor de Creaţie din România*

Vasile Paraschiv – *Lupta mea pentru sindicate libere în România*

* * * – *Lotul Antonescu în ancheta SMERŞ, Moscova, 1944-1946. Documente din arhiva FSB*

Cristina Anisescu (editor) – *Nicolae Mărgineanu. Un psiholog în temniţele comuniste*

Mirel Bănică – *Biserica Ortodoxă Română, stat şi societate în anii '30*

Carmen Chivu, Mihai Albu – *Dosarele Securităţii. Studii de caz*

Bogdan Murgescu (coordonator) – *Revoluţia română din decembrie 1989. Istorie şi memorie*

Carmen Chivu-Duţă – *Cultele din România între prigonire şi colaborare*

Mihai Albu – *Informatorul. Studiu asupra colaborării cu Securitatea*

Dorin Dobrincu (editor) – *Listele morţii. Deţinuţi politici decedaţi în sistemul carceral din România potrivit documentelor Securităţii, 1945-1958*

Marius Oprea – *Bastionul cruzimii. O istorie a Securităţii (1948-1964)*

Gabriel Andreescu – *Reprimarea mişcării yoga în anii '80*

Mircea Stănescu – *Reeducarea în România comunistă (1945-1952)*. Volumul I : *Aiud, Suceava, Piteşti, Braşov*

Gabriel Andreescu, Mihnea Berindei (editori) – *Ultimul deceniu comunist. Scrisori către Radio Europa Liberă*. Volumul I : *1979-1985*

www.polirom.ro

Redactor: Ines Simionescu
Coperta: Carmen Parii
Tehnoredactor: Daniel Scurtu

Bun de tipar: februarie 2010. Apărut: 2010
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tiparul executat la S.C. LUMINA TIPO s.r.l.
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
Tel./Fax: 211.32.60, 212.29.27, E-mail: office@luminatipo.com

document

După două decenii de la prăbuşirea comunismului, Gabriel Andreescu şi Mihnea Berindei au reunit în volum scrisorile trimise postului de radio Europa Liberă de către ascultători în anii '80. Mesajele, retransmise în ţară pe calea undelor, constituie, în ciuda diversităţii autorilor şi a subiectelor abordate, un ansamblu neaşteptat de coerent şi viu, care ne permite să (re)trăim atmosfera acelor ani. Astăzi, scrisorile sugerează presiunea covârşitoare a regimului, umilinţele şi neputinţa oamenilor, aroganţa liderilor comunişti, dar şi „descătuşarea" oferită de Europa Liberă celor din ţară. Un volum edificator atât pentru specialişti, cât şi pentru toţi cei interesaţi de istoria ultimului deceniu comunist.

Foto copertă: © Artfinan/Dreamstime.com

EDITURA POLIROM
ISBN(I-II) 978-973-46-1593-3
ISBN 978-973-46-1594-0



www.polirom.ro